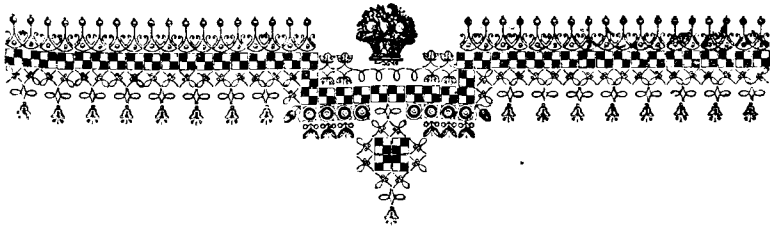

168107

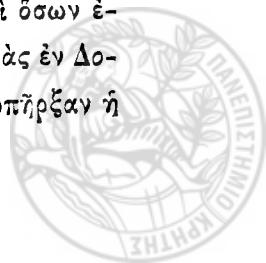
ΤΗ ΣΕΒΑΣΤΗ ΕΛΛΗΝΙΑΙ

ΜΑΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ.

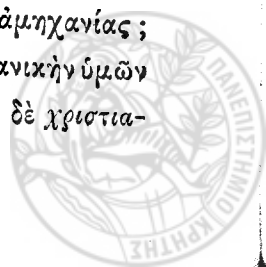
Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγενόμην ἐκ τῶν κόλπων τῆς οἰκογενείας μου ἀνάρπαστος ὑπὸ τῶν ὄπλων τῆς ἐν Πειραιεῖ κατοχῆς, ἐστερήθην δὲ ἀνεπιστρεπτὴ τῆς εἰκοσαετοῦς τυπογραφίας μου, ἀρπαγείσης ὡσαύτως, καὶ ἐδεσμεύθην μάλιστα τὰς χεῖρας ἀπαγορευθεῖς τοῦ δημοσιογραφικοῦ μου ἔργου, μία μόνη καρδιά εὐγενῆς ἐπέιδεν ἐπὶ τῇ λυπηρᾷ καταστάσει μου ἐκείνη, μία μόνη χεὶρ γενναία ἐλάφρυνε τότε τὸ μέγα τῆς συνεποῦς οἰκονομικῆς μου ἀπορίας βᾶρος. Ἡ καρδιά καὶ ἡ χεὶρ αὕτη ἦτο ἡ καρδιά καὶ ἡ χεὶρ ὑμῶν, περιφανῆς Κυρία.

Ὁ ἀγὼν τοῦ Αἰῶνος, ἐφημερίδος πολιτικῆς, ἦν συνέτακτον ἀπὸ δεκαεπταετίας, πάντοτε μὲν εἶχε σημεῖον ἓν, τὸν ἐλλητισμὸν καὶ τὰ ὀρθῶς ἐννοούμενα συμφέροντα τῆς πατρίδος, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1854 ἀποκλειστικῶς ἔτεινεν ὑπὲρ μόνης τῆς μεγάλης ἐθνικῆς ἰδέας καὶ κατὰ μόνου τοῦ ἐπαναληφθέντος κινδύνου τῶν καθεστώτων τῆς Ἑλλάδος. Κίνδυνος τοιοῦτος, οἷος προέκυψε καὶ πρότερον τῷ 1850, ἠπέιλει αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ὑπαρξιν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ τόπου. Οἱ λόγοι περὶ ῥωσισμοῦ τῆς ἐφημερίδος μου καὶ περὶ ὄσων ἐδημοσίευσεν αὕτη εἰδήσεων διὰ τὸν στρατηγὸν Ἑσπινὰς ἐν Δοβρουτσᾷ καὶ διὰ τὸν γαλλικὸν στρατὸν ἐν Βάρνη, ὑπῆρξαν ἡ

πρόφασις. Αίτια ἀληθῆς τῆς βιαίας καταστροφῆς μου, ἦν ἐξετέλεσεν ἀπλῶς ἡ γαλλοαγγλικὴ κατοχὴ Πειραιῶς, ἐγένοντο δὲ ἀπαραπόητος ἑλληνισμὸς τῆς ἑφημερίδος μου κατὰ παντὸς ξενικοῦ πνεύματος, καὶ ἡ καθ' ὅλων τῶν ἐναντίων εἰσηγήσεων καὶ ἀπειλῶν ἐπίμονος ὑπεράσπισις τῶν καθεστώτων. Ἄλλ' ὅμως, καὶ διακινδυνεύσας καὶ δυστυχῆσας ἔνεκα τούτου, εἶδον ἐμαυτὸν ἐγκαταλειφθέντα σκληρῶς· μόναι δὲ παρηγορίαι κεναί, συνήθεις ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια μέχρις ὑπερβολῆς ὑπερεπλήρωσαν πανταχόθεν τὰς ἀκοάς μου. Καὶ ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως μικροῦ λόγου ἰδία ἡ περιπέτειά μου αὕτη, ἐὰν ἐν μόνῳ περιωρίζετο τῷ κύκλῳ τῆς ἀτομικότητός μου, ἐὰν μὴ καθίστατο ἄλλως προηγούμενόν τι ὀλέθριον, παραδειγματισμὸς λίαν ἐπιβλαβῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι κρισίμοις κατὰ τὸ μέλλον.

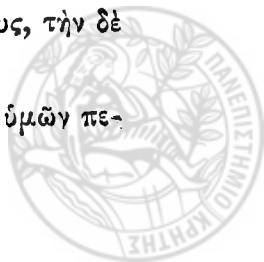
Ὅποίαν ἄρα, ἀπέναντι τῆς γενικῆς αὐτῆς ἀναλγησίας τῶν ἄλλων, ὀφείλω τὴν εὐγνωμοσύνην μου εἰς τὸ ἀληθῶς χριστιανικὸν καὶ πατριωτικὸν αἶσθημα ὑμῶν, ἀγαθὴ Κυρία, ὅτε ὀλόκληρον οἰκογένειαν ἐσώσατε τῆς οικονομικῆς ἀμηχανίας; Καὶ ἐγὼ καὶ τὰ τέχνα μου κηρύσσομεν τὴν χριστιανικὴν ὑμῶν ταύτην εὐεργεσίαν μέχρι τελευτῆς βίου. Καλῶ δὲ χριστια-

νικὴν τὴν εὐεργεσίαν ὑμῶν τόσω μᾶλλον, ὅσω οὐδεμία παρ' ἐμοῦ προηγήθη παράκλησις, διότι οὐδεμίαν τοιαύτην ἀπέτεινα πρὸς τοὺς συμπολίτας μου οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε δημοσίᾳ, γνωρίζων, ὅτι ἔπαθον ἔνεκα τοῦ καθήκοντός μου, καὶ ἀπεκδεχόμενος ἑμαυτῷ ὅλας τὰς συνεπείας τῆς δυσμενοῦς τύχης μου.

Ἄλλ' ὑπὲρ ἐμὲ καὶ τὰ τέχνα μου διαπρύσιος κήρυξ τῆς χριστιανικῆς καρδίας καὶ τῆς εὐεργετικῆς χειρὸς ὑμῶν προβαίνει ἡ Ἑλλάς ἅπασα, ἐλευθέρα καὶ δούλη. Αἱ γενναιότεραι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν γειτόνων ἐπαρχιῶν θυσίαι κατὰ τὸ 1854, ἡ φιλόανθρωπος ἰδέα καὶ ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ ταύτης περὶ τοῦ Ἀμαληίου ὀρφανοτροφείου, ἅπαντα τὰ ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, αἱ συνεχεῖς ὑπὲρ τῆς εὐπρεπείας τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν προσφοραὶ, καὶ πᾶσα, ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ ἐπεκαλέσθη ὑμᾶς, γλῶσσα ὀρφανῶν καὶ ἐνδεῶν μαρτύρονται καὶ ὡς τόσοι πολύφθογγοι ῥήτορες διασαλπίζουσι τὰς μεγάλας ἀρετάς, δι' ὧν διακρίνεσθε καὶ ἐν τῷ προσώπῳ ὑμῶν τιμᾶτε δύο συνάμα ἐκ τῶν λαμπροτέρων καὶ ἐθνικωτέρων οἰκογενειῶν, τὴν μὲν τῶν Μουρουζῶν ἐκ γένους, τὴν δὲ τῶν Ὑψηλαντῶν ἐκ συζυγίας.

Ἐτι δὲ πλέον, ἡ προσωπικὴ πρὸς ἐμὲ εὐεργεσία ὑμῶν πε-

εὐγένειαν τῆς ὑπερόχῃς τοῦ νοῦς καὶ τοῦ προτερήματος. Αὐ-
τὸς, ὄλος εὐσέβεια ἐγκάρδιος πρὸς τὸ Θεῖον, ὄλος ἑλληνισμὸς
ἀγνός, ὄλος ἀγάπη χριστιανικὴ πρὸς τὸν πλησίον καὶ εὐποιία,
καθίσταται τόσῳ μᾶλλον πολῦτιμος καὶ ἄξιος τῶν κοινῶν εὐ-
χῶν, ὅσῳ σπανίζουσι παρ' ἡμῖν τὰ τοιαῦτα καθαρὰ αἰσθήματα,
καὶ πλεονάζει ἡ κενοδοξία ἐκείνη, ἧς ἔνεκα πραγματεύεται
καὶ ἀνταλλάσσεται ἡ περὶ τῶν κοινῶν ἀγαθοποιία δι' ἐπιδεί-
ξεων ὕλικῶν καὶ ματαίων.

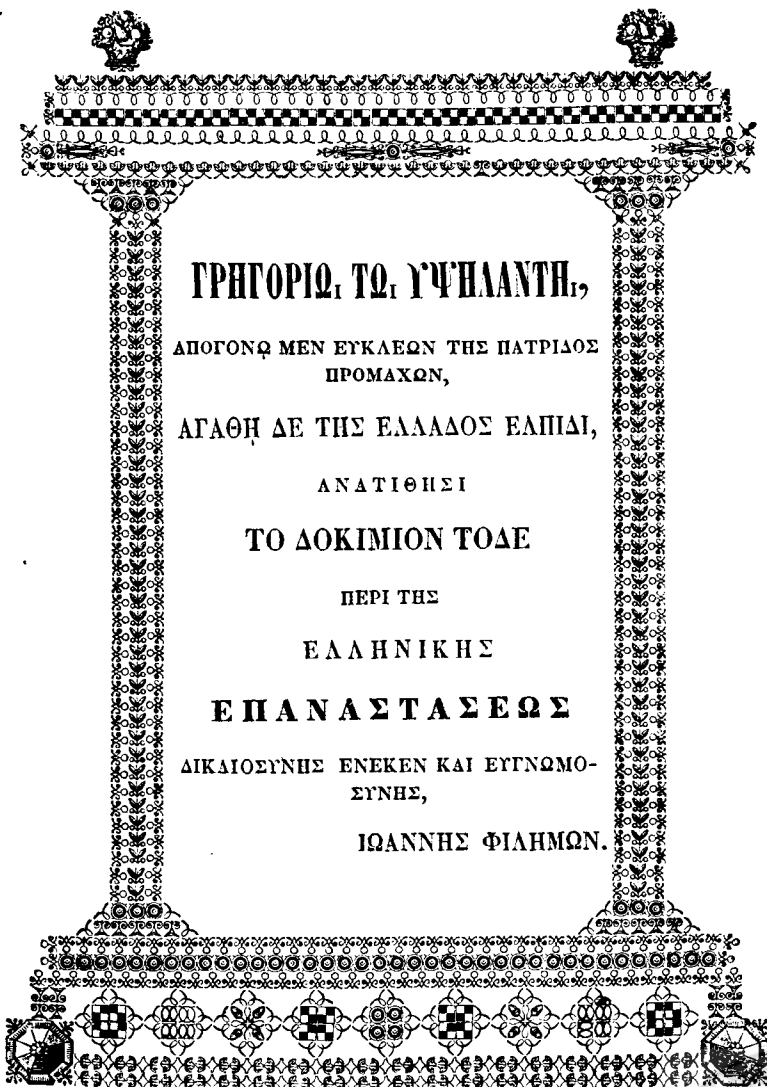
Ἐν ἄκρᾳ ταπεινότητι ὑποσημειοῦμαι,

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 ὀκτωβρίου 1859.

πεπληρωμένος εὐγνωμοσύνης καὶ σεβασμοῦ,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ.

ΓΡΗΓΟΡΙΩ, ΤΩ, ΥΨΗΛΑΝΤΗ,

ΑΠΟΓΟΝΩ ΜΕΝ ΕΥΚΛΕΩΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΠΡΟΜΑΧΩΝ,

ΑΓΑΘΗ ΔΕ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΛΠΙΔΙ,

ΑΝΑΤΙΘΗΣΙ

ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΤΟΔΕ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΔΙΚΔΙΟΣΥΝΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟ-
ΣΥΝΗΣ,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ.

ΣΥΜΠΟΛΙΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΕ.

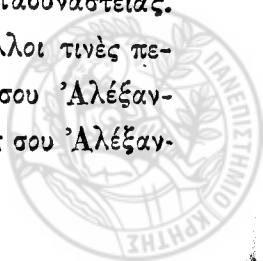
Τῶν προγόνων σου αἱ μεγάλαι καὶ διαδοχικαὶ ἐργασίαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος δικαιοῦσι τὴν τοῦ παρόντος ἱστορικοῦ πονήματός μου ἀφιέρωσιν πρὸς σέ, νέον μὲν τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ μόνον τῶν Ὑψηλάντων ἐπιζῶντα ἀπόγονον.

Βεβαίως, ἐν τῇ ζωῇ οὐχ ὑπάρχουσιν οὔτε Ἰωάννης Ὑψηλάντης, ὁ πρῶτος ἐνεργήσας ὑπὲρ τοῦ ἐλληνισμοῦ τὴν διὰ τοῦ κέντρου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔνωσιν τῶν Σλάβων μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους· οὔτε Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, πρόπαππός σου, ὁ μόνος μορφώσας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος κράτος ὀρθόδοξον ἐν Βλαχία· οὔτε Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, πάππος σου, ὁ ἐπὶ τοσοῦτον ἀγωνισάμενος καὶ πολιτικῶς καὶ στρατιωτικῶς διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος· οὔτ' ἐπὶ τέλους Ἀλέξανδρος καὶ Δημήτριος, θεοὶ σου, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἤρξατο τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ 1821, ὁ δὲ, εἰς τῶν στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐκλείσει τὴν πρώτην ἐννεαετῆ περίοδον ταύτης διὰ τῆς ἐν Πέτρα μάχης καὶ συνθήκης τοῦ 1829.

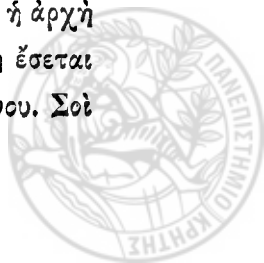
Ἄλλὰ τοιούτων προγόνων ἀκραιφνοῦς ἑλληνισμοῦ καὶ μεγαλοπραγμοσύνης ἀπόγονος, ἅμα δὲ καὶ τοιούτων πατριωτικῶν ἀρετῶν κληρονόμος, ὅσω γλυκείας συγκεφαλαιοῖς σεαυτῷ ἐλπίδας μεθ' ὅλης τῆς ἄλλης ἑλληνικῆς νεολαίας, τόσω μεγάλας φέρεις ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα. Εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν φωταγωγὸν ἔχεις τὴν παροῦσαν ἱστορίαν, ἥτοι τοὺς προγόνους σου πρώτους καὶ ἅπασαν τὴν ἡρωϊκὴν γενεὰν τοῦ ἀγῶνος· ἀλλ' ὑπισχνεῖται πρὸ πάντων ὁ εὐρύχωρος καὶ γενικὸς νοῦς σου, ἡ ἑλληνικὴ καρδιά καὶ ἀνατροφή σου, ἡ συστηματικὴ παιδεία σου καὶ ἡ κληρονομικὴ ἐτοιμότης σου πρὸς πᾶσαν θυσίαν. Σὲ εἶδον ἐν Παρισίοις πρὸ ὀλίγου, σὲ ἐμελέτησα ἐγγύθεν καὶ σὲ ἐξετίμησα.

Δύσκολος ἦτο ὁμολογουμένως ἡ πρώτη ἐναρξίς ἐνὸς ἀγῶνος ἐθνικοῦ κατὰ τῆς ξένης κατακτήσεως καὶ καταδυναστείας. Τῆς δυσκολίας ταύτης ἐγένοντο θύματα, ὡς ἄλλοι τινὲς περιοδικῶς, οὕτω καὶ ὁ πρόπαππος καὶ ὁ πάππος σου Ἀλέξανδρος καὶ Κωνσταντῖνος. Ἐπελθὼν ὅμως ὁ θεῖός σου Ἀλέξαν-

δρος ὑπερέβη θαρσαλέος αὐτήν, γενόμενος ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ θῦμα ἐπίσης, παραδοὺς δ' ἐφεξῆς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Νήσων. Ἄλλ' ἐκάστης ἀρχῆς ὑπάρχει καὶ τέλος· τέλος δὲ τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 οὐδέποτε παρεδέχθη ἡ ἐλληνικὴ συνείδησις τὰς Ἀθήνας ὡς καθέδραν, καὶ τὴν Φθιώτιδα μετὰ τῆς Μαλέας ἄκρας ὡς ὄριον. Ἀπόδειξις ἔστωσαν αἱ ἔνοπλοι περιοδικαὶ διαμαρτυρίαι.

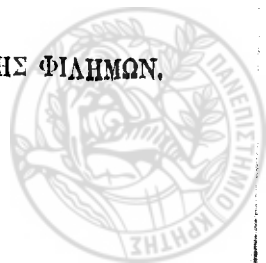
Ἴδου τὸ μέγα ἐν τῷ μέλλοντι στάδιον καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς διαδόχου γενεᾶς, εἰς ἣν ἀνήκεις, συμπολιτα Γρηγόριε! Τῆς γενεᾶς ὑμῶν ταύτῃ ἀπόκειται ἡ περάτωσις τοῦ ἀγῶνος, ἡ συμπλήρωσις ἄλλως τοῦ ἔργου, οὗ ἤρξαντο οἱ πατέρες αὐτῆς, καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τῶν σφαλμάτων, ὧν ἔπραξαν ἐκεῖνοι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτῶν ἀσθενείᾳ. Ἐὰν ἐγένετο δυνατὴ ἡ ἀρχὴ πρὸ ἐτῶν ἡδὴ τριάκοντα ἐννέα, ἀναντιρρήτως δυνατὴ ἔσεται καὶ ἡ περάτωσις, ἐλθόντος τοῦ πληρώματος τοῦ χρόνου. Σοὶ

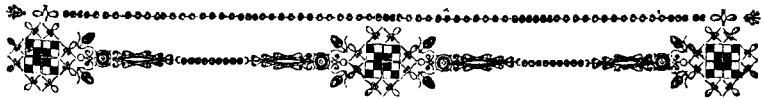

εὐχομαι δὲ ἀπὸ καρδίας ὁ γέρων ἤδη, συναγωνιστῆς δ' ἄλλοτε καὶ γραμματεὺς τοῦ θείου σου Δημητρίου, ὅπως ἐν πάσῃ τοιαύτῃ ἐθνικῇ ἐποχῇ δώσης ὁ πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ θυσίας, ὡς ἔδωκαν αὐτὸ ἐν τοῖς πρώτοις οἱ πρόγονοί σου· σοὶ εὐχομαι, ὅπως ἔμπρακτον δείξης τὴν πρὸς τὴν πατρίδα σου ἀγάπην καὶ τὸν ἐλληνισμόν σου, ὡς ἐκεῖνοι καὶ ἅπαντες οἱ συναγωνισταὶ αὐτῶν ἔδειξαν ταύτην ἐν ἡμέραις κρίσεως· σοὶ εὐχομαι τέλος, ἵνα τιμήσης τὸ ἐθνικὸν ὄνομα, ὅπερ σὲ κοσμεῖ ἀνθ' ὅλων τῶν ματαίων τίτλων, ὡς ἐτίμησαν αὐτὸ καὶ ἐδόξασαν οἱ πρόγονοί σου διὰ μόνων ὑψηροῦν μεγάλων καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν αἵματος ὑπὲρ τῆς εὐγνώμονος πάντοτε πατρίδος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 ὀκτωβρίου 1859.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ

ΤΟΜΟΥ ΠΡΩΤΟΥ.

ΤΗΝ ἀρχήν, ἤτοι τὸν τόμον πρῶτον, τοῦ ἐκδιδομένου ἤδη ΔΟΚΙΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ σχηματίζει κυρίως τὸ ἐπὶ τοῦ 1834 δημοσιευθὲν παρ' ἡμῶν Δοκίμιον Ἰστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ὁ παρὼν τόμος, συμπλήρωσις ὧν ἐκείνου, καθ' ἃ καὶ διὰ τῆς ἀπὸ 20 Ἰουνίου προκηρύξεως ἐξηγήθημεν, ἐτάχθη πρῶτος διὰ τὴν τάξιν, διότι καὶ πρόθεσις καὶ τίτλον ἐπομένως μετεβάλομεν, τὴν ὄλην, ἀντὶ ἐνὸς μέρους ὡς πρότερον, ἀποφασίσαντες συγγραφὴν τοῦ πολέμου τῶν Ἑλλήνων τε καὶ Τούρκων.

Ἡ συμπλήρωσις αὕτη, σχηματίζουσα ἐν ὅλῳ συνεχρῆς τῆς περιόδου τῶν Φιλικῶν, πλεῖστα, ὡς θέλομεν εἰπεῖν καὶ ἀλλαγῶ (α), τοῦ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Δοκιμίου ἀναπτύσσει, ἀλλὰ δ' ἀμφίβολα φαινόμενα ἄλλοτε ὑποστηρίζει, πάμπολλα δὲ γεγονότα οὐσιώδη καὶ οὐδόλως μνημονευθέντα πῶποτε ἀναφέρει, καὶ τινὰ μυστήρια μένοντα μέχρι τοῦδε ἐξιχνιάζει. Τὸ σπουδαιότερον καὶ πολιτικώτερον περιλαμβάνουσα μέρος τῶν πρὸς ἐπανάστασιν ἐργασιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀπαλλάσσεται μὲν ὡσεπιπολὺ τῶν ὀργανικῶν καὶ ἄλλων κατωτέρου λόγου ἰδίων λεπτομερειῶν, λυεῖ δὲ ζητήματα πολλὰ ἐκ τῶν μᾶλλον δυσκόλων, καὶ ἀποδείκνυσι διὰ τῶν

(α) Ὁριζ. ἀπὸ σελ. 126-130 τοῦ παρόντος τόμου.

πραγμάτων τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, τὴν ἔκτακτον τόλμην καὶ καρτερίαν τῶν ἀνθρώπων ταύτης, τὴν θείαν οἰκονομίαν πρὸ πάντων.

Ἄλλ' εἰδικὴν ὄλως καὶ ἔτι περιέργον καθιστῶσι τὴν συμπλήρωσιν αὐτὴν τὰ ἔγγραφα, ὧν ἠδυνήθημεν τὴν ἀνίχνευσιν, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ πολλῶν κόπων καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου. Ἀληθῶς ἐπετύχομεν λαβόντες πρὸ τινος καιροῦ εἰς χεῖρας αὐτὸ τῆς Ἑταιρίας τὸ ἀρχεῖον· ὑπῆρχεν ὁμως ἀτελὲς κατὰ δυστυχίαν τοῦτο, ὡς ἦσαν ἀτελεῖ τότε ἅπαντα τὰ τοιοῦτου εἶδους ἔργα, ἐποχῶν μόνων καὶ ἀντικειμένων τινῶν περιέχον ἔγγραφα ἐκ τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων, οὐχὶ δὲ καὶ συνέχειαν τακτικὴν καὶ ἀκρίβειαν ἔτι, ἂν θέλη τις, χρονολογικὴν ἐν πᾶσι. Παρὰ τὴν τοιαύτην δ' ἀτέλειαν τοῦ κεντρικοῦ ἀρχείου λογίζεται κακὸν ἐπαισθητὸν καὶ ἡ ἐξαφάνισις τῶν ἐγγράφων οὐ μόνον τῶν κατὰ τόπους ὑποδεστέρων κέντρων τῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ πολλῶν προσώπων ἐκ τῶν λαβόντων μᾶλλον ἢ ἦττον ἐνεργητικὸν μέρος. Ἐξ αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως διάφοροι κατέστρεφον τὴν περὶ πατρίδος μυστικὴν ἀλληλογραφίαν ἑαυτῶν ἕνεκα τοῦ τρόμου, ὃν ἐνέπνεεν ἡ τουρκικὴ τυραννία· καὶ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως οἱ ἔχοντες τοιαύτην ἀλλαχοῦ τε καὶ μάλιστα ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς δύο Ἡγεμονεῖαις, ἡ ἐγκατελίμπανον δραπετεύοντες ἀπνευστὶ ἕνεκα τοῦ γενικοῦ καὶ ἀδυσωπῆτου διωγμοῦ, ἡ παρέδιδον τῷ πυρὶ καὶ οἱ μένοντες ἐν τοῖς ἰδίοις καὶ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν αὐστριακὴν χώραν ἕνεκα τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης.

Μετὰ τοσαύτην ἄρα πολυειδῆ καταστροφὴν οἴκοθεν ἐννοεῖται ἡ μεγάλη δυσκολία, ἣν ὑπέστημεν πρὸς τὸν σχηματισμὸν σχετικοῦ τινος ὄλου ἐγγράφων, σποράδην διασωθέντων παρὰ διαφόροις ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐπιζῶσι προσώποις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ ἀπογόνους καὶ οἰκείοις τούτων. Συνέβη δὲ ὡσεπιπολὺ, ὅπως συναρμολογήσωμεν τὰ σχετικὰ ἐπὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἔγγραφα, ἄλλο μὲν συλ-

λέξαντες ἐν τῇ μεσημβρίᾳ, ἄλλο δὲ ἀνευρόντες ἐν τῇ ἀρκτῶ, τοῦτο ἀνακαλύψαντες ἐν τῇ δύσει, καὶ ἐκεῖνο τυχόντες ἐν τῇ ἀνατολῇ, τὸ δὴ λεγόμενον. Ὀλιγωτέρας ἴσως ἀπήντησαν δυσκολίας οἱ νομισματολόγοι τῶν ἀρχαιοτέρων αἰώνων. Ἐχέτωσαν ὅμως τὴν εὐλογίαν τῆς πατρίδος καὶ τὸν μετ' εὐγνωμοσύνης ἔπαινον τῶν διαδόχων γενεῶν, ὅσοι διέσωσαν ἀπὸ τοῦ κλύδωνος τοῦ παρελθόντος πολλὰ ἢ ὀλίγα ἔγγραφα, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐνεπιστεύθησαν ταῦτα πρὸς δημοσίαν χρῆσιν. Λαβέτωσαν δὲ παράδειγμα τοὺς τοιοῦτους οἱ ἔχοντες, τυχόν, τῆς αὐτῆς ὕλης ἔγγραφα καὶ τηροῦντες ἔτι αὐτὰ μακρὰν τοῦ φωτὸς τῆς δημοσιότητος, ἐν τῷ σκότει. Κακῶς ἐκλαμβάνουσιν οὗτοι ὡς ἰδίαν τὴν ἐθνικὴν ἀπολύτως ἰδιοκτησίαν ταύτην, οὐδὲν ἄλλο οὔσαν παρ' αὐτοῖς, ἢ προσωρινὴν τινα μόνον παρακαταθήκην.

Νέοι τὴν ἡλικίαν ἐπὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, ἐν πλήρει ὑπέρχονεν ἀγνοίᾳ τῶν γινομένων. Ἀληθῶς ἐβλέπομεν πολλὰ, οἰκοδιδάσκαλοι τότε τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων ὄντες, ἀλλ' ἐνομίζομεν τὰ πάντα ὡς ἀπόρροϊαν ἀπλῆν ἀγαθοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, ὡς ὁρμᾶς ὀφειλομένης ἀγάπης καὶ ἐnthουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἐτι δὲ πλέον βλέποντες ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ νῦν μὲν τὸν Δικαῖον, τὸν Ἀριστείδην καὶ τὸν Περρῆαιβόν, νῦν δὲ τὸν Σέκερην, τὸν Ἀφθονίδην καὶ ἄλλους συσκευτομένους λαθραίως καὶ μόνα ἐν τοῖς συμποσίοις ἄδοντας τὰ πατριωτικὰ ἄσματα τοῦ Ῥήγα, οὐδεμίαν καὶ πάλιν συναλαμβάνομεν ὑπόνοιαν περὶ τῆς συστηματικότητος τῶν φαινομένων. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως, κινήσεως τῆς ἐπαναστάσεως, καταβάντες τῷ 1821, καὶ ἀμέσως προσηλωθέντες εἰς τὸ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου γραφεῖον, οὗ τὴν διεύθυνσιν ἀνελάβομεν μετὰ τὸν Νεόφυτον Βάμβαν ἀπὸ τοῦ ἰουλίου 1822 μέχρι τέλους τοῦ ἀγῶνος, ἐτύχομεν τῆς δεξιωτέρας θέσεως πρὸς ἐξακρίβωσιν ἱκανοῦ μέρους τῶν ἐνεργειῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας. Γνωστὸν, ὅτι περὶ τὸν Ὑψηλάντην ἰδίως συνεκεντροῦντο παρὰ πολλοὺς ἄλλους διαφόρων βαθμῶν ἑταίρους καὶ τινες

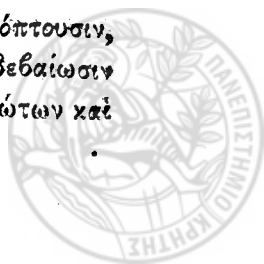
τῶν θεμελιωτῶν καὶ μεγάλων ἀποστόλων αὐτῆς, οἳ ἦσαν ὁ Ἀναγνωστόπουλος, Ξάνθος, Θέμελης, καὶ οὐχ ἦττον ὁ Ἀναγνωσταρᾶς καὶ Δικαῖος. Οὕτως ἠδυνήθημεν κατὰ πρῶτον τὸν σχηματισμὸν ὕλης ἱκανῆς μετὰ συλλογῆς ἐγγράφων τιῶν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς φρικώδους ἐκείνης πολεμικῆς ἀνεμοζάλῃς· μετὰ δὲ τὸν πόλεμον συνετάξαμεν τὸ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Δοκίμιον, τοιοῦτον ὀνομάσαντες τὸ ἔργον ἡμῶν, διότι προεβλέπομεν τὰς ἀτελείας αὐτοῦ, ἐκ πολλῶν αἰτιῶν προκυπτούσας.

Καὶ ἀληθῶς, συνέβαινε διὰ τὰς περὶ Ἑταιρίας ἐρεύνας, ὅτι δύσκολον καὶ διὰ τὰς περὶ ἐπαναστάσεως ἀκολουθεῖ ἔτι. Καθὼς ἐπὶ τῆς δευτέρας, ὁ μὲν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ὑπάρχων, ἔστω καὶ ἐκ τῶν πρώτων τῆς ἐποχῆς προσώπων, ἠγνῶει τὴν λεπτομέρειαν καὶ τὰς σχέσεις τῶν γινομένων κατὰ τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν στερεάν· ὁ δὲ ἐν τῇ στερεᾷ ἢ ταῖς ναυτικαῖς νήσοις καὶ τῇ Κρήτῃ, ὡσαύτως τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις τμήμασι· εὔτω καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης, τοσοῦτον ἐκταθείσης μάλιστα ἔσω καὶ ἔξω τοῦ τουρκικοῦ κράτους, καὶ διὰ τοσοῦτου προσέτι καλυπτομένης μυστηριώδους τρόπου, οὐδὲν τῶν προσώπων αὐτῆς, ἔστω καὶ ἐκ τῶν τῆς πρώτης θέσεως, ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς τὸ σύνολον τῶν ἀπανταχοῦ ἐργασιῶν, καὶ ἐξαιρέτως, ἀφ' ἧς ἐποχῆς, ἀναγορευθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, οἱ θεμελιωταὶ ἀπεχώρησαν τοῦ κέντρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἰδίαν ἕκαστος ἀποστολὴν καὶ διεύθυνσιν λαβόντες. Παρασιωπῶμεν ἐνταῦθα τὰς ὡσεπιπολὺ παρεμβαλλομένας προσωπικὰς ἐκείνας, ἀλλ' ἀθλίως, περιφιλαυτίας, ὧν ἕνεκα οὗτος ἡ ἐκεῖνος πιστεύει, ἢ ὑποκρίνεται πιστεύων, ὅτι οἶδε τὰ πάντα, καὶ ἡ ἀντιποιεῖται ὡς ἴδια τὰ μικρὰ ἢ μεγάλα κεφάλαια τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων, ἢ τοῦναντίον ἐκμυκτηρίζεται αὐτὰ ὡς οὐδενὸς ἴδια λόγου· τοῦτο μὲν, ἵνα ὑποδείξῃ ἑαυτὸν μόνον τῆς ἄλλης μηχανῆς μοχλόν· τοῦτο δὲ, ὅπως βεβαιώσῃ, ὅτι ἄνευ αὐτοῦ οὐδὲν ἦν δυνατόν γενέσθαι. Ἴδου ἡ ὑφαλός, ἐφ' ἧς κυριώτερον συντρίβεται ὁ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ πλέων ζέγος τῶν γεγα-

νότων, καίτοι νομίζων οὐριοδρομούσας τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀκρίθειαν τούτων.

Οὕτως ἐθεωροῦμεν πάντοτε ἀτελὲς καὶ πολλαχῶς ἐσφαλμένον τὸ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας Δοκίμιον τοῦ 1834, ἐν ᾧ οἱ πάντες ἐντελὲς καὶ ἀδιαφιλονείκητον παρεδέχοντο, μὴ ὑπαρχούσης ἄλλης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου συγγραφῆς πλουσιωτέρας καὶ ἀκριβεστερας. Ἐκ τῆς αὐτῆς δ' ὠφελούμενοι ἐμπιστευτικῆς θέσεως, ἣν εἶχομεν πρότερον παρὰ τῷ Δημητρίῳ Ὑψηλάντῃ, ἀνεδράμομεν εἰς πηγὴν κεντρικωτέραν καὶ ἠξιώθημεν τὰ πιστὰ, λαβόντες αὐτὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἑταιρίας εἰς χεῖρας. Ὁδηγούμενοι δὲ πάλιν ἐξ αὐτοῦ, τεθέντος ὡς πρώτης ὕλης τῆς παρούσης συμπληρώσεως τοῦ Δοκιμίου τοῦ 1834, ἀνιχνεύσαμεν παρὰ διαφόροις ἄλλοις ἐγγράφα οὐσιωδέστατα, καὶ δι' αὐτῶν πλεῖστα συνεπληρώσαμεν κενὰ μέρη. Ἴδου οἱ μόνοι λόγοι, δι' οὓς ἀδύνατος μέχρι τοῦδε ἐγένετο εἰς πάντα ἄλλον ἢ ἐπιχειρήσεις τοιοῦτου εἰδικοῦ ἔργου.

Τὰ ἐγγράφα αὐτὰ κατατάσσομεν ἤδη οὐχὶ ἐν τῷ κειμένῳ, ἵνα μὴ καταστήσωμεν τοῦτο ὀγκῶδες, ἀλλ' ἐν τῷ τέλει τοῦ τόμου, ὡς καὶ τὰς οὐχὶ ὀλιγώτερον περιέρχους σημειώσεις. Τὸ ἴδιον διατηροῦμεν σύστημα καὶ ἐπὶ ὅλων τῶν ἐπομένων τόμων μέχρι τοῦ τέλους. Μόνον δὲ σχέδιά τινα, συνθήκας, προκηρύξεις τὰς καταστατικωτέρας καὶ ἄλλα εἰδικῆς σημασίας ἐγγράφα περιλαμβάνομεν ἐντὸς τοῦ κειμένου, ὡς ἀποτελεῦντα οἰονεὶ ἀδιαχώριστον μέρος. Ὁ θέλων ἄρα μόνην τὴν περὶ τῶν πραγμάτων γενικὴν ιδέαν, ἀπαλλάσσεται τοῦ κόπου καὶ τοῦ περισσοῦ χρόνου τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀναγνώσεως ὅλων τῶν ἐγγράφων· ὁ δὲ θηρεύων πλείονα λεπτομέρειαν, πρόχειρον ἔχει διὰ τῶν γινομένων τακτικῶν παραπομπῶν ταύτην, ὡσανεὶ ὑπῆρχεν ἐν τῷ κειμένῳ. Προσέτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐγγράφων τινὰ, ἣ ὡς ἐκτεταμένα ὀπωσδήποτε βαρύνουσι τὴν ἀναγνώστην καὶ τὴν συνέχειαν τῶν ιδεῶν αὐτοῦ διακόπτουσι, ἣ ὡς μικροῦ λόγου ἴδια χρησιμεύουσι μόνον πρὸς βεβαίωσιν ἀπλῆν τῶν ἱστορουμένων· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς καὶ τῶν πρώτων καὶ

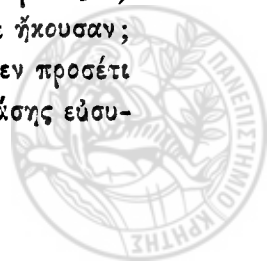
τῶν δευτέρων ἢ χρῆσις ἐπεβάλλετο, καὶ ὡς ἔχοντας τὴν ἀνάγκην τῆς βεβαιώσεως, καὶ ὡς θέλοντας ἵνα φέρωμεν οὕτω τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν γεγονότων δι' ὧν αὐτῆς τῶν ἐγγράφων πάσης ποιότητος καὶ παντὸς εἶδους. Παρὰ τὰ ἐγγράφα οὐδεμίαν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν ἔχει τις ἄλλην εἰκόνα πιστὴν μιᾶς ἐποχῆς δεδομένης. Ὅπως δ' ἂν ἔχη, κατὰ χρέος ἡμεῖς συνιστῶμεν ὡς ἀπαραίτητον τὴν ἐπιμελῆ ἀναγνώσιν ὧν, διότι τὰ πλεῖστά εἰσι περιεργότατα καὶ πολλῆς μάλιστα σπουδῆς ἴδια.

Βεβαίως εἰς πάντα μεταγενέστερον ἱστορικὸν περιττὴ θέλει εἶσθαι ἡ μαρτυρία ἐγγράφων, γενομένης ἅπαξ τῆς βεβαιώσεως τῶν ἱστορουμένων· ἀλλὰ, τόγε νῦν ἔχον, ὀλίγην ἢ οὐδεμίαν ἀνευ αὐτῶν παρέχει ὁ γράφων πίστιν ἐπὶ πολλῶν, ἂν οὐχὶ καὶ ἐφ' ὧν, ὅσων ἂν περιγράφη καὶ περὶ ὧν ἰδίως κρίνη. Ἄλλως, τίνες ἀποδείξεις ἀδιαφιλονείκητοι ἀπαλλάττουσι τοῦτον τῶν αὐστηροτέρων ἐπικρίσεων, ἢ ὡς ψευδολογοῦντα ἀκρίτως, ἢ ὡς μεταβάλλοντα τὸ πνεῦμα τῶν πραγμάτων σκοπίμως, ἢ ὡς μεροληπτοῦντα ὑπὲρ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ πολιτικοῦ δόγματος καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν ἀδικοῦντα τὰ πρόσωπα; Παράδειγμα ἔστωσαν οἱ πρὸ ἡμῶν φιλοπονήσαντες ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ἀγῶνος, οὓς ἄλλοι ἀνῆρσαν κατὰ μέρη διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἐγγράφων, καὶ, τὸ λυπηρότερον, προσέβαλον ἔτι ὡς μερολήπτας καὶ ἀδίκους.

Τὰ πράγματα συνδέονται μετὰ τῶν προσώπων, ὁ δὲ ἱστορικὸς διὰ τῆς γραφίδος τῶν πρώτων δίδωσι τὴν εἰκόνα τῶν δευτέρων. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ πάσῃ ἱστορικῇ συγγραφῇ ζώσης γενεᾶς, ὡς ἐχούση ἐπιβροχὴν πλείστου λόγου διὰ τε τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, ἐνδιαφέρονται οὐσιωδῶς οὐ μόνον τὰ ἐπιζῶντα πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπόγονοι καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ οἰκεῖοι καὶ φίλοι ποτὲ ἢ συστρατιῶται τούτων, καταντᾶ ἀληθῶς λυπηρὰ ἢ θέσις τοῦ ἀόπλου ἐγγράφων ἱστορικοῦ, διότι γίνεται δωρεὰν τὸ σημεῖον τῶν προσβολῶν ἀνευ δυνατῆς ὑπερασπίσεως, καὶ ἂν εἶπεν ἀληθείας περὶ τῆς δεῖνος ἢ δεῖνος περιστάσεως, καὶ

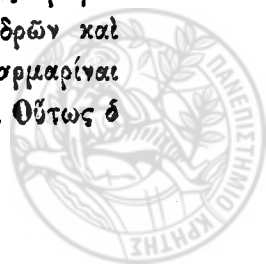
ἀν ἔκρινεν ὀρθῶς περὶ τῆς ἐν γένει ἢ ἐν μέρει διαγωγῆς τινος προσώπου ὡς κακῆς καὶ ἐπιζημίου. Ἀλλὰ καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἐγγράφων ἢ ἐκτίμησις ὑπάρχει σπουδαιότατον ἔργον ἐπίσης, διότι πολλάκις ὑπὸ τὸ ἐπιτετηθευμένον πνεῦμα τοῦ πατριωτισμοῦ, ὑπὸ τὸν τεχνικῶς συνυφασμένον πέπλον τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς ἀληθείας, καλύπτεται ψεῦδος, δολιότης, καταχθόνιος ἀντεθνισμός, ὀλέθριος φατριασμός καὶ κατακριτέα προσωπικότης. Οὐδεὶς ἄρα δύναται τὴν δέουσαν χρῆσιν αὐτῶν, μὴ γινώσκων ἀπ' εὐθείας τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα μᾶλλον ἢ ἤττον, ἢ μὴ ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Ἰῶβ συγχρόνως, ὅπως ἀνακαλύπτῃ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ διαστροφῇ καὶ πληθύτητι σοφιστικῶν τεχνασμάτων βεβυθισμένην πολλάκις ἀλήθειαν.

Τί δ' εἵπωμεν καὶ περὶ τῶν λεγομένων ἐκθέσεων, περὶ πολλῶν μονογραφιῶν, βιογραφιῶν, ἀπολογιῶν καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἀποδεικτικῶν δι' ἐκδουλεύσεις, ὧν τὴν ἐκκαθάρισιν δύναται οὐχὶ χεῖρ Ἡρακλέους, ἀλλὰ μόνον τὸ πῦρ; Καὶ συγγνωστέοι ἴσως, ὅσοι ἔγραψαν τὰ ἑαυτῶν δι' ὑπερβολῶν πολλῶν ἢ ὀλίγων ἔνεκα περιφιλαυτίας, κενοδοξίας ἢ κουφότητος, ἢ ὡς ῥήτορες ὠμίλησαν ἐπιταφίους, τοὺς πλείστους ποιητικῇ ἀδείᾳ ἢ φατριαστικῷ πρίσματι ἀφορῶντας πάντα ἄλλον, ἢ τὸν νεκρὸν, περὶ οὗ προέκειτο· ἀλλ' οἱ θέσαντες τυφλῶς διὰ παράκλησιν ἀπλῆν καὶ πρὸς χάριν τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν ἐπὶ ἀποδεικτικῶν ἐκδουλεύσεων μεγάλων, ἢ καὶ ἀνυπάρκτων ὅλως· οἱ δημιουργήσαντες δι' ἐνὸς φύλλου σωματάρχας, οὐδέποτε ὑπάρξαντας, ἢ ἀριστεῖς καὶ ἥρωας μαχῶν, καίτοι μὴ ἰδόντας πώποτε, ἢ μακρόθεν ἰδόντας ἐνίοτε, καπνὸν πολέμου, τίνος, ἐρωτῶμεν, κατηγορίας εἰσὶν ἄξιοι; Τίνος ὡσαύτως κατακρίσεώς εἰσὶν ἴδιοι οἱ ἐκθέσαντες δωρεὰν πρὸς ἐπίδειξιν ἀπλῆν τὰς ὑπογραφὰς ἑαυτῶν διὰ μάχας καὶ γεγονότα, ὧν οὐκ ἐμέθεξαν, καὶ διὰ πρόσωπα, ἅπερ ἐν καιρῷ οὔτε εἶδον, οὔτε ἤκουσαν; Καταλαμβανόμεθα ὑπὸ φρίκης, ὅταν ἀναγινώσκωμεν προσέτι ἐπὶ ἀποδεικτικῶν καὶ ὑπογραφῶν ἀνθρώπων, διὰ πάσης εὐσυ-

Συμπληροῦμεν δὲ τὸν παρόντα τόμον καὶ διὰ παραρτήματος δευτέρου, περιέχοντος κατάλογον ὀνομαστικῶν τῶν Φιλικῶν, ὃν ἐσχηματίσαμεν κατὰ ἀλφαβητικὴν τάξιν ἐκ τῶν λεγομένων Ἀφιερωτικῶν γραμμῶν. Ὡς ταῦτα, οὕτω καὶ ὁ κατάλογος παρὰ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον φέρει καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κατηχηθέντος, τὴν ἐποχὴν, τὸν τόπον καὶ τὸ πρόσωπον, παρ' οὗ κατηχήθη οὗτος, καὶ ὅσον κατέβαλε χρηματικὸν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὑποθέσεως. Βεβαίως περιέχεται ἐν αὐτῷ μόνις τὸ ἐν πέμπτῳ, ἢ καὶ ἑλαττον τοῦ ὄλου προσωπικοῦ τῶν Φιλικῶν, διότι οὐχ εὔρομεν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ πλείονα Ἀφιερωτικὰ γράμματα, ἐξ ὧν καὶ τινα ἐλλείποντα μάλιστα τῶν παραδεδεγμένων τύπων. Ἐξάγεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ συγκέντρωσις τούτων ὀλοκληρωτικῆ οὐκ ἐγένετο ἕνεκα τῶν περιστάσεων, καὶ πλείστα ἐξ αὐτῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπωλέσθησαν. Ἄλλ' ὁμως, καὶ οὕτως ἔχων, ὁ κατάλογος ἡμῶν περιλαμβάνει τὸ πολὺ τοῦ οὐσιωδεστεροῦ προσωπικοῦ μέρος, δυνάμενος συμπληρωθῆναι τελειότερος ἐν τῷ μέλλοντι.

Ὁ λόγος, δι' ὃν συνετάξαμεν τοῦτον, οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν τυχόντων, οὐτ' ἐπιδείξεως ματαιίας ἔργον. Ὁ λόγος οὗτος ἀφορᾷ οὐ μόνον τὸ παρελθὸν ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα λόγῳ δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον, τὸ μέλλον πρὸ πάντων, ὡς πρὸς τὰ πράγματα λόγῳ ἑλληνισμοῦ. Διαιωνίζεται μὲν ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος συνομοσαμένων ἐτοίμως κατὰ τοῦ ξένου κατακτητοῦ καὶ ὑπὸ τὸν πέλεκυν ἀγρίου τυράννου· ἀλλὰ κληροδοτεῖται τοῖς ἀπογόνους πρᾶγματικώτατος ἐνταυτῷ ὁ ζῆλος, καὶ διεγείρεται ἐν παντὶ καιρῷ ζέουσα ἡ πατριωτικὴ φιλοτιμία καὶ ἡ μετ' αὐταπαρνήσεως ἀπόφασις περὶ τοῦ πολέμου, ὃς ἤρξατο ὑπὸ μεγάλας προθέσεις τῷ 1821, καὶ διεκόπη διὰ μικρῶν ἀποτελεσμάτων τῷ 1829. Τίνα ἕτερον εἶχον νοῦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις προγόνοις αἱ ἐπὶ μάρμαρου ἀναγραφαὶ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ πράξεων; Καὶ τίνα ἄλλω ἀντιστοιχοῦσιν αἱ τότε μορμαρίναι ἀναγραφαὶ, ἢ τοῖς παρ' ἡμῖν ἐντύποις καταλόγοις; Οὕτως ὁ

κατάλογος ἡμῶν θέλει εἶσθαι τὸ πατριωτικὸν κάτοπτρον καὶ ἡ ἄφρωνος εἰσήγησις πατρὸς πρὸς υἱὸν, πάππου πρὸς ἔγγονον, οἰκείου πρὸς οἰκεῖον, πολίτου πρὸς πολίτην. Αὐτὸν βλέποντες, θέλουσι λέγειν σεμνυνόμενοι, ὁ μὲν υἱὸς, ἰδοὺ ὁ πατήρ μου! ὁ δὲ ἔγγονος, ἰδοὺ ὁ πάππος μου! καὶ ἐφεξῆς. Αὐτὸν ἐπὶ τέλους ἀναγινώσκοντες, θέλουσιν ἐμπνέεσθαι οἱ διάδοχοι τῆς πολεμικῆς γενεᾶς αἰσθήματα ὅμοια ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, καὶ, ὡς ἄλλοι Σπαρτιατῶν παῖδες, θέλουσι λέγειν ὑπερηφάνως οἱ νέοι: « Ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῶ κάρηρονες ». Γένοιντο τοιοῦτοι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ὅλης πατρίδος!

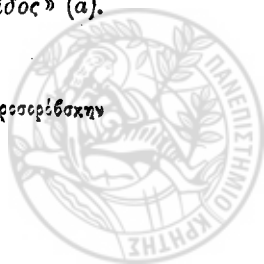
Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ὕλικου μέρους. Περὶ δὲ τῆς Ἑταιρίας, ὡς ἠθικοῦ ὄντος, ὁμιλοῦσι τὰ πράγματα, οὐδεμίαν ἔχοντα ἀνάγκην συνηγορίας καὶ ὑποστηρίξεως. Μόλις αὕτη γεννηθεῖσα « ἡῶα », ἀνάπτυξιν ἔλαβε τεραστίαν, « μέσῳ ἡματι ἐγκιθαρίσασα » καὶ μόλις γενομένη « ἔσπερία », ἤρπαξεν ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ σουλτάνου τὰ σκήπτρα ἐπὶ ἱκανοῦ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἐν διαρκείᾳ ἄρα πενταετοῦς ζωῆς ἐπαρουσίασε τὸ μέγα ἐν τῇ σμικρότητι καὶ τὸ δυνατὸν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Διατεθειμένου τοῦ ἔθνικοῦ πνεύματος, οὐδὲν ἄλλο ἀπητεῖτο πρὸς ἐφαρμογὴν, εἰμὴ τόλμη, ἀπόφασις, αὐταπάρνησις. Ὑπὸ τὸ τριπλοῦν τοῦτο σύμβολον εἰργάσθη πιστῶς ἡ Ἑταιρία, οὐδόλως εἰς τὰ ὀπίσω τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῆς στρέψασα. Ἀλλὰ, ἂν ἐτόλμα κατὰ μόνων τῶν Τούρκων, ἐναντίους εἶχεν οὐ μόνον τοὺς Τούρκους ὡς ὕλην, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους βοηθοὺς τῶν Τούρκων ὡς πνεῦμα· ἐὰν ἀπεφάσιζε περὶ μεγάλων, τὴν ὅλην περιλαμβάνουσα εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, ἐναντίους εἶχε καὶ ἐχθροὺς καὶ φίλους, τοὺς πρώτους μὲν ὡς δογματίζοντας τὸ ἀκέραιον τῆς τουρκικῆς ἐπικρατείας, τοὺς δευτέρους δὲ ὡς θεωροῦντας ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει τὴν κλεῖδα τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐπικρατείας· ἐὰν ἐπὶ τέλους κατέβαλλε πᾶσαν αὐταπάρνησιν, τὰ προσκόμματα ὡς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ οἱ σκόπελοι ὡς πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν τοσοῦτοι ὑπῆρχον, ὥστε ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς ἀνάγεται εἰς ἓνα ὑπέρτατον νόμον, τὸν

τῆς Θείας παντοδυναμίας, καὶ οὐχὶ εἰς ἀνθρώπινον νοῦν καὶ εἰς τετριμμένας ἐπιτηδειότητας.

Καὶ ἀληθῶς, ὅτε ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία ὑπέσκαπτε τὸ οἰκοδόμημα τῆς ὑλικῆς κυριότητος τῶν Τούρκων, ἐν τῷ σκότει βαδίζουσα ἐξ ἀνάγκης, καὶ οὐδέποτε διὰ τῶν κοινῶν πολιτικῶν ὁδῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν μᾶλλον ἀγνώστων ἀτραπῶν διερχομένη τὰς ἐπαρχίας, εἶχε μὲν βοηθὸν τὴν παχυλοτέραν ἀμάθειαν καὶ τὴν μᾶλλον ἀντικοινωνικὴν καὶ ἀντιπολιτικὴν ἀπομόνωσιν τῶν τυράννων, ὁμοίαζεν ὅμως ὡς τι πυγμαῖον κυνάριον ἐνώπιον ὑαίνης, ληθαργούσης μὲν, ἐτοιμῆς δὲ, ἵνα κατασπαράξῃ τοῦτο, ἅμα ἀφυπνωσάσης. Τίς ἄρα ἔσωσεν αὐτὴν κινδύνου τοιοῦτου, εἰμὴ μόνῃ χεῖρ Κυρίου; Ἡ τίνα ἀφ' ἐτέρου ἠσθάνετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἢ πλειονοψηφία τῆς διπλωματίας; Ἐὰν αὕτη ἐφρόνει, ἢ μὴ, ὑπὲρ τῶν Τούρκων, ἀπαντῶσιν ἀνθ' ἡμῶν αἱ γενόμεναι καταγγελίαι περὶ ὑπενεργουμένης ἐπαναστάσεως, ἃς ἐν τῇ πολιτικῇ ληθαργίᾳ ἑαυτῆς ἔβλεπεν ἡ τουρκικὴ ἐξουσία ὡς τι ὄνειρον ψεύδους καὶ συνήθους ἀπάτης μᾶλλον, ἢ ὡς ἀλήθειαν. Τίς ἐπενήργει ὡσαύτως δύναμις καὶ ἐν περιπτώσεσι τοιαύταις, ἢ μόνῃ ἢ θέλησιν τοῦ Ὑψίστου;

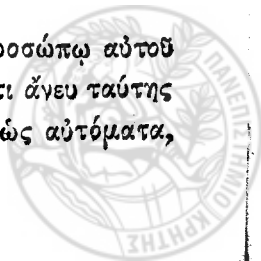
Πρὸς τὴν μεγάλην δὲ τόλμην καὶ τὴν ἐπίμονον ἀπόφασιν τῶν Φιλικῶν ἀνάλογος ἦτο καὶ ἡ αὐταπάρνησις, δι' ἣν οἱ πρῶτοι θεμελιωταὶ παρέδωκαν ἐτοιμῶς ὅλην τὴν κίνησιν τῆς μηχανῆς καὶ ὅλην τὴν τύχην τῆς ὑποθέσεως εἰς πρόσωπον ἀρμόδιον, ἅμα εἶδον ἑαυτοὺς ἀναρμοδίους πλέον. Ἀληθεστέραν ταύτης ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα μὴ ζητήσῃ τις ἄλλην. Θεία δὲ ὁδηγία κρούει ὁ Ξάνθος ἐν Πετροπόλει τὴν θύραν ἐκείνου τοῦ Ἑλλήνος, ὅστις ἱεράν εἶχε πατρικὴν ἐντολήν, «*ἵνα βιώσῃ καλῶς καὶ ἐτοιμῶς πρὸς πάσας τὰς θυσίας, καὶ, ὡς οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, ἀποθάνῃ ἀνευ γογγυσμοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος*» (α). Οὗτος ἦν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

(α) Ὁρα ἐν σελ. 66—72 τοῦ τόμου Β' τὴν πρὸς τὸν στρατάρχην Περσευρίσκην ἐπιστολὴν τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου.

Ἐὰν ἄχρι τοῦδε ἡ Ἑταιρία ὑπῆρχεν ἐν ἀθροισμα ὁμοφροσύνης, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως αὐτῆς καθίσταται μία δύναμις, καὶ εἰς τὴν δύναμιν ταύτην ὑποχωρεῖ ἅπανσα ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστημότης. Ἐν περιστάσεσι τοιαύταις ἰσχύει κατὰ πολὺ τὸ παράδειγμα, ὅταν συνοδεύηται μάλιστα ὑπὸ ἐνὸς παρελθόντος μεγάλου καὶ ἐνδόξου, ὅταν ὑποστηρίζηται ὑπὸ ἐνὸς παρόντος τιμίου καὶ ἐξόχου. Τὰ ἠθικὰ οὕτω κεφάλαια μιᾶς οἰκογενείας οὐδέποτε ἀπόλλυνται εἰς τὸ πρόσωπον διαδόχων ἀξίων. Μιᾶς περιστάσεως ἐθνικῆς ἡ ἀνάγκη ἐπικαλεῖται, καὶ μιᾶς ὥρας ἡ πνοὴ ἀναζωοποιεῖ ταῦτα πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. Τίς μένει ἡ ἀμφιβολία, ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Ὑψηλάντης ἦτο ἡ ἠθικὴ δύναμις, ἡ ζωογονοῦσα τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν πρὸς τὴν βλάστησιν τῆς ἐπαναστάσεως; Ἐζητεῖτο παρὰ τούτων ἀσφάλεια ἐπιτυχίας; ἐγγυᾶτο ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Ἠλπίζετο παρ' ἐκείνων συνδρομῇ ἰσχυρά; ἡ θέσις αὐτοῦ ἐξησφάλιζε ταύτην ἐν τῇ κοινῇ κρίσει. Κατελάμβανε τὸ ταμεῖον τῆς Ἑταιρίας χρηματικὴ ἀνομβρία; οἱ κρουνοὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ καταστάσεως καὶ τῶν προσωπικῶν δανείων ἔρρεον εἰς τοῦτο. Ἀπητεῖτο ἐπὶ τέλους θυσία μεγαλύτερα, τῶν πραγμάτων ἐχβιαζόντων τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως; ὁ Ὑψηλάντης περιφρονεῖ ὠρισμένην ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποζημίωσιν ἑκατομμυρίων ἀπέναντι ἀναβολῆς, ἔσω καὶ ὀλιγοήμερου, ἐπαπειλούσης τὴν ἐκμηδένισιν τῆς ὅλης γενεμένης ἐργασίας καὶ τὴν πανολεθρίαν τοῦ ἔθνους. Τὰ τοιαῦτα βεβαίως οὐκ εἰσὶν ἴδια τοῦ τυχόντος· καὶ ἐξηγούμενοι κατωτέρω περὶ τῶν ἄλλων, ἤδη παρατηροῦμεν μόνον, ὅτι, ἐὰν ἡ χρηματικὴ συνεισφορὰ τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρίας μόλις δύναται λογισθῆναι ἐν συνόλῳ περὶ τὸ ἐν ἑκατομμύριον, τοῦ Ὑψηλάντου αἱ θυσίαι, καὶ αὗται μέχρι τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, ὑπερβαίνουνσι τὰ τρία ἑκατομμύρια.

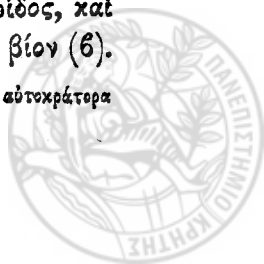
Διὰ ταῦτα πάντα ἡ Ἑταιρία ὑψώθη ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ εἰς περιωπὴν, ἧς εἶχε κυρίαν τὴν ἀνάγκην, διότι ἄνευ ταύτης οὐδὲν ἐξετέλει. Μὴ νομίσωμεν τὰ πράγματα ὡς αὐτόματα,

οὐδὲ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων ἰδίαν ἐκάστου. Οἱ πολλοὶ συλλογίζονται μὲν, ἐργάζονται καὶ οἱ διακεκριμένοι ἐξ αὐτῶν προχωροῦσι· ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ σταματοῦσιν εἰς τῆς ἑφαρμογῆς τὸ σημεῖον, καὶ ὅσον ἂν ἔχωσι νοῦν καὶ ζῆλον. Ἐκείθεν τοῦ σημείου τούτου οὐδεμίαν, ἢ μικρὰν καὶ ἀτελεσφόρητον, ἐμπνεύουσιν οὗτοι πίστιν πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐν ᾧ χρόνῳ οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς πιστεύουσι πλέον, καταβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς ιδέας τοῦ μεγαλείου τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὁ Τσακάλωφ, ἐν παραδείγματι, ὁ Γαζῆς, ὁ Ξάνθος, ὁ Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Σέκερης, ὁ Περβραϊθός, Λεβέντης, Δικαῖος καὶ ἄλλοι, θαυμάζονται μὲν ὡς πρόδρομοι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς ἐκτελεσταί· εἰργάζοντο ἀληθῶς διὰ παντός κινδύνου καὶ διὰ πολλοῦ ἀποτελέσματος, ἀλλὰ πόρρω ἀπέιχον τοῦ ἀμέσως ἐπιβάλλεσθαι τοῖς πᾶσι, καὶ ἰδίως τοῦ συνεννοεῖσθαι, τοῦ ἐπιτοῖς ἴσοις συσκέπτεσθαι καὶ συναποφασίζειν μεθ' ἑνὸς ὑπουργοῦ Καποδιστρίου, μεθ' ἑνὸς ἡγεμόνος Σούτσου καὶ τῶν τοιούτων. Οἱ πάντες ἐξ ἐναντίας, καὶ ἡγεμῶν Μαυρομιχάλης, καὶ προεστῶτες, καὶ ὀπλαρχηγοὶ, καὶ ναυτικοὶ παρεδέχοντο μὲν ἐν λόγῳ τὰ τῶν ἀποστόλων, ἠτένιζον ὅμως πράγματι πρὸς τὸν Καποδίστριαν κατ' ἀρχάς, ὃν ἐλογίζοντο πρῶτην πηγὴν, καὶ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἔπειτα, γενομένης τῆς ἀναγορεύσεως. Ἀλλὰ, ἂν ἔγραψαν καὶ ἀπέστειλάν τινες πρὸς τὸν Καποδίστριαν, οὗτος προφυλαχθεὶς ἀπολύτως πρὸς τούτους, μετὰ μόνου συνεσχέφθη καὶ ἐξηγήθη τοῦ Ὑψηλάντου, συμβουλεύσας αὐτῷ, «*ἵνα ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπαράστασιν, καὶ οὐδένα διασταγμὸν δείξῃ περὶ τῆς ἐπιτυχίας*» (α). Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ περὶ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Σούτσου, οὗτινος αἱ ὑπὲρ πατρίδος θυσίαι ὑπεραίρουσι τὰς πολλῶν ἄλλων. Μετὰ τίνος καὶ οὗτος ἐξηγήθη εὐθύς καὶ ἀπροκαλύπτως; μετὰ μόνου τοῦ Ὑψηλάντου, κυρίως ποθῶν τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος, καὶ μόνον μετ' αὐτὴν προεπαγγελλόμενος τὸν ἰδιωτικὸν βίον (β).

(α) Ὅρα ἐν σελίδι 226 τοῦ τόμου Β' τὴν παράγραφον τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Νικόλαον ἐμπιστευτικῆς ἐκθέσεως τοῦ Ὑψηλάντου.

(β) Ὡσαύτως ἐν σελ. 109—110 τοῦ παρόντος τόμου.

Οὕτως, ἐὰν ὁ Καποδίστριας συνεβούλευσε τῷ Ὑψηλάντῃ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Σούτσος ἤνοιξε τῷ Ὑψηλάντῃ τὴν θύραν τῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ περὶ τοῦ ἡγεμόνος Σερβίας Μιλόσχου, μεθ' οὗ ἀλληλογραφίαν ἀτελεσφόρητον διετήρουν καὶ Ὀλύμπιος καὶ Σάββας. Μετὰ τίνος καὶ οὗτος ἦλθεν εἰς συνθήκην ὀριστικὴν περὶ συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας, ἀφορώσης τὸν κινηθησόμενον ἑλληνικὸν πόλεμον; μετὰ μόνου τοῦ Ὑψηλάντου, διότι, ἐκτὸς ἄλλων, τὸ ὄνομα Ὑψηλάντης ἀνεμίμνησκεν ἐν τῇ Σερβίᾳ τὸν μέγαν εὐεργέτην καὶ τὸν πρῶτον μοχλὸν τοῦ προτέρου πολέμου ταύτης κατὰ τῶν αὐτῶν τυράννων (α).

Αὐτὴν τοῦ Ὑψηλάντου τὴν ἐπιβρόχην καὶ ἔξοχον θέσιν βεβαιοῖ οὐχ ἤττον ἢ συμφωνία τοῦ στρατηγοῦ Ὀρλώφ, διοικοῦντος τὴν παρὰ τῷ Προῦθῳ ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ στρατάρχου Βιτγενστεῖν (β). Ὀπόσω ἀληθῶς λαμπρὸν ἔμελλεν εἶσθαι τὸ θέαμα τῆς ὁμοθυμοῦ διαβάσεως τοῦ Προῦθου παρὰ τε τοῦ Ἑλληνοῦ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ Ῥώσου Ὀρλώφ, συστρατιώτου καὶ φίλου! Ὀπόσω μεγάλας τὰς συνεπειὰς ἐπηγγέλλετο περίστας τοιαύτης, εἰ μὴ προεδίδετο! Ὁ Μιχαὴλ Ὀρλώφ τοῦ 1821 ἠθέλεν εἶσθαι ἀναντιρρήτως οὐχὶ ὁ Ἀλέξιος Ὀρλώφ τοῦ 1769, ἀλλ' ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς στρατηγὸς ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, μία τῶν ἐνδοξοτέρων σελίδων τῆς ἱστορίας τοῦ Ῥωσικοῦ ἔθνους. Σπανιωτάτους τρέφουσιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν τὰ ἔθνη χαρακτῆρας τοιούτους, καρδίας μεγαλοφροσύνης τοιαύτης.

Καὶ μὴ νομίση τις, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης, συμφωνῶν μετὰ τοῦ Ὀρλώφ, ἀντέφασκε πρὸς τὴν ἀρχὴν, ἣν ἐπρέσβευε περὶ τῆς βοηθείας τῶν ξένων. Ἐγράψε μὲν ἄλλοτε: «Ἐχετε πάντοτε »πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀδελφοὶ Ὀμογενεῖς, ὅτι ποτὲ ξένος δὲν βοηθεῖ »ξένον χωρὶς μεγαλώτατα κέρδη» παρέτήρησε μάλιστα, ὅτι «Τὸ

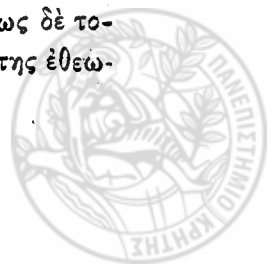
(α) Ὡρα περὶ μὲν τῆς συνθήκης ἐν σελίδι 117—119 τοῦ παρόντος τόμου· περὶ δὲ τῶν ὑπὲρ τῆς Σερβίας ἐνεργειῶν καὶ θυσιῶν τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου ἐν τῷ Κεφαλαίῳ Δ'. τοῦ τόμου Β'.

(β) Περὶ τῆς συμφωνίας ταύτης τοῦ Ὑψηλάντου καὶ Ὀρλώφ ἀνάγνωθι: ἐν σελ. 87—88 τοῦ παρόντος τόμου.

ναίμα, τὸ ὅποσον θέλουσι χύσει οἱ ξῖνοι δι' ἡμᾶς, θέλομεν τὸ πλη-
 ρώσει ἀκριβώτατα» καὶ ἐθρήνησε τὴν Ἑλλάδα εἰπών: «Ὁυαί εἰς
 αὐτήν, ὅταν συστηματικὴ δυναστεία ἐνθροισθῇ εἰς τὰ σπλάγγρα
 της! (α) μεταξὺ ὅμως ἀτομικῆς καὶ συστηματικῆς βοήθειας
 ὑπάρχει διαφορὰ μεγάλη. Ὁ Ὀρλώφ ἦτο μία ἀτομικότης,
 καθαρὸς φιλελληνισμὸς, συγχωνευόμενος ὡς μέρος ἐν τῷ
 ὄλῳ τοῦ ἑλληνικοῦ πολέμου, καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν ἔχων
 ἐπήρειαν ἀνθελληνικὴν ἐπὶ τῶν συνεπειῶν τῆς τύχης τούτου.
 Ἐὰν δὲ καὶ πρότερον, ἢ ἐπὶ τῆς Ἑταιρίας, ὑπαίνιπτεν ἰδίως ὁ
 Ὑψηλάντης πρὸς διαφόρους τὴν συστηματικὴν βοήθειαν τῆς
 Ῥωσσίας· ἐὰν καὶ ὕστερον, ἢ μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς ἐπανα-
 στάσεως, ἔγραφε δημοσίᾳ περὶ τοῦ στρατηγοῦ Βιτγενστέιν,
 ὡς διαταγέντος ἵνα διέλθῃ τὸν Προῦθον, ταῦτα πάντα ἦσαν
 μία ἐξ ἀνάγκης οἰκονομία τῶν πνευμάτων πρὸς ἠθικὴν ἐν-
 θάρρυνσιν, οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀντιφάρμακόν τι τῆς στιγμῆς κατὰ
 τῆς δηλητηριάσεως τῶν πολυειδῶν καὶ ἰσχυρῶν ἀντιδράσεων.

«Ἀνάγκη καὶ Θεοὶ πείθονται» ἀληθῶς. Ἐξ αὐτῆς δὲ ὀδη-
 γούμενοι καὶ οἱ θεμελιωταὶ τῆς Ἑταιρίας, ἔκρυψαν ἑαυτοὺς,
 ἐπενόησαν ἄλλως καὶ ἐσυστηματοποίησαν θαυμασίως τὸ ἄ-
 δηλον τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀρχῆς. Οἱ ἄνθρωποι μεγαλο-
 ποιῶσι συνήθως ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῶν, ὅ,τι ἐπιθυμοῦσι καὶ
 ἐλπίζουσι. Ἀλλὰ διὰ τί λέγομεν, ὅτι οἱ θεμελιωταὶ τῆς Ἑται-
 ρίας ἐπενόησαν, καὶ οὐχὶ ὅτι παρεδειγματίσθησαν τὸν τοιοῦ-
 τον τρόπον; Αὐτὸς ὁ δίκαιος καὶ ἀμεμπτος Ἀριστείδης, κα-
 λῶς ἐπιστάμενος τὰς ἀδυναμίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ κάλλιστα
 σκεπτόμενος, ὅπως χρησιμεύσῃ ταύτας, ἠξίωσεν ἀναγκαίαν
 τὴν ἀπάτην, ὡς μέσον ἐμψυχώσεως, καρτερίας καὶ ὑπεροχῆς,
 προκειμένου περὶ κοινῆς σωτηρίας. Οὐδὲν ἄρα ἄλλο, ἢ τὴν
 ἰδέαν ταύτην τοῦ Ἀριστείδου ἐφήρμοσαν οἱ θεμελιωταὶ τῆς
 Ἑταιρίας, οὐχὶ πρὸς ὄφελος ἴδιον ἐπὶ κοινῇ ζημίᾳ καὶ κατα-
 στροφῇ, ἀλλὰ πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. Ὁμολογουμένως δὲ το-
 σαύτην ἐξήσκησε τὴν ἐπιρροὴν τὸ μέσον αὐτὸ, τοσαύτης ἐθεω-

(2) Ὁρα Δοκ. Ἱστορ. περὶ τῆς Φιλ. Ἑταιρ. ἐν σελ. 290.

ρήθη ἀπολύτου ἀνάγκης ἴδιον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ὑψηλάντης ἠναγκασμένος εὐρέθη, ὅπως ἐργασθῆ ὑπὸ τὴν σκιὰν ταύτην καὶ μεθ' ὅλην τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ τὴν μεγάλην κατὰ πολλοὺς λόγους βαρύτητα. Τίνος ἄρα θεωροῦνται κατακρίσεως ἄξιοι ἐκεῖνοι, οἵτινες καὶ θεμελιωτὰς καὶ Ὑψηλάντην κατέκριναν ἔπειτα καὶ κατεμυκτήρισαν δι' αὐτὸ τοῦτο ἕνεκα ἰδίων πολιτικῶν λόγων, ἕνεκα δημοκοπίας καὶ ἐπιδείξεως προσωπικῆς καὶ ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ ἀποτέλεσμα ἀπέβη εὐάρεστον καὶ σωτήριο;

Ἄλλ' ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν καὶ ἀτοπήματα· ἀνεφύη ἐν Κωνσταντινουπόλει νεόμορφός τις, καίτοι ὀλιγόβιος, ἑταιρία ἐξ αὐτῶν τῶν σπλάγγχων τῆς Ἑταιρίας· ἀνεφάνησαν ἐν τῇ Ὀδησῶ συμπτώματα ἰδιορρύθμων σκέψεων καὶ ἐνεργειῶν, τὴν σύγκρισιν ἐπάγοντα εἰς τὴν τόσῳ ἀναγκαίαν σύμπνοιαν καὶ ἀρμονίαν τοῦ ὄλου· ἐγεννήθησαν προσωπικότητες φορτικαὶ ἐν Ἰασίῳ καὶ Βουκουρεστίῳ· Γαλάται καὶ Καμαρηνοὶ ἐμίαναν τὴν ἱερότητα τῆς ἐθνικῆς ὑποθέσεως καὶ προσκάλεσαν καθ' ἑαυτῶν βίαια μέτρα νόμῳ ἀνάγκης καὶ λόγῳ σωτηρίας κοινῆς· ἐπὶ τέλους ἐγένετο καὶ εἷς προδότης, ὁ Ἀσημάκης Θεοδώρου. Τίνα ὅμως, ἐρωτῶμεν, τῶν ἀπ' αἰῶνος συστημάτων παντὸς εἶδους ἀπηλλάγησαν τοῦ κακοῦ τούτου; Ὡς ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ ἐν παντὶ συστήματι δυσκόλως εὐρίσκονται «ἄμεμπτα πάντα». Ἐπ' ἀκριβὲς δὲ, ἀναγκαῖα, ἂν θέλῃ τις, ἦσαν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπεισόδια, ἵνα γίνῃ κατάδηλος ἀπέναντι αὐτῶν ἡ πατριωτικὴ ἀρετὴ τῶν Φιλικῶν, τοῦ ὄλου ἔθνους, ὡς πλεονάζουσα καὶ ὑπερτεροῦσα· διότι, μὴ πλεοναζούσης ταύτης, αἱ ἀνοησῖαι ὑπερίσχυον τότε, ἢ κακία ἐκυρίευσεν καὶ οὐδὲν τῶν δεόντων ἐγίγνετο. Μὴ οὐ συνέβησαν πολλαὶ ἀνοησῖαι, πολλαὶ κακίαι καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν; Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀρετὴ ἐπλειονοφήφει, καὶ πάντοτε, ὑπερτέρα καθισταμένη, ἐπέφερε τὴν ἠθικὴν νίκην κατὰ τῶν παθῶν καὶ τὴν ὑλικὴν κατὰ τῶν πολεμίων.

Περὶ δὲ τῆς διαθρυλληθείσης καταχρήσεως τῶν χρηματι-

κῶν συλλογῶν οὐδὲ λόγος ἀρμόζει, νομίζομεν, ὅτε οἱ κατη-
 χούμενοι μικρὰ συνεισέφερον, ὡς ἀποδείκνυσιν ὁ δημοσιεύ-
 μενος κατάλογος, καὶ τινες μάλιστα ὑπισχνούντο μόνον, αἱ
 δὲ εἰσπράξεις οὐδέποτε ἠδύναντο ἰσολογισθῆναι πρὸς τὰς γε-
 νομένας γνωστὰς δαπάνας, εἰμὴ κατέβαλλον ἰδία καὶ μετὰ
 γενναιότητος πατριωτικῆς Σέκερης, Λεβέντης, ἡγεμῶν Σου-
 τσος, ἄλλοι τε καὶ Ὑψηλάντης πρὸ πάντων. Παρὰ τὸν κατά-
 λογον, ὡς εἶπομεν, ἀποδεικνύουσιν ἀναντίρρητον, ὅ,τι λέγο-
 μεν, καὶ ὁ παρὰ τοῦ Ξάνθου δοθεὶς λογαριασμός πρὸς τὸν
 Ὑψηλάντην ἐν Πετροπόλει (α), καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τῶν Ἐφώ-
 ρων Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ὑψηλάντην (β) καὶ ἡ με-
 τ' ἀγανακτήσεως ἐξήγησις τοῦ Ὑψηλάντου περὶ τῶν ἐν Ὁδη-
 σῶ ἐμπόρων (γ). Τί σημαίνει ἐπὶ τέλους, καὶ ἂν οὗτος ἢ ἐκεῖ-
 νος τῶν ἀποστόλων ἐδαπάνησε καὶ περισσά τινα ἐκ τῶν ὀλί-
 γων κοινῶν χρημάτων ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀναγκῶν, ὅταν
 οἱ τόσῳ ἔκτακτοι κόποι, οἱ τόσῳ βέβαιοι κίνδυνοι καὶ αἱ μεγά-
 λαι ὑπηρεσίαι τούτου ὑπερτερῶσι πάντα ὑλικὸν ὑπολογισμὸν
 τοιοῦτον; Τῶν ἔργων οἱ ἄνθρωποι ἐξαιροῦνται τοῦ κανόνος
 τῶν τυπικῶν ἐξελέγξεων.

Προσέτι δὲ ἐκ τῆς ὅλης περιγραφῆς τῶν γεγονότων ἐξά-
 γονται ἐν διαστήματι μικρῷ πολλαὶ μεταβολαὶ σχεδίων, πολ-
 λαὶ ἀντιφάσεις εἰς προηγηθείσας ἀποφάσεις, καὶ ἰκανὴ ἰδεῶν
 σύγχισις ὡς πρὸς τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐνάρξεως τοῦ
 πολέμου. Ἄλλ' ἤτο, ἐρωτῶμεν καὶ αὐθις, οἰσοδήποτε κύριος
 τῶν πραγμάτων; Διέθετεν ἄρα ὁ Ὑψηλάντης στρατὸν ὠργα-
 νωμένον, στόλον συγκεκροτημένον, ταμεῖον ἀφθονον καὶ ὑ-
 καλληλίαν συστηματικὴν, ὅπως διατάττη ὠρισμένως καὶ ἀ-
 μεταθέτως περὶ πάντων; Ἦ ἀρνούμεθα, ὅτι οἱ πλεῖστοι μό-
 λισ εἰσῆρχοντο ἤδη εἰς τὴν σχολὴν τῶν πραγμάτων ὑπὸ τε
 τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἐποψιν; Ἦ ἀρνούμεθα,
 ὅτι οἱ ὀλίγοι ἐγκρατεῖς ὅπωςοῦν καὶ ὑπισχνούμενοι διὰ τὸν

(α) Ὁρα ἐν σελ. 178 τοῦ παρόντος τόμου.

(β) " " " 239 καὶ ἐφεξῆς, καὶ προσέτι ἐν σελ. 312 καὶ ἐφεξῆς

(γ) " " " 210.

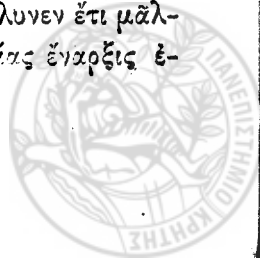

νοῦν αὐτῶν, ἀπεΐχον ἔτι τοῦ φανεροῦ σταδίου, ὡς ἀβεβαίου ; Ἡ ἀρνούμεθα, ὅτι διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Ὑψηλάντης περιστοιχίζετο ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ ἀτόμων, ἐπισταμένων μόνα γράμματα, καὶ ἐκ τούτων τινὰ τὸν ἐμπορικὸν μόνον πῆχυν ;

Ὡς πρὸς τὸν τόπον, ἄλλοι μὲν ἤθελον τὴν κίνησιν τοῦ πολέμου ἐκ τῆς Σερβίας, ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς Μολδαυοβλαχίας. Ἦτο ὁμως τόσῳ εὐκολον τὸ πρῶτον ; ἢ τόσῳ κατάλληλον τὸ δεύτερον ; ἢ τόσῳ μόνιμον τὸ τρίτον ; Οἱ πάντες συνεφώνουν περὶ ἑνὸς καὶ μόνου, περὶ τῆς πρώτης ἐκρήξεως ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει, ὡς ὑπισχνουμένης τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ πολέμου διὰ τῆς πυρπολήσεως τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐν τῷ ναυστάθμῳ καὶ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ σουλτάνου καὶ τῶν μεγιστάνων ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῶν θετῶν πυρκαϊῶν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰργάσθη ὁ Ὑψηλάντης ἰδίως καὶ μέχρις ἀπειλῆς περὶ παραιτήσεως. Ἄλλ' ἐτόλμων ποτὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πεμφθέντος σχεδίου ὀλίγοι, καὶ οὗτοι ἱκανῶς ἀπαρασκευάστοι ἔτι ὄντες, οὗτ' ἔχοντες ἀρχηγούς ἀρμοδίους κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ; Ἄθλια ἦσαν ὁμολογουμένως τὰ πράγματα τῶν Τούρκων· πλὴν καὶ « ψωριῶσα κάμηλος πολλῶν ὄνων ἄχθεα φέρει »· προκειμένου δὲ περὶ ἔργων, καὶ τούτων μεγάλων, ὑποχωρεῖ τότε πᾶν, ὅτι ὑφίσταται ἐν τῇ φαντασίᾳ μόνον. Ἡ γνώμη μάλιστα, ἣν ἐπελθὼν προσέθετο ἐν τῷ περὶ Κωνσταντινουπόλεως σχεδίῳ ὁ ἡγεμὼν Μολδαυίας Σουτσοσ, ἦτο ἀρίστη· διότι παρὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ στόλου δυνατὴ ἐπίσης καὶ λίαν ἀποτελεσματικὴ ὑπῆρχε καὶ ἡ τῶν δημοσίων ἀποθηκῶν, τοῦ πυριτιδοποιείου καὶ τοῦ στρατῶνος τῶν μηχανικῶν, ὡς καὶ ἡ κατάληψις τῆς παρ' ὀλίγων φρουρουμένης Δαμάλεως (Κιζ-κουλέ), τῆς μετὰ ξὺ Χρυσουπόλεως καὶ Βυζαντίου (α). ἀλλ' οὐδὲν ἐγένετο.

Ἡ τοιαύτη κατάστασις τοῦ πρώτου τούτου σημείου τῶν περὶ τοῦ τόπου τῆς ἐπαναστάσεως ἰδεῶν ἐμεγάλυνεν ἔτι μᾶλλον τὰς δυσκολίας· ἡ δὲ ἐκ τῆς Μολδαυοβλαχίας ἐναρξίς ἐ-

(α) Ὁρα ἐν σελ. 280 τοῦ παρόντος τόμου.

κρίθη μόνον ἀντιζύγιον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὡς τοιαύτη ὀριστικῶς προετιμήθη, ἐλπίζομένου οὐχ ἦττον ἑνὸς μεγάλου ἀντιπερισπασμοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τῶν εὐχερῶς τιθεμένων πυρκαϊῶν. Ἄλλως, ἐὰν ὁ Ὑψηλάντης κατέβαιεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκείθεν ἐκήρυττε τὴν ἐπανάστασιν, ἀνεπίδεκτόν ἐστι πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι κατεπνίγετο αὕτη παρὰ τῶν Τούρκων, μόλις γεννωμένη, καὶ ἂν, κατὰ τοὺς λογισμοὺς τινων, δέκα ἀντὶ ἑνὸς Ὀλύμπιοι καὶ πλείους ἀντιἑνὸς Σάββα καὶ Βλαδιμηρέσκου ἐτάραττον τὴν Βλαχομολδαύαν (α). Ἡ ἐκ τῆς Ῥωσσίας ἄμεσος διὰ τοῦ Προύθου διάβασις τοῦ Ὑψηλάντου, ὡς Ῥώσσου στρατηγοῦ μάλιστα, καὶ ἡ πάνδημος ὑπόσχεσις τούτου: «Κινηθῆτε, ὦ φίλοι, καὶ θέλετε ἰδεῖ μίαν κραταίαν» Δύναμιν νὰ ὑπερασπισθῆ τὰ δίκαιά μας», ἰδοῦ ὅ,τι κυριώτερον διεσπάραξε τὰς δυνάμεις τοῦ σουλτάνου, ἐπήνεγκε δὲ τρομερώτατον τὸν ἀντιπερισπασμὸν τούτων, καὶ ἔσωσεν ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐποχῆς τὴν ἀδύνατον Ἑλλάδα. Μόνη ἡ τοιαύτη διάβασις καὶ μόνη ἡ τοιαύτη ὑπόσχεσις ἱκαναὶ ἦσαν, ὅπως ἀντιζυγίσωσι καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν Τούρκων τὴν ἔλλειψιν τοῦ κηρύγματος ἑνὸς Ῥωσικοῦ πολέμου. Μετ' αὐτῶν δὲ συνεδέετο καὶ ἡ συμφωνία τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου καὶ ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Βλαχομολδαύας, ὡς γειτνιαζούσης τῆ Ῥωσσία καὶ Σερβία καὶ μὴ ἀπεχούσης κατὰ πολὺ τῆς ἑδρας τοῦ σουλτάνου.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον δὲ, ἄλλοι μὲν ἐθεώρουν μόνην εὐκαιρίαν τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐσωτερικῶς καὶ τὰς ταραχὰς τῆς Ἰταλίας ἐξωτερικῶς· ἄλλοι δὲ διετείνοντο περὶ τῆς ἀναβολῆς μέχρις ἑνὸς πολέμου τῆς Ῥωσσίας κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ μιᾶς εὐνοϊκωτέρας καταστάσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν πραγμάτων. Ἡ Ἱερὰ Συμμαχία κατέπλησσε καὶ δύσιν καὶ ἀνατολήν. Ἄλλ' οἱ μὲν πρῶτοι, καίτοι φαινόμενοι ζωηροί, ἐσκέπτοντο ὀρθότερον ἐκ τῶν ἐνόητων· οἱ δὲ δεῦτεροι, καίτοι

(α) ἰδὲ ἐν σελ. 280 τοῦ παρόντος τόμου.

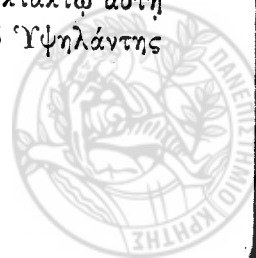
(β) ἰδὲ ἐν ταῖς σελ. 104 καὶ 232 233 τοῦ τόμου Β'.

κρινόμενοι συνετοί, ἐδίωκον τὰ ἀνέτοιμα, ἀφίνοντες τὰ ἔτοιμα, καὶ ἐν τῇ ἀδηλότῃ τοῦ μέλλοντος ἐζήτουν, ὅτι καὶ οἱ ἴδιοι ἠγνούουν. Τί ἠγγυᾶτο βεβαίαν ἅμα καὶ ταχεῖαν, ἂν οὐχὲ τὴν εὐνοϊκωτέραν κατάστασιν τῶν τῆς Εὐρώπης, τοῦλάχιστον ὁμως τὴν κήρυξιν ῥωσικοῦ πολέμου, ὅτε αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὠμολόγει τὸ δύσκολον τούτου παρατηρῶν: «Ἐὰν μία ῥωσικὴ σφαῖρα ριφθῇ παρὰ τὸν Ἴστρον, πυρπολήσει σύμπασαν τὴν Εὐρώπην;» (α). Ὡσαύτως τί ἠγγυᾶτο βεβαίαν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν ὑπαρξίν τῶν τριῶν ἀνδρῶν, τοῦ μὲν Ὑψηλάντου ὡς ἐταιριάρχου, τοῦ δὲ Σούτσου ὡς ἡγεμόνος ἐν Μολδαυίᾳ, τοῦ δὲ Καποδιστρίου ὡς ὑπουργοῦ ἐν Ῥωσίᾳ;

Ὁ Ὑψηλάντης ἐθεώρει πρακτικωτέραν τὴν πρώτην τῶν δύο αὐτῶν ἰδεῶν ἀνέβαλλεν ὁμως, ὅσω ἠδύνατο, τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἐλπίζων καὶ τὴν συμμετοχὴν τῆς Σερβίας, ἕως οὗ ἔκοψε τὸ νῆμα πάσης ἄλλης ἐλπίδος ἢ γενομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει προδοσία, καὶ ἠνάγκασεν ὅλους, ἵνα ἀποδυθῶσιν εὐθὺς εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἐκτὸς δὲ τῆς προδοσίας τοῦ Ἀσημάκη Θεοδώρου ἢ μυστικότης ἀδύνατος ἦτο πλέον, ἀφ' οὗ τὰ ἐν τῷ Ἰασιῷ πράγματα προέβησαν ἀκάθεκτα μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἐκείνου σημείου, καθ' ὃ οἱ μὲν ἄρχοντες τοῦ τόπου ἀνησυχοῦντες διερρήγγυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος, οὗτος δὲ ἔφθασεν ἐξαντλήσας πλέον πάντα πρὸς καθυσύχασιν αὐτῶν τρόπον. Εὐτυχῶς, ὅτι πολλοὶ τούτων ἐξελάμβανον τὰ φαινόμενα ὡς ὑπενεργείας σερβικᾶς· εὐτυχέστερον δὲ, ὅτι, ἐν ᾧ ὁ Ἰσμαήλ πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων κατήγγειλε τὴν μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἔνωσιν τῶν Σουλιωτῶν ὡς τὴν προεισαγωγὴν γενικοῦ τινος ἐπαναστατικοῦ φρονήματος τῶν Ἑλλήνων, ὁ σουλτάνος Μαχμούτ, δειλιῶν, ἵνα μὴ προκαλέσῃ γενικωτέραν τῆς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐσωτερικὴν διαταραχὴν, ἀνέβαλλε τὰ μελετηθέντα κατ' αὐτῶν βίαια μέτρα. Ἐν δὲ τῇ ἐκτάκτῳ αὐτῇ ἀποφάσει τῆς ἀμέσου διαβάσεως τοῦ Προῦθου, ὁ Ὑψηλάντης

(α) Ἰδὲ ἐν σελ. 230 τοῦ παρόντος τόμου.

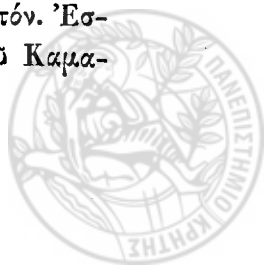

ἔσπευσε γράψας τὰ δέοντα τοῖς ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα τοῖς Πελοποννησίοις, ὅπως κινηθῶσι συγχρόνως· ἀλλὰ τὰ σπουδαιότατα ταῦτα ἔγγραφα κατεστράφησαν παρὰ τοῦ Σέκερη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἅμα φθάσαντα, διότι ἡ τουρκικὴ ἐξουσία ὑπῆρχεν ἐξηγηριωμένη ἤδη καὶ ὡς ἐκ τῶν προτέρων περὶ Βλαδιμηρέσκου καὶ Γαλαζίου εἰδήσεων, καὶ ὡς ἐκ τῶν τελευταίων περὶ Ὑψηλάντου. Οὕτως ἠγνοεῖ ἡ Ἑλλὰς ἄχρι τίνος τὴν τε ἔξοδον καὶ τὸ κήρυγμα τούτου.

Ἄλλοι κρινέτωσαν, ἐὰν ἦτο, ἢ οὐχί, ἐν κακὸν ἀναγκαῖον ἢ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ γενομένη προδοσία. Μάτην διελογίζοντό τινες ὡς δυνατὴν τὴν πρόληψιν τῶν μεγάλων κακῶν, κινουμένης βραδύτερον τῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ ἀναπόφευκτον τῶν κακῶν τούτων βεβαιότατον ἦν διὰ πᾶσαν ἐποχὴν, καὶ μόνον ἀβέβαιον ὅλως ἔμενεν ἢ δυνατὴ κίνησις τῆς Ἑλλάδος ἐν πάσῃ μελλούσῃ ἐποχῇ καὶ ἡ συνδρομὴ εὐνοϊκωτέρων περιστάσεων ἐξωτερικῶν. «Τίνοι δέδοται γινῶναι χρόνους καὶ καιροὺς», καὶ μάλιστα, ὅτε παρὰ πολλὰ ἄλλα ἐπιθανολογεῖτο ἡ καταναγκαστικὴ μετοικεσία τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἀσίαν;

Ἐξ ὅλων τῶν πολυπληθῶν μελῶν τῆς Ἑταιρίας πέντε μόνοι ἀπωλέσθησαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτης, καὶ πρῶτος αὐτῶν ὁ Καρᾶ-Γιῶργης, δολοφονηθεὶς ἐν Σερβίᾳ· ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ τεσσάρων δύο μὲν ἀπόστολοι, συλληφθέντες παρὰ τῶν Τούρκων, ὁ Ὑπατρος ἐκ προδοσίας καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐκ περιστάσεως· δύο δὲ ἕτεροι, ὁ Γαλάτης καὶ Καμαρηνὸς ἐνεκα διαγωγῆς ἐξωλεστάτης. Αἱ θανατώσεις τούτων δύο κυρίως εἶχον σκοποὺς, τὸν μὲν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς Ἑταιρίας, τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως. Διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑταιρίας ἐθανάτωσαν ἢ μὲν Ἀρχὴ τὸν Γαλάτην, οἱ δ' ἐν τῇ στερεᾷ ἐταῖροι τὸν Ὑπατρον, ἀπαγόμενον· διὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως οἱ μὲν ἐν Γαλαζίῳ ἐταῖροι κατέστρεψαν τὸν Καμαρηνόν, ὁ δὲ Ἀριστείδης ἀνήρεσεν ἑαυτόν. Ἐσφαλμένως εἶπομεν ἄλλοτε (α), ὅτι ἡ θανάτωσις τοῦ Καμα-

(α) Ὁρα Δοκ. Ἱστορ. περὶ τῆς Φιλ. Ἑταιρ. ἐν σελ. 267.

ρηνοῦ ἐνηργήθη ἐκ διαταγῆς τοῦ Ὑψηλάντου. Ἡ κατὰ πρῶτον ἤδη φερομένη εἰς φῶς ἀλληλογραφία τοῦ Λασσάνου καὶ Ρίζου ἐκ τοῦ Ἰασιίου ἀποδείκνυσι πᾶν τὸ ἐναντίον, καὶ βεβαιοὶ μάλιστα τὴν ἐκ τῆς πράξεως αὐτῆς, οὐχὶ ὡς ἀδίκου, ἀλλ' ὡς αὐθαιρέτου, προελθοῦσαν ἀγανάκτησιν τούτου. Ὁ Ὑψηλάντης περὶ μόνου ἐφρόντισε τοῦ Ἀσημάκη Θεοδώρου, γράψας τὰ δέοντα εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλ', ὅ,τι οὐ προέλαβον οἱ ἐταῖροι, τοῦτο, κατὰ θεϊαν δίκην, ἐξετέλεσε κατόπιν αὐτὸς ὁ Μαχμούτ κατὰ τοῦ προδότου.

Τελειοῦντες τὴν μικρὰν ἀναλυτικὴν ταύτην ἔποψιν ἐπὶ τιῶν ἐκ τῶν οὐσιωδεστέρων χωρίων τῆς παρούσης συμπληρώσεως, κατὰ καθῆκον ἀνατιθέμεθα εἰς ἄλλους ἀξιους καλὰ μους τὴν ἔρευναν τῆς σχέσεως καὶ τῆς ἐπιβροῆς, ἣν ἔχει ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία καὶ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς πρὸς ἅπαντα τὸν ἀνατολικὸν κόσμον. Βεβαίως ἐγένετο αὕτη οὐχὶ ἡ μήτηρ, ὡς εἶπόν τινες, ἀλλ' ἡ μαῖα τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Μήτηρ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχεν ἡ ἀπόλυτος ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει ἰδέα κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίας. Ἀλλως, πῶς ἐγενήθησαν πρὸ αὐτῆς καὶ ἄνευ αὐτῆς τοσαῦται τοπικαὶ ἐπαναστάσεις; Ἀλλὰ καὶ ὡς τοιαύτη, ὡς ἐν ἠθικῶν ὄν ἐνεργείας θαυμασίας, κατέχει πρωτίστην ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος θέσιν, οὐ μόνον διὰ τὸ παρελθὸν ὡς μία ἐπιτυχῆς ἐργασία, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μέλλον ὡς μία πρακτικωτάτη διδασκαλία. Ἐρρίψε μὲν τὸν κύβον, ἀπειλήσαντα καταστροφὴν χεῖρονα πασῶν τῶν προτέρων καὶ τὴν ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς ὀπισθοδρόμησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ· εἶχεν ὅμως πεποιθήσιν πλήρη πρὸς τὸ Θεῖον· ἦτο ὅλη πίστις περὶ τῆς ἱερότητος καὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ μεγάλου σκοποῦ ἑαυτῆς· ὑπὸ τοῦ φωτὸς δὲ τοιαύτης πεποιθήσεως καὶ τοιαύτης πίστεως ὁδηγούμενη, πολλὴν διάνοιαν ἔδειξε πρὶν, μόλις πηγυμένῃ, καὶ μεγάλον χαρακτήρα ἔπειτα, περιελθοῦσα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑψηλάντου.

Αἰωνία ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς πατρίδος πρὸς εὐεργέτας τοι-

οὐτους! Εἶθε ἀναφανῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι διάδοχοι ἄξιοι τῆς πατριωτικῆς αὐτῶν ἀρετῆς πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὄλου Ἑλληνικοῦ, πρὸς τὴν περαίωσιν τῆς ἀρξαμένης ἐπαναστάσεως τοῦ 1821! Ὑπὸ τοιοῦτον οἱ Φιλικοὶ εἰργάσθησαν πνεῦμα· ὑπὸ τοιαύτην ἐλπίδα ἀγαθὴν κατέβη εἰς τὸν τάφον ἢ πολυπαθῆς γενεᾶ τοῦ πολέμου· ὑπὸ τοιαύτην καὶ μόνην καταβαίνομεν εἰς αὐτὸν μετ' οὐ πολὺ καὶ τὰ ὀλίγιστα ἤδη λείψανα ταύτης, κληροδοτοῦντες ἐπίσης τοῖς τέκνοις ἡμῶν τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ξένου κατακτητοῦ, τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς εὐνομίας.

Ἀθήνησι τῇ 20 ὀκτωβρίου 1859.

I. ΦΙΑΗΜΩΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΤΟΜΩ ΠΡΩΤΩ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ πρὸς Μαρίαν Γ. Ὑψηλάντου.

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ πρὸς Γρηγόριον Ὑψηλάντην.

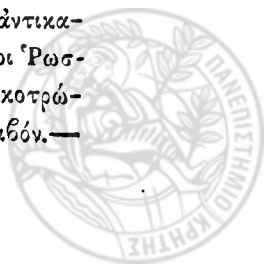
ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἀρχή, πνεῦμα καὶ σκοπὸς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.— Προσωπικὸν τῶν θεμελιωτῶν.— Τὸ ἀπόρρητον τῆς Ἀρχῆς.— Ἀποστολαί.— Ὁ πρῶτος κίνδυνος τῆς Ἑταιρίας.— Λεβέντης καὶ Καρᾶ-Γιώργης περὶ Σερβίας.— Ἑταιρία νεόμορφος.— Ἀτομικὰ κέντρα.— Πρώτη συναγροίκτησις Ὀλυμπίου καὶ Μιλόσχου.— Ἐνέργειαι Νέγρου.— Ὁμοίως Γαζῆ ἐν Πηλῖω.— Προτάσεις Π. Μαυρομιχάλου, μέτρα τῆς Ἀρχῆς καὶ ἔνωσις τῶν ἰσχυροτέρων ἐν Λακωνίᾳ οἰκογενειῶν.— Ἐνέργειαι Πετράϊβου.— Διάδοσις τοῦ μυστηρίου ἐν Ἑλλάδι.— Ν. Ὑψηλάντης καὶ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν Ὀδησσῶ.— Σκέψεις περὶ ἀρχηγοῦ καὶ ἀποστολῆ Ἐάνθου εἰς Καποδίστριαν.— Συνθήκη τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας.— Πρότασις Γ. Καντακουζηνοῦ.— Νέα μέλη τῆς Ἀρχῆς.— Διενέξεις ἐν Ἰασιῶ καὶ Βουκουρεστίῳ.— Ὁ Ἐάνθος ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Μόσχᾳ.— Γραικικὴ Ἐμπορικὴ Ἑταιρία ἐν Μόσχᾳ.— Ὁ Ἐάνθος ἐν Πετροπόλει, ἀποποιήσις Καποδιστρίου, σύσκεψις Ὑψηλάντου καὶ Καποδιστρίου, ἀρχηγία Ὑψηλάντου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἐπιβρῶν τῆς ἀρχηγίας Ὑψηλάντου.— Ὁρκωμοσία τοῦ ἡγεμόνος Μολδαβίας Σούτσου.— Οἱ δύο ὑπουργοὶ Ρίζοι.— Τὸ ἠθικὸν ἀποτέλεσμα τῶν πρώτων ἐπιστολῶν τοῦ Ὑψηλάντου.— Τροποποιήσεις τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἑταιρίας.— Ἐφορεῖαι, μυστικὰ ἄρθρα καὶ ἀντικαταστάσεις.— Λογάδης καὶ Ἀφθονίδης.— Προξενικοὶ υπάλληλοι Ῥωσσίας.— Ἰδέα κοινὴ περὶ τῆς Ἀρχῆς.— Ὀδηγίαι πρὸς Κολοκοτρώνην.— Ὡσαύτως πρὸς Μαυρομιχάλην.— Ὡσαύτως πρὸς Πετράϊβον.—

Σκέψεις περί ὕλικῶν ἔξωθεν βοηθειῶν.— Ἀναχώρησις Ὑψηλάντου ἐκ Πατροπόλεως καὶ σύμπνοια Καποδιστρίου.— Ἠπίτης.— Ἐπιστολὴ Καποδιστρίου εἰς Βαρδαλάχον.— Σκέψεις Ὑψηλάντου περί τῶν Τούρκων.— Ἐνέργειαι ἐν Μόσχᾳ.— Ἐάνθος καὶ Στέφανος Ζίφκοβιτς περί Σερβίας.— Διάφορα σχέδια, Ῥώμα περί τῆς πολιτικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, Νέγρου περί Χαμῆλ Κιράϊ, Παπαχρήστου περί Χαλὲτ ἐφφένδου, τῶν ἐν Γαλαζίῳ ἐταίρων περί Ἰβραήλας, Πελοπίδα καὶ Τασσήκα περί Μεχμέτ Ἀλῆ.— Τὸ γενικὸν σχέδιον καὶ κρίσεις.— Τὸ μερικὸν περί Κωνσταντινουπόλεως σχέδιον καὶ ἐπικρίσεις.— Σύσκεψις ἐφθρῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Πεβραϊβοῦ.— Πληροφορίαι καὶ ὑπεσχέσεις κεναί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τὰ πράγματα τῆς δύσεως.— Μέτρα τῆς πύλης.— Ὅδηγίαι Ὑψηλάντου.— Διαφοραὶ ἐν Ὁδησσῷ.— Κατάβασις καὶ ἐνέργειαι Ὑψηλάντου ἐν Ὁδησσῷ.— Ἀριστείδης Παπᾶ.— Ἀρχιστράτηγος.— Ἰδέαι περί τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως.— Ἀναγνωσταρᾶς καὶ Παπαρρήγόπουλος.— Πολεμικὸν σχέδιον Σάββα.— Σύσκεψις ἐν Ἰσμαλίῳ.— Παραδοχὴ τῆς κινήσεως τοῦ πολέμου ἐκ τῆς Ἑλλάδος.— Ἐνστάσεις κατὰ τῆς ταχείας ἐνάρξεως.— Παραδοχὴ τῆς ταχείας ἐνάρξεως.— Ἀποστολαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.— Ὑψηλάντης καὶ Ῥίζος ἐν Σκουλενίῳ.— Ἐνέργειαι Δικαίου.— Μεταβολὴ σχεδίου, ἢ ἀπόφασις τῆς ἐνάρξεως ἐκ τῶν Ἠγεμονειῶν.— Ὑψηλάντης καὶ Ὁρλώφ.— Ὅδηγίαι πρὸς Σάββαν καὶ Ὀλύμπιον περί Βουκουρεστίου, πρὸς Καραβιᾶν περί Ἰασίου, πρὸς Μιλόσχην περί Σερβίας.— Αἰτήσεις ἐφθρῶν Κωνσταντινουπόλεως.— Ἐνέργειαι ἐν Ἰασίῳ.— Συνέντευξις δευτέρα ἐν Σκουλενίῳ.— Τὰ μεταξὺ Ὀλυμπίου, Σάββα καὶ Φαρμάκη.— Ἀναστολὴ τοῦ κινήματος.— Πρακτικὸν ἐνώσεως Ἑλλήνων καὶ Σέρβων.— Ἀπαντήσεις Μιλόσχου πρὸς Ὀλύμπιον καὶ Σάββαν.— Γνώμαι Ὀλυμπίου καὶ Σάββα.— Βίος καὶ χαρακτῆρες αὐτῶν.— Αἱ περί τοῦ πολέμου σκέψεις τοῦ Σάββα.— Στρατιωτικὸς ὀργανισμὸς καὶ σημαία ἑλληνική.

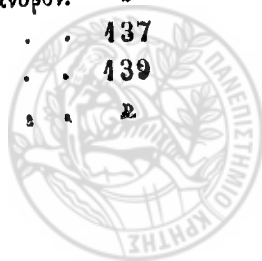
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Κατάστασις ἐσωτερικῆ τῆς Τουρκίας.— Χασκὲλ καὶ Φαναριῶται.— Προβλήματα Σέρβων καὶ συνέπειαι.— Ἐκκρεμείς ἀπαιτήσεις τῆς Ῥωσσίας καὶ ἀποζημιώσεις Ὑψηλάντων — Τὰ ἐν Βουγιούκδερε συμβάντα.— Τὰ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Νεαπόλεως καὶ συμβάντα ἐν Πετρούπολει.— Ἡ ἀναβαλλομένη ἐκτέλεσις τοῦ περὶ Κωνσταντινουπόλεως σχεδίου.— Ζητήματα μεταξὺ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ ἡγεμόνος Μολδαύας Σούτσου.— Ἐξηγήσεις Σούτσου.— Νεαὶ διενέξεις ἐν Ἰασίῳ.— Ἀποβίωσις τοῦ ἡγεμόνος Βλαχίας Σούτσου καὶ συνεπῆ μέτρα.— Προβλήματα Ὑψηλάντου πρὸς τὸν ἡγεμόνα Μολδαύας.— Παραδοχὴ αὐτῶν.— Συγκεντρώσεις ἐν Ἰασίῳ καὶ Μολδαυοί.— Ὑσις τῶν προτάσεων Μ. Σούτσου.— Προμήθειαι.— Προσπάθειαι περὶ Σερβίας.— Θ. Βλαδιμηρέσκος ἀποστατῶν ἐν Βλαχίᾳ.— Στρατολογία καὶ προκηρύξεις αὐτοῦ.— Ἀποτυχία τῶν κατ' αὐτοῦ στρατιωτικῶν μέτρων.— Ἰδέαι τῆς Πύλης.— Συνθήκη Ἑλλάδος καὶ Σερβίας.— Ἀποστολὴ εἰς Σερβίαν Ἀριστείδου Παπα.— Πράξεις καὶ αἰτήσεις τῶν ἐφόρων Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ περὶ αὐτῆς σχεδίου.— Κουντουριώτης καὶ Μέξης.— Ξεναὶ καταγγελταὶ καὶ ἀποτελέσματα ἀντίθετα.— Προδοσίαι Ἀσημάκη Θεοδώρου.— Ἀνησυχίαι Μολδαυῶν.— Ἀπόφασις περὶ τῆς ἐξόδου τοῦ Ὑψηλάντου.— Προσβολὴ Καραβιά ἐν Γαλαζίῳ.— Ἐπίλογος (ἀπὸ σελ. 426—430).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ.

Ῥαδιογραφία Μέττερνιχ κατὰ Καποδιστρίου.	424
Πληρεξούσιον Σουλιωτῶν ἀπεσταλμένων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα	»
Ἀλέξανδρον	»
Ἀπάντησις Καποδιστρίου	434
Πολεμικὸν σχέδιον Περβραϊβοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτ. Ἀλέξανδρον.	»
Μετονομασίαι τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας καὶ ἄλλων.	437
Τὸ πελώριον τοῦ Καρᾶ-Γιῶργη.	439
Ἐπιτύμβιος Σκουφᾶ	»

»	Υψηλάντου	»	»	»	»
»	παρά τῆς Ἀρχῆς πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην.				189
Ἀπάται	τῆς Ἐταιρίας πρὸς Ἀλῆ πασσαῦν.				192
Ἐπαινετικὸν γράμμα	Υψηλάντου πρὸς τοὺς ἐν Μόσχᾳ.				»
Διορισμὸς	Υψηλάντου πρὸς Πούμπαν.				193
Προκήρυξις	περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοκαλίας.				194
Γράμμα	Νέγρου πρὸς τὴν Ἀρχὴν, ἐν ᾧ καὶ περὶ Χαμίλ Κιράι.				195
»	Παπαχρήστου	»	»	»	196
Σχέδιον	χρηματιστικὸν Πελοπίδα καὶ Τασσήα.				197
Γράμμα	τῆς Ἀρχῆς πρὸς Κουμπάρην.				200
Ἀφιερωτικὸν	Ῥεβελιώτου.				202
Ὅρκος	Καντακουζηνοῦ.				203
Ἵποσχετικὸν	Ἑπτανησιωτῶν.				204
Ἐπιστολὴ	Υψηλάντου πρὸς Πεζόραιβόν.				205
»	Λασσάνου πρὸς Υψηλάντην.				207
Σημείωσις	Ἀριστείδου Παπαῦ.				208
»	»	»	»	»	209
Ἀρχιστρατηγίαι.					210
Κατάστασις	Πελοποννήσου ὑπὸ Ἀναγνωσταρᾶ.				211
»	»	παρ' ἡμῶν.			213
Ἐπιστολὴ	Δικαίου πρὸς Υψηλάντην.				215
»	Παπαβῆρηγοπούλου	»			216
»	Παπαδάτου	»			218
Περὶ Γεωργίου	Παπαδοπούλου Κορφινοῦ.				»
Ἡ ὁκτὰς τῶν ἀδελφῶν	Δεληγιαννῶν πρὸς Υψηλάντην.				219
Ἐπιστολὴ	Α. Θεοχαροπούλου.				»
»	»	Ὀλυμπίου.			220
»	»	Φαρμάκη.			»
Γράμμα	N. Μουρούζου περὶ Θέμελη.				221
»	Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου.	»			»
Ἐγκύκλιος	Υψηλάντου πρὸς τοὺς ναυτικούς.				222
Γράμμα	παρὰ τῆς Ἀρχῆς πρὸς Γαζῆν.				226
»	»	»	»	τὸν ἐπίσκοπον Ἰγνατίον.	227
»	Υψηλάντου πρὸς Μαυρομιχάλην.				228
Ἐφοροὶ	Σμύρνης.				229
Ἐπιστολὴ	Παπαβῆρηγοπούλου πρὸς Υψηλάντην.				»

Γνωμοδότησις ἐγγραφὸς Σάββα	230
Ἐπιστολὴ Θέμελη πρὸς Ξάνθον.	232
Κοινοποίησις Ὑψηλάντου πρὸς Πεβραϊβόν.	»
Διαταγὴ Ὑψηλάντου πρὸς Σάββαν καὶ Ὀλύμπιον περὶ ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν.	233
ᾠσαύτως πρὸς Καραβιᾶν	235
ᾠσαύτως πρὸς Μιλόσχην	237
Ἐπιστολαὶ Σέκερη πρὸς Ξάνθον	238
* ἀ τῶν ἐφόρων Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τοὺς ἐν Ὀδησσῷ	239
» β'	241
» Δικαίου πρὸς τοὺς ἐν Μόσχᾳ ἐφόρους.	243
» Σεραφεὶμ ἡγουμένου πρὸς Ὑψηλάντην.	244
» Λουκᾶ Ἀρχιμανδρίτου	245
Διαβεβαιώσεις διαφόρων ἐν Ἰασίῳ »	»
Πρόσκλησις Ρίζου πρὸς Ὑψηλάντην.	246
Ἀπάντησις	247
Ἐπιστολὴ Σάββα πρὸς Ξάνθον.	»
Διωγμὸς Ὀλυμπίου ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Καρατσᾶ.	248
Ἐπιστολὴ Ὀλυμπίου καὶ Φαρμάκη πρὸς Ὑψηλάντην.	»
» Πεβραϊβοῦ.	249
» Σάββα πρὸς Ξάνθον	»
Διαταγαὶ ἀνασταλτικαὶ Ὑψηλάντου.	250
Ὑποσχετικὸν Λασσάνου πρὸς Ὑψηλάντην.	251
Πρακτικὸν ἐνώσεως Πεβραϊβοῦ, Σάββα, Ὀλυμπίου καὶ Φαρμάκη	»
Ἀπάντησις Μιλόσχου πρὸς Ὀλύμπιον καὶ Σάββαν.	252
Ὑποσχετικὸν Εὐαγγελίδου περὶ Μιλόσχου.	»
Ἀπάντησις Μιλόσχου πρὸς Σάββαν.	253
»	»
»	254
»	255
»	»
»	256
Ἐπιστολὴ Ὀλυμπίου πρὸς Ὑψηλάντην περὶ Σάββα κλπ.	»
» Φαρμάκη	258
» Σάββα	260
Βιογραφία Σάββα.	261

Ἵποσχετικὸν Τσουνῆ	266
Περὶ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ	»
Σερβικά	267
Ἐπιστολὴ Θέμελη πρὸς Ξάνθον	268
» Σέκερη πρὸς Ὑψηλάντην	269
» Λασσάνου » » ἐξ Ἰασίου	»
Ἐκθεσις » » » » »	270
» » » » »	273
Ἐπιστολὴ Ρίζου » »	284
Γράμμα Ὑψηλάντου πρὸς Μ. Σούτσον	»
Πρακτικὸν ἐνώσεως τῶν ἐν Ἰασίῳ	283
Πατσιμάδης καὶ Κομιζόπουλος πρὸς Ξάνθον	284
Ἐπιστολὴ Ρίζου περὶ Ἀλεκοβόδα	»
Ἐκθεσις Μ. Σούτσου πρὸς Ὑψηλάντην	285
Ἐξήγησις τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ Ὑψηλάντου	290
Ἐπιστολὴ Ρίζου πρὸς Ὑψηλάντην	292
» » » »	293
Ἀπάντησις Ὑψηλάντου εἰς τὴν ἐξήγησιν Σούτσου	294
Ἀπολογία Σούτσου	299
Προκήρυξις Βλαδιμηρέσκου	305
Ἀναφορὰ τοῦ λαοῦ τῆς Βλαχίας πρὸς τὸν Σουλτάνον	306
Ὀδηγία Ὑψηλάντου πρὸς Κολοκοτρώνην	309
Ἐπιστολὴ Ἀναγνωστοπούλου πρὸς Ξάνθον	310
Ἐκθέσεις καὶ αἰτήσεις τῶν Ἐφόρων Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Ὑψηλάντην	344
Ἐπιστολὴ Πεβραϊβοῦ περὶ Ὑδρας πρὸς τοὺς ἐφ. Κωνσταντιν.	348
Γράμματα παρὰ τῆς Ἀρχῆς πρὸς Κουντουριώτην καὶ Μέξην	319
Ἐπιστολὴ Ν. Ὑψηλάντου πρὸς Ἠπίτην	324
» Ρίζου πρὸς Α. Ὑψηλάντην	»
» Ἀριστείδου Παπᾶ πρὸς Ῥώμαν	322
» Ρίζου πρὸς Ὑψηλάντην	323
» Σούτσου » »	326
Συμφωνητικὸν περὶ προμηθείας κρεάτων	327
Περὶ Ἀσημάκη Κροκίδα	328
Περὶ ἀνεγέρσεως στήλης	»

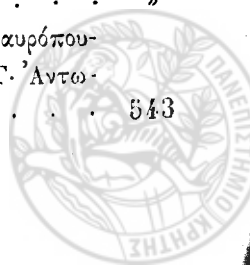

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α' ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.

Προκήρυξις Σηλιάθην	330
» Ὀρλώφ.	331
Ἄφιερωτικὸν Καραβιά.	332
» Μανταράσκη	333
» Ἐμμανουὴλ Παπᾶ	335
» Φοιβαπόλλωνος.	336
» Ν. Δούκα	337
» Βενιαμίν ἀρχιμανδρίτου	338
» Ἐπ. Μαυρομαμάτου	339
» Ζαχαρία μητροπολίτου	»
» Πισκοποπούλου	340
Ἐπιστολὴ Ὀλυμπίου πρὸς Πεζζαϊβόν	341
Τὸ κοινὸν ἔγγραφο τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὴν Ἀρχὴν περὶ Παπαζήροπούλου.	342
Ἐπιστολὴ Νέγρου πρὸς τὴν Ἀρχὴν	343
» Γρηγ. Σούτσου πρὸς Ὑψηλάντην.	344
» Στεργίου » »	345
» Παπαζήροπούλου » »	»
» Ν. Δούκα » »	346
» » » » »	»
» Κομμητᾶ » »	347
Διαταγαὶ Ὑψηλάντου πρὸς Θέμελιν.	348
Ὑποσχετικὸν Μαντσαράκη πρὸς Ὑψηλάντην.	»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ ΩΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ.

Πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Μεθώνης	349
» » Ναυπλίας	350
» » Δαμαλῶν	351
» Δ. Ζαήμεν, (Χ. Πεζζούκαν, Α. Φωτήλαν)	»
» Κορνήλιον, (Ι. Π. Κυριακόν, Ἄγ. Μελετόπουλον. Γ. Σισίνην)	352
» Κ. Δεληγιάννην.	»
» Π. Ζαφειρόπουλον, (Π. Ἀρβᾶλην, Ε. Σταυρόπου- λον, Α. Καραπατᾶν, Ι. Χρηστόπουλον, Γ. Ἀντωνό- πουλον.)	343

»	I. Κκαμρηνόν	»
»	II. Γιατράκον	355
»	Παμπούκην, (Α. Φραντσῆν, II. Α. Μόσχου, II. Ποτήρην)	356
»	Γ. Γκιώνην.	»
»	II. Βότασην.	358
»	Φατσολάτην, (N. Ἀποστόλη, Δ. Μαμουίνην).	360
»	Ἀναγνωσταρᾶν	361
»	Τουμπάζην.	»
»	A. Φλαμπουριάρην (κλπ).	362
»	M. Μεταξᾶν.	363
»	K. Γεροστάτην.	364
»	B. Καποδίστριαν.	365
»	M. Σικελιανόν	366
»	N. Μυλωνᾶν.	367
»	II. Ῥοδοκανάκην.	368
»	Σβορῶνον ἐν Σάμῳ.	369
»	X. Ἀθανάσιον ἐν Κυδωνίαις	370
»	Πατριάρχην Θεόφιλον	371
»	Ναύτην ἐν Σμύρνη.	373
»	Ἐπίσκοπον Μακάριον	»
»	I. Φαρμάκην.	374
»	Πανάρετον, διδάσκαλον	375
»	Ἀρχιεπίσκοπον Χρῦσανθον.	376
»	Ἰωαννίδην ἐν Κωνσταντινουπόλει.	377
»	Ἐγκύκλιος A. Ὑψηλάντου.	»
»	Ἐπιστολή Γκιόστα πρὸς Ὑψηλάντην	380
»	διαφόρων ἐκ Γαλαζίου πρὸς τὸν αὐτόν	391
»	Ἐποσχετικὸν E. Ματσαράκη.	»
»	N. Κανούσου.	382
»	Ἐπιστολαὶ X. Πεζζαίβου πρὸς Χριστόδουλον Πηρηάρην	383
»	« Ἀριστείδου Παπᾶ » »	384
»	« Θεοδοσίου Δημάδου » »	»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Ὄνομαστικὸς κατάλογος τῶν Φιλικῶν.

ΔΟΚΙΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ (α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Καθώς οί Πελοποννήσιοι διά τῶν Ῥώσσω κατα τὸ ἔτος 1769, καὶ μετέπειτα οί Ἡπειρώται καὶ Θεσσαλοὶ διά τῶν Γάλλων· οὕτω καὶ ὁ Ῥήγας Φεραῖος κατὰ τὸ 1797, καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, οὗτος μὲν διά τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου Α', ἐκεῖνος δὲ διά τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Α', ἐξωτερικῶς ἤλπισαν τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς τουρκικῆς τυραννίας· μάταια ὅμως ἀπέβησαν τὰ βήματα ὅλων τούτων, διότι ἐπὶ ματαίων πολιτικῶν ὑπολογισμῶν ἐστηρίζοντο, καθ' ἃ ἀπέδειξαν τὰ πράγματα. Τοιαύτης καὶ ἀκολούθως ἔλαχε τύχης τὸ πολιτικὸν βῆμα τοῦ Ἰωάννου Α. Καποδιστρίου κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ σύνοδον, καὶ τοι γενικώτερον. Σύμφωνος ὢν καὶ μετὰ ἄλλων διαφερόντων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ κοινωνικῇ θέσει δημογενῶν, ἀπεπειράθη οὗτος, ὡς θεωρήσας δυνατὴν διὰ τῆς ἀπὸ κοινοῦ συμπράξεως ὅλων τῶν Χριστιανῶν ἡγεμόνων, ἂν οὐχὶ τὴν ἐλευθέρωσιν, τοῦλάχιστον ὅμως τὴν ἐλάφρυνσιν τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ τῶν Ἑλλήνων. Μὴ οὐκ ἀνεγώρισεν ἡ Εὐρώπη τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἀνάγκην, ἵνα μὴ εἴπωμεν τὸ χριστιανικὸν τοῦτο καθήκον, διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1856, εἰ καὶ τοσοῦτοι παρήλθον μεταξὺ τῆς βιεν-

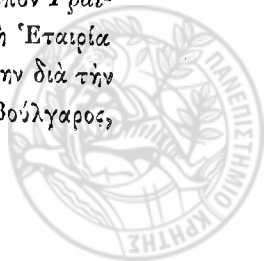
ναίας και τῆς παρισιανῆς συνόδου χρόνοι; Τότε δὲ καὶ πραγματεία τις σοφοῦ ἀνδρὸς Γερμανοῦ δημοσιευθεῖσα, προεχώρει πέραν τῆς ἰδέας αὐτῆς τοῦ Καποδιστρίου. Ἐἴτε φίλος αὐτοῦ, εἴτε αὐθόρμητος ἐκπληρῶν ἐν χρέος ἀληθοῦς Χριστιανοῦ καὶ τιμίου ἀνθρώπου, ὁ Ἀλέξανδρος Λίψ, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας, καὶ τοι ἔχων ἴδιον ἀντικείμενον «τὸν Γερμανικὸν σύνδεσμον», περιέλαβεν ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, ἀναπτύσσων τοῦτο διὰ πολλῶν καὶ συμβουλευῶν τοῖς νικηταῖς τοῦ Ναπολέοντος συμμάχους, «ἵνα πέμψωσιν ἐν ὀνόματι τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης τοὺς ἠνωμένους στρατοὺς ἑαυτῶν πέραν τοῦ Ἰστρου, καὶ σώσωσιν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν βαρβάρων τὴν Ἑλλάδα, κρημνίζοντες τὸν θρόνον τῆς βαρβαρότητας. — Δύο, προλογιζόμενοι. ἔγραφεν, ὑποχρεοῦσιν ἔτι τὴν Εὐρώπην ἔντιμα χρέη, ὧν ἡ ἐκτέλεσις ἀπὸ πολλοῦ ἦτο δι' αὐτὴν ἐν ἱερὸν καθήκον. Α'. Ἡ ἐλευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἀσιατικοῦ δεσποτισμοῦ καὶ Β'. Ἡ ἐλευθέρωσις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῶν ἀφρικανικῶν ληστρικῶν πόλεων. » Ἄλλ' ἐκ τῶν δύο τούτων τὸ πλησιέστατον καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς (τοὺς Εὐρωπαίους) ἐστὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος». Ἰδίως δὲ τὴν Ῥωσσίαν θεωρῶν ὡς τὴν ἀρμοδιωτέραν κατὰ πολλοὺς λόγους δύναμιν καὶ μόνην τὸ μεγαλύτερον ἔχουσαν συμφέρον «ἐκ τῆς ἐντίμου αὐτῆς ὑποθέσεως», ὁ Ἀλέξανδρος Λίψ ἠύχето ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, «ἵνα συνάψῃ πρὸς τὴν ἄλλην αὐτοῦ δόξαν καὶ τὸ ὄνομα **ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**, καὶ μόνην εὐτυχῆ ἰδῆ τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἰσέληθῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοὺς Ἕλληνας!» Ἄλλ' ἅπαντα ταῦτα, καὶ τὴν ἀπόπειραν τοῦ Καποδιστρίου καὶ τοὺς ὀρίμους λογισμοὺς τοῦ Λίψ, ἀνέτρεψεν ὁ Μεττερνίχ, ἀποφανθεὶς καὶ τότε, ὡς καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐν τῇ Λουβιάνῃ, ἀποτόμως: «Οὔτε ὑπάρχει ἑλληνικὸν ἔθνος, οὔτε ἀναγνωρίζονται ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει ἄλλοι, ἢ μόνον ὑπήκοοι Τούρκοι».

Φρικτὴ πολιτικὴ ἀδικία καὶ φρικτοτέρα ἠθικὴ ὕβρις! Τὰ τοιαῦτα ὅμως διδόμενα ἐγένοντο τὸ διδασκτικώτατον μάθημα διὰ τὸ μέλλον. Καὶ τὴν μὲν ἠθικὴν ὕβριν πρὸς ἔθνος, οὗ ἡ ἀρχὴ ἀναβαίνει εἰς τὰς πρώτας τοῦ ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ κόσμου ἡμέρας, καταστρέφων ὁ Καποδίστριας, συνέστησε τὴν Φιλόμουσον Ἐταιρίαν τῶν Ἀθηνῶν, διωχθεῖσαν μὲν ἐκ τῆς Βιέννης, εὐρούσαν δὲ ἄσυλον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Βυχαρίας, καὶ ἔδειξεν οὕτως, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὑπάρχει· κατορ-

θώσας δὲ καὶ ἀπ' εὐθείας καὶ διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, τότε ὑπασπιστοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, πρώτους συνδρομητὰς ταύτης αὐτοὺς τοὺς ἡγεμόνας καὶ ὑπουργοὺς, αὐτὰ τὰ μέλη τῶν ἡγεμονικῶν οἴκων καὶ πολὺ ἄλλο ἐκ τοῦ ἐκλεκτοτέρου μέρους τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης, κατέστησεν ὅλους τούτους ἐγγυητὰς οἰονεὶ καὶ ὑπευθύνους τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος (α). Ἡ πολιτικὴ ὁμῶς ἀδικία, τὸ κύριον αὐτὸ ζήτημα τῆς ἐποχῆς, ἔμενεν ἡ αὐτὴ, κακὸν ἀνυπόφορον, δι' ὃν λόγον ἐπῆλθεν ἡ ἀνάγκη ἄλλων σκέψεων καὶ ἄλλων μέσων. Ἰδοὺ ἡ παραγωγὴ τῆς μυστηριώδους Φιλικῆς Ἐταιρίας, τοῦ μέσου ἄλλως ἐκείνου, δι' οὗ οἱ Ἕλληνες ἀφ' ἑαυτῶν τὸ πᾶν ἤλπισαν, ἀφ' οὗ πᾶσαν περὶ ἀμέσου ἐνεργείας τῶν ἄλλων ἐλπίδα ἀπώλεσαν (β).

Ἡ γενναία σύλληψις καὶ ἡ γενναιοτέρα ἐναρξίς τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἑλληνικῆς ἐνότητος ἀπέκειτο τῇ μέσῃ τάξει, τῇ ἐμπορικῇ ἰδίῳς. Νικόλαος Σκουφᾶς, Ἀθανάσιος Τσακάλωφ, Ἀθανάσιος Σέκερης, Ἐμμανουὴλ Ν. Ξάνθος, Παναγιώτης Α. Ἀναγνωστόπουλος, Παναγιώτης Σέκερης, Ἀντώνιος Κομιζόπουλος (γ) καὶ οἱ τοιοῦτοι, ἔμποροι ἦσαν καὶ γραμματεῖς ἐμπόρων. Ἐμποροὶ ἐν Μόσχα ἐκυφοφόρησαν τὴν πρὸς ἐπανάστασιν ἐθνικὴν ἐνότητα· ἔμποροὶ ἐν Ὀδησσῷ ἐμαυεύσαντο, καὶ ἔμποροὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθῆλασαν ταύτην. Ἐβρέετῶσαν οὕτως, ὅσοι ὑπέλαβον, ἢ ἀπὸ σκοποῦ ἐκήρυξαν, τὴν Φιλικὴν Ἐταιρίαν ὡς κλάδον τῶν Ἀθρακῶν (Καρβονάρων), ἢ ἀπομίμησιν τῶν Ἰακωβίνων!

Κύριον εἶχεν αὕτη σκοπὸν τὴν ἐπανάστασιν, τὸ ὅλον μὲν περιλαμβάνουσαν τῶν διαφόρων ὑπὸ τὸ σύμβολον τῆς Ὀρθοδοξίας ἐνουμένων ἐθνικοτήτων τῆς πεπτωκυίας ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, σημεῖον δὲ κυριώτατον ἔχουσαν τὴν καθέδραν ταύτης, τὴν Κωνσταντινούπολιν (δ). Ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὀρθόδοξον καὶ περιληπτικώτατον πνεῦμα καὶ ὁ Ῥήγας Φεραῖος συνέταξε τοὺς Θουρίους αὐτοῦ, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης ἐκανόνισε τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ. Κατάλλῃως ἄρα οἱ δημιουργοὶ ὠνόμασαν τὸ σύστημα τοῦτο « Ἐταιρίαν τῶν Φιλικῶν » ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀγάπης, καὶ οὐχὶ Ἐταιρίαν τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀτομικότητος, ὡς ἔσφαλον οἱ ἐν Μόσχα ἐπὶ τοῦ 1820 ὀργανώσαντες ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ τὴν « Φιλόμουσον καὶ Φιλάνθρωπον Γραικικὴν Ἐμπορικὴν Ἐταιρίαν » (ε). Ἀπολύτως δὲ ἡ Φιλικὴ Ἐταιρία συνκροτήθη οὐχὶ πρὸς κατήχησιν, διότι κατήχησεως ἀνάγκην διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ οὔτε ὁ Ἕλληνας, οὔτε ὁ Βούλγαρος,

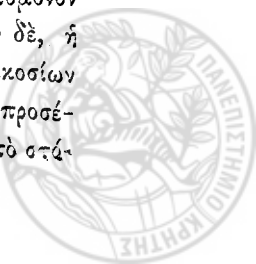
ἢ ὁ Σέρβος εἶχον, ἀλλὰ πρὸς τὴν μόρφωσιν ἐνὸς τοῦ γενικοῦ πνεύματος κέντρου, εἰς ὃ ἀπέκειτο ἡ προπαρασκευὴ πρὸς τὸν πόλεμον· καὶ, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἐργασία ἀδύνατος ἦν ἐν τῷ φανερῷ, διὰ τοῦτο ἐπῆλθεν ἡ ὑποχρεωτικὴ προσφυγὴ εἰς μέτρα ἐν τῷ κρυπτῷ. Μάλιστα δέ, ὅπως ἐργάζεται ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία ἐλευθερώτερον καὶ ἐπιτυχέστερον, διαφεύγουσα καὶ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας τὰς ὑπονοίας καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας τὴν ὀξυδέρκειαν καὶ τὴν συστηματικὴν προσοχὴν, ἐκαλύπτετο ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἠθικῆς ἐργασίας ὑπὲρ τῶν γραμμάτων, μᾶλλον δὲ συνεχέετο πρὸς τὸ φαινόμενον μετὰ τῆς Φιλομουσοῦ τῶν Ἀθηῶν Ἑταιρίας. Παρὰ τὴν κοινὴν δ' ἔνωσιν ὅλων τῶν τάξεων, μόνῃ καθιστώσαν τὰ ἔθνη ἀδάμαστα, σπουδαιότερα τῶν ἐργασιῶν ἑαυτῆς ἔλαβεν ἀντικείμενα τὴν κατάπαυσιν πάσης τῆς οἰκογενεῖας διαιρούσης ἔχθρας, τὴν ἀμοιβαίαν ἐν πάσῃ περιστάσει συνδρομὴν, τὴν θυσίαν καὶ περιουσίας καὶ ὑπηρεσίας ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ καλοῦ, τὴν ἀκίνδυνον συνεννόησιν καὶ ἐπὶ τέλους τὸν σχηματισμὸν ἐνὸς ἐθνικοῦ ταμείου. Θαυμασίως δὲ τὰ ὀνόματα τῶν διευθυντῶν ταύτης ἐτηρήθησαν μυστικώτατα ὡς Ἀρχὴ, ἐν ᾧ, ὡς μέλη ὑπέικοντα αὐτῇ τῇ ἀφανεῖ Ἀρχῇ, ὑπῆρχον γνωστότατοι πάντες (α). Οὐδεμία ἐδίδετο ἄλλως καὶ ἀξία καὶ βαρύτης ἀνάλογος πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπιχειρήσεως, πᾶσαν προλαμβάνουσα πολυπραγμοσύνην καὶ πᾶσαν καταστέλλουσα φιλοδοξίαν ἐνδεχομένην, ἐὰν μὴ ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ « Πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα ». Τίς δ' ἄλλως διὰ τὸν προσήλυτον ἐπέκειτο ἡ ἀνάγκη τοῦ γινώσκειν τὴν Ἀρχὴν, ὅτε γονυπετῶν οὗτος ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν μέγαν ὑπαγορευόμενος ὄρκον τῆς πίστεως καὶ τῆς καρτερίας, περὶ οὐδενὸς ὤμνουν ἄλλου, ἢ περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἐκείνου, ὅπερ ἡσθάνετο ἐνδομύχως, τὴν ἐλευθερίαν λέγομεν τῆς πατρίδος; Ἀποδώσωμεν τὴν ἀνήκουσαν δικαιοσύνην καὶ τιμὴν πρὸς ἀνθρώπους, πρῶτους τολμήσαντας καὶ πρῶτους καταθέσαντας ἀπάσας τὰς πνευματικὰς δυνάμεις ἑαυτῶν, καὶ ὡς Ἀρχὴν καὶ ὡς Ἀποστόλους καὶ ὡς μέλη διατάσσοντα καὶ διατασσόμενα, διὰ τὸν θρίαμβον μιᾶς ἱεῖρας ὑποθέσεως, ἣν ἐνεστερνίσθησαν ὅλη ψυχὴ καὶ καρδίᾳ.

Καὶ ἀρχόμενοι τοῦ ἔργου ἀπεφάσισαν οὗτοι, ἵνα πρῶτον μὲν μὴ ἐπεκτείνωσιν εὐθύς τὸν σύνδεσμον, ἢ πρὸς μόνον τὰ νοημονέστερα καὶ ἀρμοδιώτερα πρόσωπα, εἰμὴ ἂν ὑπηγορεύοντο ἄλλως ἐκ τῶν περιστάσεων· δεύτερον δὲ διευθύνωσιν, ὅπου ἀνῆκεν, ἀποστόλους μετρίως μὲν

κοινωνικῆς θέσεως, ὅπως μὴ δίδωνται ὑπόνοιαι, ἀγρίουος ὄμως, εὐ-
 γλώττους, ἐπιτηδεύουσιν καὶ ὑποβεβλημένους ὑπὸ τακτικὴν μετὰ τῆς Ἀρ-
 χῆς ἀλληλογραφίαν· τρίτον δὲ ἐδρεύουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει (α),
 ὡς γενικῶς κέντρον. Ἀλλὰ τις περιπτώσις ἀπροσδόκητος διεκινδύνευσε
 τὴν Ἑταιρίαν, μόλις παγιουμένην.

Ὁ ἀπὸ Ἰθάκης Νικόλαος Γαλάτης, γενόμενος ἐν τῇ Ὁδησσῷ κάτο-
 χος τοῦ μυστηρίου ἐκ τῶν πρώτων, συνέλαθε δυστυχῶς ἄλλας ἰδέας
 καὶ ὑπὸ ἀγγλικὸν διαβατήριον ἔδραμεν εἰς Πετρούπολιν. Ὑπολαβὼν
 αὐτὴν ὡς τὴν κυρίαν ἐστίαν τοῦ ἐνεργουμένου συνδέσμου, ἤλπισεν, ὡς
 Ἰόνιος, εὐκόλον τὴν πλησίασιν ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Καποδίστριαν· ἀπα-
 τήσας δὲ τὸν Σκουφᾶν καὶ Τσακάλωφ ἐπὶ συγγενεῖα δῆθεν μετὰ τοῦ
 Καποδιστρίου, ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτῶν μέλος τῆς Ἀρχῆς καὶ ὡς τοιοῦ-
 τος συνεστήθη πρὸς τοὺς ἐν Μόσχᾳ φίλους. Ὁξύουος καὶ δραστήριος
 φύσει, ἀλλὰ τερατωδῶς παράτολμος καὶ μάταιος ἤθει, περιεβλήθη
 συγχρόνως τὸν τίτλον κόμητος καὶ ἀπεσταλμένου παρὰ τοῦ ἑλληνικοῦ
 ἔθνους. Εἰς τσαυτὰ δὲ ἐξεστράπη ἀτοπήματα ἐν τῇ Πετρούπολει,
 ὥστε ὁ ἀστυνόμος αὐτῆς στρατηγὸς Γοργόλης, Ἕλληνας ἐξ Ἰωαννίνων,
 συλλαβὼν τοῦτον ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐξεσφενδόνισεν ὑπερόριον. Κατὰ τὴν
 αὐτὴν νύκτα συνελήφθησαν φυλακισθέντες ἐν τῷ φρουρίῳ ὁ Πεβραϊδὸς
 καὶ τις Δημήτριος Ἀργυροπούλου ἐκ Θεσσαλονίκης (β). Τῇ δ' ἐπιούσῃ
 ἀπαλλάξας τῆς φυλακῆς ἀμφοτέρους ὁ διοικητὴς Πετρούπολεως, συγ-
 γνώμην ἤτήσατο παρ' αὐτῶν, δι' ἣν ὑπέστησαν προσβολὴν, καὶ πρὸς
 ἱκανοποίησιν ἔθετο ἐν μὲν τῇ χειρὶ τοῦ Πεβραϊδοῦ ἑκατὸν χρυσᾶ Ὀλ-
 λανδίας, ἐν δὲ τῇ τοῦ Ἀργυροπούλου πεντήκοντα (γ).

Τοιοῦτω διεσκεδάσθη τρόπων ὁ πρῶτος οὗτος κίνδυνος τῆς Ἑται-
 ρίας. Τὸ δὲ μᾶλλον περιεργότερόν ἐστιν, ὅτι ἡ ἀποπομπὴ τοῦ Γα-
 λάτου εἰς τὴν τουρκικὴν ἐπαρχίαν τῆς Μολδαυίας συνέτεινεν οὐκ ὀλί-
 γον πρὸς τὴν σύλληψιν ἰδεῶν ἄλλων. Ὁ τότε γενικὸς πρόξενος τῆς
 Ῥωσσίας ἐν ταῖς Ἡγεμονείαις Ἀλέξανδρος Πίνης διετάγη, ἵνα προσ-
 τατεύῃ αὐτοῦ ὡς ὑπηκόου Ῥώσσου ὑπὸ ἄλλο ὄνομα, τὸ τοῦ Ἀλε-
 ξιανου, ἐν ὅσῳ ἤθελε μένειν ἐν τῇ Μολδαυίᾳ οὗτος· καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ
 πάθῃ ἐν τῇ Τουρκίᾳ, « ὡς ἀνῆκων εἰς μίαν Ἑταιρίαν, ἀνυπόμονον
 » ἵνα ἀποσείσῃ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν » (δ). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ, ἡ
 παρὰ τοῦ Πίνης χορηγηθεῖσα τῷ Γαλάτῃ ποσότης τῶν πεντακοσίων
 ἰσπανικῶν ταλλήρων δι' ἀποζημίωσιν καὶ ἐξοδα τῆς ἡμέρας προσέ-
 λαβεν, ὑπὸ ἔποψιν ὅλως εὐμενῆ ἐξηγηθεῖσα, ἐν μηδενικῶν, ἀπὸ στά-

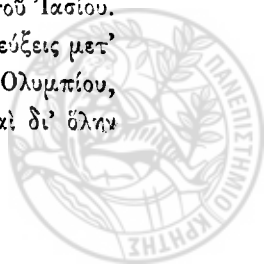
ματος εἰς στόμα περιφερομένη· ἐψιθυρίσθησαν μάλιστα χρυσᾶ δουκάτα ἀντὶ ταλλήρων ἀργυρῶν, καὶ ἕκαστος ὠμίλει ἐπὶ τῆς προκειμένης περιστάσεως προστιθέμενος καὶ τι ἴδιον. Ἀναμνήσεις προηγούμεναι ἔφερον ἀναμφιβόλως εἰς τὸ σημεῖον εἰκασιῶν μεγάλων τῶσφ μαλλον, ὅσφ ἐγνωρίζετο ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διατελῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἱερῶν ἀρχῶν τῆς θρησκείας, συχνάκις δ' ὠμίλει περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων ἐκ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, καὶ, πλήρης αἰσθημάτων ὑψηλῶν καὶ ἀξίων μεγάλου ἡγεμόνος, οὐ μόνον τὸ βασίλειον τῆς Πολωνίας ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν εὐγενῶν Ῥώσσων ἀποκατέστησε τότε συνταγματικόν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἴτησιν τῶν ἀρχόντων τῆς Λιθουανίας παρεδέχθη ἐπιτρέψας αὐτοῖς συνταγματικὴν τὴν κυβέρνησιν. Εἰδικώτερον δὲ, εὐαίσθητων ἐπὶ τοῖς δεινοπαθήμασι τῶν Ἑλλήνων, συχνάκις ὠργίζετο κατὰ τῶν Τούρκων, οὓς ἀπεκάλει βαρβάρους; «Οἱ βάρβαροι μ' ἐνοχλοῦσι . . . Οἱ βάρβαροι πρὸς οὐδὲν εἰσὶν ἱκανοί»· καὶ, ὅτε ὠμίλου αὐτῷ περὶ τῆς ἐξώσεως τούτων ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἀπεκρίνετο μετὰ περιπαθείας: «Ὑπομονή!» Ἄλλ' ἐπῆλθε μετ' οὐ πολὺ ἢ ἐν Ἀκυισγράνῳ (Ἐξ-λα-σιαπέλλ) σύνοδος, καθ' ἣν ὀλέθριοι κατὰ τῶν λαῶν κεραινοὶ ἐχαλκεύθησαν. Δυστυχῶς τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελέσεως τῶν φρικωδῶν ἀποφάσεων ταύτης συνεμερίσθη καὶ ἡ Ῥωσσία, καὶ τοιαύτη ἐλπίδων μεταβολὴ δεινούς παρὰ τοῖς Φιλικοῖς ἐνέσπειρε δισταγμούς καὶ φόβους.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τοῦ 1817 ὑπῆρχε παρὰ τῷ Πίνῃ, ἐκκληρῶν χρέη διερμηνέως, ὁ Γεώργιος Θεοδώρου Λεβέντης, ἕγγονος τοῦ κατὰ τὴν πελοποννησιακὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1769 διαπρέψαντος ὑπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Κολοκοτρῶνην μέχρι τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀλβανῶν Γεωργίου Λεβέντου (α). Παρὰ πολλοὺς ἄλλους ὁ Γαλάτης, ἢ Ἀλεξιάνης, εἰσήγαγε καὶ αὐτὸν ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ (β), μεγάλην οὕτω προσενεγκῶν ὑπηρεσίαν τῇ πατρίδι. Ἦν δ' ὁ Λεβέντης ἀνὴρ πολύτιμος διὰ τὸν νοῦν, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ἄοκνον ἐνέργειαν, ἑλληρικῶς ἐκμεταλλεῦόμενος ἐν πάσῃ περιστάσει τὴν Ῥωσσικὴν ἐπιβρόχην, δι' ἣς κατεῖχε θέσεως. Ἀφ' οὗτου ἐμνήθη τοῦ ἐπαναστατικοῦ μυστηρίου, κατέβαλλε μεταξὺ ἄλλων, συνεπῆς ὦν πρὸς τὰς ἀρχάς, ἃς ἐπρέσβευε, πᾶσαν προσπάθειαν δυνατὴν ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ἰδίᾳ δαπάνη συντηρῶν πολλοὺς τῶν μαθητευόντων, καὶ ἄλλους τῶν εὐπόρων ὁμογενῶν προτρέπων, ὅπως βοηθῶσι τοῖς χρεῖαν φωτισμοῦ ἔχουσιν ἀπόροις τῶν νέων. Ἰδίως δὲ ἐπλεονάζον οἱ ὑπά-

τροφοὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ τοῦ Βουκουρεστίου, διδασκόντων τοῦ Βαρδαλάχου, Ἰατροπούλου καὶ Γεγναδίου, ὡς καὶ διάφοροι ἐκ τῶν σπουδαζόντων ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς Παρισίοις (α). Τίς ἔπαινος οἰκείος διὰ τοιοῦτους εὐεργέτας ;

Πρῶτος οὗτος συνέλαβε τῷ 1817 τὴν ἰδέαν περὶ τῆς προπαρασκευῆς πρὸς τὴν σύγχρονον μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπανάστασιν τῆς Σερβίας. Ἐξῆ τότε ἐν τῇ Βασσαραβίᾳ ὁ Καρᾶ-Γιώργης (β), περίφημος ἄλλοτε στρατηγὸς τῶν Σέρβων, γνωστὸς δὲ διὰ τὰς ἰσχυράς σχέσεις καὶ τὰ ἀδιαφιλονείκητα δικαιώματα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας τούτων. Οἷον εἶχεν ἐξαιρέτως πελώριον ἀνάστημα (γ), τοιαύτην καὶ διὰ μεγάλας ἐπιχειρήσεις καρδίαν. Μετὰ τοῦ Γεωργίου Νικολάου Ὀλυμπίου, γνωριζομένου παρὰ τοῦ Καρᾶ-Γιώργου ἀπὸ τῆς σερβικῆς ἐπαναστάσεως, ἐσκέφθη ὁ Λεβέντης, εἰ ἀπεφάσιζεν οὗτος ἵνα μεταβῆ εἰς τὴν Σερβίαν, ἀναλάβῃ δὲ διὰ τῆς ἐπιβροχῆς ἑαυτοῦ τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως τοῦ τύπου, καὶ συνδράμῃ οὕτως ἐν καιρῷ τὴν μελετωμένην ἐπανάστασιν, ἀρχομένην συγχρόνως ἀπὸ τε τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας. Ὁ Ὀλύμπιος, θεωρήσας δυνατὸν τὸ τοιοῦτον, ἀπῆλθε πέραν τοῦ Προύθου καὶ εὔρε πρόθυμον τὸν Καρᾶ-Γιώργην, ζητήσαντα μόνον μυστικότητά τοῦ πράγματος ἄκραν ὡς πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας καὶ ἀσφάλειαν προσωπικὴν ὡς πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς μέχρι τῶν μεθορίων τῆς Σερβίας. Ὁ Λεβέντης, προσωρινῶς διευθύνων τότε τὸ ἐν Ἰασίῳ ῥωσικὸν προξενεῖον, ὑπεσχέθη ἀμφοτέρας, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας μεταβάντα διὰ τοῦ Προύθου τὴν Καρᾶ-Γιώργην παρέλαβεν ἀπελθὼν ὁ Ὀλύμπιος, καὶ ὠδήγησε νυκτὸς εἰς τὴν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου οἰκίαν κατὰ τὸν Γαλατᾶν, πλησίον τοῦ Ἰασίου κείμενον. Ὁ φυλάττων τὴν οἰκίαν κηπουρὸς, Βούλγαρος τὸ γένος, ὠρκίσθη ἤδη παραληφθεὶς ἐν τοῖς Ἀδελφοποιητοῖς τῶν Φιλικῶν οἱ δ' ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος ὑπάρχοντες ὡσεὶ ἐβδομήκοντα Σέρβοι, εἰδοποιηθέντες προσηκόντως ἐπὶ τοῦ προκειμένου διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Βέλκου, ἀδελφοῦ τοῦ γνωστοῦ Χαϊδοῦτ Βέλκου, τοσαύτην ἐτήρησαν ἐχεμυθίαν, ὥστε ἐν πλήρει ἡ τοπικὴ ἐξουσία ἔμεινεν ἀγνοία τοῦ πράγματος ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Καρᾶ-Γιώργης διέτριψε πλησίον τοῦ Ἰασίου.

Τρεῖς ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἔλαβε νυκτερινὰς συνεντεύξεις μετ' αὐτοῦ ὁ Λεβέντης. Κατὰ τὴν πρώτην, παρόντος καὶ τοῦ Ὀλυμπίου, κατήχησεν αὐτὸν ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ, ὀρκισθέντα δι' ἑαυτὸν καὶ δι' ὅλην

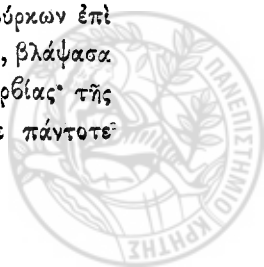
τὴν γενεὰν ἑαυτοῦ αἰωνίαν ἔχθραν κατὰ τοῦ τυράννου· ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος δὲ, τῆς Σερβίας καὶ ὧν τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους Χριστιανῶν ἄνευ διαφορᾶς ἐθνικότητος καὶ δόγματος πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συνδρομὴν πρὸς ἀπόσεισιν τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ. Κατὰ τὴν δευτέραν εἰσηγήσατο πρὸς τοῦτον τὰ ἀκόλουθα. « Ἄμα φθάσης εἰς Σερβίαν, νὰ λάβῃς εἰς χεῖρας τὴν ἐξουσίαν τοῦ τόπου δυνάμει τῆς ἐπιβροῆς καὶ τῶν σχέσεών σου. Ἡ Πόρτα θέλει παραχθῆ φυσικῶς καὶ θέλει ὑποθέσει, ὅτι ἡ ἐξοδός σου εἶναι παιγνίδι τῆς Ῥωσσίας, διὰ νὰ εὑρῇ αἰτίαν νὰ κηρύξῃ κατ' αὐτῆς πόλεμον. Εἶναι δὲ ἐνδεχόμενον, προτοῦ ἀποφασίσῃ νὰ κηρυχθῇ κατὰ σοῦ, νὰ σοὶ προτείνῃ τὴν ἡγεμονείαν, διὰ νὰ ἀποφύγῃ, τὰ ὁποῖα θέλει ὑποπτεύεται μεγαλύτερα κακά. Εἰς μίαν τοιαύτην περίστασιν εἶναι καλὸν νὰ δεχθῆς τὴν ἡγεμονείαν, λαμβάνων πάντοτε προφυλακτικὰ μέτρα, καὶ νὰ δείξῃς μάλιστα κᾶποιαν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Πόρταν. Πρῶται δὲ πράξεις σου εἶναι νὰ συστήσῃς σχολεῖα σερβικὰ καὶ ἑλληνικὰ, νὰ κάμῃς ἐργονστάσια καὶ νὰ χύνης τουφέκια καὶ κανόνια, τὰ ὁποῖα νὰ χρησιμεύσουν ἐν καιρῷ » καὶ τὰ τοιαῦτα (α). Ὁ Καρᾶ-Γιώργης ὑπεσχέθη ἐφ' ὧν τούτων. Κατὰ τὴν τρίτην συνεφωνήθησαν τὰ ἐγγυώμενα τὴν ἀσφαλῆ ὁδοιπορίαν αὐτοῦ μέτρα. Ἰπῆρχεν ἐν τῷ Ἰασίῳ ὁ Μιχαὴλ Λεονάρδος, Πελοποννήσιος, ἀπολαμβάνων τὴν ῥωσικὴν προστασίαν. Πρὸς τοῦτον, ὡς μεμυημένον τῶν τῆς Ἑταιρίας, ἐνεπιστεύθη ὁ Λεβέντης τὰ περὶ Καρᾶ-Γιώργου· εἰσηγήσατο δὲ, λόγῳ ὑπηρεσίας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους, ἵνα ἐφοδιασθῇ διαβατήριον τι ῥωσικὸν διὰ τὰ κείμενα ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Σερβίας λουτρά, ὀνομάσῃ δὲ ἐν αὐτῷ δύο ὑπηρέτας καὶ ὑπὸ ταῦτα τὰ ψευδῆ ὀνόματα φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Καρᾶ-Γιώργην καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ Ναοῦμ. Ἴνα μὴ δοθῇ δὲ καθ' ὁδὸν τοῖς Αὐστριακοῖς τῆς Βουκοβίνης ἀφορμὴ πρὸς περιέργειαν καὶ ἀνακάλυψιν, ὄντος, ὡς εἶπομεν, τοῦ Καρᾶ-Γιώργου μοναδικοῦ κατὰ τὸ ἀνάστημα, ὠδηγήθησαν, ὁ μὲν Λεονάρδος, ἵνα μισθώσῃται μεγάλην ἄμαξαν « μπρασοβανικὴν » κεκαλυμμένην, ὁ δὲ Καρᾶ-Γιώργης, ἵνα κατακλιθῇ ἐν αὐτῇ ὡς ἀσθενῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀγόμενος εἰς τὰ λουτρά λόγῳ θεραπείας. Ὁ Λεβέντης κατέβαλεν ὅλην τὴν δαπάνην, καὶ τὸν Καρᾶ-Γιώργην χρηματικῶς ἐφωδίασε.

Οὕτως ὁ Λεονάρδος ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἐμπόρου, συνοδευόμενος δὲ μέχρι τῶν συνόρων καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀλυμπίου, ῥωσικὸν ἐπίσης διαβατήριον φέρωντος, ὠδήγησε τὸν Καρᾶ-Γιώργην εἰς τὰ μεθόρια τῆς Σερβίας διὰ τῆς

Βουκοβίνης, Τρανσυλθανίας και Βανάτου, λαθῶν ἐντελῶς τὴν αὐστριακὴν ἀστυνομίαν, καὶ παρέδωκε τοῦτον τῷ φίλῳ αὐτοῦ καὶ ἀναδόχῳ Βοίτσα. Ἦν δὲ αὐτὸς πρόσωπον ἐπίσημον καὶ ἰσχυρὸν ἐν Σερβίᾳ ὡς ἀρχηγὸς τῶν ὄπλων τῆς ἐπαρχίας Σεμενδρίας, διατελέσας δὲ κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους καὶ ἀντιπρόσωπος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς ὁ Ἄβραάμ Πετρόνοβιτς καὶ οἱ τοιοῦτοι.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τούτου ἐπὶ ἱκανὸν ἐξενίσθη χρόνον ὁ Καρᾶ-Γιώργης ἀγνώσ, δι' ὄλων ὑπενεργῶν τῶν προφυλάξεων παρὰ τοῖς οἰκείοις καὶ ὀπαδοῖς, οὓς ἂν εἶχε καθ' ἅπασαν τὴν Σερβίαν· ἀλλ' οὐδεμίαν δυστυχῶς ἔλαβε πρόνοιαν ἰδίαν καὶ περὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας ἑαυτοῦ κατὰ παντὸς ἐνδεχομένου, ἐμπιστευθεὶς ἀπολύτως τῷ Βοίτσα. Ἐντεῦθεν, εἰ καὶ διῆλθεν ἀβλαβῆς τὴν αὐστριακὴν Σκύλλαν, ἠπατήθη περιπεσῶν εἰς τὴν Χάρυβδιν τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς προδοσίας. Καθ' ἃ μὲν γράφει ὁ Λεβέντης, « ὁ Βοίτσας θέλων, φαίνεται, νὰ συμβιβασθῇ » τὸν Καρᾶ-Γιώργην μὲ τὸν Μιλόσχην, ἣ ἔχων ἀπ' ἀρχῆς πρόθεσιν » νὰ τὸν προδώσῃ, συνεννοήθη μὲ αὐτὸν (τὸν Μιλόσχην) νὰ προσφέρῃ » τὸν ἀντίζυγόν του θυμὰ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἰδιοτελείας ». Καθ' ἃ δὲ βεβαιοῦσιν ἄλλοι, καλῶς γνωρίζοντες τὰ σερβικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἣ μὲν αὐστριακὴ ἀστυνομία, ἀνακαλύψασα ἔπειτα, κατήγγειλε τῷ πασσᾶ τῆς Λευκοπόλεως (Βελιγραδίου) τὴν εἴσοδον τοῦ Καρᾶ-Γιώργου ἐν τῇ Σερβίᾳ καὶ ξενιζόμενον αὐτὸν παρὰ τῷ Βοίτσα· ὁ δὲ πασσᾶς ἀπήτησε παρὰ τοῦ Μιλόσχου τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐπιφόβου τούτου ἀνθρώπου· ὁ δὲ Μιλόσχος, ἀποστείλας νυκτὸς ἐκτελεστικὴν δύναμιν ἐκατὸν στρατιωτῶν, ὑπεχρέωσε τὸν Βοίτσαν, ἀπειληθέντα καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ κεφαλικῆς ποινῆς, εἰς τὴν φρικώδη τῆς δολοφονίας πρᾶξιν. Ὅπως δ' ἂν ἔχη, ὁ Καρᾶ-Γιώργης ἐδολοφονήθη καθ' ὕπνον παρὰ τοῦ Βοίτσα, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Ναούμ· ὁ δὲ Βοίτσας μετὰ τοῦ ξίφους τοῦ ἥρωος, τοῦ φέροντος ἐπὶ τῆς λαβῆς διάλιθον κόσμον, ἐκληρονόμησε καὶ τὸ αἰώνιον αἶσχος τοῦ ἀπίστου καὶ τοῦ δολοφόνου (α).

Τοιαύτην ἔλαβε τελευταίαν τύχην ὁ πρῶτος νοῦς καὶ ἡ πρώτη σι-
 φαρὰ χεὶρ τῆς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπαναστάσεως Σερβίας· τοιοῦτῳ ἀντη-
 μείφθη τρόπῳ ὁ πρωταθλητὴς τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς δόξης τῶν ὄ-
 πλων ταύτης. Καθ' οὗ δὲ οὐκ ἠδυνήθησαν τὰ ὄπλα τῶν Τούρκων ἐπὶ
 τσαῦτα ἔτη, ἴσχυσεν ἐν στιγμῇ μιᾷ δολοφόνος χεὶρ Σέρβου, βλάψασα
 καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Σερβίας· τῆς
 Σερβίας μὲν, διότι, ζῶντος τοῦ Καρᾶ-Γιώργου, ἀντέταττε πάντοτε

αὕτη ἐν φόβητρον ἠθικὸν κατὰ τῆς Τουρκίας· τῆς Ἑλλάδος δὲ, διότι εὐηλπίσται συνδρομὴν ἰσχυρὰν ἐν τῇ προσεχεῖ αὐτῆς πάλῃ μετὰ τῶν Τούρκων. Ἦτο ἄρα φυσικὴ ἢ γενομένη παρ' ἅπασιν τοῖς Ἑλλησι κακίστη ἐντύπωσις διὰ τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς τόσῳ χρησίμου καὶ δυσκόλως ἀναπληρουμένου προσώπου. Οἱ δὲ Τούρκοι ἐθεώρησαν, κατὰ τὸ σῆμα, τὸν Καρᾶ-Γιῶργην ὄργανον καὶ ἀπόστολον τῆς βίωσις πολιτικῆς, καὶ τοι μηδεμίαν τοῦ πράγματος γνῶσιν ἐχοῦσης.

Παρὰ τὴν ἀτυχίαν ταύτην ὑπέστη μετ' οὐ πολλὰ ἡ Ἐταιρία τῶν Φιλικῶν καὶ τὸ δυστύχημα τῆς ἀποθιώσεως τοῦ Σκουφᾶ κατὰ τὸν ἰούλιον τοῦ 1818 (α), καὶ τοὺς ἀντιπερισπασμοὺς ἄλλης ἐκ τῶν σπλάγγων ἐαυτῆς ἀναφύσεως ἑταιρίας. Ἀρχηγὸς ταύτης ὑπετέθη ὁ Ἡλίας Χρυσοσπάθης, Λάκων, ὃν οἱ Φιλικοὶ παρωνόμασαν « γηραιὰν ἀλώπεκα ». Φιλόδοξοι κεφαλαὶ μέχρις ἐσχάτης κουφότητος, ἄνθρωποι ἐπιβρεπεῖς εἰς τὰς καινοτομίας, ἢ θέλοντες ἐπιδεικνύειν καὶ νοῦν μέγαν καὶ γνῶσεις πραγμάτων εὐρείας, οὐδὲν ἢ μικρὰ εἰδότες, καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἐμελέτησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως καταστῶσιν ἀνώτατοι διευθυνταὶ συστήματός τινος νεομῶρφου. Δικαιοῦντες δὲ τὴν τοιαύτην διαγωγὴν ἐαυτῶν καὶ συνδέοντες ταύτην πρὸς τὴν κοινὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνάγκην, ὡς εἴθισται τοῖς ὀλίγην ἠθικὴν ἔχουσι βραδυούργοις, ἤρξαντο δυσφημεῖν ἀπροκαλύπτως τὴν ἀδελφότητα τῶν Φιλικῶν, ὡς ἀποπλανηθεῖσαν τῆς εὐθείας ὁδοῦ δῆθεν καὶ ἀναπλάσεως κρείττονος δεομένην. Ἐπειδὴ δὲ πᾶς νεωτερισμὸς φέρει ἐν ἑαυτῷ τὴν γοητείαν, ἐπέτυχον τῆς παραδοχῆς αὐτοῦ ὑπὸ τινῶν ἐπιπολαίων τῷ πνεύματι, τὰ αὐτὰ σημεῖα, τὰς αὐτὰς λέξεις καὶ τὰς αὐτὰς λειτουργίας ἔχοντος ἐκτός τινῶν μεταβολῶν ἀσημάντων. Ἄλλ' ἢ ἀντίδρασις αὕτη, σπουδαιοτέρα καθισταμένη ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἐσθῆσθη ἐντὸς ὀλίγου· τὸ δὲ ἔργον τῶν Φιλικῶν προήγετο πανταχοῦ, ὅπου ἂν διηυθύνοντο ἀπόστολοι.

Ἐν τοιαύταις καὶ ἄλλαις παρεμβαλλομέναις δυσχερεῖαις ἀνεπλήρου πολλαχοῦ τὴν Ἀρχὴν ἢ ἀτομικότης. Παρὰ τὸν Λεβέντην καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ, τοιοῦτος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης διέπρεψεν ὁ Παναγιώτης Ἀνδρόνικος, Πελοποννήσιος, ἀνήκων τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ῥωσσίας. Ὁ ἄξιος οὗτος καὶ πολλοῦ ζήλου ἀνὴρ, διαμένων ἐν Κισινεὺτᾳ, παρεδόθη ὅλως εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πατρίδος, οὐ μόνον αὐξάνων τοὺς προσηλύτους καθ' ἅπασαν τὴν Βασσαραβίαν, ἀλλὰ καὶ παντὶ τρόπῳ δισκοιδοῦσιν πᾶσαν τυχοῦσαν ἀνησυχίαν (β). Ἀπὸ τῶν

ἐκβολῶν τοῦ Ἰστρου μέχρι τῆς Ἀζοφικῆς ἢ μεσημβρινῆ Ῥωσσία ἔβρυθεν ἤδη προσηλύτων καὶ ἀποστόλων Ἑλλήνων. Καίτοι ἡσυχάζοντες καὶ εὐημεροῦντες ὕλικῶς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, προθυμότατοι ὅμως συνώμνουσιν ἅπαντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὅλη ψυχῇ ἐργαζόμενοι δι' αὐτὴν καὶ βέβαιον παραδεχόμενοι, ὅτι Ῥῶσσοι καὶ Ἕλληνες, οἱ μὲν προηγουμένοι, οἱ δὲ ἐπόμενοι, ἢ καὶ ἀμφοτέροι ἠνωμένοι, βαδίσουσιν ὁμοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας.

Ἀφ' ἐτέρου δ' Ὀλύμπιος ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ ἐπεμελεῖτο ἰδίως περὶ τῆς Σερβίας, καίτοι μὴ φίλος ὦν τοῦ ἀρχηγοῦ ταύτης Μιλόσχου ἕνεκα τῆς προηγηθείσης δολοφονίας τοῦ Καρᾶ-Γιῶργου· ὑπέεικεν ὅμως τῇ ἔθνικῇ ἀνάγκῃ, καὶ πρόσωπῳ καταλλήλῳ πρὸς τὴν συναγροίκησιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Μιλόσχου ἐχρήτο τῷ Γεωργίῳ Εὐαγγελίδῃ. Ἦν δὲ οὗτος Ἕλληνας ἐξ Ἀμπελακίων, πλήρη ἀπολαύων τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Μιλόσχου ἐπὶ διαφόροις πολιτικαῖς ὑπηρεσίαις, καὶ μέγαν ἔρωτα πνέων ὑπὲρ τῆς κοινῆς πατρίδος. Ἀγνοοῦμεν κυρίως, τίνας τὸ πρῶτον δι' αὐτοῦ διεβίβασεν ὁ Ὀλύμπιος ἐξηγήσεις πρὸς τὸν Μιλόσχην· ἐξάγεται ὅμως, ὅτι περιωρίζοντο αὐταὶ εἰς προδιαθέσεις μόνον, ὡς ἀποδεικνύει ἢ ἐκ Βελιγραδίου καὶ ἀπὸ 12 μαρτίου 1819 σωζομένη ἀπάντησις τοῦ Μιλόσχου, δι' ἧς οὗτος ἐβεβαίωσεν ἑαυτὸν «πρόθυμον εἰς κάθε τι» (α).

Ἐν δὲ τῷ Ἰασιῶ Ἰωάννῳ Θεόδωρῳ Νέγγρῳ, εἰ καὶ μὴ εἶχε διαταγὰς ἀνωτέρας καὶ ἀρμοδιότητα ἐποπτείας ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἄλλων μελῶν, εἰργάζετο ὅμως, ὡς τι κέντρον, διὰ πολλοῦ πατριωτισμοῦ, πολιτικῆς ἐμβριθείας καὶ ὠφελείας, τόσῳ προθυμότερον, ὅσῳ ἐνεπνέετο καὶ ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι Καποδίστριας καὶ τοιοῦτοι προΐστανται τῆς Ἑταιρίας συναίνεσι καὶ συνδρομῇ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Ὅσα ἂν ἔπραξεν ἐπομένως καὶ ὑπέστη ὑπὲρ τῆς παγίωσης καὶ τῆς προόδου τῆς Ἑταιρίας, ἐκτίθησιν ὁ αὐτὸς τῇ 12 ἀπριλίου 1819 πρὸς τὴν Ἀρχὴν δι' ὑπομνήματος, περὶ πολλῶν προσέτι προσφωδῶς γνωματεύων, καὶ πάντοτε ἐπικαλούμενος τὰς ὁδηγίας τῆς Ἀρχῆς, ὅπως συμβαδίῳ συμφῶνως πρὸς τὰς προθέσεις ταύτης καὶ τὰς ἐργασίας τῆς ὅλης Ἑταιρίας. Πολλῆς δὲ παρατηρήσεως ἴδιοι, ὡς ἔχοντες οὐσιώδη ἐπήρεια ἐπὶ τῆς τύχῃ τῆς μετ' οὐ πολὺ ἐπεληθούσης ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, θεωροῦνται οἱ λόγοι, ὡς ἐν τῷ ῥηθέντι ὑπομνήματι αὐτοῦ φέρεται ὁ Νέγγρῳ περὶ τε τῶν κατοίκων, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων τῆς Μολδοβλαχίας. «...» Ἡ Δακία, λέγει, εἶναι τὸ ἐπισηφελέστερον μέρος, ἀφ' ὅσα, τῆς Ἑλλά-

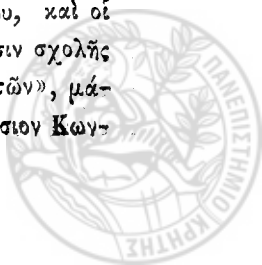
»δος τοῦλάχιστον, ἀδελφούς περιέχουσι. Ἄλλοῦ ὁ Τοῦρκος καὶ ἀπὸ
 »τὴν γλώσσαν καὶ ἀπὸ τὰ ἐνδύματα διαστέλλεται· ἐνταῦθα ὁμοῦ
 »διοικεῖ φορῶν προσωπεῖον ἑλληνικόν. Καὶ ἐκεῖ μὲν ἐμπνέει φόβον
 »καὶ συστολήν, ἐνταῦθα δὲ θάρβος καὶ ἀδιαφορίαν. Ἐπειτα ἐκεῖνος
 »ἔχει μόνον νὰ συλλάβῃ τὴν ὑπόψιαν δυσχερῆς, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ
 »τὴν ἐξιχνιάσῃ δυσχερέστερον· αὐτὸς δὲ καὶ εἰς τὰ δύο εὐεπηθο-
 »λώτερος. Καὶ τέλος, ἀλλοῦ μὲν ὁ Ἕλλην διασώζει ἐθνικὸν χαρακτῆ-
 »ρα, καὶ, ὅσον ἐμπαθῆς ἂν εὐρεθῆ, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὸ πρὸς τὸν
 »ἴμογενῆ ἀπάνθρωπον τῆς διοικήσεως, συγκεντρούμενος ἑαυτῷ, φύ-
 »σει συναισθάνεται καὶ οἶκτον καὶ ἀπέχθειαν· ἐνταῦθα δ' ἔχει μόνον
 »αὐτοφείδεν βλέπει τηλικαῦτα οἰκτρὰ καὶ θεόστουγῆ θεάματα διὰ τὸ
 »ἠσυχότερον τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ, τὸ χειρίστον, ὁ ἠθικὸς του χαρα-
 »κτῆρ ἄλλοίωσιν ἔπαθε. Τῆς Δακίας μεγίστη μὲν ἠθικὴ ἀπώλεια, οἱ
 »δὲ κοινωνικοὶ δεσμοὶ ἀτελέστατοι. Οἱ Δᾶκες ἐν γένει θηρεύουσιν ἡ-
 »δονὰς βαναύσους, καὶ οὐδὲν γνωρίζουσιν ἕτερόν τι, εἰμὴ ὑπεροχὴν
 »δυναστικὴν. Ὅθεν φιλήδονοι ἄνθρωποι, καὶ ἡ δουλοὶ ἢ δεσπότηαι
 »ὑπὸ ἀσθενεστάτην διοίκησιν, οἷα ἡ αὐθεντικὴ, ἔπεται νὰ ἦναι χα-
 »μερπεῖς καὶ ἐπληρμένοι καὶ πανοῦργοι καὶ φιλοχρήματοι, ἐφ' ὅσον
 »μάλιστα υπερβαίνει ἢ πολυτέλεια τὰ σταθερὰ αὐτῶν εἰσοδήματα.
 »Ἄλλ' οἱ ἐνταῦθα ἐρχόμενοι Γραικοὶ, ἔχει βέβαια ἐκ τῶν κρειττόνων
 »τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἴσως ἴσως ἐκ τῶν ἐσχάτων ἠθικῶς ὄντες, καὶ ἔχει
 »πλοῦσιοι, διὰ νὰ ζήσωσιν ἐν ἠσυχίᾳ καὶ ἐπομένως ἀνεπιδεεῖς νὰ συ-
 »ναναφύρωνται μὲ τοὺς Δάκας, ἀλλὰ πένητες, διὰ νὰ κερδήσωσιν ἐρ-
 »χόμενοι, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἀκολούθως μὲ ἐκείνους νὰ σχετίζωνται πο-
 »λυειδῶς, καὶ ἐξόδων πολλῶν χηρίζοντες διὰ τῶν ἐνταῦθα τὸ πολυέ-
 »ξοδον, φύσει προσεπιλαμβάνουσιν ἀναμιγνύμενοι ἐκείνων τὰ ἐλατ-
 »τώματα, (κατὰ λόγον βέβαια τῆς ἐπιμιξίας,) τὰ ὅποια πρὸς ἀλλήλους
 »μεταχειρίζονται, κατὰ τε ἦθος καὶ κατὰ σύστημα ἀκαταπαύστως
 »ἀντικρουόμενοι . . . » (α).

Καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι ὡσαύτως περιήλθεν ἡ ἀδελφότης τῶν Φιλικῶν.
 ἐν καταστάσει ὑπισχνουμένη προόδους κατὰ τὸ μέλλον μεγαλητέρας.
 Ὁ ἐν ταῖς Μηλιαῖς τοῦ Πηλίου Ἄνθιμος Γαζῆς, ἀπελθόντος ἐκεῖ τοῦ
 Τσακάλωφ κατὰ τὸ 1818, ἀπεδέχθη δι' ὄλου τοῦ ζήλου τὸν ἀπόστο-
 λον εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. « . . Κατ' αὐτὰς τὰς
 »ἡμέρας (ἔγραφε πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ξάνθον τῇ 3 Ιου-
 νίου 1818,) ὑπάγω νὰ περιέλθω τὸν Παρνασσὸν καὶ τοὺς Δελφούς

» καὶ τὰ περίχωρα αὐτῶν, καὶ ἕως τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπιστρέ-
 » φω». Μετ' οὗ πολὺ δὲ, ὅτε προσεκαλεῖτο παρὰ τοῦ Σκουφᾶ καὶ Ξάν-
 θου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς μᾶλλον ἀναγκαῖος ἐν τῷ κέντρῳ ἐκεί-
 νῳ, ἀποποιούμενος τὸ τοιοῦτόν διὰ πολλοὺς λόγους, προστίθεται ἐν
 τῷ τέλει τῆς ἀπὸ 9 ἰουλίου ἀπαντήσεως αὐτοῦ ὁ πατριώτης καὶ ἀγα-
 θὸς Γαζής: « . . . Δὲν γράφω εἰς ἄλλους σήμερον, ἐπειδὴ καὶ συμπε-
 » ραίνω νὰ μὴν ἦναι πλέον αὐτοῦ οἱ φίλοι . . . Ἡ εὐχὴ τῆς πατρίδος
 » νὰ ἦναι μαζὺ των! Μὴν λείψετε ἀπὸ τοῦ νὰ συντρέχετε εἰς τὴν σύ-
 » στασιν τοῦ σχολείου μας (τὴν διάδοσιν τῆς Ἑταιρίας), διότι ἡ πα-
 » τρίς ἔχει χρεῖαν μαθήσεως καὶ πολιτισμοῦ, καὶ χρειάζεται ἢ ἓνα Ὁρ-
 » φέα, ἢ ἓνα Δράκοντα, διὰ νὰ ἡμερώσῃ τὰ ἄγρια ἦθη τῶν ἀνθρώπων».

Διαφερόντως τῶν ἄλλων ἐπεμελήθη ἡ Ἀρχὴ, καθ' ὅσον ἀφορᾶ τὴν
 Πελοπόννησον, περὶ τῆς Λακωνίας (Μάνης) καὶ τοῦ ἡγεμόνος αὐτῆς
 Πέτρου Μαυρομιχάλου. Ἀλλαγῶ ἀναπτυχθήσονται οἱ λόγοι, δι' οὓς
 μεγάλη κατεβλήθη φροντίς περὶ τοῦ μέρους τούτου. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ
 κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1818 ἀποσταλέντος Περζαϊβοῦ, μέλους ἤδη τῶν
 Φιλικῶν διακεκριμένου, γνωστοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σουλιωτικῶν καὶ τὸν βαθ-
 μὸν Ῥώσσου συνταγματάρχου φέροντος, ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς καὶ μεθ' ὅ-
 λην τὴν ἀνώμαλον καὶ παραχώδη ἐσωτερικὴν κατάστασιν αὐτοῦ τοῦ
 τόπου. Ὁ Μαυρομιχάλης, ἐν γνώσει ὦν τοῦ μυστηρίου παρὰ τοῦ προα-
 ποσταλέντος ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Χρυσοσπάθου, ἔτι μᾶλλον
 ἐπίσθη ἤδη, καὶ ἐγγράφως τῇ 2 φεβρουαρίου 1819 ἐξέθετο τῇ Ἀρ-
 χῇ τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Λακωνίας, ὑπο-
 βάλλων συγχρόνως καὶ προτάσεις, ὅσας ἐθεώρει πρὸς παρασκευὴν
 ἀναγκαίας. Κυριωτέρα τούτων ἦν ἡ περὶ χορηγίας γροσίων πεντακο-
 σίων χιλιάδων (α).

Ἡ Ἀρχὴ, καθ' ὃν ἔχομεν εἰς χεῖρας λογαριασμὸν τοῦ Ξάνθου δο-
 θέντα τῷ Ὑψηλάντῃ (β), πᾶσαν ἔκαμε δυνατὴν ὑπὲρ τῶν ἐν Κων-
 σταντινουπόλει δμηρῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἰδίου
 δαπάνῃ ἐκ γροσίων τεσσαράκοντα δύο χιλιάδων περίπου μέχρι τῆς
 ἐποχῆς ταύτης· ἀλλ' ἀπέναντι τῆς ὀριστικῆς μάλιστα ἀπαιτήσεως τῶν
 πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων ἀδύνατος καθίστατο. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ
 πνεῦμα ἔγραψαν μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἢ τὴν 18 φεβρουαρίου, καὶ οἱ
 Καλάμιοι, ζητοῦντες τὰ ἀναγκαῖα χρήματα «πρὸς σύστασιν σχολῆς
 «τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων ἀναλόγου τῆς πολιτείας αὐτῶν», μά-
 λιστα δὲ ὀνομάζοντες καὶ ἐπιτρόπους πρὸς τοῦτο τὸν Ἀθανάσιον Κων-

σταντίνου Κυριακὸν καὶ τὸν Πανάγον Ζάρκον (α). Ἄλλ', εἴτε αὐθόρμητοι, εἴτε ἑτεροκίνητοι, ἀναφερόμενοι οὗτοι πρὸς τὴν Ἀρχὴν τῶν Φιλικῶν ὡς πρὸς ἄλλην Φιλόμουσον Ἑταιρίαν, ἐξέθεσαν ἑαυτοὺς δωρεὰν καὶ δι' ἄλλους λόγους, καὶ διότι «ὁ μικρὸς τόπος» αὐτῶν οὐδόλως ἐπεβάλλετο, ὡς ἡ Λακωνία καὶ ὁ ἡγεμὼν ταύτης.

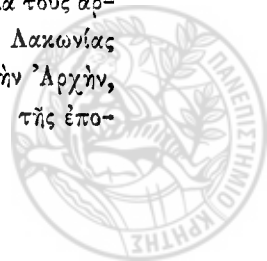
Ἐν θέσει ἄρα οὐχὶ εὐαρέστῳ εὐρέθησαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέναντι τοῦ Μαυρομιχάλου, ὅτε ἄνευ αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως ἄνευ τῆς Λακωνίας, ἡ κίνησις τῶν Πελοποννησίων προβληματικὴ ἐθεωρεῖτο. Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον ἐταράχθησαν οὗτοι, ὅτε εἶδον πεμπόμενον παρὰ τοῦ Μαυρομιχάλου ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ τὸν Καμαρηνὸν Κυριακὸν εἰς Πετροῦπολιν, ὅπου ὑπετίθετο ἡ Ἀρχὴ ἐδρεύουσα καὶ διαθέτουσα ταμείον μέγα. Τίς ἄλλως ἤλπιζε δυνατὸν τὸ ἐδρεύειν τὴν Ἀρχὴν ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τῶν σουλτάνων καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα ἀπάσης τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας, καὶ ὅτε μάλιστα διατάττουσα ἢ ἀποκρινομένη αὐτῇ, οὐδέποτε ἐδήλου, πόθεν διέταττεν ἢ ἀπεκρίνετο; Ἀφ' οὗ ἀπέβη ματαίᾳ πᾶσα πλαγία προσπάθεια περὶ τῆς παρεμποδίσεως τοῦ Καμαρηνοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγένετο σκέψις, τίνι ἄλλως οἰκονομηθῆ τρόπῳ τὸ πνεῦμα τοῦ Μαυρομιχάλου, τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν προκρίτων τῆς Λακωνίας· μόνον δὲ μέσον κατάλληλον ἐθεωρήθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, καὶ γράμμα ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1849 ἐπίσημον τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου, ὑπὸ τὸ κοινὸν ἑταιρικὸν σύνθημα τῆς συστάσεως Ἑλληνομουσείου, ἐπέμφθη ἀμέσως (β).

Οὕτως ὁ Μαυρομιχάλης εἶδε τὰ πράγματα ὅλως γενικὰ καὶ πάγια, αὐτῆς προηγουμένης τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ γένους· εἶδε τοῦ λοιποῦ ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καὶ ἐνώπιον ταύτης· διότι, παρὰ τὸν σωτήριον φόβον τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑψίστη ἐπιβρόχῃ, ἣν ἐπὶ ὄλου τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ἐξήσκει ἡ πνευματικὴ τῶν πατριαρχείων ἀρχὴ ἐν γένει καὶ μερικώτερον τὸ πρόσωπον τοῦ Γρηγορίου, ἀφήρπασαν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ πνεῦμα καὶ αὐτοῦ καὶ ὄλου τοῦ κλήρου καὶ ὄλων τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Λακωνίας. Τίνας ἐντεῦθεν εἵπομεν μᾶλλον ἀξίους θαυμασμοῦ, τοὺς ἐπιμεληθέντας περὶ τοιοῦτου κοινοῦ γράμματος ἑταίρους, καὶ μάλιστα τὸν Γεώργιον Ἀφθονίδην, ἢ τὸν ἐκδύσαντα τοιοῦτον κοινὸν γράμμα πατριάρχην Γρηγόριον;

Καὶ ἀληθῶς, ἱερὰ ἦσαν τὰ ῥήματα τοῦ πατριάρχου, ἐντολὴ θεία τοῦ οὐρανοῦ, καρπὸς παραγαγόντα λαμπροῦς· διὰ δὲ τοῦτο πρὸ πάντων καὶ ἐν μέρει διὰ τῶν συνετῶν ἐργασιῶν τοῦ Περβαϊβοῦ, ὅς καὶ

τῷ ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐχρήτο ἐπιτηδείως, ὁ Μαυρομιχάλης ὑπέκλινε συντεθεὶς ἐγγράφως τῇ 1 ὀκτωβρίου 1819 μετὰ τῶν δύο ἰσχυροτέρων οἰκογενειῶν τῶν Γρηγοριάνων καὶ Τρουπάκιδων ἠθέλησεν ἄλλως συνυπευθύνους ταύτας ἐνώπιον τῆς πατρίδος καὶ ἐγκατέλειψε τὸ σύστημα τῆς περὶ ἑαυτὸν ἀπολύτου συγκεντρώσεως τῆς Λακωνίας. Ἄλλως, ἢ ἔνωσις τῶν τριῶν αὐτῶν οἰκογενειῶν τόσῳ μᾶλλον ἐφαίνετο ἀδύνατος, ὅσῳ ἐν διηνεκεῖ αὐταὶ διετέλουν καταστάσει ἀλληλομαχίας ἢ ἀνακωχῆς ὤπλων, οὔτε ἐδιδόν ποτε τὰ πιστὰ πρὸς ἀλλήλας (α). Τί δ' ὑπεσχέθησαν ἐνόρκως καὶ κατὰ πρῶτον ἤδη οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τριῶν οἰκογενειῶν; « . . . Νὰ ἦναι ἔτοιμοι συμφώνως καὶ προθύμως νὰ πράξωσι, τὰ ὅσα ἤθελε προσταχθῶσιν ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους καὶ ἐγκρίτους τοῦ γένους διὰ τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ὑπόχρεοι καὶ ἐνταυτῷ ὠρνωμένοι νὰ χύσωσι καὶ τὴν ὑστερινὴν ράνίδα τοῦ αἵματός των, ὅποταν ἢ χρεῖα τὸ καλέσῃ . . . Ἐὰν δὲ φανῶσι παραβάται καὶ ἐπίορκοι . . . παραδίδονται εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος, εἰς τὰς ἀράς τῆς ἰδικῆς των πατρίδος, εἰς τοὺς . . . νόμους τῆς . . . Ἑλλάδος» τὸ δὲ ὄνομα τῶν οἰκογενειῶν των νὰ μὲναι αἰωνίως ἄτιμον, ὑβρισμένον καὶ μισητὸν ἀπὸ ὅλην τὴν πατρίδα καὶ γένος» (β). Συνεπεῖα δὲ ὅλων τούτων ἢ πρῶην ἀτομικὴ πρότασις τοῦ Μαυρομιχάλου πρὸς τὴν Ἀρχὴν ἐγένετο μετ' οὐ πολὺ αἴτησις κοινὴ παρὰ πάντων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πλειοτέρων ὀπλαρχηγῶν τῆς Λακωνίας, ὑπὸ τὸ γενικὸν ὡσαύτως πρόσχημα τῆς συνδρομῆς πρὸς σύστασιν Ἑλληνομουσείου. Βλέπομεν δὲ ἐν τῇ ἀπὸ 15 ὀκτωβρίου 1819 ἀναφορᾷ αὐτῶν διδομένην τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ἀλληλεγγύην πρὸς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς σχολῆς, ἥτοι τῆς πατρίδος, διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν αἵματος (γ).

Ἡ ἐνωτικὴ τῶν τριῶν οἰκογενειῶν πράξις τῆς 1 ὀκτωβρίου μετὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει χαρὰν ἐνεποίησεν, ὡς ἀσφαλιζούσα τὴν Λακωνίαν ὑπὲρ τῆς γενικῆς ὑποθέσεως. Ὁ Πεζζαϊβὸς μάλιστα, ἐκθέτων πρὸς τὴν Ἀρχὴν τὰ γενόμενα (δ), ἐθεώρει κηρυκτέαν μετ' οὐ πολὺ καὶ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ καὶ κατόπιν ἐδείκνυτο ἀκόλουθος πεποιθήσεως διαφόρου, ὡς θέλομεν εἰπεῖν ἐν τοῖς περὶ Ὑψηλάντου (ε). Ἄλλ', ὅπως ἂν εἶχον τὰ πράγματα, ἀπητοῦντο οὐ μόνον διὰ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ὤπλων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πενόμενον λαὸν τῆς Λακωνίας μέσα χρηματικὰ, περὶ ὧν ὁ μὲν Πεζζαϊβὸς ἐπεκαλεῖτο τὴν Ἀρχὴν, αὕτη δὲ ἀποκρινομένη πρὸς τοῦτον καὶ τὴν γενικὴν μέχρη τῆς ἐπο-

χῆς ἐκείνης κατάστασιν τῆς Ἐταιρίας ἐκθέτουσα, ὑπισχνεῖτο, ὅπως ἐκ τῶν ἐνόντων βοηθήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι (α).

Τοῦ Πεβρῆαιου αἱ ὠφέλιμοι ἐνέργειαι ἐξετείνοντο καὶ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν, ὅπου συνήνωσεν οὗτος τὰ πνεύματα πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν, συμβουλευὼν τὰ δέοντα καὶ παράδειγμα γινόμενος ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ τοῖς πᾶσι. Τιμᾶ τὸν ἄνδρα τὸ περὶ αὐτοῦ ἀπὸ 9 μαρτίου 1820 ἔγγραφον (β) τῶν Καλαμίων, ὁ καρπὸς ὧν τοσούτων μόχθων. Ἔτι δὲ πλέον τιμᾶ αὐτὸν ἢ ἀπὸ 15 μαρτίου πολιτογράφησις (γ) τῶν Λακωνῶν, ὁ καρπὸς οὔσα ἐπίσης οὐ μόνον κόπων καὶ μόχθων, ἀλλὰ καὶ κινδύνων, ἀφ' ὧν ἔσωσαν τοῦτον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τριῶν οἰκογενειῶν, πᾶν ἀναγκαῖον λαβόντες μέτρον, ὅταν ἡ τουρκικὴ ἀρχὴ τῆς Τριπόλεως, ὑποπτος γενομένη ἐπὶ τῇ διαμονῇ αὐτοῦ ἐν τῇ Λακωνίᾳ, πεντακοσίων γροσίων ἀμοιβὴν ὑπεσχέθη εἰς τὸν δολοφονήσοντα τοῦτον.

Καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον ἡ διάδοσις τοῦ μυστηρίου ἤρξατο ὡσαύτως ἀπὸ τοῦ 1818, πρώτου ἀποσταλέντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ἀναγνώστου Παπᾶ Γεωργίου (Ἀναγνωσταρᾶ) περιέλαβε δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ προκρίτους τῷ 1819 καὶ ἐπολυπλασιάσθη ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσι τῷ 1820. Τὸ ἀπὸ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου σωζόμενον ἤδη παρ' ἡμῖν πρωτόκολλον τῆς Ἀρχῆς περιέχει πλείστας ἀπαντήσεις, πρὸς ἀρχιερεῖς μὲν καὶ κατωτέρους κληρικοὺς τὸν Μοθώνης Γρηγόριον, Μονεμβασίας Χρῦσανθον, Ναυπλίας Γρηγόριον, Χριστιανουπόλεως Γερμανὸν, Δαμάλων Ἰωάνν, τὸν πρωτοσύγκελον Ἀμβρόσιον Φραντσῆν, τὸν καθηγούμενον Δανιὴλ Παμπούκην, τὸν σκευοφύλακα Γρηγόριον καὶ λοιπούς· πρὸς δὲ προκρίτους καὶ ἄλλους τὸν Δημήτριον Ζαήμεν, Χαράλαμπον Πεβρῶικαν, Ἀσημάκην Φωτήλαν, Κανέλλον Παπαγιαννόπουλον (ἡ Δεληγιάννην), Γεώργιον Σισίνην Λογοθέτην, Ἀγγελτῆν Μελετόπουλον, Παναγιώτην Ζαφειρόπουλον, Παναγιώτην Ἀρβάλην, Ἰωάννην Πανάγου Κυριακὸν, Ἀντώνιον Καραπατᾶν, Ἰωάννην Χρηστόπουλον, Ἰωάννην Καμαρηνὸν, Γεώργιον Ἀντωνόπουλον, Παναγιώτην Γιατράκον, Πανάγον Ἀλεξίου Μόσχου, Παναγιώτην Ποτήρην καὶ λοιπούς.

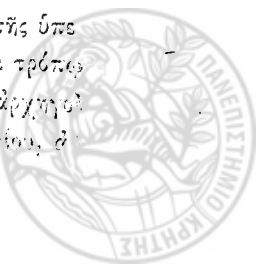
Ὡσαύτως τῷ 1818 καὶ 1819 βλέπομεν διαδεδομένον τὸ μυστήριον καὶ ἐν τοῖς ἐλεκτοῖς τῶν ναυτικῶν νήσων ὡς ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τῆς Ἀρχῆς πρὸς τὸν Γάικον Γεωργίου Γκιώνην, Ἰάκωβον Τουμπαζῆν, Παναγιώτην Βότασην, Γεώργιον Πάνου, Βασίλειον Φατσολάτην, Νι-

κολῆν Ἀποστολὴν καὶ Δημήτριον Μαμουόνην ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐγγράφα
προτρεπτικὰ πρὸς τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην καὶ Χ. Ἰωάννην Μέξτην.

Τὴν αὐτὴν ταυτοχρόνως βλέπομεν πρόδον καὶ ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ ὡς
ἐκ τῶν ἀπαντήσεων πρὸς διάφορα ἐν τοῖς ἐξοχωτέροις πρόσωπα, τὸν
Βιάρον Α. Καποδίστριαν, Διονύσιον Ῥώμαν, Κωνσταντῖνον Γεροστάθην,
Ἀναστάσιον Φλαμπουριάτην, Καίσαρα Λογοθέτην, Διονύσιον Παπα-
γεωργόπουλον, Μαρτὴν Μεταξᾶν καὶ Μιχαῆλον Σικελιανόν. Πρῶτος
ἐπαρουσιάσθη ἐν ταῖς νήσοις ταύταις ἀπόστολος ὁ Ἀριστείδης Παπᾶ,
κατηχήσας τὸν Βιάρον Α. Καποδίστριαν καὶ λοιποὺς ἐν Κερκύρᾳ, τὸν
Ἰωάννην Ζαμπέλιον καὶ λοιποὺς ἐν Λευκάδι, τὸν Διονύσιον Ῥώμαν (α),
Ἀντώνιον Μαρτινέγκον, Θεόδωρον Λεονταρίτην καὶ λοιποὺς ἐν Ζακύν-
θῳ. Παρὰ τῆς Ἀρχῆς δ' ἀνετέθη τῷ Ῥώμα ἡ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν ἀδελ-
φῶν τῆς Ζακύνθου.

Ἄλλ' ἐν ᾧ καὶ ἐν Χίῳ καὶ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Κυθωνίαις καὶ ἐν Σάμῳ
τὰ αὐτὰ ἀνευρίσκομεν ὡς ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τῆς Ἀρχῆς πρὸς τὸν
Νικόλαον Μυλωνᾶν, Παντιᾶν Ῥοδοκανάκην, Γεώργιον Κάτσαρη, Γερά-
σιμον Σβορώνον, Ἀθανάσιον Χατσῆ Γεωργίου καὶ Μιχαῆλον Ναύτην (β),
ἀφ' ἑτέρου καθ' ἕνασαν τὴν στερεὰν οὐδεμίαν ἀπαντῶμεν ἀλληλογρα-
φίαν τοιαύτην. Τοῦτο δὲ λέγοντες, οὐδόλως ἐννοοῦμεν ἀμύητον τοῦ
μυστηρίου τὴν στερεὰν, ἀλλ' ὡς μὴ ἔχουσαν συστηματικὴν σχέσιν.

Διὰ τοσοῦτων καὶ τέλικούτων προσπαθειῶν ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία πε-
ρὶ ἤλθεν ἐν καταστάσει, ἐπισχνομένη πρόδους ἀνωτέρας. Ὅταν σκο-
πῆ τις, ὅτι ἀπῆρτετο θεία τις ἐγκαρτέρησις πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς
ἐθνικῆς ἰδέας, ἢς τὴν γλυκύτητα ἠσθάνοντο μὲν ἅπαντες γευόμενοι
τοῦ μυστηρίου, ἐγνώριζον ὅμως καὶ τὰς μεγάλας συνεπεῖς πικρίας
ὅταν ἴδῃ τις, ὅτι ἡ μάχιρα τῆς τουρκικῆς Θηριωδίας καὶ αὐθαιρε-
σίας ἀπαιροῦντο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκάστου, καὶ
ἀρχηγοὶ δὲ καὶ μέλη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν εἶχον ἐν μὲν τῇ Κων-
σταντινουπόλει τὴν φοβερὰν εἰρκτὴν (τὸ ζιντάνιον) καὶ τὴν φοβερω-
τέρην βασιανιστήριον φυλακὴν (τὸν φούρνον τοῦ Μπροσταντοσήμπαση),
καθ' ὅλας δὲ τὰς ἐπαρχίας τὰς ποδοκάκκας (τὰ λεγόμενα τομπρούκια)
καὶ τὰ τοιαῦτα βεβαίως θαυμάζει περὶ τοῦ θείου ζήλου, οἷος ἐνέπνεε
τοῦς πάντας θαυμάζει περὶ τῆς πατριωτικῆς ἐκείνης ἠθικῆς, τῆς ὑπε-
ράνω ὅλων τῶν κακῶν ὑφουμένης τέλος θαυμάζει θεωρῶν, τίνι τρόπῳ
ὑπερεπηδούντο ἄπειροι φραγμοὶ, καὶ μέγιστα, ὅτε αὐτοὶ οἱ ἀρχηγοὶ
φοβηθέντες τὴν τόσῃ ταχέαν γινομένην διάδοσιν τοῦ μυστηρίου, ὁ

πεφάσισαν μὲν τὴν πρὸς ὀλίγον ἀναχαίτισιν ταύτης, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν. Ὁ ροῦς τοῦ κοινοῦ πνεύματος ἔσυρε καὶ αὐτοὺς πλέον.

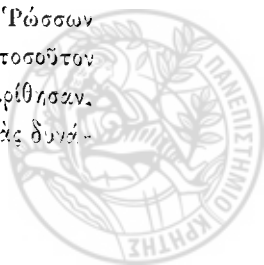
Κατὰ τὸν μάρτιον τοῦ 1818 ὁ Ἀλέξανδρος καὶ Νικόλαος ἀδελφοὶ Ὑψηλάνται κατέβησαν εἰς τὴν Κιευίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἀδελφῆς αἰσῶν Αἰκατερίνης καὶ δι' οἰκιακὰς τινὰς ὑποθέσεις. Μία τούτων, ἡ οὐσιωδεστέρα, ἦτο ἡ δι' ἑξ ἑκατομμυρίων γροσιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπαιτουμένη εἰς βάρος τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας ἀποζημίωσις, δι' ὅσῃν ὁ Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης, προσφυγῶν εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ἀπεξενώθη περιουσίαν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Δακίᾳ, δημευθεῖσαν. Τὴν ἀπαίτησιν ταύτην ὑπεστήριξε παρὰ τῇ πύλῃ ὁ πρέσβυς Στρωγανῶφ διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν τῆς Κιευίας ἀνέβη τότε ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Γαβριήλ Κατακάκης δι' ἀδείας τοῦ Ῥωσσοικοῦ πρεσβείου, εἰς ἃ ἀνήκεν, ἐπισκεφθόσμενος ὡσαύτως τὴν συγγενεύουσαν αὐτῷ οἰκογένειαν τῶν Ὑψηλάντων. Ἐταῖρος τυχῶν, ἐνεπιστεύθη οὗτος τὸ μυστήριον τῷ Νικολάῳ Ὑψηλάντῃ. Ὁ νέος προσήλυτος, μὴ εὐχαριστηθεὶς ἐπὶ μόνῳ τούτῳ, ἠρώτησεν ἀνήσυχος, τίνες εἰσὶν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐνόττητος; Ὁ Κατακάκης ἀπεκρίθη εἰρωνικῶ τῷ τρόπῳ: «Μὴ ἔσο περίεργος· ἡ κατήχησις ἀπαγορεύει τὴν τοιαύτην περιέργειαν.—ὦ, ἀνέκραξεν ὁ Ὑψηλάντης τότε, τὰ τοιαῦτὰ εἰσι τύποι, ἔχοντες καὶ ἐξαιρέσεις.—Ἔστω, ὡπέλαθεν ὁ Κατακάκης· ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ γνωρίζω τι πλέον, διότι καὶ ὁ κατηχήσας ἐμὲ ἠγόνοι, ἢ ὑπεκρίνετο ἀγνωσῶν, τι πλέον». Ἐπὶ τέλους συνυπεσχέθησαν ἀμφότεροι, ἵνα κοινοποιήσῃ εὐθὺς πρὸς τὸν ἄλλον, ὅ, τι ἂν πρῶτος ἀνακαλύψῃ περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀρχῆς.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης κατήχησε τὸν πρὸ αὐτοῦ ἀδελφὸν Γεώργιον, καὶ οὗτος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου ἔτους τὸν πρὸ αὐτοῦ ἀδελφὸν Δημήτριον· ὁ Ἀλέξανδρος ὁμοῦς ἀπέφευγε τὴν τακτικὴν συμμετοχὴν ἑαυτοῦ, πρὶν ἢ ἀποκαλυφθῶσιν αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ εἰς μόνας περιωρίζετο ἀπλᾶς ἐξετάσεις. Καί τοι δὲ ὄντος γνωστοῦ, ὅτι οἱ Ὑψηλάνται ἐπέζων ὑπὲρ μόνης τῆς πατρίδος, οἱ δὲ λόγοι τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ μετὰ διαφορῶν ἀλληλογραφία τοῦ Νικολάου πλήρῃ ἔπνεον ὑπὲρ αὐτῆς ἔρωτα, αἱ περὶ τῆς Ἀρχῆς ὁμοῦς ἔρευναὶ ἀμφοτέρων ἀτελεσφόρητοι ἔμενον. Ἐπαυσαν, ἀφ' οὗ ἀπηλύθησαν. Ἀλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ οἱ Ὑψηλάνται ὠφέλουν, ἐξηγούμενοι ἀληθείας πρὸς ἐκείνους, ὅσοι ἀπῆρχοντο εἰς Πετρούπολιν ὑπὸ ἰδέας ἄλλας· οὐδεμίαν εἰς ἑαυτοὺς ἀναρμοδιότητα θεωροῦντες.

Τῷ 1818 Ἕλληνές τινες στρατιωτικοὶ μετέβησαν εἰς Ῥωσίαν, ὅπως ἰδίους ὄμμασι θεβαιωθῶσιν, ἐὰν αὕτη ἐνήργει διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ὑπέθετον, καὶ λάβωσιν αὐτόθι ὑπηρεσίαν ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ. Διερχομένους ἐκ τῆς Κιευῆς ἠρώτησε τούτους ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης : « Ποῦ διευθύνεσθε ; — Εἰς τὴν Πετρούπολιν, ἀπεκρίθησαν. — Τίνα δὲ σκοπὸν ἔχετε ; — Τὴν εἴσοδον ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. — Καὶ νομίζετε, ὅτι ἡ πατρίς οὐκ ἔχει τὴν ἀνάγκην τῶν βραχιόνων ὑμῶν ; — Ἄλλὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐπιζητούμεν ἀκούσαντες, ὅτι ἡ Ἐταιρία πηγάζει παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. — Ἀπατάσθε. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔχει ἐν ἐνεργείᾳ ἑκατομμύριον στρατοῦ, μείζονα ἔχον ἀξίαν ὄλων τῶν ἑταιριῶν τοῦ κόσμου. Τίς δ' εἶπε πρὸς ὑμᾶς τοῦτο ; — Ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Σέβριαις εἶς καλὸς ἄνθρωπος. — Καὶ ἐστὲ Μακεδόνες ; — Μάλιστα. — Ἀπόγονοι δὲ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τρέχετε εἰς ὑπηρεσίαν ξένην ; » Συγκινηθέντες τότε οἱ στρατιωτικοὶ οὗτοι, ῥίπτονται ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ Νικολάου καὶ προτείνουσι τὴν ἐπιστροφὴν ἐκυτῶν εἰς τὰ ἴδια. « Οὐχί, παρετήρησεν αὐτοῖς ὁ Νικόλαος ἑξακολουθήσατε τὴν εἰς Πετρούπολιν ὁδόν, καὶ εἰμὶ θέβαιος περὶ τῆς ἀποτυχίας, ὅσων φαντάζεσθε. Ἐλπίζω πάντοτε συνετὴν τὴν διαγωγὴν ὑμῶν. Θέλω ὅμως, ἵνα ἴδῃτε αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ πράγματα, καὶ μὴ εἴπητε, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα, ὅτι ἠπατήθητε παρ' ἐμοῦ ».

Κατόπι τούτων ὁ Ἀναστάσιος Ἀργυροκαστρίτης καὶ δύο ἕτεροι συμπατριῶται αὐτοῦ ἦλθον εἰς Κιευῆν, διευθυνόμενοι ὡσαύτως εἰς Πετρούπολιν. Ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης ὠμίλησε καὶ πρὸς τούτους τὰ θέοντα ἄλλ' οὗτοι ἐπέμενον. Οὔτε δὲ ἐξοδα, οὔτε σύστασίν τινα ἔχοντες, ἐφωδιάσθησαν παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ Πετρούπολει συνετηρήθησαν ἐπὶ δύο μῆνας παρὰ τοῦ Γεωργίου Ὑψηλάντου. Τέλος δὲ, καθὼς οἱ πρῶτοι, οὕτω καὶ αὐτοὶ, οὐδὲν ἰδόντες, ὧν ἀνεπόλουν ματαιῶς καὶ ἠλπίζον ματαιότερον, ἐπέστρεψαν διὰ δαπάνης τῶν ἰδίων Ὑψηλάντων, καὶ οἱ κήρυκες ἐγένοντο τῶν εὐμενῶν λόγων, ὧν ἤκουσαν.

Ἐτέρα τις συνοδία, ὑπὸ Σουλιωτῶν καὶ Ὀλυμπίων συγκειμένη, ἀπῆλθεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ εἰς Πετρούπολιν. Ἱστορικὸν οἱ Σουλιῶται φέροντες ὄνομα, ἐξενίζοντο προσκαλούμενοι εἰς πολλὰς οἰκίας Ῥώσων ἀρχόντων. Ἠρώτησάν τινες αὐτοῦς, « Πῶς ἀντέστητε ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς Τουρκίας ; — Διότι, ἀπεκρίθησαν, εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν οἱ ἐρᾶχοι τοῦ Σουλίου ὑπερέβησαν τὰς δυνά-

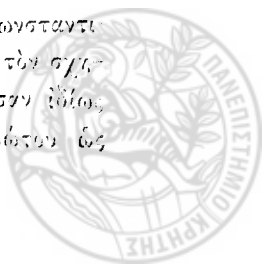
» μεις ταύτης. — Ἄλλ' ἡ δόξα ὑμῶν ἐσβέσθη, ἀφ' οὗ ἀπολέσατε τὴν » γενεθλίαν γῆν. — Μὴ καὶ ἡ δόξα ὑμῶν ἐσβέσθη, διότι ἐγκατελείψατε » τοῖς Γάλλοις τὴν Μόσχαν; » Καὶ οὗτοι ἀποτυχόντες μὲν, ὡς εἶπετο, πάσης πολιτικῆς προσδοκίας, πλήρεις ὁμως γενόμενοι εὐεργετημάτων, ἀνεχώρησαν.

Ἄλλ' ἡ ἐνεργηθεῖσα παρὰ τοῦ Μαυρομιχάλου ἀποστολὴ τοῦ Καμαρηνοῦ Κυριακοῦ, φύσει αὐθάδους, παραφρόου καὶ βουλιμιῶντος ἐπὶ ἀργυρολογίᾳ ἀνθρώπου, ἠνόηλσε κατὰ πολὺ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ὀδησσῷ πρῶτον, ὡς καὶ τὸν Καποδίστριαν καὶ Ὑψηλάντην ἔπειτα, αὐτὴν διακινδυνεύουσα τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν (α). Καὶ καταμετρεῖται ποτε ἡ ἐλαφρότης τοῦ νοῦς τῶν ἀπ' εὐθείας ἐπιχειρησάντων, ἢ κατ' ἐντολὴν ἀναδεχθέντων, ἀποστολὰς τοιαύτας, ὡσπνεὶ ὁ Καποδίστριας ἦτο κύριος τῶν κυρίων αὐτοῦ, ἢ ἡδύνατο ἐξηγεῖσθαι μετὰ τοῦ τυχόντος; Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Ὑψηλάνται φρονίμως ἐξήλεγχον τὰς τοιαύτας φρεναπάτας, ἵνα προληθάνωσιν ἐνδεχομένης δυστυχῆς συνεπειᾶς κοινᾶς τε καὶ μερικῆς, καθ' ἃ ἀπέδειξε μετ' οὐ πολὺ αὐτῆ τοῦ Καμαρηνοῦ ἡ τύχη.

Ἀκολούθως ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης κατέβη εἰς τὴν Ὀδησσὸν μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Ἰωάννου Μάνου, κατεχρηθέντος παρὰ τοῦ ἰδίου, καὶ ἐξενίσθη παρὰ τῆς κυρίως Βούλγαρη, Ἑλληνίδι τῷ γένος. Ἰδιόρρυθμως ἐξηγηθεῖσα ἡ περίπτωσις αὕτη, ἔδωκεν εἰς τὰ πνεύματα ζωὴν νέαν, ἐλπίδας νέας. Ἐκ τούτου συνέβηεν παρ' αὐτῷ διάφοροι τῶν Ἑταίρων, πειρώμενοι τοῦ νέου καὶ δεικνύοντες, τί ἐπεθύμουν. Ὁ Ὑψηλάντης, τοιαύτην μάλιστα ἐπιζητῶν εὐκαιρίαν, ἀπεκαλύφθη εὐθὺς πρὸς μεγάλην εὐχαριστίαν τούτων, καὶ ἰδίως τῶν καθηγητῶν τοῦ ἑλληνικοῦ γυμνασίου Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου, Γεωργίου Γενναδίου, Ἰωάννου Μακρῆ καὶ Γεωργίου Λασσανοῦ. Καὶ οὗτοι καὶ ἄλλοι ἐνόμισαν ἤδη, ὅτι εὖρον τὸν μῖτον τῆς Ἀρχῆς. Ἐχοντες βεβαίως ἰδέαν τινὰ περὶ τε τῶν πολιτικῶν σκέψεων καὶ τῆς πατριωτικῆς διαγωγῆς τοῦ τε πάππου Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου, ὑπελάμβανον οὐκ ἀτόπως, ὅτι οἱ ἀπόγονοι Ὑψηλάνται πληροῦσι τοὺς σκοποὺς αὐτῶν, κινουῦντες τὴν ἀδελφότητα τῶν Φιλικῶν. Ἐτι δὲ πλέον ἡ παρουσία τοῦ νέου Ὑψηλάντου ἀντεζύγισε τότε τὰς κεντρὰς ἀμφιβολίας, ἃς προσεκάλεσεν ἀπάντησις τις τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Βαρδαλάχον. Ὁ τοῦ φιλολόγος οὗτος Ἕλληνας, μνηστὴς τοῦ μυστηρίου, ἔγραψεν ἐπὶ τῆ ἀπόστασι αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλοτε συμμα-

Θιτουμένον Καποδίστριαν ξρωτών, τίνας ἂν εἶχαν ἰδέας λαϊκοῦ, περὶ τῆς ἐπαναστατικῆς Ἑταιρείας, καὶ τίνας ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διαθέσει περὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπανισταμένης; ὁ πολιτικὸς Ἕλληνας Καποδίστριας ἀπήντησεν ἐν τῇ συνέσει καὶ τῷ καθήκοντι αὐτοῦ, περὶ μὲν τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι ἠγνόει τὰ πάντα, περὶ ἑαυτοῦ δὲ, ὅτι ἀπεδοκιμάζει τὰ γινόμενα· ἐξώρκιζε δὲ μάλιστα τὸν Βαρδαλάχον, ὅπως καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ ἐδηγήσῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ἐδῶν τοὺς ἔνεκα ἀφρόνου διαγωγῆς ὠθοῦντας τὸ ἔθνος εἰς τὸ χειλὸς τοῦ βυρῆθρου. Δύσκολον ἦτο καὶ τῷ Βαρδαλάχῳ καὶ τοῖς φίλοις τούτου, ὅπως συμβιβάσῃσι πολλὰ φαινόμενα καὶ πεισθῶσι, πρῶτον μὲν, ἂν ἡ ἀπάντησις τοῦ Καποδίστρια ἄπεκρουε πραγματικῶς τὴν περὶ ἐπαναστάσεως ἰδέαν· δεύτερον δὲ, ἐὰν ἄρνησις τοιαύτη ἦτο πεποιθήσις καθαρὰ, ἢ ἔργον προνοίας πολιτικῆς, ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ὑπαγορευμένον. Ἀλλὰ τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντου ἡ ἐμφάνησις ὡς ἐταιριστοῦ ἄλλην ἐπήνεγκεν ὄψιν εἰς τὰ πνεύματα, δι' ἣν λόγον καθ' ὅλην τὴν ἐν Ὀδησσῷ διαμονὴν αὐτοῦ συνήγοντο ἅπαντες ἐν συμβουλευτικῷ συσχεδιάζοντες. Ὁ Ἀντώνιος Τσουνής, ἐκ τῶν Καλαβρυτινῶν τῆς Ἀρχαίας, μετριόφρων ἀνὴρ, μυστικὸς καὶ ἐπιτήδειος τοῖς τρόποις, ἀπεστάλη τότε εἰς Βουκουρέστιον παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου, ἵνα προδιαθέσῃ εἰς τὴν κατῆχσιν τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργῶν τοῦ ἡγεμόνος Ἰάκωβου Γεωργίου Ρίζου, (τὸν ἐπικληθέντα ἔπειτα Ραγκαζῆν), τὸν Γρηγόριον Σούτσον ἀνεψιὸν τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ν. Σούτσου, καὶ τὸν Γεώργιον Μάνον ἀδελφὸν τοῦ Ἰωάννου Μάνου. Ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς τοῦ ἡγεμόνος Μολδαβίας Ἰάκωβος Ρίζος, (ὁ ἐπικαλούμενος Νερουλός,) ἐμεμύητο τοῦ μυστηρίου ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1819 (α') ὁ δὲ Ραγκαζῆς καὶ Σούτσος παρελήφθησαν ὀριστικῶς ἐπὶ τοῦ ἐπομένου ἔτους 1820. Τίνας δὲ διεκρίνοντο καὶ οὗτοι κατὰ τὴν ἑλληνισμὸν καὶ τὴν αὐταπάρρησιν, ἀποδείκνυται οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀφιερωτικῶν γραμμάτων αὐτῶν (β'), ἀλλὰ καὶ ἐξ ὅσων ἔγραψον ἄλλοι περὶ τῶν ἰδίων (γ'). Ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κιουταῖν, ὅπου συνεφωνήθη μὲν, ἀλλ' ἔμεινεν ἀπραγματοποίητος, καὶ ἡ ἀπέλευσις τοῦ Λασσάνου.

Τῆς Ὀδησσῷ τὰ πράγματα ταῦτα ἠρέθισαν τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχηγούς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ὡς ὑπονοήσαντας τὸν σχηματισμὸν ἑτέρου κέντρου, καὶ τὴν ἐρεθισμὸν αὐτῶν περιόρισαν ἰδίᾳ, κατὰ τοῦ Τσουνίου καὶ Λασσάνου (δ'). Καταγράφουσι τοῦ πρώτου ὡς

δεχθέντος τὴν εἰς τὸ Βουκουρέστιον ἀποστολὴν ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἀδείας ἑαυτῶν, καὶ ἐξηγηθέντος μετὰ τῶν περὶ τὸν ἡγεμόνα Ἀλέξανδρον Σούτσον, ὃν ἐθεώρουν ἀμφίβολον, ὡς ὅπαδόν τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς· κατηγόρουν τοῦ δευτέρου ὡς ῥαδιούργου καὶ καταχρωμένου τῆς νεότητος τοῦ Νικολάου καὶ τοῦ ὀνόματος Ὑψηλάντου· διὰ τοῦτο ἐσκέπτοντο ἔτι καὶ περὶ αὐστηρῶν κατ' αὐτοῦ μέτρων.

Ἐν τοιαύτῃ εὐρον ἀνησυχία τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐταῖροί τινες, καταβάντες ἐκ τῆς Ὀδησσοῦ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐβεβαίωσαν δὲ περὶ μὲν τοῦ Αἰσάνου, ὅτι ῥύδεις ἀκολουθεῖ τὰς ἰδέας τοῦτου, οἷας ἂν ἔχη· περὶ δὲ τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντου, ὅτι κρίσεις ὦν ἀγαθῆς καὶ πολλοῦ πατριωτισμοῦ νέος, ὠφελίμως ὑπεστήριξεν ἄχρι τοῦδε καὶ μόνος καὶ μετὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν, πολλὰς δὲ διαδοθείσας φήμας ψευδεῖς ἀνεσκεύασε πρὸς τὸ συμφέρον ταύτης, τὴν ἀλήθειαν συμβουλεύων τοῖς πᾶσι. Τελειωτῶντες δὲ τὸν λόγον παρετήρησαν πρὸς αὐτούς: «Ἐμπιστευθῆτε, ἀδελφοί, τοῖς Ὑψηλάνταις καὶ ἀναθέσατε τούτοις τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς Ἐταιρίας. Μὴ διστάζητε, ἐφ' ὅσων λέγομεν, διότι οὐδὲν δύνασθε πλέον, ὅτε τὰ πράγματα ἐμεγάλυναν, οἱ καιροὶ πλησιάζουσι, καὶ μόνον ἐν ὄνομα σημασίαις μεγάλης ἐπελπίζει τοῦ λοιποῦ, ὅτι ματαίως αἱ πολλοὶ ὑμεῖς δύνασθε».

Καὶ δι' αὐτοὺς καὶ δι' οὓς ἄλλοτε εἶπομεν λόγους ἐπαρουσιάσθη ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης ἡ περὶ ἑνὸς ἀρχηγοῦ ἰδέα, περὶ ἧς καὶ πολλὰ χρόθεν διάφοροι ἔγραφον εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὀλίγοι κατ' ἀρχὰς καὶ ἔπειτα ὕλοι ἠσπάσθησαν αὐτὴν, καθ' ἣν μάλιστα ἐποχὴν ἐγγυμονοῦσαι ἐφαίνοντο ἐκ πολλῶν δεδομένων μεγάλαι περιπλοκαὶ τοῦ σουλτάνου ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν. Ἡ περίπτωσις αὕτη, λίαν γόνιμος ἄλλως, σοβαρωτέρως ἢ πρότερον προσκάλει τὰς σκέψεις ἐκάστου ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν.

Δύο προϋτέθησαν πρόσωπα, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης· οἱ μὲν πολλοὶ ἤθελον τὸν πρῶτον ὡς ἄριστον πολιτικόν, καὶ ἀναγκαίαν προέτεινον τὴν πρὸς τοῦτο μεσολάβησιν τοῦ ἐν ταῖς Πείσαις τῆς Ἰταλίας παρενδημοῦντος μητροπολίτου Ἰγνατίου, ὡς ἐσχισμένου μετ' αὐτοῦ διὰ προσωπικῆς φιλίας καὶ πολιτικῆς ἐμοφροσύνης· οἱ δὲ ὀλίγοι παρεδέχοντο τὸν δεύτερον, ὡς πολεμικόν δεδοκιμασμένον καὶ τολμηρὸν εἰς ἐπαναστατικὰς ἐπιχειρήσεις, ἰσχυρίζόμενοι, ὅτι «πολιτικὴ τῶν βαρβάρων ἐστὶν ἡ σπάθη· ἡ

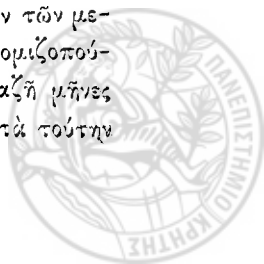
ἢ Ἐλλάς ἐπομένως πολεμικοῦ ἤδη καὶ οὐχὶ πολιτικοῦ ἀνάγκην ἔχει». Ὁ Ξάνθος, συμβιβάζων μᾶλλον τὰ διεστῶτα, ἐγνωμοδότησε περὶ τῆς ἐκλογῆς ἀμφοτέρων, παρατηρῶν τὴν διπλὴν προκειμένην ἀνάγκην ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐνὸς πολεμικοῦ συγχρόνως (α). Τελευταῖον ἀπεφασίσθη ἡ πρόσκλησις τοῦ Καποδιστρίου, οὐχὶ ὡς μόνου ἀρχηγοῦ τῆς Ἐταιρίας, ἀλλ' ὡς γενικοῦ ἐπιτρόπου τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἐταιρίας, γινομένων γνωστῶν πρὸς τοῦτον μόνον. Ἡ μεγάλη καὶ δύσκολος αὕτη ἀποστολὴ ἀνετέθη τῷ Ξάνθῳ, ὡς ἱκανότητος διαφοροῦσης προσώπων.

Ἐμνήμονεῦσαμεν ἄλλοτε, τίνων ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἔλαβον οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχηγοὶ μέτρων περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς Ἐταιρίας, περὶ ἀποστολῶν διαφόρων, περὶ τῆς ἀναγκαίας προσλήψεως καὶ ἄλλων μελῶν ἐν τῇ Ἀρχῇ, ὡς καὶ περὶ μιᾶς γενομένης μεταξὺ αὐτῶν συνθήκης. Ἡ συνθήκη αὕτη, μνηολογουμένη τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1818, ὠρίζετο ὑποχρεωτικῆ διὰ τε τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ παραληφθησόμενα μέλη, καθὼς καὶ διὰ τὸν κηρυχθησόμενον Γενικὸν Ἐπίτροπον. Ταύτης ἐδόσαμεν τότε περίληψιν τινὰ (β), καθ' ἣς ἐλάβομεν πληροφωρίαν παρὰ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου, ἐνὸς τῶν ὑπογραψάντων αὐτὴν ἤδη δὲ δημοσιεύομεν ὀλόκληρον (γ) τὸ κείμενον ἐξ ἀντίγραφου τῆς χειρὸς τοῦ Ξάνθου, ἐπίσης συνυπογεγραμμένου τῷ δ' ἀντίγραφον τοῦτο ἐπέχει θέσιν πρωτοτύπου.

« ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ.

« Οἱ ὑπογράφοντες, κινουῦντες ὅλην τὴν μηχανὴν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας καὶ μέλλοντες νὰ χωρισθῶσι, καθὼς ἐφάνη εὐλογον, λαμβάνων καθεὶς ἐτέρην διεύθυνσιν διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἰδίας, κρίνουσι καὶ ἀποφασίζουσι τὰ ἀκόλουθα, τὰ ὅποια θέλει τοὺς χρησιμεύσουσι κανόνες τῶν ἰδίων πράξεων καὶ τῶν σχέσεων των με τοὺς ἄλλους.

« Α'» Οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς κινουῦντας εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλει ἐνεργεῖ ἢ πράττει πρὸς ἰδιαιτέρον τέλος, ἀλλ' ὅλαι αἱ πράξεις του θέλουσι εἶναι ὅλως διόλου διὰ τὴν Ἐταιρίαν. Εἰς αὐτὴν τὴν ὑποχρέωσιν ὑπόκεινται καὶ οἱ ἀπόντες, γνωρίζοντες καὶ λαμβάνοντες μέρος ὁπωσοῦν εἰς τὴν κίνησιν κατὰ τὸ παρόν. Πλὴν πρὸς τελειώσιν καὶ παύσιν τῶν μερικῶν ὑποθέσεων των δίδεται διορία, τοῦ μὲν Ἀντωνίου Κομιζοπούλου καὶ Ἀθανασίου Σέκερη μῆνες ἕξ, τοῦ δὲ Ἀνθίμου Γαζῆ μῆνες τρεῖς ἀπὸ τὴν σήμερον· οἱ ὅποιοι, ἀνίσως δὲν κάμωσι κατὰ τούτην

τὴν ἀπόφασιν, θέλει θεωροῦνται εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἀπλὰ μόνον μέλη μόνον τοῦ Παναγιώτη Σέκερη, ἐπειδὴ καὶ ἡ παρουσία του εἶναι καλὴ εἰς Κωνσταντινούπολιν, συγχωρεῖται νὰ ἐξακολουθῇ τὸ ἐμπόριόν του, ὅσον ὁ ἴδιος τὸ κρίνῃ εὐλογον.

«Βον. Ὑποχρεοῦνται οἱ κινούντες νὰ εἰδοποιῶνται ἀναμεταξύ των διὰ τὰς πράξεις των, διαθέτοντες ἐκ συμφώνου διὰ τὰ χρήματα τῆς Ἑταιρίας πρὸς ὠφέλειαν αὐτῆς, καθὼς καὶ διὰ τὰ γράμματα, χωρὶς νὰ ἔχη οὐδεὶς τὸ δικαίωμα νὰ κατακρατῇ ἢ μεταχειρίζεται κατ' ἀρέσκειάν του.

«Γον. Οὐδεὶς δὲν θέλει φανερώσει τὴν κινητικὴν Ἀρχὴν μήτε εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς κινούντας, μήτε τὸν ἑαυτὸν του ὡς κινούντα, μήτε ὅτι ἤξεύρει τι περὶ τῆς Ἀρχῆς· δὲν θέλει ἐπιχειρησθῇ τι σχετικὸν ἀποστασίας γενικῆς ἢ μερικῆς χωρὶς τὴν συναίνεσιν καὶ τῶν ἄλλων κινούντων ἀδελφῶν. Εἰς περίστασιν διαφωνίας αἱ περισσώτεραι γνώμαι ὑπερισχύουσι.

«Γίνεται ἐξαιρέσις ὡς πρὸς τὴν φανέρωσιν μόνον τῆς κινητικῆς Ἀρχῆς τοῦ Ἐμμανουὴλ Ξάνθου, ὑπάγοντος εἰς ἀντάμωσιν τοῦ Κόμητος Ἰωάννη, ἔχων τὴν ἄδειαν νὰ φανερώσῃ τὴν Ἀρχὴν εἰς αὐτὸν μόνον ὅστις ἐμβραίων εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν κινούντων, θέλει υπογράψαι τοῦτο τὸ ὑποχρεωτικὸν, ὑποχρεούμενος ὅμως ὁ Ξάνθος νὰ δώσῃ εὐθὺς εἰδήσιν εἰς τὰ πλεῖστα μέλη τῶν κινούντων ἕλων τῶν σχέσεών του καὶ ἀναφορῶν του μετ' τὸν Κόμητα.

» Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1818.

» ΑΝΘΙΜΟΣ ΓΑΖΗΣ,

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΕΚΕΡΗΣ,

» ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΞΑΝΘΟΣ,

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Μ. ΠΑΖΤΙΜΑΔΗΣ,

» ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ν. ΤΖΑΚΛΑΦ,

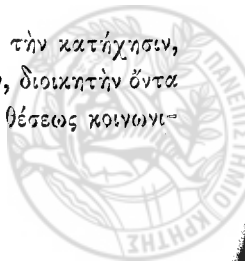
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ,

» ΠΑΝΑΓ. Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ,

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΟΜΙΖΟΠΟΥΛΟΣ.»

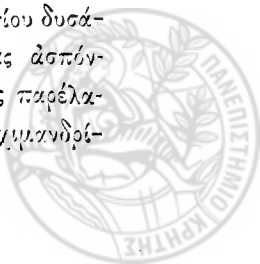
Ὁ Λεβέντης ὑπέγραψεν ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ, ὁ Πατσιμάδης καὶ Κομιζόπουλος ἐν τῇ Μόσχῃ (α), ὁ δὲ Γαζῆς ἐν ταῖς Μηλιαῖς, ἔπου μετέβη ἐξεπίτηδες ὁ Ξάνθος. Διὰ τὴν αἰτίαν δὲ αὐτὴν ἀργοπορήσας οὗτος, ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν Πετρούπολιν τῇ 49 φεβρουαρίου 1819.

Ἐν τούτοις ἐξακολουθῶν ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης τὴν κατήχησιν, παρέλαβεν ἐν Κιεύτῃ καὶ τὸν Γεώργιον Καντακουζηνόν, διοικητὴν ὄντα τοῦ ἀπωκισμένου συντάγματος ἐν Βαζνεσένσκη. Καὶ θέτεως κοινωνι-

κῆς καὶ περιουσίας ἱκανῆς κῆρας, ἔΚαντακουζηνὸς ἐνθουσιῶν προέ-
τεινε τὴν ἐν Ὁδησσῷ καὶ Κιουῦτα σύστασιν Ἑλληνικῶν τραπεζῶν,
ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐνεργηθῆ ταχεῖα καὶ ἀποχωρῶσα σύγκέν-
τρωσις χρημάτων διὰ τὸν πόλεμον. Εὐφροῆς ἦτο ἰδέα τοιαύτη, ἀλλ'
ἀπήτει πρὸς ἐφαρμογὴν ἱκανὸν χρόνον. Ὁ Καντακουζηνὸς ἔχαιρεν
ἕκτοτε ὀμιλῶν τὴν ἑλληνικὴν, ὅσῳ ἠδύνατο (α). Ὁμολογουμένως
δὲ ἐνθουσιασμὸς θεῖος ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν ἐκάστου, πρὸς ἐν διελέ-
γετο περὶ πατρίδος ἢ ἔγραφεν ὁ Ὑψηλάντης. Μίαν τῶν ἐπιστολῶν
τούτου λαβὼν καὶ ὁ ἐν Ὁδησσῷ Ἰωάννης Ἀμβρόσιος, ἠγέρθη, καίτοι
κλινῆρης ὢν, καὶ πύχθη ὑπὲρ τῶν πατριωτικῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἐν
δάκρυσιν ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τῆς Ἑλλάδος. Ἦν δ' αὕτη ἔργον τοῦ
ἰδίου ὡς καλλιτέχνου, δι' ἧς παρίστατο ἡ Ἑλλὰς γονυκλινῆς, περιβε-
βλημένη βράκη, καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς ἐμποδίζουσα τὸ βέρον ἐκ
τῆς καρδίας αἷμα, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας βίπτουσα ἀκόντιον κατὰ τῆς ἐλα-
φρᾶς ὑπὸ νεφῶν καλυπτομένης ἡμισελήνου. Πρὸς ταύτην ἀπήθυνε
νυχθημερὸν τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ὁ πατριώτης γέρον. Τίς ἤδη οὐκ ἐθακ-
χεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐγκαρδίου αἰσθήματος ὑπὲρ τῆς πατρίδος; Ἦ τίς οὐκ
ἔβλεπεν ἐν τῇ Φιλικῇ Ἐταιρίᾳ τὴν ἱεράν κιβωτὸν, ἐν ἧ περιεκλείετο
πᾶν, ὅ,τι ἡ Ἑλλὰς προσριλέστερον εἶχε;

Ἐσηματίζον μέχρι τοῦδε τὴν Ἀρχὴν τῆς Ἐταιρίας ἐπτὰ ἢ ἑκτὸ
πρόσωπα. Ὁρθῶς σκεπτόμενα ταῦτα ἀπεφάσισαν, ὡς προσέπομεν, ἵνα
παραλάβωσι βοηθοὺς καὶ ἐτέρους ἐκ τῶν διακρινομένων ὁμογενῶν, καὶ
μάλιστα ἐκ τῶν διαπρεπόντων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν δύο Ἠγεμονειῶν
καὶ ἰδίως τῇ βωσσικῇ. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀναχώρησαν ὁ μὲν Τσα-
κάλωφ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὁ δὲ Ἀναγνωστόπουλος εἰς τὴν Μολδαβίαν
καὶ Βλαχίαν, ἵνα κάμωσι κοινωνοὺς, ὁ πρῶτος τὸν μητροπολίτην Ἰγνά-
τιον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, ὁ δεῦτερος τὸν Θεόδωρον
Νέγγρην καὶ τὸν Γεώργιον Λεβέντην. Ἄλλ' ὁ Ἀναγνωστόπουλος μόνον
παρέλαβε τὸν Λεβέντην, ὡς ἰδὼν πολυπράγμονα τὸν Νέγγρην καὶ ἐπο-
μένως ὑποπτον ἐν περιστάσει, καθ' ἣν γνωρισθῶσιν αὐτῷ ὡς κινῶντες
τὴν Ἐταιρίαν ἄνθρωποι ἐμπορικῆς τάξεως, καὶ οὐχὶ ὁ Καποδίστριας
ἢ καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, καθ' ἃ ἐνόμιζε. Μάλιστα δὲ,
διαφωνήσας ἐν πολλοῖς μετ' αὐτοῦ, ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἰασίου δυσά-
ρεστος, κηρυχθείσης ἕκτοτε μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἔχθρας ἀσπόν-
δου μέχρι τελευτῆς βίου. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἐκτάκτως παρέλα-
βεν δ' Ἀναγνωστόπουλος ἐν τῇ ὀλομελείᾳ τῆς Ἀρχῆς τὸν ἀρχιμανδρι-

την Γρηγόριον Δικαίον, ἄνδρα φέροντα μὲν κακάς τινας ιδιότητας, ἀλλὰ διακρινόμενον περὶ τὸ ἐνεργεῖν ἐπὶ ἱκανότητι καὶ τόλμῃ.

Ὁ Ἀναγνωστόπουλος, χαρακτῆρος τιμίου μὲν, πλὴν αὐστηροῦ ὑπὲρ τὸ δέον ὡς πρὸς τὰς ἐπικαιρένας περιστάσεις, διηνέχθη ἐπίσης ἐν Μολδαυίᾳ καὶ πρὸς ἄλλους τῶν ἐταίρων, ὡς τὸν Παναγιώτην Πάνον, Παναγιώτην Διογενίδην καὶ Φώτιον Ἡλιάδην. Ὁ πρῶτος αὐτῶν κατήγετο ἐκ τῆς Μυσίας, οἱ δὲ δύο τελευταῖοι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, μέλη ὄντες τῆς ἐν Ἰασιῶ Ἐφορείας, ὅλοι δὲ ἔχοντες ἐπιβροῆν ἀξίαν λόγου. Μετὰ τινα δὲ καιρὸν καὶ ἐπιτροπὴ τῶν ἐν Ἰασιῶ ἀδελφῶν ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν Λεβέντην ὁ Ἡλιάδης καὶ Πάνος, πικρῶς παραπονούμενοι κατὰ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου καὶ τὰ ἀφιερωτικὰ αὐτῶν γράμματα ζητοῦντες. Μόλις διεσκέδασε τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ Λεβέντης, πείσας τοὺς ἀπεσταλμένους, ὅτι τὰ ἀφιερωτικὰ ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐταιρίας περιλεύσονται εἰς χεῖρας τοῦ ὁσονούπω κηρυχθησομένου Γενικοῦ Ἐπιτρόπου. Ἀλλὰ δεινότερα ὑπῆρξεν, ὡς λαβοῦσα χαρακτῆρα ἐπιφοβόν, ἡ διχόνοια τοῦ Πεντεδέκα καὶ Ἀναγνωστοπούλου. Πολυπραγμοσύνης ἐλεεινῆς καὶ κουφότητος ἐλεεινοτέρας, ὁ Πεντεδέκας ὑπενόησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἀφανῆ μέλη τῆς Ἀρχῆς τὸν Ἀναγνωστόπουλον, τὸν Ἐάνθον καὶ τὸν Σέκερην, καὶ μεταβάς εἰς τὸ Βουκουρέστιον ἔπεισε τὸν ἰατρὸν Μιχαῆλον Χρησταρῆν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Τίμιος καὶ φιλογενής, ἀλλὰ λίαν εὐαπάτητος, ὁ Χρησταρῆς, θεωρήσας ἀβάσιμα τὰ πράγματα, ἤρξατο γράφειν πρὸς τε τὸν ἱεράρχην Ἰγνάτιον καὶ ἄλλους τοιοῦτους περὶ τῆς σαθρότητος τοῦ πρὸς ἐπανάστασιν ἐπιχειρήματος. Ταῦτα μὴ ἀνεχόμενος ὁ Ἀναγνωστόπουλος, καὶ ἐκ προσθήκης μανθάνων περὶ τοῦ Πεντεδέκα, ὡς σπερμολογοῦντος πολλὰ ἄνευ προσοχῆς τινος, διηνέχθη κατ' αὐτοῦ ὡς ἄλλου προφανοῦς πολεμίου τῶν πρᾶγματων, καὶ μόλις, μετολαβήσας καὶ πάλιν ὁ Λεβέντης, πάντα φόβον διέλυσε, πρῶτον τὸν Χρησταρῆν μεταπείσας (α).

Ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ ὁ Ἐάνθος μετὰ μὲν τοῦ Γεωργίου Λεβέντου καὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Δικαίου, μελῶν ἤδη τῆς Ἀρχῆς ἐνεργητικωτάτων, εἰργάζετο διὰ τὴν κυρίαν ἀποστολὴν ἑαυτοῦ πρὸς δὲ τὸν Ὀλύμπιον καὶ Ἰωάννην Φαρμάκην παρέστη ὡς ἀναγκαῖος, ἵνα μεταβῆ εἰς Πετρούπολιν καὶ ἐπικαλεσθῆ βοήθημα ὑλικὴ διὰ τὸν μέλλοντα πόλεμον. Αὐτὸν εἶχε τὸ σκοπὸν ἢ ἀπὸ τῆς 12 αὐγούστου 1849 ἐπιστολῇ τούτων καὶ τοῦ Δικαίου, δι' ἧς ἐξετίθειτο ἀλληγορικῶς τὰ πάντα (β). Διερχόμενος ἐκ τῆς Κιουτίνας ἔμαθεν ἀσθενοῦντα τὸν

Νικόλαον Ἰψηλάντην, καὶ οὐδεμίαν διὰ τοῦτο ἔλαβε μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν, ὡς ἐπεθύμει.

Φθάσας δ' ἐν Μόσχᾳ, παρέλαβε, συμβουλευθεὶς μετὰ τοῦ Κομιζοπούλου, μέλος τῆς Ἀρχῆς τὸν μεγαλέμπορον Νικόλαον Πατσιμάδην, Ἰωαννίτην, ἄνδρα φρόνιμον καὶ ἐν πολλῇ ὑπολήψει. Ἐκεῖ καὶ Ἐάνθος καὶ Κομιζόπουλος καὶ Πατσιμάδης, συσκεπτόμενοι, ὡς εἰκός, περὶ παντὸς δυνατοῦ μέσου πρὸς τὴν παρασκευὴν τοῦ πολέμου, ἀναγκαίαν εὖρον τὴν, ὅσον ἔνεστι, ταχυτέραν κατάβασιν τοῦ Βαρβάκη εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὡς ἄνδρὸς πλουσίου καὶ ὄλην ἔχοντος τὴν προαίρεσιν περὶ τῆς χρήσεως τοῦ πλούτου αὐτοῦ πρὸς σκοποὺς ἐθνικοῦς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τοιοῦτον ὑπισχεῖτο μόνῃ ἢ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Βαρβάκη ἐπιζήτῳ τοῦ Καποδιστρίου, ὁ Ἐάνθος ἐπεφορτίσθη, ὅπως ὑποστηρίξῃ παρ' αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην (α).

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ μερικοῦ περὶ τοῦ Βαρβάκη ζητήματος, ἐνεκρίθη πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μέτρον ἄλλο χρηματισμοῦ γενικώτερον καὶ μεγάλην τὴν συλλογὴν κεφαλαίων ὑπισχνούμενον. Πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἰδέας ταύτης ὁ Κομιζόπουλος καὶ Πατσιμάδης ἐνησχολήθησαν δραστηρίως ἐπὶ τῇ συντάξει τοῦ ἀνήκοντος ὀργανισμοῦ, ὀνομάσαντες τὸ ἔργον αὐτῶν « *Φιλόμουσον καὶ Φιλάνθρωπον Γραικικὴν Ἐμπορικὴν Ἐταιρίαν* ». Συνίστατο ὁ ὀργανισμὸς ἐξ εἰκοσιοκτῶ ἄρθρων, ἀφορώντων τὸ οἰκονομικὸν καὶ διοικητικόν. Τὸ κεφάλαιον τῶν ἐπὶ προσχῆματι τόκου πρὸς 6 τοῖς 400 μετοχικῶν καταθέσεων ὠρίζετο εἰς δισχιλίαις μερίδας ἀνὰ πεντακισχίλια ρούβλια ἐκάστην, (τὸ ὅλον δέκα ἑκατομμύρια ρουβλίων,) δεκτῶν γινομένων ὡς μετόχων καὶ ξένων φιλελλήνων. Καὶ γενικαὶ μὲν οἰκίαι τῆς Ἐταιρίας προσδιώριζοντο τέσσαρες ἐν Μόσχᾳ, ἐν Ὁδησσῷ, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Βιέννῃ· ἰσάριθμοι δ' ἕτεραι μερικαί, μία ἐν Ταϊνγαράκ, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς ἐν Μόσχᾳ, μία ἐν Ἰσμαηλίω, ὁμοίως ἀπὸ τῆς ἐν Ὁδησσῷ, μία ἐν Σμύρνῃ, ὁμοίως ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἄλλη ἐν Λιθόρνῳ, ὁμοίως ἀπὸ τῆς ἐν Βιέννῃ. Μεταξὺ ἄλλων ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων περιελαμβάνετο καὶ ἡ κατασκευὴ ἰδίων πλοίων τῆς Ἐταιρίας, καὶ ἡ συγκρότησις ἐθνικοῦ τυπογραφείου, ὅπου ἂν ἐκρίνετο εὐλογον. Ἡ αὐστηροτέρα ἐχεμυθία ἐπεβάλλετο περὶ ὅλων τῶν ἐπιχειρήσεων ὡς ὅρος τιμῆς· ὡς ἐθνικαὶ δὲ ἀνάγκαι ἀνεφέροντο ἢ τελειοποιήσεις τῶν ὑπαρχόντων σχολείων καὶ ἡ σύστασις νέων, ἢ ἐκδοσις κλασικῶν συγγραφέων καὶ ἡ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀποστολὴ ἐνδεδῶν μαθητῶν

πρὸς ἐκμάθησιν, ἡ ὑπανδρεία πτωχῶν κορασιῶν καὶ ἡ συνδρομὴ τῶν ἐν φυλακαῖς καὶ ἐν ἀνάγκαις περιπεσόντων ὁμογενῶν (α). Ἄλλ' ὁ ὕλως πολιτικὸς, μᾶλλον δὲ ἐπαναστατικὸς, σκοπὸς τῆς Ἑταιρίας ταύτης κατεφαινετο ῥητῶς διὰ τεσσάρων «μυστικῶν ἄρθρων», ἐξ ὧν ὠρίζοντο, διὰ μὲν τοῦ πρώτου ἡ μοναδικὴ ἐν καιρῷ χρῆσις τῶν συλλεχθησομένων δέκα ἑκατομμυρίων ρουβλίων διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς «πατρίδος»· διὰ δὲ τοῦ δευτέρου ὡς ἔφοροι καὶ τοιοῦτοι μόνοι οἱ ὑπάρχοντες μέλη τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν· διὰ δὲ τοῦ τρίτου ἡ ὑποχρεωτικὴ τῶν ἐφόρων συναγροίκησις μετὰ τοῦ διορισθησομένου «Ἑταιριάρχου τῶν Φιλικῶν»· καὶ διὰ τοῦ τετάρτου ἡ ἐπὶ τῆς ῥήξεως τοῦ πολέμου χρῆσις τοῦ χρηματικῆς κατὰ τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοῦ Ἑταιριάρχου (β).

Ἡ περὶ τοιαύτης Ἑταιρίας ἰδέα, ὡς καὶ τὸ σύνολον τοῦ ὀργανισμοῦ ταύτης, καίτοι πολυπλόκου, ἐπιτυχῆ ἦσαν· παρὰ τοὺς εἰδικοὺς ὅμως ἄνδρας ἀπῆται καὶ χρόνον πολὺν καὶ ἐργασίαν μεγάλην, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου τὰ πράγματα ἐβίαζον, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἶναι αὐτῶν ὁ κύριος. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔλαβε πρόδον ἀξίαν λόγου, εἰ καὶ μεγάλας ἠλπίζε τὰς ὠφελείας ὁ Κομιζόπουλος, γράφων τὴν 16 φεβρουαρίου 1820 πρὸς τὸν ἐν Πετρούπολει Ξάνθον: «... Τὸ σχέδιον τοῦ ἐμπορικῆς συστήματος ἐτελείωσε καὶ ὡς σὺ στέλλεται. Τὸ προσφέρετε τοῦ Εὐεργετικοῦ. Πόσον μεγίστως θέλει εὐκολύνει! Ἡ ἐνέργειά του δὲν θέλει σταθῆ δύσκολος, ὡς στοχάζομαι, εἰς τὴν σύναξιν τῶν κεφαλαίων, καὶ ἡ ὠφέλεια κατὰ διαφόρους τρόπους μεγίστη· φθάνει νὰ τὸ ἀποφασίσῃ καὶ ὁ Εὐεργετικὸς» (γ).

Ἐκ τῆς Μόσχας ἀπῆλθεν ὁ Ξάνθος εἰς τὴν Πετρούπολιν περὶ ἀρχὰς φεβρουαρίου τοῦ 1820, ἤτοι μετὰ ἐν πλῆρες ἔτος, ἀφ' οὔτου ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πραγματικῶς ἐφ' ὅλην αὐτοῦ τὴν πορείαν εἰργάσθη οὗτος ὑπὲρ τῶν πραγμάτων τῆς Ἑταιρίας, καθ' ἃ ἐξεθέσαμεν· ἀλλ' ὅπως δὲποτε ἡ μεγάλη μεσολαβούσα ἀναβολὴ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀποστολῆς, ἦν ἀνεδέχθη, τόσῳ μᾶλλον ἀνησύχει τὴν Ἑταιρίαν, ὅσῳ καὶ ὁ Τσακάλωφ παρέτεινε τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐξ ἀνάγκης ἐγένετο πρόσφυξ ἐκ τοῦ Βουκουρεστίου εἰς τὴν ἰδίαν ἀλλοδαπήν διὰ τὰ καθ' ἑαυτοῦ ἄλλοτε μὲν ἐλαττούμενα, ἄλλοτε δὲ αὐξόντα καὶ οὐδέποτε παύοντα μίσση τινῶν καὶ ιδιόβουλος ἄλλη, ἐκτὺς τῆς παρὰ τοῦ Μυρομυχάλου, ἀ-

ποστολὴ ἐγένετο παρὰ τοῦ Θεοδώρου Νέγρου πρὸς τὸν Καποδίστριαν καταπληκτικὴ δὲ ἀνέκυπτεν ἀνωμαλία ἔν τε τῷ Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰασιῶ ἕνεκα Πεντεδέκα καὶ Γάτσου (α), ὡς καὶ τοῦ τολμηροῦ πολιτεύματος τοῦ Δικαίου (β)· ἐν δὲ τῷ κέντρῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μόνος ἐκ τῶν ἀρχηγῶν ἐνήργει ὁ Σέκερης, μὴ ἐπαρκῶν κατ' ὄλκ. Ἄλλη ὑπῆρχεν ἡ ἀρμοδιότης τῆς ἐκεῖ γενικῆς ἐφορείας. Δι' ὅλα ταῦτα ἡ ἔλλειψις ἐνὸς ἀρχηγοῦ καθίστατο, εἴπερ ποτὲ, ἐπαισθητοτάτη. Ὑπ' ὅσιν ἔχομεν διαφόρων ἀλληλογραφίας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, καὶ ἐξ αὐτῶν βλέπομεν, ὅτι, ἐὰν μὴ ὑπῆρχον ἐν μὲν ταῖς Ἡγεμονείαις Λεβέντης, Ῥίζος Νερούδος καὶ Δημήτριος Θέμελης, ἐν δὲ τῇ Πετροπούλει Ξάνθος, ἐν δὲ τῇ Μόσχᾳ Κομιζόπουλος καὶ Πατσιμάδης, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει Σέκερης, Κύριος εἶδε, τίνα ἂν ἐλάβουσαν τύχην τὰ πρᾶγματα, καὶ μεθ' ὅσα ὁ Σέκερης ἔγραφε πρὸς τὸν Κομιζόπουλον τῇ 46 φεβρουαρίου: «... Οὔτε ἡ ἀποτυχία τοῦ Θωμαΐδη (Ξάνθου), νὰ μὴ δώσῃ ὁ Κύριος! δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὰ ἕως τώρα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ὑπόσχονται αἴσιον τέλος, καὶ ἡ Θεία χάρις νὰ τὰ φυλάξῃ ἀπὸ τὸ βάσκανον ὄμμα τοῦ πονηροῦ δαίμονος».

Μεθ' ἡμέρας δύο παρουσιασθεὶς πρὸς τὸν Καποδίστριαν ὁ Ξάνθος, ἐνεχείρησε τὴν περὶ ἑαυτοῦ συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Γαζῆ, διαλαμβάνουσαν σὺν τοῖς ἄλλοις: «... Ἐνθυμείσθε, κύριε Κόμη, ὅταν, εὐρισκόμενοι εἰς Βιέννην καὶ ὀμιλοῦντες περὶ τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως τοῦ ἔθνους μας, ἐλέγετε: Δὲν εὐρίσκεται καὶ εἰς ἡμᾶς ἕνας Θρασύβουλος; Ἰδοὺ πόσοι Θρασύβουλοι σᾶς παρουσιάζονται σήμερον!...» Παρὰ τὴν ἱκανῶς ἐκφραστικὴν ταύτην ἐπιστολὴν ὁ Ξάνθος ἐξέθετο αὐτῷ τὰ περὶ τῆς Ἐταιρίας καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἀπέτυχε τὴν δ' ἀποτυχίαν ταύτην μανθάνων ὁ Κομιζόπουλος ἔγραφε πρὸς τὸν Ξάνθον τῇ 4 μαρτίου 1820: «... Με δυσαρέσκεϊάν μας ἴδομεν καὶ περὶ τοῦ Εὐεργετικοῦ (Καποδιστρίου), ὅτι δὲν θέλει νὰ φανῇ ἐνεργὸς συνδρομητῆς, καὶ περὶ τούτου τί νὰ σᾶς εἴπω; Μόνον γνωρίζετε τὰς χρεῖας μας. Τώρα εἴμεθα εἰς περίστασιν, ὅπου τῶν ἀδυνάτων νὰ μένη ἀνερέργητος ἡ ὑπόθεσίς μας· ὅτι, καὶ ἂν θελήσωμεν νὰ κάμωμεν παῦσιν τῶν ἐπιχειρημάτων, εἶναι ἀδύνατον. Πρέπει νὰ τοῦ παραστήσετε, πόσον εἴμεθα ἐξαπλωμένοι, καὶ ὁποῖαν κἄν συμβουλὴν δίδει, διὰ νὰ γνωρίσωμεν, ποῦ κλίνει ἡ θέλησίς του. Τοῦτο ὅμως σᾶς λέγομεν, ἕως ἐδῶ ὅπου ἐκταντήσαμεν, μεγαλητέρα θέλει σταθῆ ἡ ζημία, ἢ κάμωμεν στάσιν, καὶ σωτηρία ἡ ἐνέργεια. Εἰς

» τοῦτο συμφωνεῖ καὶ ὁ Ξενοφωντίδης (Πατσιμάδης). Ἄν κριθῆ εὐλο-
 » γον, ἤμπορεῖ νὰ ἀναφερθῆ ἡ ὑπόθεσις μας καὶ εἰς τὸν Φιλάνθρωπον
 » (τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον). Δὲν δίδω παλαιὰ ἀπειρα παραδείγ-
 » ματα τῶν ἀποτυχόντων. Εἶναι ἀρκετὸν νὰ μᾶς ἐγκαρδιώσῃ, καὶ μᾶ-
 » λιστα τώρα, ὅπου αἱ ὑποθέσεις μας γιγαντιαίως προχωροῦν πρὸς τὰ
 » κρεῖττω. Ἡ σπουδὴ καλὴ εἶναι· ὅμως βαθμηδὸν καὶ ἡ ἐνέργειά μας νὰ
 » προχωρῆ. Χρεῖα νὰ ἐκτανθῶμεν εἰς τὰς προβλέψεις, καὶ τὸ μπιλάν-
 » τζον (ὁ πόλεμος), ὅταν ἀποφασισθῆ, τότε ἤμπορεῖ νὰ σφαλισθῆ· καὶ
 » βέβαια ἡ μεγάλη ἔκτασις ἀπαιτεῖ καὶ καιρὸν νὰ σφαλισθῆ μπιλάν-
 » τζον γενικόν. Διὰ τοῦτο, κύριε, ἀνάγκη νὰ μείνετε αὐτοῦ· ὅτι, ἂν
 » κατὰ τὸ παρὸν καὶ ὁ Εὐεργετικὸς ἀντιτείνῃ, ἐλπίζω ἀφεύκτως ἀκο-
 » λούτως νὰ συμφωνήσῃ νὰ μᾶς συνδράμῃ, ἀφ' οὗ τὸν παρουσιάσετε
 » ὅλας τὰς ἀποδείξεις τῶν δικαιωμάτων μας. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ
 » εἴσθε γενναῖοι, ὅτι τὰ καλὰ μὲ κόπους ἀποκτῶνται. . . »

Μεγάλην ἀληθῶς γενναιότητα καὶ μεγάλην ἐπιμονὴν ἔδειξεν ὁ
 Ξάνθος, παρατηρήσας πρὸς τὸν Καποδίστριαν ἀρνούμενον: « . . . Εἶναι
 » ἀδύνατον, κύριε Κόμη, νὰ μένουν εἰς τὸ ἐξῆς τυραννόμενοι οἱ Ἑλ-
 » ληνες. Ἡ ἐπανάστασις των εἶναι ἄφευκτος· καὶ διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἔχου-
 » σιν ἀνάγκην ἀρχηγοῦ, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μείνετε ἀδιάφορος ὡς
 » Ἕλληνας καὶ ἐν ὑπολήψει παρ' αὐτοῖς καὶ ἄλλοις πολλοῖς. . . » Καὶ
 ὅμως οὔτε ἐν γνώσει τοῦ αὐτοκράτορος δυνατὴ ἦτο ἡ παραδοχὴ ἀρ-
 χηγίας τοιαύτης, οὔτε ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἤρροζε μὲν τῷ Καποδίστρια, ὠφέλει δὲ τῇ Ἑλλάδι. Τίς ἔμενεν ἢ οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἀμφιβολία περὶ
 τῆς ἀμέσου ἐνοχοποιήσεως τοῦ αὐτοκράτορος ἐνώπιον τῆς ἀνησύχου
 μάλιστα διὰ τὴν Ἄρκτον Εὐρώπης; Ἐγνώριζε μὲν ἐκ πολλῶν ὁ αὐ-
 τοκράτωρ τὸν Καποδίστριαν, ὡς ὅλον αὐταπάρνησιν ὄντα ὑπὲρ τῶν
 Ἑλλήνων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἠρώτα αὐτόν: « Τί κάμνουσιν οἱ
 » Ἕλληνες ὑμῶν; Ζητεῖτε πάντοτε δι' αὐτούς, καὶ οὐδέποτε δι' ὑμᾶς »·
 ἠδύνατο ὅμως ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ τὴν διατηρήσιν τῶν αὐτῶν περὶ
 τούτου αἰσθημάτων, εἰμὴ ἀπεφάσιζε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας,
 καὶ ἀνεδέχετο συγχρόνως τὸν τῆς Εὐρώπης; Ὁ Καποδίστριας ἄρα
 ὑπηρετεῖ τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἀποποιούμενος τότε, εὐχόμενος δὲ μόνον
 ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ ἀπελπίζων ὅπως τὸν Ξάν-
 θον. « Ἐὰν ἐγὼ δὲν ἤμπορῶ τώρα, τελευτῶν εἶπε τούτῳ, οἱ διευθύνον-
 » τες τὴν Ἐταιρίαν δύνανται, ἂν γνωρίζωσι, νὰ μεταχειρισθῶσιν ἄλλα
 » μέσα, καὶ εὐχόμενοι νὰ τοῖς βοηθήσῃ ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ

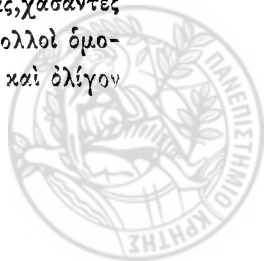
» σκοποῦ των ». Ἀλλὰ, καὶ ἐκτὸς τῶν λόγων αὐτῶν, ἐμεσολάβει τότε καὶ ἄλλο ἀποποιήσεως αἰτίων· τοῦτο δὲ ἦν ὁ πολὺς ἐρεθισμὸς, ὃν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἔλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς παρουσίας αὐτοῦ καὶ τῶν αὐθαδῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Καμαρηνοῦ. Ὅτε δ' ὁ Καποδίστριας μόλις κατώρθωσε τὴν διασκέδασιν τῆς τοιαύτης τοῦ αὐτοκράτορος δυσαρρεσκείας, φυσικὸν ἦτο ἐπόμενον, ὅπως ἐρεθισθῆ καὶ οὗτος ἔτι πλέον, ὅταν εἶδε τὸν Ξάνθον, κατόπιν, οὕτως εἶπεῖν, τοῦ Καμαρηνοῦ, παρουσιαζόμενον καὶ διαλεγόμενον περὶ ἐταιρικῶν πραγμάτων.

Αὐτὰ ἐν τοσοῦτῳ συνέβησαν κατὰ τὰς δύο συνεντεύξεις τοῦ Ξάνθου μετὰ τοῦ Καποδιστρίου. Ὁ Ξάνθος προσεκλήθη τότε εἰς Μόσχαν παρὰ τῶν ἐκεῖ μελῶν τῆς Ἀρχῆς, ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τοῦ ποιητέου (α), ἀλλ' ἔστρεψεν ὄμμα πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, οὐδένα μεταβαλὼν τρόπον. Κατὰ πρῶτον ἐπλησίασε τῷ Ἰωάννῃ Μάνῳ, ὡς συγγενεῖοντι μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου, ὑπηρετοῦντι δὲ παρὰ τῷ ἀγγλικῷ πρεσβείῳ ἐν τῷ τμήματι τῶν ἀνατολικῶν ὑποθέσεων. Πρὸς τοῦτον ἐξέθηκε τὴν ἀποστολὴν, ἣν εἶχε, καὶ μεγάλην ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπήνεγκε συγκίνησιν, ὡς εὐγλωττος καὶ μεγάλην διατηρῶν συνέχειαν λόγου. Ὁ Μάνος ἔσπευσε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, μόλις ἀναβρώννυμενον ἐκ τινος ἀσθενείας, καὶ προδιέθεσεν αὐτὸν δεόντως. Κατόπιν ἀπελθὼν καὶ ὁ Ξάνθος πρὸς ἐπίσκεψιν τούτου, ἐγένετο δεκτὸς διὰ πολλῆς εὐμενείας, καὶ ἀπήντησεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτοῦ, ὡς ἀκολούθως.

« Πόθεν εἴσθε καὶ πῶς ἦλθατε εἰς τὴν Πετρούπολιν; — Εἶμαι ἐκ τῆς Πάτμου καὶ ἦλθον ἐδῶ δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις.

« Πῶς περνοῦν οἱ ὁμογενεῖς εἰς τὴν πατρίδα σας καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη ἀπὸ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν; — Πανταχοῦ ἡ τυραννία τῶν Τούρκων κατήνησεν ἀνυπόφορος.

« Πῶς δὲν προσπαθοῦσιν ἢ νὰ ἐλευθερωθῶσιν, ἢ νὰ ἐλαφρώσωσι τοῦλάχιστον τὸν ζυγὸν των; — Μὲ ποῖα ὅμως μέσα καὶ μὲ ποίους ὀδηγούς, ἀφ' οὗ ἔμειναν ἐγκαταλελειμμένοι ἀπὸ ἐκείνους, ὅσοι ἠμπόρουσαν νὰ τοὺς ὀδηγήσωσι; ἀφ' οὗ οἱ τοιοῦτοι καταφεύγουσιν εἰς ξένους τόπους, καὶ ἀφίνωσιν ὀρφανούς τοὺς ὁμογενεῖς των; Ὁ ἀείμνηστος πατήρ σας κατέφυγεν ἐδῶ, καὶ ὁ Καρατσᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὁ κόμης Καποδίστριας ὑπηρετεῖ τὴν Ῥωσσίαν, καθὼς καὶ ἡ ἐκλαμπρότης σας, χάσαντες ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν δεξιὰν χεῖρά σας. Ὁμοίως καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁμογενεῖς καταφεύγοντες εἰς τὴν Εὐρώπην, μένουσιν ἐκεῖ καὶ ὀλίγον φροντίζουσι διὰ τοὺς δυστυχεῖς ἀδελφούς των.

« Ἄν ἐγνώριζον, ὅτι οἱ ὁμογενεῖς μου εἶχον ἀνάγκην ἀπὸ ἐμὲ καὶ ἐστοχάζοντο, ὅτι ἠμπόρουν νὰ συντελέσω διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, σὲ λέγω ἐντίμως, κύριε Ξάνθε, ὅτι μετὰ προθυμίας ἤθελον κάμει κά-
 θε θυσίαν καὶ τῆς καταστάσεώς μου καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου.— Δότε με, Πρίγκιψ, τὴν χεῖρά σας εἰς βεβαίωσιν, ὅσων μὲ εἶπατε. (Δοθείσης δὲ αὐτῆς, ἐξηκολούθησεν ὁ Ξάνθος :) Σᾶς λέγω λοιπὸν, ὅτι δὲν ἦλθα εἰς τὴν Πετρούπολιν δι' ὑποθέσεις ἐμπορικὰς, ἀλλὰ δι' ἄλλην σημαν-
 τικωτάτην αἰτίαν . . . »

Ἐπανελθὼν δὲ τῇ ἐπιούσῃ ὁ Ξάνθος, ἐξηγήθη καθαρῶς περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ἑταιρίας προσφέρων τούτῳ προσεῖπε τοὺς ἀκολουθοῦσους λόγους: « Ὁ Θεὸς, Πρίγκιψ, σᾶς προσκα-
 »λεῖ νὰ ὀδηγήσητε τὸν λαὸν αὐτοῦ, τὸν νέον Ἰσραὴλ, εἰς τὴν γῆν
 »τῆς ἐπαγγελίας. Ὁ Θεὸς εὐλογεῖ ἤδη ἄνωθεν τὴν ἀρχηγίαν, τὴν ὀ-
 »ποῖαν σᾶς προσφέρει τὸ ἔθνος ». Τῇ ἐπαύριον ὁ Ὑψηλάντης ἐδέχθη αὐτήν· καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ, ἐν ἀναβύσει ὧν καὶ μὴ ἐξερχόμενος τοῦ στρατώνος τῶν σωματοφυλάκων, ἐν ᾧ κατώκει, προσεκάλεσεν εἰς δαίπνον τὸν φίλον αὐτοῦ Καποδίστριαν. Τότε ἐξηγήθη πρὸς τοῦτον τὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ξάνθου καὶ τὴν δεκτὴν γενομένην παρ' αὐτοῦ ἀρ-
 χηγίαν. Ὁ Καποδίστριας οὐδεμίαν ἀντέταξεν ἐναντίαν γνώμην, καὶ ὑπεστήριξε μάλιστα τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὑψηλάντου. Οὗτος δὲ χαίρων καὶ λαβόμενος τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἠρώτησε: « Τίνα, Κόμη, ἔχετε γνώ-
 »μην, ὅταν οἱ Ἕλληνες ἐπαναστατήσωσι κατὰ τοῦ σουλτάνου; Ἐναν-
 »τία ἄρα θέλει εἶσθαι ἡ Ῥωσσία, ἢ βοηθήσει, ἂν οὐχὶ δι' ὀπλων,
 »ἔπερ οὐκ ἀξιῶ, ἀλλὰ τουλάχιστον δι' ὑλικῶν μέσων;— Ὁ Κα-
 »ποδίστριας ἀπεκρίθη: « Ἀρκεῖ ἡ ἐμφάνησις ὀλίγων χιλιάδων ἐπανα-
 »στατῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἡ Ῥωσσία συνδράμη ἐκ τῶν ἐνό-
 »των.— Οὐδὲν πλεῖστον, εἶπε τότε ὁ Ὑψηλάντης, ἐπεθύμουν ἀνα-
 »δεχθεῖς τὴν ἀρχηγίαν, καὶ θέλω ἵνα ὁμιλήσω τῷ αὐτοκράτορι ἐπὶ
 »τοῦ προκειμένου ». Πρὸς τοῦτο μόνον ἀπήντησεν ἀρνητικῶς ὁ Κα-
 ποδίστριας οὐχὶ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ τὰ προηγηθέντα ἕνεκα τοῦ Καμαρηνοῦ, εἰπὼν: « Μὴν ὁμιλήσετε ὑμεῖς γνωρίζετε, ὅσα πρὸ
 »ὀλίγου συνέβησαν δυσάρεστα. Ἄλλὰ, καὶ ἐκτὸς αὐτῶν, τοσοῦτον ὁ
 »αὐτοκράτωρ ἐβαρύνθη τὸν πόλεμον, ὥστε οὐδεμίαν ἀκρόασιν δίδει,
 »ἔταν περὶ τοιοῦτου ζητήματος πρόκειται ». Ἐπιμένοντος ὅμως τοῦ Ὑψηλάντου, ἐζήτησεν ἐγγράφως τὰ αἰτήματα τούτου, ὅπως σκε-
 φθῆ περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ ἠδύνατο τὴν ὑποστήριξιν αὐτῶν παρὰ τῆ

αυτοκράτορι, ἅμα τυχὼν καιροῦ ἀρμοδίου. Καὶ ὁ μὲν Ὑψηλάντης, δι' ὅλης τότε ἐργασθεὶς τῆς νυκτὸς, ἀπέστειλε ταῦτα τῇ ἐπιούσῃ διὰ τοῦ Ἰωάννου Μάνου· ὁ δὲ Καποδίστριας ἔταξεν ὀκταήμερον προθεσμίαν.

Οὕτως ὁ Ὑψηλάντης, ὅλως πεποίθησις καὶ ἐλπίς, κατηχηθεὶς καὶ ὀρκοδοτήσας κατὰ τὴν τάξιν, ἔδωκε τὸ ἀφιερωτικὸν αὐτοῦ γράμμα, παρακατατεθὲν τοῖς ἐν Μόσχᾳ Πατσιμάδῃ καὶ Κομιζοπούλῳ (α). Συνέταξε δὲ ἔγγραφόν τι, δι' οὗ γνωστοποιῶν τοῖς διευθυνταῖς τῆς Ἑταιρίας τὴν συναίνεσιν ἑαυτοῦ, ἐζήτει, ὅπως ἐν τῷ μέλλοντι οὐδόλως ἀναμιγνύωνται οὗτοι, κύριον δὲ ἑαυτὸν, ὅπως κάμνη χρῆσιν τῶν προσώπων τούτων, ἢ οὐχί· διατάττη δὲ περὶ πάντων ὡς ἀνώτατος ἀρχηγός, καὶ πρὸς αὐτὸν μόνον ἀπευθύνωνται ὅλοι· τέλος δὲ ὑπισχνεῖτο λόγον τῶν πράξεων αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπαναστάσεως.

Διὰ τοῦ Μάνου ἔλαβεν ὁ Ξάνθος τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ἐτοίμως παραδεχθεὶς τὰς περιεχομένας προτάσεις, καίτοι ἀντιθέτους πρὸς τὸ γράμμα τῆς ἀπὸ 22 Σεπτεμβρίου 1818 ὑποχρεωτικῆς συνθήκης. Τί ἄλλο ἠδύνατο, τῶν πραγμάτων κατεπειγόντων; Ἐν ὀνόματι λοιπὸν τῶν διευθυντῶν ὅλων ὑπογράψας, ἐνεχείρησε μὲν τῷ Ὑψηλάντῃ τὸ δίπλωμα μέλους τῆς Ἀρχῆς, παρέδωκε δὲ, ὅσα ἔφερεν ἔγγραφα ταύτης, τὰ ἀφιερωτικὰ τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρίας καὶ τὸν λογαριασμὸν τῶν μέχρι τῆς 19 Φεβρουαρίου 1819 γενομένων δαπανῶν (β), καὶ, τέλος, ἐξέθετο πανθ' ὅσα ἀνῆκε πρὸς χειραγωγίαν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἐργασιῶν τούτου. Οὕτως ἀνηγορεύθη ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου τοῦ 1820 (γ), λαβὼν τὸ συνθηματικὸν ἐπώνυμον *Καλός*. Ἴδου ἀπλουστάτη ἢ πράξις τῆς ἀναγορεύσεως.

«Κατὰ τὴν ἀπαξ ἐγκριθεῖσαν γνώμην, συνελθόντα τὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας καὶ συσκεφθέντα μετ' ἀκριβοῦς ἐρεύνης καὶ ἐξετάσεως, ἐγνώρισαν Ἐφορον Γενικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας τὸν ἐκλαμπρότατον πρίγκιπα κύριον Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ἵνα ἐφορεύῃ καὶ ἐπιστατῇ ἐν πάσιν, ὅσα κρίνονται ἄξια, ὠφέλιμα καὶ πρέποντα τῇ Ἑλληνικῇ Ἑταιρίᾳ. Εἰς ἀσφάλειαν δὲ καὶ βεβαίωσιν τῶν ἐγκριθέντων βεβαιοῦται τῇ ὑπογραφῇ ἐκάστου τῶν μελῶν.

Ἐν Πητρούπολει, τῇ 12 Ἀπριλίου 1820.

» ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ,
» ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΟΣ,
» ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΞΑΝΘΟΣ.»

Ὁ δὲ Ξάνθος εἰδοποίησε πάραυτα τὸ τοιοῦτον τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ἀποτέλεσμα πρὸς τὰ ἐν Μόσχα (α), Ὀδησσῶ, Βουκουρεστίῳ, Κωνσταντινουπόλει καὶ Πείσαις μέλη τῆς Ἀρχῆς.

Ὁ ἀριθμὸς τούτων, μὴ ὑπερβάς τοὺς δεκαπέντε, ἤρξατο ἀπὸ τοῦ Σκουφᾶ καὶ ἐτελείωσεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην. Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν πρότεροι αὐτεσχεδιάσθησαν, οἱ δὲ ὕστεροι προσελήφθησαν κατὰ περιόδους. Καὶ πρῶτοι μὲν ἐκέκληντο ὁ Σκουφᾶς, Τσακάλωφ καὶ Ξάνθος (β)· δεῦτεροι δὲ ὠνομάσθησαν ὁ Γαλάτης, Κομιζόπουλος, Ἀθανάσιος Σέκερης καὶ Ἀναγνωστόπουλος· τρίτοι ὁ Παναγιώτης Σέκερης καὶ Γαζῆς· τέταρτοι ὁ Λεβέντης, Δικαῖος, Ἰγνάτιος καὶ Μαυροκορδάτος· καὶ πέμπτοι ὁ Πάτσιμάδης καὶ Ὑψηλάντης.

Ἀηξάσης δ' ἐν τοσοῦτῳ τῆς ὀκταήμερου προθεσμίας, ὁ Καποδίστριας ἐλθὼν πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, ἐξέθετο τὸ ὅλως ἀδύνατον τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα παρουσιάσεως ζητημάτων τοιούτων, ὡς οὐδὲως διατεθειμένον εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ εἰς περιπλοκὰς μετὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου καὶ οὐδένα ἄλλον ἀποθαυρήσειας λόγον προσέθετο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἀρχεται ἀπὸ τῆς παρουσίας ἐποχῆς μεγάλην πραγμάτων μεταβολή, ἐνέργεια προοδευτικώτερα ὑπὸ τὴν μονάδα τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην. Ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ συνεκεφαλαιοῦτο τὸ παρελθὸν μιᾶς διαφερούσης οἰκογενείας ἐπὶ πολεμικαῖς κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπιχειρήμασι καὶ θυσίαις· ἐν τῷ ὀνόματι αὐτῷ ἀντεπροσωπεύετο βαρύτης ἐθνικῆ καὶ ὑπόληψις στρατιωτικῆ, συνεδέοντο δὲ μεγάλα ἐξωτερικὰ ἐλλπίδες, ὑπέκυπτε πᾶσα ὑπεροχὴ ἢ φιλαυτία, καὶ συνεκεντροῦτο τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν μεθ' ὅλης τῆς πεποιθήσεως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως. Ἄλλ' οἷον ὁ Ὑψηλάντης ἀνεδέχετο βᾶρος ἀνάλογον πρὸς τὴν μεγάλην ἀποστολὴν ἑαυτοῦ! οἷα πολυσιδῆ καὶ δύσκολα καθήκοντα! οἷαν αὐταπάρησιν ἀπαράμιλλον καὶ θυσίας δυσυπολογίστους! οἷαν ἐπὶ τέλους εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ μέλλοντος ἔθνους ὅλου, ἀπέναντι τῆς κρίσεως τοῦ ὅλου κόσμου! Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, παρακκατατιθεμένης ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τῆς τύχης τῆς πατρίδος, ἐπεβῆλλοντο τούτῳ οὐχὶ μόνον ἐπιμελεστέρα διεύθυνσις καὶ ἡ προσεκτικώτερα, οὐχ ἥττον δὲ καὶ

γενικωτέρα, διάδοσις τῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ὕλική παρασκευὴ πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ ἡ βαθυτέρα ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων τῆς Ἑβρώπης, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ μετὰ ὠριμωτέραν σκέψιν παραδοχὴ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου καὶ τοῦ πολεμικοῦ σχεδίου, συναρμολογουμένου πρὸς τε τὸν χρόνον, τὸν τόπον καὶ αὐτὰς μάλιστα τὰς ἔσω καὶ ἔξω περιστάσεις τῆς Τουρκίας. Καὶ εὐτυχῆς οὗτος ἤθελεν εἶσθαι, ἐπιτυχ-
 χάνοντος τοῦ ἀγῶνος, ἔστω καὶ κατὰ μέρος· ἀλλὰ τίς ἐν περιπτώσει ἐναντία ἔμενεν ἡ ἀμφιβολία περὶ τῆς ἀποκλειστικῆς κατ' αὐτοῦ καὶ μό-
 νου ψυχρᾶς ἐτυμηγορίας; Διὰ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἀναδεί-
 κνυται ὁ μεγαλοπραγμονέστερος τῶν υἱῶν τῆς νέας Ἑλλάδος, διότι ἀπεριόριστον ἔσχε τὴν ἐλπίδα, δι' ἧς ἡ νεότης ὠθεῖται εἰς τὸ πεδίον τῶν ἔργων καὶ τῆς δόξης, καὶ σταθερῶς ἐπεδίωξε τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς, ἣν ἀνεδέχθη. Θεῖα πρόνοια ὠκονόμησε τὰ πράγματα διὰ θαυμασίου τρόπου· ὁ δὲ ἀπόστολος Ξάνθος ἀξιοῦται τῆς ἐθνικῆς εὐ-
 γνωμοσύνης διὰ τὴν περὶ Ὑψηλάντου ἐπιτυχίαν (α).

Καὶ ὅσα ἂν εἴπωμεν ἡμεῖς περὶ τῶν λαμπρῶν ἀποτελεσμάτων, ἅπερ ἢ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος θέσις αὐτοῦ παρήγαγε, κρίνονται βεβαίως πολλῶ κατώτερα τῶν πραγμάτων. Ἴδου εἰς ἡγε-
 μῶν ἐν ἐνεργείᾳ, ὁ τῆς Μολδαύτας Μιχαῆλος Σούτσος, δίδων αὐτῷ μετ' οὐ πολὺ χεῖρα αὐταπαρνήσεως καὶ θυσίας ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καὶ ἐτοιμῶς καταθέτων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἐλευθερίας ὅλην αὐτοῦ τὴν πολιτικὴν συνδρομὴν καὶ τὴν ὕλικὴν δύναμιν. Ἡ ἀνεκτίμητος αὕτη περίπτωσις ἐπλήρωσε χαρᾶς τοὺς πάντας· ἐπλήρωσε μάλιστα, δυνά-
 μεθα εἰπεῖν, τὸ ἥμισυ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ὑψηλάντου, καθόσον, ὡς ἄνευ Ὑψηλάντου ὁ Σούτσος οὐκ ἐξετίθετο, εἰ καὶ ἔφλεγε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὁ ἔρωσ τῆς κοινῆς σωτηρίας, οὕτω καὶ ἄνευ Σούτσου ὁ Ὑψηλάν-
 τος οὐκ ἔσχε πρῶτον ἐν περιστάσει δρμητήριον τὴν Μολδαύταν, καθ' ἣ συνέβη. Μενέτω δὲ παρὰ ταῖς μεταγενεστέρας γενεαῖς ἢ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην αὐτόγραφος ἐπιστολὴ τοῦ ἡγεμόνος τούτου ὡς τὸ λαμ-
 πρότερον τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς πατριωτικῆς ἀγάπης τρόπαιον τῆς γενεᾶς τοῦ πολέμου (β). Μενέτω ὡσαύτως καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀπάντη-
 σις τοῦ Ὑψηλάντου ὡς ἡ ἀκραϊφνεστέρα τῶν πατριωτικῶν αἰσθημά-
 των ἐξήγησις, δι' ἧς συνεδέοντο ὑπὲρ τῆς πατρίδος οἱ δύο οὗτοι ἄν-
 δρες (γ). Τί δ' ἂν εἴποιμεν περὶ τε ἄλλων πολλῶν καὶ περὶ τῶν δύο ὑπουργῶν Ρίζων, τοῦ Νερουλοῦ καὶ τοῦ Ραγκαβῆ, ὅτε ἐνθουσιασθεῖς ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ μὲν πρῶτος ἠύχετο αὐτῷ,

«ὅπως δείξῃ τὴν ὁδὸν τῆς προγονικῆς δόξης μὲ γυμνὸν καὶ τεταμένον τὸ ξίφος» (α) ὁ δὲ δεύτερος «συγχαίρων τῇ φίλῃ πατρίδι, ὅτι «γεννᾷ Ὑψηλάντας διὰ τὴν ἀναγέννησίν της, . . . ἐφιλοτιμεῖτο νὰ μὴ φανῇ ἀσυντελής . . . εἰς τὸ ἱερὸν ἐπιχείρημα ;» (β).

Πραγματικῶς, τοῦ μεγάλου δεσμοῦ τῶν Φιλικῶν, κυρίαν μὲν ἔχοντος βάσιν ἐν τῇ πατρίδι, πλείστους δὲ περιλαμβάνοντος τοὺς ἀπὸ μεσημβρίας μέχρις ἄρκτου καὶ ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν διεσπαρμένους τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, πρῶτος ἦδη κρίκος καὶ πρώτη μετὰ Θεὸν συνέχουσα χεὶρ, τὸ θερμογόνον ἦν εἰς βαθμὸν ἀνώτατον. Ὁ Λεβέντης, ὁ πατριωτικώτατος Λεβέντης, γράφων πρὸς τοῦτον τῇ 8 Ἰουνίου, ὠμολόγει, ὅτι «πρόθυμος ὦν περὶ τὰ τοιαῦτα »κατὰ χρέος φιλογενείας, προθυμότατον τὸ παρὰδειγμα τῆς Ἐκλαμ» πρότητός του τὸν ἀπεκατέστησε» (γ). Ἡ ὑπογραφή τῆς πρώτης πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει «ἀδελφούς καὶ προσφιλεῖς Συμπατριώτας» ἐπιστολῆς τοῦ Ὑψηλάντου ἐθεωρήθη ὡς ἡ πασιφανεστέρα ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον ἠσπάσθη παρὰ πάντων, ἠυλογήθη παρὰ τοῦ ἱερατείου, ἔτυχε τῶν ἐγκαρδιωτέρων ἀνευφημιῶν, περιηρέθη ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἀπὸ καταστάματος εἰς κατάστημα, ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον. Τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐπέμψθησαν πολλαχοῦ πλείστα ἀντίγραφα· καὶ τινες δὲ, ἐξεληθόντες τῶν ὀρίων τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τεμάχια τοῦ χάρτου αὐτῆς ἀποκόψαντες ἔλαβον, ἀν' οὐχὶ ὡς φυλακτῆρια, μνήμης ὅμως καὶ σεβασμοῦ ἕνεκα (δ). Τότε ἔσπευσαν γενόμενοι μέτοχοι καὶ Κωνσταντῖνος Μουρούζης, καὶ Ἀλέξανδρος Χαντσερῆς πρῶν ἡγεμῶν, καὶ οἱ μητροπολίται Ἐφέσου καὶ Φιλιππουπόλεως, καὶ ἄλλοι περιωπῆς ὁμοίας. Εὐτυχῆ τὰ ἔθνη, ὅταν ἡ καρδία αὐτῶν ἐκκαίηται ὑπὸ τοῦ πυρὸς πατριωτισμοῦ τοιοῦτου, ἐνθουσιασμοῦ θείου.

Πρὶν ἢ ἐπιληφθῇ πάσης ἄλλης ἐργασίας, ὁ Ὑψηλάντης ἐτροποποίησε τὸν ὄργανισμὸν τῆς Ἐταιρίας συμφώνως πρὸς τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ τὰς ὑφισταμένας ἀνάγκας συνεπεία τῶν ὄρων, οὓς ἐχάραξεν ἀναδεχόμενος τὴν ἀρχηγίαν. Καὶ

Πρῶτον, κατήργησε τοὺς δύο βαθμοὺς τῶν Ἀδελφοποιητῶν καὶ τῶν Συστημένων, ἐν οἷς, ὡς γνωστὸν, παραδεκτὴ ἐγίνετο ἡ τὸ ἔθνος ἀποτελοῦσα πληθὺς· ἐσκέφθη δὲ περὶ τῆς παύσεως τοῦ περαιτέρω προσηλυτισμοῦ τῶν τῆς κατωτέρας τάξεως ἀνθρώπων, ἵνα μὴ τι συμβῆ ἀπευκταῖον πρὸς ὄφελος τῶν Τούρκων, καὶ διότι ἐπέθετο ὀρ-

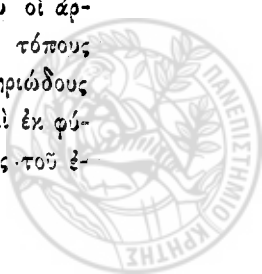
θῶς, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ προσκλήσει ἐνὸς προσώπου, κοινήν χάριτοντος πίστιν, ὅλη ἢ πληθὺς αὕτη ἔμελλεν ἐγερθῆναι ἐτοίμως εἰς τὰ ὄπλα, ὡς ἢ μᾶλλον ὑπὸ τὸν ζυγὸν πάσχουσα καὶ τὴν σωτηρίαν ἑαυτῆς εὐχομένη. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὑπενόει, μὴ προσπαθήσῃ ξένη τις πολιτικὴ τὴν ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ εἰσχωγῆν ἰδίῳν αὐτῆς ἀνθρώπων, καὶ ἀνακαλύψῃ οὕτω τὰ κυριώτερα ταύτης πρόσωπα διὰ τοῦ προβιβασμοῦ αὐτῶν εἰς βαθμοὺς ἀνωτέρους. Ἐντεῦθεν διέταξεν αὐστηρῶς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι διὰ διαφορῶν τρόπων καὶ ἐντολῶν δοκιμασίαν τῆς πίστεως τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸν βαθμὸν τῶν Ἱερέων.

Δεύτερον, ἀντὶ τῶν καταργηθέντων βαθμῶν κατέστησεν ὡς πρῶτον τὸν τῶν Ἱερέων καὶ ὡς δεύτερον τὸν τῶν Ποιμένων, ὃν προσδιώρισεν ἰδίᾳ διὰ τὰ μέλη τῶν μυστικῶν συνεδριάσεων ἐκάστης ἐφορείας, λαμβανόμενα ἐκ τῶν μᾶλλον ἐναρέτων πατριωτῶν. Ὁ βαθμὸς οὗτος τῶν Ποιμένων ἐπετρέπετο πᾶσι τοῖς κυριωτέροις προσώποις τοῦ ἱεροῦ κλήρου.

Τρίτον, ἐπειδὴ ὁ Ὑψηλάντης ἐθεώρει ἑαυτὸν μόνον ἀρχηγὸν, κτήρησεν ὡσαύτως καὶ τὸν βαθμὸν τῶν Ἀρχιεπιμένων, ὡς περιλαμβάνοντα πρότερον τοὺς ἀρχηγούς, καὶ ἄφησε τὸν τῶν Ἀφιερωμένων διὰ τοὺς στρατιωτικὸς διοικητὰς, τροποποιήσας μόνον τὴν τελετὴν τῆς παραδοχῆς ἐπὶ τὸ ἵπποτικώτερον, ὡς ἀκολούθως. Ἐνώπιον τοῦ Ὑψηλάντου ὤμνουν ὁ παραλαμβανόμενος πίστιν καὶ τιμὴν μετὰ δὲ τούτου ἐπλήττετο παρ' αὐτοῦ διὰ γυμνῆς σπάθης, ἐφ' ἐκάστου κτυπήματος ἐπαναλαμβανομένης τῆς λέξεως Ἄξιός! καὶ ἐπὶ τέλους ἐδώρειτο τούτῳ ἢ ἰδίᾳ σπάθῃ, ὑπογράφοντος τοῦ Ὑψηλάντου τὴν ἀνήκουσαν πιστοποιήσιν (α).

Τέταρτον, ἐξέδοτο νόμον στρατιωτικὸν ἐκ δεκαπέντε ἄρθρων, αὐστηροτάτην ἐπιβάλλοντα πειθαρχίαν μεθ' ὄρκου προεισαγωγικοῦ, ὑποχρεοῦντος πάντα μὲν στρατιώτην, ὅπως ἢ πιστὸς τῇ πατρίδι, πάντας δὲ τοὺς κατωτέρους, ὅπως ὑπακούωσιν ἀπολύτως τοῖς ἀνωτέροις. Τοῦ νόμου τούτου ἐπέμφθησαν κατόπιν ἀντίγραφα εἰς τὰς ἐφορείας, ἵνα διανεμηθῶσι, πρὸς οὓς ἀνήκε.

Γνωστὸν, ὅτι ὀλίγῳ πρὸ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Ὑψηλάντου οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Φιλικῶν ἤρξαντο τῆς συστάσεως ἐφορειῶν κατὰ τόπους πρὸς βελτίωσιν τῶν οικονομικῶν καὶ τὴν τήρησιν τῆς σωτηριώδους τάξεως. Ὁ Ἀναγωστήσας, ἀνὴρ ἀκραίου χαρακτῆρος καὶ ἐκ φύσεως πεπρωκισμένος διὰ τοῦ ἀξιοθουμάστου πλεονεκτήματος τοῦ ἐ-

τάζειν τὴν διάνοιαν τῶν ἄλλων καὶ κρύπτειν τὴν ἑαυτοῦ, εἰσήγαγε πρῶτος τὸ σύστημα τοῦτο, διπλὴν ἔχον δικαιοδοσίαν, διοικητικὴν καὶ ταμειυτικὴν. Τοῦ συστήματος αὐτοῦ ὁ κανονισμὸς συνίστατο ἐξ ἄρθρων γνωστῶν καὶ μυστικῶν. Τὰ μυστικὰ διήρηντο εἰς ἕξ, καὶ ἐκ τούτων·

Τὸ μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον ἀπέβλεπον τὴν ἀσφάλειαν «τοῦ ἱεροῦ θησαυροῦ», ἀνεπάφου ὀριζομένου, «μεχρισοῦ ἐπιστῆ ἢ ἐποχῆ πρὸς παρασκευὴν»·

Τὸ δὲ τρίτον τὴν ἄμεσον δι' ἀλληλογραφίας συγκοινωνίαν τῶν μερικῶν ἐφορειῶν μετὰ τῆς μεγάλης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, «ἐξ ἧς »εἰσῆγαζον τὰ ψηφίσματα καὶ αἱ γενικαὶ τῶν ἀρχηγῶν παραγγελίαι», ὡς καὶ τὴν τοποθέτησιν πρακτόρων πιστῶν καὶ τιμίων ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσι καὶ αὐτοῖς τοῖς πολυανθρωποτέροις χωρίοις. Στρεφομένου δὲ τοῦ τετάρτου καὶ πέμπτου περὶ διοικητικὰ καὶ ταμειυτικὰ ἀντικείμενα, τελευταῖον·

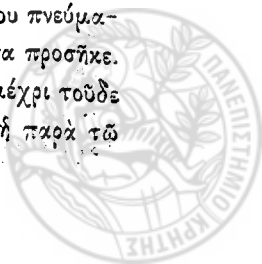
Τὸ ἕκτον, πολιτικώτατον καὶ σπουδαιώτατον, ὠρίζε: «Αἱ Ἐφορεῖαι θέλουσιν ἐπαγρυπνεῖ διὰ τῶν πρακτόρων αὐτῶν πρὸς καταστολὴν πάσης συνωμοσίας καὶ ραδιουργίας πρὸς βλάβην τῆς Ἑταιρίας καὶ τῶν προσηλύτων αὐτῆς, καὶ θέλουσι κατορθῶναι τὴν ἀποτυχίαν αὐτῶν διὰ σκευωριῶν, ἂν δὲν δύνανται ἄλλως· ἀλλὰ, καθ' ἣν περίπτωσιν καὶ τοῦτο ἤθελε παρουσιάσει αὐτοῖς δυσχερείας, θέλουσιν εἰδοποιεῖ περὶ τούτου τοὺς Ἀρχηγούς, οἵτινες θέλουσιν ἀποφασίζεи».

Ὁ Ὑψηλάντης, περὶ πολλοῦ ποιούμενος τὸ σύστημα τῶν ἐφορειῶν, ἐφωδίασεν αὐτὸ καὶ δι' ἰδίων ὀδηγιῶν, ὧν ἀντικείμενα ἦσαν ἡ ἐπιτήρησις τῶν μελῶν τῆς ἐταιρίας, ἡ βοήθεια πρὸς τοὺς ἀδυνάτους, τὸ ποιῶν καὶ ὁ τρόπος τῆς παραδοχῆς τῶν προσηλύτων καὶ ἄλλα τοιαῦτα (α). Συγχρόνως δὲ πέμπων εἰς τὰς ἐφορείας καὶ ἔντυπα περὶ τῶν συνεισφορῶν γραμμάτια, ἐπέχοντα οἰονεὶ θέσιν ἐθνικῶν ὁμολογιῶν, ὑπογεγραμμένα ἕνεκα πλείονος πίστεως παρ' αὐτοῦ, ἢ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ παρὰ τῶν ἐπιτετραμμένων (β), ἀπηγόρευε τὴν ἄνευ διαταγῆς οἰανδήτινα χρῆσιν δημοσίων χρημάτων.

Ἡ μεγάλη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφορεία συνίστατο τετραμελής, παρὰ δύο λογίων τοῦ Νικολάου Λογάδου καὶ Γεωργίου Ἀφθονίδου, καὶ παρὰ δύο ἐμπόρων τοῦ Παναγιώτου Σέκερη καὶ Βασιλείου Διογενίδου. Λογάδην, τὸν περιώνυμον διδάσκαλον τῶν Ἑλληνικῶν ἐν τῇ σχολῇ τῆς Βυθίας πρότερον, καὶ τότε διορθωτὴν εἰδικὸν τοῦ μεγάλου

λεξικοῦ τῆς Κιβωτοῦ, ἐπροίκιζον ἢ μὲν φύσις διὰ πνεύματος γενικοῦ καὶ καρδίας πατριωτικωτάτης, ἢ δὲ παιδεία δι' ἀρετῆς σπανίας καὶ εὐσεβείας πρὸς τὸ Θεῖον δυσπαραμίλλου. Πατὴρ ἠθικὸς μαθητῶν πολυαριθμῶν, ἦννε περι' ἑαυτὸν τὴν σπουδαίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μερίδα, ἐσεβάζετο ὀλοφύχως παρὰ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ θέσει ἐπέιχε Πυθίας ἐπὶ τῶν ἔθνικῶν ζητημάτων διὰ τε τὴν βαθειαν φρόνησιν αὐτοῦ καὶ τὴν ὀρθὴν κρίσιν. Δι' ἦν ἄρα ἐξήσκει, οὗτος μὲν ἔθνικὴν ἐπιβρόχην, ὁ δὲ πνευματωδέστατος καὶ ἐπίσης ζηλωτὴς ὑπὲρ τῆς πατρώας ἐλευθερίας Ἀφθονίδης ἐπίσημον ἰσχὺν, ὡς γραμματεὺς τῶν πατριαρχείων, ἀμφοτέροι ἀπετέλουν οὐσιῶδες ἐν Κωνσταντινουπόλει κέντρον τῶν μεγάλων ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐργασιῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Ὑψηλάντης τριμελῆ μετεσχημάτισε τὴν ἐφορείαν ταύτην, διορίσας τοὺς τότε μεγαλεμπόρους Κυριάκον Κουμπάρην, Σπυρίδωνα Μαῦρον καὶ Ἰωάννην Μπάρμπην (α). Αἱ δ' ἀλλαγῆς κεντρικῶται ἐφορεῖαι, αἱ μὲν σχηματισθεῖσαι παρ' αὐτοῦ, αἱ δὲ ἐπικυρωθεῖσαι, περιελάμβανον ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν καὶ μέλη ἐπίσημα, προξένους τῆς Ῥωσσίας καὶ προξενικοὺς ὑπαλλήλους, Ἑλληνας αἰσθημάτων καὶ πολλῆς ἀρετῆς, ὡς ἢ ἐν Σμύρῃ τὸν Σπυρίδωνα Δεστούνην, ἢ ἐν Πάτραις τὸν Ἰωάννην Βλασσόπουλον, ἢ ἐν Βουκουρεστίῳ τὸν Λεβέντην, ἢ ἐν Χίῳ τὸν Νικόλαον Μυλωνᾶν καὶ καθεξῆς. Ἡ μετοχὴ τῶν τοιούτων προσώπων προῖόν ἦτο βεβαίως ἀτομικῆς συνειδήσεως· ἀλλ' ὑπὸ τὴν πολιτικὴν θεωρουμένη ἐποψίν, τοῖς πᾶσιν ἐνέπνεε τὰς πεποιθήσεις ἐκείνας, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἀνώτερος ἑαυτοῦ γίγνεται, καὶ μεγάλα ἔργα διὰ μέσων μικρῶν κατορθώνει.

Ἐχων ἤδη ὁ Ὑψηλάντης πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐγγράφοις καὶ τὰ παρὰ τῆ Ἀρχῆ πρότερον συγκεντρούμενα «Ἀφιερωτικά» τῶν ἀπὸ τοῦ 1817 προσηλύτων διαφόρων τάξεων, ἤρξατο ἀποκρίνεσθαι πρὸς τοὺς ἐξ αὐτῶν νοημονεστέρους καὶ ἐνεργητικωτέρους ὡς ἐκ προσώπου τῆς Ἀρχῆς. Καὶ αὕτη μὲν διεδήλου τὴν ἀναγκορυσιν αὐτοῦ ὡς Γενικοῦ Ἐπιτρόπου, συνιστῶσα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτου τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀπόλυτον εὐπειθειαν ἐκάστου, τὴν σύστασιν τῶν ἐφορειῶν ἀναγγέλλουσα καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν συνεισφορῶν ὀδηγοῦσα· οὗτος δὲ συνῶδευς πολλάκις τὰς τοιαύτας δηλώσεις δι' ἰδίων ὁμοίου πνεύματος ἐγγράφων, διατάττων, ὅπου ἢ χρεῖα ἐκάλει, πάνθ' ὅσα προσῆκε. Ἐὰν δὲ τὸ ἀπόκρυφον τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀρχῆς ἔφερε μέχρι τοῦδε εἰς εἰκασίας περὶ προσώπων ὑψηλῆς περιωπῆς· ἐὰν αὕτη ἢ παρὰ τῷ

αυτοκράτορι τῆς Ῥωσσίας θέσις τοῦ Ὑψηλάντου ἐπῆλθεν ὡς βεβαίως τῶν τοιούτων εἰκασίῶν ἀποχρῶσα· ἤδη αἱ ἀποκρίσεις τῆς Ἀρχῆς γνωρίζομεναι, ὅτι ἐγράφοντο ἐκ τῆς Πετροπόλεως, διότι ἐκεῖθεν ἔγραφε καὶ ὁ Ὑψηλάντης, ἀναμφισβητήτους ἐπεκύρουν καὶ εἰς πεποιθήσιν μετέβαλλον τὰς εἰκασίας ταύτας· ἤδη οἱ πάντες ἐπίστευον, ὅτι καὶ Ἀρχὴ καὶ Γενικὸς Ἐπίτροπος ἀπέβρεον ἀπὸ θελήσεως ἀνωτέρας καὶ ἰσχυρᾶς· ἐπομένως δὲ οὐ μόνον εὐηπίστου μεγάλα, ἀλλὰ καὶ ἐναθρύνοντο ἀξιούμενοι ἐμμέσως διαταγῶν τοιαύτης περιωπῆς προσώπων.

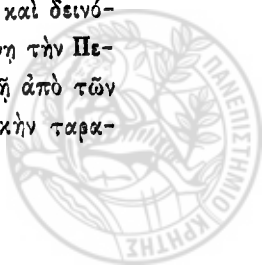
Κατὰ τὸ σύστημα αὐτὸ ἔγραψε τῇ 15 ἰουνίου ὁ Ὑψηλάντης πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ τότε παρενδημοῦντα Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, ἐπαινῶν μὲν ὡς ἐκ προσώπου τῆς Ἀρχῆς τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα τούτου, δι' ὃν προέλεγεν, οὐδόλως ψευθεῖς, «ὅτι θέλει συναριθμηθῆ ποτε οὗτος εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀνδρείων καὶ ἐνδόξων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος», προτρέπων δὲ, «ὅπως φροντίση νὰ προδιαθέσῃ καὶ νὰ συνδέσῃ τοὺς Καπετανεῖους . . . , συμβουλευῶν αὐτοὺς νὰ ἐτοιμασθοῦν . . . καὶ εἰς τὴν πρώτην φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀμέσως νὰ ἀκολουθήσουν ὅλοι τὰ ἄρδινά του» (α) ἀπ' εὐθείας δὲ ὑποστηρίζων τὰ διατασσόμενα παρὰ τῆς Ἀρχῆς, καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀνδρὸς διεγείρων ζωηρότεραν, ἐβεβαίωσεν αὐτῷ : «Ὁ ἔνθερος ζῆλος . . . καὶ ἡ φυσικὴ σου γενναϊότης . . . εἶναι ἀρκετὰ γνωστὴ ἐκεῖ ὅπου πρέπει . . . (β)» Τὰ ἔγγραφα ταῦτα βραδέως περιήλθον εἰς χεῖρας τοῦ Κολοκοτρώνου διὰ τὴν τότε κατάστασιν τῶν συγκοινωνιῶν ἐσεβάσθησαν δὲ παρ' αὐτοῦ τε καὶ ὄλων τῶν ἐν Ζακύνθῳ ἐταίρων ὡς διαταγαὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς εὐαγγέλιον τῆς βεβαίας σωτηρίας τῆς πατρίδος, καὶ τοὺς πάντας ἐνεθουσίασαν πρὸς πᾶσαν θυσίαν. Μαγευτικωτάτη ἦτο ἡ τριάς, Ἀρχὴ, Ὑψηλάντης, Πετρούπολις. Πέραν αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ἤρουν αἱ Ἑλλήνων. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἔγγραφα ταῦτα μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε πάντοτε ὁ Κολοκοτρώνης, ὡς τὸ ἱερώτερον ἐγκόλπιον, ἡ ἀγγλικὴ ἀστυνομία τῆς Ζακύνθου ἀπέτυχε, τύχη ἀγαθῇ, ἐνεργήσασα κατ' οἶκον ἔρευαν, ὅτε ὑπενόησε τοιοῦτό τι διὰ τῶν κατασκόπων αὐτῆς, καὶ ἤλπισεν ἵνα δράξῃ ἐνδείξεων ἀρμολίῶν πρὸς ἐνοχοποίησιν τῆς Ῥωσσιακῆς διπλωματίας.

Οἶον πρότερον ἢ Ἀρχὴ, τοιαύτην ἔπειτα καὶ ὁ Ὑψηλάντης ἔλαβεν ἐπιμέλειαν ἰδίαν περὶ τῆς Λακωνίας. Τοὺς προϊσταμένους τῶν τριῶν οἰκογενειῶν ταύτης ὀλικῶς μὲν ἐκήρυξε «μακαριστοὺς καὶ πιστοὺς ἀπογόνους τῶν Σπαρτιατῶν», δι' ἣν ἔδειξαν πατριωτικὴν ἀρετὴν ἐνωθέντες ἀρτίως διὰ συνθήκης, καὶ προέτρεψεν, ἵνα συνδέσωσιν ὑπὸ τὸ

αὐτὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἄλλας οἰκογενείας· ἰδίως δὲ ὠδήγησε τὸν Μαυρομιχάλην, ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν εἰς Λακωνίαν μετὰβασιν τῶν ἐν Κερκύρα ὑπαρχόντων Σουλιωτῶν (α), καὶ πέμψῃ εἰς Ἡπειρον «Καπετά-» νιον ἀρμοδίον νὰ συνδέσῃ τοὺς ἐκεῖ Καπετανέους καὶ νὰ ὀδηγήσῃ «τούτους, ὅπου, παρῆρσιαζομένου τοῦ Ὑψηλάντου, νὰ ὑπακούσουν εἰς » τὰς ὀδηγίας του· ἢ, ἂν ὁ ἴδιος δὲν παρῆρσιασθῇ καὶ τοὺς γράψῃ, » πάλιν ὁμοίως νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰ γραφόμενά του» (β). Ἄλλὰ καὶ τὸ περὶ καπιτανέων ζήτημα δύσκολον ἦτο, ὡς βαρυνομένης τότε τῆς Ἡπειροῦ ὑπὸ τῶν σουλτανικῶν κατὰ τοῦ Ἄλῃ πασσᾶ στρατευμάτων· καὶ τὸ μέτρον περὶ μεταβάσεως τῶν Σουλιωτῶν εἰς τὴν Λακωνίαν καθαρὸς ὑπῆρχεν ἀναχρονισμὸς, διότι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπολέμουν ἐν τῇ Ἡπειρῷ τὸν σουλτάνον οἱ Σουλιῶται, μετὰ τοῦ Ἄλῃ πασσᾶ συμμαχοῦντες. Τοσαύτη πραγμάτων ἀγνοια παράδοξος φαίνεται, καὶ ἴσως ὁ λόγος ἐγένετο ἐνταῦθα περὶ τῶν ὀλίγων ἐν Κερκύρα ἐναπολειπομένων τότε Σουλιωτῶν μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἔξοδον τοῦ πλείστου αὐτῶν μέρους (γ).

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν διετάγη καὶ ὁ Πεβραϊδὸς, ἵνα διατρέξῃ τὴν Πελοπόννησον, δοκιμάσῃ δὲ τὸν ζῆλον τοῦ λαοῦ καὶ τὰς ἰδέας τῶν προκρίτων, ἐξετάσῃ ἀκριβέστερον τὴν ὕλικὴν κατάστασιν τῶν φρουρῶν καὶ τὴν δύναμιν τῶν φρουρῶν, καὶ ἐπὶ τέλους ὑπολογίσῃ ὡς ἔγιστα τοὺς ὀπλοφόρους τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι Τούρκων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ὑψηλάντης ἐσκόπει τὴν κατάβασιν αὐτοῦ εἰς τὴν Ὀδησσόν, ὅπου προσεκαλεῖτο μάλιστα, διέταξεν ἐπὶ τούτοις τὸν Πεβραϊδὸν, ἵνα ἀναβῇ ἐκεῖ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν, ἃς ἐπεφορτίσθη, καὶ υποβάλῃ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν, ὡς καὶ πᾶσαν διὰ ζώσης φωνῆς ἀναγκαίαν ἀνάπτυξιν.

Ὡς ἐκ τοῦ μεγαλείου καὶ πολυδαπάνου τῆς ἀποστολῆς, ἦν ἀνέλαιβεν, ὁ Ὑψηλάντης ἐσκέφθη, τίνι κατορθώσῃ τρόπῳ ἀναλόγους περὶ τοῦ πολέμου ὕλικας βοηθείας παρὰ τῶν δύο, ὡς μᾶλλον φιλελευθέρων, ἔθνῶν τῆς Γαλλίας καὶ Ἀμερικῆς· ἐθεώρησε δὲ εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν δυνατὴν τὴν μετὰβασιν ἑαυτοῦ, εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν ἀναγκαίαν τὴν ἀποστολὴν ἄλλου ἀρμοδίου προσώπου· ἀλλ' αἱ σκέψεις αὗται ἀπραγματοποιήτοι ἔμειναν ἕνεκα τῆς ἀμέσως ἐπελθούσης περιπλοκῆς καὶ δεινότητος τῶν πραγμάτων. Ἀναγκασθόμενος δὲ, ἵνα ἐγκαταλείψῃ τὴν Πετρούπολιν, ὡς πολλῶ μεμακρυσμένην χώραν, καὶ ἐνεργῇ ἀπὸ τῶν μεσημβρινωτέρων τῆς Ῥωσσίας, μεγάλην ἠσθάνετο τὴν ἠθικὴν παρα-

χην ὡς ἐκ τούτου, διότι ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ, τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ὃν ἐσέβετο μέχρι λατρείας, καὶ διότι ἐκ προαισθήματός τινος ἀπαισίου ἐθεώρει τὸν χωρισμὸν αὐτοῦ αἰώνιον. Ζητήσας πρότερον, ἵνα ἀποτεινῇ αὐτῷ λέξεις τινὰς περὶ Ἑλλάδος, ἐκωλύθη παρὰ τοῦ Καποδίστρια, ὡς προείπομεν. Συμβουλευθεὶς καὶ ἤδη μετὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἐνεθαβρύνθη ἔτι μᾶλλον καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκ Πετροπούλεως ἀναχώρησιν, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς, ἣν ἀνέλαθε. « Ὁ κόμης Καποδίστριας, (γράφει αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης,) ὃν συνεβουλευθήν, συνεφώνησε πρὸς τὴν γνώμην μου, εὔρε τὰ σχέδια καὶ τὰς παρασκευάς μου καλὰς καὶ καταλλήλους, καὶ μοὶ συνεβούλευσεν, ἵνα ἐνεργήσω καὶ ἐπιχειρήσω τὴν ἐναρξίν τούτων, μὴ δεικνύων δισταγμὸν τινὰ περὶ τῆς ἐπιτυχίας» (α) Οὕτω δὲ λαβὼν ἄδειαν ἀπουσίας εἰς τὰ λουτρά ἀπεριόριστον, ἀνεχώρησε, τελευτώντος τοῦ ἰουνίου, εἰς Μόσχαν, ὀκταήμερος ὁδοιπορῶν καὶ συνοδευόμενος παρὰ τοῦ Ξάνθου, τοῦ Μάνου καὶ τοῦ ἱατροῦ Πέτρου Ἡπίτου.

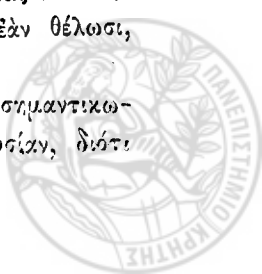
Μαθητὴς ἄριστος τοῦ περιωνύμου Λάμπρου Φωτιάδου, σχολαρχοῦντος ἐν Βουκουρεστίῳ, καὶ ἔπειτα τῆς ἱατρικῆς ἐν Βιέννῃ σχολῆς, ὁ Πέτρος Ἡπίτης ἐκ νεότητος ἔπνεεν, ὡς καὶ πᾶς Ἕλληνας, τὸν θερμότερον ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος. Ὅτε, τῷ 1816 κατέβη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, συνεννοήθη μετὰ τινων, πῦρ πνεόντων κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίας. Ἐκεῖθεν δὲ ἀναβὰς τῷ 1818, εἰς Ὀδησσὸν, εὔρε τοὺς πλειοτέρους τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ταύτης μεμυημένους τῶν Ἐλευσινίων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ὡσαύτως δὲ ἀπελθὼν εἰς τὴν Μόσχαν, ἀπήντησε πολλοὺς κηρύσσοντας τὸν κοινὸν πόθον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος. Ἐν δὲ τῇ Πετροπούλει προσανεχθεῖσαν αὐτῷ ἔδραν καθηγητικὴν, ὡς καὶ τὴν διεύθυνσιν μεγάλου νοσοκομείου, ἀπεποιήθη ἀμφοτέρω, ὡς ἀπαιτοῦντα διαρκῆ τὴν διαμονὴν αὐτοῦ ἐν ξένη χώρᾳ. Διὰ ταῦτα ἐσχετίσθη ἰδίως μετὰ τῶν ἐκεῖ ὑπαρχόντων Ὑψηλάντων, Ἀλεξάνδρου καὶ Γεωργίου, ὧν ἦτο καὶ ἱατρός, καὶ συνεφώνησε μετ' αὐτῶν κατὰ πάντα, ὅτε ἐπέστη ὁ καιρὸς τῆς ἐθνικῆς ἐγέρσεως.

Κατὰ τὴν παράδοσιν πολλῶν, ὁ Καποδίστριας, λόγῳ ὅτι ἐθεώρει τὴν κήρυξιν ἐνὸς ῥωσσικῷ πολέμου μόνην εὐκαιρίαν διὰ τὴν κίνησιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐδείκνυτο δυσανασχετῶν διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὑψηλάντου καὶ τὴν ἐκ ταύτης προκύψουσαν ἐκβίασιν τῶν πραγ-

μάτων. Ἄλλ' ἀγνοοῦσιν οὗτοι, ὅτι ὁ Καποδίστριας ὠμίλει πρὸς τοὺς ἄλλοις διὰ τῆς γλώσσης αὐτῆς, διότι ἦτο ὑπουργὸς αὐτοκράτορος, οὐδ' ἠθέλων ἐπιδείξει μχταίας, ἀφ' οὗ ὁ Ὑψηλάντης, τὸ πρῶτον ἐνεργὸν πρόσωπον, ἐγνώριζε τὴν διάνοικν αὐτοῦ, εἶχε τὰς ὀδηγίας αὐτοῦ καὶ σύστημα ἔλαβεν, ἵνα μὴ δίδῃ ἀκρόασιν εἰς τοὺς ψοφοδεεῖς ἐκ τῶν συνεταιρίων, τοὺς συμβουλευόντας ἀορίστως τὴν ἐναρξιν τοῦ ἔργου εἰς δεξιωτέρως ἐν τῷ μέλλοντι περιστάσεις. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ Ὑψηλάντης τόσο μᾶλλον θερμότερος ἦτο, ὅσῳ, παρ' ἄλλους τινὰς ἀλλαχόθεν, καὶ ὁ Κομιζόπουλος ἔγραφε τῇ 13 μαΐου ἐκ Μόσχας: «... Τώρα εἶναι καλὴ ἐποχὴ, διὰ νὰ κερδίσῃ τινὰς, ὅτι ὁ Πενθερὸς [Ἀλῆ πασσάς]» τὰ ἔχει στενὰ, καὶ, εἰς ὅ,τι τῷ προβληθῆ, δὲν θέλει ἀντιτείνῃ (α). » Εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸ κοραντὶ εἶναι ἔτοιμον· μόνον στέκει νὰ ὑπάγῃ τινὰς νὰ τὸ παραλάβῃ, καὶ, κατὰ τὴν ζήτησιν, ἀρκετὸν κέρδος θέλει δώσει (β). Εἰς τὴν Βλαχίαν ἤμπορεῖ τινὰς νὰ σπεκουλάρῃ ἀρκετὰ βούτυρα εἰς ὠφελίμους τιμὰς, καὶ πέρα εἰς τὸν παραδούνα-» εἶν ὄχι ἔλιγα ἤμπορεῖ νὰ συνάξῃ φθάνει μόνον ἀπόφασις. . . »

Καθ' ὁδὸν αἱ συνομιλίας τοῦ Ὑψηλάντου μετὰ τοῦ Ἡπίτου καὶ λοιπῶν ἐστρέφοντο περὶ τὰ μέσα τῆς, ὅσον τὸ δυνατὸν, ταχείας ἐκτελέσεως τῶν ἀποφασισθέντων, ὡς καὶ περὶ τοῦ διαγμοῦ τῶν κυρίως Τούρκων εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν πατρίδα. Εἰσὶ δ' ἀληθῶς οἱ Τούρκοι μίγμα ἀρχαίας ταταρικῆς φυλῆς καὶ μεγάλου μέρους Ἑλλήνων, τῶν βία καὶ δυναστεία ἀπαρνηθέντων τὸν χριστιανισμὸν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ τόσο διαφέρουσα φυσιογνωμία τούτων· καθόσον ὁ Ταταρο-τούρκος ἔχει μορφήν ὁμοιάζουσαν ἐν μέρει τῇ τοῦ πίθηκος, ἦτοι χρῶμα μελανοκίτρινον, ὀφθαλμοὺς λοξῶς κειμένους, μέτωπον μικρὸν καὶ ἐρριτιδωμένον, ῥίνα μικρὰν καὶ σιμὴν, τὸ δ' ἀνάστημα καὶ τὸ ὄλον τοῦ σώματος ἐν εἶδει ζώου δίποδος, ἀγρίου καὶ παμφάγου· ἐξ ἐναντίας τοὺς ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ αἵματος Τούρκους, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν τῇ Ἰωνίᾳ, Κρήτῃ, Λέσβῳ, Πελοποννήσῳ καὶ Ἡπείρῳ, βλέπει τις φέροντας ὠραιότητα Καυκασίαν, ἀνάστημα δὲ καὶ βᾶδισμα μεγαλοπρεπές. Τοὺς τοιαύτης κατηγορίας Τούρκους διέκρινεν ὁ Ὑψηλάντης, ἵνα μένωσιν ἐν τῇ γῇ τῶν προγόνων αὐτῶν, κατέχοντες ἀσφαλεῖς τὰς ἰδιοκτησίας, ὑπέικοντες τοῖς κοινοῖς νόμοις καὶ φυλάσσοντες, ἐὰν θέλωσι, τὴν ἐπιβεβλημένην αὐτοῖς μωχαμεθανικὴν θρησκείαν.

Ἐν τῇ Μόσχᾳ συνδιελέχθη ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τῶν σημαντικωτέρων Ἑλλήνων, ὄλων ἐτοιμῶν πρὸς πᾶσαν δυνατὴν θυσίαν, διότι

παρά πάντων ἔθεωρεῖτο ὁ ἀποστελλόμενος σωτὴρ τῆς πατρίδος. Εἰς τὰς διὰ στρατολογίαν καὶ πολεμοφόδια γενομένας συνεισφορὰς προεξῆρχον οἱ ἀδελφοὶ Ῥιζάραι. Ὁ γέρον Ζώης Ζωσιμᾶς, εἰ καὶ ἐπέκρινε τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, ὡς δίδουσαν ὑπονοίας τῇ ξένῃ διπλωματίᾳ καὶ ὡς ταχύνουσαν παρά καιρὸν τὰ πράγματα, κατέβαλε μολοντοῦτο ἱκανὴν χρηματικὴν ποσότητα, καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην προθυμεῖτο συνεισφορὰν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τῶν πραγμάτων εὐδοουμένων. Ὑπῆρχεν ἐκεῖ τριμελής ἐπιτροπὴ «τῆς Φιλογενικῆς Κάσσας», καὶ ὁ Ὑψηλάντης ἐπαινέσας δι' ἐνὸς ἐγγράφου τὴν αὐτὴν (α), προσέθετο δι' ἑτέρου μέλος τέταρτον τὸν Ἰωάννην Πούμπαν (β). Κατόπι δὲ ὑπεστήριξε λόγῳ πλείονος χρηματισμοῦ τὴν περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἑλληνικῆς Φιλολογίας» ἰδέαν, καὶ πρὸς τοῦτο ἐνεψύχωσεν ἔτι μᾶλλον τοὺς ἐκδότας αὐτῆς, νέαν δημοσιεύσαντας προκήρυξιν (γ).

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ Ξάνθος συνωμίλησε πολλὰ ἐν τῇ Νίζνῃ μετὰ τοῦ Στεφάνου Ζίφκοβιτς, συμφωνήσαντος, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν Σερβίαν καὶ ἐνεργήσῃ τὴν συμμαχίαν αὐτῆς μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Οὐδὲν ἄλλο ὁ Ξάνθος, ἢ τὴν δι' ἄλλου προσώπου ἐφαρμογὴν τοῦ ἀποτυχόντος ἀγαθοῦ σχεδίου τοῦ Λεβέντου διανοεῖτο. Ἦν δὲ ὁ Ζίφκοβιτς εἰς τῶν ἀξίων λόγου Σέρβων, συντελέσας κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἔνκρξιν τῆς ἐναντίον τῶν Τούρκων σερβικῆς ἐπαναστάσεως, ὡς θέλομεν εἰπεῖν ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ (δ). Ἐπελθούσης δὲ τῷ 1812 τῆς εἰρήνης τοῦ Βουκουρεστίου, φυγὰς γερόμενος μετὰ τοῦ Καρᾶ-Γιῶργου, ὁ Ζίφκοβιτς διέμενεν ἐν Ῥωσσίᾳ, καὶ, ὡς ἐπαναστατικὸς ἀνὴρ, προθυμότερος ἐδείχθη εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Ξάνθου, ἀκούων μάλιστα ἐξερχόμενον διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου. Διὰ τοῦτο ἀλληλογράφων ἀκολούθως μετὰ τοῦ Ξάνθου, προσέθετεν ἐν τῇ ἀπὸ 17 αὐγούστου 1820 ἐπιστολῇ αὐτοῦ: «Σὰς ἐπεύχομαι καλὰς καὶ εὐτυχεῖς ἐκβάσεις εἰς τὰ ἐπιχειρήματά σας». Κακῆ τύχῃ ὅμως ἢ ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας ἐξοδος αὐτοῦ τοῦ λίαν ὠφελίμου ἀνδρὸς ἐγένετο ἀδύνατος ἐπὶ τέλους.

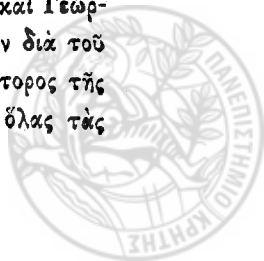
Ἐκ τῆς Μόσχας κατέβη ὁ Ὑψηλάντης εἰς τὸν ἐν Κιευίᾳ πατρικὸν αὐτοῦ οἶκον, ὅπου ὑπῆρχον καὶ οἱ ἕτεροι ἀδελφοὶ Δημήτριος, Νικόλαος καὶ Γρηγόριος. Ἐκεῖ ἐπανελήφθησαν αἱ ἐν Πετροπόλει καὶ Μόσχᾳ διαλογισμοὶ καὶ ἐνεργεῖαι ἢ δὲ μήτηρ Ἐλισάβετ, ἀκούουσα καὶ βλέπουσα ταῦτα, προεμαντεύετο οἶον εἰς ἑαυτὴν τὴν μοῖραν τῆς γυναίκος τοῦ Πριάμου, καὶ τὸ προαίσθημα αὐτὸ, τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς

ἐγειρομένην σφοδρὰν ταύτην λαίλαπα, προέδιδον τὰ πλημμυρούντα ἐπὶ τῶν εὐειδестаτῶν παρειῶν δάκρυα.

Καὶ πρότερον καὶ ἀφ' οὗ κατέβη εἰς τὴν Κιευάν ὁ Ὑψηλάντης, ὑπεβλήθησαν αὐτῷ διάφορα σχέδια οἰκονομικά, πολεμικά καὶ πολιτικά, τὰ μὲν πρότερον προταθέντα τῇ Ἀρχῇ, τὰ δὲ ὕστερον γραφέντα, ὡς τὸ τοῦ Σάββα Φωκιανοῦ. Ὁ Διονύσιος Ῥώμας ἀπηθύβηνεν ὑπόμνημά τι, πραγματευόμενον περὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς πολιτικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, καὶ ἐπομένως περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου, ὅπερ ἡ Ἐταιρία προέθετο. Ἰδίαν περὶ αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχομεν γνώσιν ἄχρι τοῦδε. Ὑπῆρχεν ὡσαύτως πρότασις τις τοῦ Θεοδώρου Νέγρου ἀπὸ 5 ἀπριλίου 1819, δι' ἧς οὗτος ἐζήτηε τὴν ἀποστολὴν ἑαυτοῦ, ὡς πληρεξουσίου τῆς Ἀρχῆς, εἰς τὴν Πελοπόννησον, προτιμωτέρην οὖσαν, καὶ βεβαίως, διὰ τὴν διοργάνωσιν τοῦ μέλλοντος πολέμου· ἐνταυτῷ δὲ προέτεινε τὴν μεγάλην διὰ τὸν ἑλληνικὸν πόλεμον ἐσομένην χρησιμότητα, ἐὰν ὁ ἐν Βύζα ἐφησυχάζων Χαμηλ Κιραΐς, εἰς τῶν πρώην σουλτάνων τῆς Κριμαΐας, πρόσωπον δ' εὐεπήβολον καὶ χαρακτῆρος τιμίου, ἐραδιουργεῖτο καὶ ἐλάμβανε μέρος (α) ἀρμόδιον δ' ἀκολούθως, ἢ τῇ 12 ἀπριλίου, ἀπόστολον πρὸς τοῦτο συνέστησε τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον. Ἄλλ' οὐδεμία ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων τούτων ἐγένετο ἐνέργεια.

Ἄλλος δὲ, ὁ Δημήτριος Παπαχρήστου, ὑπέβαλεν, ἐκ Βουκουρεστίου καὶ ἀπὸ 9 ἀπριλίου 1820, σχέδιον περὶ τῆς ἀπολύτως ἀναγκαΐας καταστροφῆς τοῦ παρὰ τῷ σουλτάνῳ Χαλέτ ἐφφένδου, ὡς μισέλληνος καὶ κακεντρεχοῦς, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀπαιτουμένης κατηχήσεως, ἢ, τούτου ἀδυνάτου γενομένου, περὶ τῆς ἐξαλείψεως τῶν δύο ἡγεμόνων τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας Σούτσων, ὅπως ἀντικαταστῶσιν οὕτω παρ' ἄλλων φιλογενῶν προσώπων (β). Συγχρόνως οἱ ἐν Γαλαζίῳ ἑταῖροι ἀπέστειλαν σχέδιόν τι περὶ τῆς Ἰβραήλας, ἀνηκούσης τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Βλαχίας, ἔχον οὕτω.

Ὑπῆρχον ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Ἰβραήλας δύο Ἕλληνες, ὁ εἰς προεστάμενος τῶν διὰ τὰς ἐπισκευὰς κτιστῶν (πρωτομάστορας), καὶ ὁ ἕτερος παντοπώλης. Ὁ πρῶτος ὠνομάζετο Χατσῆ Στεφανῆς, Σμυρναῖος ὢν, καὶ ὁ δεύτερος Χατσῆ Παναγιώτης. Ὁ θέμελης καὶ Γεώργιος Παπαγιαννόπουλος, κατηχήσαντες τὸν Χατσῆ Στεφανῆν διὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Σπυρίδωνος Γ. Ἀρβανιτάκη, προξενικοῦ πράκτορος τῆς Ἀγγλίας ἐν Γαλαζίῳ, ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον παρὰ τούτου ὄλας τὰς

όδηγίας, ἐφ' ὧν συνέταξαν τὸ περὶ αἰφνηδίας κυριεύσεως τοῦ φρουρίου σχέδιον αὐτῶν, ὡς ἔπεται.

Α'. Εἴκοσιν ἑταῖροι, ὑποκρινόμενοι τὸν μικρέμπορον καὶ φέροντες εἶδη τινὰ ἐμπορευμάτων πρὸς πώλησιν, ὅπλα δὲ κεκρυμμένα μεταξὺ αὐτῶν, εἰσέλθωσιν ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὸ φρούριον καὶ καταλύσωσιν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Χατσῆ Παναγιώτου, ὄντος ἤδη συνωμότου.

Β'. Ἐτεροι ἑκατὸν ἑταῖροι κινήσωσι διὰ ξηρᾶς ἐκ τοῦ Γαλαζίου, καὶ διαβάντες τὸν ποταμὸν Σερέτην συγκεντρωθῶσιν ἐπιτηδεῖως πλησίον τῆς Ἰβραήλας.

Γ'. Ἐν ὠρισμένη δὲ νυκτὶ οἱ μὲν ἔσω τοῦ φρουρίου ἑταῖροι καὶ ὁ Χατσῆ Στεφανῆς, μεθ' ὧσιν εἶχεν ἐργατῶν Ἑπειρωτῶν καὶ Βουλγάρων, ὀρμήσωσι, καὶ φονεύσαντες τὸν φύλακα τῆς πρὸς τὴν ξηρὰν πύλης, ἀνοίξωσι ταύτην· οἱ δ' ἔξωθεν εἰσέλθωσιν εὐθὺς, καὶ ὅλοι ὁμοῦ στρέψωσι τὰ ἐκεῖ τηλεβόλα κατὰ τῆς πόλεως.

Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ αὐτὸν ὁ Χατσῆ Στεφανῆς, ἀφ' οὔτου περιελήφθη ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ, ἐπισκεύαζε μόνον τὸ πρὸς τὸν ποταμὸν τοῦ Ἰστρου μέρος τοῦ φρουρίου, ἐγκαταλείψας ὅλως τὸ πρὸς τὴν ξηρὰν.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἶδον οἱ ἐν Γαλαζίῳ δυνατὴν τὴν κυριευσιν τῆς Ἰβραήλας, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ οἱ φρουροῦντες αὐτὴν Τούρκοι ὀλίγοι ἦσαν, καὶ ἐκ τούτων οἱ πολλοὶ δυσκορπισμένοι κατὰ τὴν Μολδοβλαχίαν δι' ἴδια κερδοσκοπικὰ ἔργα. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὁ Ὑψηλάντης διέταξεν αὐτούς, ἵνα ἀναμένωσι μέχρι δευτέρας διαταγῆς, διότι τῆς μερικῆς ταύτης ἐπιχειρήσεως ἀπητειτο ἡ χρονικὴ καὶ πραγματικὴ ἀρμονία μετὰ τοῦ ὕλου· ἀκολούθως δὲ, γενομένης συνεντεύξεως παρὰ τὸν ποταμὸν Προῦθον καὶ ὑποκάτω τοῦ χωρίου τῆς Λιόβας, ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἀπόπειραν, δυσεκτέλεστον θεωρήσας τὸ σχέδιον. Τῆς συνεντεύξεως ταύτης μέρος ἔλαβον, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ Θέμελης, Νικόλαος Γρυπάρης, Νικόλαος Γαϊτάνος, Ἀντώνιος Γουζέλης καὶ Ἀντώνιος Ἀδαμίδης.

Ἐκ δὲ τῶν οἰκονομικῶν σχεδίων εὐφυῆς λίαν ὑπῆρχε τὸ παρὰ τοῦ Ἀντωνίου Πελοπίδου καὶ Κυριάκου Τασσήκα προβληθὲν τῇ 1 ἰουνίου 1820. Ἀπείχε μὲν τοῦτο τῶν ὄρων τῆς ἠθικῆς ἀκριβείας, ὡς προτιθέμενον τὴν δι' ἀπάτης ἀφαιρέσιν πολλῶν ἑκατομμυρίων τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ πασσᾶ· ἐφηρμόττετο ὅμως μετ' εὐκολίας, ὡς πρόσχημα φέρον ἐμπορικόν, καὶ τὸν προσεχῆ πόλεμον οὐσιωδῶς ἐφωδίαζε δι' αὐτῶν τοῦ ἐχθροῦ τῶν χρημάτων (α).

Ἐκ τῶν πολεμικῶν ἰδίως σχεδίων τὰ ἄξια λόγου εἰσὶ τρία, τὰ δύο γενικά καὶ τὸ ἐν μερικόν, ἀποβλέποντα, τὰ μὲν πρῶτα τὴν ἐπανάστασιν τῆς ὅλης εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὸ δὲ τρίτον τὸν στόλον τοῦ Κερατείου κόλπου, τὸ πρόσωπον τοῦ σουλτάνου καὶ τὴν κυρίευσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἴδου ὀλόκληρον ἐν τῶν πρώτων, περιλαμβάνον ἔνταυτῷ καὶ διάφορα ἄλλα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἀντικείμενα.

« ΣΧΕΔΙΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ.

« Ἄρθρον Α'.

« ... Διὰ ν' ἀποκοιμήσωμεν τὸ ἐχθρικὸν ὄμμα εἰς τὸ νὰ μὴ ἴδῃ προσεκτικώτερον τὰ κινήματά μας, τὰ ὅποια ἀδύνατον νὰ μὴν ἐπιληροφορήθῃ τόσον ἀπὸ τὰς ἀκαίρους φωνὰς τῶν Ἑρμογράφων μας, ἐξηγουμένας ἀπὸ τοὺς φαινομένους βελτίστους ὁμογενεῖς μας, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρωποτηρητὰς, τοὺς θέλοντας ἡμᾶς νὰ κυλιώμεθα εἰς τὸν βόρβορον τῶν παλαιῶν καὶ τωρινῶν ἀμαρτιῶν μας, ὅχι μόνον συμφέρον νομίζομεν, ἀλλὰ φαίνεται καὶ ἀναγκαῖον τὸ νὰ ἐγείρωμεν παντοίοις τρόποις τοὺς Σέρβους κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ πρῶτόν μας ἐπιχειρήμα.

« Ἄρθρον Β'.

« Ἄν εἰσέτι δὲν ἐξέπνευσεν ἡ ἀληπασικὴ δύναμις, ὅπταν ἀνελλπίστας καὶ οἱ Σέρβοι ὀπλοφορήσωσι, πρῶτον, ὁ ἐχθρὸς ἐκὼν ἄκων θέλει βιασθῆ νὰ διχοτομηθῇ· δεύτερον, οἱ Ἑπειρῶται θέλου ἀναλάβει· καὶ τρίτον, ἡμεῖς θέλομεν μείνῃ εἰς τὴν προτέραν περιφρόνησιν, ὡς δῆθεν ἀδύνατοι νὰ θαρρήσωμεν κατ' αὐτοῦ, ἢ ὡς πιστοὺς λάτρας τῆς βαρβαρότητός του θέλει μᾶς πολιτευθῆ πρὸς καιρὸν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἂν εἰς τὸ μεταξύ διάστημα ὁ Ἀληπασσᾶς ἢ διὰ φιλαργυρίαν ἰδίαν, ἢ τῶν περὶ αὐτὸν κακοήθειαν διόλου ἐξασθενησθῇ καὶ ληφθῇ, ὁ ἐχθρὸς, ὀπλοφοροῦντων τῶν Σέρβων, περιπλέκεται παρευθὺς εἰς ἐτέρας περιπλοκάς, μὴ ἔχων καιρὸν νὰ σκεφθῇ οὐδὲν περὶ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν· ἐπειδὴ εἶναι ἀποφασιστικὸν σχέδιον τῆς Πόρτας, μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ Ἀληπασσᾶ, μὲ ὑπουλον τρόπον νὰ ἐξαφανίσῃ ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν Καπετανέους, διὰ νὰ καταστήσῃ διόλου ὑπήκοον τὴν Ἑλλάδα, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ παντελῶς νεῦρα νὰ ἀντιτείνῃ ποτὲ εἰς τὰς ἀποφάσεις της. Ὅθεν, ἂν ἀμελήσωμεν, ὅχι μόνον κινδυνεύουσι ἐκεῖνοι, ἀλλ'

δστερέεται και ἡ Ἑλλάς τὸ ἕν τρίτον τῆς δυνάμεώς της. Λοιπὸν, χωρὶς πεαραμικρῶς ἀνάβολης πρέπει ν' ἀποσταλθῆ πρέσβυς πρὸς τοὺς Σέρβους, ἀνὴρ μὲ λόγον καὶ φρόνησιν, διὰ νὰ κατορθώσῃ ὅσον τάχος τὰ ἀφορῶντά πρὸς ἀνεξαρτησίαν ἐκείνων καὶ βοήθειαν ἡμῶν. Οἱ Σέρβοι, ὄντες ποροειδωσμένοι περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, δὲν ἐλπίζουσι νὰ μὴ δεχθῶσιν ἄσμενοι τὰς προτάσεις μας, ἐν ᾧ μάλιστα εἶδον παντόσοχσιν νὰ συμμαχήσουσι, καὶ βλέπουσι ὡφέλειαν προφανεστάτην καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των ἀναμφίβολον. Ἐπειδὴ τὰρ ἔχουσι σύμμαχον τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἡπειρον καὶ σχεδὸν ὅλον τὸ ἡμέτερον Γένος, ἀναμφίβολως θέλουσι καταπεισθῆ, καὶ εὐκόλως θέλουσι σηκώσαι τὰ ὄπλα εἰς διαφέντευσιν τῶν δικαιωμάτων τους καὶ βοήθειάν μας.

«*Ἀρθρον Γ.*»

»Ἐὰν ἐκλεχθῆ ἀπόστολός τις, ἔμπειρος νὰ διεγείρῃ καὶ τοὺς Μοντενεγρίνους νὰ συμμαχήσουσι μὲ ἡμᾶς, καὶ συγχρόνως μὲ τὴν Σερβίαν νὰ κτυπήσουσι τὴν Σκόντραν, ἤθελεν εἶναι διὰ τῆς Ἑλλάδα πολυωφέλεστερον. Οἱ Σκοντριῶται, ὡς ἔμπειροί εἰς τὰ πολεμικά, δύνανται νὰ προξενήσουσι πράγματα εἰς τὴν Ἡπειρον σχεδὸν δυσάπαντητα. Ἐὰν ὁμως ἴδωσιν ἀνελπίστως εἰς τὰ νῶτά των τοὺς Μοντενεγρίνους, δὲν εὐκαρῶς νὰ ἀρμήσουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ Σερβίαν, μήτε ἀπαφασίζουσι νὰ βοηθήσουσι τοὺς ἐχθρούς, ἐν ᾧ ἡ πατρίς των κινδυνεύει. Ὅθεν ἡ κυριεύονται, μὴ ἔχοντες ἄλλην βοήθειαν, ἢ μένουσι ἡσυχαι, ἀγοράζοντες τὴν εἰρήνην μὲ συνθήκας νὰ μὴ βοηθήσουσι τὴν Πόρταν κατ' οὐδένα τρόπον. Λοιπὸν διδομεν γνώμην, ὅτι νὰ ἐκλεχθῆ ἀπὸ μέρους τῶν συναγωνιστῶν μας ἀξίός τις ἀνὴρ καὶ ἔμπειρος, ν' ἀποσταλθῆ χωρὶς ἀργοπορίας εἰς Μοντενέγρο. Ἡμεῖς δὲ κρίνομεν τοιοῦτον εἰς τὸ νὰ πορευθῆ ἐκεῖσε τὸν Α. Λύσιππον (α). Σημειώτεον ὁμως, ὅτι οἱ Μοντενεγρίνοι χρειάζονται χρηματικὴν βοήθειαν, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ προφθάσωμεν ἡμεῖς.

«*Ἀρθρον Δ.*»

«*Ο* Κ. Χριστόφορος Πεβραβός δὲν εἶναι διόλου ἀναγκαῖος εἰς τὴν Σπάρτην κατὰ τὸ παρὸν, ἐπειδὴ οἱ Πελοποννήσιοι εἶναι εἰς τοιοῦτον τρόπον προδιατεθειμένοι, ὥστε, ὅταν ἐκεῖ παβήσιασθῆ ὁ Καλὸς μετὰ τοῦ Ἀρμοδίου, τὴν δευτέραν ἡμέραν θέλουσι εἶναι ὅλοι σχεδὸν ἑτοιμοί.

νά κινηθῶσιν, ὅπου διατάξῃ ὁ Καλὸς. Λοιπὸν ὁ Κ. Πεζβαϊβός, διὰ νὰ ὤφελήσῃ ἀνάλογως τῇ προθυμίᾳ του, λέγομεν, ὅτι πρέπει νὰ πορευθῇ ἀνυπερθέτως εἰς Ἡπειρον, ὅπου ἐνταμωθεὶς μετὰ τοῦ Κ. Κάπετάν Ἰωάννου Χ. Φαρμάκη, ὡς ἀνὴρ λόγιος καὶ συνετὸς, νὰ διδάξῃ τοὺς Καπετανέους τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἔθνους καὶ νὰ τοὺς ἐνώσῃ μετὰ τὸν ἱερὸν σύνδεσμον, ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἡπειρον εἶναι ἔτι ἀνήκουστοι τοῦ εὐαγγελίου. Τέλος πάντων ὁ Κ. Πεζβαϊβός, διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ εὐτολμοτέρους τοὺς Καπετανέους, συμφέρει νὰ κοινολογήσῃ εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ περὶ Σερβίας. Ἀκόμη πρέπει νὰ θάλλῃ ὑπ' ὄψιν αὐτῶν καὶ τὰ σχέδια τῆς Πόρτας, τὰ ὁποῖα κατασκευάζει ἐναντίον των, διὰ νὰ γνωρίσουν, ὅτι ἄλλος σωτηρίας τρόπος δὲν εἶναι, παρὰ, ὅταν ἐνωθῶσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ λοιπῶν συμμάχων, τότε ἤμποροῦν νὰ καταδιώξουν, φθείροντες τὸν ἐχθρὸν ἕως εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν, ὅπου ἐλπίζομεν, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, νὰ ξεψυχήσῃ.

«*Ἀρθρον Ε΄.*

« Ἐὰν ὁ Κ. Χ. Πεζβαϊβός προφθάσῃ ἤδη ἀνθιστάμενον τὸν Ἀλῆ πασσάν, νομίζομεν ἀσύμφορον τὸ νὰ ἐκτανθῇ περὶ τῶν ὄλων, ἀλλὰ μόνον νὰ τῷ προβάλλῃ τὴν μερικὴν βοήθειαν τῶν Καπετανέων διὰ συνθηκῶν μετρίων, τὰς ὁποίας ἀναμφιβόλως θέλει δεχθῆ διὰ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ διὰ τὰς ὁποίας τρέφει ἐλπίδας. Ἐτι δὲ νὰ κοινολογήσῃ εἰς αὐτὸν καὶ περὶ Σερβίας, ὅσα συμφέρει, διὰ ν' ἀκολουθῇ ἐλπίζων. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐὰν ὁ Κ. Χ. Πεζβαϊβός δὲν ἀποφασίξῃ νὰ ἐμφανισθῇ ὁ ἴδιος, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ συμφερότερον, θέλει ἐκλέξει ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ, διὰ νὰ προτείνῃ εἰς αὐτὸν, ὅσα ἀνωτέρω εἴπομεν.

«*Ἀρθρον ΣΤ΄.*

« Ἐπειδὴ ἡ Πελοπόννησος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νῆσοι ἐβεβαίωθησαν περὶ τοῦ Καλοῦ, ὅτι διωρίσθη Γενικὸς Ἐφορὸς τοῦ ἔθνους, καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι κεφαλὴ τοῦ ὄλου σώματος, καὶ ἄλλο δὲν προσμένουν, παρὰ πότε ν' ἀκούσωσι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, διὰ ν' ἀκολουθήσουν τὰς διαταγὰς του, δίδομεν γνώμην, ὅτι νὰ θαλασσοπολήσουν ὁ Καλὸς καὶ Ἀρμόδιος (α) εἰς Πελοπόννησον, ἐπειδὴ ὁ ἐμφανισμὸς αὐτῶν θέλει ἐμπνεύσει γενικῶς εἰς ὄλους τοὺς Πελοποννησίους τόλμην κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ χωρὶς ἀμφιβολίας θέλει ἀποδείξει τὴν τωρινὴν Πελοπόννησον, ὡς ἦτον ἡ παλαιὰ πλήρης εὐτολμίας καὶ ἡρωϊσμοῦ.

« Ἄρθρον Ζ'.

« Ὡς εἶπομεν, ἡ Πελοπόννησος ἴσταται μετέωρος καὶ δὲν προσμέ-
νει ἄλλο παρά ἡγεμόνα. Λοιπὸν, ἀφ' οὗ διατεθῶσι τὰ πάντα καλῶς,
σταλθῶσιν αἱ πρεσβεῖαι καὶ ἔλθωσιν εὐκταῖαι ἀπὸ Σερβίας ἀποκρί-
σεις, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἀμφιβάλλομεν, τότε γενέσθω ἡ ἀρχὴ τῶν ἀ-
γῶνων, ὅθεν ἀπορασίωσιν οἱ συναγωνισταί μας, καὶ δὲν ἐναντιούμεθα.
Λέγομεν ὅμως, ὅτι συμφερότερον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι τὸ ν' ἀρχί-
σωσιν οἱ Σέρβοι, διὰ νὰ ὀρμήσῃ ἐκείσε ὁ ἐχθρὸς· ἐπειδὴ, ἂν ἡμεῖς ἀρ-
χίσωμεν οἱ Πελοποννήσιοι, τὸ βᾶρος τῆς ἐχθρικής φάλαγγος θέλει ἐ-
πιπέσει εἰς ἡμᾶς· οἱ δὲ Σέρβοι ἀρχινῶντες μετὰ ταῦτα, ἴσως διόλου
δὲν ἀπαντήσωσιν ἐχθρὸν, καὶ ἐκ τούτου ἔπεται νὰ προχωρήσωσιν, ὅσον
δὲν συμφέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Θράκην. Λοιπὸν ὁ πεισμος νὰ ἐκ-
ραγῇ ἀπὸ Σερβίας, διὰ νὰ κατορθώσωσιν οἱ Ἕλληνες τοὺς σκοποὺς των
εὐκολώτερα ἢ τέλος πάντων συγχρόνως μετὰ τὴν Ἑλλάδα.

« Ἄρθρον Η'.

« Προσεκτέον, μήπως ἀπατηθῶμεν ἀπὸ τοὺς Σέρβους· ἐπειδὴ ἡ
Πόρτα, ἰδοῦσα παρ' ἐλπίδα περὶ αὐτὴν τοσοῦτο πλῆθος πολεμίων,
ἔμπορεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ ἀπὸ αὐτοῦ τὴν εἰρήνην, καὶ νὰ ὀρμήσῃ ὅλος
ὁ ἐχθρὸς καθ' ἡμῶν. Ὅθεν οἱ ἀπεσταλμένοι τόσοι εἰς Σερβίαν, ὅσον
εἰς Μοντενέγρους, πρέπει νὰ συνδέσωσι τὴν συμμαχίαν μετὰ τόσοι ἱερά
καὶ ἐσφιγμένα δεσμά, ὥστε μετὰ κανένα τάξιμον τῆς Πόρτας νὰ μὴν
ἐνδώσωσιν, ἀλλὰ νὰ ἦναι ὑπόχρεοι, ἐπειδὴ ὁ πόλεμος γίνεται περὶ πα-
τρίδος καὶ θρησκείας, ἀποφασιστικῶς νὰ συμμαχήσωσιν καὶ νὰ πολε-
μοῦν μετὰ ἡμᾶς τὸν κοινὸν ἐχθρὸν, ἕως οὗ ξεψυχήσῃ, διὰ ν' ἀπολαύ-
σωσιν καὶ ἐκεῖνοι τὰ δικαίωματά των μετὰ τὴν ἀνδρείαν των, καθὼς
καὶ ἡμεῖς, καὶ νὰ μὴ γνωρίζουν χάριν εἰς τὸν βάρβαρον, ὅστις πάλι
ἀφεύκτως θέλει τοὺς ἐπιβουλεύῃ.

« Ἄρθρον Θ'.

« Ἐν ὅσῳ ἡ ναυτικὴ τοῦ ἐχθροῦ δύναμις σώζεται, τὰ πλοῖά μας
ἀδυνατοῦν νὰ τολμήσωσιν, ὅσοι πολλὰ καὶ ἂν συναθροισθοῦν. Ὅθεν
ἡμεῖς γνωμοδοτοῦμεν περὶ τῆς καταλύσεως αὐτῆς, ὅτι συμφέρει νὰ
καταταφρωθῇ εἰς τὸν ναύσταθμον, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ὁ τύραννος, ὅτι
ἐνηργήθη ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ὡς ἀποτέλεσμα ἀπροσεξίας τῶν φυλάκων

της. Αἱ φλόγες βέβαια διαδιδόμεναι, θέλουν προξενήσει φρίκην καὶ ζήμιας εἰς μέρος τῶν κατοίκων· πλὴν εἰς σωτηρίαν τοῦ ὄλου ἄς ὑποφέρῃ τὸ μέρος· καθότι, μὴ ἔχοντος ναυτικὸν τοῦ ἐχθροῦ, τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων πανταχόθεν σύμφωνα θέλουν συναθροισθῆ ἀφοβώτατα καὶ εὐτολμότατα, καὶ μένομεν εὐθὺς κύριοι τῶν νήσων τῆς Μεσογείου καὶ αὐτῆς τῆς μητροπόλεως.

« Ἀρθρον Ι΄.

« Ἡ γνώμη, ἣτις ζητεῖ νὰ κυριεύσωμεν ἀβλαβῆ τὸν στόλον, φαίνεται ἐπωφελες, ἐπειδὴ τότε ἡμποροῦμεν ν' ἀντιπαραταχθῶμεν πρὸς κάθε ἄλλην ἐνδεχομένην ἀνίστασιν· ἀλλ' ὅμως εἶναι πρᾶγμα δυσκολοκατόρθωτον, ἐπειδὴ ἡ γνώμη αὕτη ζητεῖ δυνάμεις ἐκτεταμένας καὶ ἱκανάς, ὥστε συγχρόνως νὰ βαστάξωσι τὴν Ἑλλάδα, τὴν μικρὰν Ἀσίαν, τὰς μεγάλας νήσους τῆς Μεσογείου καὶ τόσον δυνατὰ νὰ κτυπήσουν εἰς τὴν κεφαλὴν τὸν ἐχθρὸν, ὥστε νὰ νεκρωθῆ παρευθὺς· πλὴν ποῦ χεῖρες Ἀλεξάνδρου ἢ Ναπολέοντος; Ἀληθῶς ἔχει, ὅτι, ἂν ἀπὸ τὰ ἐχθρικά πλοῖα λείψουν οἱ ναῦται Ἕλληνες, οἱ ἐχθροὶ μένουσιν ἀκίνητοι· πλὴν καὶ τοῦτο δυσκατόρθωτον, ἐπειδὴ πῶς ἡμποροῦμεν νὰ δώσωμεν πίστιν; ποῦ συμφέρει νὰ καταγινώμεθα νὰ καταπίσωμεν ἀμαθεῖς ἀνθρώπους νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὴν δούλευσιν τῶν ἐχθρῶν; Τοῦτο γίνεται, ὅταν ὁ τύραννος, μὴ ἔχων πλοῖα, βιάζῃ τεχνίτας καὶ λοιποὺς ἡμετέρους νὰ ἐργάζωνται εἰς κατασκευὴν ἄλλων· τότε βαρύνόμενοι θέλουν τρέξει εἰς ἡμᾶς. Ἀλλὰ δεδόσθω, ὅτι παραίτησαν τοὺς ἐχθροὺς οἱ ναῦταί μας· δὲν εἶναι πιθανόν, μᾶλλον δὲ βέβαιον, ὅτι αὐτοὶ θέλουν συναθροίσει πολλοὺς μισθοφόρους; Ὅθεν ἄς φαντασθῆ πᾶς φρόνιμος, πόσον θέλουν συνδράμῃ τότε οἱ κρυφοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐχθροὶ, προφθάνοντες ἀφανῶς τὸν ἐχθρὸν μὲ ναύτας ἐπιτηδείους καὶ πυροβολοὺς τεχνίτας, πρὸς τοὺς ὁποίους, δὲν ἠξεύρομεν, ἂν δυνηθῶσιν οἱ ἡμέτεροι ν' ἀντιπαραταχθοῦν. Θράσος τὸ νὰ τολμᾷ τις ἀφρόνως εἰς τὸν ἰσχυρότερόν του. Δὲν λέγομεν, ὅτι ὁ τύραννος ἐπιφέρει βίαν καὶ ἐμβάζει τὸν τυχόντα εἰς τὰ πλοῖά του, ἀγγαρεύων ὅλον τὸ ὑπήκοον, ὅταν θέλῃ· διότι τοῦτο εἶναι πασιδὴλον· ὥστε αἱ μικραὶ δυνάμεις ἡμῶν δὲν συγχωροῦν ἄλλο παρὰ τὸν ἐμπρησμόν τοῦ στόλου, ὅστις νὰ ἐνεργηθῆ ὀλίγον τι πρότερον τῆς ἀποστάσεως τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὰ ἔχουν ἰσχὺν ὑπερτάτην οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ Ἡπειρον, καὶ ὁ ἐχθρὸς φόβον μέγαν. Διακρίσαι χιλιάδες γρόσια δύνανται νὰ μη-

θενήσουν, ὅσα πλοῖα κατασκευάσαν τὰ πολλὰ μιλλιόνια τῶν ἔχθρῶν. Περὶ τούτου σκεψόμεθα ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ Βυζάντιον, πῶς, πότε καὶ διὰ τίνων μέσων νὰ βαλθῆ εἰς ἔργον ἡ γνώμη αὕτη, ἂν ἐπι-
κρατήσῃ.

«*Ἀρθρον ΙΑ'.*

« Μετὰ τὴν ἐμπρησμόν τοῦ στόλου δέκα πλοῖα ἑλληνικὰ ἔτοιμα συμφέροι νὰ ὑψώσουν τὴν σημαίαν τῆς πατρίδος εἰς τὴν Μεσόγειον, τὴν ὁποίαν ὅταν ἴδωσι τὰ λοιπὰ τῶν ἐμογενῶν πλοῖα, καὶ μάλιστα μὴ ἔχοντα μηδὲνα φόβον εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἑλλειψιν ἐχθρικῶν νηῶν, θέλουν ἐνωθῆ ἀμέσως μετὰ τὰ ἡμέτερα ὥστε εἰς ἐλίγον διάστημα θέ-
λει συντελεθῆ στόλος ἑλληνικὸς ἱκανὸς νὰ φυλάττῃ τὰς νήσους, νὰ φο-
βερίσῃ τὴν Ἰωνίαν καὶ ὅλα τὰ παράλια μέχρι Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ νὰ ὀρμήσῃ ἐν καιρῷ ἀφόβως εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν. Τοῦτο γνωμοδοτοῦμεν περὶ ἀρχῆς τῶν ναυτικῶν δυνάμεων μας.

«*Ἀρθρον ΙΒ'.*

« Κρίνομεν εὐλογον τὸ ν' ἀναδεχθῆ τὴν ναυαρχίαν τῶν παραδουνα-
βίων καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου ὁ Κ. Δημήτριος Καλαματιανὸς, ὡς ἐμ-
πειρος εἰς τὰ ναυτικά, καὶ, ὡς ἐγνωρίσαμεν, δυνατὸς νὰ καθυποτάξῃ
εἰς ἐφόδου ὅλα τὰ εὐρισκόμενα τοῦ ἐχθροῦ πλοῖα εἰς τὰ παραδουναβία
διὰ τῶν ὁποίων ἔπειτα ὄχι μόνον θέλει κρατεῖ εἰς φόβον τὰ τεῖχη τῶν
ἐχθρῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ', ἐὰν αὐτοὶ δὲν ἔχουν και-
ρὸν μήτε τρόπον νὰ πλεύσουν εἰς τὸν Εὐξείνον διὰ τὸν πόλεμον τῆς
Σερβίας καὶ τὸν ἐμπρησμόν τοῦ στόλου, ὁ ναύαρχος δύναται ἀφόβως
νὰ ἐξέλθῃ τοῦ Δουναβέως, διὰ νὰ κατατρομάξῃ τοὺς τὰ παράλια τῆς
Μαύρης θαλάσσης κατοικοῦντας ἐχθροὺς, καὶ νὰ τοὺς βαστᾷ εἰς ἀ-
κινήσιαν εἰδεμῆ, ἀρκεῖ τὸ νὰ μένῃ ἐνδον τοῦ ποταμοῦ, νὰ φυλάττῃ
τὰ τεῖχη, καὶ, ἂν ἡ περίστασις τὸ καλέσῃ, νὰ τὰ κυριεύσῃ. Τὸ κίνη-
μα τοῦ ναύαρχου πρέπει νὰ γίνῃ εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμπρησμόν τοῦ στό-
λου, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς ἀναμφισβόλως θέλει βιασθῆ νὰ καλέσῃ, ὅσα πλοῖα
ἔχει ἔξω εἰς φύλαξιν τῆς μητροπόλεως.

«*Ἀρθρον ΙΓ'.*

« Οἱ εἰς Βουκουρέστιον ἡμέτεροι ταξίαρχοι, ὁ, τε καπετάν Γεωρ-
γάκης, συμφωνοῦσιν ὡν μετὰ κἀποιον Θεόδωρον Βλαδιμιρέσκον διοικητὴν

τῶν ὀπλοφόρων τῆς Κραγιόθας, καὶ ἡ πῆμπασης Σάβθας μετὰ τὰς στρατιωτικὰς τάξεις των συνθεμέναις ἀπὸ Βουλγάρους, Σέρβους, Βλάχους καὶ Ἄλθανούς, νὰ βασταξέουν τὴν Βλαχομπογδανίαν. Αἴτιον δὲ, ἂν οἱ ἔχθροὶ δομηθεῖσι κατὰ τῶν ἀποστατῶν εἰς Βλαχίαν, θέλουσι ἀνοίξει ἕτερον βρωσσικὸν πόλεμον παραβαίνοντες τὰς συνθήκας, ὅστις δὲν συμφέρει εἰς τὴν Τουρκίαν· ἂν ἡσυχάσουν πρὸς καιρὸν, ἡμεῖς θέλομεν ἔχει ἀπὸ τὴν Βλαχομπογδανίαν ὅχι ὀλίγην χρηματικὴν βοήθειαν. Τέλος οἱ βελθέντες ταξίαρχοι ἡμποροῦν διὰ ζήτησιν νὰ συνεργήσουν μετὰ τοῦ Κ. Δ. Καλαματιανοῦ εἰς τὴν κατάληψιν τῶν κάστρων παρὰ τὰς ἔχθρας τοῦ Δουνάβεως. Λοιπὸν πρέπει προτοῦ νὰ ἔχουν ἰδέαν τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ ἐτοιμασθῶσι καὶ ἐν καιρῷ νὰ υψώσουν σημαίαν.

« Ἄρθρον ΙΔ'.

« Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἡμέτεροὶ φιλογενεῖς ἔμποροι ὑπεσχέθησαν εἰς τοὺς προτοῦ ἀποστόλους μας Ἀντώνιον Πελοπίδαν καὶ Δημήτριον Ὑπατρον, νὰ καταβάλουν ἤδη πρὸς βοήθειαν τῆς πατρίδος γρόσια 300,000 οἱ ὅποιοι, καθὼς μᾶς πληροφοροῦν οἱ βελθέντες, ἡμποροῦν νὰ βοηθήσουν διπλασίως, ἂν ὁ Γενικὸς Ἐφορὸς γράψῃ προτροπικὰ εἰς αὐτοὺς δηλοποιῶν τῶν πραγμάτων τὴν πρόοδον, καὶ ὅτι ταῦτα τὰ γρόσια νὰ ἐμβάσθουν εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενικοὺς Ἐπιτρόπους. Δι' αὐτὴν τὴν ποντοπορείαν κρίνομεν ἰκανὸν γραμματοκομιστὴν τὸν ἕνα ἐκ τῶν προτοῦ ἀπεσταλμένων, τὸν Ἀντώνιον Πελοπίδαν (α), ὅστις, ἀφ' οὗ παραλάβῃ τὰ προτροπικὰ, ἀμέσως νὰ ἐκπλεύσῃ ἐκείσε, διὰ νὰ προφθάσῃ ἡ χρηματικὴ αὐτῆ ποσότης εἰς τὴν γενικὴν κάσσαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἀπάντησιν τῶν χρειῶν τοῦ Γένους.

« Ἄρθρον ΙΕ'.

« Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κ. Κυπριανὸς ὑπεσχέθη νὰ συνεισφέρει χρήματα ἢ τροφὰς, ὅσας δυνήθῃ. Λοιπὸν ὁ Καλὸς πρέπει νὰ γράψῃ πρὸς τὴν Μακαριότητά του προτροπικὰ δηλοποιῶν τῶν πραγμάτων τὴν κατάστασιν, διὰ νὰ φιλοτιμηθῇ νὰ βοηθήσῃ ἀναλόγως τῆ φήμῃ τῆς νήσου ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὸ προνόμιον οἱ Κύπριοι νὰ διοικοῦν αὐτοὶ σχεδὸν τοσοῦτους χρόνους. Ταῦτα δὲ τὰ γράμματα ὀφείλει Πελοπίδας, ἢ προτοῦ, ἢ ἐπιστρέφων ἐξ Αἰγύπτου, νὰ περάσῃ εἰς Κύπρον καὶ νὰ ἐγχειρίσῃ τῆ αὐτοῦ Μακαριότητι, διὰ νὰ ἐμβάσῃ τὰ

χρήματα ὁ ἄγιος Κύπρου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἥ νὰ στείλῃ τὰς τροφάς, ἔπου διορισθῆ καὶ τέλος νὰ σκεφθῆ, πῶς νὰ διαφυλάξῃ τὸ ποίμνιον τοῦ ἀπὸ τοῦς κατοίκους ἐκεῖ ἐχθροῦς.

«*Ἀρθρον ΙΣΤ'.*

« Ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ τὴν πληροφορίαν τῶν ἀποστόλων μας ἐκείσε, εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν δούλευσιν τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ Πασσᾶ ὡς 2000 στρατιῶται Ἕλληνες. Λοιπὸν ὁ Καλὸς πρέπει νὰ προσθήσῃ εἰς τὸ γράμμα πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀδελφοὺς, ἕτι νὰ παρακινήσουν αὐτοὺς μὲ τρόπους ἐλκυστικούς, καὶ ἀνεπαισθήτως νὰ τοὺς ἐμβαρκάρουν, ὡς φυγάδας δῆθεν, διὰ τὴν Σπάρτην, ἐφοδιάζοντες αὐτοὺς μὲ τὰ χρειώδη χρήματα πρὸς ζωοτροφίαν των. Δὲν ἐλπίζομεν ν' ἀρνηθῶσι τὴν πρότασιν ταύτην, ἐπειδὴ φύσει οἱ Ἕλληνες εἶναι φιλοπάτριδες.

«*Ἀρθρον ΙΖ'.*

« Εἰς Αἰγύπτῳ ἔτι πρὸς τὸν Μεχμέτ Ἀλῆ Πασσᾶν τὸ νὰ σταλθῇ ἕτερός τις ἀπόστολος πολύγλωσσος, καὶ, ὡς ὁ Πρωτεύς, νὰ μεταβάλλεται πολυτρόπως εἰς κάθε περίστασιν, δὲν εἶναι ἀσύμφορον. Νομίζομεν, ἕτι ὁ βῆθεις Πασσᾶς αἰσθανόμενος, ὁποίους τρέφει ἡ Πόρτα καὶ κατ' αὐτοῦ σκοποὺς καὶ νοστιμευόμενος τὴν ταπεινώσιν της, ἤμπορει νὰ κλίνη καὶ νὰ μείνῃ οὐδέτερος. Ἄλλ', ἐπειδὴ ἀκούομεν, ὅτι εἶναι ἄνθρωπος φιλοχρήματος, καταγινόμενος μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον παρὰ εἰς ἄλλο τί, καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἡσυχίαν, ἕσως ἀποφασίσει καὶ νὰ μᾶς βοηθήσῃ πρὸς ὄφελός του. Λοιπὸν ἄς ἐκλεχθῇ τοιοῦτός τις ἀπόστολος, ὅστις, ἂν ἦναι καὶ ἰατρός, γίνεται ὠφελιμώτερος, διότι εὐκολώτερον εὐρίσκει ἄμεσον καὶ ἐλευθέραν παρρησίαν καὶ ἄς ἀποσταλθῇ μὲ στατικά πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἡμετέρους διὰ νὰ τὸν προχωρήσουν εὐκολώτερα καὶ ταχύτερα διὰ τῆς φήμης τοῦ ὀνόματός του. Ἡμεῖς κρίνομεν ἄξιον τὸν Κατάλληλον τοῦ χρονικοῦ τῶν 45.

«*Ἀρθρον ΙΗ'.*

« Ὁ ἄρχων Κόμισος Κ. Θεόδωρος Νέγρης, μολονότι παρεξेत्रάπη τῆς εὐθείας κατὰ τι, πλὴν ὡς ἄνδρα φιλότιμον καὶ ἐπωσοῦν ἰκανὸν διὰ τὴν σχέσιν τῶν Καλλιμαχίδων νὰ ὑποταράξῃ τι τὰ ἡμέτερα,

ἐὰν αἰσθανθῆ, ὅτι ἐξέπεσε κατὰ τι ἀπὸ τὴν εὐνοίαν τῆς Ἑταιρίας, πρέ-
πει ὁ Καλὸς μὲ γράμματά του ἐπαινετικὰ νὰ τὸν βιστάξῃ ἀκίνητον
καὶ εὐέλπιδά· καὶ, διὰ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ θερμότερον ζηλωτὴν,
θέλει τὸν προτρέψῃ νὰ διενεργήσῃ τὴν Δραγομακίαν τῆς νήσου Κῦ-
πρου, ἢ Πελοποννήσου, ὅπου δῆθεν ἡ εὐγενεία του δύναται νὰ φανῇ
ὠφελιμώτερος εἰς τὸ Γένος, καὶ ν' ἀνταμειφθῇ ἀναλόγως μὲ τὰς ἐκ-
δουλεύσεις του. Λοιπὸν ὡς ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο τὸ γράμμα ἀπὸ μέ-
ρους τοῦ Καλοῦ, παρακαλοῦμεν, νὰ μὴν ἀμεληθῆ.

«*Ἀρθρον ΙΘ΄.*

«*Ἐτι γράμματα ἀναγκαῖα ἀπὸ τὸν ἴδιον κρίνομεν πρὸς τοὺς ἐν
Κωνσταντινουπόλει Γενικοὺς Ἐφόρους, κατὰ τὸ σχέδιον τῆς Ἐθνικῆς
Κάσσης, τοὺς Κυρίους Κυριακὸν Κουμπάρην, Σπυρίδωνα Μαῦρον καὶ
Ἰωάννην Μπάμπαν, τὰ ὅποια νὰ δίδουν τὴν ἄδειαν εἰς τὴν ἐντιμύ-
τητα των νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τὰ κατοικοῦντα μέλη εἰς Κωνσταντι-
νούπολιν καὶ ἄλλοι τὰ συνεισφερόμενα χρήματα, διὰ νὰ ἀπαντῶσι
τὰς χρεῖας τοῦ ἔθνους· ἐπειδὴ μὲ τὴν δύναμιν τῶν γραμμάτων αὐτῶν
ἔχ· μόνον θέλουν γνωρισθῆ καθολικοὶ Ἐφοροὶ τῆς Ἐθνικῆς Κάσσης
ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀδελφότητα, ἀλλὰ θέλουν γίνῃ φιλοτιμότεροι καὶ προ-
θυμότεροι εἰς τὸ ἔργον τους.*

«*Ἀρθρον Κ΄.*

«*Ὁ πανιερώτατος ἄρχος Οὐγγροβλαχίας Κ. Ἰγνάτιος καὶ ὁ ἄρχων
Ποστέλνικος Μυροκορδάτος, στοχαζόμεθα εὐλογον, ὅτι πρέπει νὰ συγ-
κατέλθωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ συνεργήσωσιν, εἰς ὅ,τι κριθῶσιν
ἱκανοί, μετὰ τὸν κατάπλου μας ἐκείσε. Λοιπὸν ὁ Καλὸς καὶ οἱ λοι-
ποὶ συναγωνισταὶ πρέπει νὰ γράψωσι πρὸς τὴν Πανιερότητα του καὶ
τὸν ἄρχοντα Ποστέλνικον, πρῶτον μὲν νὰ παρῆρσιασθῶσιν εἰς τὸν ὑ-
ψηλότατον Αὐθέντην Ἰωάννην Καρατσάν, καὶ νὰ ἐξαιτήσωσι παρὰ τῆς
Ἐπιφλοτάτης του μίαν ἀδραν χρηματικὴν βοήθειαν, εἰδοποιούντες τὰς
ἀποφάσεις τοῦ ἔθνους πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ. Ἐλπίζομεν,
ὅτι τὸ ὄψος του θέλει φανῇ γενναῖος, καὶ θέλει βοηθήσει ἀδρότατα
εἰς τὴν τωρινὴν ἀνάγκην τὸ Γένος του. Ἐπειτα δὲ νὰ κινήσουν διὰ
τὴν Ἑλλάδα χωρὶς ἀναβολῆς μετὰ τοῦ Ἰωαννίδου καὶ Μαρτάκη, πρὸς
τοὺς ὁποίους φθάσας ἔγραψε καὶ ὁ Ἀρμόδιος περὶ τούτου. Εἰ δὲ καὶ*

δὲν ἀποφασίζουσι τὸν ἐρχομὸν τοὺς, θέλουσι προσέσει οἱ συναγωνισταὶ εἰς τὸ πρὸς τοὺς βρεθέντας γράμματα των, ὅτι νὰ μᾶς στείλωσι τὴν παρὰ ἰτησίαν των ἅπαντες, ἢ ὅστις ἐξ αὐτῶν προκρίνει νὰ διατρίβῃ μάλ-
λον εἰς Ἰταλίαν, παρὰ ν' ἀγωνίζηται εἰς τὴν πατρίδα ὑπὲρ τῆς ἐλευ-
θερίας της.

« Ἄρθρον ΚΑ'.

« Εἰς Νεάπολιν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ κολονέλλου Γεώργη, εὐρί-
σμεται ἕν σῶμα ἑλληνικοῦ στρατοῦ, οἱ ὅποιοι, μὲ τὸ νὰ ἤξέωρσι κα-
λῶς τὴν τακτικὴν, συμφέρει νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ ταύ-
την τὴν περίστασιν, ὅχι μόνον διὰ νὰ συνεργήσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ δι-
δάξουν τοὺς ἡμετέρους τὰ τακτικά. Λοιπὸν ὁ Καλὸς θέλει γράψῃ
πρὸς τὸν ἡμέτερον Κ. Χριστόδουλον Πριναρὴν εἰς τὸ Σάν Σεβέρ, ἄν-
δρα εὐκατάστατον καὶ φιλοπάτριδα, διὰ νὰ ἐλικύσῃ τὸ βρεθὲν ἑλληνι-
κὸν σῶμα, μὲ οἷους οἶδε τρόπους, τὸ ὅποσον, ἐφοδιαζῶν μὲ τὰ ἀναγ-
καῖα, ἀνεπισθῆτως νὰ ἐμβαρκάρῃ διὰ τὴν Σπάρτην.

« Ἄρθρον ΚΒ'.

« Τὸν Κ. Ἀντώνιον Τσουνὴν νομίζομεν ἱκανὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς Κρι-
μαίαν, ν' ἀνταμώσῃ τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους ὑπὸ τὴν δούλευσιν τῆς
Ῥωσσίας ἀξιωματικούς Ἑλληνας, τόσον τῆς στερεᾶς, ὅσον καὶ θα-
λάσσης, καὶ νὰ τοὺς παρακινήσῃ, δι' ὧν οἶδε μέσων, εἰς τὸ νὰ ζητή-
σωσιν ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τὴν ἀστάφρα τους καὶ νὰ συγκατέλθωσιν εἰς
τὴν Ἑλλάδα μὲ τοὺς ὑποκειμένους των στρατιώτας Ἑλληνας. Εἴμεθα
βέβηκοι, ὅτι, μὲ τὸ νὰ ἦναι φιλοπάτριδες καὶ εἰς τὸ ἄκρον ἐνθουσια-
σμένοι, ἀμέσως θέλουσι ὑπακούσει εἰς τὰς προσκλήσεις καὶ φωνὰς τῆς
πατρίδος, διὰ νὰ τὴν βοηθήσουν προθυμότατα. Λοιπὸν ὁ Καλὸς ὑπο-
χρεοῦται νὰ διενεργήσῃ καὶ αὐτὸ διὰ τοῦ βρεθέντος Α. Τσουνῆ μὲ τὰ
πρὸς αὐτὸν γράμματα καὶ προτροπὰς του.

« Ἄρθρον ΚΓ'.

« Τελευταῖον κρίνομεν ἀναγκαῖα διὰ τὴν Ἑλλάδα δέκα χιλιάδων
ἔπλα, νὰ διαμερισθῶσιν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας ἔτι δὲ καὶ πενταχοσίας
σπάθας, διὰ νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς. Περὶ δὲ ἄλλων πο-
λεμικῶν ἐφοδίων δὲν λέγομεν, ἐπειδὴ γνωρίζουσι οἱ συναγωνισταὶ μᾶς,
ὅσον εἶναι ἀναγκαῖότατα.

« Ταῦτα ἡμεῖς κρίνομεν ἱκανὴν δύνάμειν νὰ κατατροπώσῃ τὸν ἐχθρόν· φθάνει μόνον νὰ ἐπιμεληθῶμεν πολυτρόπως, νὰ διεγείρωμεν τοὺς Σέρβους, τοὺς Μοντενέγρους· νὰ διδάξωμεν τοὺς Ἕλληνας Καπετανέους νὰ βασιτάξουν ταχέως τὴν Ἠπειρόν· νὰ κατορθώσωμεν τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς νυκτικῆς τοῦ ἐχθροῦ δυνάμεως· νὰ συναχθῶσιν ἀπὸ Κριμαίας καὶ Νεαπόλεως οἱ ἡμέτεροι τακτικοὶ Ἕλληνες· νὰ κυριευθῇ ἡ παραδουνάβιος ἰσχυρὸς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τέλος ἡ Βλαχομπογδανία νὰ διαξασχίσῃ τὸ προσώπειόν· φθάνει, λέγομεν, νὰ διαπραχθῶσι ταῦτα πάντα, τότε, οὐσῆς καὶ τῆς Πελοποννήσου διοργανισμένης, καθὼς εἴπομεν, μετὰ τῆς νυκτικῆς μας δυνάμεως, ὁ ἐχθρὸς ἀφούκτως θέλει ἔμβει εἰς τὰ δίκτυά μας, καὶ πολλὰ εὐκόλως, ἐὰν προχωροῦντες οἱ ἡμέτεροι στρατηγοὶ δὲν λησμονήσουν, ὅτι ἡ εὐσπλαγχνία πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους προξενεῖ ἀκινδύνους νίκας. Ἡμεῖς εἴπομεν ἡ φρόνησις κρινέτω τὰ ἐπωφελεῖ. Περὶ δὲ Κρήτης καὶ λοιπῶν νήσων τῆς Μεσογείου θέλομεν ὁμιλήσει τὰ δοκῶντα ἐν καιρῷ πρόποντι » (α).

« Οὐδεμίαν τὸ πρακτικώτατον τοῦτο σχέδιον ἐπιδέχεται ἀντιζήτησιν ὡς πρὸς τὰς βάσεις, ἐφ' ὧν ἐθεμελιώθη, καὶ τὰς λεπτομερείας, δι' ὧν συνεδέθη. Πᾶς τις γνωρίζων ἀφ' ἐνὸς τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ ἀφ' ἑτέρου τοὺς ὄχι μικροὺς καὶ σχετικῶς ἐξησκημένους εἰς τὸν πόλεμον στρατοὺς τοῦ τυράννου κατὰ τὰ Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην· πᾶς τις γνωρίζων τὴν μεσολαβοῦσαν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐποχῆς διαφορὰν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας οὐ μόνον ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐπιπλοιστῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ διὰ τὸ ἐσωτερικὸν ταύτης καὶ ἐκείνης, ὁμολογήσει μεθ' ἡμῶν, δι' ὀπίσθη· ἐσκέφθησαν ἀρθότητος ἅμα καὶ καταλληλότητος οἱ συντάκται τοῦ σχεδίου, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς Σερβίας καὶ συνεπῶς ἀπὸ τοῦ Μέλανος ὄρους, τῆς Ἠπείρου καὶ τῶν Ἠγεμονειῶν. Τοιοῦτοτρόπως διεγείροντο σύγχρονοι κατὰ τῆς Τουρκίας, παρὰ τὸν ἐμφύλιον τοῦ Ἀλή πασᾶ, Τούρκων πρὸς Τούρκους, καὶ ἕτεροι· δύο πόλεμοι ἀρκτικῶς τε καὶ μεσημβρινῶς Χριστιανῶν πρὸς Τούρκους· πόλεμοι, οὓς ἡ περὶ ῥωστικοῦ δακτύλου καταπληκτικὴ παρὰ τοῖς Τούρκοις ἰδέα φοβερωτέρους καὶ δυσκαταμαχητοτέρους ἐμῆλθεν ἀναδειξάσαι. Ὁρθοτάτη ὡσαύτως καὶ μόνη ἀρμοδία συνελήφθη καὶ ἐξετέθη ἡ πρότασις περὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐν αὐτῷ τῷ νηυστάθμῳ τοῦ Κεραιεῖου κή-

που. Πραξικόπημα τοιαύτον οὐ μόνον ἐφικτὸν ὑπῆρχεν, ἀλλὰ καὶ ἄμεσον καὶ γενικὴν ἐγγυῶτο τὴν ἐπανάστασιν τῆς Μεσογείου μεθ' ἑλόντων ἀγαθωτέρων συνεπειῶν ταύτης.

Ἐπὶ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ εἰργάσθη καθ' ὀλοκληρίαν ὁ Ὑψηλάντης, ἐν Πετροπούλει ἔτι ὄν καὶ ἔπειτα, εἰ καὶ ἀπρόοπτοι περιστάσεις ἐπίνεγκον μεταβολὰς καὶ ἀποτυχίας ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν μεγάλας. Περὶ τῆς Σερβίας κατέβαλε πᾶσαν ἐνέργειαν, ὡς ἐμιλήσομεν ἀκολούθως ἐπὶ τοῦ οὐσιώδους τούτου ζητήματος κατὰ πλάτος. Περὶ τοῦ πολιορκουμένου Ἀλῆ πασσᾶ συμφώνους ἀπηύθυνεν ὀδηγίας, πρὸς οὓς ἀνῆκε (α). Τὴν δὲ σύστασιν κεντρικοῦ ταμιεῖου ἐν Κωνσταντινουπόλει οὐδόλως ἠμέλησεν (β), ὀνομάσας τριμελῆ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτροπὴν τὸν Κυριακὸν Κουμπάρην, Γεώργιον Σαματᾶν καὶ Ἐμμανουὴλ Παπᾶ. Παρὰ τὸν Πεζζαϊκὸν δὲ προσεκάλεσε καὶ τὸν Δικαῖον εἰς τὸν Προῦθον, ἵνα φωτισθῆ κάλλιον περὶ τῆς Πελοποννήσου. Τὸν δὲ Τσουνην καὶ Πελοπίδαν ἀπέστειλε, τὸν μὲν εἰς Κριμαίαν (γ), τὸν δὲ εἰς Αἴγυπτον, καὶ καθεζῆς. Ὡς δὲ θέλομεν ἰδεῖν ἀκολούθως, ἐπὶ μόνου τοῦ περὶ τοῦ τουρκικοῦ στόλου ζητήματος ὑπερίσχυσεν ἑτέρα ἰδέα, ἢ περὶ τῆς αἰφνηδίας κατοχῆς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πράγματα ἐπληθαίνον, καὶ ἀπρητέτο πλέον οὐ μόνον ἢ πρὸς τὴν παρυσκευὴν ἀποκλειστικὴν ἐργασία ἐκάστου, ἀλλὰ καὶ ἡ βεβιαίωσις πάσης προσωπικῆς θυσίας πρὸς τὸν πόλεμον, συνετέθη καὶ νέος ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὄρκος, διδόμενος ἰδίως παρὰ τῶν μάλλον διακεκριμένων προσώπων τῆς Ἐταιρίας (δ). Συγχρόνως δ' ἐπέμφθησαν αἱ ἀνήκουσαι διαταγαὶ εἰς τὴν ἐφορείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ὀργανωθῶσιν ἐνόρκως οἱ Ἴόνιοι πλοίαρχοι, ὡς μερὶς οὐσιώδης πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ αὐτῆς σχεδιαζομένων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐν συνόλῳ ἐνηργήθη ἡ ἑνωσις τῶν ἐκεῖ Ἰονίων παντὸς ἐπιτηδεύματος δι' ἐγγράφου κοινού (ε)· συνεπῶς δὲ ἐδόθη παρ' ἐκάστου ἰδίᾳ πλοίαρχου ἐνυπόγραφος ὑπόσχεσις, ὅτι ἐν δέοντι καιρῷ δώσει τὸ πλοῖον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πατρίδος, ἐφωδιασμένον δι' ὅλων τῶν μέσων, ὡς καὶ δέκα ἐνόπλους νύκτας διὰ τὴν ξηράν (ς).

Πρὸ παντὸς δ' ἄλλου ἐμελετᾶτο μετὰ σπουδῆς τὸ περὶ τοῦ τουρκικοῦ στόλου καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχέδιον. Ἡ ἰδέα αὕτη, ὄσω μεγάλη καὶ μαγευτικὴ, τόσω τολμηρὰ καὶ ἐδυνηρὰ διὰ τὰς δυσκόλως ὑπολογιζομένας συνεπειὰς αὐτῆς, ἐκανονίσθη τέλος πάντων, καὶ σχέδιον, τὸ ἀκόλουθον, ἐπέμφθη εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου.

« Ἐπειδὴ αἱ δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ συνίστανται κατὰ θάλασσαν καὶ ξηρὰν, πρέπει νὰ φροντίσῃτε νὰ κυριεύσῃτε τὴν εἰς θάλασσαν περισσότερον, διὰ τῆς ὁποίας ματαιοῦται παρευθὺς καὶ ἡ διὰ ξηρᾶς. Λοιπὸν, ἀδελφοί, ἡ πρώτη φροντίς σας θέλει εἶναι ἡ ἀνεπαίσθητος κατάληψις τοῦ στόλου, περὶ τῆς ὁποίας ἰδοὺ ὁ κατάλληλος τρόπος. Σεῖς δὲ ὄντες πλησίον, ἐπινοήσατε τὸν ἀρμολιώτερον προσέχοντες, μὴ παρεκτραπήτε πόρρω τῶν σκέψεών μας.

« Ἄρθρον Α'.

« Ἐκλέξατε πάντες ἐκ τῶν ἐμπειροτέρων Καπετανέων, τοὺς ὁποίους δυνάμει τοῦ παρόντος μας τούτου σχεδίου τιμῆσατε μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς χιλιαρχίας, διορίζοντας αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐκλέξῃ ἕκαστος δέκα Καπετανέους, τοὺς ὁποίους νὰ τιμῆσῃ καὶ αὐτοὶ δι' ἀδείας μας μὲ τὴν ἑκατονταρχίαν. Ὡσαύτως καὶ πεντηκοντάρχους πρέπει ἔπειτα νὰ ἐκλέξουν καὶ δεκάρχους ἐφεξῆς, γινομένης στρατολογίας. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι πάντοτε εἰς τὰ ἐπιχειρήματα θέλει προηγῆται φρόνησις καὶ ἐξέτασις τῶν ἠθῶν ἑκάστου στρατιώτου διὰ πολλὰ ἐνδεχόμενα ἐναντία.

« Ἄρθρον Β'.

« Οἱ μικρότεροι ἀξιωματικοὶ θρῆλυσι ἀναγκάτως ν' ἀποδίδουν εἰς τοὺς ἀνωτέρους τῶν ἡμερῶσιον λόγον τῆς στρατολογίας, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ἄλλον οἱ στρατιῶται, εἰμὴ τὸν ἀνώτερόν των. Ἄλλα, διὰ νὰ προσφέρωσι σέβας αὐτοὶ καὶ νὰ πείθωνται καὶ νὰ κλίνουν εὐκόλως εἰς τὸ σκοπούμενον, διορίζομεν, ἵνα ὁ Νάυαρχος κατὰ λόγον τῆς στρατολογίας δίδῃ εἰς τοὺς χιλιάρχους τὰ χρεῖωδη χρήματα διὰ ἓνα μῶνον μῆνα, καὶ αὐτοὶ πάλιν διὰ τῶν ἑκατονταρχῶν καὶ λοιπῶν ἀξιωματικῶν διανέμουν εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας τὸ ἀνάλογον καὶ δίκαιον μνηστῆρον. Εἶναι δυνατόν ν' ἀπαντήσωσι καὶ πολλοὺς θέλοντας ν' ἀγωνισθοῦν ἀνεξόδως ὑπὲρ πατρίδος. Πρὸς τούτοις ἀποφασίζομεν, ὅτι τὰ παιδιὰ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν πεσόντων, εἴτε ἀξιωματικῶν εἴτε στρατιωτῶν, νὰ τρέφωνται μέχρι τέλους ζωῆς ἐκ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον κάθε ἀξιωματικὸς θέλει φανερῶσι εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας, καταγράφων τὸ ὄνομα, τὴν γυναῖκα, τὰ τέκνα ἢ γονεῖς αὐτοῦ, διὰ νὰ καταλάβουν, ὅτι, ἐὰν ζήσουν, θέλουν εἶναι ἐνδοξοὶ καὶ εὐτυχεῖς καὶ ἀθάνατοι· ἐὰν ἀποθάνουν, καὶ μακαριστοὶ, καὶ ὅτι τὰ τέ-

κα των θέλουν τρέφονται και παιδεύονται αξίως, διὰ ν' ἀπολαύσουν εἰς τὴν ἀνδρικήν τους ἡλικίαν τὰ ἀξιώματα τῆς πατρίδος. Πρὸς τοῦτοις ὑποσχόμεθα εἰς τοὺς ἀνδραγαθήσαντας στρατιώτας ἀξιώματα ἀνάλογα τῆς ἀνδραγαθίας των.

« Ἄρθρον Γ'.

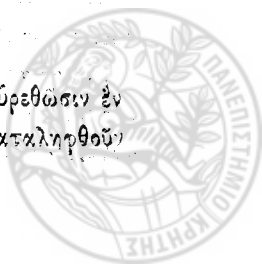
« Οἱ ῥηθέντες ἀξιοματικοὶ ὀφείλουν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡσυχίας νὰ παρατηρήσουν καλῶς τὰς θέσεις τοῦ Ἄρσανᾶ, νὰ μετρήσωσιν ὅλα τὰ περιεχόμενα πολεμικὰ πλοῖα ἀπὸ τὸν μέγιστον τριπόντε ἕως τὴν μικροτέραν σαλούπκ'· νὰ ἐπαριθμῆσωσιν ἔτι τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λιμένα ὅλον καὶ τὰ περὶ τὸν Γαλατᾶ ἐμπορικὰ φορτηγὰ πλοῖα, τὸσυν ἡμέτερα, ἔσον ἐχθρικά, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς τῆς ἀπαριθμήσεως δύνανται οἱ ἀξιοματικοὶ οὗτοι νὰ διακρίνουν εὐλόγως τὸ συμφέρον εἰς τὴν ἀκαρικίαν στιγμὴν. Τέλος πάντων πρέπει νὰ κατασκοπεύσουν τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν ἐχθρῶν, διὰ νὰ μάθουν, ποῖα ἐξ αὐτῶν περιέχουν ὕπλα, καὶ ποῖα εἶναι διόλου γεγυμνωμένα, διὰ νὰ προηξέυρατε ἐν καιρῷ, τὶ χρειάζεται, διὰ νὰ τὸ προετοιμάσετε, καὶ τὶ εὐρίσκεται μέσα ἀπὸ τουφέκια, σπάθιας καὶ λοιπά· ἐπειδὴ, ὡς βεβαιούμεθα, διὰ φόβον πυρκαϊῆς ἐκβάλλουν ὅλα τὰ θειώδη ἀπὸ τὰ πλοῖα, καθὼς καὶ τὰ περισσότερα τῶν κανονίων.

« Ἄρθρον Δ'.

« Ἐνεκα λοιπὸν τούτου σᾶς συμβουλευόμεν νὰ δοκιμάσετε τὸν Καπτάν Κωνσταντῆ Γκιουῤστον, διοικητὴν τοῦ στόλου· καὶ, ἐὰν ἦναι τῶν ὄντι φιλόπατρις, τὸν ψηφίζομεν ἀπὸ τὴν σήμερον Ναύαρχον, τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν ὄχι μόνον νὰ κάμῃ τὴν περιγραφὴν ἐκάστου πλοίου καὶ νὰ στρατολογήσῃ, καθ' ὃν τρόπον ἤξεύρει, ἀλλ' ἐν καιρῷ νὰ ἐξομαλίσῃ τὴν προσβολὴν μετὰ τὴν οἰκονομίαν τῶν νυκτερινῶν φυλακῶν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐὰν γνωρίζετε, ὅτι κλίνει εἰς τὸ ἐναντίον φρόνημα, φροντίσατε, ὅπως οἴδατε, τὸ συμφέρον, καὶ ἐξομαλίσατε τὴν ὁδὸν ἀλλεοτρόπως.

« Ἄρθρον Ε'.

« Εἰς Μπρεσίτσιας, καθὼς πολλάκις συνειθίζεται, ἐὰν εὐρεθῶσιν ἐν ἡ δὴ βασιλικὰ πλοῖα, κῦτὰ κρίνομεν συμφέρον τὸ νὰ κατακληρθοῦν

δι' ἑκατοντάρχων μας συγχρόνως μὲ τὴν κυρίευσιν τοῦ στόλου· διὰ τὸ ὅποσον ὑποχρεοῦμεν τὸν Ναύαρχον νὰ ἐκλέξῃ ἄνδρας ἀξίους, καὶ ἐν καιρῷ προσβολῆς νὰ δώσῃ τὸ ἀναγκαῖον σημεῖον. Τὸ αὐτὸ λέγομεν, ἐὰν κατὰ τύχην εὐρεθῇ εἰς τὸν λιμένα ἐν ἧ καὶ περισσότερα πολεμικὰ, ἐλθόντα ἐξώθεν ἢ μέλλοντα νὰ ἐκπλεύσουν· ἐπειδὴ κυριεύοντες ταῦτα ἔτοιμα, δὲν ἀπαντῶμεν σχεδὸν οὐδεμίαν δυσκολίαν.

«*Ἀρθρον ΣΤ'.*»

«Ὅταν ἔλθῃ ἡ τελευταία ἡμέρα, οἱ χιλιάρχοι πρέπει νὰ διορίσωσι τοὺς ἑκατοντάρχους των καὶ λοιποὺς ἀξιωματικούς, νὰ διατάξουν τὸν στρατὸν εἰς τὰ πλησίον τοῦ στόλου μέρη, κάμνοντες τὰς χρειώδεις παραγγελίας. Μέρη πλησιάζοντα καὶ ἀνύποπτα ἀπὸ μὲν θαλάσσης θεωροῦμεν, ὅσα φιλικὰ πλοῖα τύχουσιν εἰς Καλαφάτ-γερι καὶ εἰς τὴν ἀντικρὺ αὐτοῦ γραμμὴν ἕως τὸν Μπαλατῶν. Τὸ Χάσκιοι μάλιστα φαίνεται ἀρμόδιον. Διὰ τοῦτο φροντίσατε ἐκεῖ νὰ παραχειμάσουν δέκα φιλικὰ πλοῖα τοῦλάχιστον, ἐπειδὴ ἐκεῖθεν τὸ ρεῦμα καὶ ὁ ἀῆρ εὐκόλως θέλει σύρει τὰς βάρκας μας εἰς τὸν στόλον, καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια πλοῖα θέλει βάλει εἰς ἐνέργειαν. Ἐκ τῆς ζιγρᾶς δὲ εἶναι τὸ Σταυροδρόμιον καὶ τὰ λεγόμενα Ταταῦλα. Πλὴν τὸ μακρὸς τοῦ διαστήματος ἡμπορεῖ νὰ προξενήσῃ θόρυβον· διὸ περὶ τούτου, σεῖς εὐρισκόμενοι πλησίον καὶ θεωροῦντες μὲ τὰ σωματικὰ ὄμματτα, ἐκλέξατε τὸ συμφέρον. Ἐτι ὁ Μπαλατῶς, τὸ Φανάρι, τὸ Τζουμπάλι ἡμποροῦν νὰ κρύψουν ἱκανούς· πλὴν δι' αὐτοὺς πρέπει νὰ ἐτοιμάσητε φιλικὰ νησιώτικα καΐκια, ἐλλιμενισμένα πλησίον εἰς τὰ ἐκεῖ λιμάνια ὡς ἀνύποπτα· τὰ ὁποῖα, ἐὰν δὲν ἦναι φιλικὰ, ἅς ἦναι καὶ μισθωτὰ σοφιστικῶ τρόπῳ, καὶ ἐν καιρῷ μεταχειρίζονται ἀκόπως εἰς τὸ σκοπούμενον. Σημειώσατε ἑμῶς, ὅτι πρέπει οὗτοι νὰ κρύπτονται ἐν καιρῷ τῆς τελευταίας νυκτὸς εἰς φιλικὰ παραθαλάσσια ὀσπήτια. Πρὸς τούτοις μὴ δόσετε πίστιν μήτε εἰς τὸν ἀγιώτατον, ἀσκητικώτατον καὶ φιλογενέστατον καλόγηρον, οὔτε εἰς τοὺς στενοὺς φίλους αὐτῶν (α).

«*Ἀρθρον Ζ'.*»

«Τούτων δὲ οὕτω διαταχθέντων, κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἐν διωρισμένη ὥρᾳ νυκτὸς δύνανται ἅπαντες νὰ κινηθῶσιν εὐτάκτως πανταχόθεν πρὸς τὸ σκοπούμενον, καὶ νὰ προφθάσουν τάχιστα καὶ ἀνε-

παισθητά εἰς τὰ πλοῖα τῶν ἐχθρῶν. Δι' αὐτὸ τὸ ἐπιχειρήμα ἀνάγκη πᾶσα τὸ νὰ ἐτοιμασθετε εἰκοσι τοῦλάχιστον ἢ εἰκοσιπέντε πλοῖα ἀπὸ 8 ἕως 16 κανονίων, ἐφωδιασμένα καλῶς καὶ ἔχοντα κατὰ τὸ ποσὸν τῶν κανονίων ἀναλόγους καὶ τοὺς στρατιώτας· ἐκ τῶν ὁποίων τέσσαρα, τὰ μικρότερα διὰ τὸ ἀνύποπτον, πρέπει νὰ βαλθοῦν εἰς σειρὰν ἀπὸ Γενι-καπί ἕως Ὀδοῦν-καπησί· τὸ δὲ πῶς καὶ πότε στέκει εἰς τὴν φρόνησιν τῶν ἀξιωματικῶν μας. Δέκα τὰ μεγαλύτερα καὶ πολυπληθέστερα ἀπὸ Καλαφάτ-γερὶ ἕως Τοπχανὺν ἀναμιξί μετὰ ἄλλα. Ὅταν εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ἔχωμεν αὐτὰ τὰ πλοῖα, ἠμποροῦμεν νὰ φρεθῶμεν; Ὅταν ἀρχήσωσι μετὰ τὰ κανόνια καὶ τουρέκια νὰ πυροβολοῦν, ποῖος τολμᾷ νὰ ἐμβῆ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ νυκτός; Ἄλλ', ἐὰν εὐρεθῶσιν ἀρματωμένα ἐχθρικά πλοῖα καὶ κυριευθῶσιν ἐξ ἐφόδου, τί πνοὴ πλέον μένει εἰς τὸν ἐχθρὸν; Λοιπὸν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως, ἀνάγκη, ὡς εἶπομεν, νὰ ἔχετε προετοιμασμένα τὰ βληθέντα πλοῖα εἰς τοὺς εἰρημένους τόπους, διὰ ν' ἀρχίσουν εὐθὺς τὴν φωτιάν, ὅταν ὁ στόλος κυριευθῆ· ἔτι δὲ, καὶ διὰ νὰ ἔχουν εὐκαιρίαν οἱ ἡμέτεροι νὰ τραβήξωσι τὸν στόλον, ὅπου συμφέρει, καὶ νὰ ἐτοιμασθοῦν τοῦ ὁποῦ γεινομένου, καὶ ὁ ἐχθρὸς θέλει τρομάξει τόσον, ὥστε ἀπελπίζόμενος κατὰ θάλασσαν θέλει χάσει τὸ ἐν δεύτερον τῆς ζωῆς του.

«*Ἄρθρον Η'.*

«*Καιρὸν πρέπει νὰ ἐκλέξητε νυκτερινὸν καὶ ἀνεμώδη, βορρᾶ πνέοντος, διὰ νὰ βοηθῆ τὰ πλοῖά μας νὰ κινῶνται καὶ νὰ πυροβολοῦν, νὰ θρέψῃ τάχιστα τὰς πυρκαϊάς, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ βάλητε διὰ γνωστῶν μέσων, ὅπου συμφέρει, διὰ νὰ τρέξῃ ὁ ἐχθρὸς ἐκεῖσε καὶ ν' ἀφήσῃ ἄδεια τὰ μέρη, ὅσα συμφέρει νὰ προκαταλάβητε, διὰ νὰ δυνηθῆτε δι' αὐτῶν νὰ χειρῶσητε εὐκολώτατα καὶ ὅλην τὴν μητρόπολιν.*

«*Ἄρθρον Θ'.*

«*Ἐὰν ὁ στόλος κατοικῆται ἀπὸ ὀλίγους φύλακας καὶ ἦναι τρόπος, οἰκονομουμένων αὐτῶν, νὰ κυριευθῆ ἡσύχως, ἐν ᾧ ὅλοι εἶναι εὐθισμένοι εἰς ὕπνον, πρὸ τῶν πυρκαϊῶν συμφέρει νὰ ἐπιχειρησθῆτε τὴν κατάληψιν τοῦ στόλου· ἐπειδὴ, ὅταν γένουν ἐκεῖναι, καὶ μὲν τρέχουν οἱ περισσότεροί εἰς τὴν φωτιάν, ἀλλὰ μένουν καὶ ἄλλοι τόσοι ἔξυπνοι εἰς θάλασσαν, οἱ ὁποῖοι, καὶ ἂν δὲν ἠμποροῦν ν' ἀντισταθοῦν εἰς τὴν δρ-*

μήν μας, πλὴν εἶναι ἱκανοὶ θορυβοῦντες νὰ διαδώσουν τὸ πρᾶγμα, ὥστε νὰ ἐμποδίσουν τὴν ὑποχείρωσιν τοῦ τυράννου, τὴν ὁποίαν συμφέρει νὰ φροντίσῃτε. Λοιπὸν σεῖς ὄντες πάντοτε παρὼν εἰς περιστάσεις πυρκαϊῶν, κάμνετε ἐπιστάσιαν εἰς αὐτὸ τὸ ἄρθρον· καὶ, ἂν ἦναι εὐκόλον πρὸ τῶν πυρκαϊῶν τὸ νὰ κατορθωθῇ ἡσύχως ἢ κατ'ἀληψις τοῦ στόλου, καλῶς εἰδὲ, πρέπει νὰ ἐνεργήσῃτε μίαν ἀνήκουστον πυρκαϊᾶν εἰς τὸ Σκούταρι κατὰ τὴν ἐ. Ὥραν τῆς νυκτός, ὅπου ἀφ' οὗ τρέξουν οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τὰ τάγματά των καὶ ἀδειάσουν ἀπὸ τὰ εὐρωστότερα σώματα, ὅσα μέρη ζητοῦμεν νὰ κυριεύσωμεν, τότε κινηθῆτε ὀρμῶντες εἰς τὰ σκοπούμενα, διὰ νὰ τὰ υποχειρώσῃτε τάχιστα.

«*Ἄρθρον Γ'.*

«*Ἄλλ', ἐπειδὴ εἶπομεν περὶ πυρκαϊῶν, παραγγέλλομεν, ὅτι συγχρόνως πρέπει νὰ θαλθῇ μία καὶ εἰς τὸ Ἰσάρι ἀπὸ τὸ θόρειον μέρος, καὶ ἑτέρα περὶ τὰ μέσα τοῦ Νεοχωρίου· συγχρόνως ὅμως, διὰ νὰ μὴ ἔχουν καιρὸν νὰ νοήσουν οἱ χωριανοὶ τὰ τῆς πόλεως, μήτε αὐτοὶ τὰ ἐκείνων, καὶ διὰ νὰ ἐμποδίσουν πολλῶν ἐχθρῶν τὴν ὁρμὴν εἰς τὴν πόλιν. Ἐὰν δὲ καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος συγχωρῇ τὸ συμφέρον καὶ ὁ καιρὸς, ἄς θαλθῇ καὶ ἐκεῖ τετάρτη πυρκαϊά. Ἡ δὲ πέμπτη πρέπει ἐκ τοῦ προφανοῦς, μετὰ τὸ γενέσθαι ταῦτα πάντα, νὰ τεθῇ περὶ τὰ μέσα τῆς πόλεως ἀπὸ ἡμετέρους στρατιώτας.*

«*Ἄρθρον ΙΑ'.*

«*Εἰς κυρίευσιν τοῦ ἄρσανά πρέπει νὰ διοργανίσῃτε καὶ τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ μπάνιον σκιάθους, ὥστε τὴν ἰδίαν νύκτα νὰ διακόψωσι τὰς ἀλύσεις των, ἵνα βαστάξουν τοὺς παρακοιμωμένους φύλακας, ἢ νὰ τοὺς οικονομήσουν, ἂν ὁ καιρὸς ἐπιτρέψῃ. Ταῦτα πρέπει νὰ ἐνεργῶνται πάντοτε φρονίμως, διὰ νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ τί ἐναντίον. Τοιοῦτοτρόπως θέλετε κυριεύσει ἀναμφιβόλως τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπελπισία πολλάκις ἐνεργεῖ, ὅσα δὲν ἐλπίζει ὁ κκατακτητῆς, διὰ τοῦτο αὐτὸς νὰ ἦναι Προμηθεὺς, διὰ νὰ μὴ γίνῃ Ἐπιμηθεύς.*

«*Ἄρθρον ΙΒ'.*

«*Περὶ δὲ στερεάς, ἐὰν ἐσεῖς διορίσῃτε ἐκ τῶν φρονιμωτέρων κατὰ πηδῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καθ' ὃν τόπον εἶπομεν καὶ εἰς*

τὸ ναυτικόν, εὐκόλως αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἠμποροῦν νὰ ἀναπληρώσουν ὄχι μόνον πέντε χιλιάδας, τὰς ὁποίας νομίζομεν ἱκανάς, ἀλλ' ἴσως καὶ περισσοτέρας. Ἐξ αὐτῶν εἶναι πολλοὶ εἰδεασμένοι. Κοινολογήσα-
τε λοιπὸν καὶ εἰς αὐτοὺς τὰς ὑποσχέσεις μας περὶ τῶν γυναικῶν, τέ-
κνων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν, ὅτι θέλουν νομίζονται τέκνα τῆς πατρίδος,
καὶ ὅτι θέλουν τρέφονται ἐπὶ ζωῆς των ἐκ τοῦ κοινοῦ.

« Ἀρθρον ΙΓ'.

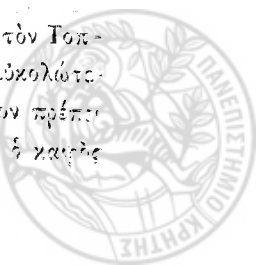
« Οἱ πεζοὶ οὗτοι ἀξιωματικοὶ πρέπει πρότερον νὰ κατασκοπεύσουν ὅλα τὰ μέρη, ἵνα ἐν καιρῷ βαστάξουν ἐξ αὐτῶν τὰ συμφερότερα, διὰ
νὰ κτυποῦν πανταχόθεν ἀνδρείως τὸν ἐχθρὸν, καὶ νὰ τὸν βαστοῦν
σχεδὸν εἰς ἐντελῆ πολιορκίαν' ἐπειδὴ τότε τοιοῦτοτρόπως ὁ τύραννος
βλέπων ἑαυτὸν πολιορκημένον, καιόμενον καὶ πολεμούμενον, καὶ μὴ δυ-
νάμενος ν' ἀντιταχθῆ κατὰ θάλασσαν, ἐπειδὴ δὲν ἔχει κιάστρα πρὸς τὸν
ἄρσανα, μήτε κατὰ ξηρὰν, ἐπειδὴ οἱ ἐδικοί μας φυλάττοντες καλῶς
τὰς θύρας καὶ κάθε ὥραν πολλαπλασιαζόμενοι, θέλουν παραστήσει
ἓνα πολυάριθμον στρατὸν, ταῦτα πάντα βλέπων καὶ ἀπαρῶν, τῶσσι
θέλει τρομάξει, ὥστε τὴν ἰδίαν ἢ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔσται ἀναγκασ-
θὲν νὰ ἐκλέξῃ ἐν ἀπὸ τὰ τρία, ἢ φυγὴν, ἢ νὰ παραδοθῆ, ἢ νὰ καθ-
μὲ ὄλους τοὺς συγγενεῖς του.

« Ἀρθρον ΙΔ'.

« Τοῦτο τὸ πεζικὸν στρατεύμα κατ' ἀρχάς πρέπει νὰ συντελῆ ἀπὸ
Ρομειώτας κασάπηδας, μπάκσεβανέους καὶ ἄλλους τοιοῦτους, ὡς
ἔχοντας ἐμπειρίαν ὕπλων. Ἐνεκα τούτου υποχρεοῦνται οἱ ἀξιωματι-
κοὶ νὰ στείλωσι κήρυκας εἰς τὰ χωρία τῆς Πόλεως καὶ τοῦ Καταστέ-
νου, καὶ ἂν ἡ φρόνησις ἐπιτρέψῃ, καὶ εἰς Ἐπιβάταις καὶ Μέτραις θέ-
λουν ὑπάγει, προσκαλοῦντες τοὺς τοιοῦτους νὰ προφθάσουν ἐν καιρῷ
πρέποντι. Σεῖς λοιπὸν ἐπιμεληθῆτε καὶ περὶ τούτου.

« Ἀρθρον ΙΕ'.

« Δύο χιλιάρχοι πρέπει νὰ διορισθοῦν νὰ εἰσβάλουν εἰς τὸν Τοκ-
χανᾶ, ὁ εἰς ἀπὸ ξηρᾶς, καὶ ὁ ἕτερος ἀπὸ θαλάσσης, ἢ ὅθεν εὐκολώτε-
ρον κριθῆ. διὰ νὰ κυριεύσουν καὶ αὐτὸν ἐξ ἐφόδου, τὸν ὁποῖον πρέπει
νὰ κατασκοπεύσουν πρότερον, καὶ ὃν τρόπον διδάξῃ αὐτοὺς ἡ καιρὸς

καὶ ἡ φρόνησις. Εἷς ἕτερος χιλιάρχος πρέπει νὰ διορισθῆ νὰ κυριεύσῃ τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὸ Ταξίμι στρατιωτικὸν καταγώγιον τῶν Τοπτσιδων. Ὁ λόγος σαφής, διὰ τοῦτο καὶ τὸν σιωπῶμεν διὰ τὸ σύντομον.

«*Ἄρθρον ΙΣΤ'.*»

« Διὰ νὰ κρατήσωμεν ἐπιπέδους καὶ ἡσύχους καὶ τοὺς εἰς τὸ Κατάσθενον ἔχοντας τὰ κείνην στρατιώτας τῶν ἐχθρῶν, ἐκ τῶν εἰρημνίων εἰκοσιπέντε πλοίων διορίσατε δύο εἰς Ἀρναούτκιοι καὶ δύο εἰς τὰ Θεραπεῖα, τὰ ὅποια καὶ διὰ ξηρᾶς, ἢν τύχῃ, καὶ ἐκ τῶν πλοίων δύνανται νὰ πολεμοῦν τοὺς ἐχθροὺς ἐὰν ἀντισταθοῦν εἰδημῆ, εὐκόλως κατεβαίνουν εἰς τὴν Πόλιν, ὡς τῆς τυχοῦσης. Τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτὰ πλοῖα ἅς ταχθοῦν κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς πόλεως καὶ πέραν τοῦ βασιλικοῦ παλατιοῦ, ἔχοντα προσταγὴν, ὅχι μόνον εἰς καιρὸν πρέποντα νὰ βαστάζωσιν ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἀλλ', ἐὰν ἐξέλθῃ ὁ τύραννος ἢ εἰς τὴν πυρραϊάν, μὴ ἔχων εἰδήσιν τῆς ἀποστάσιος, ἢ διὰ νὰ φύγῃ, νὰ προσπαθήσων τὴν κατάληψίν του. Ἄλλο ναυτικόν, ἐκτὸς τῶν εἰκοσιπέντε πλοίων μὲ ἱκανὰς προετοιμασίας, φαίνεται περιττὸν, ἐπειδὴ αἱ παρακινήσεις τότε, τὸ κεφάλαιον τῆς θρησκευτικῆς, τὸ βέβαιον τῆς νίκης καὶ ἡ ἀνάγκη τέλος πάντων θέλει ἐνώσει ὡς καὶ τὰ παραμικρὰ πλοιάρια μὲ ἡμᾶς.

«*Ἄρθρον ΙΖ'.*»

« Δὲν εἶναι περιττὸν οἱ ἡμέτεροι ἀξιωματικοὶ τὸ νὰ φροντίσωσιν καὶ τὴν κυριεύσιν τῆς ἀποθήκης τῶν πολεμικῶν ἐφοδίων τοῦ ἐχθροῦ, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν δυνάμεθα νὰ κρατήσωμεν τὰ πάντα κατὰ τὸ παρὸν ὅμως προβλέψατε τὰ ἀναγκαῖα, ὅπως ἡ φρόνησις καὶ ὁ τρόπος σὰς ὀδηγήσῃ, διανεμόντες ἐφόδια εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας στρατιώτας.

«*Ἄρθρον ΙΗ'.*»

« Διὰ νὰ ἐνωθῶσιν ὅλοι οἱ ἡμέτεροι δημογεγεῖς μὲ ἡμᾶς ὡς τὸν τάχος, ὁ Ναύαρχος, καθ' ἣν ὥραν κυριεύσῃ τὴν σκάβον, ἀμέσως πρέπει νὰ στείλῃ ἓνα ἄνθρωπον μὲ γράμμα εἰς τὸν Πατριάρχην, διαλαμβάνον, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ κοινοῦ λαοῦ καὶ ἡ σωτηρία του ἔρηται ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ἅς ἐκλέξῃ ἢ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τοὺς ἀσεβείας εἰς τὴν ἐπανάστασιν, ἢ διὰ τὴν παρακοήν νὰ καθ' αὐτὸς καὶ τὸ ποίημαν του μετὰ τῶν ἀλλοτρῶν.

λων, ἂν δὲν ἐνδώσουν αὐτοὶ καὶ ὑποταχθῶν. Λοιπὸν, Σὲ διορίζομεν (νὰ τὸν λέγῃ) νὰ στείλῃς πανταχόσε τῆς πόλεως ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, καθ' οὓς ἤξεύρεις τρόπους ἢ Παναγιότης σου, τὸν μὲν ἐλεκτὸν λαὸν νὰ διεγείρῃς, τοὺς δὲ ἀσθεεῖς νὰ ἐκφοβίσῃς κηρύττων, ὅτι, ἂν δὲν ἡσυχάσουν καὶ παραιτήσουν τὰ ὅπλα, θέλουν χαθῆ κατὰ κράτος. Οἱ ἐκκλησιαστικοί, ὡς ἔχοντες ἰσχύον εἰς τὸν κοινὸν λαόν, ἤμποροῦν εὐκόλως νὰ διεγείρουν ἅπαντας εἰς τὸ νὰ γνωρίσουν ἐκόντες ποροῦντες τὸ ἀληθῶς συμφέρον τους, ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐνωθῶν, ἐν ᾧ βλέπουν προφανῆ κίνδυνον τῆς ὑπάρξεώς των. Τοιοῦτον γράμμα συμφέρει νὰ δοῦν ἔν καιρῷ πρόποντι καὶ εἰς τὸν Μητροπολίτην Δέρκων, ἢ εἰς ἄλλον τινὰ ἰσχυρὸν, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τοῦ Μπουλούδερε Χριστιανοὶ καὶ τῶν Θεραπείων, ἂν διενεργηθῶν, ἤμποροῦν ν' ἀπαντήσουν τὴν ἐρμὴν τῶν εἰς ταῖς τάξιαις Τούρκων καὶ νὰ τῆς κυριεύσουν· βοηθούμενοι δὲ καὶ ἀπὸ τὰ ἐκεῖ πλοῖά μας, ἤμποροῦν νὰ ἐξελείψουν κάθε λείψανον τῶν ἐχθρῶν, εὐρισκόμενον εἰς τὸ Κατάστανον.

« Ταῦτα, ἀδελφοί, ἂν ἀκολουθήσετε μὲ δραστηκὸν τρόπον καὶ βάλετε εἰς πράξιν φρονίμως, ὅχι μόνον θέλετε κυριεύσει τὸν στόλον, ἔπου ἤμποροῦτε οἱ ἀπόλεμοι νὰ διαφυλαχθῆτε πανοικὶ σώζοντας, ὅτι θέλετε, ἀλλὰ θέλετε ἰδεῖ εἰς χεῖράς σας καὶ τὸν ἐχθρὸν μας. Ἄλλο περισσότερο στρατεύμα δὲν χρειάζεσθε· δεκαπέντε γιλιάδες ἀρκοῦν, ἂν καὶ τὰ πλοῖα ἔχουν ἀπὸ ἑκατὸν στρατιώτας· εἰδεμῆ, δεκατρεῖς τοῦλάχιστον.

« Εἰς τὴν Πόλιν τοῦλάχιστον εὐρίσκονται πάντοτε 500 πλοῖα παραχειμαζόμενα· ἐκ τούτων εὐκόλως δύναται νὰ συναθροισθῆ τὸ ναυτικόν. Ἐὰν δὲ ἀρχήσῃτε ἀπὸ τῆς κησάτιδας, ὄντας προδιατεθειμένους, δὲν θέλετε ἀργήσαι δι' αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃτε καὶ τὸ πεζικὸν σῶμα. Λοιπὸν, ἄμα λάβητε τὸ παρὸν μας σχέδιον, ἀμέσως χωρὶς ἀναβολῆς ἀρχήσατε τὸ ἔργον σὺν Θεῷ, ἵνα εὐρεθῆτε ἔτοιμοι ν' ἀγωνισθῶμεν συγχρόνως πανταχόθεν.

« Δὲν ἔχετε περισσότερο καιρὸν, εἰμὴ μόνον ἓνα μῆνα τοῦλάχιστον. Ἡμεῖς τότε, ὅπουτ' ἀλλομὸν ἐξώθεν ν' ἀρχήσωμεν, σὺς προεὐθεάζομεν. Προσάγετε, ἵνα συγχρόνως κινήσωμεν τὰ ὅπλα. Ἡμεῖς θέλομεν σὺς προφθάσαι βοήθειαν, μαλονότι ἡμεῖς βέβαιον, ὅτι, ἂν ἀκολουθήσῃτε, ὡς εἶπομεν, δὲν ἔχετε χρεῖαν παντελῶς ἡσυχίας καὶ μωῆς, ὅτι εὐθὺς θέλομεν προφθάσαι. Γενάτε πολυκαρπῶς, μὴ ἀλλοτρίως καὶ

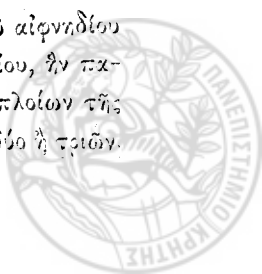
στρατηγηματικοί, διὰ τὰ ἀφήσητε ἐν παράδειγμα γενναϊότητος εἰσέτι ἀνηκούστου εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἐξέωσθε » (α).

Μεγάλη καταφαίνεται ἡ διαφορὰ τοῦ περὶ Κωνσταντινουπόλεως σχεδίου, παραβαλλομένου πρὸς τὸ γενικόν, ὃ προετάξαμεν. Ἐκεῖνο μὲν ἐστῆρικται ἐπὶ γνώσεως πραγμάτων ἀκριβοῦς· τοῦτο δὲ ἀποδείκνυσι, καὶ ὡς σύνολον καὶ ὡς λεπτομέρεια, ὅτι τὸ περὶ στόλου καὶ Κωνσταντινουπόλεως ζήτημα ἐξελέφθη ὡς παιδιὰ τις μᾶλλον, ἢ ὡς σπουδαιότης, καὶ σπουδαιότης μάλιστα πλείστου λόγου. Οὕτως, ὅσην βλέπει τις πραγματικότητα καὶ νοῦν στρατηγικὸν ἐν τῷ πρώτῳ, τοσαύτην ἀπαντᾷ ἀφάιρσιν δυστυχῆ ἐν τῷ δευτέρῳ. Πῶς ἄρα ὑπελήφθη δυνατὴ διὰ τῶν τετρακοσίων ἢ καὶ ἑξακοσίων Ὑδραίων καὶ τῶν ἐν τῷ ναυπηγεῖῳ καταδίκων ἢ κατάληψις ὀλοκλήρου στόλου, καίτοι ἐλλιμενισμένου καὶ ἀπαρασκευάστου, συγχρόνως δὲ καὶ ἡ ἐξ ἐφόδου κυρίευσις πλοίων τῆς γραμμῆς ἐν ἐνεργείᾳ, καὶ ἔτι ἡ κατοχὴ ναυστάθμου καὶ ἀποθηκῶν, διὰ μιᾶς φύκτης ἀνθρώπων ἀπέναντι πλήθους μεγάλου πελεμίων, ἔστω καὶ Τούρκων; Τί ἠδύνατο οἱ ὀλιγαριθμώτατοι πάντοτε ἐν τοῖς κινουμένοις πλοίοις τῆς γραμμῆς Ὑδραῖοι; Τί ἠδύνατο εἰκοσιπέντε, ἢ καὶ πλείονα φορταγωγὰ πλοῖα τῶν Κεφαλλήνων διὰ τὸν Βόσπορον, τὸ μέγα τηλεβολοστάσιον (Τοπχανᾶν), τὸν Κεράτειον κόλπον, τὴν ὕλην ἀπὸ θαλάσσης περίμετρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Ὡσαύτως δὲ, ἵνα καταβληθῆ τοσοῦτος συντεταγμένος ὅπως δῆποτε στρατὸς Γενιτσάρων καὶ ἄλλων ταγμάτων διαφόρων ὕπλων, ἐξ ἑκατὸν περίπου λογιζομένων χιλιάδων, κυριευθῶσι δὲ τοσοῦτοι ἰσχυροὶ στρατῶνες καὶ τηλεβολοστάσια, πῶς ἐπήρουν, ἔστω καὶ δεκαπεντακισχίλιοι, παῖδες κρησιωτῶν (β), κηπουροὶ καὶ τοιοῦτοι ἄλλοι Θραῖκες καὶ Ἡπειρώται, ὅτε οἱ κάτοικοι Χριστιανοὶ ἄοπλοι ὕλως ἦσαν καὶ παντάπασιν ἀπόλεμοι; Ὀλίγω κατόπιν, ἢ κατὰ τὸν νόημα ἔθριον, οἱ ἔφοροι αὐτοὶ ἐβεβαίουν, ὅτι μόλις δύνανται τὴν συσσωμάτωσιν τετρακισχιλίων ἢ πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, καὶ τούτων κακῶς ὀπλισμένων (γ). Ἀφίνοντες δὲ ἐν μέρει τὴν διὰ τοιοῦτον κίνημα ἀπαιτουμένην κολοσσιαίαν ὕλικὴν προπαρασκευῆν, ἐν ᾗ οἱ ἔφοροι Κωνσταντινουπόλεως οὐκ εἶχον τοιαύτην καὶ ἀδύνατοι ἦσαν πρὸς πᾶσαν προμήθειαν (δ), οὔτε λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἐντὸς μηνὸς προδιωριζομένην ἐφαρμογὴν σχεδίου τόσῳ ἐκτενοῦς καὶ πολυμεροῦς, ἐρωτῶμεν ἔτι, διὰ τίνος μαχητικῆς δυνάμεως ἤθελον συγκερτεῖσθαι καὶ ἰδῆ-

γείσθαι οί επανάσταται, μὴ ὑπάρχοντος ἀρχηγοῦ ὠρισμένου, καὶ τούτου μεγάλης ἰκανότητος περὶ τὰ πολεμικὰ, μεγάλης εὐφυΐας καὶ μεγάλης τόλμης ἀνδρός; Ἦρκοὺν ἄρα διὰ τὸν περὶ τῶν ὅλων τούτον ἀγῶνα μόνον « τὸ αἰφνίδιον τοῦ ἐπιχειρήματος, τὸ κεφάλαιον τῆς ἠθροσκείας, αἱ πυρκαϊαὶ καὶ αἱ μετέπειτα προκηρύξεις τοῦ πατριάρχου; »

Λυπηρῶς οἱ τοιαύτην σχεδιάσαντες τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἤτοι τὸ κατὰ κεφαλῆς τοῦ τυράννου κτύπημα, ὑπέλαβον δυνατὰ τὰ ἀδύνατα, τοὺς δὲ Τούρκους ἀναξίους ὕλως τῶν ὅπλων, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἄλλους μῦθους. Οὔτε τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῆς χώρας καὶ τὰ ἐχυρὰ αὐτῆς, οὔτε τὴν ἔνοπλον ὑπεροχὴν τῶν ἐχθρῶν, οὔδε μίαν ἐπιδεχομένην σύγκρισιν, οὔτε τὴν γειτνίασιν τῆς Ἀσίας, οὔτε πᾶν ἄλλο δυνάμει φύσεως ζήτημα ἔλαβον ὑπὸ βαθεῖαν καὶ ὠριμον σκέψιν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἐν ὀλιγάριθμον ἄθροισμα ἀσυντάκτων Ῥουμελιωτῶν καὶ Βουλγάρων ἐθεώρησαν ὡς ἄλλον ὑφιστάμενον πολυάριθμον τακτικὸν στρατὸν, διὰ παντὸς συγκροτούμενον ὅπλου καὶ μεγάλα ὑπισχνούμενον διὰ τῆς πειθαρχίας. Τῆς ἀποπέρας ἄρα πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν σχεδίου τοιοῦτου ἀποτέλεσμα ἀναπόφευκτον ἤθελεν εἶσθαι ἡ πλήρης θυσία καὶ καταστροφὴ ὅλων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνῶν χριστιανῶν καὶ τῶν περιοίκων, καὶ αὕτη ἄνευ οὐσιώδους βλάβης τῶν Τούρκων. Τί σημαίνει, καὶ ἂν μέχρι τοῦ τελευταίου οἴκου κατεφλέγοντο καὶ Κωνσταντινούπολις καὶ Χρυσούπολις καὶ Βόσπορος, ὅταν οἱ Τούρκοι ἤθελον ἔχειν καὶ τὸν στόλον καὶ τὸν στρατὸν αὐτῶν σφόδρα; Τί ἐπίσης σημαίνει, καὶ ἂν χιλιάδες τινὲς Τούρκων ἐφονεύοντο, ὅταν ἡ ἔκθασις τοῦ ἐπιχειρήματος κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπέβαινε; Ἐσήμαινε βεβαίως ἡ προσωπικὴ καταστροφὴ τοῦ σουλτάνου· ἀλλὰ κατωρθοῦτο καὶ αὕτη εὐκόλως; κατορθουμένη δὲ ἐπηρεάζε τὰ πράγματα τῶν Τούρκων πέραν ὀλίγων ἡμερῶν, ἵνα μὴ εἴπωμεν ὀλίγων ὥρων;

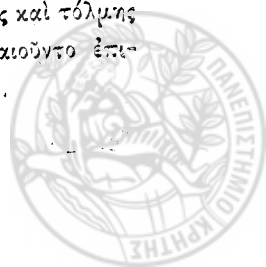
Οὐδόλως ἀμφισβητοῦμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ κεφαλῆς κτυπήματος, οὔτε, δοθέντος πολέμου, τὴν λόγῳ γενικῆς σωτηρίας θυσίαν τοῦ μέρους ὑπὲρ τοῦ ὅλου. Ἄλλ', ἵνα καταστῶσιν ἀποτελεσματικαὶ αὗται, ἀπῆρτετο ἄλλη ἀπολύτως βᾶσις τοῦ σχεδίου, ἡ περὶ τοῦ αἰφνιδίου πυρπολισμοῦ τοῦ ἐλλυμεινισμένου στόλου καὶ τοῦ ναυπηγείου, ἢ παρεδέχτο καὶ τὸ γενικὸν σχέδιον. Ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ πλοίων τῆς Ἰρραμυῆς οὐδέποτε ὑπῆρχον ἔξω τοῦ νεωρῆου πλείονα τῶν δύο ἢ τριῶν.

Ἰδοὺ ὅ,τι ὑπῆρχε δυνατὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ τοῦ Κωνσταντίνου Γκιούστου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν Ὑδραίων. Ἰδοὺ ὅ,τι ὑπισχνεῖτο τότε καὶ τὴν γενικὴν ἐπανάστασιν τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ τὴν κατὰ μείζονα λόγον ἐξασθένησιν τῶν πολυμίων κατὰ θάλασσαν. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ κάτοικοι ἐθυσιάζοντο· ἐκ περισσοῦ δὲ παραδεχόμεθα, ὅτι ἐν περιστάσει τοιαύτῃ οὐδὲ εἷς ἐσώζετο ὑπὸ τὰς σημαίας τῶν χιλίων περίπου προσωρμισμένων πάντοτε εὐρωπαϊκῶν πλοίων ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Καὶ μήπως, μὴ γενομένου τοῦ τολμήματος αὐτοῦ, ὀλιγωτέροι, κηρυχθείσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἐθυσιάσθησαν καθ' ὅλην τὴν τουρκικὴν ἐπικράτειαν; Μήπως ἐσώθησαν ἐκ τῆς ἀγχόνης καὶ τῆς μαχαίρας τοῦ δημίου καὶ τοῦ ὄχλου πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς, ἄρχοντες, ἱερεῖς, ἐπαγγελματικοὶ, μεγαλέμποροι, ὅλα ἐν γένει τὰ προέχοντα ἐν οἰκδητίνι τάξει ἢ ἐπαγγελίᾳ πρόσωπα, πλῆθος ἄλλο πολὺ καὶ ὁ Γκιούστος; Μήπως ὀλιγωτέρους ἀπώλεσεν ἢ ἐπὶ ἐννέα ἔτη παραταθείσα διάρκεια τῆς ἐπαναστάσεως, ἣν ἡ καταστροφὴ τοῦ στόλου ὀλιγοχρόνιον ἀπετέλει καὶ ἐπομένως ἤττον ζημιώδη; Ὅσοι ἂν ἐλογίζοντο οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κάτοικοι καὶ παρεπίδημοι τοῦ ἐρθοδόξου δόγματος, βέβαιόν ἐστιν, ὅτι, διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως, τριπλάσιοι περίπου κατεστράφησαν.

Ὡς περιλαμβάνουσα τὸ ἥμισυ καὶ ἔτι πλέον τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἡ περὶ Κωνσταντινουπόλεως ἰδέα ἦτο πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος, ὅταν οἱ συλλαβόντες αὐτὴν πατριῶται παρεδειγματίζοντο τὰς Ἀθήνας ἐπὶ Ξερόζου καὶ τὴν Μόσχαν ἐπὶ Ναπολέοντος. Καθὼς ἐκείναι, ἐγκαταλειφθεῖσαι στρατηγικῶς, ἔσωσαν ἢ μὲν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων, ἢ δὲ τὴν Ῥωσίαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῶν νεωτέρων· οὕτω καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις, ἐὰν ἐκ προνοίας μὲν ἀπολύτου ἀνάγκης, διὰ τῆς ἀποτεφρώσεως δὲ τοῦ στόλου καὶ τῶν ἄλλων συνεπῶν καταστροφῶν, παρεδίδοτο εἰς τὴν ἀγρίαν ἐκδίκησιν τῶν βαρβάρων, ἔσωζε τὸ Ἑλληνικὸν ἄπαν, ἢ τοῦλάχιστον τὴν ὅλην εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Ἄλλ' ἀδύνατα ἦσαν καὶ ἀπόφρασις τοιαύτη, ὡς λίαν καταπληκτικὴ καὶ σκληρὰ, καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ πεμφθέντος σχεδίου. Τοῦ Γκιούστου μάλιστα, πρώτου θεωρουμένου προσώπου τοῦ μελετωμένου δράματος, ἡ γνώμη διέφερε ριζικῶς, διότι ἀνεδέχετο οὗτος οὐχὶ τὴν κατὰληψιν, ὡς ἀκατόρθωτον, ἀλλὰ τὸν ἐμπρησμόν τοῦ στόλου, καὶ τοῦτον μετὰ τὴν κίνησιν τῆς Ἑλλάδος, ἢ ἄρα τῆς κηρύξεως τῆς ἐπαναστάσεως.

Οἱ ἔφοροι Κωνσταντινουπόλεως ἐπέστειλαν τότε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, ἐκτιθέμενοι τὰς πολλὰς ὑφισταμένας δυσκολίας καὶ ζητοῦντες καιρὸν ἀνάλογον. Συγχρόνως δὲ μετεκαλέσαντο τὸν ἐν Λακωνίᾳ Πεζέρκιβὸν, ὅπως ἐπὶ τοῦ προκειμένου συμβουλευθῶσι παρ' αὐτοῦ, ὡς ἔχοντος πείραν τῶν πολεμικῶν πραγμάτων. Τοιοῦτόν τι δὲ ὑπονοήσας ὁ Ὑψηλάντης, ἔσπευσε γράψας πρὸς τοῦτον: « . . . Ὁ εἰς τὰς ἐνεστῶσας περιστάσεις ἐρχομὸς τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν μοὶ δίδει »
 « νὰ καταλάβω, ὅτι χωρὶς τέλους δὴν εἶναι. Διὸ καὶ περιττὸν στοχάζομαι νὰ τῆ συμβουλεύσω, ὅτι δὲν πρέπει ἡ ἀγαθὴ αὐτῆ περίστασις νὰ »
 « πηγαίη εἰς μάτην, ἀπὸ τὴν ὅποιαν οἱ Κύριοι πάσχουσι νὰ κερδησωσι » (α). Ἄλλὰ τί πλέον ἠδύνατο καὶ ὁ Πεζέρκιβος, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίον τὰ πράγματα, καὶ μάλιστα τὴν ἔλλειψιν ἀρμοδίων πολεμικῶν ἀρχηγῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν; Ἦ τίνα μακρόθεν ἠδύνατο καὶ ὁ Ὑψηλάντης ἔχειν ἰδέαν καθρωτέραν, ὅτε διάφοροι, κεφαλαὶ ἐξημμεμένοι, διηκολονοῦν τὴν ἐπιχείρησιν, ὁ μὲν ταύτην τὴν στρατιωτικὴν παρασκευὴν βεβκιῶν, ὁ δὲ ἐκοίνην τὴν πολεμικὴν συνδρομὴν ὑπισχνούμενος; Σῶζεται ἡ ἐπιστολὴ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, γράφοντος πρὸς τὸν Ὑψηλάντην τὴν 26 αὐγούστου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως: « . . . Πρὸς τούτοις εἰδοποιῶ τὸν σεβαστόν μου Ἐταιριάρχην, ὅτι διὰ »
 « τινος τραπεζίτου ἀδελφοῦ προσδιωρίσθησαν εἰς τὸν κοινὸν σκοπὸν χίλιοι πεντακόσιοι στρατιῶται Γραικοί, ἔνοπλοι περιφερόμενοι πάν- »
 « τοτε, οἵτινες διατρίβουν μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως »
 « καὶ δι' αὐτοὺς γίνεται οὐ μετρία δαπάνη παρ' ἐμοῦ. Ὑπόσχομαι δὲ »
 « πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά της, τῆς περιστάσεως; προσκαλοῦσθαι, πρὸ »
 « ὀλίγων τινῶν ἡμερῶν νὰ θάλω εἰς κίνησιν ὅλους τοὺς Γραικοὺς ἀπὸ »
 « τὸ Ἀρίτσιον ἄχρι τοῦ Μαλτεπεὶ πλησίον τοῦ Σκουταρίου, ὁμοίως »
 « καὶ ἐκείνους τῶν Κυανέων νήσων τῆς Κωνσταντινουπόλεως . . . »
 Τοιαῦται διαβεβαιώσεις καὶ τοιαῦται ὑποσχέσεις κατώτεραί εἰσι πάσης ἐπικρίσεως, ὡς καὶ αἱ πικραὶ τότε διεγερθεῖσαι κατηγορίαι κατὰ τῶν ἐφόρων, ὡς ἀρνούμενων δῆθεν ἕνεκα δειλίας, ἢ ἀναβαλλόντων διὰ συμφέροντα ἐμπορικὰ, τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου. Καθ' ἃ ἔχομεν ἐπίσημα ἔγγραφα, καὶ τούτων ποιήσομεν χρῆσιν μετ' οὐ πολὺ, ἀποδείκνυται, δι' ὅσας οὕτοι εἰργάζοντο εἰλικρινείας, προθυμίας καὶ τόλμης ἐν αὐτῷ τοῦ τυράννου τῷ κέντρῳ, καὶ κατὰ πόσον ἐδικαιοῦντο ἐπικαλούμενοι τὰ μέσα, ὧν ἄνευ οὐδὲν ἦν δυνατὸν γενέσθαι.

Περὶ τοῦ πολεμικοῦ σχεδίου τοῦ Σάββα ἐμιλήσαμεν κατόπιν, ὡς γεγραμμένου τῆ 25 Σεπτεμβρίου τοῦ 1820.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὰ πράγματα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐταράσσοντο ἐκ νέου διὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Νεαπόλεως, καὶ ἐπέβηλλον εἰς τὰς κυβερνήσεις ἔκτακτα μέτρα. Ἡ Αὐστρία πρὸ πάντων, λόγῳ μὲν ὡς ζητούμενη παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως πρὸς Βοσθειαν, κυρίως δὲ ὡς φοβουμένη, μὴ γενικευθῆ τὸ ἐπαναστατικὸν παράδειγμα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἰταλικῶν χωρῶν, ὧν ἡ ἰδία κατεῖχε, προσέθετο τὴν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ συγκέντρωσιν σώματος ἑκατοντακισχιλίων ἐπὶ δὲ τούτοις κατὰ τὰ ὅρια τῆς Σερβίας καὶ Τουρκίας τάγματά τινα ἐπεσώρευσεν ἡ αὐτὴ, ὡς ὑπονοοῦσα τὴν κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπίθεσιν τῆς Ῥωσσίας, ἅμα κορυφωθείσης τῆς ἐπαναστατικῆς φλογὸς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ τουρκικὴ ἐξουσία, εἰ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤρξαντο ἀπὸ τῆς 26 ἰουλίου αἱ συνδιαλέξεις τῶν διωρισμένων παρ' αὐτῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας « μουραχάσιδων », ὑπόπτους πάντοτε, μὴ ἡ Ῥωσσία προτείη τὴν ἔμμεσον προστασίαν τῶν ὑπηκόων τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος· καὶ διὰ τοῦτο, ἐτόιμη οὖσα, ὕπως κηρύξῃ τὸ ἀπαράδεκτον προτάσεως τοιαύτης, παρεσκευάζετο τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, περιέμενε τὴν κήρυξιν ἐνὸς βίωσιμου πολέμου. Ἐξω δὲ τούτων ὄλων, αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἡμιεπίσημοι καὶ ἐκ Βιέννης μυστικαὶ ἀλληλογραφίαι ἀνήγγειλαν τότε, ὅτι εἰς τὸ πνεῦμα τῆς πύλης, καίτοι δισταζούσης πάντοτε ἐπὶ τῇ εὐκρινείᾳ τῆς φίλης αὐτῆ δυτικῆς διπλωματίας, ἐνεφυσήθησαν ὑπόνοιαι τινες περὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ, παρὰ τὴν ἀποστολὴν κατασκόπων εἰς διάφορα μέρη, διατάγη αὐστηρῶς, ἀλλὰ μυστικῶς, ὁ Νικόλαος Μουρούζης, τότε διερχομὸς τοῦ στόλου, ὕπως ἐξιχνιάσῃ τὴν διαγωγὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Λακωνίας Μαυρομιχάλου, καὶ υποβάλλῃ τὸ ἀποτέλεσμα. Εὐτυχῶς τὰ πράγματα ὠκονομήθησαν διὰ τῆς πατριωτικῆς διαγωγῆς τοῦ Μουρούζου καὶ τῶν ἀναγκαίων προφυλάξεων· ἡ πύλη ἐπανεπαύθη, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Μαυρομιχάλου Γεώργιος, ἠμηρεύων παρ' αὐτῆ, οὐδόλως ἔπαθε.

Ἐκ τῆς Κιουτίης ἀπέστειλεν ὁ Ὑψηλάντης τῆ 30 ἰουλίου τὸν Ξάν-

θον, φέροντα καὶ ἔγγραφα συστατικά πρὸς διαφόρους καὶ ἀναλόγους προφορικάς διαταγὰς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ἰσμαηλίου καὶ Γαλαζίου, καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ Λεβέντην, Δομάνδον, Ὁλύμπιον καὶ Σάββαν (α). Ἡ πρώτη αὕτη ἀποστολὴ ὑπῆρχε τόσῳ μᾶλλον οὐσιώδης, ὅσῳ κερηνότες οἱ πάντες μεγάλα ἠλπίζον ὡς ἐκ τῆς ἐμφανήσεως τοῦ Ὑψηλάντου ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς Πετροπόλεως. Καὶ διετάσσοντο τότε οἱ μὲν τοῦ Ἰσμαηλίου καὶ Γαλαζίου, ἵνα ὧσι πρόθυμοι καὶ μυστικοὶ κατὰ πάντα· οἱ δὲ τοῦ Βουκουρεστίου, ἵνα ἄρξωνται τῆς ἀνηκούσης προπρασκευῆς συμφώνως πρὸς τὸ γενικὸν πολεμικὸν σχέδιον· ὁ δὲ Ξάνθος, ἵνα χρηρήσῃ τὰ δυνατὰ χρηματικά μέσα ἄλλοις τε καὶ ἰδίως τῷ Σάββαν (β). Συγχρόνως ἐφοδιάσθη καὶ ὁ Δημήτριος Μουστακῶφ, ὅπως ἀπέλθῃ ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ πρὸς τὸν Μιλόσχην καὶ τοὺς ὅπλαρχηγούς τῆς Σερβίας.

Τὴν δὲ κατάστασιν τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὴν ὅλως ἑλληνικὴν Ὀδησσὸν ἀπῆττον διάφοροι λόγοι, στρεφόμενοι οὐ μόνον περὶ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἄμεσον ἀνταπόκρισιν μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κατ' ἐξαιρέσειν δὲ, οἱ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἐταῖροι, καίτοι ἐργαζόμενοι ὑπὸ τὸ αὐτὸ κοινὸν πνεῦμα, διήρηντο ἱεραρχικῶς, μέρος μὲν συντεταγμένοι μετὰ τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς ἐταιρίας, μέρος δὲ συγκροτοῦντες ἴδιον ἐνεργείας κύκλον (γ). Τὸ δὲ περιεργότερον πάντων ἐστίν, ὅτι οἱ αὐτοὶ διεφέροντο καὶ φιλολογικῶς εἰς Κορραϊστὰς καὶ Κοδρικιστὰς (ἢ Ἀντικορραϊστὰς), καὶ οὕτως ἐπεπόλαζον, ἢ μίαν τὴν ἄλλην γεννώσασα, δύο διαιρέσεις, πολιτικὴ καὶ φιλολογικὴ.

Σπαραξικάρδιοι ἐγένοντο αἱ στιγμαὶ τῆς ἐκ Κιουτίας ἀναχωρήσεως τοῦ Ὑψηλάντου διὰ τὴν πόλιν τῆς Ὀδησσοῦ. Υἱὸς ἀσπαζόμενος γοנוκλιτῆς τὴν χεῖρα σεβαστοτάτης μητρὸς καὶ ἐπικαλούμενος τὰς ὑπὲρ πατρίδος εὐχὰς αὐτῆς μετὰ καρδίας συντετριμμένης· μήτηρ περιπτυσσομένη ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἐαυτῆς προσφιλέστατον υἱὸν καὶ οἶονεῖ προαισθηνομένη, ὅτι τὸν τελευταῖον δίδει αὐτῷ ἀσπασμὸν, ἰδοὺ ἢ ἠθικὴ ἐκείνη συγκίνησις, δι' ἣν τέλος συνεσχέθη ἀμφοτέρων ἢ γλώσσα ἐκ παραλυτικῆς ἀφασίας, οἱ παλμοὶ δὲ τῆς καρδίας καὶ ὁ λυγμὸς ἐκώλυσαν τὴν λαλιὰν τῶν περιστώτων ἀδελφῶν καὶ λοιπῶν, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ ὄλων καταρράκτας δακρύων ἤνοιξαν.

Καταβὰς ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ὀδησσὸν, κατέλυσεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ προσβύτου Κωνταντίνου, διὰ μεγίστης ξενισθεῖς φιλοφροσύνης, καὶ

ἀπείρω; ἀνωτέραν τῆς τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντου προτέρας παρουσίας διαχύσας χαρὰν, βεβαίαις τοῖς πᾶσιν ἐνέπνευσεν ἐλπίδας περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος. Ὅλοι ἐμάντευσαν τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ὄλοι ἐναθρόνοντο βλέποντες ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν ἐκλεκτὸν τοῦ ἔθνους, καὶ ὄλοι συνέβρουν, ὅπως ὁ μὲν ἀσπασθῆ αὐτὸν, ὁ δὲ ἴδῃ μόνον, ὁ δὲ λάβῃ τὰς διαταγὰς τούτου. Τίς δὲ, καὶ ὁ μᾶλλον διστακτικὸς, οὐκ ἐπληροῦτο ἤδη ἐθνουσιασμοῦ τοῦ πλέον ζωηροῦ, βλέπων τὸν υἱὸν τοῦ περιωνύμου Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου, τὸν ἀδρεῖον μαχητὴν τῆς Λειψίας, τὸν εὐνοούμενον ἐνὸς ἰσχυροῦ αὐτοκράτορος, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ συσκεπτόμενον καὶ ἐνεργοῦντα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος; Ἐκεῖ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ἐγίνοντο τακτικῶς αἱ συνεδριάσεις τῶν Φιλικῶν, προεδρευόμεναι πάντοτε παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου. Ἐκεῖ οὗτος συνέδεσε τὰ πύματα, ὡς μόνος ἀντιπροσωπεύων καὶ τοὺς θεμελιωτὰς τῆς ἐταιρίας καὶ τὸ ἔθνος, διορίσας ἐφόρους τὸν Ἰωάννην Ἀμβροσίου, Ἡλίαν Μάνεσσην, Ἀλέξανδρον Κουμπάρην καὶ Ἀλέξανδρον Μαῦρον. Ἐκεῖ προδιέθεσε τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργῶσαν διὰ τὸν πόλεμον νεολαίαν ἐν τῷ πρώτῳ κηρύγματι, αὐθορμήτως καταγραφομένων, τῶν μὲν διὰ τὴν κατὰ ξηρὰν ἐκστρατείαν, τῶν δὲ διὰ τὴν κατὰ θάλασσαν, τῶν πλείστων Ἰονίων καὶ μάλιστα Κεφαλλήνων. Ἐκεῖ ὁ ἀπόστολος Ἀριστείδης Παπαῆ ἀναβάς ὑπέβαλε τῷ Ὑψηλάντῃ, κατὰ μὲν τὴν 24 Σεπτεμβρίου τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐν συνόψει (α), κατὰ δὲ τὴν 28 σημειώσιν « τῶν κατὰ τόπους ὑποληπτικωτέρων Ἀδελφῶν, καίτοι λίαν ἐλλειπῆ (β). Εἰ καὶ ἐπεμελήθη δὲ ὁ Ὑψηλάντης τῆς τε τακτοποιήσεως καὶ αὐξήσεως τῶν χρηματικῶν συλλογῶν παρὰ ταῖς ἐφορείας τῆς Ὁδησσοῦ (γ), τοῦ Ταῦνγακῶρ καὶ ἄλλων τῆς μεσημβρινῆς Ῥωσσίας πόλεων, ὀλίγην ὁμῶς ἀπήντησε διάθεσιν παρὰ τῶν μᾶλλον δυναμένων ἐμπόρων τῆς Ὁδησσοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἴδια διεπραγματεύθη δάνεια, ὅπως οἰκονομήσῃ τὰς ἐπικειμένους ἀνάγκας (δ). Ὡς δὲ ὀλίγω πρότερον, ἐν τῇ Κιευτᾷ ὄν, ὠνόμασε τῇ 30 Ἰουλίου τὸν Ὀλύμπιον « ἀρχιστράτηγον τοῦ δουναβικοῦ στρατεύματος » οὕτω καὶ ἤδη ἐν τῇ Ὁδησσῷ διώρισε τῇ 26 αὐγούστου τὸν Πεβραϊβὸν « ἀρχιστράτηγον τοῦ ἡπειρωτικοῦ στρατεύματος » (ε).

Κατὰ τὸ γενικὸν σχέδιον ὀρίζετο, ὡς γνωστὸν, περὶ μὲν τοῦ στόλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ πυρπόλησις, περὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ἢ ἐναρξίς ἀπὸ τῶν βορειῶν ἐπαρχιῶν. Ὁ Ὑψηλάντης ἐξ ἐναντίας ἀντὶ τοῦ πρώτου ὅρου παρεδέχθη τὴν κατάληψιν, πεισθεὶς περὶ τοῦ

δυνατοῦ αὐτῆς· περὶ δὲ τοῦ δευτέρου εἰργάζετο ἀντιθέτως, θεωρῶν, ὅτι ἢ ἐκ τῶν θορακίων ἔξοδος αὐτοῦ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἐπαναστάσεως ἐνοχοποιοῦσι τὴν Ῥωσίαν, ἔπερ οὐκ ἤθελε. Τὴν ιδέαν ταύτην ὑπεστήριζον διάφοροι, ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὄντες καὶ ἀπόλυτον τὴν ἀνάγκην τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι παρουσίας αὐτοῦ κρίνοντες. Πρὸς ὑποστήριξιν μάλιστα πλείονα κατεδείκνυον οὗτοι τὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι δυνάμεις τῶν μὲν Τούρκων μικράς, τῶν δὲ Ἑλλήνων μεγάλας. Ἰδίως δὲ ὁ Ἀναγνωσταρᾶς ὑπέβαλε κατάστασιν τῶν ἀρμοδίων πρὸς πόλεμον κατοίκων τῆς Πελοποννήσου, δι' ἧς τοὺς μὲν Τούρκους κατεβίβαζεν εἰς δεκακισχιλίους, τοὺς δὲ Ἕλληνας ἀνεβίβαζεν εἰς πέντε καὶ ἑκατὸν χιλιάδας περίπου, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Λακωνίας (α). Ὁ Παπαρῥηγόπουλος ὕμῳ καταβάς περὶ τὰ τέλη αὐγούστου εἰς τὴν Ὀδησσὸν, ὡς μὴ εὐρῶν ἐν τῇ Πετροπούλει τὸν Ὑψηλάντην, περὶ μὲν τῆς Πελοποννήσου ἐβεβαίωτο τοῦτον, ὅτι οὔτε ἡ στρατιωτικὴ δύναμις, οὔτε ἡ πολεμικὴ παρασκευὴ αὐτῆς εἰσι τοιαῦται, οἷας περιγράφουσιν οὗτος καὶ ἐκεῖνος· περὶ δὲ τοῦ σημείου τῆς ἐπαναστάσεως ἰσχυρίζετο μόνον κατάλληλον τὴν Βλαχμολδαυίαν, τοὺς ἀκολουθοῦντας φέρων λόγους· ἐὰν μὲν κηρυχθῆ ἡ ἐπανάστασις ἐκ τῶν Ἠγεμονειῶν, οἱ Τούρκοι, ὑποπτοὶ γεννησόμενοι ἐνταυτῷ περὶ τε τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἀποσυρθήσονται πρὸς τὸν Ἴστρον ἐκ τῶν μεσημβρινῶν ἐπαρχιῶν, καὶ οὕτως ἡ Ἑλλὰς ἔξει κατάλληλον εὐκαιρίαν πρὸς κίνησιν· ἐὰν δὲ κινήθῃ πρώτη ἡ Ἑλλὰς, ὁ σουλτάνος καταπνίγει αὐτὴν ἐν ἀκαρεὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, δι' ὧν διαθέτει προχείρων δυνάμεων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ταύτης, ὡς καὶ διὰ τῆς ἐνδεχομένης ἐν περιστάσει τοιαύτῃ ἀμνηστείας τοῦ Ἀλῆ πασᾶ· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐνοχοποίησιν τῆς Ῥωσσίας, αὐτὴ προκύψει ἀναπόφευκτος, εἴτε ἀνωθεν, εἴτε κάτωθεν κηρυχθῆ ἡ ἐπανάστασις. Ἐπὶ τέλους ὁ Παπαρῥηγόπουλος προσέθηκεν ἀναγκαίαν καταστάσαν τὴν ἐπανάστασιν ἐπὶ τὸ ταχύτερον, ἀφ' οὗ τὰ πράγματα προεχώρησαν καὶ διατελώσιν ἐξωγκωμένα, καὶ καθ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς ἠπειλείτο ἄλλως καταστροφὴν ριζικὴν, συγκαταστρεφομένης πάσης ἐλπίδος ἐν τῷ μέλλοντι. Ὅτι δὲ προφορικῶς ἐξηγήθη περὶ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς τῆς Πελοποννήσου, ὑπεστήριξεν ὁ Παπαρῥηγόπουλος τῇ ἐπιούσῃ καὶ διὰ τῶν ὑπογραφῶν τῶν προκρίτων ταύτης, ἃς ἔφερεν ἐπὶ χάριτος λευκοῦ ἐπιτετραμμένος, ἴνα γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὅτι ἂν ὑπεργορεύετο ἐκ τῶν

πραγμάτων ἐν τῇ Πετροπόλει. Ὁ Ὑψηλάντης ὑπέλαβε τότε ὡς προτιμότεραν τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἐν ἄλλοις δεξιωτέροις καιροῖς, ἐν ᾧ προέκειτο διπλοῦς ὁ κίνδυνος, ἢ τῆς ἐνοχοποιήσεως τῆς Ῥωσσίας, ἐὰν τὸ κήρυγμα ἐγένετο ἐκ τῶν Ἡγεμονειῶν, ἢ τῆς ἀποτυχίας τῆς ἐπαναστάσεως, ἐὰν τὸ κίνημα ἤρχετο ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ κατὰ τῆς ιδέας ταύτης κατεξάνεστη ὁ Παπαζήργουλος, λόγῳ ὅτι ἡ μὲν Ἑλλάς ἀπόλλυται, ἐὰν μὴ κινήθῃ ταχέως ἢ ἐπανάστασις, ὁ δ' Ὑψηλάντης γενήσεται παραίτιος τοῦ τοιούτου δυστυχήματος, ἐὰν ἀποσυρθῇ τῆς σκηνῆς, ὡς ἐὰν ἐκήρυττεν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν πόλεμον.

Τὸ βάσιμον τῶν σκέψεων αὐτῶν ἐκτιμῶν ὁ Ὑψηλάντης, περὶ μὲν τοῦ χρόνου τῆς ἐπαναστάσεως παρεδέχθη τὴν ταχυτέραν ἑναρξιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἔγραφε πρὸς τὸν Ξάνθον ἀπὸ 9 Σεπτεμβρίου: « Ἀρχισαν νὰ δμι- » λοῦν πολλὰ, καὶ δὲν εἶναι καλόν' χρειάζεται βία (ταχύτης) εἰδεμῆ, » ὅλα πηγαίνουν εἰς τὸν διάβολον» περὶ δὲ τοῦ τόπου τῆς ἐπαναστάσεως προεκάλεσε δύο συνεντεύξεις, τὴν πρώτην μὲν μετὰ τοῦ Δικαίου, Πεζβαϊβοῦ (α) καὶ ἄλλων ἐν τῷ λοιμοκαθατηρίῳ τοῦ Ἰσμαηλίου, τὴν δευτέραν δὲ μετὰ τοῦ Ρίζου ἐν τῷ τοῦ Σκουλενίου.

Μόνῃ ἀληθῶς ἀρμοδίᾳ πρὸς τὴν ἐπανάστασιν ἐποχὴ ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν πλειόνων ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, πρὶν ἢ καταστροφῇ οὗτος, καὶ ἐπομένως πρὶν ἢ εὐρεθῇ ἔτοιμος ὁ σουλτάνος μετὰ δυνάμεων δυσκατανικήτων. Ἐὰν δὲ ὑπενοεῖτο, μὴ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, κινήσει τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἀνταλλάξῃ τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀμνηστείαν τοῦ σουλτάνου διὰ τῆς ὑποσχέσεως τῆς καταστροφῆς αὐτῆς τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως· ἐὰν ἐνταυτῷ ἐθεωροῦντο διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀλῆ πασσᾶς μᾶλλον ἐπίφοβος, διὰ δὲ τὸν σουλτάνον ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις κακὸν ἀνώτερον· βεβαίως ὀρθότερα ἐν τῷ διλήμματα τούτῳ γνώμη ὑπῆρχεν ἢ περὶ ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως, καθόσον ἢ μὲν ἀμνηστεία τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ περίπτωσις ἦν ἐνδεχομένη, ἢ δ' ἀγερωχία καὶ ὁ ἐπίμωον χαρακτήρ τοῦ σουλτάνου Μαχμουτ ὑπισχνεῖτο τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου τῶν Ἰωαννίνων. Αὐτὴν καὶ ὁ Δικαῖος ἐνίσχυε τὴν ιδέαν, γράφων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῇ 4 Σεπτεμβρίου πρὸς τὸν Ὑψηλάντην: « . . . Τοῦ πενθεροῦ (Ἀλῆ πασσᾶ) » ἔλαβον τέλος τὰ πράγματα κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀπαθοῦς (σουλτάνου), ἐπειδὴ ἡ ἀχρεΐότης τοῦ πενθεροῦ ἔκαμε τοὺς ἐκδικητικοὺς (Ἀλ- » θανούς) ν' ἀποσκιρτήσουν ὅλοι. Λοιπὸν τώρα χρειάζεται ἄλλο σχέ-

» διον, τὸ ὁποῖον ἀνάγκη νὰ βαλθῆ ὅσον τάχος εἰς ἐνέργειαν, ἐπειδὴ ἡ
 » ἀργοπορία ἠμπορεῖ νὰ ἐπιφέρῃ ζάλας, κινδύνους καὶ ἀποτυχίαν. . . »
 (α). Αὐτὴν καὶ ὁ Παπαζῆρηγόπουλος ἐνίσχυε, γράφων αὐτόθεν τῇ 10
 σεπτεμβρίου : « . . . » Ὅλοι οἱ ἐρθόδοξοι ἑμογενεῖς καὶ φιλέλληνες ἀλ-
 » λογενεῖς λέγουσιν, ὅτι δυνάμεθα νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὰ τρέχοντα
 » εἰς τὴν Ἑπείρον . . . Ἄγνοῶ, διατὶ ἡ θεόσδοτος αὕτη περίστασις
 » μᾶς φεύγει. . . » (β). Πρὸ αὐτῶν δὲ καὶ ἄλλων ὁ Κωνσταντῖνος Παπα-
 δάτος ἔγραφε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην αὐτόθεν τῇ 26 αὐγούστου : « . . .
 » Ὁ σκοπὸς τῶν τυράννων εἶναι, ἅμα ὁποῦ καταστραφῆ τῆς Ἑπείρου
 » ὁ ἡγεμῶν, νὰ ἐχυρώσουν τὴν Πελοπόννησον μὲ ὅπλα καὶ στρατιώ-
 » τας, ὁμοίως καὶ τὴν Ἑπείρον καὶ ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ Θεσσα-
 » λίαν καὶ μέρος τῆς Μακεδονίας, καὶ ἐπομένως νὰ ἐξαλείψουν διόλου
 » ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ὅλους ἐκείνους τοὺς ἄνδρας,
 » ὅσοι δίδουν ὑπόνοιαν δημεγερεσίας, καὶ τελευταῖον ν' ἀφανίσουν καὶ
 » σχολεῖα καὶ διδασκάλους ἀπὸ αὐτάς. . . » (γ).

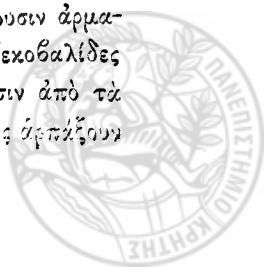
Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης συνετάξατο καὶ ἀπηύθινε πρὸς τὸν Ὑψη-
 λάντην τὸ γενικὸν πολεμικὸν σχέδιον αὐτοῦ ὁ Σάββας, ἀφ' οὗ μετὰ
 τοῦ Ξάνθου ἰκανὰς ἐξηγήσεις ἔλαβε. Ἐπίσης δημοσιεύομεν καὶ τοῦτο
 αὐτολεξεῖ, ὡς ἔχει.

ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΟΝ ΣΑΒΒΑ.

« Ὁ πλάνος, καθ' ὃν πρέπει νὰ κάμωμεν τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ κι-
 νήματός μας, στοχάζομαι, ὅτι εἶναι συμφερότερος κατὰ τὸν ἐξῆς
 τρόπον.

« Κατὰ πρῶτον κινεῖται ἡ Σερβία, καὶ φροντίζει, εἰ δυνατόν, μὲ
 καμμίαν ἀπάτην νὰ κυριεύσῃ τὸ κάστρον ἐκ τούναντιου καὶ εἶναι δύσ-
 κολον, στένουσι χαρκχώματα γύρωθεν, ἀφίνουσι μίαν δύναμιν πρὸς
 πολιορκίαν, καὶ κινοῦνται, ἐν σῶμα πρὸς τὰ μέρη τῆς Βόσνας, ἄλλο
 πρὸς τὸ Νύσι καὶ ἄλλο ἀναμεταξὺ Φετισλάμι καὶ Νεγοτίνη, καὶ προ-
 χωροῦντες στένουσι μπαταρίας πρὸς τὰ ἀντίκρυ σύνορα τῆς Βλαχίας,
 διὰ νὰ ἔχωσι μὲ ἐκεῖνα τὰ μέρη συγκοινωνίαν, λαμβάνοντες βοήθειαν
 καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα τῶν.

« Ὅταν οἱ Σέρβοι φανοῦν ἀποστάται, οἱ Βοσνάκοι θέλουσιν ἀρμα-
 τωθῆ καὶ ὀρμήσουν ἐναντίον τῶν. Ἄλλ' οἱ ὀρμισμένοι Ἑρτζεκοβαλίδες
 καὶ Σταραβλαταλίδες Χριστιανοὶ τοῦ συστήματος ὀρμοῦσιν ἀπὸ τὰ
 ὀπισθεν κατὰ τῶν Βοσνάκων, καὶ πιθανῶς ἐξάκίφνης νὰ τοὺς ἀρπάξουν

καὶ μερικὰ κάστρα. Τότε οἱ Τοῦρκοι γείτονες Κοσσοβαλίδες, Βρεναλίδες, Γιακοβαλίδες, Ἰπεκλίδες, Βρεστιναλίδες καὶ Μπρεστραλίδες ἀκούοντες τὴν ταραχὴν τῶν Σερβῶν, Σταραβλαταλίδων καὶ Ἐρτζεκοβαλίδων γειτόνων των, θέλουσι τρέξει ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ἀλλ' οἱ Μοντενεγράνοι τότε ὀρμουῦντες τοὺς κτυποῦσιν ἀπὸ τὸ πλευρόν. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὰς ῥηθείσας τούρκικας ἐπαρχίας εἶναι ὑπὲρ τὸ ἡμισυ Χριστιανοί, ἄνδρες γενναῖοι, συνειθισμένοι εἰς τὸ στρατιωτικόν ἐνόνονται τότε αὐτοὶ μὲ τοὺς Μοντενεγράνους καὶ γαρυμνίζουσι τὴν δύνάμιν τῶν Τοιρκῶν.

« Ὁ πασσᾶς τῆς Σκόδρας, μανθάνων τὰς ἀποστασίας αὐτᾶς, θέλει ἀρματωθῆ μὲ ἀρκετὴν δύνάμιν καὶ τρέξει πρὸς βοήθειαν τῶν Τοιρκῶν. Τότε οἱ Μεριτίτιδες, οἱ ὁποῖοι εἶναι Λατίνοι, κατοικοῦντες μεταξὺ Σκόδρας καὶ Μοντενεγράνου, τοὺς ὁποῖους πρέπει νὰ ἀγοράσωμεν μὲ γρόσια καὶ νὰ τοὺς στερεώσωμεν μὲ ἕρκον, ὀρμουσι πρὸς τοὺς Σκοδριάνους, καὶ ἀντιπατόμενοι εἰς τὴν δύνάμιν των ἐμποδίζουσι τοὺς Σκοδριάνους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτανθῶσι πρὸς τὰ ἄνω μέρη. Ταχέως τότε ἡ Ἀρβανητιᾶ, Ἡπειρος, Μακεδονία, Θεσσαλία, Λειβαδιά καὶ ὁ Μωρέας ὀρμουῦσιν εἰς τὰ ἄρματα κατὰ τὴν πλάνον των, καὶ ἐκτείνονται βαθυμηδόν.

« Τὸ δὲ σῶμα, τὸ ὁποῖον θέλει κατέβῃ εἰς τὸ Νῦσι, ἀφοῦ χαρᾶκωθῆ μέρος γύρωθεν τοῦ κάστρου, ἐνόνεται μὲ τοὺς ἐκεῖ ὀργανισμένους Χριστιανούς ἐκείνων τῶν ἐπαρχιῶν, κινουῦνται ἀμέσως καὶ προχωροῦσι πρὸς τὴν Σόφια, καὶ προχωροῦντες ἐνδυναμδόνονται παντοῦ ἀπὸ τὸ σύστημα, εὐρίσκοντες εἰς ὅλα ταῦτα τὰ μέρη πολλοὺς προσηλύτους. Τότε οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ Φιλιππούπολιν, Γιομορτζίνα, Δράμα, Σέξβας θέλουσι ὀρμήσει κατ' αὐτῶν ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φιλιππουπόλεως, σχεδὸν εἰκοσὶ χιλιάδες τὸν ἀριθμὸν, Ἕλληνας καὶ Βούλγαροι, ὅλοι καλὰ ἀρματωμένοι, θέλουσιν ὀρμήσει ἀπὸ τὰ ὀπισθεν τῶν Τοιρκῶν.

« Τὸ δὲ σῶμα, ὅπου θέλει κατέβῃ πρὸς τὸ Φετισλάμι καὶ Νεγδτίνη, ἐνόνεται μὲ ὅλην τὴν Κράϊνα καὶ μ' ὅλα τὰ χωρία τῆς τοῦ Βιδιάνου ἐπαρχίας τριακῶσια τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐκτείνονται ἕως Νικόπολιν, Λόβιτζα, Πλέβας, Σλέβι καὶ Βράντζα, αἱ ὁποῖαι εἶναι τούρκικαὶ πολιτεῖαι. Οἱ Τοῦρκοι θέλουσι ὀρμήσει ἐναντίον των ἀλλ' οἱ Γαβροβαλίδες, συνιστάμενοι ἀπὸ δέκα χιλιάδες Βούλγαρων, καλὰ τουρκικά, ὀρμουσι ἀπὸ τὸ ὀπισθεν αὐτῶν καὶ ἐμποδίζουσι τὴν ὀρμὴν των. Τότε

ἀπὸ Δελῆ-ὄρμαν, Ραζγράδ, Σούμια, Γενί-παζάρ, Ρουκτζούκι θέλουσι κινηθῆ ἔναντίον αὐτῶν τῶν περιστάσεων ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ Καζάνι, συνιστάμενοι ἀπὸ δέκα χιλιάδας, καλοὶ ὅπλοφοροί, ὁρμοῦσιν ἀπὸ τὰ ὕπισθεν εἰς τὰ χωρία αὐτῶν τῶν Τούρκων, καὶ λεηλατοῦντες τὰ χωρία τῶν, εἶναι βιασμένοι οἱ Τούρκοι, ἄλλοι νὰ γυρίσουν, καὶ ἄλλοι νὰ ἐμποδίζωνται, μὴν ἤξεύροντες, τί νὰ κάμωσι.

« Οἱ δὲ Τούρκοι ἀπὸ Ἀνδριανούπολιν, Τζουρλοῦ, Μπουργάζι, Σαράντα Ἐκκλησίαι, Σελίμκο, Παζαρτζίκι, Ἐσκι-ζαάρ, Γενί-ζαάρ, Καρναμπάτι, Ἄϊντος, θέλουσιν ὁρμήσει ἔναντίον αὐτῶν τῶν ἀποστατῶν Κοζάνης καὶ Κάμπροβου, καὶ κατὰ τῆς Σόφιας ἄλλ' οἱ Στρανταλίδες, ὅπου εἶναι ὕπισθεν τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, συμποσούμενοι εἰς δεκαπέντε χιλιάδας, γενναῖοι εἰς τὰ ἄρματα καὶ κατοικοῦντες μέρη δύσβατα, κινοῦνται τότε ἀπὸ τὰ ὕπισθεν μέρη, καὶ λεηλατοῦσι τὰ χωρία καὶ πολιτείας τῶν Τούρκων, γυμνά ὄντα ἀπὸ στρατεύματα, καὶ οἱ Τούρκοι ἀκούοντες τὰ τοιαῦτα κινήματα, θέλουσιν ἐπιστρέφει πρὸς βοήθειαν τῶν γυναικῶν τῶν καὶ παιδιῶν τῶν, καὶ ἰδοὺ τότε μία ταραχὴ καὶ μία σύγχυσις μεγάλη, εἰς μὲν τοὺς Τούρκους φθοροποιᾷ, εἰς ἡμᾶς δὲ ὠφέλιμος καὶ συντείνουσα, διὰ νὰ στερεονωμεθα εἰς μέρη καὶ νὰ οἰκονομώμεθα μετὰ τὴν ἀφανισμόν τῶν.

« Τὰ δὲ παράλια τῆς Μαύρης θαλάσσης, τὰ ὅποια κατοικοῦνται περισσότερο ἀπὸ Χριστιανούς, θέλουσι βαλθῆ καὶ αὐτὰ τότε εἰς κίνησιν καὶ οὕτω θέλουσιν αὐξήσει τὴν προσοχὴν τῶν Τούρκων, στέλλοντες βοήθειαν καὶ πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Οἱ Κωνσταντινουπολιταὶ καὶ τὰ πλησίον ἀνατολικὰ μέρη ἀμέσως τότε θέλουσι κινηθῆ μετὰ τὴν ἀρπηλείας τῶν μαζῆ, ἄλλοι μὲν κατὰ τῆς Ἡπείρου, ἄλλοι δὲ κατὰ τῆς Μακεδονίας, καὶ ἄλλοι κατὰ τὰ διάφορα μέρη τῶν ἀποστατῶν ἄλλ' οἱ Ἕλληνας τοῦ Αἰγαίου πελάγους μετὰ τὴν φλόταν τοὺς ὁρμοῦσι τότε μετὰ τὸ ἓν τρίτον τῆς δυνάμεώς τῶν μετὰ τὰ σημαντικώτερα τῶν κερᾶθια κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ καθ' ὅλων τῶν παραθαλασσίαν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν, φέροντες παντοῦ τὴν φωτιὰν καὶ τὸν ἀφανισμόν. Αὐτὸς ὁ κρότος γινόμενος εἰς τὴν καθέδραν καὶ διαδιδόμενος εἰς ὅλην τὴν Ρούμελην καὶ εἰς ὅλα τὰ περὶ τὰ μέρη, θέλουσι βιασθῆ τότε τὰ τουρκικὰ στρατεύματα νὰ τρέξωσι πρὸς διαφέντευσιν τῆς καθέδρας τῶν καὶ πρὸς υπεράσπισιν τοῦ βασιλέως τῶν, διὰ νὰ ἐλευθερωσῶν τὴν καθέδραν τῶν, ἀπὸ τῆν ὅποια κέρματα ἢ ὑπαρχεῖς τῶν

καὶ ἡ πίστις των, καὶ ὅτι ἡ βᾶσις καὶ ἡ ἐλπίς τῶν σκοπῶν των εἶναι, κατὰ τὰ ἔθιμά των, αὐτὴ ἡ ἀθλία πόλις.

«Τὰ δὲ ἄλλα δύο μερίδια τοῦ στόλου τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὸ μὲν ἐν θέλει διαφεντεύει τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ νὰ κατατρέχη τοὺς ἐχθροὺς τοὺς κατὰ τύχην εὐρεθέντας ἐκεῖ πλησίον τῆς θαλάσσης· τὸ δὲ ἄλλο θέλει προφυλάττει τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους, παρατηροῦντας τὰ κινήματα τοῦ Μεχμέτ Ἄλῃ πασσᾶ καὶ τῶν Ἀλγερίνων, καὶ νὰ κυβερνοῦν κατ' ἀνάγκην τὰς ζωτροφίας καὶ πολεμικὰ ἐφόδια, ὅπου ἤθελον ἀποκαταστήνεται σώματα καὶ στρατόπεδα ἑλληνικά. Οὕτω τὰ πράγματα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μᾶς εἶναι ἀναγκαῖαι ζωτροφίαι, πολεμικὰ ἐφόδια, χειροῦργοι καὶ τὰ παρόμοια, τὰ ὅποια δὲν δυνάμεθα ἀπὸ ἄλλο μέρος νὰ τὰ ἀπολαμβάνωμεν, εἰμὴ μέρος ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ τὸ πλεῖστον καὶ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τὴν Βλαχίαν· διότι, λείποντος τοῦ βοηθήματος τούτου, εἶναι δυσκολώτατον πρᾶγμα τὸ νὰ προφθασῶσι τ' ἀναγκαῖα κατ' ἄλλον τρόπον.

«Ἴδου λοιπὸν πόσον μᾶς χρησιμεύει τὸ νὰ κατηχηθῇ ἓνας Ἡγεμὼν καὶ νὰ γίνῃ ἀδελφός, διὰ νὰ εὐκολύνωμεν αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ ὅποια οἱ Τούρκοι θέλει τὰ φέρουσι μετ' εὐκολίας διὰ τὸν ἑαυτὸν των ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν. Τότε συστήνεται καὶ μία καθ' ἑαυτὴν στρατιωτῶν εἰς Βλαχίαν ἀπὸ πέντε ἢ ἕξ χιλιάδας, ἐπὶ λόγῳ διὰ νὰ φυλάττῃ τὸν τύπον καὶ νὰ διαφεντεύῃ τὰ χωρία ἀπὸ τοὺς κλέπτας· ὁ δὲ κύριος σκοπὸς τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος νὰ ἦναι, διὰ νὰ τρέχουσι πρὸς ὅλα τὰ μέρη ἐνεργοῦντες καὶ βιάζοντες πρὸς ἐτοιμασίαν τῶν ζωτροφιῶν καὶ πρὸς εὐκολωτέραν μετακόμισιν αὐτῶν, καὶ, χρεῖας τυχοῦσης, εἰς βιαστικὴν τινα περίστασιν νὰ τρέχουσι καὶ ἀντίκρυ εἰς τὴν Τουρκίαν πρὸς βοήθειάν τινος ἀδυνάτου σώματος. Ἀφ' οὗ ἐνωθῶσι μετ' αὐτοῦ καὶ ἀκόμη 3 ἕως 4 χιλιάδες ξένοι Ἕλληνας, ἐμπνευσμένοι ἀπὸ φιλοτιμίαν καὶ πατριωτισμὸν, θέλουσι φέρει ἀρκετὸν ἀφανισμὸν πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ βοήθειαν καὶ θάρσος μεγάλον πρὸς τοὺς ἰδικούς μας στρατιώτας. Μ' ἓνα τοιοῦτον ἕξαφνον βοήθημα εὐδοκίμοιμεν καθ' ὅλους τοὺς τρόπους πρὸς γενναιοτέραν ἀντίστασιν καὶ ἐνθουσιασμὸν, ἵνα γίνῃ τότε μία γενικὴ προσβολή, ὀρμῶντες μετ' ἀφοβίας καὶ τόλμης κατὰ τῶν τυράννων πρὸς ἐξολοθρευμὸν των. Οἱ δὲ Τούρκοι, καὶ ἂν πληροφορηθῶσι τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ εἰς Βλαχίαν στρατεύματος, δὲν

τούς συμφέρει νὰ ἀπεράσουν ἀντίκρυς, φοβούμενοι, μὴ δώσουν αἰτίαν πρὸς τοὺς Ῥώσσοις, καὶ ἀνοίξῃ κανένας νέος πόλεμος.

« Διόλου ἀσύμφορον εἶναι εἰς τοὺς σκοποὺς μας νὰ μείνωσιν ἡγεμόνες εἰς τὴν Βλαχομπογδανίαν οἱ Σούτσιδες Κινούμενα τὰ πράγματα κατὰ τοὺς ἐξηθέντας τρόπους, οἱ κύριοι σκοποὶ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους εἶναι διὰ νὰ ζητήσουν Βασιλέα των ἀπὸ τὸ γένος τῆς ῥωσσοικῆς αὐτοκρατορικῆς φαμηλίας, καὶ αἰώνιαν συμμαχίαν μετ' αὐτῆς τῆς ἱερᾶς φαμηλίας, διὰ νὰ καταπαύσῃ ἀπὸ τὸ μέσον μας κάθε διχόνοια καὶ κάθε φιλονεικία, ὅπου πιθανῶς ἤμπορεῖ νὰ συμβῇ ἀναμεταξύ μας περὶ προτιμήσεως.

« Ἄφ' οὗ οἱ μυστικοὶ σκοποὶ μας φθάνουσιν εἰς ὠριμότητα καὶ πλησιάζῃ νὰ ἐνεργηθῇ ὁ πλάνος μας, ζητοῦμεν ἀπὸ τὴν ῥωσσοικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἀπὸ τὸ ἔλεος τῆς Μεγαλειότητός του, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ πολιτικῶς νὰ ἀνοιχθῇ μία σύγκρισις ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Τούρκους, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ζητοῦσι τόπους καὶ ἐπαρχίας τῶν προγόνων των ὥστε τραβιζομένη ἀρκετὴ τουρκικὴ δύναμις πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη, νὰ μὴν φοβοῦμεθα ἀπὸ ὀρμητικὰς εἰσβολὰς παρὰ τῶν ἀνατολικῶν στρατευμάτων. Καὶ τοῦτο μᾶς εἶναι ἀναγκαῖον, ἕως ὅτου δυνηθῶμεν νὰ στερεώσωμεν μικρὸν τι μέρος ἰδικῆς μας κυριότητος, καὶ νὰ ἐκτεινᾶζωμεν τὴν Ὀθωμανικὴν δύναμιν ἀπὸ τὴν Ῥούμελην, καὶ ἔπειτα εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ ἀντιπαραταχθῶμεν καὶ πρὸς μεγαλύτερα πράγματα.

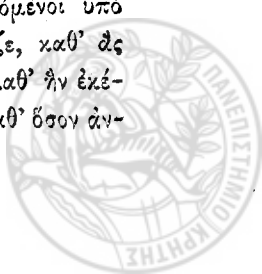
« Ὁ κ. Ξάνθος μοὶ ἀνήγγειλε τὰ παράγγελθέντά τῶν ἰδικῶν σας, ἐπὶ τῶν ὁποίων σκεπτόμενος περίγραψα, ὡς ἀνωτέρω, διάφορα σχέδια, τὰ ὁποῖα ἂς χρησιμεύσουν πρὸς καλλιτέραν ἔρευναν τῶν κοινῶν πραγμάτων. Ἐν τοσοῦτοις δὲ μένω προθυμότερος πάντοτε εἰς τὰ νεύματὰ καὶ προσταγὰς τῆς.

Τῆς Ἐκλαμπρότητός σας
ὕποκλινης δούλος

Π. ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΜΙΝΑΡΗΣ ΦΩΚΙΑΝΟΣ.

Τῆ 23 Σεπτεμβρίου 1820 Βουκουρέστιον».

« Ὅλοι μὲν ἔτεινον εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ἐπίσης φλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ πάθου τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἕκαστος ἐσχεδίαζε, καθ' ἃς εἶχε γενικωτέρας ἢ μερικωτέρας γνώσεις πραγμάτων, ἢ καθ' ἣν ἐξέκρητο πείραν ἰδίαν περὶ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς χώρας, ἢ καθ' ὅσον ἀν-

τελαμβάνετο τοῦ μεγάλου τῶντι ζητήματος τούτου. Ὑπῆρξε δὲ καὶ τις, Παναγιώτης Ῥουμπίνης ὀνόματι καὶ ἔμπορος τῷ ἐπαγγέλματι, συλλαβῶν σχέδιον προπαρασκευαστικὸν τοῦ πολέμου, ἐπὶ ἐμπορικῶν ὑπολογισμῶν θεμελιούμενον· ἔγραψε δ', ὅτι, ἐὰν ὁ Ὑψηλάντης κατορθώσῃ τὸν διορισμὸν Ἑλληνας ἀρχηγοῦ ἐπὶ τῶν ἀποίκων Βουλγάρων τοῦ Ἰσμαηλίου, παραχωρηθῆ δὲ τοῖς ἐν Βεσσαραβίᾳ Ἑλλησιν ἐμπόροις τὸ μονοπώλιον τῶν πνευμάτων, τότε ἐνεργεῖται εὐκόλως ἀποταμίευσις ὑπλῶν καὶ χρημάτων, ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτὸς «δύναται ἐπὶ κεφαλῆς » τεσσάρων καὶ πέντε χιλιάδων . . . νὰ εἰσχωρήσῃ . . . διὰ τῆς Σούμ- » λας . . . καὶ νὰ κάμῃ ἕνα σημαντικὸν ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὰς δυ- » νάμεις τοῦ κοινοῦ ἔθροῦ». Τὸ σχέδιον τοῦ Σάββα ἐναυάγησεν, οὐδύλως ληφθὲν ὑπὸ ἔποψιν σοβαρὰν, ὡς ἐστηριγμένον ἐπὶ ὑποθέσεων διὰ τὸ παρὸν, ὡς ἀπαιτοῦν μακρῶν χρόνων ἐνέργειαν σύντονον διὰ τὸ μέλλον. Ὅταν ἐκυρίευσεν πλήρως ἄγνοια τοῦ μυστηρίου ἐν τόποις μὴ κυρίως ἑλληνικοῖς, περὶ ὧν διελάμβανεν ὡς ἐπὶ πολὺ τὸ σχέδιον αὐτὸ, οὐθ' ἐπομένως ὁ ἀπαιτούμενος ἐργασισμὸς ὑπῆρχεν, ὅλαι τότε αἱ περὶ κινήσεων καὶ ἀντεπιθέσεων τοῦ ἐνὸς κατὰ τοῦ ἄλλου τόπου ἰδέαι τοῦ σχεδίου ἀφ' ἐαυτῶν ἔπιπτον, ὡς οἰκοδόμημα ἀνεγειγεμένον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἄμμου.

Παρὰ τὸν Ὑψηλάντην, μεταβάντα εἰς Ἰσμαήλιον τῇ 4 ὀκτωβρίου καὶ καταλύσαντα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δημητρίου Ἰβανόβιτς Καλαματιανοῦ, ἀπῆλθον εἰς τὸ λοιμοκαθαρτήριον τούτου καὶ ὁ Ξάνθος, ὅπως δώσῃ λόγον τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ πράξεων αὐτοῦ· καὶ ὁ πρὸ τοῦ Πελοπίδου καὶ Τασσήκα ἀποσταλεῖς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Κύπρον Δημήτριος Ὑπκτρος· καὶ ὁ Δικαῖος, εἰδοποιηθεὶς παρὰ τοῦ Ξάνθου καὶ ἀναβὰς ἐξεπίτηδες ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ Περβραϊβός· ἐκ δὲ τοῦ Γαλαζίου ὁ Θέμελης, Διονύσιος Εὐμορφόπουλος, Πέτρος Μαρκέζης, Εὐαγγέλης Μαντσαράκης, Νικόλαος Γρυπάρης, Ἦβος Ῥήγας, Νικόλαος Γαϊτάνος, Λάζαρος Ζάκας, Ἀναγνώστης Γ. Τρικεριώτης καὶ ἄλλοι, ὅπως ἴδωσι τὸν Ὑψηλάντην.

Ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ ἐτέθησαν τὰ δύο ζητήματα περὶ τῆς καθάσεως, ἢ μὴ, τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ περὶ τῆς ταχείας, ἢ μὴ, ἐνάρξεως τοῦ πολέμου. Τὸ πρῶτον συνεφωνήθη ἄνευ ἀντιρρήσεως μακρᾶς, καθ' ὅσον καὶ ὁ Ὑψηλάντης ἐπεθύμει καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν κήρυξιν τῆς ἐπαναστάσεως μακρὰν τῶν ῥωσικῶν ὀρίων, καὶ ἡ μεγάλη ἀνάγκη τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ τῶν Τούρκων ὠκονομεῖτο διὰ

τοῦ Σάββα καὶ Ὀλυμπίου, κινουμένων ἐν ταῖς Ἡγεμονεῖαις, ὅτε καὶ ἡ κίνησις τῆς Σερβίας ἐλπίζομένη ἐφαίνετο. Περὶ δὲ τῆς ταχείας ἀρχῆς τοῦ πολέμου οἱ μὲν πλείους ὁμόφωνοι ἔσπευδον φέροντες, οὓς προείπομεν λόγους, ὁ δὲ Περῆραιθὸς ἀντισχυρίζετο τὸ εἰσέτι ἀπαρασκευάστον τῆς Πελοποννήσου καὶ ἰδίως τῆς στερεᾶς, ἐφ' ἧς τὰς μεγαλητέρας ἐστήριζεν ἐλπίδας, ὡς μᾶλλον μαχίμου καὶ εὐπορούσης ἕπλων. Τῆς γνώμης αὐτῆς συμμετέσχευ ὁ μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου Σπυρίδων Παπαδόπουλος Κορφινὸς (α), καταγόμενος ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀρχηγὸς ὦν τοῦ ἐν τῷ Ἰστρω ῥωσσικῷ στολίσκου. Ὁ Δικαῖος ἐπαρουσίασε τότε ἀναφορὰν γενικὴν τῶν Πελοποννησίων, βεβαιούντων, ὅτι τὰ πάντα, καὶ στρατὸς καὶ ὄπλα καὶ ἐφόδια καὶ τροφαί, εἰσὶν ἔτοιμα, καὶ οὐδὲν λείπεται, ἢ μόνη ἡ παρουσία καὶ ἡ πρὸς κίνησιν διαταγὴ τοῦ Ὑψηλάντου. Ὁ Περῆραιθὸς ἀντέστη κατὰ τοῦ πραγματικοῦ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης, καὶ ὁ Παπαδόπουλος Κορφινὸς ἐπετέθη τῷ Δικαίῳ παρατηρῶν: « Πάπᾶ, νὰ διαβάξῃς τὸ Ψαλτῆρί σου, καὶ τὰ τοιαῦτα πράγματα δὲν εἶνε δικήσου δουλειά. Σὲ ἐρώτησα, πόσους χρόνους λείπεις ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, καὶ μὲ ἀπεκρίθης, τρεῖς ἡμισὺ ἄλλ' ἐγὼ λείπω ἐκείθεν μόλις πρὸς ἑπτὰ μηνῶν, καὶ τίποτε δὲν εἶδα, ἀφ' ὅσα λέγεις καὶ ἡ ἀναφορά σου περιέχει ». Ἀληθῶς ἡ ἀναφορὰ αὕτη, καίτοι πολλὰς ὑπογραφὰς φέρουσα, ἦτο λίαν ὑποπτος, ὡς ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένη πρὸς τὴν ὀλίγω πρότερον δοθεῖσαν τῷ Ὑψηλάντῃ ἐν τῇ Ὀδησῶ παρὰ τοῦ Παπαρῆρηγοπούλου ὑπεστήριζεν ὅμως τὸ πνεῦμα ταύτης κοινὴ τις πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἐπιστολὴ τῶν προχόντων τῆς Γόρτυνος ἀδελφῶν Παπαγιαννοπούλων, ἢ Δεληγιαννῶν, καὶ ἡ δι' αὐτῆς γινομένη σύστασις τοῦ Δικαίου (β). Ὡσαύτως ὑπεστήριξε τὸν Δικαῖον καὶ ἑτέρα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπὸ 24 αὐγούστου γραφὴ τοῦ Λιμπερίου Θεοχαροπούλου πρὸς τὸν Ὑψηλάντην (γ).

Κατ' οὐσίαν ἐδικαιοῦτο ὁ Περῆραιθὸς ἐνιστάμενος, ὅτε ἐν τῇ Ἑλλάδι μόνη ἡ περὶ τοῦ πολέμου κατήχησις διεδέδοτο, διέφερε δ' ὅλως ἡ ἠθικὴ αὕτη ἐργασία τῆς ὕλικῆς παρασκευῆς, καὶ μεθ' ὅσων ἂν ἔπνεον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγάπην οἱ πάντες. Ἐξω δὲ τούτου, οἱ περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων τῆς Πελοποννήσου ἀριθμοὶ τοῦ καταλόγου τοῦ Ἀναγνωσταρᾶ ὑπῆρχον μὲν ἀληθεῖς ὡς ἐγγιστα, ἐλείπετο ὅμως ἡ οὐσιώδης ἀκρίβεια περὶ τε τοῦ ποσοῦ καὶ ποιῶν τῶν ὀπλοφόρων καθόσον οἱ μὲν δεκακισχίλιοι Τούρκοι καὶ ὀπλοφόροι πράγματι καὶ πρὸς πόλεμον ἀρμόδιοι ἦσαν ἅπαντες ἐκ δὲ τῶν ὑπὲρ τοὺς ἑκατον-

ταχισχιλίου; Πελοποννησίων οὔτε οἱ ἡμίσεις περίπου ἠδύναντο φέρειν ὄπλα, οὔτε καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ἐν τρίτον περίπου εἶχον ὄπλα.

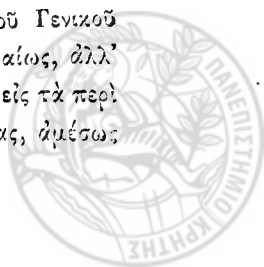
Ἄλλ' ὅμως αἱ περιστάσεις ἐβίαζον, πᾶσα δ' ἐξέλεγχις ἐν ὥρᾳ τοιαύτῃ ἀδύνατος καθίστατο, καὶ ἡ πλειονοψηφία τοῦ συμβουλίου ὡς ἀποτέλεσμα ἀγνοίας ἢ ἔργον δειλίας ἐθεώρει πᾶσαν παρατήρητιν κατὰ τῆς ταχείας ῥήξεως τοῦ πολέμου, παραδίδουσα τῷ Θεῷ τὰ περαιτέρω. Ἀληθῶς δὲ ἐν μὲν τῷ παρόντι ἠλπίζετο κατὰ πολλὴν πιθανότητα εἰς ῥωσικὸς πόλεμος, ἐν δὲ τῇ ἀβεβαιότητι τοῦ μέλλοντος ἐθεωρεῖτο δυσχερέστερος, ἢ καὶ ἀδύνατος, ὁ ἑλληνικὸς πόλεμος. Τόσῳ δὲ ἰσχυροτέρας ἐδείκνυε τὰς πεποιοθήσεις αὐτοῦ ὁ Ὑψηλάντης, ὅσω, παρὰ πολλὰ ἄλλα ἐνδεχόμενα, ὁ ὑφιστάμενος πόλεμος κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἡ εὐκόλος διατάραξις τῶν Ἡγεμονειῶν, περὶ ἧς ὅλην εἶχε τὴν βεβαιότητα (α) ὡς ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ξάνθου, ὑπισχυοῦντο ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος μεγάλην τὴν ἀραιώσειν τῶν δυνάμεων τοῦ σουλτάνου. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Ὑψηλάντης ἤθελε κινηκτέαν τὴν ἐπανάστασιν, πρὶν ἢ προλάβῃ ὁ σουλτάνος τὴν διὰ νέων στρατῶν ἐνίσχυσιν τῶν Τούρκων τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρισθείσης οὕτω τῆς ταχείας κηρύξεως τοῦ πολέμου, ὁ Ὑψηλάντης διηύθυνε πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀποστόλους, ἵνα διαθέσωσι δραστηριώτερον τὰ πρὸς πρᾶσκειν, καὶ ἐνεργήσωσι τὰ ἀνήκοντα πρὸς αὐτὸν προσκλητήρια τῶν κοινοτήτων, εἰ καὶ οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀνάγκη τούτων. Ἰκανὰ ἄλλοτε διελάβομεν περὶ τῶν ἀποστολῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἐγκυκλίων ἥδη δὲ προσθέτομεν, πρὸς τιμὴν τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων αἰσθήματος κατὰ τῆς τυραννίας, τὰς συστάσεις, δις ἔλαβεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ ἀπόστολος Θέμελης, τὴν μὲν ἀπὸ 7 Ἰανουαρίου 1821 παρὰ τοῦ διερμηνέως τοῦ στόλου Νικολάου Μουρούζου πρὸς τοὺς προεστῶτας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου (β), τὴν δὲ ἀπὸ τῆς 10 τοῦ ἰδίου παρὰ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς αὐτῶν (γ). Παρὰ τὴν ἐγκύκλιον δὲ, ἦν πρότερον ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἰσμαηλίου καὶ ἀπὸ 8 Σεπτεμβρίου ἔγραψε πρὸς τοὺς πλοίαρχους Ὑδραίων, Σπετσιώτας καὶ Ψαριανοὺς, δι' ἧς ἀποδεικνύων δυνατὸν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων, δεινῶς ἐπέτιθετο κατὰ τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀγίων (δ), ὁ Ὑψηλάντης ἐπεφόρτισε καὶ ἤδη ἰδίως τε καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀρχῆς τὸν Ἀθίμον Γαζῆν, ἵνα μεταβῇ εὐθὺς καὶ ἐνεργήσῃ παρὰ ταῖς ναυτικαῖς νήσοις καὶ πόλεσι τῆς Ἑλλάδος « τὴν ἐτοιμασίαν τῶν πλοίων » (ε). Πρὸς δὲ τὸν Ἐπίσκοπον Ἀρδαμερίου (τῆς Θεσσαλικῆς

Θιγαλίας) Ἰγνάτιον ἔγραψεν, ἵνα ἀποστείλῃ εἰς Ὀλυμπον καλόγηρόν τινα ἄξιον πρὸς τὴν διοργάνωσιν τῶν καπιτανέων καὶ τὴν κίνησιν αὐτῶν, ἅμα ἠχησάσης τῆς σάλπιγγος (α). Τὸν δὲ Παπαδόπουλον Κορφινὸν καὶ Καλαματιανὸν παρεκάλεσεν, ἵνα ἐπιμεληθῶσι τῆς ἐπὶ τὸ τακτικώτερον, ὅσον ἔνεστιν, ὀργανώσεως ἐνὸς στολίσκου, ἀναγκάσιον διὰ τὸν Ἴστρον καὶ τὸν Προῦθον κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν μάλιστα. Συγχρόνως δ' ἀπέστειλε ταχεῖς τὸν μὲν Δικαῖον εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸν δὲ Πεζζραιθὸν εἰς τὴν Λακωνίαν, ὅπου προσδιωρίσθη ἡ ἐκ τῆς Τεργέστης ἀπόβασις αὐτοῦ. Πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην τότε ὑπισχνούμενος τὴν παραδοχὴν, ὅσων ἀπήθυνεν οὗτος διὰ τοῦ Καμαρηνοῦ αἰτήσεων, καὶ συνιστῶν αὐτῷ, ὅσας ἂν ἔλαβεν ὁ Πεζζραιθὸς ὀδηγίας προφορικὰς « διὰ τὴν προετοιμασίαν », προσέθετε: « Κάθε εἶδος φόβου καὶ ὑποψίας ἄς ἀποβάλλῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν της, ὡς ἀνάρμοστον εἰς ἓνα ἀπόγονον καὶ διάδοχον τοῦ θαυμαστοῦ Λεωνίδα. » Ὅταν ἐκεῖνος ὁ μέγας ἀνὴρ, ἡ σωτηρία καὶ τὸ κλέος ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἠρωϊκῶς ἀντετάττετο εἰς τὰ πλήθη τοῦ βαρβάρου μετὰ τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν του, δὲν ἐνόμιζε βεβαίως, ὅτι θέλει ὑπερτερῆσαι τῶν ἐχθρῶν κατ' ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν ἀρετὴν μόνον καὶ ἀνδραγαθίαν » (β). Ἀναντιρρήτος ἀλήθεια! Ὁ Πεζζραιθὸς διετέτακτο ἐνταυτῷ, ἵνα μεταβῇ κατόπιν εἰς τὸ Σούλιον (γ). Τοῦτον δὲ συστάσει τοῦ Ὑψηλάντου ἐφωδίασαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔφοροι δι' εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χιλιάδων γροσίων, ὡς καὶ τὸν Δικαῖον δι' ἑννεήκοντα.

Αὐτὰς ὁ Ὑψηλάντης ἀνεκοινώσατο τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς πράξεις τοῦ Ἰσμηλίου πρὸς τὸν Ῥίζον ἐν τῷ Σκουλενίῳ, προσθεῖς, ὅτι, πρὶν ἢ ἐπιβῆ ἐν τῇ Τεργέστῃ διὰ τὴν Πελοπόννησον, κηρύξει δημοσίᾳ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἑαυτοῦ ἐκ τῆς βωσσικῆς ὑπηρεσίας. Ὁ Ῥίζος συνεφώνησε καθ' ὅλα, ὡς καὶ περὶ τῆς κινήσεως τῶν Ἑγεμονεῶν λόγῳ ἀντιπερισπασμοῦ, ἀναδεχθεῖς, ἵνα μορφώσῃ σύμφωνον καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου, ὡς λίαν ἀναγκαίαν.

Ὅσων ἐνήργησεν ὁ δραστήριος καὶ ἀποφασιστικὸς Δικαῖος κατὰ τὴν ρηθείσαν ἀποστολὴν αὐτοῦ, μνημονεύει ὁ ἴδιος ἐν τῇ ἀπὸ 22 φεβρουαρίου 1821 καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐκθέσει, ὡς ἀκολούθως: «... Λαβόντες (ἐν Ἰσμηλίῳ) τὰς διαταγὰς τοῦ σεβαστοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου, οὔτε ἀμελήσαμεν, οὔτε καιρὸν διετρίψαμεν ματαίως, ἀλλ' ἐφροδιάσαντες τὰ εὐρισκόμενα σύνεφα (μέλη τῆς Ἐταιρίας) εἰς τὰ περὶ τὸ Ν. 51 (τὸ Γαλάζιον) μέρη μὲ τὰς ἀναγκαίας ἐτοιμασίας, ἀμέσως

» διεπλεύσαμεν εἰς τὸ Ν. 62 (τὴν Κωνσταντινούπολιν), ὅπου τί χρῆ
 » λέγειν τὰ ἐπιχειρήματά μου; Ἄνεχώρησα κἀκεῖθεν περὶ τὰ τέλη
 » νοεμβρίου, παρέπλευσα τὰ 66 (τὴν Λέσβον), διεπέρασα ἄντικρυ (εἰς
 » Κυθωνίας), ἀντάμωσα τοὺς διδασκάλους τῆς Σχολῆς καὶ εὐδιέθεσα
 » τὰς καρδίας τῶν ἐκεῖ συνέφων. Ἐγραψα ἀπὸ μέρους τῆς βροχῆς (τῆς
 » Ἀρχῆς (πρὸς τοὺς 68) τοὺς ἐν Σμύρῃν (α), κρεδितάρων (πέμψας)
 » τὸν Ἡβὸν Ῥήγαν, ὅστις ἦδῃ καὶ ἐπέστρεψε μὲ τὸ τέταρτον πραγμα-
 » τείας κρεμορταρτάρου (πυρίτιδος) διακόσια ἑβδομηντα βαρέλια καὶ
 » Μ (μολύβδου) καντάρια σαράντα καὶ ἓν καὶ ὑποσχέσεις, ἐὰν ὁ Ἄρ-
 » μύδιος δανείσῃ (ὁ Δικαῖος γράψῃ) πρὸς αὐτοὺς, νὰ προμηθεύσωσι
 » καὶ ἄλλας τοσαύτας πραγματείας, καὶ ἔτι εἴκοσι φατούρας (χιλιά-
 » δας) λιθάρια διὰ δένδρα (πυρίτιδας πέτρας πυροβόλων), ὡς ἀναγ-
 » καιότατα, λέγοντες, ὅτι μὴν ἔχοντες ὑποδήματα (χρήματα) ἱκανά,
 » δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐκπληρώσουν τὰς ἐπιταγὰς τῶν φίλων. Ταῦτα
 » δανείσας (γράψας) ἐκεῖθεν καὶ διαπράξας, διέβην εἰς τὰ Ν. 6 (Ἵδραν)
 » κἀκεῖ, καθὼς καὶ εἰς τὰ 5 (τὰς Πέτσας), εὐρὼν ἐν ἀμεριμνία ἐκίνησα
 » καὶ προθύμους ἀπεκατέστησα. Ἀποστείλας δὲ τὸν ἵππον (τὸ πλοῖον)
 » εἰς τὰ 82 (τὴν Τεργέστην), κατὰ τὸ τέλος δεκεμβρίου διεπέρασα εἰς
 » τὸ Ν. 2 (τὴν Πελοπόννησον), καὶ περιῆλθον μὲ καλὴν ἔκβασιν . . . »

Μετ' οὐ πολὺ ὅμως τὸ σχέδιον περὶ τῆς καταβάσεως τοῦ Ἵψηλάν-
 του εἰς τὴν Πελοπόννησον μετεβλήθη, ἐν δὲ τῇ Κισνευία ἀπεφασίσθη
 ἢ ἄμεσος ἀπὸ τῶν Ἡγεμονειῶν ἔναρξις τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τὴν
 προσωπικὴν ὁδηγίαν τούτου καὶ ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατάβασις αὐτοῦ
 διὰ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας. Ἐκτὸς τῶν ἐν Ὀδησσῷ γενομένων
 ἀναπτύξεων παρὰ τοῦ Παπαβρῆγοπούλου, ἐκτὸς τῶν παρὰ τοῦ Ἵψη-
 λάντου ἀναφερομένων λόγων ἐν τῇ διαταγῇ πρὸς τὸν Σάββαν καὶ
 Ὀλύμπιον, κατωτέρω δημοσιευομένη, φαίνεται, ὅτι καὶ πληροφορίαι
 μυστικαὶ ἐκ Βιέννης καθίστων ὑποπτον λίαν τὴν διὰ τῆς αὐστριακῆς
 χώρας διέλευσιν τούτου· τὸ δὲ πάθημα τοῦ Ῥήγα Φεραίου ζωηρότα-
 τον ἔτι ἦν ἐν τῇ μνήμῃ ἐκάστου, ὡς καὶ ἀνεξάλειπτον ἔσται διὰ
 παντὸς τοῦ χρόνου. Ταυτοχρόνως ὁ ἐπιστρέφων εἰς τὴν Πελοπόννη-
 σον Παπαβρῆγόπουλος ἔγραφε τῷ Ἵψηλάντῃ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως:
 « . . . Μὴ κινηθῆτε ἐγγίγωρα διὰ τὰ μέρη τὰ γνωστά (τὴν Πελοπόν-
 » νησον), διότι καὶ ἐκεῖ εὐρίσκονται εἰς ἀκαταστασίαν· μάλιστα ἢ
 » Μάνη εἶναι ἄνω κάτω, διότι ἐσκότωσαν ἓνα ἀπὸ τοὺς πρώτους Κα-
 » πητωγάνους . . . » (β). Ἐπὶ τούτοις ἢ ἐν τῇ Βλαχία καὶ τῇ Μολδαβίᾳ

ετοίμη στρατιωτικὴ δύναμις ἐκ πεζῶν καὶ ἰππέων, ἢ τοῖς ἡγεμόσιν ὑπηρετοῦσα, ὡς καὶ αἱ περὶ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας ὑπάρχουσαι ἐλπίδες, ἰκανῶς ἐπιτυχῆ τὴν ἀπὸ τῶν βορείων ἐπαρχιῶν ἔναρξιν ἐπαρρουσίαζον. Ὁ Μιλόσχης τότε, ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων τελευσίαν καταστροφὴν, ἐὰν μὴ ἀνεκάλει τὰς πρὸς τὴν πύλην νεωτέρας τῆς Σερβίας προτάσεις, περὶ ὧν θέλομεν εἰπεῖν, ἐζήτει παρὰ τοῦ Σάββα συμβουλὴν περὶ τοῦ ποιητέου, καὶ τὴν ἀνάγκην προέτεινε τῆς ἐγκαίρου προαποταμιεύσεως τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην περίστασιν ἐναντίαν (α). Ἰσχυρότατος μάλιστα λόγος ὑπῆρχον αἱ γνωσταὶ τῆς Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας συνθήκαι, καθ' ἃς ἀπηγορεύετο ἐν πάσῃ περιστάσει ἢ ἐν ταῖς Ἡγεμονεῖαις στρατιωτικὴ εἴσοδος τῆς μιᾶς ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς ἐτέρας τῶν δυνάμεων τούτων. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὁ Ὑψηλάντης, ἐὰν μὲν ἡ Τουρκία ἀθετήσῃ τὰς συνθήκας αὐτάς, ταρασσομένων τῶν Ἡγεμονειῶν, ὁ πόλεμος τῆς Ῥωσσίας ἔσεται ἀναπόφευκτος, ὅπερ ἐπεδιώκετο πρὸ παντὸς ἄλλου· ἐὰν δὲ ἀναμῆνῃ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Ῥωσσίας, χορηγεῖται ὁ ἀποχρῶν καιρὸς πρὸς τὴν ἰσχυροποίησιν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐπὶ τέλους παρὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας ἐξεβίασε τὰ πράγματα καὶ ἀποφράς τις κοινοποιηθεῖσα παρὰ τοῦ Σάββα εἰδήσεις περὶ τῆς ἐταιρίας, ὡς προδοθείσης. Εἰς προδοσίαν τοιαύτης φύσεως ἀπεδόθησαν αἱ τότε γενόμεναι παρὰ τε τοῦ σουλτάνου, τοῦ μεγάλου βεζύρου καὶ τοῦ Χαλέτ ἐφφένδου διάφοροι δωρεαὶ καὶ τιμαὶ πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ποστέλικον Σταυράκην. Ὡς ἀποτέλεσμα προδοσίας τοιαύτης ἐθεωρήθη καὶ ἡ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἰωαννίνων αἰφνιδία ἀναχώρησις τοῦ πασσᾶ τῆς Σκόνδρας, διαδοθέντος, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Μελέκ πασσᾶς καὶ ὁ Σασῆ πασσᾶς διετάγησαν, ἵνα ἐπιτηρώσῃ τὴν Σερβίαν κατὰ πάσης ἐνδεχομένης κινήσεως. Φρονίμως καὶ ὁ Ὑψηλάντης καὶ οἱ ἄλλοι διετήρησαν μυστικὴν τὴν καταπληκτικὴν εἰδήσιν ταύτην, ἕως ἂν ἴδωσι τὸ ἀποθησόμενον. Εὐτυχῶς δὲ, εἴτε ὑπῆρχε ψευδὴς αὕτη, εἴτε ἡ πύλη δι' ἄλλους λόγους οὐκ ἔδωκε προσοχὴν πλείονα, τὰ πνεύματα τῶν ἐταίρων ἀνέλαβον θάρβος (β), καὶ τὰ πράγματα τὴν προωρισμένην ὁδὸν διέτρεξαν.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡγεῖτο τῆς παρὰ τὸν Προῦθον ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ ὑπὸ τὸν στρατάρχην Βιτκενστέιν ἀνατολικοῦ σώματος ὁ στρατηγὸς Μιχαὴλ Ὀρλώφ. Ἐσχετισμένος μετ' αὐτοῦ διὰ φιλίας ἰδίαις, ὡς θέλομεν εἰπεῖν (γ), καὶ ὅπως βεβαιωμένος περὶ τῶν φιλελευ-

θέρων τοῦ ἀνδρὸς αἰσθημάτων, ὁ Ὑψηλάντης ἐξηγήθη ἐν ἐμπιστοσύνη, οὐς εἶχε σκοποὺς περὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ μεγάλως ἐπεμελήθη, ὅπως καταστήσῃ συμμέτοχον τοῦτον κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Προϋθου, μεθ' ὅσου ὠδήγει στρατοῦ. Βέβαιον δ' εἶπετο, ὅτι διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ ἐνοχοποιεῖτο ἀνεπιστρεπτει, ἢ ὁ αὐτοκράτωρ ἐνώπιον τοῦ σουλτάνου ἐπὶ ἀθετήσῃ τῶν συνθηκῶν, ἢ ὁ Ὀρλώφ ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ ἀπειθείᾳ. Προέκυπτε δὲ συνεπῶς, κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου τῆς Τουρκίας· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἡ ἀποκήρυξις τοῦ Ὀρλώφ, λίαν ὠφέλιμος καὶ πάλιν καθισταμένη. Ὁ στρατηγὸς Κισσελεφ, διευθύνων τὸ ἐπιτελεῖον, ἐκτὸς διετέλει τοῦ μυστηρίου· ἀλλ' ἔφθασεν ἐπὶ τέλους ὑπὸ ὑποπτον βλέπων ὄμμα τὰς ἰδιαιτέρας τοῦ Ὑψηλάντου καὶ Ὀρλώφ σχέσεις καὶ συνδιαλέξεις. Ὅτε δὲ ὁ Ὀρλώφ, ἐτοιμῶς συναινῶν κατὰ πάντα, μόνην ἐδείκνυτο ὑπονοῶν καὶ φοβούμενος τὴν ἀποκήρυξιν ἑαυτοῦ, ὁ Ὑψηλάντης διεσκέδασε καὶ τοῦτο, προτείνας, ἵνα αὐτὸς μὲν διέλθῃ εὐθὺς τὸν Ἴστρον μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖνος δὲ καθέξῃ τὰς Ἡγεμονείας μετὰ τῶν Ῥώσων ὡς αὐτοκέφαλος κύριος. Ἀλλὰ τις περίπτωσις δυστυχῆς ἐματαίωσε τὸ σχέδιον τοῦτο. Καταγγεληθεὶς ὁ Ὀρλώφ, ἀφῆρέθη εὐθὺς τῆς ἀρχηγίας τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς καὶ ἀνεκλήθη εἰς Πετροῦπολιν.

Ὁ Ὑψηλάντης κοινοποιήσας πρὸς διαφόρους τῶν ἀποσόλων τὴν μεταβολὴν, ἣν παρεδέχθη, ὡς εἶπομεν (α), τὴν δὲ κίνησιν ἑαυτοῦ λογισάμενος περὶ μέσον νοέμβριον, ἔλαβε πᾶν δραστήριον μέτρον περὶ τε τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας. Σπουδαιότατα εἰσὶν αἰδιαταγαὶ τῶν 24 ὀκτωβρίου πρὸς τε τὸν Σάββαν, τὸν Ὀλύμπιον, ἀμφοτέρους καλουμένους ἤδη ἀρχιστρατήγους (β), καὶ πρὸς τὸν Βασίλειον Καραβιᾶν, καλούμενον στρατηγόν, ὡς καὶ αἱ ὁδηγαί πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς Σερβίας Μιλόσχην. Πρὸς ἅπαντας τούτους αἰτιολογῶν τὴν νέαν περὶ τῆς κινήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν βορείων ἐπαρχιῶν ἀπόφασιν, ὁ Ὑψηλάντης διέταττε τὸν μὲν Σάββαν καὶ Ὀλύμπιον, ἵνα τὴν νύκτα τῆς 14 νοεμβρίου ἀνατρέψωσι τὰ καθεστῶτα τοῦ Βουκουρεστίου, προσωρινὴν ἐκ τῶν ἐντοπιῶν καθιδρύνοντες διοίκησιν, προασφαλίσωσι δὲ τὴν διάβασιν τοῦ Ἴστρου, καταλαμβάνοντες ἀρμοδίαν μεταξὺ Βιδινίου καὶ Ἀδδᾶ-καλὲ θέσιν, καὶ συμφώνως πρὸς τὸν Μιλόσχην γράψωσι περὶ τῆς συγχρόνου κινήσεως τῶν ὄπλων καὶ ἐν τῇ Σερβίᾳ (γ)· τὸν δὲ Καραβιᾶν, ἵνα τὴν νύκτα ὡσαύτως τῆς 14 νοεμβρίου εὗρεθῇ ἔξω τοῦ Ἰασίου, μεθ' ὅσων δυννηθῇ στρατιωτῶν, ζητήσῃ δὲ τὰς περαιτέρω ὁδηγίας παρὰ

τοῦ Λασσάνου, καὶ φέρη πλησίον αὐτοῦ τὸν Ξάνθον (α), διατασσομένης ἀφεύκτου τῆς μεταβάσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἰσμαηλίου εἰς τὸ Γαλάζιον (β). τὸν δὲ Μιλόσχην ὠδήγει, ἵνα καθάρισις ἀμέσως ἐκ τῶν βαρβάρων τὴν Σερβίαν, πρὶν ἢ καταλάβωσιν αὐτὴν ἀπαρασκευάστον, κινήσῃ δὲ πρὸς τὸ Λόμ. καὶ Δρινοβάσταν ἐν σώμα ἀντιπερισπασμοῦ ἔνεκα, καὶ εὐκολύνει οὕτω τὴν μεταξὺ Βιδινίου καὶ Ἀδδᾶ-καλὲ δ-δοιπορίαν τούτου (γ).

Συνεπεῖα ὄλων αὐτῶν ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πικρὰ παράπονα περὶ τῆς ἀναβληθείσης ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου, καὶ αὐτὴν ἠπέλπει τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχηγίας τῶν πραγμάτων παραίτησιν ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ φρίψωσι καὶ οὗτοι τὸν περὶ τῶν ὄλων κύβον. Ὁ τοιοῦτος τρόπος καὶ ἡ τοσαύτη ἐπιμονὴ ταραχὴν μεγάλην ἐπέβαλον εἰς τὰ πνεύματα μέχρις ἀπελπισίας (δ) καὶ ἤδη οἱ ἔφοροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως συσκεφθέντες ἀπετάθησαν πρὸς τοὺς ἐν Ὁδησσῷ, ἐπικαλούμενοι τῇ μὲν 1 ὅ νοεμβρίου συνδρομὴν χρηματικὴν καὶ τὴν ἀποστολὴν τριῶν ἐμπείρων πολεμικῶν ἀρχηγῶν, δύο τῆς ξηρᾶς καὶ ἐνὸς τῆς θαλάσσης (ε). τῇ δὲ 29 τοῦ αὐτοῦ, ἐκτὸς τούτων, καὶ τριάκοντα πλοῖα ἑλληνικὰ καλῶς ἐφοδιασμένα, καὶ ἄνδρας τῶν ὄπλων, δι' ὄλων ἐπίσης ἐφοδιασμένους τῶν ἀναγκάων (ς). Διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ἐγγράφων τούτων ὡς ὅρον προέτεινον τὴν σύγχρονον κίνησιν ὄλων τῶν μερῶν, καὶ διεμαρτύροντο ἐπὶ τέλους ὡς μὴ ἔχοντες πλέον αὐτοὶ τὸν ἀρμόδιον καιρὸν πρὸς ἐκτέλεσιν, ὅσων ἔδει. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπεκαλέσθησαν οὗτοι καὶ τοὺς ἐν Μόσχᾳ ἐφόρους, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ χρηματικὸν ζήτημα καὶ τοὺς ἀρχηγούς (ζ). Πρὸς τοὺς ἰδίου δὲ καὶ ὁ Δικαῖος συγχρόνως, ἤτοι τῇ 1 ὅ νοεμβρίου, ὑπεστήριξε τὴν διπλὴν ταύτην αἴτησιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει (η). Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφόρων Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Δικαίου αἱ ἐπιστολαὶ μεγάλῃν διὰ τὴν ἐλευθεριότητα αὐτῶν ἔκαμον ἐντύπωσιν ταῖς ἐν Μόσχᾳ. « Δὲν ἔπρεπεν (ἔγραφον ὁ Πατσιμάδης καὶ Κομιζόπουλος πρὸς τὸν Ξάνθον,) οἱ Ἐπίτροποι τῶν 62 (οἱ ἔφοροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως) νὰ γράφουν τόσον φανερὰ περὶ πάντων. Καὶ δὲν ὑπωπτεύθησαν; » Προσέθετον δέ: « . . . Δυσκατόρθωτα νὰ συναθροισθῶσιν ἐδῶ πολλὰ χρήματα. Ὁ Καλὸς ἀφεύκτως πρέπει νὰ γράψῃ εἰς τοὺς ἐδῶ . . . μὲ μεγίστον παρακίνησιν ». Ἀλλ' οὐδὲν ἦν γενέσθαι ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τὰς ἀνωτέρω αἰτίας, καὶ μεθ' ὅσον ἀληθῶς ἀπέδειξαν πόθον, καὶ μεθ' ὅσῃν ἀνέπτυσαν τόλμην σπανίαν οἱ ἔφο-

ροι ταύτης, ἀδίκως παρεξηγηθέντες καὶ ἀδικώτερον συκοφαντηθέντες.

Ἐν τῷ Ἰασιῷ διὰ πολλοῦ ζήλου ὑπεδέχθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ὑψηλάντου. Πολλοὶ ἐφιλοτιμοῦντο ἐγγραφόμενοι στρατιῶται· πολλοὶ προεθυμοποιοῦντο εἰς συνεισφοράς χρηματικὰς, καὶ ἰδίως ὑπέβησαν κατὰ τοῦτο ἄλλοι τε καὶ ὁ ἡγούμενος Μπουρνόβου Σεραφεὶμ Χίος (α), ὁ τῆς Μπίστριτσας Ζαχαρίας, ὁ Φλωρεστίου Λουκάς Ἀρχιμανδρίτης Ἀθηναῖος (β), καὶ ὁ Τριεραρχίτης Σεραφεὶμ Ἀρχιμανδρίτης. Ἡ ὑπηρετοῦσα τῷ ἡγεμόνι φρουρὰ προσπνέχθη πρόθυμος. Τότε δὲ ὠνομάσθησαν καὶ χιλιάρχοι, ὡς ὁ Γεράσιμος Ὁρφάνος, Ἰωάννης Κολοκοτρώνης (ὁ καὶ Δασκούλιας) καὶ ἄλλοι καὶ ἑκατόνταρχοι, ὡς ὁ Βασίλειος Μπαρλάς, Κωνσταντῖνος Πέτρου Χατσῆ Λαζάρου καὶ ἄλλοι καὶ πεντηκόνταρχοι, ὡς ὁ Ἀγγελῆς Θεοδώρου ἀπὸ Κορσοβίτσης καὶ λοιποὶ, ἐγγράφως διαβεβαιοῦντες ἕκαστος πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ζήλον, πίστιν καὶ εὐπίθειαν (γ). Πλείστην ὡσαύτως πρὸς τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Ὑψηλάντου ἔδειξαν προθυμίαν καὶ οἱ ἔφοροι (δ), εἰ καὶ σπουδαίως ἀνησυχουν τοὺς Μολδαυοὺς τὰ φαινόμενα. Ὁ δὲ Ῥίζος ἐκ περισσοῦ ἐβεβαίωσεν τῷ Ὑψηλάντῃ, γράφων τῇ 14 νοεμβρίου περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου: « . . . » Εἶμαι καὶ θέλω εἶμαι εὐπειθέστατος καὶ μὲ παντελῆ ἀφοσίωσιν εἰς » τὰς θελήσεις της, διότι τὰς ἐγνώρισα, ὅτι εἶναι ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας. Τῇ διαβεβαιουῦμαι δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι θέλει ἰδεῖ καὶ τὸν » ἀρχηγόν μου ἑτοιμότατον ». Ἡ ἐπίσημος αὕτη διαβεβαίωσις, γινομένη ἐν ὥρᾳ τοιαύτῃ, μεγίστην ἔσχε σημασίαν, καθ' ὅσον ἡ Μολδαυία, ὡς παρακειμένη τῇ Βεσσαραβία, τὸ μόνον ἦδη ὀρηκτῆριον τοῦ Ὑψηλάντου ὑπῆρχε· ἄνευ δὲ Σούτσου, ὡς ἡγεμονεύοντος, καὶ ἄνευ Ῥίζου ὡς ὑπουργοῦντος καὶ πολλῆς ὑπολήψεως προσώπου, οὐδὲν ἐγίνετο, ὅτε μόνοι οὗτοι ἀρμόδιοι ἦσαν, ὅπως ἀναπαύωσιν ὅπωςδήποτε τὰ πνεύματα τῶν ἀρχόντων Μολδαυῶν, ὧν τὴν ἀνησυχίαν διήγειρε μᾶλλον ἢ ἐπιδεικτικὴ διαγωγὴ τινων, συνήθης ἐν περιστάσεσι τοιαύταις. Τῶν πραγμάτων ἀμύητοι ἦσαν βεβαίως καὶ Μολδαυοὶ καὶ Βλάχοι, διότι ἐθεωροῦντο, ὡς λαοὶ μὲν ὑποχέριμοι, ὡς τόπος δὲ ἡμικυριαρχία τουρκικὴ τε καὶ ῥωσικὴ, ἀπολαύων τὴν διὰ συνθηκῶν προστασίαν. Καὶ ἄλλως δὲ, τὰ αὐτὰ τῶν Ἑλλήνων παθήματα καὶ τὰ αὐτὰ πρὸς ἐπανάστασιν αἰτία οὐδόλως συνεσχετίζοντο πρὸς τὴν ἀνώτεραν τῶν ἀρχόντων τάξιν, ὡς μὴ διοικουμένην ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ αὐτόχρημα βασιλίδα τῆς ὕλικῆς ζωῆς οὔσαν.

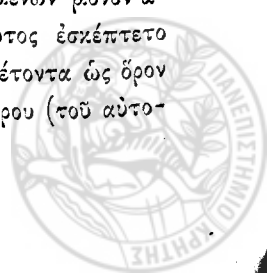
Ἀμέσως συνομιλήσας ὁ Ῥίζος μετὰ τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου, ἐπεκαλέσθη τῇ ἐπιούσῃ (15 νοεμβρίου) συνέντευξιν νέαν τοῦ Ὑψηλάντου ἐν τῷ Σκουλενίῳ, ἢ τὴν ἀποστολὴν προσώπου τινος ἐμπίστου (α). Ὁ Ὑψηλάντης ἀπέστειλε τότε τὸν Γεώργιον Καντακουζηνόν, γράψας τῷ Ῥίζῳ διὰ δύο αὐτογράφων γαλλικῶν ἐπιστολῶν, πᾶν ὅ,τι ἐφρόνει καὶ ἀπεφάσισεν ἐκ τῶν περιστάσεων, πᾶν ὅ,τι περιέμενεν ἐκ τοῦ πατριωτισμοῦ τούτου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεντεύξεως αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁμόφωνον καὶ εὐχάριστον· πολλοὺς δὲ καὶ πάλιν τῷ Ὑψηλάντῃ ἀπέδωκεν ὁ Ῥίζος ἐπαίνους (β).

Ἐν ταῖς ἰδίαις περὶ ἐπικειμένης διαταραχῆς ὑπονοίαις περιέπεσον καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐξ αὐτῶν μόνος ὁ Βραγχοβάνος ἐγνώρισε τότε τὸ μυστήριον, κατηχηθεὶς παρὰ τοῦ Σάββα, ὑπὸ τὸν ἕρον ὅπως μὴ κοινολογηθῆ ὡς τοιοῦτον τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸς τὴν ἄλλην ὁμάδα τῶν ἐταίρων (γ). Ὁ δὲ Μιλόσχος τῆς Σερβίας περιέπαιζε τὰ πράγματα, ἕως οὗ ἴδη τὴν τύχην τῶν πρὸς τὴν πύλην σερβικῶν ζητημάτων, περὶ ὧν θέλομεν εἰπεῖν. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἢ μεταξὺ τῶν ἰσχυροτέρων στρατιωτικῶν Σάββα καὶ Ὀλυμπίου ἄρμονία ἐχώλαιεν ἐν μέρει. Ὁ Σάββας ἐφεκτικὸς, ὁ Ὀλύμπιος ὀρμητικὸς (δ), ἔτεινον εἰς τὰ δύο ἄκρα. Προκειμένου δὲ μάλιστα τοῦ περὶ Σερβίας ζητήματος, ὁ μὲν πρῶτος ἤθελε μόνος τὴν μετὰ τοῦ Μιλόσχη ἀνταπόκρισιν, θεωρῶν ἀναρμόδιους τοὺς ἄλλους· ὁ δὲ δεῦτερος καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Φαρμάκης ἐδείκνυντο ὑποπτεύοντες διαγωγὴν τοιαύτην καὶ τὴν ἐν γένει σύμπραξιν ἑαυτῶν ἐζήτουν (ε). Ὁ Πεβραϊδὸς, συνεργασθεὶς πρότερον μετὰ τῶν τριῶν ὁμοῦ, ὡς ἀναφέρομεν μετ' οὐ πολὺ, ὑπεστήριξε τὸν Ὀλύμπιον καὶ Φαρμάκην (ς). Συνεπεῖα δὲ διαταγῆς τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ Ὀλύμπιος ἀνταπεκρίνετο ἤδη μετὰ τοῦ Μιλόσχη, καίτοι μὴ ὦν πρότερον φίλος τούτου, ὡς ἐκ τῆς δολοφονίας τοῦ Καρᾶ-Γιῶργου, καθ' ἃ εἶπομεν. Μάλιστα δὲ δυσaráσκεϊαν οὐχὶ μικρὰν συνέλαβεν ὁ Σάββας κατὰ τοῦ Φαρμάκη, ὡς μὴ δεχομένου τὴν εἰς Ἰωάννινα ἀποστολὴν, ἣν προέτεινεν αὐτῷ, λίαν ἀναγκαίαν πραγματικῶς καὶ μεγάλας ὑπισχνουμένην τὰς ὠφελείας (ζ). Ἄλλ' ὁ Ὀλύμπιος ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ συγκατετίθετο εἰς τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ. Ταῦτά τε καὶ ἄλλαι περιστάσεις παρεμπесοῦσαι ἀνέστειλαν τὴν κατὰ τὸν νοέμβριον προτεθεισάν ἑναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Ὑψηλάντης ἀπηγόρευσε τοὺς ἄλλους ἀπὸ παντὸς κινήματος μέχρι δευτέρως διαταγῆς (η)· εἰς δὲ τὸ Ἰάσιον ἀπέστειλε τὸν ἀπὸ τινος καιροῦ

γραμματούοντα παρ' αὐτῷ Λασσάνην (α), ὅπως ἐμψυχώσῃ ἔτι μᾶλλον τὸν ἡγεμόνα Σουτσον, ἐπανάγῃ δὲ τὴν ἐνότητα τῶν ἐκεῖ βραδουργουμένων στρατιωτικῶν καὶ ὅλων ὁμοῦ λάβῃ τὴν περὶ συγκεντρώσεως καὶ εὐπειθείας ἔγγραφον ὁμολογίαν.

Ἀπὸ τοῦ μαΐου τοῦ 1820 ἐπεμελήθησαν ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ ὁ, τε Πεβραϊβός, Σάββας, Ὀλύμπιος καὶ Φαρμάκης, ἵνα κατορθώσωσι κοινὴν τινα ἔνωσιν στρατιωτικὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ Σέρβων, ὡς προηγούμενον τοῦ πολεμικοῦ δεσμοῦ ἀμφοτέρων τῶν ἔθνων κατὰ τοῦ κοινοῦ τυράννου. Γενομένων συναγορικῆσέων τινων μετὰ τοῦ Μιλόσχη, συνετάξαντο οὗτοι ἐν πρακτικῶν, ὑπερ ὑπογράφαντες πρῶτοι ἀπέστειλαν πρὸς τοῦτον διὰ τινος Δημητρίου Μουστακώφ (β). Ὁ Ὀλύμπιος καὶ ὁ Σάββας τότε ἔγραψαν ἰδίᾳ ἕκαστος πρὸς τὸν Μιλόσχη, ἐξηγούμενοι ἑαυτοὺς ὅλως ἀφισερωμένους πρὸς τὸ σερβικὸν ἔθνος καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐτοιμοὺς πρὸς πᾶσαν θυσίαν. Ὁ Μιλόσχος ἀπεκρίθη σερβιστὶ τῇ 30 μαΐου, πολλὴν ἐπιδεικνύμενος φιλοφροσύνην καὶ ἀμοιβαίαν ἀγάπην, καὶ οὐδόλως ἐπιλαμβανόμενος τοῦ κυρίου προβλήματος (γ). Οὐδενὸς οὕτως ἐπελθόντος ἀποτελέσματος ὠρισμένου, σπουδαία κατεβλήθη φροντίς περὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ τοῦ Γεωργίου Εὐαγγελίδου, περὶ οὗ προείπομεν. Ἐντεῦθεν κατηχηθεὶς παρὰ τοῦ Δικαίου οὗτος, ὑπεσχέθη καὶ τὸν ἀπ' εὐθείας προσηλυτισμὸν τοῦ Μιλόσχη (δ), ἐλπίζόμενον κατὰ τινὰς τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὰ μετὰ τῆς πύλης πράγματα τῆς Σερβίας ἐδεινούοντο, προΐόντος τοῦ χρόνου, ὁ δὲ ἀρχηγὸς ταύτης, εἰ καὶ διέφευγεν ὑπὸ διαφόρων λόγων τὴν συστηματικὴν ἔνωσιν ἑαυτοῦ, ἐδείκνυτο συγχρόνως καὶ ὡς μὴ ἀρνούμενος αὐτήν.

Τὸ ὄργανον, ὁ Εὐαγγελίδης, ὑπῆρχε θαυμάσιον. Δι' αὐτοῦ καὶ πάλιν εἰργάζετο ὁ Ὀλύμπιος, ἐλθὼν εἰς τακτικωτέρας συνεννοήσεις μετὰ τοῦ Μιλόσχη, ὡς καὶ ὁ Σάββας διὰ τοῦ Μουστακώφ. Τὸ περιεχόμενον τῶν πρὸς τὸν Ὀλύμπιον ἀπαντήσεων τοῦ Μιλόσχη ἐξάγεται εὐάρεστον ἐκ τῆς ἀπὸ 9 Ἰανουαρίου 1821 ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην τούναντιον δὲ ἐκ τῆς συγχρόνου ἐπιστολῆς τοῦ Σάββα πρὸς τὸν ἴδιον Ὑψηλάντην φαίνεται ἀόριστον, διδομένων μόνον ἀγαθῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἐλπίδων (ε). Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐσκέπτετο πολιτικώτερον, βλέπων τὸν Μιλόσχη, ἀφ' ἐνὸς μὲν θέτοντα ὡς ὄρον « τὴν ὑψηλὴν θέλησιν τοῦ πανευμενοῦς αὐτῷ Γοσοδάρου (τοῦ αὐτο-

» κράτορος Ἀλεξάνδρου) » ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναμένοντα τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει λύσιν τῶν σερβικῶν ζητημάτων.

Ἔτι δὲ πλέον αἱ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι σκέψεις καὶ διαθέσεις τῶν δύο αὐτῶν στρατιωτικῶν καθίσταντο λίαν περίεργοι. Ὁ μὲν Ὀλύμπιος ἐβιάζετο ἰσχυριζόμενος, ὅτι, ἐὰν ἀποκαλυφθῆ παρὰ τούτων ἡ ἐκείνων ἡ μυστικὴ μετὰ τοῦ Μιλόσχη διαπραγματεύσεις, ἡ ὅλη ὑπόθεσις καὶ πάμπολλα πρόσωπα κινδυνεύουσι τότε προήγγελλεν ἐντεῦθεν, ὅτι « θὰ τὸ βροντήξῃ » καὶ ἄνευ διαταγῆς, ἐὰν ἡ αὐτὴ τῶν πραγμάτων κατάστασις ἐξακολουθήσῃ, καὶ ἐν ὅσῳ ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἀντέχει (α). Ὁ δὲ Σάββας δι' αὐτογράφου τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας προέτεινε τὴν προκαταρκτικὴν ἀνάγκην ἀποστολῶν εἰς διάφορα μέρη τῆς Θράκης, τῆς Ἰλλυρίας καὶ τοῦ Μέλανος ὄρους, ὑπισχνόμενος πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συνδρομὴν ὑπὲρ τούτων καὶ συμβουλευὼν τῷ Ὑψηλάντῃ, ἵνα μὴ στηρίξῃ τὴν ἑναρξίν τοῦ πολέμου ἐπὶ ἀνθρώπων, ἐξ ὧν « μῆτε τὸ ὄγδοο μερίδιο » θέλει μένειν σταθερὸν, « ὄντας βρωμέση » τὸ μπαρούτι ». Ὁ Σάββας συγχρόνως συνίστα τὸν Ὀλύμπιον ὡς πρόσωπον ἄξιον καὶ πολλὰ δυνάμενον ἐν Βλαχία, διότι ἔχαιρε μὲν αὐτὸς ὑπόληψιν κοινὴν συνετοῦ καὶ ἐμπείρου πολεμικοῦ, ἀλλ' οὐδεμίαν ἤδη δύναμιν ὠδήγει· ὁ Ὀλύμπιος ὅμως, ὡς ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς τοῦ ἡγεμόνος, ἦτο ἡ πραγματικὴ στρατιωτικὴ δύναμις τοῦ τόπου. Ὁ Σάββας ἐπὶ τέλους ἐπαίχεν ἀναμένων τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀποστολῶν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἀντικρῦ τοῦ ποταμοῦ τόπους, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν πρὸς τὸν Μιλόσχη συνστάσιν τοῦ Ὑψηλάντου, ὅπως πιστεύονται μᾶλλον αἱ παρ' αὐτοῦ γινόμεναι προτάσεις πρὸς τοῦτον (6). Τὰ περὶ Σάββα δὲ ἐπιβεβαιῶν ὁ Λασσάνης, ἔγραφεν ἐξ Ἰασιῶν τῇ 13 ἰανουαρίου 1821 πρὸς τὸν Ὑψηλάντην: « . . . Ὁ καπετὰν Γεωργάκης καὶ κα-
 » πητὰν Φαρμάκης ὠρκίσθησαν νὰ ἦναι πάντα μαζί, καὶ εἶναι ἐν-
 » θουσιασμένοι νὰ ἀκολουθήσουν, ὅ,τι τοὺς προστάξῃτε, χωρὶς νὰ ἐ-
 » ζετάσωσι μακρύτερα. Μόνον ὁ Σάββας φαίνεται ὀλίγον νωθρὸς καὶ
 » λέγει, ὅτι, ἐν ὅσῳ δὲν διοργανισθῶσι τὰ πράγματα, ὡς σᾶς γράφει,
 » δὲν ἔμπορεῖ νὰ κινήθῃ. Εἶναι μὲν πρόθυμος νὰ πηγαίῃ εἰς Καζαν-
 » λικ, πλὴν χωρὶς κανόνια, μπαρούτι καὶ ἄσπρα δὲν κινεῖται . . . »
 Πιστὸς χαρακτὴρ καὶ ἀνδρεῖος τῆ καρδίας, ἀλλὰ κατώτερος τοῦ Σάββα κατὰ τε τὸν νοῦν καὶ τὴν δοκιμότητα ἐνὸς ἀρχηγοῦ μεγάλου σώματος, ὁ ἐκ τῆς Φτέρης τοῦ βορείου Ὀλύμπου Γεώργιος Ὀλύμπιος εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔσπευδεν, εὐπαρόμνητος ὢν, ἢ εἰς τὴν ἑναρξίν τοῦ πο-

λέμου. Ἐκ τοῦ ἐναντίου σύννου καὶ σοβαρὸς τοῖς τε λόγοις καὶ τοῖς τρόποις, ἀρχηγὸς δ' αὐστηρὸς καὶ κάτοχος πείρας ἰδιαζούσης ὡς πρὸς τὰ πολεμικὰ τῶν Τούρκων, ὃ ἐκ τῆς Πάτμου Σάββας Φωκιανὸς οὐδὲν ὀλίγως παρεδέχετο, ὅσα ἂν ἤκουε, τὰ μὲν μεγαλύνοντα τὴν στρατιωτικὴν πληθὺν καὶ πολεμικὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ μικρύνοντα ἢ καὶ ἐκμηδενίζοντα τὴν τῶν Τούρκων. Παρὰ τὰ προσωπικὰ προτερήματα αὐτῶν ἀμφοτέροι, ὁμηλικες πεντηκοντούτεις περίπου, εἶχον ἓν παρελθόν. Καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος ἀνεφάνησαν ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου, ὃ μὲν Ὀλύμπιος ὑπὸ τοὺς Λαζαίους καὶ Τσαραίους, πολεμουμένους παρὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1806 ὑπὸ τὸν Ἰβάν Ἰσάϊεφ, κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Σέρβων ὑπὸ τὸν Χαϊδούτ Βέλκον Πετρόβιτς, καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1814 ὑπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον Κουτουζῶφ, ὅτε ἔλαβε καὶ τὸ παράσημον τῆς Ἁγίας Ἄννης· ὁ δὲ Σάββας ἐπὶ τοῦ πολέμου τῆς πύλης κατὰ τοῦ Παζβάντογλου καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἐξαετοῦς πολέμου τῶν Ῥώσων καὶ Τούρκων, ἀξιωθεὶς τοῦ βαθμοῦ συνταγματάρχου (μπίνπμαση) καὶ τιμηθεὶς δι' ἄλλων τε πολλῶν, κατὰ τὰ τουρκικὰ ἤθη, καὶ διὰ τῆς ἐπισήμου κατατάξεως αὐτοῦ ἐν τῇ σουλτανικῇ φρουρᾷ τῶν Γενιτσάρων, ἐφ' ᾧ κεκοσμημένον χρυσοῖς ποικίλιμασιν ἔφερε πάντοτε ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ σημεῖον τοῦ ὄρτᾶ, εἰς ὃν κατεγγράπτο. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος διετέλεσαν ἀρχηγοὶ τῆς φρουρᾶς, ὃ μὲν Σάββας τοῦ τῆς Μολδαυίας ἡγεμόνος Σκαρλάτου Καλλιμάχου, ὃ δὲ Ὀλύμπιος τοῦ τῆς Βλαχίας Ἰωάννου Καρατσᾶ καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου τῷ 1819. Ὡσαύτως δὲ ὁ Ὀλύμπιος μέτριος ἦν τῷ σώματι καὶ χλωριῶν τῷ προσώπῳ, τόσω ὃ Σάββας μεγαλόσωμος, ὑψηλός, εὐπάρειος καὶ διαπεραστικώτατον ἔχων τὸ βλέμμα (α).

Μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἡγεμονείας Καλλιμάχου ἀποσυρθεὶς εἰς Βουκουρεστίον οὗτος, ἔζη μεγαλοπρεπῶς, ὡς ἱκανὴν κεκτημένος χρηματικὴν κατάστασιν, καὶ πάντας δεχόμενος ἐλευθέρως τοὺς τε ἐταίρους καὶ ἀποστόλους, πολλοὺς ἀγαθοὺς ἐξένιζε. Ἐφρόνει δὲ περὶ τῆς ἐπανάστασεως ἀνίκανον τὸ ἔθνος πρὸς ἓνα γενικὸν πόλεμον δι' ἔλλειψιν θάρρους πολεμικοῦ καὶ διὰ τὴν στέρησιν τῶν ἀρμοδιῶν ὄπλων καὶ ἐφοδίων· ἐπίστευεν ὅμως ἀφ' ἐτέρου ὑποκινουμένην μὲν τὴν Ἑταιρίαν διὰ τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἐν γνώσει τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἐτοιμῆν δὲ τὴν Ῥωσσίαν κηρύξουσαν ἴδιον κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, ἢ βοηθήσουσαν τῷ ἑλληνικῷ, ἅμᾳ ἀρξαμένῳ.

"Όταν ὁ Περσὶ βασιλεὺς, γενόμενος εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ἐξέθεταν ἔν τινι
 συσκέψει, παρόντων καὶ πολλῶν ἄλλων ἐταίρων, ὑπέροχον καὶ ἐμπει-
 ροπέλεμον τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἡπείρου,
 Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ὁ Σάββας μετὰ πολλὴν ὑπομονὴν ἐπή-
 νεγκε παρατηρήσεις πολλοῦ λόγου κατὰ τὴν ἀκλόουθον ἔννοιαν: «Ὁ-
 »ταν, κύριε Περσὶ βασιλεῦ, ἐμιλῶμεν πρὸς ἄλλους ἐπὶ σκοπῷ προσηλυτι-
 »σμοῦ, συγκεχώρηται καὶ ὑπερβολαί τινες· ὅταν ὅμως σκεπτόμεθα
 »ἡμεῖς οἱ κινήσοντες τὴν ἐπανάστασιν, ἀπαιτεῖται πᾶσα εὐκρινὴς
 »καὶ καθαρά ἐξήγησις, ἵνα μὴ ὠθήσωμεν ἐν ἀγνοίᾳ τὴν πατρίδα εἰς
 »τὴν ἀπώλειαν. Γνωρίζετε, οἶκν ἀναδεχόμεθα βαρεῖαν εὐθύνην; Ὑμεῖς
 »ἤξεύρετε τὸ Σούλιον καὶ τοὺς πολέμους αὐτοῦ· πλὴν οὐδέποτε ἐξε-
 »στρατεύσατε, ὡς ἐγὼ, μετὰ τῶν Τούρκων, οὐθ' ἐπομένως ἔχετε ἐξ
 »οἰκείας ἀντιλήψεως γινώσιν τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἀνδρείας, δι' ὧν οὗτοι
 »μάχονται. Οἱ Σουλιῶται βεβαίως, καὶ ἀνδρείοι, ὡς ὄρεινοὶ ὄντες, καὶ
 »οὐδὲν ἄλλο ἀσκούντες ἐκ γενετῆς, ἢ μόνον τὸ ὄπλον, καὶ ἐξ ἀνάγκης
 »γεγυμνασμένοι ἐν ταῖς πολεμικαῖς κακουχίαις, ἠδυνήθησαν κατὰ πο-
 »λὴν καιρὸν ἐπὶ ἐνὸς βράχου ἐναντίον τοῦ Ἄλῃ πασσᾶ, καὶ ἀνθεῖξαν
 »περιορισμένοι ἐντὸς μικρᾶς θέσεως, καθ' ἣς οὔτε τὸ ἵππικὸν οὔτε τὰ
 »πυρρὰ ἐνήργουν. Ἄλλὰ τοῦ μερικοῦ τούτου διαφέρει ὅλως ὁ ἐθني-
 »κὸς πόλεμος, ὃν προτιθέμεθα. Πρόκειται πόλεμος ἐπὶ πεδίοις, κατὰ
 »πόλεων, κατὰ φρουρίων, καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,
 »καθ' ἀπάσης τῆς δυνάμεως τῶν Τούρκων, ἐκ τοῦ συστάδην καὶ οὐχί
 »ἐπὶ μιᾶς μόνῃς κορυφῆς ὄρους, ὀχυρᾶς φύσει καὶ ἀθάτου· πόλεμος δὲ
 »τοιοῦτος ἀπαιτεῖ κατ' στρατοὺς πολλοὺς, καὶ ἄλλοις ἰσχυροῦς καὶ
 »πλοῖα ἀξιόμικτα, ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸν πόλεμον. Ποῦ ἔχοντες πλοῖα καὶ
 »τὴν παράταχθιστον ἀσπίδα, ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸν πόλεμον; Ἄλλοις οὐ
 »χί, ἢ ἂν ἔχωμεν ἰσχυροὺς ἀσπίδας καὶ ἄλλοις, μετὰ δὲ οὐχί ἄπαιτος
 »ἐάν φρονῆτε ἰσχυροὺς ἀσπίδας καὶ ἄλλοις, μετὰ δὲ οὐχί ἄπαιτος
 »ἄλλοις ἀπολέσει τὸν πόλεμον καὶ ἄλλοις, μετὰ δὲ οὐχί ἄπαιτος
 »πείραν Ἑλλήνων τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀγρῶν. Ἐξαιρῶνται μὲν τῆς
 »κατηγορίας ταύτης οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῆς στερεᾶς καὶ οἱ στρατιῶται
 »αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ οὗτοι μόλις ἀριθμοῦνται εἰς τέσσαρας ἢ τὸ πολὺ
 »πέντε χιλιάδας. Φρονῶ λοιπὸν δυνατὴν καὶ εὐτυχεῖ τὴν ἐθνικὴν κίνη-
 »σιν τότε μόνον, ὅτε ἡ Ῥωσσία ἢ συγχρόνως κινήσῃ, δίδουσα οὕτως
 »ἀντιπεριπασμὸν ἰσχυρὸν κατὰ τῶν τουρκικῶν δυνάμεων, ἢ ἐμμέσως
 »βοηθήσῃ εἰς τὰ πρῶτα τοῦ ἔθνους πολεμικὰ βήματα καὶ τὰς πρώτας

»ἀνάγκας. Διὰ τὰ παραιτέρω ἔχει ὁ Θεός». Ὁ Περρβαϊδὸς ἀσθενῶς ἀντετάχθη κατὰ τῶν σχέψεων αὐτῶν· ἀλλ' ἔκτοτε ὑπενόησαν τὸν Σάββαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Ὀλύμπιος καὶ ἄλλοι, ὡς ἀρνούμενον διὰ προφάσεων τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν ἑαυτοῦ. Ὁ Σάββας ὅμως καὶ τότε καὶ ἔπειτα ὠμίλει καὶ ἔγραφεν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἰδεῶν τούτων. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὁ Ὑψηλάντης ἀπέστειλεν ἐσπευσμένως τὸν Τσοῦνην εἰς τὸ Βουκουρέστιον, φέροντα μυστικὰς ἀπὸ στόματος ὁδηγίας (α).

Ἐσπύτως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἢ τῇ 31 δεκεμβρίου, ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης ὑπέβαλεν ὑπὸ ἔγκρισιν στρατιωτικόν τινα ἔργανισμὸν, δι' οὗ παρεδέχετο ὁ σχηματισμὸς χιλιρχιῶν, καὶ ἐκανονίζοντο αἱ βαθμολογίαι ἀπὸ τοῦ πεντηκοντάρχου, ἑκατοντάρχου, ταγματάρχου καὶ χιλιάρχου μέχρι τοῦ πολεμάρχου. Διὰ τῶν ἀρθρῶν ΙΑ' καὶ ΙΒ' ὠρίζοντο τὰ περὶ ἐλληνικῆς σημαίας, ὡς ἀκολούθως:

»ΙΑ'. Ἡ ἐλληνικὴ σημαία, τόσον εἰς τὰ τῆς ξηρᾶς στρατεύματα, ὅσον καὶ εἰς τὰ τῆς θαλάσσης, πρέπει νὰ ᾖ κατεσκευασμένη ἐκ τριῶν χρωμάτων ἄσπρου, μαύρου καὶ κοκκίνου. Τὸ ἄσπρον σημαίνει τὴν ἀθωότητα τῆς δικαίας ἡμῶν ἐπιχειρήσεως κατὰ τῶν τυράννων· τὸ μαῦρον τὸν ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας θάνατον ἡμῶν· καὶ τὸ κόκκινον τὴν αὐτεξουσιότητα τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ· διότι πολεμεῖ διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος.

»ΙΒ'. Αἱ τῆς ξηρᾶς σημαίαι νὰ παραστένωσιν ἐν τῷ ἄνω μέρει τοῦ ἐν μέρει τὸν Φοίνικα, καίόμενον, μετὰ τὸν ἀόρατον ἀκροβοῦλον, ὁ φθαλμὸν, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: Ἐκ τῆς στάκτις ἀναγεννῶμαι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸν Σταυρὸν εἰς ἓνα στέφανον ἀπὸ ὄσπου. καὶ κάτωθεν αὐτοῦ τὴν ἐπιγραφὴν: Ἐν τούτῳ τῷ ση...

Ἦτο ἀρα ἰδέα τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντου τὸ...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις τῆς Τουρκίας διέκειτο δεινότερα, εἴπερ ποτὲ, ἕνεκα πολλῶν λόγων. Ἐκτὸς τῆς γενικῆς καὶ προϊούσης καχεξίας, ἣν παρήγαγε καὶ ὑπέτρεψε τὸ ἀμετάβλητον διοικητικὸν σύστημα αὐτῆς, ὁ ἀπὸ ἐνὸς ἤδη ἔτους ἀρξάμενος ἐπιθετικὸς πόλεμος κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ κατεβίβρωσε τὰ σπλάγ-

χρη ταύτης, ὕλικῶς μὲν ὡς ἐπιβαρύνων τὸ ταμεῖον καὶ ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς στερεᾶς, ἠθικῶς δὲ ὡς προκαλῶν τὴν ἀναστάτωσιν αὐτῶν, ἣν ὑπεδείκνυε καὶ ἐνεθάρρυνε μάλιστα ἡ νέα κατοχὴ τοῦ Σουλίου καὶ ἡ μετὰ τῶν Σουλιωτῶν ἔνωσις πλείστων ἀληπκασσιζόντων Τούρκων τῆς Ἀλβανίας. Οὐδὲν ἐσβησιότερον, ἢ ὅτι καὶ στραῖται καὶ ὑπάλληλοι καὶ στρατὸς εἰς τοσαύτας ἐξώκειλαν ἀνυποστόλους καταθλίψεις καὶ ἀνυπολογίστους ἀρπαγὰς, ὥστε καὶ εἰς ἀπελπισίαν ἐσχάτην ὤθησαν τοὺς Ἕλληνας τῶν ἐπαρχιῶν, μακαρίζοντας αὐτὴν τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ὡς ἤττον ἀρπακτικὴν καὶ θηριώδη. Προσέτι δὲ ἡ διεγερθεῖσα διχόνοια μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ σουλτανικοῦ στρατοῦ, καὶ αἱ μεγάλοι παρουσιασθεῖσαι δυσκολίαι κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ἀνθ' ὧν ἐξ ἐναντίας μεγάλων εὐκολιῶν ἐσβησιού πρότερον ὁ Πασσάρ βεγῆς (Ἰσμαὴλ πασσᾶς), εἰς τοσαύτην βεβουθισμένον εἶχον λύπην καὶ ἀμηχανίαν τὸν Χαλὲτ ἐφφέντην, ὥστε παρήγορος αὐτοῦ κατήνησεν ὁ ἴδιος σουλτάνος Μαχμούτ. Διὰ ταῦτα, ὡς καὶ διὰ τὰς συγχρόνους μεγάλας ταραχὰς τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου, ἡ τουρκικὴ ἐξουσία ἀνισχύει καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καὶ ἐγκυκλίους παρὰ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως προεκάλεσε, δι' ὧν ἀφωρίζοντο οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκδίδοντες φιλελεύθερα συγγράμματα Ἕλληνας, ἐν οἷς ὠνομάζοντο ῥητῶς ἄλλοι τε καὶ ὁ ἐν Παρισίοις Πέκολος.

Ἀνησχοῦν ὡσαύτως τὴν καθέδρην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ αἰετοπε ἐπιβλητικὸς γινόμενος γενισταρισμὸς, αἱ ἀπαιτήσεις τῆς αἰετοπε ἐπιβλητικῆς Ῥωσσίας, καὶ τὰ ζητήματα τῆς κατὰ πρότον ἤδη μετὰ τὸ 1813 ὑφύσεως κεφαλῆν ὑπερήφανον Σερβίας.

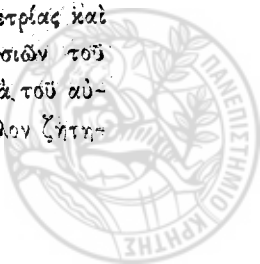
Οἱ Γενίτσαροι, ἐξ ὧν πλείστοι ἐφρόνου ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, διότι τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ παντὸς ἰσχυροῦ στρατάρτου ἢ δερέβεγῆ, ἐθεώρου, καὶ ὀρθῶς, ὡς προηγούμενον τῆς καταστροφῆς ἑαυτῶν, οἱ Γενίτσαροι, λέγομεν, φρουρασόμενοι κατὰ τοῦ ὑπουργείου καὶ ἐξῆρτώως κατὰ τοῦ Χαλὲτ ἐφφέντου, ἀρόθως καὶ ἀναφηνδὸν ἐκήρυκτον: « Ἀντὶ τοῦ πολέμου, ὃν ἤγειρεν ἐναντίον ἐνὸς ἰκανοῦ καὶ ἀναγκασίου βεζύρου, τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ὁ σουλτάνος ὤφειλεν, ἵνα θανατώσῃ μὲν τὸν Χαλέτην, δαπανήσῃ δὲ τὰ χρήματα ἑαυτοῦ εἰς τὸν ἀφροντον παρὰ τῶν γκαιούρων (τῶν Ῥώσσω) προκαλούμενον πόλεμον καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ὁ Μαχμούτ τότε αὐτόγραφον ἐξέδωκε διαταγὴν, δι' ἧς οἱ κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ διωρισμένοι στραῖται ἀπηγορεύοντο, ἵνα μὴ τολμήσωσι τοῦ λοιποῦ καὶ γράψωσι τῇ πύλῃ ἄλλην παρὰ τὴν

εἶδησιν μόνην τῆς τελείας ἐξολοθρεύσεως τούτου. Ἀλλὰ, καὶ μεθ' ἄλλα αὐτὰ, ὁ Χαλὲτ ἐφφρόντης, ὁ μόνος ψηφίσας τὸν κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ πόλεμον ἐναντίον τῆς γνώμης τῶν ἄλλων ὑπουργῶν, ἐκινδύνευε καταρῶμενος παρ' αὐτῶν καὶ τῶν οὐλεμάδων, διεγειρόντων τοὺς Γενιστάρους. Προχωρούντων δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον τῶν πραγμάτων καθ' ἑκάστην, καὶ ἀυξάνοντος τοῦ βρασμοῦ τῶν Γενιστάρων ἐκ τῆς τοιαύτης στάσεως τῶν πραγμάτων (α), δυσφορῶν λίαν καὶ ἀπελπιζόμενος μέχρι παραφρονήσεως ἕνεκα τοῦ φόβου καὶ τῆς αἰσχύνης, ὁ Χαλὲτ ἐφφρόντης ἐμελέτα τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὑπουργείου, ὅπως ἀπαλλαγῆ τῶν κατακραυγῶν τῶν Γενιστάρων καὶ ἐκδικηθῆ τοὺς ἐναντίους ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἐθεώρει καὶ ὡς ἐκ τούτου χεῖρον τὸ μέλλον, εἰ καὶ, νοήμων λίαν καὶ ἐπιτήδειος ὢν, διέπραπεν οὐχὶ τόσῳ ὡς ἐπίτροπος τῆς βασιλείας (Δεβλὲτ Ναζιρῆ), ὅσῳ ὡς ὑπερευνοούμενος παρὰ τοῦ σουλτάνου Μυχμουτ καὶ ἀπόλυτον ἐπὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐπιβρόχον χείρων.

Κατὰ κακὴν τῶν Ἑλλήνων τύχην προσηλοῦτο τότε παρὰ τῷ Χαλὲτ ἐφφρόντῃ Ἰουδαῖός τις τραπεζίτης, Χασκὲλ ὀνόματι, ἄγων καὶ φέρων διερμηνείας, πατριαρχεῖα, μητροπόλεις καὶ ὅ,τι ἂν εἴπη τις ἄλλο, κατὰ θέλησιν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος καὶ διὰ μίσην θρησκευτικὰ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὡς Ἰουδαῖος, καὶ δι' ἔπαρσιν ἐωσφορικὴν μὴ ἀνεχόμενος τοὺς Ἕλληνας ἐν τοῖς τουρκοῖσι πράγμασι, μεθύων ἡμέραν τινα καὶ κρατῶν τὸ ποτήριον ἐμεγαλάλυξεν ἐκφωνήσας: «Ἐν τούτῳ τῷ ποτηρίῳ πίνω τὸ αἷμα ὅλων τῶν Φαναριωτῶν!» Ὁ ἄγιος αὐτὸς κομπασμὸς, ἡ ἠθικὴ αὕτη μαστίγωσις παρ' ἐνὸς βωμολόχου τοῦ Χαλὲτ ἐφφρόντου, γνωστὰ γενόμενα, τῆς μὲν βωσσικῆς διπλωματίας προσκάλεσαν τὸν γέλωτα καὶ τὸν οἶκτον, τῶν δὲ Ἑλλήνων διήγειραν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τῶν Φαναριωτῶν ἠύξησαν τοὺς φόβους, καθ' ὅσον καὶ ὁ Χαλὲτ ἐφφρόντης κακῶς ἐξεφράζετο περὶ τούτων, διότι τὴν σοβαρὰν διαγωγὴν τοῦ Στρωγανῶφ πρὸς τὴν πύλην ἀπέδιδεν εἰς βραδιουργίας αὐτῶν, ἐκ προθέσεως ἐνοχοποιῶν μᾶλλον, ἢ ἀπατώμενος. Ἐπομένως καὶ Χαλὲτ καὶ Χασκὲλ θαυμασίως συνῆδραμον εἰς τὴν ἀπελπισίαν τῶν Φαναριωτῶν καὶ εἰς τὴν υπόκωφον διαταραχὴν τῆς ἀνωτέρας τάξεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Πρὸ τεσσάρων μηνῶν οἱ Σέρβοι προέτεινον τῇ πύλῃ τὰ δύο ἀκάτουβα ζητήματα: Α'. ὠρισμένην ἐν τῷ μέλλοντι τὴν πληρωμὴν τοῦ ἐτησίου φόρου ἄνευ τινὸς ἀυξήσεως· καὶ Β'. ἐθνικὴν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μιλίσηχ Ὀμπρένοβιτς, ὡς γενομένου τοῦ διουρισμοῦ αὐτοῦ ἐπὶ

τῶν συνθηκῶν καὶ ἀπ' εὐθείας παρὰ τῆς πύλης (α). Ὁ Βελιγράδ Μουχαφιζῆ, ὑπάλληλος δικαστικὴν ἀρμοδιότητα ἔχων, ἐπεφορτίσθη τότε, καὶ εἰς τῶν σημαντικῶν Χοτσακιάνιδων, ὁ Κεχαγιὰ Ζαδδῆς Ἐσάδ βεγῆς, ἐπέμφθη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα διαιτήσῃσι τὰ ζητήματα ταῦτα. Μὴ εὐχарιστηθέντων δὲ τῶν Σέρβων, ὁ μὲν Ἐσάδ βεγῆς ἐπέστρεψεν ἄπρακτος· οὗτοι δὲ ἐπεμψαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπιτροπὴν ἕξ προσώπων ἐκ τῶν πρωτίστων ἐκκλησιαστικῶν καὶ λαϊκῶν, ζητήσουσαν ἐπιμόνως ὡς ἐκ προσώπου τοῦ ἔθνους καὶ ἕτερα πρὸς τοῖς εἰρημένους προνόμια· ἦτοι Γ'. τὸ κρούειν κώδωνας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις· Δ'. τὴν παῦσιν πάσης ὑπεροχῆς τοῦ πασσᾶ τοῦ Βελιγραδίου, ὡς καὶ τῶν σιπαχίδων, ἐπὶ τῆς Σερβίας· Ε'. τὴν κατάργησιν τῶν μουλτζιμιδων (δεκατιστῶν) Τούρκων καὶ τὴν κατ' ἀποκοπὴν εἰς χρήματα πληρωμὴν αὐτῶν δι' ὅλα τὰ ἐν Σερβίᾳ τουρκικὰ κτήματα (μαλικιανέδες) καὶ Στ'. τὸ ἐκτελεῖν τὰς ἀποφάσεις καὶ διαταγὰς τοῦ Βελιγράδ Μουχαφιζῆ οὐχὶ πλέον τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ τοὺς ὑπουργοὺς Σέρβους. Τὰ ζητήματα ταῦτα ἐγγράφως παραδόσασα ἢ ἐπιτροπὴ τῷ μεγάλῳ διερμηνεῖ, ἀπήτησεν ἐγγράφον ὡσαύτως τὴν περὶ αὐτῶν ἀποφασίαν τῆς Πύλης. Ὁ ἀγέρωχος οὗτος τρόπος τῶν ἀπεσταλμένων καὶ ἡ βαρῦτης τῶν ζητημάτων ἐνέπνευσαν τῇ τουρκικῇ ἐξουσίᾳ φόβους καὶ τρόμους, καθόσον διεδόθη προσέτι, ὅτι ἡ Σερβία συνηκούσθη μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ τὸ μὲν ἡμῖσι μέρος αὐτῆς ὠπλίσθη, τὸ δ' ἕτερον ὠπλίζετο. Ὅταν δ' ὁ Στρωγανῶφ ἐπελήφθη τῆς ὑποστηρίξεως τῶν σερβικῶν κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ Χαλετ ἐφφόντης τὴν ἀκόλουθον ἐπινεγκε κρίσιν: «Ἐὰν ὑπάρχη τι ἀπειλοῦν τὴν μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας κρίσιν, τοῦτό εἰσι τὰ ζητήματα τῶν Σέρβων, ὡς ἀπαράδεκτα ὄντα παρὰ τοῦ σουλτάνου». Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ πύλη κατέφυγε τότε εἰς τὴν ἠθικὴν συνδρομὴν τοῦ πατριάρχου τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' εἰς τὴν πρόσκλησιν τούτου ἀπεκρίθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Σέρβων στρογγύλως, ὅτι ὡς Κνέζοι καὶ ἐκ τῶν μεγαλητέρων οἰκογενειῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν καταγόμενοι, ἀποδώσουσι τὰ ἴσα πρὸς τὸν πατριάρχην, ἐὰν ἐπισκεφθῶσι παρ' αὐτοῦ κατὰ πρῶτον. Ἐγένετο καὶ τοῦτο καθ' ὑποχρέωσιν τῆς πύλης· πλὴν μάταιαι ἀπέβησαν καὶ ἡ ἐπίσκεψις καὶ ἡ ἀντεπίσκεψις. Ἀντὶ τῶν περὶ συμπεριφορᾶς μετρίας καὶ ἀρμοζούσης εἰς ὑπηκόους ἢ ἡμιὑπηκόους τῆς πύλης νοουθεσιῶν τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου, διὰ τῆς αὐτῆς οὗτοι ἐπιμονῆς καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγέρωχου ὕφους ἐζήτουν τὴν παραδοχὴν, ὅσον ὑπέβλεπον ζητη-

μάτων. Ἐκ τοῦ περισπασμοῦ τούτου τῆς Σερβίας, περισπασμοῦ σπουδαιότητος οὐ μικρᾶς, ὄφελεῖτο μὲν ἡ ῥωσικὴ διπλωματία, ὡς εὐκρινουμένης ὀπωσθήποτε τῆς παραδοχῆς τῶν ὑπὸ συζήτησιν ἀπαιτήσεων ἑαυτῆς· οὐχ ἦττον ὅμως ὄφελεῖτο ὑπὸ ἄλλων ἔποψιν καὶ ἡ ἑλληνικὴ ὑπόθεσις, καθ' ὅσον ἡ πύλη, καὶ ἂν ξένοι ἄλλοι κατήγγελλον τοὺς Ἕλληνας ὡς ὑπερβγούντας ταραχὴν τινα, ἢ ὑπόπτους καὶ τοῦτους ὡς βραδιουργούντας κατ' αὐτῆς ὑπὸ ἄλλους σκοποὺς, ἢ ὑπεκρίνατο μὴ πιστεύουσα ὅπως, ὅτε πολεμοῦσα ἀφ' ἐνὸς τὸν Ἀλῆ πασσάν, ἠπειλεῖτο ἀφ' ἑτέρου διπλοῦν ἐπιθετικὸν πόλεμον, ἕνα μὲν ἐσωτερικὸν τὸν τῆς Σερβίας, ἕνα δὲ ἐξωτερικὸν τὸν τῆς Ῥωσσίας. Ἐσπευδε δὲ καὶ ταῦτα, ὅπως ἐπιταχύνῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ οὕτω κινήσῃ κατὰ τῆς Σερβίας τὸν αὐτὸν στρατὸν τῶν Ἰωαννίνων ὑπὸ τὸν αὐτὸν Χουρσὴτ πασσάν, τὸν καὶ πρότερον πολεμήσαντα ταύτην ἐπὶ τοῦ 1813.

Ταυτοχρόνως ἐπὶ τοῦ δεινοτέρου ζητήματος τῶν ἐκκρεμῶν ἀπαιτήσεων τῆς Ῥωσσίας ἡ πύλη, ἀναγκαζομένη ὡς ἐκ τῶν περιστοιχουσῶν αὐτὴν περιστάσεων, ἦλθεν εἰς διασκέψεις μετὰ τοῦ Στρωγανῶφ, διορίσασα πληρεξούσιον ἑαυτῆς (μουραχάσην) τὸν πρῶτον ἡγεμόνα Μολδαβίας Σκαρλάτον Καλλιμάχην. Αἱ συνδιαλέξεις ἐγένοντο ἐν ταῖς Χηλαῖς (Βεβεκίω), κώμη δυτικῆ τοῦ Βοσπόρου, ἀλλὰ τόσῳ βραδύνουσαι ἀπὸ σκοποῦ παρὰ τῆς πύλης, ὥστε οὐδ' ἐν διαστήματι πολλῶν ἐτῶν ἐλπίζομενον ἀπέβαινεν ἀποτελεσματικόν τι. Παρὰ τὰ πολλὰ δὲ ῥωσικὰ καὶ σερβικὰ ζητήματα ἀπητήθη τότε παρὰ τοῦ Στρωγανῶφ καὶ ἡ «ἀπὸ ἑξ̄ χιλιάδων πουγγείων», ἤτοι τριῶν ἑκατομμυρίων, ἀποζημιώσεις τῆς ὑψηλάντικης οἰκογενείας. Μετὰ ἐνστάσεις διαφόρους, ἀλλὰ ματαίας, ἡ πύλη ὡμολόγησεν ἑαυτὴν ὀφειλέτιδα δύο ἑκατομμυρίων. Ἐπιμενούσης ὅμως τῆς ῥωσικῆς πρεσβείας, πρενεβάλε τότε τὰς ἀπαιτήσεις, ἃς ἐνόμιζεν ἔχων κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου ὁ Ἀλέξανδρος Σούτσος, ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας. Ἄλλ' εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, προκύπτει βέβαιον, ὅτι ἡ οἰκογένεια Ὑψηλάντου ἐκῆσατο τὸ δικαίωμα τῆς ἀποζημιώσεως, ἂν οὐχὶ ἐκ τριῶν, τοῦλάχιστον ἐκ δύο ἑκατομμυρίων γροσίων τῆς ἐποχῆς τοῦ 1820.

Ὡς συμπλήρωσις δ', οὕτως εἶπειν, τῶν μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας ἀδιαιλύτων περιπλοκῶν ἐπῆλθον τότε καὶ τὰ ἐν Βαθυκόλπῳ (Βουγιούκδερε) ἄτακτα καὶ ὑβριστικὰ κινήματα τῶν κατὰ τοὺς παλαιοὺς προμαχῶνας στρατιωτῶν Τούρκων. Ἐπ' αὐτῶν ἡ ἠθικὴ σύρει σιγῆς

πέπλον. Περὶ τῶν ἰδίων δὲ ἐξεφράσθη παρρησίᾳ ἐν τῇ ἀγανακτήσει αὐτοῦ ὁ Στρωγανῶφ: «Αἶσχος διὰ τὴν Εὐρώπην ἢ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπαρξίς τῶν βαρβάρων!» Αὐτοκρατορικὸν δὲ ἔγγραφον φθᾶσαν διαλάμβανε: «Τοιαῦτα τοῦ ἀχαλινώτου στρατιωτικοῦ ὄχλου τῶν Τούρκων ἄτακτα κινήματα οὐδόλως καθάπτονται τῆς τιμῆς τοῦ πρεσβείου καὶ τοῦ ῥωσσικοῦ ἔθνους, ἀνωτέρου ὄντος τῶν ἐπηρσιῶν αὐτῶν. Ἀπορεῖ ὁμως ὁ αὐτοκράτωρ, πῶς συγχωροῦνται παρὰ τῆς πύλης τὰ τοιαῦτα, συχνάκις γινόμενα, καὶ ἀναγκάζεται, ὅπως λάβῃ αὐτὸς ἄλλα μέτρα, ἐάν μὴ ἐφεξῆς παύσωσι ταῦτα».

Ἐν τοιαύτῃ ὑπῆρχον καταστάσει τὰ πράγματα τῆς ἀνατολῆς, ὅτε καὶ τὰ κατὰ τὴν δύσιν ἀνώμαλα διετέλουν οὐχ ἥττον. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἀφορμὴ σπουδαιότερα ἦτο ἢ τῆς Ἰταλίας ἐπανάστασις, καθ' ἧς ἡ Ἀγγλία ἤρνετο πᾶσαν ἰδέαν ἐπιθέσεως. Καθ' ὃν δὲ χρόνον συνεκεντρώθη ἐπὶ τοῦ Πάδου ἐξηκοντακισχίλιος αὐστριακὸς στρατὸς κατὰ τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Νεαπόλεως καὶ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Φριμόντ, ὁ Καποδίστριας προέβαλεν ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξαντλήσεως πάσης ἀποπειρας συμβιβασμοῦ, πρὶν ἢ γίνῃ χρῆσις ὀπλων. Ἐντεῦθεν τὰ μυστικοσυμβούλια Ῥωσσίας, Αὐστρίας καὶ Ἡρωσσίας ἐπεκαλέσθησαν ἀπορρήτως τῇ 14 δεκεμβρίου καὶ αὐτὴν ἔτι τοῦ Πάπα τὴν μεσολάβησιν, ἐλπίζοντα, ὅτι οἱ ἐν Νεαπόλει ἐπαναστάται ἀκούσουσι κάλλιον τῆς λογικῆς φωνῆς, ἐνισχυομένης διὰ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως. Φαινόμενον δ' ἦν ἀπαράδειγματίστον μέγρι τοῦδε τὸ πρὸς τὴν αὐλὴν τῆς Ῥώμης γινόμενον κίνημα παρὰ τριῶν δυνάμεων τριῶν διαφόρων θρησκευτικῶν δογμάτων. Ἐδόθησαν τότε ὑπόνοιαι συστηματικῆς διαταραχῆς καὶ ἐν Πστρουπόλει ἕνεκα τῆς δεικθείσης ἀπειθείας τοῦ συντάγματος Σεμενόφσκη κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ Σβάρτς. Ἡ περίπτωσις αὕτη λίαν σοβαρὰ ἐθεωρήθη, καὶ διαφόρως ἐτεχνολογήθη. Ἄλλ' οὐδὲν ἄλλο ἐβεβαιώθη, ἢ ὅτι μόνος ὁ πρὸς τοὺς στρατιώτας τραχύτατος τρόπος τοῦ ἀρχηγοῦ προεκάλεσε τελευταίον τὴν ἀπειθειαν τούτων, καθ' ὅσον τὸ μὲν σύνταγμα ἐξεβλήθη τῇ ἐπιούσῃ ἐκ τῆς Πστρουπόλεως, οὐδεμίαν ἐπενεχλὸν ἀντίστασιν, οὐδεὶς δὲ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ εὐρέθη ἕνοχος. Ἐντεῦθεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διέμενον ἐν Τροππῶ ἤσυχος, ὅλοι δ' οἱ ἔκτακτοι γεννηθέντες πολιτικοὶ ὑπολογισμοὶ ἐψεύσθησαν.

Τούτων δὲ διαδραματιζομένων, ὁ Ὑψηλάντης ἔτι μᾶλλον ἐκυριεύετο ὑπὸ ἀδημονίας, μὴ βλέπων ἐφαρμοστόμενον τὸ περὶ Κωνσταντινῶν

πόλει, σχέδιον (α), και ἀπειλῆς ἔνεκεν ἐπανελάβεν αὐτὴν τὴν παραιτησιν ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ ἴδῃ τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου διαταγὰς ἐκτελούμενας τάχιον. Τῆς καθέδρας τὴν ταραχὴν καὶ πρὸ πάντων τοῦ σουλτάνου τὴν μᾶλλον ἐλπίζομένην καταστροφὴν ἐθεώρει ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἔνευ. Κκι οἱ μὲν ἔφοροι τότε ὑπέβαλον ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν αὐτοῦ ἕτερον σχέδιον συνοπτικώτερον καὶ περὶ μόνον στρεφόμενον τὸ διπλοῦν μέτρον τῶν πυρκαϊῶν καὶ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ προσώπου τοῦ σουλτάνου (β)· ὁ δὲ Χρυσοδοδέκατος Ἀριθμὸς, ἦτοι ὁ Σέκερης, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἐφόρων τούτων διὰ τὸ δύσκολον τῶν πραγμάτων, ἰκέτευε: «Μὴ πρὸς Θεοῦ ἀδημονήσητε καὶ παραιτηθῆτε!» (γ).

Ἄλλ' ἐνταυτῷ ζητήματα, οὐχὶ ὀλίγω σοβαρὰ, ἀνεφύησαν μεταξὺ Ὑψηλάντου καὶ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας Μιχαήλου Σούτσου ἕνεκα τῆς ἀποστολῆς τοῦ Λασσάνου εἰς τὸ Ἰάσιον καὶ τῆς ἐγγιζούσης ρῆξεως τοῦ πολέμου. Ὁ Λασσάνης πεφορτισμένος ἦτο, ὅπως διοργανώσῃ ἰδίως τοὺς Ἕλληνας τῆς Μολδαυίας, περιλαμβανομένης καὶ τῆς φρουρᾶς· ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον καὶ τὴν προσωπικὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἡγεμόνος προσέβαλλε, καὶ τὰς ἰδίας περὶ τῆς ὀργανώσεως τοῦ στρατοῦ σκέψεις τούτου καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἀνέτρεπε. Ὁ Λασσάνης πεφορτισμένος ἦτο, ὅπως ζητήσῃ τὰς λεγομένας ποτουράς (καπιτανίας), δεκαεξὺ οὔσας τὸν ἀριθμὸν, καὶ δι' αὐτῶν εὐκολύνη τὴν κατὰ μέρη συγκέντρωσιν καὶ διατήρησιν τῶν σωμάτων, ὡς οὐδεμιᾶς οὕτω διδομένης ὑπονοίας εἰς τε τὸν τόπον καὶ τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν· ἀλλ' ἡ τοιαύτη παραχώρησις δύσκολος ἀπέβαιεν ἕνεκα τῶν αὐτῶν ἀνωτέρω λόγων, καὶ διότι πρὸ πάντων κατὰ τὴν συνέντευξιν, ἣν ἔλαβεν ὁ Λασσάνης μετὰ τοῦ Ρίζου, προετάθησαν αὐτῷ προκαταρκτικῶς τὰ ἀκόλουθα· πρῶτον, Τί μέλλει γενέσθαι ὁ ἡγεμὼν, κινουμένης τῆς Ἑλλάδος; καὶ δεύτερον, Τίς προφυλάξει τὸν τόπον, ὅταν τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα διαβῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ὁ Λασσάνης ὑπεξέφυγεν ἐπιτηδείως τὸ πρῶτον, εἰπὼν, ὅτι, μυστικῆς οὔσης τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Ὑψηλάντου μετὰ τῆς Ἀρχῆς, ἀγνοεῖ, τίνα ἐπὶ τοῦ προκειμένου δώσει ὠρισμένην ἀπόκρισιν. Ἐρωτηθεὶς προσέτι, ἐὰν ἡ ἡγεμονία τῆς Βλαχίας περιελεύσῃται εἰς τὸν Μιχαῆλον Σούτσον, ἀποθνήσκοντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, ἀπήντησεν ὡσαύτως, ὅτι μόνῳ τῷ Ὑψηλάντῃ δύναται εἶναι γνωστὸν τὸ τοιοῦτον. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον δ' ἀπεκρίθη, ὅτι ἐν περιστάσει τοιαύτῃ εἰσελεύσονται οἱ Ῥῶσοι εἰς τὰς Ἠγεμονίας οὐχὶ ὡς κατακτηταί, καὶ ἐπομένως προ-

στατεύσουσι τοὺς ἡγεμόνας μεθ' ὅλων τῶν δικαιωμάτων τοῦ τόπου μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑλλάδος (α). Τελευταῖον δὲ ὑπενόησεν ὁ Λασσάνης, ὅτι ὁ ἡγεμὼν Μιχαῆλος Σούτσος περιέμενε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἢ παρὰ τοῦ Καποδιστρίου, ἀπόκρισιν εἰς τὸ ἀφιερωτικὸν αὐτοῦ γράμμα· ὅτι ἤλπιζε παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου, ἐνεργούντος τοῦ Καποδιστρίου καὶ τοῦ Στρωγανῶφ, τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας μετὰ τὴν προσεχῆ ἀποβίωσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου· καὶ ὅτι ἐφοβεῖτο τὴν μόνωσιν ἑαυτοῦ μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἡγεμονειῶν ἐξοδὸν ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δ' οὗτος ἐζήτηε μετ' ἐπιμονῆς νέαν ἐν Σκουλενίῳ συνέντευξιν καὶ νέας ἐπομένως ἐξηγήσεις τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ Λασσάνης ἀναφέρων περὶ πάντων τούτων, ὑπεστήριξε μὲν τὴν ἀνάγκην τῆς συνεντεύξεως αὐτῆς, ἵνα μὴ βραδύνωσιν ἄλλως τὰ πράγματα, προδιέθετε δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ὑψηλάντου καὶ εἰσηγεῖτο τὴν ἄμεσον ἀποστολὴν δύο διπλωμάτων, ἐνὸς πρὸς τὸν ἡγεμόνα ἐπὶ ἀρχηγίᾳ τῶν Ἀφιερωμένων, καὶ ἐνὸς πρὸς τὸν Ρίζον (β).

Παραδεχθεὶς ὁ Ὑψηλάντης τὴν ἐν Σκουλενίῳ δευτέραν συνέντευξιν, ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους ἑαυτοῦ τὸν Νικόλαον Ὑψηλάντην καὶ Γεώργιον Καντακουζηνόν, ὡς καὶ ὁ ἡγεμὼν Σούτσος τὸν Ρίζον. Ἐγταῦθα ὁ Ρίζος πολλὰς ὑπέβαλε παρατηρήσεις καὶ παράπονα ἐκ μέρους τοῦ ἡγεμόνος διὰ τὴν ἰδιόρρυθμον ἀποστολὴν τοῦ Λασσάνου εἰς τὸ Ἴασιον, τὸ διπλοῦν ζήτημα περὶ τοῦ τρόπου τῆς διοργανώσεως τῶν ἐνόπλων, τῆς τε ἀνανεώσεως καὶ τῆς μονομεροῦς παραχωρήσεως τῶν ποτοῦρων, τὴν ὀλίγην διδομένην πίστιν εἰς τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἡγεμόνος, καθὼς καὶ διὰ τὴν ἄκαιρον γινομένην ἐκβίασιν τῶν πραγμάτων. Ὑποσχεθεὶς δὲ πᾶσαν ἐπὶ τούτων καὶ ἄλλων ἐνέργειαν δυνατὴν, ἀλλὰ συνετὴν καὶ ἔντεχνον, ἐκ μέρους τοῦ ἡγεμόνος, προέτεινε συγχρόνως ὡς λίαν ἀναγκαῖον τὸν προσηλυτισμὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατελοῦντος « καπουκεχαγιᾶ » ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅπως πορίζωνται ὁ μὲν ἡγεμὼν δι' αὐτοῦ, ὁ δὲ Ὑψηλάντης διὰ τοῦ ἡγεμόνος, τακτικὰς τε καὶ συστηματικὰς πληροφορίας περὶ πάντων τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν τακτικὴν τῆς θωματικῆς πύλης. Ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης καὶ Καντακουζηνὸς ἀντιθέσαντες, οἷους ἠδύναντο λόγους ὑπὲρ τῆς πορείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀμέσου διοργανώσεως τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ποτοῦρων, ἐθεώρησαν ὡς ἐπικίνδυνον τὴν ἰδέαν περὶ τῆς κατλήψεως τοῦ καπουκεχαγιᾶ (γ) καὶ διέκοψαν τὰς περαιτέρω ἰδιαιτέρως ἐξηγή-

σεις, ἃς ἦσαν πεφορτισμένοι παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου κατὰ τὰ γράμματα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Σούτσου. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ψυχρότης τις, καὶ ἐπανήλθον τὰ μέρη εἰς τὰ ἴδια ἄνευ ὠρισμένου ἀποτελέσματος.

Μεθ' ἡμέρας τινὰς ἤρθησαν ὅλαι αἱ διαφωνίαι αὐται. Ἐλθὼν εἰς ἐξήγησιν προσωπικὴν μετὰ τοῦ Λασσάνου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ῥίζου, ὁ ἡγεμὼν Σούτσος ἐβεβιάωσε τὴν λύπην αὐτοῦ διὰ τὰς γενομένας παρεξηγήσεις καὶ παρενοήσεις ἐν τῷ Σκουλενίῳ συνέστησε δὲ πᾶσαν προσοχὴν εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν διαταγὰς τοῦ Ὑψηλάντου, ἵνα μὴ φαίνεται ἢ μὲν Ῥωσσία ἐνοχοποιουμένη, οὗτος δὲ ἀντιπράττων εἰς τὸ πολιτικὸν συμφέρον ταύτης· συνεπῶς δὲ ἀπήτησεν ἀμοιβαίαν παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου ἀγάπην ἐγκάρδιον καὶ εὐλικρινεῖαν κατὰ πάντα, ὀρκισθεὶς μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἱερωτέροις, ὅτι, ἐλευθερουμένης τῆς Ἑλλάδος, μόνην προκρίνει τὴν ζωὴν τοῦ ἀπλοῦ ἰδιώτου. Ἐπίσης δὲ τὴν ἀνάγκην παρατηρήσας, ὅπως μὴ γνωρίζωνται τοῖς ἐν Ἰασίᾳ ἐφόροις τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἀπόρρητα, ἀνεδέχθη τὴν ἀπόλυτον καὶ ἄνευ ἐρεύνης οὐδεμιᾶς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Ὑψηλάντου· τέλος δὲ ἐνδῶσας καὶ εἰς τὴν παραχώρησιν τῶν ποταμῶν καὶ μόνας πέντε ἐξ αὐτῶν ζητήσας διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἡγεμονικῆς προουρᾶς δελημπασην καὶ τουφεκτσήμπασην, ὑπεσχέθη ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, ὅλους τοὺς πολυτίμους λίθους καὶ πᾶσαν χρηματικὴν καταβολὴν, ὅσην εἰς ἡγεμῶν δύναται, ὑπὲρ τοῦ πολέμου. Ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἄλλα, μᾶλλον ἢ ἥττον οὐσιώδη, καὶ μάλιστα τὰς γενομένους κακὰς ἐντυπώσεις καὶ παρεξηγήσεις ἐκ τῆς δολοφονίας τοῦ Καμαρηνοῦ, ἀναφέρων τῷ Ὑψηλάντῃ διὰ λεπτομερείας, ὁ Λασσάνης περὶ μὲν τοῦ μεγάλου χαρακτῆρος καὶ τῆς σταθερᾶς εὐλικρινείας τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου πλήρη ἐξεφράζετο ἀλήθειαν, τὴν δ' εἰς τὴν Σερβίαν ταχυτέραν ἀποστολὴν τοῦ Ἀριστείδου Παπᾶ ἐξεβίαζεν, ὅτε ἀρμοδιώτατος ἐφάνετο ὁ καιρὸς, τῆς ὀθωμανικῆς πύλης ἀρνούμενης τὴν διαδοχικὴν ἐξουσίαν τοῦ Μιλόσχη Ὀμπρένοβιτς. Ὁ Λασσάνης συγχρόνως, ἐπενθυμίζων ὡς λίαν συμφέρουσαν τὴν ἐγγίγνωρον ἀποστολὴν τοῦ διπλώματος, ἵνα θεωρῆ οὕτως ὁ ἡγεμὼν ἀρχηγὸν ἑαυτὸν τῶν ἐν Μολδαυίᾳ ἐνόπλων, ἐτελεύτα ὑποβάλλων καὶ τὰς σκέψεις τοῦ ἰδίου περὶ τῆς ἐπιτυχστερέας ἐκτελέσεως τοῦ περὶ Κωνσταντινουπόλεως σχεδίου (α). Αἱ σκέψεις αὐταὶ πολὺν πρακτικὸν νοῦν περιεῖχον.

Ἄλλ' ὅμως, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Λασσάνης διεβεβαίωεν ταῦτα ἐκ τοῦ

Ίασιου διὰ πολλῆς θερμότητος, ἐξ ἐναντίας ὁ Ὑψηλάντης, κατειλημ-
 μένος ἐκ τῶν κατὰ τὸ Σκουλένιον γενομένων παραπόνων, ἐστάσεν
 καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ Ῥίζου, ἔγραψεν ἐκ τῆς Κισνεύιας πρὸς τὸν ἡγε-
 μόνα Σουτσον διὰ τινος ψυχρότητος· καὶ δικαιολογῶν μὲν τὴν ἀποστο-
 λὴν τοῦ Λασσάνου, διὰ τίνα ἐνεκρίθη λόγον πολιτικὸν, τροπολογῶν δὲ
 ταύτην ὡς περιορισμένην πάντοτε, καὶ ἐπομένως ὑποκειμένης τὰς περὶ
 στρατοῦ ἐνεργείας εἰς τὴν συναίνεσιν τοῦ ἡγεμόνος, προέτεινεν ἐπὶ
 τέλους, ἵνα ὑποβάλλῃ οὗτος γεγραμμένα, ὅσα ἂν ἔχη αἰτήματα πρὸς
 ἔγκρισιν, καὶ ἡ ἀναλάβη ἀπ' εὐθείας τὴν διοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ καὶ
 τὴν ἄλλην παρασκευὴν, ἢ παραδεχθῆ τὰ γινόμενα πρὸς αὐτὸν προ-
 βλήματα, καὶ πύσωσιν οὕτως ἀναβολαὶ ζημιώδεις (α).

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν νέαι ἀνεφύησαν διεξέξεις ἐν τῷ Ἰασιῶ, ὅθεν
 κατηγόρουσιν οἱ μὲν τοῦ Λασσάνου, οἱ δὲ τοῦ Φλωρεστίου, ὡς βραδύου-
 γούτων κατὰ τῆς κοινῆς ἀρμονίας. Ὁ Λασσάνης τότε, ἀποδίδων μὲν
 τὰ πάντα τῷ Φλωρεστίῳ, ἔγραψε περὶ αὐτοῦ τῇ 16 Ἰανουαρίου 1821·
 « . . . Ἐνὶ λόγῳ τὰ πάντα ἀνακατώθησαν ἀπὸ τὸν Φλωρεστίου, ὁ δὲ
 » ποῖος, καθὼς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, εἶναι ἀνακατοσιάρης μεγάλως . . . Ὁ
 » Αὐθέντης φαίνεται νὰ ἐπέπληξε μεγάλως αὐτὸν, καὶ τώρα μερικὰς
 » ἡμέρας εἶναι πολλὰ τραβηγμένος· καὶ σκυθρωπὸς » συναγορῶν δὲ ὑπὲρ
 » ἐκτουτῆ τῇ 29 τοῦ ἰδίου, ἐβεβαίωσεν τῷ Ὑψηλάντῃ, « . . . νὰ μὲ στοχά-
 » ζεσθε πάντοτε τοιοῦτον, ὁποῖον μὲ ἐγνωρίζατε, καὶ νὰ μὴ περάσῃ
 » ποτὲ ἀπὸ τὴν ἰδέαν σας, ὅτι ἡ δουλειὰ ἡμπορεῖ ποτε νὰ μεταβάλλῃ τὸν
 » Λασσάνην εἰς Χασσάνην. Κατ' αὐτὰς ἐνεργῶ, διὰ νὰ γίνωσιν ὅλοι οἱ
 » ἀξιωματικοὶ τῶν Ἀρβανικῶν ἀδελφοποιητοὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ
 » σπαθί, καὶ νὰ τοὺς βάλω μετέπειτα νὰ υπογράψουν ἐν προσκλητι-
 » κόν (β) . . . Σᾶς περικλείω γράμματα ὅπου ἔλαβα ἀπὸ Βουκουρέστι, καὶ
 » εἶδετε, ὅτι τὰ πράγματα δὲν ἐπιδέχονται ἄργητα. Μὴ προσμένετε
 » λοιπὸν τακτικὸν διοργανισμὸν ἐδῶ, διότι χίλια πράγματα τὸν ἐμπο-
 » δίζουσι . . . Τὸ Ἰάσιον ἐγέμισεν ἀπὸ Ἀρβανίτας, καὶ ἤρχισε νὰ διε-
 » γείρῃ τὴν κοινὴν ὑπόψιν . . . » Συμφώνως δὲ πρὸς τὰ γενικὰ πράγ-
 » ματα ἔγραψε τῇ 15 Ἰανουαρίου 1821 καὶ ὁ Σέκερης πρὸς τὸν Ὑψη-
 » λάντην: « . . . Τὸ πρᾶγμα ὠρίμασεν εἰς τὰ ἔξω . . . Τὸ ἔθνος εἶναι εἰς
 » τὸν ἔσχατον βαθμὸν τοῦ ἐnthουσιασμοῦ . . . Ἡ ἄργητα δὲν κάμνει
 » καλὰ ἀποτελέσματα . . . Ἐὰν δὲν στερῆσθε ξένων βοηθειῶν, μὴν ἀρ-
 » γοπορήτε· ἐὰν ὄχι, βάλετε ὅλην σας τὴν περιέργειαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν
 » τοῦ πενθεροῦ, καὶ αὐτὴ θέλει σταθῆ ἀρμοδιωτάτη καὶ χρήσιμος

»κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα, καὶ ὡς ἀρκετὸς ὀδηγηθῆτε ἀπὸ τὰς πε-
 »ριστάσεις καὶ κάμετε τὸ ὠφελιμώτερον ὅπου ὀδηγηθῆτε παρὰ Κυ-
 »ρίου . . . » (α).

Συνέβη τότε, ἡ τῇ 18 ἰανουαρίου 1821, ἡ ἀποβίωσις τοῦ ἡγεμό-
 νος τῆς Βλαχίας Ἰακώβου Ν. Σούτσου, ἐνταφιασθέντος τῇ 20 ἐν
 τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σπιριδῶνος, τοῦ νέου. Τὸ γεγονός τοῦτο ἔσχε σὺν
 τοῖς ἄλλοις μεγάλην ἐπιβροχὴν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος. Ὀλίγω
 πρότερον ὁ Ἰακώβος Ῥίζος ἐγνωμοδοτεῖ ἐξ Ἰασίου «ἀναγκαίαν διὰ τὴν
 Ἄδελφότητα τὴν μετᾶθεσιν τοῦ Μιχαήλου Σούτσου ἐπὶ τῆς ἡγεμο-
 νείας τῆς Βλαχίας, ὡς μεγάλα παρέξουσιν ὠφελήματα» (β). Ὁ Σούτσος
 ἐσκέπτετο ὀρθῶς καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιστάσει, διότι ἰκανὴν ἡ Βλαχία
 ἔφερε δύναμιν ὀπλων ἐντοπίων καὶ ξένων, καὶ πολλῶν πλείονας τῶν
 τῆς Μολδαβίας ἐχορήγει τὰς εὐκολίας καὶ τὰ πρὸς πόλεμον μέσα· ἀλλὰ
 μετᾶθεσις τοιαύτη ἀκατόρθωτος ὑπῆρχε κατὰ πολλοὺς λόγους. Ἄδη-
 λον δ' ὄν, τίνας ἐμελλόν εἶσθαι πνεύματος καὶ διαθέσεων ὁ διορισθη-
 σόμενος παρὰ τῆς πύλης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, φρονήσεως, μᾶλλον δὲ ἀ-
 νάγκης, ἔργον ἐθεωρήθη ἡ δυνατὴ προκατάληψις ἐνδεχομένων ἐν τῷ
 μέλλοντι ἀντιδράσεων. Ἄλλ' ὡς ὅρος μὲν τῆς προκατάληψεως ταύτης
 οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἄλλος παρὰ τὴν ταχύτεραν, ὅσον ἐνεστί, κίνησιν τοῦ
 πολέμου· ὡς μέσον δὲ εὐχερέστερον πρὸς τὴν κίνησιν οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἡ
 συμμετοχὴ τῆς Σερβίας καὶ ἡ ἐνοπλος ἐσωτερικὴ διατάραξις τῆς Βλα-
 χίας (γ). Ἀληθῶς, παρὰ τὴν συνδρομὴν ὀπλων γενναίων καὶ ἡσχημένων,
 παρὰ τὴν δεξιωτάτην θέσιν ὀρμητηρίου κατὰ τῆς Τουρκίας κοινοῦ ἐν
 πάσῃ ἀνάγκῃ, ἡ συμμετοχὴ τῆς ἄνω Μοισίας πλεονέκτημα ἔτι εἶχε
 μέγα, ὡς ἀσφαλίζουσα καὶ τὴν συμμετοχὴν τῆς κάτω Μοισίας, τῆς
 Βουλγαρίας. Ἐπίσης δὲ παρὰ τὴν μεγάλην περιπλοκὴν, ἣν ὑπισχενί-
 το μίᾳ τισι ταραχῇ τῆς Βλαχίας ἐν τῷ πνεύματι τῶν Τούρκων, ἐπηκο-
 λούθει ὀπωσδήποτε καὶ ἡ ἐνοχοποίησις τοῦ τόπου, τὴν ἀναγκαίαν,
 ὅσα ἐφαίνετο εὐκολύνουσα ἐν καιρῷ τὴν διάθασιν τοῦ Ἰστρου.

Ἐν τούτοις δ' ὁ ἡγεμὼν Μιχαήλος Σούτσος μετὰ πολυήμερον σκέ-
 ψιν ἀπήντησε τῇ 24 ἰανουαρίου πρὸς τὸν Ὑψηλάντην διὰ τρόπον, ὃν
 συνᾶδουε καὶ μετριοφροσύνη πολλῇ καὶ ἐν μέρει πείρα πραγμάτων. Ἡ
 ἀπάντησις αὕτη ἦτο κυρίως ἐκθεσις ἀναλυτικὴ ἐπὶ τῶν γενομένων
 προβλημάτων. Ὁ Σούτσος, ὁμολογῶν κατ' ἐπανάληψιν ἑαυτὸν, ὡς οὐ-
 δὲν ἔχοντα ἴδιον συμφέρον ἄλλο καὶ τὰ πάντα ἀποφασίσαντα ὑπὲρ

τῆς πατρίδος, υπέβαλεν ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν αὐτοῦ σκέψεις τινάς, ἃς ἐνόμιζε πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν ἀρμοδίας, ὡς ἀκολούθως.

Καὶ πρῶτον, ὡς ἐκ τοῦ ληφθέντος μέτρου τῆς διοργανώσεως τῶν ἐνόπλων ὑπὸ ἰδιωτῶν, οἴου τοῦ Λασσάνου, Γάτσου καὶ λοιπῶν, ἐθεώρει ἀδύνατον τὴν διατήρησιν τῆς ἀπαιτουμένης μυστικότητος, τὴν ἀπάτην τῶν ἐνοπιῶν καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐνοχοποιήσεως τῆς καθεστῶσης ἐξουσίας· ἀναδεχόμενος δὲ αὐτὸς τὴν διοργάνωσιν τῶν ποτούρων, ὡς τὸ δυσχερέστερον τῶν ἔργων, κατὰ τὰ καθεστῶτα καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐγγυήσεως τῆς ἐξουσίας, ὑπισχνεῖτο πᾶσαν ταχύτητα καὶ ἐπιτυχίαν, οἷας ἐπεδίωκεν ὁ Ὑψηλάντης δι' ἄλλων μέσων. Δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ ἐθεώρει τὴν Ῥωσσίαν εὐνοῦν μὲν τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει, ἀποφεύγουσαν δὲ πᾶσαν ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ἐνοχοποίησιν, ἐφ' ὧσιν (κατ' αὐτὸν) διενήργει· καὶ ἐπειδὴ παρεδέχτο ἀναπόφευκτον, μετὰ τὴν ἐξόδον τοῦ Ὑψηλάντου, τὴν ὑπὸ τῶν Ῥώσσιων δικαίωματι προστασίας στρατιωτικὴν κατοχὴν τῶν δύο ἐπαρχιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας· διὰ ταῦτα ἐζήτηε ὁδηγίας ἐμπιστευτικὰς, ὅπως συμμορφώσῃ τὴν διαγωγὴν ἑαυτοῦ, πᾶσαν ὑπισχνόμενος ἐχεμυθίαν, καὶ ὡς μέτρον ἀνάγκης κοινῆς διὰ τὰς ἐτοίμους προμηθείας τῶν πρὸς τὸν πόλεμον μέσων προέτεινε τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἡγεμονείας, ἣν διεῖπε (α). Ἦγνότε ὅμως, ὅ,τι ἐζήτηε.

Στερούμεθα τοῦ πρωτοτύπου, ἢ τινος ἀντιγράφου, τῶν προβλημάτων τοῦ Ὑψηλάντου· ἐκ μόνης δὲ τῆς περὶ αὐτὰ κρίσεως τοῦ Σούτσου ἐξάγομεν διαλαμβανόμενα ταῦτα ἐν ἑπτὰ ἄρθροις, καὶ ἀφορῶντα τὴν ἀπόλυτον συμμόρφωσιν αὐτοῦ πρὸς τὰς διαταγὰς τῆς Ἀρχῆς, τὴν ταχίστην διοργάνωσιν τῶν ἐνόπλων καὶ τὸ ζήτημα τῶν ποτούρων, τὴν πρόχειρον καταβολὴν ἑξακοσίων χιλιάδων γροσίων, τὴν προσεχῆ διάβασιν τοῦ Ὑψηλάντου εἰς τὴν Μολδαβίαν καὶ τὴν διὰ τὸν στρατὸν προμηθειαν τροφίμων. Ὁ Σούτσος παρεδέχθη ἅπαντα σχεδὸν ἐζήτησεν ὅμως, ὅπως αἱ μὲν διαταγαὶ τῆς Ἀρχῆς προσαρμοζῶνται πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ χρέη· ἡ δὲ διοργάνωσις τῶν ποτούρων ἐνεργηθῆ διὰ τρόπου συμφώνου πρὸς τὰ καθεστῶτα· ὃ δὲ πρόξενος τῆς Ῥωσσίας Πιζάνης διαταγῆ, ἵνα ἀδιαφορῆ ἐπὶ τοῖς γινόμενοις. Τελευταῖον δὲ συνεβούλευσε τὴν ἐκ τῆς Λιθίας διάβασιν τοῦ Ὑψηλάντου ὡς τὴν καταλληλοτέραν ἐσομένην καθ' ὅλους τοὺς λόγους (β).

Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' ἐποχὴν ἡ πολλαχόθεν γινομένη συγκέντρωσις

τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς ξενοδοχείοις τοῦ Ἰασιού, πολλὴν διήγειρε τὴν ἀνησυχίαν τῶν ἐντοπίων ἀρχόντων. Καὶ οὗτοι μὲν ἐζήτουν τὴν ἐκδίωξιν τούτων· ὁ δὲ ἡγεμὼν Σοῦτσος, προσποιηθεὶς κατ' ἀρχὰς ἀγνοίαν καὶ θεωρήσας ἀναγκάϊαν τὴν διοικητικὴν ἔρευναν, παρατήρησεν αὐτοῖς ἐπὶ τέλους, ὡς ἐπικίνδυνα λίαν μέτρα, καὶ τὴν ἐκδίωξιν καὶ τὴν ἀνευ ἔγγυθσεως διαμονὴν τῶν ἀνθρώπων τούτων, ὡς πολλῶν ὄντων καὶ δυναμένων τραπῆναι ἐπὶ τὸν ληστρικὸν βίον κατὰ τῆς χώρας. Δραττόμενος δ' ἄλλως τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς διὰ τὸν ἀνύποπτον διορισμὸν τῶν ποτούρων, ὃν προετίθετο, ὑπέλαβε περὶ τούτου τοῖς ἀρχουσιν, ὡς περὶ μόνου καταλλήλου μέσου διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τόπου· καὶ, ὅτε ἐκεῖνοι εἶδον δύσκολον τὸ τοιοῦτον, λόγῳ ὅτι ἐπιβαρυνθήσεται οὕτως ἡ «τσάρα», ὁ ἡγεμὼν, ὡς δῆθεν κηδόμενος ὑπὲρ αὐτῶν μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεφάνθη κατηγορητικῶς: «Διὰ τὰ ἀποφύγητε τὸ με-» γάλον κακὸν, πρέπει νὰ προτιμήσητε τὸ μικρότερον». Ἐπὶ τοσοῦτον ἀπέβαινε χαλεπὴ ἢ μυστικὴ στρατολογία ἐν τόπῳ, ὅπου μετὰ τῆς ἀνησυχίας τῶν ἀρχόντων ἠνοῦντο ὑπὸ ἄλλῃν ἔποψιν καὶ αἱ ὑπόνοιαι τῶν διαφόρων προξένων. Διὰ δὲ τοῦτο ὁ Ῥίζος δίκαιον μέγα εἶχε γράφων πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἐπὶ τοῦ προκειμένου: «Ἄς ἐνθυμηθοῦν τοὺς» λόγους μου οἱ πρίγκιπες» Νικόλαος Ὑψηλάντης καὶ Γεώργιος Καντακουζηνὸς κατὰ τὴν ἐν Σκουλενίῳ συνέντευξιν (α).

Καὶ ἐν τούτοις, ἀφ' ἑαυτοῦ κρίνων τὴν θέσιν τοῦ ἡγεμόνος Σοῦτσου, καὶ τὰς περὶ τῆς ῥωσσικῆς πολιτικῆς ἰδέας αὐτοῦ ἐκμεταλλεῶμενος βαθύτερον, ὁ Ὑψηλάντης ἀντέταξεν εἰς τὰς ἀπὸ 24 ἰανουαρίου παρατηρήσεις τούτου λόγους τινάς, ὀλίγης μὲν λεπτότητος, ἱκανοὺς ὅμως ἵνα ἐκπλήξωσιν ἔτι μᾶλλον καὶ προκαταλάβωσιν αὐτοῦ τὸ πνεῦμα. Τί ἐπεκαλεῖτο ὁ Σοῦτσος; Τὴν ῥωσσικὴν ὑποστήριξιν καὶ ἀναγνώρισιν ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, βέβαιος ὢν, ὅτι ἔσται συντελεστικώτερος οὕτω, καὶ πεποισῶς ἐνταυτῷ, ὅτι τὰ πάντα παρὰ τῆς ῥωσσικῆς διπλωματίας κινοῦνται, ἢ ἐν γνώσει ταύτης ἐνεργοῦνται, καὶ πάντοτε περιμένων ἀπαντήσεις εὐχαρίστους ἐκ τῆς Πετροπόλεως. Τί δὲ, ἵνα μὴ ἀπελπίσῃ αὐτὸν, ἀπήντησεν ὁ Ὑψηλάντης; «Ὅταν ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις λάβῃ» πλῆρη τὰ πιστὰ παρὰ σοῦ, τότε χορηγήσει τὴν ὑποστήριξιν ἑαυτῆς» «τίνας ὅμως ἔδωκας ἀποδείξεις τοιαύτας πρὶν, ἐν ᾧ τελευταῖον ἔτι» οὔτε τὰ πεμφθέντα προβλήματα παρεδέχθης ἀκέραια;» Ὡσαύτως ἐθεώρει ὁ Σοῦτσος δυνατὴν καὶ λυσιτελεῖν πρὸς τὸν γενικὸν σκοπὸν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάγῶν τῆς Ἀρχῆς, ὅταν συνεβιβάζοντο αὐταὶ πρὸς

τὴν ἡγεμονικὴν θέσιν, ἣν κατεῖχε. Καὶ βεβαίως, πρὸ τῆς βῆξεως τοῦ προσώπειου, ζημιώδεις μᾶλλον, ἢ χρήσιμοι, ἀπέβαινον αἱ ἀπροκάλυπτοι ἐνέργειαι αὐτοῦ, ὡς ἐκινδύνευον ἔσεσθαι τοιαῦται αἱ τοῦ Λασσάνου, Γάτσου καὶ τῶν λοιπῶν ιδιωτῶν (α). Τί δ' ἐξ ἐναντίας παρετήρησεν αὐτῷ ὁ Ὑψηλάντης; « . . . Τὸ ὑπόργημά της ἀπαιτεῖ, ὅσα ἐναντία » εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσῃ τις καθ' ἡμῶν, ὡς ὑπουργὸς ἐκείνου, τὸν » ὅποιον ἡμεῖς καταπολεμοῦμεν. Ὅθεν τοῦτο θέλει νὰ ὑποσχεθῆ, ἢ » ἄλλο τι; » Ἄξιοι ὁμῶς τοῦ ἐλληνικοῦ χαρακτῆρος, μόνοι οἰκτεροὶ διὰ τὴν ἀληθῆ ἐθνικὴν σωτηρίαν καὶ ἀνώτεροι ἐπαίων εἰσὶν οἱ λόγοι; οὗς ὁ Ὑψηλάντης ἀπέτεινε πρὸς τὸν Σοῦτσον, θέλοντα τὴν συμμόρφωσιν τῆς διαγωγῆς ἐαυτοῦ πρὸς τὴν πολιτικὴν πορείαν τῆς βίωσι- κῆς κυβερνήσεως, καὶ ἐλπίζοντα ἀμοιβὴν παρ' αὐτῆς ἐν τῷ μέλλοντι. « . . . Ὅταν, ἔγραφε, πρόκειται λόγος περὶ εὐτυχίας ἐνὸς ἔθνους, . . . » δὲν πρέπει ποτέ τις . . . νὰ σκέπτεται, περὶ ὧσων δύναται μετὰ τὴν » ἀνέγερσιν τοῦ ἰδίου ἔθνους, . . . ἀλλὰ περὶ ὧσων χρεωστῆ εἰς τὴν » συνένεργειαν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἐποχῆς. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον » εὐχαριστεῖ τὴν ἰδίαν του συνειδήσιν, ἐκτελεῖ τὰ ἄφευκτά του χρέη, » . . . χωρὶς πλέον νὰ περιμένῃ . . . ἀμοιβὴν . . . παρὰ μιᾶς ὑπερα- » σπιζομένης δυνάμεως, ἥτις, εἶναι πιθανὸν ἢ καὶ βέβαιοι, ἐπιχορη- » γεῖ τὴν ὑπεράσπισίν της ταύτην καὶ διὰ συμφέροντα ὄχι εὐκατα- » φρόνητα . . . Ἡ Ὑψηλότης της . . . δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ τὴν » ἀντιμισθίαν της παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, ἀλλὰ παρὰ τῆς δυστυχοῦς » πατρίδος μας, ἥτις δὲν δύναται ποτε νὰ ἀγνωμονήσῃ πρὸς ἄνδρα » τοιούτων ἀρετῶν, προτερημάτων καὶ ἰκανότητος » (β).

Ὁ Σοῦττος ἀπελογήθη σοβαρῶς καὶ εἰλικρινῶς, ἀναπτύσσων τοὺς λόγους τῶν γενομένων παρ' αὐτοῦ αἰτήσεων, καὶ ἐκθέτων τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐσχημάτισε τὰς ποτούρας ἐπὶ τὸ συστηματικώτερον καὶ ὠφελιμώτερον (γ). Τιμᾶ δ' ἐξόχως τὸν ἄνδρα ἢ ἐξήγησις, ἣν ἐπήνεγκε κατόπιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἡγεμονείας, συμβουλευτικὸς ὡσαύτως γράμμασι: « . . . Δὲν ἐξηγήθην, ὡς φαίνεται, καθαρὰ εἰς τὸ προλαβόν μου, καὶ » διὰ τοῦτο ὑπέθεσεν, ὅτι ἐγὼ πρετενδέρω νὰ ἔχω τὴν ἡγεμονίαν μετὰ » τὴν ἀνέγερσιν τῆς πατρίδος. Δὲν εἶμαι μῆτε τόσο ἀνόητος, μῆτε » τόσο οὐτιδανός, ὥστε καὶ νὰ ζητῶ ἀπὸ τὴν ἐκδούλευσίν μου ἀντα- » μοιβὴν τοιαύτην, καὶ νὰ καπηλεύω τὸν ζῆλόν μου πρὸς τὴν πατρί- » δα. Μῆτε θέλω μῆτε ζητῶ καμμίαν ἀνταμοιβὴν ἄλλην, εἰμὴ τὴν » εὐτυχίαν τῆς φιλάτης πατρίδος. Ἄμποτε νὰ ἰδῶ τὴν ἀνδρόθωσιν

»της, καὶ ἀεὶ ἤμαι ὁ ἔσχατος ἰδιώτης! Μὲ φθάνει αὐτὴ ἡ ἀνταμοιβή, ἢ ἡ εὐχαρίστησις δηλαδὴ τῆς συνειδήσεώς μου ὅτι ἐδούλευσα καὶ ἐγὼ» τὸ ἀπὸ μέρος μου ὅσον τὸ δυνατόν τὴν πατρίδα».

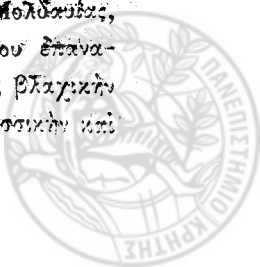
Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Ὑψηλάντης, παραιτηθέντες τῶν περαιτέρω λόγων, ἐπεδόθησαν εἰς τὰ πράγματα. Ὁ Σούτσος, διορίσας ἐν ταῖς πο-
τούρσις τοῦ Πακισίου, Κιάτρας καὶ Σουστάβας τοὺς συστηθέντας παρὰ
τοῦ Ὑψηλάντου ὄπλαρχηγοὺς, ἐπεμελήθη τῆς προμηθείας σίτου καὶ
ζῶων πρὸς τροφήν τοῦ στρατοῦ, καταβαλὼν ἑκατὸν τριάκοντα πέντε
χιλιάδας γροσιῶν, καὶ ὑπεσχέθη τῷ Ὑψηλάντῃ ἑτέρας ἐπὶ χεῖρας ἑ-
κατὸν πενήκοντα χιλιάδας. Ὡς δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ μετέπειτα ὁ Ρί-
ζος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἤδη διὰ πολλῆς ἐξηγεῖτο δεινοπαθείας κατὰ τῶν
ἐν Ἰασίῳ ἀπερικοπέτων ἐνεργειῶν διαφόρων καὶ τῆς γινομένης μα-
ταίας δαπάνης χρημάτων (α).

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης περὶ μὲν τῆς Σερβίας ἐπεμελήθη τοῦ ὀριστικοῦ
τέρματος τῶν μετὰ τοῦ Μιλόσχη διαπραγματεύσεων, λίαν ἄλλως
δυσκόλου, καθ' ὅσον προέκειτο, ἵνα ἀναδεσθῆ ἡ Σερβία τὸ μεγαλῆτε-
ρον ἔαρὸς τοῦ πολέμου, ὅτε οὐσιώδη κατάκτησιν νέων πολιτικῶν δι-
καιωμάτων ἠλπίζεν ὡς ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς τῆς Ῥωσσίας καὶ
τῶν δεινῶν περιστάσεων τῆς Τουρκίας. Ἄλλ' ἂν καὶ τοῦ Μιλόσχη
καὶ τῶν Σέρβων ἡ καρδιά ἐφλογίζετο ὑπὸ τοῦ κοινῆς μίσους κατὰ
τῶν δισποζόντων βρβάρων, ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας καὶ
τῆς εὐαγγελικῆς ἀδελφότητος, ὑπὸ τῆς ἐν τοιοῦτοις καιροῖς γλυκεί-
ας ἰδέας τῆς ἀνεξαρτησίας ἰδίως ὅμως καὶ τὸν Μιλόσχη καὶ τοὺς
Σέρβους ἐκυρίευσ τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, δι' ὅσας ὁ Κων-
σταντῖνος Ὑψηλάντης προσήνεγκε θυσίας χρηματικὰς ἀπὸ τοῦ 1804
καὶ ἐφεξῆς, καὶ ἡγεμονεῖαν ἔτι, τὴν τῆς Βλαχίας, παρέβλεψεν ὑπὲρ
τῆς σωτηρίας τῆς Σερβίας. Ἐξήσκει λοιπὸν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν Ἑλ-
λάνων, ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Ἀλέξανδρος δικαιώματα καὶ θαρρύ-
τητα οὐχὶ μικρὰν ἐν τῷ πνεύματι τῶν Σέρβων καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐ-
τῶν, θεωρουμένης τῆς Ῥωσσίας μάλιστα ὡς τοῦ ὑποβολέως τῶν ἐ-
νεργειῶν τούτου.

Περὶ δὲ τῆς Βλαχίας ἐλήφθη τὰ ἀκόλουθον μέτρον, ὅτε ἀδύνατος
ὑπῆρχε παρὰ τοῖς ἄρχουσιν, ἤτοι τῇ νομιμονοστήρᾳ κλάσει, καὶ πολλῶ
ὀλιγώτερον παρὰ τῷ ὄχλῳ, ἡ παραδοχὴ τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας καὶ τὸ
ἐμφικτὸν τῆς ἐπαναστάσεως βασιάδων ὀλιγαρχικῶν καὶ ἀνεφοδιαστῶν
κατὰ ἐξουσίας πλουτούσας ὄλων τῶν μέσων. Συνεπεία λοιπὸν ὄθη-

γιών τοῦ Ὑψηλάντου ἢ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐφορεία, κατ' αὐτὴν συμμορφουμένη τὴν πρόληψιν, εἰσηγήσατο τῷ Ὀλυμπίῳ, καὶ οὗτος δι' ἄλλης εἰς τὸ ἑλληνικὸν σχέδιον εἰσήγαγεν ὁδοῦ τὸν Θεόδωρον Βλαδιμηρέσκον, ὃν ἐγνώρισεν ἄλλοτε ἐθελοντὴν καὶ συστρατιώτην ὑπὸ τὰς βωσσι-κάς σημαίας. Ἡγεμονεύοντος τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντου, ἐκτίσατο οὗτος τὸ μικρὸν ἀρχοντικὸν ἀξίωμα τοῦ σουλτσιάρου, καὶ κατὰ τὸν βωσσικὸν πόλεμον τοῦ 1806 ἀντημείφθη διὰ τοῦ ἐπίσης μικροῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ τοῦ παρούτσικου, καὶ ἐτιμήθη διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Βλαδιμηρίου, ὅθεν ἐκκαλεῖτο καὶ Βλαδιμηρέσκος καὶ ὑπεγράφετο τοιοῦτος πολλάκις. Κατήγετα δὲ ἐκ τοῦ Μεχεδιντιῶ, ἐνὸς τῶν πέραν τοῦ Ἀλούτα (Ὀλτου) πέντε θεμάτων τῆς Βλαχίας, ἅπερ ἐν συνόλῳ καλοῦνται Μικρὰ Βλαχία, διοικουμένη ὑπὸ ἀνθηγεμόνος (καϊμακάμου), διαριζομένου παρὰ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ ἡγεμόνος καὶ ὑποκειμένου ἐν ταῖς καθόλου ζητήμασιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ν. Σούτσου ὑπῆρξεν ὁ Βλαδιμηρέσκος καὶ ὑποδιοικητὴς (βατάχος) τοῦ Ἡλαγίου Κλωσάνιλωρ, μεθορίου τμήματος τοῦ Μεχεδιντιῶ. Τὰ προηγούμενα ταῦτα τοῦ σουλτσιάρου, παρούτσικου, ἱππότου καὶ βατάχου, ὡς καὶ αἱ τολμηρεὶ αὐτοῦ πράξεις κατὰ τὸν βωσσικὸν πόλεμον, ἐχρησίμευσαν, ὅπως φέρη οὗτος ἐν τῇ Βλαχίᾳ γνωστὸν ὅπωςδὴποτε ἔνομα, καὶ διατελῆ ἐσχετισμένος μετὰ τοῦ Ὀλυμπίου, τοῦ βορνίκου Κωνσταντίνου Σαμουρκάση καὶ ἄλλων τοιούτων προσώπων. Πάσχων δὲ ἐσχάτως διὰ τινὰς ἀδιεξιτήτους δίκας αὐτοῦ καὶ ἐν ἀπελπισίᾳ διακαίμενος συνεστήθη, ὡς ἐγνωσμένας ἐπὶ τόλμῃ, παρὰ τοῦ Σαμουρκάση πρὸς τοὺς ἐφόρους καὶ παρ' αὐτῶν πρὸς τὸν Ὀλύμπιον, ὡς μόνον διὰ τὴν ταπεινὴν ταραχὴν ἀρμόδιον ὄργανον. Ἦτο δ' ὁ Σαμουρκάσης μέλος τοῦ διοικητικοῦ ἤδη συμβουλίου τῆς Βλαχίας, μύστις τοῦ ἐπαναστατικοῦ μυστηρίου πιστότατος καὶ πρόσωπον ἐνεργητικώτατον.

Καθὼς οἱ Σουλιῶται ἠπάτησαν, εἰ καὶ ὑπὸ διάφορον ἔποψιν, τὸν Ἀλῆ πασάην καὶ τοὺς Τουρκαλθωαὺς, περιποιηθέντες τὴν ἀνάγκην καὶ τὰς ἐλπίδας τούτων· οὕτω καὶ ὁ Ὀλύμπιος, καλλιεργήσας ἐπιτηθείως τὴν ματαϊότητα τοῦ Βλαδιμηρέσκου, καὶ ἀναβιβάσας αὐτὴν μέχρι τοῦ ἐνθρονισμοῦ ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ἡγεμονικῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, κατέστησε ταῦτον πρῶτον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ἀντάρτου ἐπαναστάτη. Ἐλληνικῶς ἄρα ὀργανωθείσα ἢ ἐπανάστασις αὕτη, βλαχικὴν μορφήν ἔφερε. Μὴ οὐκ ἔφερον καὶ οἱ Σουλιῶται τὴν ἀληπεστικὴν καὶ

τουρκαλθανικὴν μορφήν κατὰ πρῶτον; Ἄλλ' ὡς ἡ ἀρχή, οὕτω καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, οὐδόλως διέφερον ἡ ἀρχὴ μὲν, διότι καὶ ὁ Ἀλῆ πασσάς καὶ οἱ Τουρκαλθανοὶ ἐπίστευσαν τοὺς Σουλιώτας συμμάχους ἑαυτῶν, ὡς καὶ ὁ Βλαδιμηρέσκος τοὺς περὶ τὸν Ὀλύμπιον τὸ ἀποτέλεσμα δέ, διότι καὶ Ἄλθανοὶ καὶ Βλαδιμηρέσκος ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εἰργάζοντο λεληθότες.

Ἐξελθόντα ἐκ τοῦ Βουκουρεστίου τὸν Βλαδιμηρέσκον συνώδευσεν ὁ Ὀλύμπιος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικῶν Μακεδόνσκη καὶ Ἰώβια, ποκολθνικοῦ βρωσσικοῦ, καὶ εἰκοσιπέντε στρατιωτῶν, προστεθέντων καθ' ὁδὸν καὶ ἐτέρων ἑνδεκα. Ὁ μὲν Ἰώβιας ἦν Σέρβος, ὁ δὲ Μακεδόνσκης Βλάχος, τὸ ἐπίθετον φέρων ἐκ τῆς μακεδονικῆς αὐτοῦ καταγωγῆς. Αὐτοὺς ἔχων τοὺς ὄπλοφόρους καὶ ἱκανὰ χρηματικά μέσα, δοθέντα παρὰ τοῦ Λεβέντου καὶ τῆς ἐφορείας, ἀπῆλθεν ὁ Βλαδιμηρέσκος εἰς τὴν Μικρὰν Βλαχίαν κατὰ τελευτῶντα ἰανουάριον, καὶ συλλαβὼν τὸν ἐν τῇ κωμοπόλει Τυργουζιήλῳ ἐδρεύοντα ἑπαρχον Δίνκα Ὀτετελεσάνον Κλουτσιάρην, ἀπήγαγεν ἄκοντα εἰς τὴν ἐχυρὰν καὶ ὀμώνυμον ὄρεινὴν μονὴν τῆς πόλεως Τισμάνης· τὸν δ' αὐτόθι ταμίαν (σάμεσην) Βασίλειον Μοντσέσκον οὐδόλως ἠνόηλησεν, ὡς οἰκεῖον τοῦ Σαμουρκάση καὶ ἔχοντα γινῶσιν τοῦ σχεδίου. Ἐν τῇ Τισμάνῃ ὑποχρεωθεὶς ὁ Ὀτετελεσάνος διέταξεν ἐπισήμως τοὺς πέριξ χωρικοὺς, ἵνα ἐφοδιάσωσι τὴν μονὴν, δι' ὧσων ἦν δυνατὸν πλείονων τροφῶν.

Ἐκείθεν ὁ Βλαδιμηρέσκος μετέβη εἰς τὸ χωρίον Πεδέστιον, ὅπου ὁ Δημήτριος Γκίριμπας, συνεννοημένος μετ' αὐτοῦ, ἐτοίμους εἶχεν ἑκατὸν ἐνόπλους. Οὕτω δ' ἐνισχυθεὶς ἤρξατο, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ πιστοῦ ὑπηκόου τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, κηρυττόμενος ὑπὲρ τῶν χωρικῶν (τῆς σάρας) (α) καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων, Ἑλλήνων ὀμοῦ καὶ Βλάχων, τοὺς πρῶτους μὲν διεγείρων, τοὺς δευτέρους δὲ στιγματίζων ὡς ἀδίκους, ἄρπαγας καὶ τυράννους ἐναντίον τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν κειμένων νόμων. Ἡ δημογερετικὴ προκήρυξις αὐτοῦ, ἔργον βεβαίως Ἑλλήνων τῆς Ἐταιρίας, ἀξία παρατηρήσεως ἦν, καθ' ὅσον, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς ἐβωμολοχεῖτο ὁ σουλτάνος ὡς «τοποτηρητῆς τοῦ Θεοῦ», ἀφ' ἐτέρου οἱ ὑπήκοοι τούτου προσεκαλοῦντο εἰς τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ καθεστῶτος πολιτικοῦ συστήματος, ὠνομάζοντο δὲ οἱ ἄρχοντες «κλέπται» καὶ προανεκρούετο ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας αὐτῶν «διὰ γενικὴν ὠφέλειαν» (β). Γοητεία τοιαύτη εὔρεν ἡχώ εἰς λαὸν, ὀλίγω μὲν αἰσθανόμενον, τυραννόμενον ὅμως καὶ βλέποντα τὸν Βλαδιμηρέσκον κα-

ταλόντα τὰς καθεστώσας ἀρχὰς καὶ οὐδεμίαν ἀμέσως ἐκτελεστικὴν δύναμιν τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐξουσίας ἀντιτιθεμένην.

Μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου ἀνθηγεμόνευε προσωρινῶς, κατὰ τὰ ἀνέκαθεν εἰθισμένα, τὸ λεγόμενον Διβάνιον, ἢ ἡ γνωμοδοτικὴ Γερουσία τοῦ τόπου, συγκείμενον δικαιοματικῶς παρὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν ἀνωτέρως τάξεως ἀρχόντων. Τὸ διβάνιον τοῦτο, ἐκλαθὼν κατ'ἀρχὰς ὡς ἀνάξια λόγου τὰ πράγματα τοῦ Βλαδιμηρέσκου, διέταξεν ἔπειτα τὸν σουλταϊάρην Κωνστῆν, ἵνα στρατολογήσῃ ἐκ τῶν Πανδούρων, ὅσους ἂν δυνηθῇ, καὶ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ. Κατώκουν δὲ οἱ Πανδούροι ἐν τοῖς ὄρειοις τῆς Μικρᾶς Βλαχίας, ἰδίαν φέροντες ἐνδυμασίαν ἀπλήν, γενναίουψυχοι σχετικῶς καὶ πάντοτε ὀπλοφοροῦντες· ἔζων δὲ ὀλίγοι μὲν διὰ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς, οἱ πολλοὶ δὲ διὰ τῆς θήρας τῶν ἀγρίων ζώων, τῆς ληστείας καὶ τῆς μισθοφορίας παρὰ τῇ διοικήσει τοῦ τόπου. Ὁ Κωνστῆς, ὀδηγηθεὶς ἰδίως παρὰ τοῦ Σαμουρκάση, ἀπῆλθεν εἰς τὸ χωρίον Γόρτζι, ὅπου κατώκει πρὸ χρόνων, καὶ ἔμεινε ἀδιάφορος. Μετ' οὐ πολὺ ὄμως, κορυφουμένης τῆς διαταραχῆς, διωρίσθη ὁ στόλνικος Βάρδος Βηϊσσοράνος, ἵνα σχηματίσῃ δυνατὸν ἐκ Πανδούρων σῶμα, καὶ τοὺς μὲν ὀπαδοὺς τοῦ Βλαδιμηρέσκου διασκορπίσῃ, αὐτὸν δὲ συλλάβῃ ἢ θανατώσῃ. Ἀλλὰ καὶ οὗτος, οὐδεμίαν δυνηθεὶς στρατολογίαν, ἐπέστρεψεν ἄπρακτος εἰς τὸ Βουκουρέστιον.

Ἡ περίστασις αὕτη, τὸν χαρακτῆρα κωμωδίας φέρουσα, εὐκαιρίαν ἱκανὴν ἔδωκε τῷ Βλαδιμηρέσκῳ, ὅπως διεγείρῃ εἰς ἀνταρσίαν πολλὰ χωρία, καὶ θάρρος μέγα, ὅπως κηρύξῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ ἀσυδοσίας, καὶ ἀποζημιώσεις ἐτι τῶν προτέρων βαρυτάτων φορολογιῶν, καὶ τὸν σχηματισμὸν νέων διὰ τῆς ἐξαλείψεως τῶν παλαιῶν ἀρχόντων. Ἐκ τούτων ἀπάντων προέκυψαν, ὡς εἶπετο, καὶ ἡ ἀπειθεία πρὸς τὴν τοπικὴν ἐξουσίαν γενικωτέρα, καὶ ἡ ἄρνησις τῶν δικαιωμάτων πρὸς τοὺς κτηματίας, καὶ αἱ διὰ βροπάλων ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ὑπαλλήλων καὶ εἰσπρακτόρων, καὶ ἡ σφοδρία τῶν Πανδούρων ὑπὸ τὴν ἀνταρτικὴν σημαίαν. Ἦδη τὸ πλεῖστον καὶ Πανδούρων καὶ πεδινῶν μόνον ἡγεμόνα (Δόμνον) ἀνεγνώριζε τὸν Βλαδιμηρέσκον, καὶ μόνον αὐτὸν ἀνευφημεῖ ὡς τοιοῦτον.

Πρὸς δικαίωσιν τυπικὴν τοῦ κινήματος ἑαυτοῦ ὁ Βλαδιμηρέσκος εἰσηγήθει ἀπῆλθεν ἀναφορὰν ἐκτετήριαν (ἀρζ μαχσάρ) εἰς τὴν πύλιν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, δι' ἧς κατηγοροῦντο ἐπὶ καταχρήσει· καὶ

ἀρπαγαῖς οἱ Ἕλληνες ἡγεμόνες καὶ ἰδίως ὁ τελευταῖος Ἀλέξανδρος Ν. Σουτσοσ, οἱ ἐντόπιοι ἄρχοντες καὶ ἰδίως ὁ μητροπολίτης Διονύσιος Λαῦπος. Τοιοῦτους ἔδιδεν οὗτος τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκα βιασθεὶς ἡγέρθη εἰς τὰ ὄπλα καὶ κατὰ τῶν καθεστώτων, προκαλῶν τὴν ἀποστολὴν Ὀθωμανοῦ ἐπιτρόπου τοῦ σουλτάνου πρὸς ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς ἀληθείας τῶν ἀναφερομένων (α). Ἡ ἀναφορὰ αὕτη, καίτοι ὑπὸ τὸν χαρρικίηρα τοῦ πιστοῦ ὑπηκόου καὶ δι' ὅλης τῆς ταπεινότητος γεγραμμένη, ἐθεωρήθη κατ' οὐσίαν πρόγγραμμά τι ἐπαναστατικόν. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἡ τουρκικὴ ἐξουσία ἐπτοήθη ἰδοῦσα αἴφνης ἐπανισταμένους τοὺς Βλάχους, ἐν ᾧ ὡς ἐκ τῶν γενομένων ξενικῶν καταγγελιῶν ὑπώπτευε τοιοῦτους τοὺς Ἕλληνας. Τί δὲ παράδοξον, καὶ ἂν ὑπειρήσεν ἕν τῷ Βλαδιμηρέσκῳ τοῦ 1821 ἕνα νέον Καρᾶ-Γιώργην τοῦ 1804, τοσαῦτα παρασχόντα πράγματα τῇ Τουρκίᾳ; Προσέτι δὲ τὸ γεγονός αὐτὸ διαταράξατο τὴν πύλην, ἐφ' ὅσον δάκτυλος μὲν ῥωσικὸς κατὰ τὸ σύνθεσις ὑπετέθη κινήσας τὴν ὄρεινὴν Βλαχίαν, καίτοι τῆς ῥωσικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διπλωματίας ἀρνηθείσης πᾶσαν μετοχὴν ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς δὲ θέσεως καὶ πολλῶν ἄλλων αἰτίων ἐθεωρήθη συνεπὴς καὶ ἡ ταραχὴ τῆς Σερβίας καὶ Βουλγαρίας ὡς ἐκ τῶν συνθηκῶν δὲ μετὰ τῆς Ῥωσσίας ἐκωλύετο ἡ ἄμεσος εἰσβολὴ στρατοῦ τουρκικοῦ καὶ ἡ διὰ τῶν ὄπλων προκατάληψις μιᾶς ἐπαναστάσεως γενικωτέρας. Ἠναγκάσθη ἐντεῦθεν ἡ τουρκικὴ ἐξουσία, ὅπως ὑποκριθῆ ἀποδίδουσα τὰ γινόμενα εἰς τὴν ἔλλειψιν ἡγεμόνος, καὶ ἔσπευσε διορίσασα τοιοῦτον τὸν πρῶν ἡγεμόνα Μολδαβίας Σκαρλάτον Καλλιμάχην. Καὶ αὐτῷ μὲν ἀνέθετο τὴν καθυσύχασιν τῶν πραγμάτων, τὸν δὲ λαὸν οὐδεμιᾶς ἠξίωσεν ἀπαντήσεως. Ἰνα μὴ ἐξαφθῶσι δ' ἐπ' ἄπειρον τὰ πράγματα ἐσωτερικῶς καὶ δοθῶσιν ἐξωτερικῶς ἀφορμὰὶ πρὸς ἐπέμβασιν, ὁ Καλλιμάχης ἐπετράπη τὴν χρῆσιν τῶν τοπικῶν ὄπλων ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐξήντλει ὅλα τὰ ἡπιώτερα πολιτικὰ μέσα. Δυστυχῆς καὶ ὁ διορισμὸς καὶ ἡ ἀποστολὴ τούτου ἐν καιροῖς τοιοῦτοις!

Καὶ ἐν τοσοῦτῳ ὁ Βλαδιμηρέσκος, μέγας καὶ πολὺς ὧν ἤδη ἐπὶ κεφαλῆς ἱκανῶν χιλιάδων, ἠκολούθει κηρύσσων, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μὲν ἐλαττώσεις φόρων, παύσεις ἀγγαρειῶν καὶ τὰ τοιαῦτα, ὑπὲρ τῶν ὀπαδῶν δὲ αὐτοῦ ἀξιώματα καὶ τιμάς· κατὰ δὲ τῶν ἀρχόντων, ἐὰν μὴ συμφώνουν ταῖς γενομέναις αἰτήσεσι πρὸς τὴν πύλην, ἠπείλει τὴν διανομὴν τῶν περιουσιῶν αὐτῶν εἰς τὸν λαὸν καὶ τὴν εἰσδοὸν ἑαυτοῦ ἐν τῇ καθ' ἑδρᾷ τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐκ τῆς Τισμάνης, ἣν ἐφωδίασε καλῶς

διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, κινήσας τῇ 6 φεβρουαρίου κατέβαλε διὰ παντός τὸς τρόπου τοῦς τε ἐν τῷ χωρίῳ Μπάγια-δὲ-Ἀράμα ἀντισταύτας κατὰ τῶν προκηρυγμάτων αὐτοῦ ὄπλαρχηγίσκους τινὰς Πανδούρους, τοῦς ἐναντιοφρονοῦντας «μανζιλιδας» καὶ πάσης ἄλλης τάξεως ἄρχοντας. Τὸ δ' ἀκολουθοῦν αὐτῷ πλήθος, τὸ μὲν ἦν ὠπλισμένον, τὸ δ' ἔφερεν ἀκόντια σιδηρᾶ καὶ βόραλα.

Κατόπι δὲ τούτων ὄλων καταλαβῶν διὰ διακοσίων Πανδούρων καὶ ἐφοδιάσας τὴν μονὴν τῆς Στρεχάγιας, ἐκινήθη κατὰ τῆς ἄλλης τοῦ Μόσχου, ὅπου ὠχυροῦντο οἱ κατ' αὐτοῦ ἀπεσταλμένοι Στεφανίκας Βιβέσκος καμινάρης καὶ ὁ Μπάρμπος Βηϊσσοράνος. Ἀπολέσας ἐνταῦθα ὀκτώ κατὰ τὴν πρώτην συμπλοκὴν φονευθέντας, ἐπολιορκήσας τὴν μονὴν, τὸν δὲ Μακεδόνσκη καὶ Ἰώβαν ἀπέστειλεν εἰς Τσιντσαρένιον, ἵνα διακόψωσι πᾶσαν μετὰ τῶν πολιορκουμένων συγκοινωνίαν. Πρὸς βοήθειαν αὐτῶν ἐπεμψαν τότε οἱ ἐν Κραϊώβη ἄρχοντες καὶ ὁ ἀνθηγεμῶν τὸν σερδάρην Διαμαντῆν μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα· ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐδὲν τολμήσας ἀπέναντι τοῦ ὑπὸ τὸν Βλαδιμηρέσκον πλήθους, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγένετο θεατῆς τῶν πραγμάτων ἀπλοῦς, ἔπειτα δὲ ὀρκισθεὶς τὸν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ὄρκον ἐμεσολάβησε, καὶ οὕτως οἱ μὲν ἐγκλιστοὶ ἐξῆλθον τῆς μονῆς ἀβλαβεῖς, ὁ δὲ Βλαδιμηρέσκος κατέλαβε ταύτην.

Καὶ ἐκ τῆς Κραϊώβης καὶ ἐκ τοῦ Βουκουρεστίου ἐλήφθησαν τότε δραστηριώτερα καὶ σοβαρώτερα μέτρα. Ἀπεστάλησαν δὲ ἐκ μὲν τῆς Κραϊώβης ὁ κηρ σερδάρης Ἰωάννης Σολομών καὶ ὁ σερδάρης Δίνος Μπαλτιάνος, ἀμφοτέροι μετὰ διακοσίων, ἵνα ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ σερδάρου Διαμαντῆ· ἐκ δὲ τοῦ Βουκουρεστίου ὁ Ὀλύμπιος, Φαρμάκης καὶ Χατση Πρόδας μετὰ τετρακοσίων, καὶ μεθ' ἑτέρων ἑκατὸν ὁ δελήμπασης Μιχαήλ, ὁ τουφεκτοσήμπασης Βοζίνης καὶ ὁ μπουλούκιμπασης Γκέντσης· ἐπὶ κεφαλῆς δὲ ἀπάντων ὡς διεύθυνσις ὁ Νικόλαος Βακαρέσκος. Ἡ ὅλη οὕτω κινήθεισα δύναμις κατὰ τοῦ Βλαδιμηρέσκου συνεποσώθη μέχρις ὀκτακοσίων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ «δεινόν γε ἡ ἄγνοια καὶ πολλῶν αἰτία κακῶν» ἐγένετο τῇ διοικητικῇ ἀρχῇ τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐν πληρεστάτῃ ἀγνοίᾳ τῆς μυστηριώδους αἰτίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν φαινομένων, εἰς κίνησιν ἤδη ἔθετεν αὕτη κατὰ τῆς ἀνταρσίας αὐτοῦς τοῦς πρώτους ὑποβολεῖς καὶ τοῦς κυρίους μοχλοὺς τῆς ἀνταρσίας. Καὶ ἰδοὺ ἐν μὲν τῇ Μικρᾷ Βλαχίᾳ ὁ Ὀλύμπιος καὶ Φαρμάκης περιπέταζαν τὰ πράγματα ὑπὸ διαφόρους τρόπους πρὸς ὄφελος καὶ ἐνίσχυσιν πλείονα τοῦ

Βλαδιμηρέσκου· ἐν δὲ τῷ Βουκουρεστίῳ ἐραδιουργήθη ὁ Νικόλαος Βακαρέσκος λόγῳ μὲν ὡς ἀνάξιος, πράγματι δὲ ὡς ἐκτὸς ὢν τοῦ μυστηρίου, καὶ ἀντικατέστη παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου Σαμουρκάση, ἐντὸς ὄντος τοῦ μυστηρίου. Κατὰ πολὺ ἐκολακεύθη τὸ διβάνιον τοῦ Βουκουρεστίου, ὅταν ὁ Σαμουρκάσης ὑπεσχέθη αὐτῷ τὴν καθυσύχασιν τῶν πραγμάτων ἄνευ αἵματοχυσίας καὶ οἷς αὐτὸς οἶδε τρόποις.

Ἐντεῦθεν ἤρξατο ἡ γελοιωδεστέρα παντόμιμος σκηνὴ μετὰ τοῦ Βλαδιμηρέσκου ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου διευθυντοῦ καὶ πληρεξουσίου Σαμουρκάση μέχρι τοῦ κατωτέρου ὀπλαρχηγοῦ Γκέντσου. Τῶν γενικῶν πραγμάτων ἐγγυμονούντων, ὁ μὲν Σαμουρκάσης ἐξηγοράζετο τὸν καιρὸν διὰ τυπικῶν μετὰ τοῦ ἀντάρτου ἀνταποκρίσεων ἐκ τῆς Κραϊώθης· ὁ δὲ Ὀλύμπιος, στρατοπεδευόμενος ἐν Κοτσοφάνιῳ, ἀπέχοντι ἐπὶ τέσσαρας ὥρας τοῦ Γκιντσαρενίου, ὅπου ἦν ὁ Βλαδιμηρέσκος, τακτικῶς συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν νύκτα· ἀμφότεροι δὲ ἐνίσχυσαν ἔτι μᾶλλον τοῦτον, ὁ μὲν Σαμουρκάσης διὰ τοῦ Χατσῆ Πρόδα, αὐτομολήσαντος δῆθεν, ὁ δὲ Ὀλύμπιος δι' ἐτέρων στρατιωτῶν καὶ πολεμοφοδίων. Κατόπιν δ' ἔλθων εἰς Κοτσοφάνιον ὁ σεργάρης Δίνος Μπαλτιάνος, καὶ μετὰ ἐρεύνης ἐκ τοῦ πλησίου ἀκριβεῖς ἀνιχνεύσας ἅπαντας συνωμότητας ἀντὶ διωκτῶν τοῦ Βλαδιμηρέσκου, ἀπεσύρθη εἰς Τιργουζήλιον (Τιργουσιούλαν), πολίχνην παρὰ τὸν Σαργητιάν ποταμὸν ἐν τῷ βορειοδυτικῷ τῆς Κραϊώθης, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ὁ Βακαρέσκος καὶ ὁ σουλταίρης Κωνστῆς μετὰ διακοσίων Πανδούρων· ἐκείθεν δὲ κατήγγειλε πρὸς τὸ διβάνιον τοῦ Βουκουρεστίου, ὅσα εἶδε καὶ ἐπληροφορήθη, ἤτοι πλῆρες τὸ μυστήριον. Τοῦτο μαθὼν ὁ Βλαδιμηρέσκος, ἀπέστειλε μετὰ τετρακοσίων τὸν Γκρίμπαν εἰς Τιργουζήλιον, ἵνα συλλάβῃ τὸν Μπαλτιάνον καὶ ὅσους ἂν δυνηθῇ ἐκ τῶν ἀρχόντων τοῦ θέματος Γορζίου. Καὶ οὗτοι μὲν προέλαβον φυγόντες εἰς τὰ πλησίον τῆς μονῆς Λαίντις ὄρη· ὁ δὲ Γκρίμπας, ὀδηγηθεὶς παρὰ τοῦ ἐκεῖ Βασιλείου Μοντσέσκου, περὶ οὗ εἶπομεν, κατώρθωσε τὴν σύλληψιν πολλῶν, οὓς ἀπήγαγε καὶ κατέκλεισεν ἐν τῇ Τισμάνῃ.

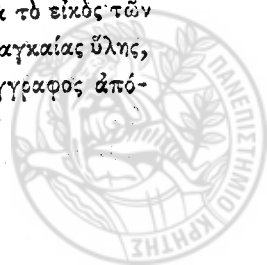
Τούτων γινομένων ἐν τῇ Βλαχίᾳ, ὁ Ὑψηλάντης ἐπεμψε τῷ Θεοδώρῳ Κολοκοτρώνῃ, μεταβάντι ἤδη ἐν τῇ Λακωνίᾳ, πλείστου λόγου ὀδηγίας τῆς 29 Ἰανουαρίου. Ἐκτὸς τῶν περὶ τῆς κοινῆς ἁμονίας καὶ τῆς δεούσης προπαρασκευῆς πρὸς τὸν πόλεμον ἀναφερομένων, συμβουλευόντο ὁ Κολοκοτρώνης καὶ δι' αὐτοῦ οἱ ὀπλαρχεγοὶ ἅπαντες, καὶ μάλιστα οἱ τῆς στερεᾶς, οἷαν ὤφειλον τακτικὴν ὡς πρὸς τὸν Ἀλῆ πασ-

εἶν, τοὺς σουλτανικοὺς, τὸν Χουρσήτ πασσᾶν, τὰς ὑποσχέσεις τῆς πύλης καὶ τοὺς ἐπιβεβλημένους ἀφορισμοὺς τοῦ πατριάρχου. «Νὰ ἔπασχίσητε παντοιοτρόπως, ἔγραψεν, εἰς τὸ νὰ φυλάττετε μίαν συμμαχίαν μετὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ· τοιαύτην ὄμως, ὥστε ἀφανίζοντες τοὺς βασιλικοὺς νὰ ἔχετε αὐτὸν πάντοτε εἰς τὸ χέρι σας μετὰ δλα του εὐταῖ πλοῦτη, διὰ νὰ μὴν ἠμπορέσῃ ποτὲ νὰ ξαναγίνη ἐκεῖνο, ὁποῦ ἦτον πρὸ τοῦ πολέμου.—Φαινόμενοι, ὅτι ὑπερασπίζεσθε καὶ πολεμεῖτε κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, πασχίσατε νὰ διώξετε ἐξ ὅλης σχεδὸν τῆς Ἡπείρου τὰ βασιλικά στρατεύματα, ὥστε εἰς τὰς πρῶτας σάλπιγγας τῆς πατρίδος νὰ ἦναι ἐλεύθερα ἐκεῖνα τὰ μέρη καὶ ὠχυρωμένα ἀπὸ ἀνδρείους Ἕλληνας.—Νὰ προσποιήσθε τὴν μεγαλύτεραν πίστιν καὶ ἀφιέρωσιν πρὸς τὸν Ἀλῆ πασσᾶ, διὰ τοῦ ὁποίου μέσου νὰ δυνηθῆτε ν' ἀποσπάσητε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἰδίου πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν Τούρκους, διὰ νὰ τὸν ἔχετε πάντοτε ἰδικὸν σας » (α).

Ἄμα δὲ ἀνταρτήσαντος τοῦ Βλαδιμηρέσκου, ὁ Ὑψηλάντης κατάλληλον θεωρήσας τὴν εὐκαιρίαν καὶ περὶ τῆς ἀπροκαλύπτου κινήσεως τοῦ Σάββα καὶ Ὀλυμπίου, διέταξε τούτοις τὰ δέοντα. Ἄλλ' ὁ μὲν Σάββας, καθ' ὃ ἐφρόνει καὶ διενήργει, ἐπέσχεν ἔτι, ζημιῶδη κρίνων τὴν ἐκ μόνης τῆς Βλαχομολδαυίας καὶ τῆς Ἑλλάδος κίνησιν ἄνευ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας (β)· ὁ δὲ Ὀλύμπιος, καίτοι ἔχων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν γνώμην τῶν πλειόνων ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ, ἤθελεν, ὡς ἀπολύτως ἀναγκαίαν, καὶ τὴν ἄμεσον συμμετοχὴν τούτου. Ἐντεῦθεν ἡ διαγωγὴ τοῦ Σάββα πικρῶς ἐπεκρίνετο· ὁ δ' Ὑψηλάντης, διαπραγματευόμενος ἐν τῷ διαστήματι αὐτῷ μετὰ τοῦ Μιλόσχη, ἐφθασεν εἰς ἓν λίαν εὐχάριστον τέρμα, συμφωνηθέντων τῶν ὄρων μιᾶς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας συνθήκης συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας. Ἴδου

«ΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΣΕΡΒΙΑΣ ΣΥΝΘΗΚΑΙ.

« Ἐν ὀνόματι τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ ἐμπροσθεν τοῦ ἀκοιμήτου καὶ παντεφόρου ἑμματος τοῦ πανταχοῦ παρόντος ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἰδοὺ ἐκτίθενται ἤδη καὶ ἐγγράφως αἱ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας ἀμοιβαῖαι συνθήκαι· ἔνθα, ἐκτελεσθέντων πρῶτον κατὰ τὸ εἶδος τῶν πρὸς Θεὸν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν καὶ ὅλης ἀπλῶς τῆς ἀναγκαίας ὕλης, ἐξ ἧς τὰ καθ' ὑπόσχεσιν ἄρθρα, ἐγένετο ἡ παρούσα ἐγγράφος ἀποφασίς περὶ τῶν ἐγκριθέντων, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς.

«Πρὸς ἔνδειξιν δὲ πιστότητος καὶ ἀσφαλείας τῶν κοινῆ γνώμη ἐγ-
»κριθέντων καὶ ὑποσχεθέντων ἐγγυῶνται.

«Ὁ μὲν Ἐκλαμπρότατος Πρίγκιψ κύριος Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης
»ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλλάδος, ἐπ' ὀνόματι καὶ τῶν λοιπῶν συνηνωμέ-
»νων καὶ συμμαχικῶν ἐπαρχιῶν ὁ δὲ Ἐνδοξότατος κύριος Μήλοσης
»Ὁμπρενοβήκη μετὰ τῶν Εὐγενεστάτων Κνιάζιδων καὶ τῶν κατὰ τό-
»πους προσεστώτων ἀπὸ μέρους τῆς Σερβίας.

«Οἱ ὑπογεγραμμένοι βεβαιοῦμεν τὸν Ἐκλαμπρότατον Πρίγκιπα κύ-
»ριον Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὅτι δεχόμεθα τὸν δεσμὸν τῆς ἐνώσεως
»διὸ καὶ συνενοῦμεθα μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ λοιπῶν συνηνωμένων καὶ
»συμμαχικῶν ἐπαρχιῶν, καθ' ὅλους τοὺς λόγους τῆς πολιτικῆς ἐ-
»νώσεως ἔνθα καὶ ὑποσχόμεθα ἐν καθαρῷ συνειδῶτι, ὡς δρθόδοξει
»Χριστιανοὶ καὶ ὡς τίμιοι ἄνθρωποι, τὰ ἑξῆς.

«1. Συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν παντοτεινήν καὶ ἀδιαχώριστον ἐν
»παντὶ καιρῷ καὶ ἀνάγκῃ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις.

«2. Προστασίαν καὶ ἐπιστάσιαν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολον καὶ γενικῶς
»καὶ μερικῶς.

«3. Ὑποδοχὴν, φιλοξενίαν, φιλοφροσύνην, περιποίησιν, ἀδελφικὴν
»καὶ ἄσυλον ἀβίαστον πρὸς πάντας τοὺς ἐκ περιστάσεων καταφεύ-
»γοντας ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Σερβίαν.

«4. Βοήθειαν ἀδελφικὴν καὶ ἀνάλογον μὲ τὰς ἐκ περιστάσεων τυ-
»χοῦσας στενοχωρίας.

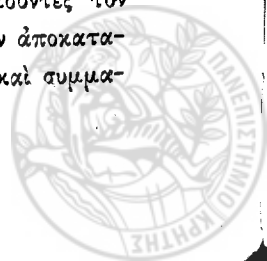
«5. Ὑπόληψιν, τιμιότητα καὶ ὑπακοὴν ἀδίστακτον εἰς πᾶσαν ἔντι-
»μον καὶ νόμιμον ἀπόφασιν περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων.

«6. Χρείας καλοῦσης, ἐλευθέραν διάβασιν διὰ τῆς Σερβίας εἰς τὴν
»Ἑλλάδα κατὰ τὰς τυχοῦσας περιστάσεις.

«7. Ἀσφάλειαν καὶ περιποίησιν καθ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους,
»πρὸς ὄντινα ἐπίσημον ἐξαποστείλῃ ὁ Ἐκλαμπρότατος Πρίγκιψ κύ-
»ριος Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἰς τὴν Σερβίαν.

«8. Εἰς διάστημα τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς σήμερον ὑποσχόμεθα νὰ
»εὐρεθῶμεν ἔτοιμοι εἰς ἀντίστασιν τοῦ ἐχθροῦ μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν
»πολεμικὴν ἐτοιμασίαν.

«9. Βεβαιοῦμεν, ὅτι ποτὲ δὲν θέλομεν παύσει πολεμοῦντες τὸν
»ἐχθρὸν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἀνθρωπότητος, εἰμὴ ὅταν ἀποκατα-
»σταθῇ τελεία ἀνεξαρτησία καθ' ὅλας τὰς συνηνωμένας καὶ συμμα-
»χικὰς ἐπαρχίας.

«10. Βεβαιούμεν τέλος πάντων ἀπὸ μέρους ὅλης τῆς Σερβίας, ὅτι
 ἢ μὲ μίαν γνώμην, μὲ μίαν θέλησιν καὶ μὲ μίαν ἀπόφασιν ὅλοι ὅμοῦ
 ὑποσχομέθα νὰ φυλάξωμεν ἀμεταθέτως ὅλα τὰ ὑποσχεθέντα, ἔτι δὲ
 ἢ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐκ περιστάσεων κριθῆ ἀναγκαῖον ὑπὲρ Πίστεως καὶ
 » Πατρίδος.

« Ταῦτα ἡ Σερβία πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ λοιπὰς συνηνωμένας συμ-
 » μαχικὰς ἐπαρχίας πρὸς ἀμοιβαίαν ἔντιμον καὶ νόμιμον συμμαχίαν
 » καὶ ἐπιμαχίαν, πρὸς αὐξήσιν καὶ στερέωσιν ὅλων τῶν κοινῶν συμ-
 » φερόντων, καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς κατὰ νόμον ἐσωτερικῆς καὶ ἐ-
 » ξωτερικῆς εὐταξίας. Ἐνθα ὑποβεβαιοῦνται μετ' ὄρκου καὶ ἐν καθαρῷ
 » συνειδότητι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἵνα ἔχωσι τὸ κύρος ἐν παντὶ
 » καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ νομίμῳ κριτηρίῳ, καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀπρο-
 » σωπολήπτων νόμων τοῦ ἔθνους.

(ὕπογραμμένος) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΥΦΛΑΝΤΗΣ.

Τὸ παρ' ἡμῖν πιστὸν ἀντίγραφον τῆς συνθήκης ταύτης ὑπάρχει
 ἄνευ μνηολογίας· εἰκάζομεν ὅμως γραφεῖσιν αὐτὴν κατὰ φθίνοντα
 δεκέμβριον τοῦ 1820, διότι εἰς τὴν ἀμέσως πρὸς τὸν Ἰρίζον γενομέ-
 νην παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου ζήτησιν περὶ ἀρμοδίου προσώπου διὰ τὴν
 ἀποστολὴν εἰς Σερβίαν ἀπεκρίθη οὗτος τῇ 27 δεκεμβρίου συμβο-
 λικοῖς γράμμασι, λέγων : « Ἄνθρωπον νὰ κινήσωμεν ἀπεδῶ διὰ Σερ-
 » βίαν δὲν ἠμποροῦμεν, διότι δὲν ἔχομεν τρόπους ἀσφαλεῖς. . . Ἐστο-
 » χασθῆμεν δὲ ἄλλον τρόπον, ἂν τὸν ἐγκρίνετε. Νὰ στείλετε ἄνθρω-
 » πὸν σας πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ Νικολόπουλον, καὶ αὐτὸς νὰ τὸν
 » ἐφοδιάσῃ πρὸς τὸν ἐν Κραγιώβη Χατσῆ Γιαννούσην καὶ αὐτὸς ἔχει
 » τοὺς τρόπους νὰ τὸν ἐκσπιδίρῃ ἀσφαλῶς εἰς Σερβίαν».

Ἐντεῦθεν ὁ Ὑψηλάντης ἀπέστειλε τῷ Μιλόσχῃ πρὸς ὑπογραφὴν
 τὴν συνθήκην αὐτὴν διὰ τοῦ Ἀριστείδου Παπᾶ (α), ἐνὸς τῶν νουνε-
 χαστέρων καὶ ἀξιωτέρων ἀποστόλων, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῆς ὁδοιπορίας
 αὐτοῦ μέχρι τῆς Βλαχίας ἀνέθετο τῷ Ἰρίζῳ. Οὗτος δ' ἀμέσῳ ἀδεία
 τοῦ ἡγεμόνος Σούτσου ἐφοδιάσεν αὐτὸν διὰ ταχυδρομικῆς ἀμάξης· ἐν
 δὲ τῷ Βουκουρεστίῳ ὁ Σάββας καὶ ὁ Ὀλύμπιος ἐνεχείρησαν τούτῳ
 ἰδίαν ἕκαστος ἐπιστολὴν, δι' ἧς συνίστων πρὸς τὸν Μιλόσχην, ὅσα ἔ-
 γραφεν αὐτῷ ὁ Ὑψηλάντης. Ὁ Λεβέντης προέτρψε τότε τὸν Ἀρι-
 στείδην, ἵνα ἀσφαλισθῆ διὰ βίωσιку διαβατηρίου, ἀλλ' οὐκ εἰσηκού-
 σθη. Ἐκ τοῦ Βουκουρεστίου ἀπῆλθεν οὗτος εἰς τὴν Μικρὰν Βλαχίαν
 συστημένος παρὰ τοῦ Λεβέντου καὶ Ὀλυμπίου πρὸς τὸν Βλαδιμηρέ-

σπον, ἐν ἀνταρσία ἤδη ὄντος. Ἐκείθεν φιλοφρονηθεὶς ὑπερβαλλόντως, ὠδηγήθη πρὸς τὸν Γκίρμπαν, ὑπάρχοντα ἐν τῷ Τσερέσω, χωρίῳ κειμένῳ ἀντικρὺ τοῦ ἐν τῷ Ἰστρω ἐπινησιδίου φρουρίου (Ἄδδᾶ-καλέ). Ἐντολὴν εἶχε παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου, ὅπως ἐκ τοῦ Τσερέσου μεταβῆ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἰστρου καὶ ἐπὶ τῆς αὐστριακῆς χώρας παλαιὰν Ὀρσοβαν ἐκείθεν δὲ ἐπὶ φιλικοῦ πλοίου διὰ τῶν καταβραχτῶν (γχιρτεπίων) εἰς τὴν ἀπέναντι Σιδηρᾶν Πύλῃν τοῦ Τραϊάνου, χώραν σερβικὴν παρὰ τῆ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκείθεν καταβῆ ἀπ' εὐθείας πρὸς συνέντευξιν τοῦ Μιλόσχη. Αὐτὴν καὶ ὁ Γκίρμπας ἐγνωμοδότησεν ὡς ἀρμοδιωτέραν τὴν διὰ τῆς αὐστριακῆς χώρας διέλευσιν τούτου. Ὁ Ἀριστείδης ὅμως, πολὺν περὶ τῆς αὐστριακῆς ἀστυνομίας φόβον ἔχων, ἀσφαλεστέραν εἶδε καὶ ὡς τοιαύτην προετίμησε τὴν ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ Ἄδδᾶ-καλέ μετάβασιν εἰς τὴν τουρκικὴν χώραν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸ ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχον σερβικὸν χωρίον καὶ ὄριον Νεγοδίνον. Ὁ Λασσάνης προἰδὼν τὸ δύσκολον τῆς πορείας αὐτοῦ, ἔγραφεν ἐξ Ἰασίου τῆ 13 Ἰανουαρίου πρὸς τὸν Ὑψηλάντην : « ... Ὁ Ἀριστείδης θὰ δυσκολευθῆ μεγάλως νὰ περάσῃ, ἐπειδὴ καὶ ὁ Σάββας ἔστειλεν ἄνθρωπον, καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ περάσῃ ... » Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἀριστείδης ἀπέβη εἰς τὸ Ἄδδᾶ καλέ.

Ἐν τοσοῦτῳ οἱ ἔφοροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπαναλαμβάνοντες πρὸς τὸν Ὑψηλάντην τῆ 12 καὶ 14 Ἰανουαρίου τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ὡς καὶ τὰς ἀπὸ 15 καὶ 29 νοεμβρίου αἰτήσεις ἑαυτῶν οὐχ ἤττον δὲ ἐπιθεβαιοῦντες τὸν ζῆλον καὶ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν αὐτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν πρὸς τὸ κατὰ κεφαλῆς τοῦ σουλτάνου πραξικόπημα, καὶ τέλος πάντων ἐκθέτοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ τὰς περὶ Βουλγάρων καὶ Ἡπείρου νεωτέρας ἐνεργείας (α), ἀνήγγειλαν εἰδησιν λυπηρὰν περὶ τῶν πρωτίστων τῆς Ὑδρας, ὡς ἐπιμενοντῶν ἐν τῇ ἀρνήσει τῆς συμμετοχῆς ἑαυτῶν πρὸς τὸν πόλεμον, ἐὰν μὴ πρότερον ἐκλείψῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ στόλος τοῦ σουλτάνου (β). Εἰς τὴν αὐτὴν τῶν τῆς Ὑδρας ὑπήγστο κατηγορίαν καὶ ὁ ἐν Πέτσαις πρωτίστος Χατσῆ Ἰωάννης Μέξης. Ἀμέσως ὁ Ὑψηλάντης ἔσπευσε γράψας ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀρχῆς πρὸς ἀμφοτέρους τὰ δέοντα, τριπλῶ χρώμενος τρόπῳ ἐπιπληξέως, προτροπῆς καὶ ἀπειλῆς (γ). Ἄλλ' ἀπέναντι τῶν σχέψεων τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, πολλῶν ἐχόντων ἐπιδόρῃν καὶ ὡς τινος ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ πολέμου θεωρου-

μένων πλάστιγχος, ἀδύνατα ἦσαν τ' ἄλλα πάντα, ἐκτὸς μόνης τῆς ἀνάγκης. Ταύτην ὑπέδειξεν ὁ Πεββαϊβὸς ἐκ τῆς "Ἰδρας γράφων, ἀντελήφθησαν δὲ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔφοροι ἐνεργήσαντες πάνθ' ὅσα ἔδει, καὶ ἐστεφάνωσεν ἡ ἐπιτυχία κατὰ τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1824 (α).

Ἄπειρους ὁμολογήσωμεν χάριτας τῇ θεῷ προνοίᾳ, ὡς μόνη προλαβούση πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Ἑλλήνων τὰς πρὸς τὴν ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν ξενικὰς καταγγελίας, ἀλλεπαλλήλους τε καὶ συντόνους γενομένας (α). Αἱ πρὸς τοῦτο τὸ ὅλως ἀντίθετον ἀποτέλεσμα συνδραμοῦσαι περιστάσεις ἦσαν βεβαίως δάκτυλος Κυρίου, καὶ πρὸς βεβαίωσιν ἀρκοῦσι δύο μόναι.

Ἴδου ἡ πρώτη. Ἡ ἀγγλικὴ διπλωματία, μὴ ἔχουσα ἀποδείξεις ἐγγράφους περὶ τῆς ὑπενεργουμένης ἐπαναστάσεως, συνέλαβεν, ὡς φαίνεται, τὸ σχέδιον τῆς ὀπωσθήποτε συλλογῆς ὑπογραφῶν τινων, ἐμφαινοῦσῶν καὶ τὴν διάθεσιν καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν πόλεμον. Τοῦ σατανικοῦ τούτου ἔργου ἤρξατο ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ὡς μᾶλλον ὑπόπτου παρὰ τοῖς Τούρκοις, καὶ τὸν ἐν Πάτραις Πάϊμπωρ, ὑπάλληλον τοῦ ἀγγλικοῦ προξενείου μετατεθέντα ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐξελέξατο ὄργανον καὶ διὰ τῶν ἀνηκουσῶν ὀδηγιῶν καὶ χρημάτων ἐφωδίασε. Ὁ Πάϊμπωρ ἀπεκαλύφθη κατὰ πρῶτον εἰς τινὰ τῶν ἀδελφῶν Κουμανιωτῶν ὡς στρατολόγος ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πελοποννήσου δῆθεν, ἔδωκεν αὐτῷ χίλια γρόσια διὰ μισθοδοσίας, καὶ τὴν ὑπογραφὴν τούτου ἐζήτησεν ἐπὶ ἀποδείξει διαλαμβάνουσα καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς χρηργίας. Προχωρησάσης δὲ τῆς τοιαύτης ἐργασίας μέχρις εἴκοσι προσώπων, οἱ ἐκεῖ Φιλικοὶ ἔμαθον, ὅτι διέτρεχε, καὶ τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς ἐδράξαντο, ἵνα ἀντενεδρεύσωσιν οὐ μόνον πρὸς οὐδετέρωσιν τῶν ξενικῶν καταγγελιῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐνοχοποίησιν αὐτῶν τῶν καταγγελλόντων. Ἐντεῦθεν, προηγουμένου τοῦ μητροπολίτου Γερμανοῦ, τὸν μὲν Κουμανιώτην καὶ ἄλλους τινὰς ἔπεισαν οὗτοι ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἵνα καταθέσωσιν ἐνώπιον τοῦ διοικούντος βοεβόνδα τὰ γινόμενα, ἐὰν προσκληθῶσι· τὸν δ' ἐπὶ τῆς περιόδου ἐκείνης προεστῶτα τῆς ἐπαρχίας Νικόλαον Λόντον, ἀγνοοῦντα ἔτι τὸ μυστήριον τῆς Φιλικῆς ἐταιρίας, ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ ἀτολμον ὄντα φύσει, προέτρεψαν ἐπιμόνωσ, ἵνα καταμνήσῃ ἐπιμόνωσ τὰ τοῦ Πάϊμπωρ. Ὁ βοεβόνδας ἐδυσπίστησε κατ' ἀρχὰς, ἀπορῶν, πῶς φίλη οὔσα τῆς τουρκικῆς ἢ ἀγγλικῆς διπλωματίας ἐπιβουλεύεται, ὑπενεργούσα τοῦ τόπου τὴν ἐπανάστασιν· πα-

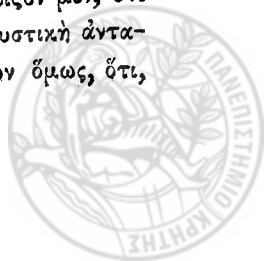
ραστάντων ὅμως τοῦ Κουμανιῶτου καὶ τῶν ἄλλων, τοῦ δὲ πράγματος συνδυασθέντος πρὸς τὸν πόλεμον τοῦ Ἑλλησπασῶ, ἐπέισθη ὅλως καὶ ἔκτακτον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπέστειλεν εὐθὺς ἔφιππον ταχυδρόμον πρὸς τὴν ἐν Τριπόλει ἀρχὴν, ὡς καὶ αὕτη πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τοιοῦτω δὲ τρόπῳ οὐ μόνον προελήφθη ὁ περὶ ἐνοχοποιήσεως τῆς Πελοποννήσου καταχθόνιος σκοπὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιβουλὴ ἐστράφη εἰς βάρος αὐτῆς τῆς ἀγγλικῆς διπλωματίας, μὴ πιστευομένης τοῦ λοιποῦ ἔτι μᾶλλον καὶ ἐσωτερικῶς μυκτηριζομένης παρὰ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, ὁσάκις κατήγγελλε.

Ἰδοὺ ἡ δευτέρα. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω συμβάντα πλοῖόν τι ὑπὸ ἀγγλικὴν σημαίαν ἐλλιμενίσθη ἐν Πάτραις, πεφορτισμένον τὴν καταμέτρῃσιν τῶν ὑδάτων τῆς Ἀχαΐας καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ὁ Ἄγγλος ἀξιωματικὸς, ἵνα μὴ δοθῶσιν ὑπάνοιαι τῇ τουρκικῇ ἀρχῇ, ἔλαβεν εὐτυχῶς τὸ μέτρον τῆς λαθραίας καταμετρήσεως, καὶ ἐμισθώσατο πρὸς ὁδηγίαν αὐτοῦ ἕνα Οἰανθέα (Γαλαξειδιώτην) πλοίαρχον· οὗτος δὲ ἐξηγήθη περὶ τούτου, ὡς περὶ ἀδιαφόρου πράγματος, πρὸς τὸν Ἰωάννην Παπαβρῆγοπούλου. Κατὰ τὰς ὥρας ἐκεῖνας ἐγνώριζον οἱ ἑταῖροι τὴν περὶ ἀφοπλισμοῦ τῶν Πελοποννησίων διαταγὴν τῆς πύλης, τὰς δὲ ἐν Πελοποννήσῳ ἀρχὰς σκεπτομένας, τίνοι ἐκτελέσωσι ταύτην καταλληλοτέρῳ τρόπῳ. Ἀρμυδιᾶν λοιπὸν θεωρήσαντες καὶ τὴν παρούσαν περίστασιν, ὅπως ἀποδείξωσι τοῖς Τούρκοις συκοφαντούμενον μὲν τὸν τόπον ἐπὶ ἐπαναστατικῇ συνωμοσίᾳ, αὐτοὺς δ' ἐξ ἐναντίας τοὺς ξένους, ἢ Φράγγους, προτιθεμένους σκοποὺς πολεμίους καὶ σκανδαλίζοντας τὴν ἐξουσίαν μετὰ τοῦ τόπου, κατήγγειλαν ἐπιτηδεῖως τῷ βοεβόνδᾳ τὴν μυστηριώδη ἐργασίαν τοῦ ἀξιωματικοῦ Ἄγγλου, ὡς ἀφορῶσαν τὴν παρασκευὴν μεμελετημένης ἐξωτερικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἐνώσεως ταύτης μετὰ τῆς Ἑπτανήσου. Τούρκος ἀμαθὴς ὁ βοεβόνδας, ἐλαβὼν κατὰ πεποιθήσιν ὡς πολεμικὴν τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἐκπληκτος καὶ ἤδη ἐγένετο ἔτι πλέον, καὶ ἀπόδειξιν πραγματικὴν ἐζήτησε. Οἱ δ' ἑταῖροι, γνωρίζοντες παρὰ τοῦ Οἰανθέως πλοίαρχου, ὅτι ἡ καταμέτρησις ἄρξεται κατὰ τὴν δεῖνα προσεχῆ νύκτα ἀπὸ τοῦ παραλίου τῆς Ἀχαΐας, εἰσηγήσαντο τούτῳ διὰ τοῦ Παπαβρῆγοπούλου τὴν ἐκεῖσε μυστικὴν ἀποστολὴν ἐνὸς ἐμπίστου Τούρκου, καὶ σχέδιον ἔδωκαν περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ ἐδύνατο οὗτος ἀνακαλύψαι τὰ πάντα. Ἐπιτυχόντος δὲ τοῦ σχεδίου, ὁ Τούρκος ἐπνευθὼν δρομαῖος ἐκ τῆς Ἀχαΐας

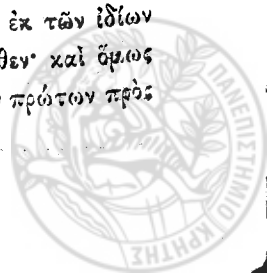
ἐβεβαίωσε περιπαθῶς τῷ βοεβόνδα, ὅσα αὐτοῖς ὄμμασιν εἶδε. Ἀμέσως δὲ διεβιβάσθησαν ἐκτάκτως καὶ αἱ διὰ τὴν νέαν αὐτὴν ἀνακάλυψιν ἐπίσημοι πληροφοροῖαι πρὸς τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν τῆς Τριπόλεως, καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν ἀνωτάτην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου ἐσχηματίσθησαν μεγαλήτεροι αἱ περὶ ξενικῆς ἐπιβουλῆς πεποιθήσεις· διὰ δὲ ταῦτα ἀνεστάλη ἡ περὶ ἀφοπλισμοῦ τῶν Πελοποννησίων διαταγὴ, αἱ δὲ κατὰ τῶν Ἑλλήνων παραστάσεις οὐδόλως εἰσηκούοντο.

Ἀπὸ τοιούτων καὶ τοσούτων διεσώθη ἡ προπαρασκευὴ τοῦ πολέμου φοβερῶν σκοπέλων, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ Ὑψίστου προεστάτευσεν αὐτὴν διὰ σημείων, ἀνθρωπίνως ἀπρονοήτων. Οἱ μεγαλέμποροι καὶ ἔμποροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤρξαντο τῆς περιστολῆς καὶ τῆς βαθμιαίας πλύσεως τῶν ἐργασιῶν ἐαυτῶν, ὡς βλέποντες πλησιάζουσαν τὴν ἔκρηξιν. Ἄλλ' ἔμελλεν, ὅπως μὴ ἀποφύγη τὸ μυστήριον ἐπὶ τέλους καὶ τὴν ἐσωτερικὴν προδοσίαν. Ἐκ τοῦ ἄρθρου 8 τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας συνθήκης βλέπομεν ὀρθοῦσαι τὴν γενικὴν τοῦ πολέμου κίνησιν μετὰ τριμηνίαν, ἥτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς ἀπριλίου· παρενέβη ὅμως βάσκανος δαίμων καὶ ἐβίασε τὰ πράγματα. Καθὼς μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ ἀνεράνη εἰς Ἰούδας Ἰσκαριώτης, οὕτω καὶ μετὰ τῶν Φιλικῶν εὐρέθη ἐπὶ ἐσχάτων εἰς Ἀσημάκης Θεοδώρου προδότης (α). Χαρακτῆρος δολίου καὶ ποταποῦ, καρδίας βδελυρᾶς καὶ πνεύματος ἀνησύχου, τὸ ἀγγεῖον τοῦτο τοῦ σατανᾶ, εἰσχωρῆσαν δυστυχῶς ἐν τῇ ἐταιρίᾳ, δείγματα ἔδωκεν ἰκανῶς ὑποπτα ὡς ἐκ τῶν σπερμολογιῶν, δι' ὧν διετάρασσε τὰ πνεύματα. Ὡσεὶ προέβλεπε δὲ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι χεῖρονα καὶ καθαρῶς προδοτικὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, ὁ Ὑψηλάντης ἔσπευσεν ὀδηγήσας τὸν Ξάνθον δι' ἐπιστολῆς τῆς 25 ἰανουαρίου, «να γράψῃ εἰς Πόλιν πρὸς τὸν Κάρμιον» (Σέκερην) καὶ πρὸς τοὺς ἐφόρους διὰ τὴν ἀχρεΐότητα τοῦ Ἀσημακοῦ (β), ὥστε νὰ λάβουν μέτρα». Οὐδόλως ἠπατήθη, καθ' ὅσον ὁ Ἀσημάκης οὗτος, τυχῶν καὶ ἐτέρου κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ συνεργοῦ, τοῦ σεσημειωμένου Εὐσταθίου Γαλάτου (γ), ἀκαθέκτως ζητοῦντος ἐκδίκησιν καὶ αἷμα ἀντὶ αἵματος διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικολάου (δ), προέδωκε τὸ μυστήριον ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἐντεῦθεν κεραυνοβόλητοι οἱ πάντες ἐγένοντο. Ἐγνώριζον μὲν, ὅτι οὐδεμία περιήλθεν εἰς χεῖρας τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας μυστικὴ ἀνταπάκρισις, διότι ἑστερεῖτο τοιαύτης ὁ προδότης, ἔβλεπον ὅμως, ὅτι,

γνωσθέντος ὅπως ἴσως τοῦ μυστηρίου, ὁ πέλεκυς τῆς ἀγρίας τυραννίας καὶ τῶν προκαταληπτικῶν μέτρων ἔπιπτε πλέον καθ' ὅλου τοῦ ἔθνους. Σὺν τούτοις δὲ καὶ ἐν Ἰασίῳ ἡ γνώσις τοῦ μυστηρίου περιῆλθεν εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς αὐτὰ τὰ μικρὰ παιδία καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐντοπίους ἕνεκα τοῦ ἀτάκτου συστήματος τῆς καταγραφῆς, ἡμέρα τῆ ἡμέρα γινομένου ἀτακτοτέρου. Οἱ ἰσπράβνικοι τοῦ Ποτοσανίου συλλαβόντες ἐπὶ αὐτοφῶρῳ δύο φιλικούς Ἕλληνας, ἀπέστειλαν εἰς Ἰάσιον σιδηροδεσμίους. Ὁ γέρον Ῥιζνοβάνος παραπονούμενος τῷ Ῥίζῳ, «Τί εἶναι αὐτὰ ὅπου τρέχουν;» ἀπῆται, ὅτι ὁ Ἡγεμὼν, ὡς ὑπεύθυνος, «πρέπει νὰ δώσῃ εἰδήσιν εἰς τὸ Δεβλέτι». Κατὰ πάντα δὲ καὶ ἐν πᾶσι δεινῶς ἐνοχοποιούμενος ὁ Σουῦτσος, ἀναφανδὸν ἐδυσφημεῖτο παρὰ τῶν ἐντοπίων ὡς συνωμότης κατὰ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας. Ματαίως δὲ Ῥίζος προσεπάθει ἀπατῶν τούτους καὶ τοὺς ἄλλους διὰ διαφόρων σοφισμάτων. Ὁσάύτως καὶ ἡ ἐν Γαλαζίῳ προβαῖσα ῥήξις τοῦ Καραβιά καὶ τοῦ Τούρκου Τοπουζτση ἔδιδεν ὑπονοίας σοβαράς. Ἡ δ' ἐν τῇ Βλαχίᾳ κινήσεισα ἀνταρσία τοῦ Βλαδιμηρέσκου κατετάρατε τόσῳ μᾶλλον τοὺς παριστρίους Τούρκους, ὅσῳ προήγγελλε συγεπῆ οἰοῦναι καὶ τὴν ἀποστασίαν τῆς Σερβίας, ὡς γείτονος (α). Συγχρόνως δὲ ἡγεμὼν Σουῦτσος ἐγράφε συμβολικοῖς γράμμασι τῷ Ὑψηλάντῃ: «Βι» δῆσεις νέας ἔλαβον ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ » πλησιάζει νὰ σπάσῃ. Οἱ δεπουτάτοι τοῦ Μωρέως ἔφυγαν κρυφίως ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Πόρτα τοὺς ζητεῖ αὐτὴ κάμνει με» γάλας βιαστικὰς ἐτοιμασίας εἰς τὸν τερσανᾶν. Οἱ δεπουτάτοι τῆς » Σερβίας ἐτοιμάζονται νὰ ἀναχωρήσουν. Οἱ Ἡπειρώται ἐκυρίευσαν τὴν » Πρέβεζαν. Οἱ Πέρσαι ἐκυρίευσαν τὸ Σιβάς. Μεγάλῃ αὐτὴ διβερσίονε. » Ἀπὸ Βλαχίαν δὲν ἔχομεν νεωτέραν εἰδήσιν». Διὰ ταῦτα αἱ περιπαθέστεραι ἐγράφησαν προτροπαὶ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, ἵνα ἐξέλθῃ ἀνευ ἀναβολῆς καὶ κηρύξῃ τὸν πόλεμον. Ὁ ἡγεμὼν Μολδαυίας Σουῦτσος ἤθελε τὴν ἐπὶ τινα χρόνον παράτασιν τῆς ἐνάργεως τοῦ πολέμου, οὐχὶ δι' ὅσους εἶπον ἄλλοι ὕλικούς λόγους, τόσῳ ἀσυμβιβάστους πρὸς τὸν γενναῖον χαρακτῆρα καὶ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ζῆλον τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ὡς σκοπῶν τὸν σχηματισμὸν ἐνός ἱππικοῦ σώματος καὶ ὑπενεργῶν τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου τῆς Ἰβραήλας διὰ τινῶν ἐκ τῶν ἰδίων Τούρκων φρουρῶν, ὡς ἐσχετισμένον μετ' αὐτοῦ πατρίθεν· καὶ ὁμοῦς ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς γενομένης προδοσίας ἐγραψεν ἐκ τῶν πρώτων πρὸς

τὸν Ὑψηλάντην, ἵνα ταχύνη τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ, ὡς οὐκ ἐξὸν ἄλλως γενέσθαι.

Οὕτως ἐνδίδων ὁ Ὑψηλάντης τῇ ἀκαταμαχίτῳ ἀνάγκῃ, καὶ θερμαινόμενα βλέπων πανταχόθεν τὰ πνεύματα διὰ τε τὸν πόλεμον τοῦ Ἑλλήνων καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ Τουρίνου, ἀποφασίζει τὴν ἄμεινον αὐτοῦ ἐξοδὸν. Σπουδαία ἀληθῶς προπαρασκευὴ οὐδαμοῦ ὑπῆρχε· ἀλλ' ἐσώζετο ἡ ἐλπίς περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Σερβίας καὶ ὀπωσθήποτε περὶ τῶν πυρκαϊῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν συνεπῶν καταστροφῶν. Τόσῳ δὲ μᾶλλον δεῖκνυται βεβιασμένα ἢ περὶ ἐξόδου ἀπόφασις τοῦ Ὑψηλάντου, ὅσῳ οὗτος εὐρέθη μεμονωμένος κατὰ τὴν ὥραν ταύτην καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἑταιρίας. Συγκινοῦσι βεβαίως ἕκαστον οἱ ἐπὶ τοῦ προκειμένου λόγοι αὐτοῦ, περιεχόμενοι ἐν μιᾷ ἀπὸ 22 φεβρουαρίου ἐπιστολῆς τούτου πρὸς τὸν Ξάνθον: «... Ἐγὼ μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν μου κινῶ ἀπόψε διὰ τὸ Γιάσι, ὅπου Θεῖα συνάρσει θέλω κάμει τὴν ἀρχὴν... Εἶμαι πειραγμένος καθ' ὅλων ὑμῶν τῶν ἀρχηγῶν, καὶ ἔστω εἰς εἰδησίαν σας. Ἐκτὸς Δικαίου καὶ Σέκερη, μὲ ἀφήσατε ὀλομόναχον, καὶ, ὅταν σὲς γράφω, δὲν ἔρχεσθε. Ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος. Νίκη ἢ θάνατος ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος!»

Καὶ τῇ μὲν 13 φεβρουαρίου διατάσσει τὸν ἐν Γαλαζίῳ Καραβιῶν, ἵνα προσβάλῃ τῇ 18 τοὺς ἐκεῖ Τούρκους, καὶ κατόπι προχωρήσῃ εἰς Μπουρλάτιον, Τεκούτσιον καὶ Φωξάνην. Ὁδηγεῖτο δ' ὁ Καραβιῶς ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει, ἵνα φονεύῃ μόνους τοὺς διὰ τῶν ὄπλων ἐναντιωθησομένους Τούρκους, τοὺς δὲ ἄλλους, ἀφοπλίζων μόνον, ἀπολύῃ ἐλευθέρους. Ὁδηγεῖτο προσέτι, ὅπως τὰ μὲν τυχυδρομεῖα τῆς Εὐρώπης ἀφίην ἀνενόχλητα, κρατῆ δὲ μόνον τὰ τῆς Μολδαβίας. Τῇ δὲ 18 φεβρουαρίου ἀνήγγειλε τὴν ἀποφασιστικὴν ἐξοδὸν ἑαυτοῦ τῷ ἡγεμόνι Σούτσῳ, ὃς ἔσπευσε γράψας πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκείους αὐτοῦ καὶ πράκτορας Νικόλαον Σούτσον καὶ Ἰωάννην Σχινᾶν, ἵνα σωθῶσι διὰ τῆς ἀμέσου φυγῆς, ὡς καὶ ἐσώθησαν (α). Συγχρόνως δ' ἐπεμελήθη δραστηρίως περὶ τῆς ἀνηκούσης προμηθείας κρεάτων διὰ τὸν στρατὸν, τάξας πρὸς ταῦτα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον Σούτσον (β).

Ὁ Καραβιῶς, καίτοι συσσωματώσας ἕνα ἀριθμὸν Ἑλλήνων ἐνόπλων ὑπὸ τὰ πρόσχημα τῆς ἐρίδας, ἣν εἶχε μετὰ τοῦ Τοπουζτσή ἀγᾶς (γ), ἀναποφασιστὸς εἰδείκνυτο. Ἦτο δ' ὁ Τοπουζτσή ἀγᾶς εἰδός τι ἀπυ-

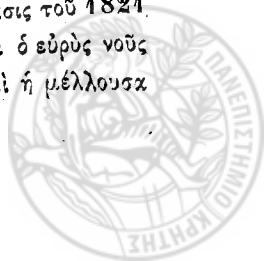
νόμου τοῦ λιμένος Γαλαζίου, ἔχων φρουρὰν τουρκικὴν ἐκ τριάκοντα πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐκεῖ ἐμπορευομένων Τούρκων. Οἱ ἐταῖροι τότε συνῆλθον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἐπαμινώνδου Μαυρομμάτου, σκεπτόμενοι περὶ τοῦ ποιητέου· καὶ, ἐπιμενόντων ἰδίως τοῦ Τσοῦνη καὶ Πεντεδέκα, προέτρεψαν τὸν Καραβιᾶν πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διαταγῆς, τῶσφ μᾶλλον παραδεχόμενοι αὐτὴν ἔγκαιρον, ὅσφ καὶ ἡ Μικρὰ Βλαχία συνεταράσσετο ἤδη, καὶ προσεχῆς ἡ ἐξοδος τοῦ Ὑψηλάντου ἐβεβαιούτο.

Πρῶταν οὕτω τῆς 24 φεβρουαρίου, πρώτης ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρκακοστῆς, προσέβαλε τοὺς Τούρκους ὁ Καραβιᾶς μετὰ τοῦ Δημητρίου Ἀργυροπούλου καὶ Σπυρίδωνος Γ. Ἀρβανιτάκη, ἐπὶ κεφαλῆς ὧν ἑκατὸν πεντήκοντα, τῶν πλείστων Κεφαλλήνων ναυτῶν, καὶ ἔχων ἐν τηλεβόλον. Καίτοι ἐκπλαγέντες ἐκ τοῦ αἰφνηδίου τῆς προσβολῆς, οἱ φρουροῦντες καὶ οἱ περὶ τοὺς ἐβδομήκοντα ἔμποροι (α) Τούρκοι ἐκλείσθησαν ἐντὸς οἰκιῶν, καὶ ἐπὶ ἐννέα ὥρας ἀντέστησαν· ἀλλ' ἐπὶ τέλος οἱ πλείους μὲν ἀπωλέσθησαν μετὰ τοῦ Τοπουζτσῆ ἀγᾶ, πυρποληθεισῶν οἰκιῶν τινων, μέχρι δὲ τῶν τριάκοντα ζωγρηθέντες ἀπεπέμφθησαν εἰς τὴν Ἰβραήλαν ἄοπλοι. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐθανατώθη εἰς καὶ ἐπληγώθησαν ἑπτὰ, ἐν οἷς καὶ ὁ Καραβιᾶς ἐλαφρῶς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ κινηθέντων τῶν λοιπῶν κατὰ τῶν ἐν Κουτσίῳ ὀλίγων Τούρκων, οἱ Μολδαυοὶ κάτοικοι τοῦ Γαλαζίου φοβηθέντες, μὴ οἱ Τούρκοι τῆς Ἰβραήλας ἐπιτεθῶσι, δισκορπίσθησαν μέγα μέρος εἰς τὰ χωρία καὶ τὸ Ῥέβιον διὰ τοῦ ποταμοῦ. Ἄλλ' ὁ πασσᾶς τῆς Ἰβραήλας, θεωρῶν ἄλλως, ἢ ἑλληνικὰ ἀπλῶς, τὰ πράγματα, διέταξε τὴν ἐπάνοδον τούτων ἐν τοῖς ἰδίοις, κηρύξας, ὅτι οὔτε αὐτὸς ἐπιχειρήσει ἐπιθεσίαν τινά, οὔτε τὴν ἐκ τοῦ φρουρίου ἐξοδὸν οἰουδὴ τινος Τούρκου ἐπιτρέψει μετὰ διαταγῆς τοῦ σουλτάνου.

Αὐτὴν ἡδυνήθημεν ἤδη τὴν συμπλήρωσιν τοῦ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας Ἱστορικοῦ Δοκιμίου ἡμῶν, ἐκδοθέντος τῷ 1834 (β). Τῆς συμπληρώσεως ταύτης ἀπαρτίζουσι μέρος καὶ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος τόμου δημοσιευόμενα διάφορα ἔγγραφα τῆς Ἀρχῆς τῶν Φιλικῶν, τοῦ Ὑψηλάντου καὶ ἄλλων. Παρὰ τὴν ἀναφορὰν δὲ πλείστων καὶ ἀγνώστων εἰσέτι συμβεβηκότων πολλοῦ λόγου· παρὰ τὴν γινομένην βεβαίωσιν πραγμάτων πολλῶν διὰ τοῦ κύρους ἐπισήμων ἐγγράφων, ἢ συμπλήρωσις αὕτη χρησιμεύει οὐχ ἥττον καὶ εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν ἐσφαλμένων τινῶν μερῶν τοῦ Ἱστορικοῦ Δοκιμίου τοῦ 1834. Πῶς ἡδυνάμεθα ἔργον πλήρες καὶ ἀλάγθαστον διὰ τῆς πρώτης συντάξεως,

τοιαύτης ὕλης μυστηριώδους καὶ ποικίλης; Πῶς ἠδυνάμεθα τὸ τοιοῦτον καὶ διὰ τῆς δευτέρας ἤδη συντάξεως, ὅτε πλείστα μὲν τῶν ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπωλέσθησαν, οὐδείς δὲ ἄλλος, καὶ τοσοῦτου παρελθόντος χρόνου, ἐνησχολήθη ἰδίως περὶ τοῦ προηγουμένου τούτου καὶ οὐσιωδεστάτου μέρους τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως; Μόνος δ' Ἐμμανουὴλ Ξάνθος ἐξέδοτο ἐν Ἀθήναις τῷ 1845 μονογραφίαν τινὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου διὰ συντομίας μεγάλης, ὡς ἀποβλέπουσαν μᾶλλον τὸ προσωπικὸν μέρος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ἐκείνης. Οὐσιωδῶς δὲ ἡ μονογραφία αὕτη κρίνεται πολλῶ κατωτέρα τῆς ἐλπίδος, ἣν ἐδικαιοῦτο πᾶς τις ἔχειν παρὰ τοῦ Ξάνθου, γράφοντος τὰ περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Τὸ βαθὺ γῆρας καὶ ἡ μᾶλλον τούτου παραλύουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν μνήμην ἐσχάτη καὶ τόσῳ σκληρὰ δυστυχία τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ παρήγαγον ἔργον οὐχὶ πολλῆς σπουδῆς ἴδιον. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο εὐγνωμονεῖ ἡ πατρις τῷ Ξάνθῳ, ὡς ἤθελεν εὐγνωμονεῖν καὶ τῷ Τσακάλωφ, καὶ τῷ Λεβέντη καὶ τῷ Σέκερη, ἐὰν καὶ οὗτοι ἔγραφον τὰ ἑαυτῶν γενικώτερον ἢ μερικώτερον, ἢ ἐδημοσίεον τοῦλάχιστον, ὅσα ἂν εἶχον ἔγγραφα περιέργα καὶ χρήσιμα εἰς τὴν ἱστορίαν. Ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον αὐτοῦ, βοηθήσας ἡμῖν ὁ μόνος ἀπὸ μνήμης, ὡς οὐδενὸς διασωθέντος παρ' αὐτῷ ἐγγράφου, ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ μέρους τοῦ Δοκιμίου τοῦ 1834.

Ἐξηκοντούτεις περίπου καὶ τὴν ὅλην προτιθέμενοι σύνταξιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος, ὄρμαθὸν ὅλον ἐτῶν ἀπαιτούσης, ἀπελιζόμεθα, ὅπως συνάψωμέν ποτε ἐν ἐνὶ ὅλῳ τὴν ἱστορίαν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, συγχαυνεύοντες τὴν παροῦσαν συμπλήρωσιν τοῦ 1859 ἐν τῷ Δοκιμίῳ τοῦ 1834, ἢ τ' ἀνάπαλιν. Ἄλλοις δέδοται ἄρα τὸ τοιοῦτον, ἀσυγκρίτως ἰκανωτέροις ἡμῶν, καὶ πολλοὺς ἔχομεν λόγους, ἵνα εὐελπιστῶμεν πληρεστέραν τὴν ἐργασίαν αὐτῶν· διότι ἡμεῖς μὲν ἀνωρύξαμεν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης ἐποχῆς τὴν πρώτην ὕλην, οὗτοι δὲ φέροντες ἐν χερσὶ τὸν μίτον, ἔξουσι βοηθητικώτερον τὸν χρόνον καὶ πρὸς ἄλλας ἀνακαλύψεις καὶ πρὸς τελειότεραν μελέτην καὶ σύνθεσιν. Ἐπιμένομεν δὲ συνιστῶντες τὴν τοιαύτην ἐργασίαν τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ, ἄνευ σπουδαίας καὶ φιλοσοφικῆς ἐρεύνης ἐπὶ τε τῆς συστάσεως καὶ τῆς ὅλης ἐνεργείας τῶν Φιλικῶν, οὔτε ἡ ἐπελθούσα ἐπαναστάσις τοῦ 1821 νοεῖται καλῶς, οὔτε τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους καταμετρεῖται ὁ εὐρὺς νοῦς καὶ ἡ πατριωτικὴ ἠθικὴ, ἢ ἐπιχειρηματικὴ καρδιά καὶ ἡ μέλλουσα τύχη.

Τίνες πραγματικῶς ἀπεδύθησαν κατὰ πρόωτον εἰς τὸ ἐπὶ τοσοῦτον ἀκκνῶδες ὕλικῶς καὶ κινδυνῶδες πολιτικῶς στάδιον τῆς ἐθνικῆς ἐνό- τητος καὶ τῆς δυνατῆς παρασκευῆς πρὸς τὴν ἐπανάστασιν; Ἄνθρω- ποι τοῦ λαοῦ, οὓς ἢ προσωπικότης ἀπεκάλεσε λυπηρῶς «ἀσημάντους», τὸν δὲ ὄργανισμὸν τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως αὐτῶν «ἀσύνετον καὶ ἀ- νεπιτήθειον», ὡσανεὶ ἡ ἀληθῆς σημασία τῶν ἀνδρῶν ἐξήρτηται ἐκ τῆς καταγωγῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς διαγωγῆς, ἡ δ' ἀγαθὴ ἔκβασις οὐκ ἐμακάρισε πάντοτε τὰ μέσα, οἷα ἡ ἠθικὴ καὶ ἐθνικὴ συνάμα ὑπηγό- ρησεν ἀνάγκη. Τί ἄρα ἤθελεν εἰπεῖν ἢ εἰς τοιαῦτα παραφερομένη προ- σωπικότης, ἐὰν, ἀντὶ ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ἤρχοντο τῶν ἐργασιῶν πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα πρόσωπα ὑψηλῆς περιωπῆς, πλοῦτη πολλὰ κτώ- μενα καὶ τὴν καταγωγὴν ἑαυτῶν ἀνάγοντα ἀπὸ τοῦ Διὸς τοῦ Ἄμμω- νος; Καὶ τότε δὴ οἱ περὶ αὐτῶν διθύραμβοι βράσιν ἤθελον ἔχειν τὰ πρό- σωπα βεβαίως καὶ οὐχὶ τὰ πράγματα. Τίνες ὡσαύτως ἠσπάζθησαν ἐγκαρδίως τῆς ἐπαναστάσεως τὴν ἰδέαν, καὶ ἀπόστολοι τῶν ἀποστό- λων ἐγένοντο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος; Ὅλοι οἱ ἐκκλησιαστικῶς προϊστάμενοι, ὅλοι οἱ πολιτικῶς ἄρχοντες, ὅλοι οἱ ἐμπορικῶς διαπρέ- ποντες, ὅλοι οἱ ἐν ξένοις ὑπηρεσίαις καὶ τόποις διατελοῦντες, ἄκνυ- τες δὲ καὶ ἀξιώσεις πρωτίστως καὶ κτήσεις καὶ ζῶν καταθέτοντες λόγῳ πατριωτικῆς ἠθικῆς καὶ ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ τῆς ἐλευθερίας. Τίς δ' ὑ- πὲρ ὅλους καὶ μετὰ ἄλλους ἐπιχειρηματίας παρέστη ἐν τῷ μέσω μορ- φώσεων καὶ ὀδηγήσων τὴν ἐθνικὴν κίνησιν; Ἐκεῖνος, ὅς περ, ὡς πρό- σωπον μὲν, ἔχαιρεν ἐν ξένη γῆ ὅλην τὴν κοινωνικὴν ἐπισημότητα, ὡς Ἑλλῆν δὲ, ἐθυσίασεν ἐκὼν καὶ ταύτην καὶ ἐλατομμύρια ἀποζημιώ- σεως τῇ προτεραιᾷ τῆς ἐπαναστάσεως. Τίνι δ' ἀποδίδεται πνεύματι τὸ μέγα ἐν συνόλῳ φαινόμενον αὐτό; Ἴδου ὁ αἰεζῶς καὶ ἀναλλοίωτος ἐλλητισμὸς, θρησκευτικῶς τε καὶ ἐθνικῶς θεωρούμενος!

Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἠθικῆς ἀναστάσεως, τῆς μι- ας καὶ ἀδιαβήτητος ἐνότητος τῶν Ἑλλήνων πάσης τάξεως, καὶ μεθ' ὅλου τὸν ἐπιβαρύνοντα τὸν τράχηλον αὐτῶν σιδηροῦν ζυγόν, καὶ μεθ' ὅλην τὴν διασθορὰν καὶ τρομοκρατίαν, δι' ἧς ἐκυρίευσεν ἐξουσία ξένη, ἀγρία καὶ λίαν ὑποπτος πάντοτε. Οὕτω λύεται τὸ δυσδιάλυτον πραγ- ματικῶς ζήτημα τῆς τερατώδους ἀνισότητος τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου τῶν Ἑλλήνων, οὓς ἐθεώρουσαν συγκεχωνεμένους ἄλλοι μὲν πολιτικῶς ἐν τῷ τουρκισμῷ, ἄλλοι δὲ ἐθνικῶς ἐν τῷ σλαβισμῷ ἢ καὶ αὐτῷ τῷ ἀλβανισμῷ, καὶ ὅλοι παρεδέχοντο ὡς κοινωνίαν νεκρῶν

καὶ ἀπεσοσμένην τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ τῆς μιᾶς εὐρωπαϊκῆς οἰκογενείας. Ἠθικὴ ἄρα καὶ ὕλική δύναμις ὑπῆρξεν ὁ ἑλληνισμὸς, ὡς δόγμα ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος, ὡς πνεῦμα ἐλευθερίας, ὡς ἀρχὴ αὐταπαρνήσεως καὶ θυσίας, ὡς ἀποστολὴ πολιτισμοῦ. Ἐπομένως, ὡς ἑταιρία τοιαύτης καθολικῆς ἠθικῆς οὐκ ἐμχαιοῦτο, οὕτω καὶ ἐπαναστασις τοιοῦτου πνεύματος οὔτε ἀνεχαιτίζετο, οὔτε ἀπετύγχανε. Ἰδοὺ τὸ θέμα, ἐφ' οὗ κέκληνται κάλαμοι ἄξιοι, ἵνα βεβαιώσωσιν ἐκ τῶν προηγουμένων, οἷον ἐν τῷ μέλλοντι ἔχει προορισμὸν ὁ ἑλληνισμὸς, ἐν ἡ πολλακίς πικρυνουῦσα τὰ πράγματα διπλωματία ἐνόμισε κατακλείσασα ἢ καὶ ἀποπνίξασα ἐν ταῖς Ἀθήναις, ὅπου ποτὲ ἀνεπτύχθη γιγανταῖος καὶ ἐφ' ἀπάτης ἐνεκεντρίσθη τῆς Ἀσίας πρῶτον καὶ τῆς Εὐρώπης ἔπειτα.

Ἀντικείμενον οὐχὶ μικροτέρας ἐπιμελείας θέλει εἶσθαι καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀκρίβεια. Πρώτους θεμελιωτὰς τῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν καὶ ὑπογεγραμμένους εὐρομεν, καὶ ὁμολογουμένους παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου εἶδομεν, καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἐγράψαμεν ἡμεῖς τοὺς δεῖνα, ὡς γνωστοὺν, καὶ δεῖνα. Ἀληθῶς, οὔτε ἄλλοι ἐκτὸς τούτων ἀνεφάνησαν ὡς τοιοῦτοι, οὔτε ἡ τοσαύτη περιελθοῦσα εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπίσημος καὶ ἰδιωτικὴ ἀλληλογραφία τῆς Ἐταιρίας φέρει εἰς ὄρισμένην τινὰ πηγὴν ἄλλην. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτω, ὅτε προεκηρύξαμεν, τῷ 1834, τὴν διὰ τοῦ τύπου ἔκδοσιν τοῦ Ἱστορικοῦ Δοκιμίου περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, ὁ Βιάρος Α. Καποδίστριας ἔγραψε πρὸς ἡμᾶς ἐκ Κερκύρας: α. . . «Ἐν μόνον σᾶς παρακλῶ ἰδίως καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, ἵνα προφυλάξητε τὸν ἀδελφόν μου Ἰωάννην. . . » Τίνα ἄρα ἔνοιαν εἶχε κυρίαν ἢ παράκλησιν αὕτη τοῦ Βιάρου; Ἡ ὑπὸ ποίαν ἐξηγεῖται ἔποψιν ἢ προσπάθεια τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου οὐ μόνον περὶ τοῦ ὑπερορισμοῦ τοῦ Γαλάτου ἐκ τῆς Πετροπόλεως καὶ τῆς συνδρομῆς τοῦ αὐτοῦ Γαλάτου ἐν τῇ Μολδαυίᾳ καὶ Βλαχίᾳ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πεμφθεισῶν διὰ τοῦ Μπενάκη ὁδηγιῶν πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην ἐπὶ τῷ 1818; ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν εἰσηγήσατο οὗτος τῷ Ὑψηλάντῃ, καθ' ἃ γράφει αὐτὸς ὁ Ὑψηλάντης; Ζητήσαντες ἐσχάτως παρὰ τοῦ μόνου ἐπιζώντος ἀπογόνου τῶν Καποδιστριῶν Ἀντωνίου, ἐὰν σώζονται τὰ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐγγράφα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐλάβομεν ἀρνητικὴν ὄλως ἀπάντησιν. Ἀλλὰ, καὶ τούτου οὕτως ἔχοντας, τίς οἶδεν, ἂν ἐν τῷ μέλλοντι ἀνακαλυφθῶσι πράγματα, ἅπερ καλύπτει ἡ ἐπήρεια τοῦ παρόντος χρόνου; Φρονοῦμεν δὲ πιθανώτατον

τὸ τοιοῦτον, καὶ μάλιστα, καθ' ὅσον ἐμάθομεν παρ' ἄλλης αξιοπίστου πηγῆς, ὅτι ἄλιγῳ πρὸ τῆς 27 Σεπτεμβρίου τοῦ 1831 ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀπέστειλεν εἰς παρακαταθήκην τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν πιστὸν φίλον αὐτοῦ Ἀλέξανδρον Στούρτζαν, ἐν τῇ Ὁδητῶ διαιμένοντα τότε. Προεῖδεν ἄρα τὸν προσεχῆ θάνατον ἑαυτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο προλαβὼν ἐξησφάλισε τὰ πρότερα, ἴσως δὲ καὶ πολλὰ τῶν ὑστέρων, ἐγγράφα αὐτοῦ, ἵνα μὴ περιέλθωσι, τυχόν, δοθείσης ἀνωμαλίας, εἰς χεῖρας ξένας;

Ἐσάυτως περιεγράψαμεν διάφορα γεγονότα, ἐμνημονεύσαμεν τῶν μεγάλων ἀποστόλων τῆς Ἐταιρίας καὶ τῶν ἐξόχων ἐκείνων πατριωτῶν, ὅσοι ὑπερεκινδύνευσαν τολμηρότατοι, περιεφρόνησαν ἀξιομάτων μεγάλων καὶ ἀφειδῶς ἐδελπάνησαν τὰ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ ὅλου. Ἀλλὰ δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι τοιούτων ἄλλων πατριωτῶν (α), τοιούτων ἄλλων σπουδαίως ἐργασθέντων προσώπων τὰ ὀνόματα οὐκ ἐγένοντο ἐξίτηλα; Πεποίθαμεν, ὅτι πολλὰ ἔτι οὐσιώδη ἐγγράφα ὑπάρχουσι παρὰ διαφόροις, οἷς ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον τῆς δημοσιεύσεως ἢ παραχωρήσεως τούτων ἐν ἄλλῃ τοῦλάχιστον ἀρμοδιωτέρᾳ ὥρᾳ. Πεποίθαμεν ἄλλως, ὅτι μέρη τινὰ μόνον τῆς περιόδου τῶν Φιλικῶν ἐξηκριβώθησαν, καὶ χάσματα πολλὰ πληρωθήσονται, «ἕως ἂν πάντα γένηται».

Κλείοντες τέλος πάντων τὸν περὶ τῶν Φιλικῶν λόγον ἡμῶν, εὐχόμεθα (β) πρὸς τιμὴν τῆς πατρίδος, ἵνα ἀνεγερθῶσι τάχιον ἐν μὲν τῷ Θυάμῳ καὶ ἀπέναντι τῆς Ἄρτης μνημεῖον ἴδιον τοῦ Νικολάου Σκουφᾶ, ἐν δὲ τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν γῆλη διακωνίσουσα τὰ ὀνόματα τῶν ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος πρωτεργῶν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ΙΗ' αἰῶνος προσώπων. Ἐπειδὴ δ' ὁμολόγηται, ὅτι ἐν τῷ ῥωσικῷ κράτει ὁ Ἕλληνας ἐνήργησεν ἐν ἀνέσει καὶ ἠλείφθη πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, δικαιούται ἵνα καθέξῃ τὴν οἰκείαν ἐν τῇ εὐγνωμοσύνῃ τῆς πατρίδος θέσει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α'.

Καταλόγου τοιοῦτου τὴν σύνθεσιν δύναται εὐχερῶς ἐπιτροπή τις Ἑλλήνων, ὑπ' ὄψιν λαμβάνουσα οὐ μόνον τοὺς πολιτικῶς καὶ στρατιωτικῶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς διανοητικῶς κατ' ἐξαιρέσειν κεκοπιακότας διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς δούλης πατρίδος. Τῆς δ' ἀνεγέρσεως μνημεῖου καὶ στήλης τοιαύτης τὴν δαπάνην δύναται, ἂν οὐχὶ τὸ δημόσιον ταμεῖον τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, βεβαίως δὲ τὸ πολλῶν εὐπορώτερον ἰδιωτικὸν βαλάντιον τῶν ἐθνικῶν πάντοτε καὶ γενναίων προαιρέσεων τοῦ Πανελληνίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΠΡΩΤΟΥ.

ΣΕΛΙΣ 3.

(α) Καί δι' ἄλλας βεβαίως αἰτίας εὐρωπαϊκώτερας καί διὰ τὴν παρούσαν οὐχ ἦτον, ὁ Μέττερνιχ ἐμχανορῆφάρισε τότε παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξάνδρῳ ἐναντίον τοῦ Καποδιστρίου, καί ἐπέτυχε μάλιστα, ὅπως ὑποδείξῃ αὐτὸν ὡς ἐπίβουλον τῶν ῥωσικῶν συμφερόντων. Ὡλὴ ἡ μηχανορῆφάρια αὕτη μόνον εἶχε σκοπὸν τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Καποδιστρίου ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Αἰφνης δ' ὁ Καποδίστριας ἰδὼν, ὅτι ἐπὶ ἡμέρας τινὰς οὐδέλως προσεκαλεῖτο παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς ἐργασίαν, ἐν ᾧ τοσαῦτα ὑπῆρχον κατεπεύγοντα πράγματα, ὑπενόησεν ἐπιτυχῶς, ὅτι διέτρεχε, καί πρὸς τὸν ἴδιον φίλον αὐτοῦ Ἀλέξανδρον Ἰψηλάντην, ὡς εὐνοούμενον καί ἔχοντα πλήρη χώραν, ἀνέθετο τὴν ἐξιλέωσιν ἐαυτοῦ ἀπὸ τῶν συκοφαντιῶν τοῦ Μέττερνιχ. Ἐτοίμως δ' ὁ Ἰψηλάντης ἀναδεχθεὶς τὴν ἀποστολὴν ταύτην, ἐπληροφόρησε πρῶτον τὴν αὐτοκρατείραν, καί ἐξαιτησάμενος δι' αὐτῆς ἀδειαν παρουσιάσεως, ἀνεσκέυασεν, ὑποστηρίζουσης καί τῆς αὐτοκρατείας, ὅλην τοῦ Μέττερνιχ τὴν σκευωρίαν καί διὰ λόγου καί δι' ὄσων ἐφωδιάσθη παρὰ τοῦ Καποδιστρίου ἐγγράφων. Τοιοῦτον τρόπον ἀνέλαβεν ὁ Καποδίστριας τὴν προτέραν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι ἐμπιστοσύνην, καί πλείστην ἠσθάνετο τὴν πρὸς τὸν Ἰψηλάντην εὐγνωμοσύνην.

Ἀνυπολόγιστος ἦθελεν εἶσθαι ἡ ἐθνικὴ ζημία, ἐὰν ἐπετύχαιεν ὁ Μέττερνιχ μέχρι τέλους. Παραδεχόμεθα μάλιστα, ὅτι ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ οὔτε Φιλικὴ Ἐταιρία ἠθδοκίμει εὐκόλως, οὔτ' ἕως καί ὁ Ἀλέξανδρος Ἰψηλάντης ἐξήρχετο ἐτοίμως.

(β) Ἐπὶ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου ἀπατάθησαν καί οἱ ἐν Ἐπτανήσῳ πλάνητες καί δυστυχεῖς Σουλιῶται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον δι' ἀπεσταλμένων καί τοῦ ἀκολουθεῦ πηρηξουσίου.

«Κορφὸς 30 Ἰουλίου 1814 ε. π.

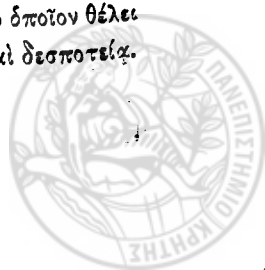
«Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι τὸ ἐδῶ Ἑλληνικὸν σῶμα συνήχθη ἐν καιρῷ πολέμου, καί ὀργανίσθη ἀπὸ τὸ κραταιότατον καί αὐτοκρατορικὸν Ῥωσικὸν κράτος, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐδούλευσε μὲ ὅλον τὸν ζῆλον καί ἐμπιστοσύνην σχεδὸν χρόνους τρεῖς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τότε περίστασις τὸ ἔφερε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἐπτανήσον Ἑλληνικὴν Πολιτείαν ὅλη ἡ αὐτοκρατορικὴ ῥωσικὴ ἐξουσία τῶν ἀρμάτων, οἱ τότε τυχόντες ἐξουσιασταὶ τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ γνωρίσαντες, ὅτι ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν πλέον

νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν μεγάλην ξηρὰν διὰ τὸν ἀφρευκτὸν κίνδυνόν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅχι μόνον τοὺς μισθοὺς μας σώους καὶ ἀνελλιπεῖς ἐπλήρωσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνέχυρον εἰς τὴν Γαλλικὴν ἐξουσίαν μᾶς ἐπαράδωσαν. Οἱ Γάλλοι ἐξηκολούθησαν τὴν ὑπόσχεσίν των καθ' ὅλον τὸ διάστημα ὅπου ἐστάθησαν εἰς Κορφοὺς, καθὼς καὶ ἡμεῖς τὴν πιστὴν δούλευσιν. Ἐλθόντες δὲ οἱ Ἄγγλοι, μᾶς ἀφήκαν ἔξω ἀπὸ τὴν δούλευσιν, λεγοντες, ὅτι δὲν ἔχουσι χρεῖαν ἑλληνικῶν στρατευμάτων. Ἐκαμὸν μόνον μίαν χιλιαρχίαν ἀπὸ 833 στρατιώτας καὶ ἀξιωματικῶς, τοὺς δὲ ἐπιλοίπους ἀφήκαν, οἱ ὅποιοι συμποσοῦνται ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἄνδρας, καὶ μετὰ τῶν φαμιλιῶν αὐτῶν εἰς πέντε σχεδὸν χιλιάδας ψυχάς. Βλέποντες δὲ μίαν τοιαύτην ἀνέλπιστον μεταβολὴν, (ἥτις προῆλθεν ἐξ αἰτίας τοῦ Χρηστάκη Καλογήρου), μὴ ἔχοντες καὶ τρόπον τοῦ ζῆν, ἀλλ' οὔτε δυνάμενοι εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις νὰ ἰδωμεν τὰ ὀσπῆτιά μας, ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες καὶ αὐτὰ σχεδὸν τὰ ἀνήλικα βρέφη, ἐν μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἐβρίψαμεν (καθὼς καὶ πάντοτε) τὰς ἀσφαλεῖς μας ἐλπίδας πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ἀπασῶν τῶν Ῥωσσιῶν ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΑ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους. Διὰ τοῦτο κοινῇ γνώμῃ καὶ θελήσει ὄλων ἡμῶν τῶν ἀξιωματικῶν, στρατιωτῶν καὶ ἐπιλοίπων ψυχῶν, γνωρίσαντες δι' ἀξίους καὶ φιλογενεῖς τοὺς πανεκλαμπροτάτους χιλιάρχους Κύριον Χριστόφορον Πεβρβαῖδον καὶ κύριον Δῆμον Δούκα καὶ τὸν κύριον ἐκατόνταρχον Κίτζον Τσαβέλαν, τοὺς παρεκαλέσαμεν νὰ ἤθελον προσφέρωσι καὶ παβρρησιάζωσι προσωπικῶς τὴν ἐλεεινὴν ἡμῶν κατὰστασιν πρὸς τοὺς ἀκλονήτους πόδας τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ῥωσικοῦ Θρόνου. Αὐτοὶ ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ πασχίσωσι διὰ τὸ ὄφελος καὶ σωτηρίαν τοῦ ρηθέντος Ἑλληνικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ὑποφέρει πείναν, δίψαν, γυμνότητα καὶ καταφρόνησιν. Ἄλλ' ἢ σταθερὰ ἐλπίς τὸ νὰ ἰδωμεν τάχιστα τὰ ἰλαρὰ νέυματα τῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ καὶ Πατρός μας, μᾶς κάμνει νὰ τὰ ὑποφέρωμεν γενναίως.

«Διὸ τὸ παρόν μας ἐνυπόγραφον καὶ βεβαιωτικὸν γράμμα δίδεται εἰς χεῖρας τῶν ρηθέντων χιλιάρχων κυρίου Πεβρβαῖδου καὶ Δούκα καὶ τοῦ ἐκατοντάρχου Τζαβέλα ὡς ἐκ μέρους ὄλου τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον θέλει ἔχει ὄλον τὸ κύρος καὶ πίσιν ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπικρατεῖα καὶ δεσποτεῖα.

«Χιλίαρχος Στρατῆς Γκίκα Χειμαβρβαῖος,

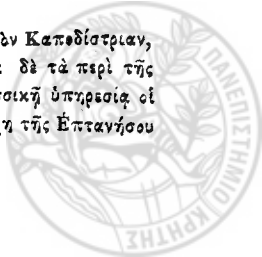
«Χιλίαρχος Παναγιώτης Καλόγηρος ὁ Τράμανη,

- « Ἐκατόνταρχος Γεωργάκης Δράκος Σουλιώτης,
 « Ἐκατόνταρχος Ντούκα Σπύρος Ἄγιοβασιλίτης,
 « Τενέντης Βκέρο Δούκας Ἄγιοβασιλίτης,
 « Τενέντης Στεφάν Καίσαρης Λουκοβιώτης,
 « Τενέντης Ἀλέξης Σούλος Ἄγιοβασιλίτης,
 « Ἐκατόνταρχος Θανάση Πίπης Χειμαῤῥαῖος,
 « Τενέντης Νικολὸ Δαΐκος Ἄγιοβασιλίτης,
 « Ἐκατόνταρχος Γεώργιος Φωκᾶς Σπαρτάνος,
 « Ἐκατόνταρχος Γιαννάκης Ἀλέξης Καρνανία (ἦτοι ἐξ Ἀκαρνανίας),
 « Ἀθανάσιος ἱερεὺς τοῦ σώματος Ἄγιοβασιλίτης,
 « Τενέντης Χρῆστος Παλάσκας Σουλιώτης,
 « Τενέντης Ναστούλης Πανομάρας Σουλιώτης,
 « Τενέντης Νάση Γραμματικὸς Σουλιώτης,
 « Ἐκατόνταρχος Στέφανος Τζάκος Χειμαῤῥαῖος,
 « Ἐκατόνταρχος Σπυρίδων Γεωργίου Βαροῦχας Κεφαλληναῖος,
 « Ἐκατόνταρχος Κωνσταντῆς Ἀκαρναναῖος,
 « Ἀ' πενήνταρχος Γεωργάκης Χονδρὸς Ἀκαρναναῖος,
 « Ἀ' πενήνταρχος Κωνσταντῆς Ἀκαρναναῖος,
 « Πενήνταρχος Ἀναστάσιος Κότζη Παραμυθιώτης,
 « Πενήνταρχος Ζαφείρης Λάλις Σουλιώτης,
 « Τενέντης Κίτζο Πάσκος Ζάρπας Σουλιώτης,
 « Καπετάνιος Πάνο Σέχος Σουλιώτης,
 « Ἐκατόνταρχος Τζίμα Ζέρβας Σουλιώτης,
 « Ἐκατόνταρχος Ἀθανάσιος Ἀβασιώτης,
 « Πενήνταρχος Ναστούλης Λέπης Σουλιώτης,
 « Ἐκατόνταρχος Ἀναστάσιος Τζέγιος Καρναναῖος,
 « Πενήνταρχος Λιώνας Παντούλη Σουλιώτης,
 « Κίτσο Πανταζῆ τενέντε Σουλιώτης,
 « Τενέντη Λάμπρο Ζάρμπα Σουλιώτης,
 « Πενήνταρχος Βάλιος Καραμπίνης Σουλιώτης, (καὶ ἕτεροι τρεῖς) ».

Χρησιμεύει τὸ ἔγγραφο αὐτὸ οὐ μόνον ὡς ἱστορία τῆς καταστάσεως τῶν Σουλιωτῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ὡς βεβαίωσις τῆς ἰδέας, ἣν εἶχε τὸ Ἕλληνικὸν ἄπαν περὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ παρὰ τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ τριμελής δὲ ἐπιτροπὴ, φθάσασα ἐν Τεργέστη, ἀπετάθη πρὸς τὸν Καπεδίστριαν, κωλυομένη ἀστυνομικῶς τῆς εἰς Βιέννην ὁδοπορίας. Ὑποβάλλουσα δὲ τὰ περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, ἰκέτευεν ἐπὶ τούτοις, ἵνα παραδεχθῶσιν ἐν τῇ Ῥωσικῇ ὑπηρεσίᾳ οἱ Σουλιῶται καὶ παραχωρηθῇ αὐτοῖς τόπος πρὸς ἀποίκεισιν, ἐὰν ἡ τύχη τῆς Ἐπτανήσου

ἀποφασισθῆ ἄλλως, καὶ ἀδύνατος ἀποβῆ εὐτως ἢ περαιτέρω διαμονὴ τούτων ἐν αὐταῖς ταῖς νήσοις. Ὁ Καποδίστριας ἀπεκρίθη διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ ἐγγράφου.

«Κύριοι!

«Ἐλαβον τὸ ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου γράμμα σας, καὶ εἶδον τὰ ἐν αὐτῷ. Ἐλαβον καὶ τὸ παρὰ τοῦ πατρός μου περικλειόμενον, καὶ σὰς εὐχαριστῶ.

«Ἔως τῶρα δὲν ἀπεφασίσθη ἀκόμη τίποτε διὰ ἐκεῖνα τὰ μέρη, ὅπου ἀφήσατε (τὴν Ἑπτάνησον) καὶ, ἂν γίνῃ κανὲν αἴσιον, θέλει εἶναι χρεῖα καὶ τῆς δουλεύσεώς σας, καὶ μείνατε βέβαιοι ὅτι θέλετε ἔχη ἐκεῖ τὸν τόπον σας, καθὼς πρέπει. Ἄν ἐξ ἐναντίας δὲν ἀποφασισθῆ κατὰ τὴν ἀρέσκειάν μας, καὶ θελήσῃτε νὰ ἔμβῃτε εἰς τὴν δούλευσιν τῆς Ῥωσσίας, ἕως νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν πατρίδα σας, πρέπει νὰ μοὶ φανερώσῃτε μὲ γράμμα σας, εἰς ποῖον μέρος τῆς Ῥωσσίας ἐπιθυμεῖτε, διὰ νὰ συνεργήσω κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας.

«Κατὰ τὸ παρὸν σὰς συμβουλεύω νὰ μείνετε αὐτοῦ ὅπου εἴσθε, προσμένοντες τὸ ἀποβησόμενον, ὅτι ὁ ἐδῶ ἐρχομός σας εἶναι ἀνωφελής· καὶ, ἂν ἐλπίζητε καμμίαν βοήθειαν, αὕτη δὲν θέλει ἀξίξῃ τὰ ἔξοδα, ὅπου θεὸς νὰ κάμῃτε εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐδῶ. Ὑγιαίνειτε.

«Ἐκ Βιέννης, 1814 ὀκτωβρίου 11 ε. ν.

«Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

«Τοῖς τιμιωτάτοις Κυριοῖς Χριστοφόρῳ Πεβραϊβῶ, Δήμῳ Δούκῃ καὶ Κίτσῳ Τσαβέλας.
Εἰς Τριέστι».

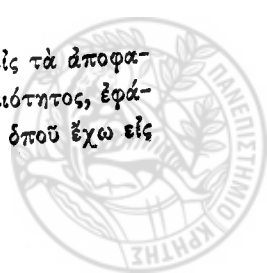
Οὔτε ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, οὔτ' ἔπειτα, ἐδόθη τοῖς Σουλιώταις χεῖρ βοήθειας, καί· τει ἀποφασισθέντων ὀριστικῶς τῶν πραγμάτων τῆς Ἑπτανήσου τῷ 1815. Πρὸ πάντων δ' ἐγένετο καλὸν μέγα ἢ μὴ πραγματοποιηθεῖσα ἀποίκισις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν εἰς Ῥωσσίαν, ὡς προσωρισμένων βελτίως, ἵνα χρησιμεύσωσι τῇ πατρίδι οἱ πρῶτιστοι, εὐτως εἰπεῖν, καὶ προσέτι πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Τῷ δ' ἰσομῆν ἔτει, 1816, ὁ Περβαϊβὸς ἀνέβη εἰς Πετροῦπολιν· κατὰ δὲ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1817 ὑπέβαλε διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Στούρτζα σχεδιὸν τι, δι' οὗ ὑπισχνεῖτο τῷ αὐτοκράτορι τὴν κίνησιν τῆς στερεᾶς, τὴν ἀνάκτησιν τοῦ Σουλίου καὶ ἄλλα τοιαῦτα μεγάλα πράγματα, εἰάν ὑπεστηρίζετο διὰ τῶν ἀπαταιουμένων μέσων. Ἰδοὺ τὸ σχεδιον.

**«ΚΡΑΤΑΙΟΤΑΤΕ, ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΕ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΤΑΤΕ, ΜΕΓΙΣΤΕ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΡΩΣΣΙΩΝ**

κτλ. κτλ. κτλ.

«Ἄγκαλὰ καὶ κάθε δύσκολον πρᾶγμα, ἀφ' οὗ πέσῃ εἰς τὰ ἀποφασιστικὰ νεύματα τῆς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, ἐπάπαξ χάνει ὅλην του τὴν δύναμιν, ὁ θερμὸς ὅμως ζήλος ὅπου ἔχω εἰς

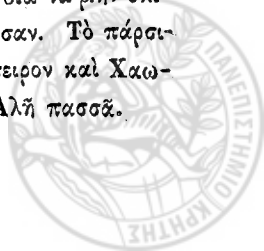

τὸ νὰ δουλεύσω μέχρι θανάτου τὸ Ὑμέτερον Αὐτοκρατορικὸν Κράτος με ἐνθαβρύνει νὰ παρῆρσιάσω ἐγγράφως καὶ με ἔλην τὴν ὑπόκλησιν ἐκεῖνο, ὅπου δύναμαι νὰ πράξω ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ πολέμου μετὰ τῆς Τουρκίας πρὸς δόξαν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ῥωσικοῦ Θρόνου καὶ ὄφελος τοῦ γένους μου.

«Α΄. Εὐρισκόμενος εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ἐν καιρῷ εἰρήνης, δύναμαι νὰ βαστάξω, (ὄντας ὅμως ὑπὸ τὸ ἔλεος τῆς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος,) εἰς καλὴν εὐταξίαν καὶ ὑποταγὴν ὅλους αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας, ὅπου τὴν σήμερον ἀφιερῶνται εἰς τοὺς ἀκλονήτους πόδας τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ῥωσικοῦ Θρόνου, οἱ ὅποιοι συμποσούνται ἄνδρες ἀξιοὶ τῶν ἀρμάτων ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας. Ὅμοίως νὰ ἔχω κάθε εἰδήσιν βεβαίαν τῆς μεγάλης ξηρᾶς, καὶ νὰ τὴν ἀναφέρω, ὅπου ἀπαρθενεύη, ἢ καὶ εἰς ὅ,τι ἄλλο ἤθελε προσταχθῆ, ἀρμόζον με τὴν δύναμίν μου.

«Β΄. Ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ὑπόσχομαι νὰ συνάξω ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τὰς πέντε χιλιάδας ἄνδρας ἀξιόους τοῦ πολέμου. Ἐκτὸς δὲ τούτων νὰ ὀργανίσω με τοὺς πλεόν ἡσύχους καὶ ἀκινδύνους τρόπους τὰς ἐπομένους ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, δηλαδή τοὺς Ἀκαρνανάς, τοὺς Αἰτωλοὺς, τοὺς Λοκροὺς, τοὺς Δωριεῖς, τοὺς Θεβαίους, τοὺς Ἀθαμάνας,* τοὺς Λάπιθας, τοὺς Ὀλυμπίους, τοὺς Μάγνητας καὶ ὅλας τὰς πεδινὰς καὶ ὄρεινὰς ἐπαρχίας τῆς Θεσσαλίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας αὐτὰς δύνανται νὰ ὀπλισθοῦν ἄνδρες ἐκλεκτοὶ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ ξεχωριστὰ ἢ θεσσαλικὴ ἵππος. Ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης ἑλληνικῆς δυνάμεως δύναμαι νὰ σφετερίσω πολλοὺς Τούρκους Μπέιδες καὶ Ἀγάδες, ὄντες ἐχθροὶ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ· φθάνει μόνον νὰ ἦναι ἀσφαλεῖς εἰς τὴν θρησκείαν τους καὶ ὑποστατικά τους.

«Γ΄. Ὑπόσχομαι, ὅτι νὰ ξαναλάβω τὸ Σουλί ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, ὅχι ὅμως με πόλεμον, ἀλλὰ με τὴν παραδοσιν ἄλλων Γραικῶν, οἵτινες τὴν σήμερον εὐρίσκονται μέσα εἰς τὸ κάστρον ὡς φύλακες. Τοῦτο πλεόν παρὰ μίαν φορὰν τὸ εἶχα προβάλει ἐγγράφως εἰς τὸν ἐν Κερκύρα τότε γοβερνάτορα γκενεράλ Δανζελότ· οἱ Γάλλοι ὅμως, ἢ διὰ τὴν στενὴν φιλίαν ὅπου ἐφύλαττον με τοὺς Τούρκους, ἢ διὰ τὰ ὀλίγα ἔξοδα ὅπου ἤμποροῦσαν νὰ συνέβουν, ἢ διὰ νὰ μὴν ὀλιγοστεύσῃ ἡ δύναμίς τους ἀπὸ τοὺς Κορφοὺς, τὸ ἀμέλησαν. Τὸ πάρισμον τοῦ Σουλίου διεγείρει εἰς τ' ἄρματα ὅλην τὴν Ἠπειρον καὶ Χαωνίαν, τὸσον Γραικοὺς, ὅσον καὶ Τούρκους, κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

«Δ'. Διὰ τὸν Αὐλῶνα, Σκόδραν, Βόσαν, Ἐλμπασάνι, Μακεδονίαν, Βουλγαρίαν καὶ Θράκην, δὲν δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ κανενὸς εἶδους ὀργανισμὸν, διότι τὸ διάστημα, τὰ ἦθη, ἡ διάλεκτος καὶ τὸ ὑποδουλωμένον ἐκείνων τῶν Γραικῶν πνεῦμα προξενοῦν ὄχι μόνον δυσκολίαν τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ κίνδυνον πρὸς αὐτούς.

«Ε'. Διὰ τὴν Πελοπόννησον (ἐκτὸς τῶν Σπαρτιατῶν) δὲν εὐρίσκω καμμίαν δυσκολίαν ὀργανισμοῦ· ὁ μόνος ὅμως δισταγμὸς, ὁποῦ μ' ἐμποδίζει πρὸς ὦραν, εἶναι ἡ ὀλίγη χρῆσις ὁποῦ ἔχουν οἱ ἐντόπιοι εἰς τὰ ἄρματα, καὶ ἡ μεγάλη κλίσις εἰς τὸ ἐμπόριον, ἔτι καὶ ὁ κίνδυνος, τὸν ὁποῖον εἰς ἄλλας ἀπερασμένας περιστάσεις πολέμων ἐδοκίμασαν. Αὐτὴ ἡ περιέργεια ἐστάθη καὶ ἀπὸ τὸν ἐξοχώτατον πρίγκιπα Μιχαὴλ Δολγουρούκη, (τὸν ὁποῖον ἴσως ἡ σκληρὰ μου τύχη ἀπεβίωσεν,) ὁπότεν εἶχα λάβει τὴν τιμὴν νὰ τὸν συντροφεύσω εἰς τὴν περιήγησιν τῆς Ἐλλάδος, ἐνταυτῷ νὰ τὸν μάθω καὶ τὴν ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν, δηλαδὴ κατὰ τὸ 1805 ἕως 1806 ἔτος.

«Διὰ νὰ βάλω εἰς ἐνέργειαν εὐτυχῆ καὶ ἀκίνδυνον τὰ ὅσα ἄνωθεν ὑπεσχέθην, χρειάζονται τὰ κάτωθεν μέσα.

«α. Σημεῖα παρὰ τῆς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος πρὸς ἐμπιστοσύνην τῶν ὀργανισομένων.

«β'. Ἐξοδα διὰ τοὺς αἰτίους τῆς τοῦ Σουλίου ἀπολαύσεως, διὰ τοὺς ἀποστολοὺς ὅπου θέλει πέμπονται διὰ τὰς ἄνω ῥηθείσας ἐπαρχίας πρὸς τοὺς ἐκεῖ Ἀρχιερεῖς, Ἡγουμένους, Πνευματικούς, Καπετανέους καὶ Προεστοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀπόστολοι θέλει τοὺς ἐγχειρίζουν καὶ ἀπὸ μίαν πίστιν ἐγγράφον καὶ ἐντετυπωμένην ἐξ ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος.

«γ'. Νὰ ἔχω πατένταις ἀρκεταῖς, ἡ ἐξουσίαν νὰ ὀνοματίσω ἀξιωματικούς, ὁπότεν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀρμάτων καὶ ἀνδραγαθίαν μερικῶν, τὸ ὁποῖον ἐμψυχώνει τὸ στράτευμα.

«δ'. Νὰ ἔχω ἀρκετὸν βολύμι καὶ μπαρούτην συναγμένα εἰς τὰ νησία, διὰ νὰ μοιράσω, εἰς ὅσους τότε εὐρεθοῦν παρὸν, καὶ νὰ φέρω καὶ μαζή μου εἰς τὴν μεγάλην ξηράν.

«ε. Νὰ ἤθελε διορισθοῦν εἰς τὴν συντροφίαν μου δύο ἢ τρία ὑποκείμενα, ὁποῦ νὰ γνωρίζουν ἀρκετὰ τὴν ῥωσικὴν καὶ ἑλληνικὴν διάλεκτον.

«ς'. Εἰς τὰ νησία νὰ μὴν ἤθελεν ἔχω κανένα ἔμποδον ἀπὸ τὴν ἐκεῖ τυχοῦσαν Διοίκησιν διὰ τὰ ἄνωθεν ἐπιχειρήματα.

«Ζ΄. Διὰ τὰ βάλω εἰς ἐνέργειαν ὅλα αὐτὰ, τὰ ἤθελέ μοι διορισθῆ ἢ στάσις ἢ εἰς Πάργαν καὶ Ἄγυιαν, ἢ εἰς τὰ νησιά Κάλαμον καὶ Μεγανήσι, τὰ ὅποια εἶναι πλησίον τῆς Ἀκχρανίως.

«Καὶ μὲ ὅλον τὸ βαθύτατον σέβας ὑποσημειωῦμαι

ταπεινότητος δούλος

Χιλάρχος

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ

ὁ ἐκ Θεσσαλίας».

Τιμᾶ βεβαίως τὸν Περραιβὸν τὸ ὑπὲρ πατρίδος αἰσθημα, ἔπερ ὑπηγόρευεν αὐτῷ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀνωτέρω σχεδίου· ἀλλ' ὁμολογητέον, ἔτι μεγάλα ὑπεσχηθῆ, ἀδύνατα ἐξήτησε καὶ ἀναρμυδίως ἀπετάθη. Ἐννοοῦμεν, ἔτι κυρία καὶ μόνη πρόθεσις ὑπῆρχεν ἢ διὰ παντὸς τρόπου ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων, ἰδέα, ἣν ἐπρέσβευσαν καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τῷ 1769, καὶ ὁ Παπᾶ Θύμιος κατόπι, καὶ ὁ Ῥήγας Φεραῖος ἔπειτα καὶ τελευταῖος ὁ Κωνσταντῖνος Ἰψηλάντης· ἀλλ' ἦσαν, ἐρωτώμεν, συγκεχωρημένα τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ρωσσίας τοιαῦτα ἔμμεσα μέτρα; Ἐτι δὲ, καὶ δοθείσης τῆς παραδοχῆς αὐτῶν, δυνατὴ ἄρα ὑπῆρχε τῷ Περραιβῷ ἡ ἐφαρμογὴ, ἔτε οἱ μὲν Ἄγγλοι ἐνεφώλευον ἐν ταῖς Ἰονίσις νήσοις λόγῳ προστασίας, οὗτος δὲ ὑποβλεπόμενος ὑπὸ τούτων ἐπὶ ῥωσισμῷ, ἠναγκάσθη ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Κερκύρας εἰς τὴν Ρωσσίαν; Ὅπως δ' ἂν ἔχη, ἐκ τῶν τοιούτων παραστάσεων χθὲς ἐκείνου καὶ σήμερον τούτου προέκυπτε πάντοτε ἐν ἀγαθόν, ἡ ἐξοικείωσις τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα.

(γ) Γνωστὸς ἐν τῇ Ρωσσίᾳ ὡς « Ἀντῶν Παύλοβιτς ».

(δ) Ὅρα τὸ Γενικὸν Σχέδιον ἐν τῷ παρόντι τόμῳ ἀπὸ σελ. 47—57.

(ε) Ὡσαύτως ἐν τῷ παρόντι τόμῳ ἀπὸ σελ. 27—28.

ΣΕΛΙΣ 4.

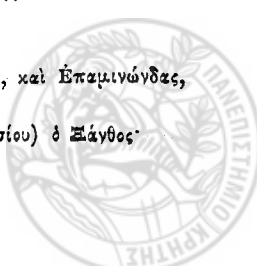
(α) Προσθετέον, ἔτι οἱ διευθυνταὶ ἢ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐταιρίας ἐκαλύπτοντο καὶ διὰ τῆς μετονομασίας, ἢ καὶ δι' ὧν ἐλάβανον ἑκαστος κεφαλαιωδῶν στοιχείων, γινόμενος μέλος τῆς Ἀρχῆς. Οὕτως ὁ μὲν Τσακάλωφ ἔσχε τὰ στοιχεῖα ΑΒ, ὁ δὲ Σκουφᾶς τὰ ΑΓ, ὁ δὲ Νικόλαος Γαλάτης τὰ ΔΔ, ὁ δὲ Κομιζόπουλος τὰ ΕΕ, ὁ δὲ Ἄνθιμος Γαζῆς τὰ ΖΖ, ὁ δὲ Ἀθανάσιος Σέκερης τὰ ΗΗ, ὁ δὲ Ξάνθος τὰ ΘΘ, ὁ δὲ Ἀναγνωστόπουλος τὰ ΙΙ, ὁ δὲ Παναγιώτης Σέκερης τὰ ΚΚ, ὁ δὲ Γεώργιος Λεβέντης τὰ ΛΛ, ὁ δὲ Γρηγόριος Δικαῖος τὰ ΜΜ, ὁ δὲ Νικόλαος Πατσιμάδης τὰ ΝΝ, καὶ τελευταῖος ὁ Ἀλεξάνδρος Ἰψηλάντης τὰ ΡΡ. Φαίνεται δ', ἔτι μετὰ ταῦτα, ἢ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Σκουφᾶ, παρεδέχθη ἡ μετονομασία, διότι οὐδαμῷ εὔρομεν τὸν Σκουφᾶν μετονομασμένον. Εἰς πολλοὺς αὐτῆ ὑπῆρχε καὶ διπλῆ καὶ τριπλῆ καὶ τετραπλῆ, ἕνα γίνηται σύγχυσις μεγαλητέρα. Τοιοῦτοτρόπως ἐγνωρίζοντο ἀλληλογράφοντες·

Μ α ρ τ ἄ κ η ς (καὶ Ἀναστάσιος Βασιλείου) ὁ Τσακάλωφ·

Ἀ λ ἑ ξ ἄ ν δ ρ ο ς Δ η μ η τ ρ ῖ ο υ ὁ Γαλάτης·

Ἄ ν δ ρ ἑ ἄ ς Ἐ λ ε υ θ ε ρ ῖ ἄ δ η ς (καὶ Ἀντώνιος Εὐστρατίου, καὶ Ἐπαμινώνδας, καὶ Εὐστάθιος) ὁ Κομιζόπουλος·

Θ ω μ ἄ τ ῖ δ η ς (καὶ Θουμίδης, καὶ Θεοδωρίδης, καὶ Α. Ἀθνασιου) ὁ Ξάνθος·

Ίωαννίδης (καὶ Ἰωακείμ) ὁ Ἀναγνωστόπουλος·

Ξενοφωντίδης ὁ Πατσιμάδης·

Κοντός (καὶ Ἀναστάσιος Καρίμου, καὶ Καλόβουλος, καὶ Χρυσοδούκατος Ἀριθμῆς) ὁ Παναγιώτης Σέκερης.

Λύσιππος (καὶ Α. Λεονάρδος, καὶ Λαρσάκης, καὶ Α. Λαερτίου) ὁ Λεβέντης.

Ἀρμόδιος ὁ Δικαῖος·

Καλὸς (καὶ Ἀνδρέας Ραδάμανθος) ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ μετωνυμικῷ λεξικῷ τῆς Ἐταιρίας, (Ὅρα Δοκ. Ἱστορ. περὶ τῆς Φιλ. Ἐταιρ. ἐν σελ. 276—280,) ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς ἀλληλογραφίαις μετωνομασμένους.

Γεώργιον Ἀναστασιάδην, καὶ Ἀρίσταρχον καὶ Οἰνοπλουτοῦντα τὸν ἡγεμόνα Μολδαβίας Μιχαήλον Σούτσον·

Πανκώσταν (ἐκτὸς τοῦ Εὐεργετικοῦ, Ἀρχιμανδρίτου καὶ Ἀνήκοντος) τὸν Καποδίστριαν·

Δίκαρον τὸν Νικόλαον Ὑψηλάντην·

Μαυροφόρον τὸν μητροπολίτην Ἰγνάτιον·

Σκοτεινὸν τὸν Θεόδωρον Νέγγρην·

Καρνεάδην τὸν Δ. Ἰεανίτις Καλαματιανόν·

Καθηγούμενον καὶ Νικηφόρον τὸν Ἀναγνωσταρᾶν·

Γεωργίδακ Ἀυσανίου καὶ Βασίλειον Γουλίππου τὸν Λασσάνην.

ΣΕΛΙΣ 5.

(α) Κατὰ πρῶτον ἐθεώρησαν ὡς ἀρμόδιον κέντρον τὸ Πήλιον ὄρος, ἢ τὴν Λακωνίαν· ἀλλ' ὀρθῶς εἶδον ἔπειτα καταλληλοτέραν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου κατέβη περὶ τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1817 ὁ Σκουφᾶς, συνοδευόμενος παρὰ τοῦ Ἀναγνωστοπούλου καὶ τοῦ Χριστοδούλου Λουριώτου.

(β) Συστάσει τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου διωρίσθη ἔπειτα οὗτος ῥωσσικὸς πρόξενος ἐν Γαλαζίφ.

(γ) Ἐδιηγῆθη πρὸς ἡμᾶς ὁ Πέβραιθος, ὅτι, πλήρης ἀγανακτήσεως τότε, ἀπῆλθε πρὸς τὸν Καποδίστριαν, δεινολογῶν τὸ καθ' ἑαυτοῦ μέγα ἄδικον τῆς φυλακίσεως· ἀκούσας δὲ παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰ ληφθέντα μέτρα ἦσαν μίᾳ πολιτικῇ ἀνάγκῃ, ἀπεκρίθη: «Ὅταν ἦναι ἔτσι, ἄς ὑπόφερνα καὶ ἄλλα χειρότερα».

(δ) Ἀπαντῶμεν τοῦτο ἐν τῇ αὐτογράφῳ τοῦ Γεωργίου Λεβέντου βιογραφίᾳ, περὶ τῆς μνημονεύομεν καὶ κατόπι (σελ. 9, σημ. α.) Ὁ Λεβέντης ἦν τότε παρὰ τῷ Πίνῃ.

ΣΕΛΙΣ 6.

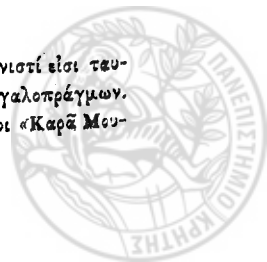
(α) Κατήγετο ὁ Γεώργιος Θ. Λεβέντης ἐκ τῆς κωμοπόλεως Κορακοβουνίου, ἀνακούσης ἤδη τῷ δήμῳ Βρασιῶν τῆς ἐπαρχίας Κυνουρίας, ἀποτελούσης μέρος τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας· ἐγεννήθη δὲ περὶ τὸ 790.

(β) Ὁ Γαλάτης εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐν τινι τῶν κατωτέρων βαθμῶν τῆς Ἐταιρίας, καὶ ὁ Θεόδωρος Νέγγρης ἐτελειοποίησεν ἔπειτα, προάξας εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ποιμένος.

ΣΕΛΙΣ 7.

(α) Ὅρα καὶ ἐν σελ. 161 τοῦ Δοκιμ. περὶ τῆς Φιλ. Ἐταιρ.

(β) Τὸ «τσέρνη» σερβιστὶ, «καρᾶ» δὲ τουρκιστὶ καὶ «μαῦρος» ἑλληνιστὶ εἰσι ταυτοσημαντα· ἔχει δ' ἡ λέξις ἔννοιαν συνακδοχικὴν τοῦ ἀνδρείου, ἄξιου, μεγαλοπράγμων. Καὶ διὰ τοῦτο λέγοντας οἱ Σέρβοι «Τσέρνη Γιώργη», ὡς καὶ οἱ Τούρκοι «Καρᾶ Μου-

«σταπᾶ ἢ Καρᾶ Ἀλλῆ» ἐννόουν οὐχὶ τὸν μελάγχρουν φύσει, ἀλλὰ τὸν μεγαλόκαρδον καὶ μεγαλοურγὸν ἦθει.

(γ) Ἐν τῇ ἰδιογράφῳ βιογραφίᾳ τοῦ Λεβέντου ἀναγινώσκωμεν : « . . . Τόσον πα-
 »λώριος ἦτον ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὥστε ὁ Λεβέντης ἐν ἐσπέρας καθήμενος εἰς μίαν
 »καρέγλαν, καὶ ὀρθοῦ στέκοντος καὶ ὀμιλοῦντος τοῦ Καρᾶ-Γιώργου, τὸ γόνυ τοῦ τε-
 »λευταίου ἀντίκρουζεν εἰς τὴν μύτην τοῦ πρώτου». Νομίζομεν ποιητικὴν ἄδειαν τὸ
 τοσοῦτον ὕψος.

ΣΕΛΙΣ 8.

(α) Κατ' αὐτὴν τὴν νοκτερινὴν συνέντευξιν ἐπαρουσιάσθη τῷ Καρᾶ-Γεώργῳ διὰ
 τοῦ Λεβέντου ὁ Γαλάτης ὡς συναδελφος, βεβαιῶν ἑαυτὸν ἀνεψιὸν τοῦ Καποδιστριαί, ἀ-
 πέσταλμένον δὲ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Χριστιανῶν τῆς Τουρκίας, καὶ παραση-
 μοφόρον τῆς Ῥωσσίας διὰ τοῦ μεγαλοσταύρου τῆς Ἁγίας Ἄννης. Τοῦτο δὲ τὸ πα-
 ράσημον εἰδείκνυε τῷ Καρᾶ-Γεώργῳ, φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους κεκαλυμμένον, λόγῳ μὴ
 δίδῃ ὑπονοίας περὶ τε τῆς οἰκογενειακῆς ἐπιστημότητος καὶ τῆς μεγάλης ἀποστολῆς,
 ἣν εἶχε.

Περὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ σιωπᾶ ἢ ἰδιόγραφος βιογραφία τοῦ Λεβέντου ὑπάρχει
 ὅμως ἀληθῆς, καθ' ἧς ἐλάβομεν διαβεβαιώσεις παρ' ἄλλων προσώπων.

ΣΕΛΙΣ 9.

(α) Τὸ πραγματικὸν περὶ τῆς ἀποστολῆς ταύτης τοῦ Καρᾶ-Γεώργου ἐλάβομεν ἐκ
 τῆς βιογραφίας τοῦ Λεβέντου, ἧς ἤρξατο ὁ ἴδιος περὶ δυσμάς βίου. Διὰ τὸν λόγον
 δὲ αὐτὸν, προλαβόντος τοῦ θανάτου, ἔμεινεν ἀτελής αὕτη, κακῆ τύχῃ, προχωροῦσα
 μέχρι τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ξάνθου εἰς Πετροῦπολιν.

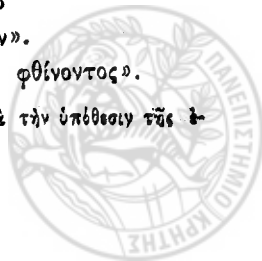
ΣΕΛΙΣ 10.

(α) Ὁ πεπαιδευμένος πρεσβύτερος καὶ μέλος τῶν Φιλικῶν Ζαχαρίας Δινηιᾶν, οἰκο-
 διδάσκαλος ὢν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Μουρουζῶν, καὶ
 λίαν ὑποληπτόμενος ἀνῆρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐποίησε τότε τὸν ἀκίλουθον ἐπι-
 τόμῃον τοῦ Σκουφᾶ.

«Εἴμ' ὑπὸ γὰν φθισίμβροτον, οἴμοι ! τηλόθι πάτρης
 «' Ἄργεος, τὰν κτίσεν εὖ πάρος Ἄμφιλοχος.
 «Οἴμοι ! γειναμένω δ' ἐπεκλώσατο μοῖρ' ὀλοῆ μοι
 «Μὴ δόμεναι θρέπτρα πάτριδι, ἦε φίλοις.
 «Οἴμ' ὡς ἄχθομ', ὅθ' Ἑλλάδι ματέρι φᾶσθαι
 «Οὐκ ἔφθην γῆθος Καλλικράτας δ' οἶά περ.
 «Σώζεσθ' οὖν φίλοι· Ἑλλάς σώζου, φοῖνικος δ' ἄπτου,
 «Κ' οὐ κυπαρίττοιο· ἔγρευο δ' ὡς τάχιον.
 «Νῦν μὲν ἰαύω νήδυμα βοσπωρικῶ ἐν ἀνάπλω·
 «Ἔστατα δ' αὖ δείξιμι' Ἑλλάδος υἷα ἔνθουν».

αἰωὴ ἑκατομβαιῶνος φθίνοντος».

Κατάλληλος καὶ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ προσώπου καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐ-

ποχῆς, ἐστεφανωμένος δὲ μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας τῆς σωτηρίας τῶν φίλων καὶ πατρίδος, ὁ ἐπιτόμβιος οὗτος, ἀδύνατος ἄλλοτε ἐγχαραχθῆναι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀσιδίου Σκουφᾶ ἐν τουρκικῇ χώρᾳ, κοσμῆσαι βεβαίως τὸ μνημεῖον, οὐ τὴν ἀνέγερσιν ὀφείλει ἡ Ἑλλάς, καθ' ἃ σημειώσαμεν ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος Μέρ. Α'.

(6) Ὁ Ἀνδρόνικος ἐτελεύτησεν ἀώρως κατὰ τὰς ἀρχὰς μαΐου τοῦ 1820. Ὁρθῶς ἔγραφε περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ξάνθον ὁ Κομιζόπουλος τῇ 13 τοῦ ἰδίου μαΐου : « . . . » ἔχασαμεν ἓνα καλὸν φίλον». Καὶ ἦτο πραγματικῶς μία τῶν χρηστῶν τῆς πατρίδος ἐλπίδων οὗτος.

ΣΕΛΙΣ 11.

(α) Ἴδου ἡ τόση εὐχάριστος ἀπάντησις τοῦ Μιλόση.

« Πρὸς τὸν ἡγαπητόν μοι φίλον Γεώργιον Ὀλυμπίτην.

Τῇ 12 Μαρτίου 1818 Βελιγράδιον.

« Τὰ ὅσα μοι ὠμίλησεν ὁ Γεώργιος Εὐαγγελίδης περὶ τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως διὰ τὴν αὐθενταίαν σας, ὅταν ἀποφασίσετε καὶ κάμετε ἐκεῖνο, ἐγὼ εἶμαι σύμφωνος εἰς κάθε τι. Τοῦτο νὰ τὸ ἤξεύρετε βεβαίως, ὅτι εἰς κάθε χρεῖαν θέλω σᾶς εὐρεθῆ, καὶ ἔσσεσθε ἀμέριμνος. Τὴν φραμιλίαν σας ἂν θελήσετε νὰ τὴν στείλετε εἰς ἐμένα, σᾶς βεβαιῶ, ὅτι θέλει ἔχει τὴν κάθε ἡσυχίαν τῆς, ὡς καὶ τὸ ἴδιόν μου ὀσπῆτιον. Σᾶς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς καὶ μένω.

Ὁ φίλος σας

ΜΙΛΟΣΗΣ ΟΜΠΡΕΝΟΒΙΚ,

Ἐπιτηρητῆς καὶ Ἀρχιστράτηγος Σερβίας.»

ΣΕΛΙΣ 12.

(α) Ἴδου τὸ ἄλλο τοῦ περιέργου αὐτοῦ ὑπομνήματος τοῦ Νέγγρου.

« Σεβαστοὶ φίλοι.

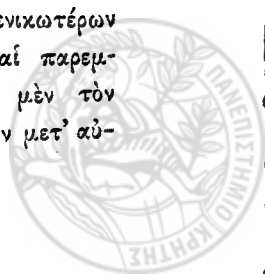
« Καθ' ὅσα συνωμιλήσαμεν ὁ φίλος Ἀθανασιάδης καὶ ἐγὼ περὶ διατάξεως τῶν ἐδῶ πραγμάτων, ἐξέθεσα τὸ δικαιοτηρικὸν ἐγγράφον, περὶ τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐνεργείας τοῦ ὁποίου ἤδη φροντίζομεν, τὰ κατὰ μέρος πάθη προοικονομοῦντες. Καλὸν δὲ στοχάζομαι νὰ ἐγράφετο παρ' ὑμῶν πρὸς τοῦ Βουκουρεστίου καὶ Ἰαίου τὰ Κριτήρια, νὰ διατάξωσιν ἐκ συμφώνου ἐμπορικὴν τιν' ἀδελφότητα, ἐξ ἧς νὰ ὠφελῶνται αἱ ἡμέτεραι δύο Κάσσαι, αἵτινες καλὸν ἴσως ἦτον νὰ ἐνωθῶσι, καὶ, ὡς μία λογιζομένη, εἰς Βουκουρέστιον νὰ εὐρίσκηται, καὶ πρὸς ἐκείνην ν' ἀποδίδῃ τὸν ἐνιαύσιον λογαριασμὸν ἢ τοῦ Ἰαίου. Τοιαύτη ἐμπορικὴ ἀδελφότης καὶ ἠθικῶς πιθανὸν νὰ ὠφελήσῃ. Ἡ Δακία, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εἶναι τὸ ἐπισφαλέστερον μέρος, ἀφ' ὅσα, τῆς Ἑλλάδος τοῦλάχιστον, ἀδελφοῦς περιέχουσι. Ἄλλοῦ δ' Τοῦρκος καὶ ἀπὸ τὴν

γλώσσαν και ἀπὸ τὰ ἐνδύματα διαστέλλεται· ἐνταῦθ' ὅμως διοικεῖ φορῶν προπωπεῖον ἑλληνικόν. Καὶ ἐκεῖ μὲν ἐμπνέει φθῶν και συστολήν, ἐνταῦθα δὲ θάρρος και ἀδιαφορίαν. Ἐπειτα ἐκεῖνος ὄχι μόνον νὰ συλλάβῃ τὴν ὑποψίαν δυσχερῆς, ἀλλ' ἀκόμη και νὰ τὴν ἐξιχνιάσῃ δυσχερέστερον· αὐτὸς δὲ και εἰς τὰ δύο εὐεπηβολώτερος. Καὶ τέλος, ἀλλοῦ μὲν ὁ Ἕλλην διασώζει ἐθνικὸν χαρακτῆρα· και, ὅσον ἐμπαθῆς ἂν εὐρεθῆ, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὸ πρὸς τὸν ὁμογενῆ ἀπάνθρωπον τῆς διοικήσεως, συγκεντρούμενος ἑαυτῷ, φύσει συναισθάνεται και οἰκτον και ἀπέχθειαν· ἐνταῦθα δ' ὄχι μόνον αὐτοφεί δὲν βλέπει τηλικαῦτα οἰκτρὰ και θεοστυγῆ θεάματα διὰ τὸ ἡσυχότερον τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ, τὸ χεῖριστον, ὁ ἠθικός του χαρακτῆρ ἀλλοίωσιν ἔπαθε. Τῆς Δακίας μεγίστη μὲν ἡ ἠθικὴ ἀπώλεια, οἱ δὲ κοινωνικοὶ δεσμοὶ ἀτελέστατοι. Οἱ Δᾶκες ἐν γένει θηρεύουσιν ἡδονὰς βαναύσους, και οὐδὲ γνωρίζουσιν ἕτερόν τι, εἰμὴ ὑπεροχὴν δυναστικὴν. Ὅθεν, φιλήδονοι ἄνθρωποι και ἡ δούλοι ἡ δεσπόται ὑπὸ ἀσθενεστάτην διοίκησιν, οἷα ἡ αὐθεντικὴ, ἔπεται νὰ εἶναι χαμερπεῖς και ἐπηρμένοι και πανοῦργοι και φιλοχρήματοι, ἐφ' ὅσον μάλιστα ὑπερβαίνει ἡ πολυτέλεια τὰ σταθερὰ αὐτῶν εἰσοδήματα. Ἀλλ' οἱ ἐνταῦθα ἐρχόμενοι Γραικοὶ, ὄχι βέβαια ἐκ τῶν κρειττόνων τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἴσως ἴσως ἐκ τῶν ἐσχάτων ἠθικῶς ὄντες, και οὐχὶ πλούσιοι, διὰ νὰ ζήσωσιν ἐν ἡσυχίᾳ και ἐπομένως ἀνεπιδεεῖς νὰ συναναφύρωνται μὲ τοὺς Δάκας, ἀλλὰ πένητες, διὰ νὰ κερδήσωσιν ἐρχόμενοι, και ἐν ἀνάγκῃ ἀκολούθως μὲ ἐκείνους νὰ σχετίζονται πολυειδῶς, και ἐξόδων πολλῶν χρῆζοντες διὰ τῶν ἐνταῦθα τὸ πολυέξοδον, φύσει προσεπιλαμβάνουσιν ἀναμιγνύμενοι ἐκείνων τὰ ἐλαττώματα, (κατὰ λόγον βέβαια τῆς ἐπιμιξίας,) τὰ ὁποῖα πρὸς ἀλλήλους μεταχειρίζονται, κατὰ τε ἦθος και κατὰ σύστημα ἀκαταπαύστως ἀντικρούμενοι. Ὅστις εἰς ταῦτα προσεπιθέσῃ και ὅσον ἐξαχρείωσεν ἡ διετὴς διατριβὴ τοῦ μισογενοῦς τέρατος, (ἐνοεῖ τὸν Ν. Γαλάτην,) συλλαμβάνει, νομίζω, κακίστην περὶ τῶν ἐνταῦθα Γραικῶν ἰδέαν, οἷαν συλλαβὼν, ἐξ ἐνὸς μὲν ἐστοχάσθη ἐπικινδυνον νὰ προσφέρω ἐξ αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, εἰμὴ ὅσους τὸ τέρας ἀτάκτως και προθυστέρως κατήχησε, και ὅσους ὀλιγώτερον διεφθαρμένους ἐπιτύχω· ἐκ θατέρου δ' ἔκρινα χρέος μου, ἐφ' ὅσον δὲν διατάξετε ὑμεῖς τὰ ἐνταῦθα, νὰ προσδιατεθῶ, ὥστ' ὄχι μόνον αἱ παρεμπίπτουσαι ἀταξίαι νὰ ἐμποδίζονται ἐν χειρῷ, ἀλλὰ και ἠθικῶς τι νὰ ὠφελῶνται βελτιούμενοι. Μετεχειρίσθη δ' ὡς νόμους ταῦτα.

«Α^ο. Νὰ μετκινήσω ἐντεῦθεν, ὅσους τῶν ἀδελφῶν δυνηθῶ, ἀλλὰ χόσε διευθύνων, ὑπὸ ἐτέρων τὴν ἐπιστασίαν, ὥστε μεριζόμενοι μὲν εὐοικονομητότεροι νὰ γίνωνται καὶ ἐξ ἀγαθῶν παραδειγμάτων νὰ σωφρονίζωνται, νὰ λείπωσι δ' ἐντεῦθεν ἄλλως, ὅπου ἡ νομικὴ ἀναρχία αὐξάνει τῶν τοιούτων τὸ ἐλεύθριον φρούραγμα. Οὕτω τὸν Λασσάνην, οὐπω ἠθικῶς διαφθαρέντα ὡς ἄσχετον, μολυνόμενον δὲ παρὰ τοῦ τέρατος, ἄφησα νὰ μεταβῆ, ἐφόδια δούς, ὅπου αἱ πρόωροί του ἐπιθυμῖαι παρέφερον· καὶ ἰδοῦ, ὡς μανθάνω, καθημερινῶς τελειοποιεῖται. Οὕτω τὸν Δημήτριον Κουτμάν, οἰνοπότην, ταραξίαν, ψεύστην καὶ ἀσυνειδήτον, παρέδωκα, δούς τὰ ἐφόδιά του, τῷ Πεντεδέκῃ, καὶ ἀπελθόντα μετὰ τοῦ τέρατος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως μανθάνω. Οὕτω τὸν Ἀναστάσιον Ῥαψανίτην, χρηστοθήτη καὶ ἔμφορον, δούς τὰ ἐφόδιά του, διεύθυνα, ἀτελῆ ὄντα, πρὸς τὸν Φαρμάκην, ὅστις ἰδὼν πέρυσιν ἠθέλησεν ἀπὸ Βεσσαραβίας νὰ παραλάβῃ, ὁ δ' ἐξακολουθῶν τὸ τέρας τότε δὲν συγκατένευε, καὶ ἐπιστρέψαντα ἔπεισα πρὸς γνῶμην τοῦ τέρατος, ἐξοργισθέντος ἐπὶ αὐτῷ τούτῳ κατ' ἐμοῦ ἀκολούθως. Οὕτω τὸν Στέργιον κτλ. κτλ. Δὲν ἀνέφερον δὲ πρὸς ὑμᾶς τακτικῶς περὶ τούτων, ὡς καὶ περὶ παντὸς διατρέχοντος, μὴ γνωρίζων τὰς θελήσεις σας, ἀμφιβόλλων περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἀποστολῆς τῶν γραμμάτων, καὶ, τὸ ὅποιον ἐν εἰλικρινεῖα διαλεγόμενος δὲν πρέπει νὰ σιωπήσω, ἐφ' ὅσον τὰ γαλατικὰ ἀπαρεμποδίστως διέτρεχον, σκοτιζόμενος, περιέμενον, εἰς ἓν μόνον κινούμενος, νὰ πληροφορηθῶ τῶν γενικωτέρων τὴν ἀληθῆ διάθεσιν.

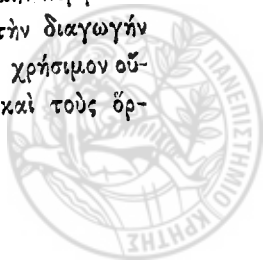
«Β^ο. Νὰ σχετίζωμαι μ' ἕκαστον τῶν ἀδελφῶν ἐξοικειούμενος, ὡσθ', ὡς φίλος μᾶλλον, (ἐτέραν τινὰ μὴν ἔχων δύναμιν,) διαλεγόμενος νὰ ἐμπνέω ἀρετῆς ἔρωτα, (καθότι εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς ὅλοι εὐδοκιμοῦσι περίπου,) καὶ συγκατάβασιν πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς λόγους μου. Δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ πειρασμοὺς ὑπέφερα, καὶ εὐένδοτος ὢν πολυλά παρέβλεπον, εἰς μόνα τὰ οὐσιωδέστατα ἐναντιούμενος ἐκ τοῦ προφανοῦς καὶ φαινόμενος μᾶλλον ἐδικὸς των ἢ ἐδικὸς σας κατὰ σύστημα, ὥστε νὰ διοικῶνται, διοίκησιν αἰσθανόμενοι ὑπὲρ τοὺς δύο χρόνους καὶ ἥμισυν.

«Γ^ο. Μηδεμίαν λαβὼν ὑμετέραν ἐπιταγὴν περὶ γενικωτέρων πραγμάτων, διὰ νὰ μὴν παρέλθωσι διόλου ἀνωφελῶς αἱ παρεμπροσθεῖσαι περιστάσεις, ἐστοχάσθη νὰ περιορισθῶ πρὸς μὲν τὸν παρ' ἐμοῦ 787ρ, ἀναπτύσσων διὰ τῆς συνήθους τῶν ἡγεμόνων μετ' αὐ-

τοῦ συνεγεστάτης καὶ τακτικῆς περὶ τῶν κατ' Εὐρώπην ἐμφανίσεως τὴν ἀνάγκην, ἣν οἱ τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνες αἰσθάνονται. νὰ περιβάλ-
 πωσι τοὺς λαοὺς, γνωρίσαντες, ὅτι, ἐφ' ὅσον ἀγαπῶνται οἱ θρόνοι,
 ἐπὶ τοσοῦτον δὲν διακινδυνεύουσι. Σκοπὸν εἰς τοῦτο εἶχον κατ' ἀρ-
 χὰς μὲν νὰ μετριάσῃ ὅπωςοῦν ἢ τὸ γένος καταπιέζουσα τυραννικὴ
 ἀναρχία διὰ τῆς ποιᾶς συστολῆς τῶν ὑπαλλήλων τυράννων ἀκολού-
 θως δ', ὀφέποτε ἐγκρίνητέ τιν' ἀλλοίωσιν, ὡς προέγραφον, παρευρε-
 θείς, ὅτι σκοπὸς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης δὲν εἶναι κατὰ τοῦ θρόνου,
 ἀλλὰ τῆς ὑπαλλήλου τυραννίας νὰ ἐμφανίσω κατ' ἀλληλουχίαν τῶν
 ἤδη ἐμφανιζομένων, καὶ ἔτοιμον αὐτὸν ἔχων ν' ἀπατώ, καὶ ὁ και-
 ρὸς νὰ ἐξαγοράζηται, ὡς προέλεγον. Ἄν ἡ ἀρτίτυπος μοναρχικωτέρα
 τοῦ Φαναρίου διάταξις ἦναι ἐν μέρει συνέπεια τοῦ ἐμπνευσθέντος
 αὐτῷ φητοτάκτου, εὐτυχῆ ἴσως ἀποδεικνύει κατὰ μέρος ἀπόδοσιν
 τοῦ ἔργου μου, ὅπερ τεκμαίρομαι ἄλλως καὶ ἀπὸ ὅσων δεικνύει εὐα-
 ρέστησιν εἰς τὰ ἐντεῦθεν ἐμφανιζόμενα πολιτικά. Ἐκτελῶ δὲ τοῦτο
 εἰς ἤδη ἔτη κατὰ συνέχειαν, διατηρήσας ἐπὶ ἄλλοις λόγοις σχέσιν μετὰ
 τῶν ἐχόντων τὴν τοιαύτην αὐθεντικὴν ἀλληλογραφίαν. Ἄν ἐγκρί-
 νητε καὶ ἀπὸ τῆς Βλαχίας τὸ τοιοῦτον νὰ γίνηται, ἰδεάσατέ μοι νὰ
 διοργανίσω, ἂν δύναμαι, ὥστε κατὰ τὴν ἐπινοηθεῖσαν μέθοδον νὰ ἐ-
 ξακολουθῆ ἐκείθεν μετὰ τὴν ἐντεῦθεν διακοπὴν, ἢ καθ' ὅποιον τρό-
 πον θεωρήσητε. Πρὸς δὲ τὴν Μολδαυίαν περὶωρίσθη νὰ συμπλέξω φα-
 τριαν τοπικὴν ἰσχυράν, πρὸς τὴν ὁποίαν νὰ φυλάξω ἰδιαιτέραν σχέ-
 σιν, χωρὶς ὅπως ν' ἀποξενωθῶ διὰ τοῦτο τῶν λοιπῶν, διὰ τοὺς λό-
 γους τοῦ ἐνδεχομένου περιποιούμενος ἐνταῦθα δύναμιν καὶ εἰς τὰ γει-
 τνιάζοντα μέρη γνωρίζομενος.

«Ἀδελφοὺς δ' ἐχειροτόνησα ἐν ὄλοις ὀκτώ, τὸν Λεβέντην, τὸν ἰα-
 τρὸν Καρνεάδην, τὸν Στέργιον, τὸν Πολυένην, τὸν Φοιβαπόλλωνα, τὸν
 Διογενίδην καὶ τὸν ἰατρὸν Εὐστάθιον. Τὸν μὲν Λεβέντην, διότι αὐ-
 τὸς πρῶτος πρὸ δύο ἡμισυ χρόνων ἤδη, τοὺς δύο ὅρκους παραλα-
 βὼν ἄνευ κατηγήσεως παρὰ τοῦ τέρατος ἐξώρισέ με· ἀκολούθως δ'
 ἐγὼ τελειοποιηθεὶς, ἀναγκαῖον ἔκρινα νὰ τελειοποιήσω τὸν ἄνθρω-
 πον. Τὸν Καρνεάδην δὲ, διότι ἔλθων ἀπὸ Εὐρώπην καὶ ἀχρηματῶν,
 ἔχων δὲ διόλου ἀδιάφθορον τὴν καρδίαν, ἐστοχάσθη νὰ μὴν περιμείνω
 πολὺ, μήπως προλαβὼν διαφθαρῆ, ἀλλὰ νὰ κανονίσω τὴν διαγωγὴν
 του, εἰς τὸν πρακτικὸν βίον εἰσερχομένου, κατηγῶν καὶ χρήσιμον οὖ-
 τω πρὸς τὸ γένος ἀπεργαζόμενος. Τὸν Στέργιον, διότι καὶ τοὺς ὄρ-

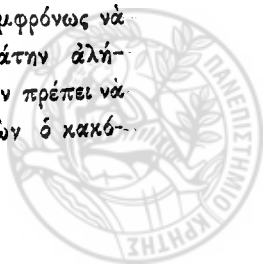
κους προλαβῶν ἔκαμε καὶ τὸ ἀλφάβητον εἶχε· ἄλλως δὲ, πλήρη ἐν-
 θουσιασμοῦ ὄντα, μετακαλεσάμενος καὶ τσελιοποιήσας, ἐξαπέστειλον
 ἐντεῦθεν, δούς ἐφόδια, ὅπου ἤθελησε. Τὸν Πολυένην, σπουδαῖον, ἐμ-
 βριθῆ φιλέλληνα καὶ ἐνάρετον ὁμογενῆ γνωρίσας κατήχησα. Τὸν Φοι-
 βαπόλλωνα, ἀφ' οὗ ἰκανὸν καιρὸν ἐμπόδισα νὰ κατηχήσῃ ὁ Βερνάρ-
 δος, τέλος δὲ κατηχηθέντα παρ' αὐτοῦ καὶ μὴ θελήσαντα τὸν τρί-
 τον ὄρκον νὰ κάμῃ ἀπὸ δειλίαν, ἰδεασθεῖς δὲ παρὰ τοῦ Βερνάρδου
 καὶ μετακαλεσάμενος καὶ ἐνισχύσας ἐξεπεραίωσα. Τὸν Διογενίδην, ἔ-
 χοντα καὶ αὐτὸν πρὸ πολλοῦ ἰδέαν τιν' ἀμυδρὰν τῆς ἐταιρίας παρὰ
 τε τοῦ τέρατος καὶ τοῦ Λασσάνη, ἐτοιμασθέντα παρὰ τοῦ ἀρχιμαν-
 δρίτου Γρηγορίου καὶ πρὸς με σταλέντα, διὰ νὰ κατηχηθῆ ῥητῶς
 κατὰ τὴν θέλησίν του παρ' ἐμοῦ, κατήχησα, ὡς εἶπετο. Τέλος δὲ πάν-
 των τὸν ἱατρὸν Εὐστάθιον, καλῶς τραφέντα, εἰς τῆς Εὐρώπης τὰ
 φῶτα ἐπὶ πολλὸ ἐντροφῆσαντα, εὐτάκτως βιοῦντα, φιλογενῆ, μέτριον
 μὲν νοῦν ἔχοντα, ἀλλὰ μεθοδικὸν καὶ ἐνάρετον ὄντα ἀρκετὰ, κατή-
 χησα. Προσθέσατε καὶ τὸν Νικόλαον Πελοποννήσιον, παρὰ τοῦ τέρα-
 τος προκατελημμένον περὶ παντὸς πράγματος, ὅτι διώρισα τὸν Γ.
 Γάτσον καὶ ἐτελειοποίησα. Βλέπετε ἤδη, ὅσους ἐναρέτους προσέφερον
 πρὸς ὑμᾶς, δύο ἱατροὺς καὶ ἓνα λόγιον, καὶ ὅσους εἶπετο νὰ μὴν ἀ-
 μελήσω· ἐξ ὧν τὸν Λεβέντην καὶ ἂν δὲν διέτρεχον τὰ εἰρημένα, καί-
 τοι θηλυμανῆ ὄντα, καὶ, ὡς προέλεγον, εἰς ὅσα κατὰ πρώτην προσ-
 βολὴν ἐγκρίνει, ἀμετακινήτως ἐμμένοντα, πιθανὸν νὰ προσέφερον ἐπὶ
 λόγῳ τῆς πολιτικῆς του θέσεως καὶ τῆς κράσεώς του τῆς ἐντελῶς αἰ-
 ματώδους, ὅστις, ἂν εἰς λάθη ὑπόκειται, καὶ εἰς μεγαλουργίας ὁμῶς
 δὲν εἶναι ἀνάξιος, ὡς οἴδατε.

α' Ἀταξίας δ' ἀδελφῶν οὐσιώδεις εἶδον, ἐκτὸς τῶν τοῦ τέρατος ἐ-
 κείνου.

α Δ' Τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐνταῦθα διατριβὴν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ τέρατος,
 ἥτις θεωρητέα ὡς ὀλόκληρος ἀταξία καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν. Ἐλ-
 θὼν κατήχησεν ἀνεξετάστως τὸν ἀρχιμανδρίτην Σεραφεῖμ, μελετῶν
 νὰ κατηχήσῃ ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς ἡγουμένους, διὰ νὰ ἐπωφεληθῆ ἐκ
 μὲν τοῦ προσεχοῦς, σφετεριζόμενος τοῦλάχιστον τὰς πρὸς ὑμᾶς των
 προσφορὰς· ἐπομένως δὲ νὰ συστηθῆ εἰς τὰ ἱερὰ καταγῶγια τοῦ Ἄ-
 θωγος καὶ ἐκείθεν νὰ πλουτήσῃ, κατηχῶν, τίς οἶδεν, ἂν ὄχι ἅπαντας
 τοὺς μονάζοντας. Κατ' αὐτὰς ἐστοχάσθην νὰ τὸν συμβουλεύσω τὰ δέον-
 τα, ἅμα δὲ νὰ τὸν ἐκφοβίσω, διὰ νὰ παύσῃ κατηχῶν, ἄχρις ὅτου

νὰ ἔλθῃ ὁ περιμενόμενος τότε Ἐθνακσιάρχης· ἀλλ' οἱ λοιποὶ ἀδελφοί, τοὺς ὁποίους προκτέλαβον, διὰ νὰ τὸν προσέχωσιν ὀπισθοῦν, μετεχειρίσθησαν καὶ τινὰς τρόπους, ἐξ ὧν, ὡς μεμολυσμένην ἔχων τὴν συνειδήσιν, διαφόρους συνέλαβεν ὑποψίας, καὶ τὰς ὁποίας ὡς περιττὰς ἀπολύτως θεωρουμένας παρτρέχω. Διάφορα λοιπὸν ὑποπτευόμενος τότε καὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του μάλιστα, ἀπεμακρύνθη ἐμοῦ τέλεον. Ἦναγκάσθην μετακαλέσας νὰ τὸν περιποιηθῶ παντοιοτρόπως, νὰ ἐξοικονομήσω τὴν παρεμπροσθῶσαν ἀηδεστάτην διαδικασίαν μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῆς νύμφης του, (τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως περιέθαλψα διὰ χρηματικῆς καὶ πολιτικῆς βοηθείας, ἀποσπάσας ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τὰ μέλη, τῶν ὁποίων ἤρξατο κατ' ἀνάγκην νὰ ζητῆ τότε τὴν εὐνοίαν,) ν' ἀποδείξω, ὅτι, ἐξ ὧν μοι λέγει, συνάγεται μᾶλλον, ὅτι ὁ ἀδελφός του ὄχι μόνον εἶναι ἐν τοῖς οὖσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς μεγάλας ἐργασίας ἐπιτετατὸς νὰ προσεκλήθῃ, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δὲν ἰδεάζει, ποῦ εὐρίσκειται, καὶ ὅτι πρόθυμός εἰμι νὰ συντελέσω εἰς τὸ νὰ λάβῃ εἰς Βλαχίαν ἐν μοναστήριον. Ὁ δὲ μαλαχθεὶς οὕτως ἐξεφράζετο καθαρώτερον. Τότε εἶπέ μοι, ὅτι, ἀγκαλιὰ γνωρίζῃ τοὺς ἐγκριτωτέρους ἀδελφούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σέκερην, Ἀναγνωστόπουλον, Τσακάλογλου καὶ τινὰ ἕτερον, ὡς ἐνθυμοῦμαι, καὶ ἂν ποτε κακοπάθῃ ὁ ἀδελφός του, αὐτοὶ ἐφορεύοντες ἀπὸ μέρους ὑμῶν ἐκεῖ, ἐργάσαντο ταῦτα· αὐτὸς ὅμως ὅτι εἶναι μὲ δύο γνώμας, ἢ νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτοὺς καὶ τὸν Πεντεδέκαν, εὐθὺς ἐκδικούμενος, ἢ ἐμβυσοδομεύων, ὅταν εὐτυχίῃ τὸ ἔθνος, νὰ ζητήσῃ λόγον παρ' αὐτῶν καὶ ὑμῶν ἐπισήμως· ὅτι φοβεῖται παρὰ τῶν ἐνταῦθα ἀδελφῶν μὴ κακοπάθῃ καὶ διὰ τοῦτο φυλάσσεται, οὐδὲ καφὲν θέλων νὰ πῆ αὐτῶν, εἰμὴ παρ' ἐμοῦ· ὅτι οἱ λοιποὶ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὁ συγγενὴς καὶ φίλος Κόμης Καποδίστριας, ἰδεάσθησαν νὰ ἐκδικηθῶσιν, ἂν συμβῇ τι εἰς αὐτοὺς, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ὡμίλει καθ' ὑμῶν φέρων εἰς ἔνδειξιν τῶν λεγομένων τὴν ἀδιαφορίαν σας πρὸς τὴν ἀχρηματίαν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τὴν ἀμέλειάν σας περὶ τῶν τοῦ Βουκουρεστίου ἀδελφῶν. Τότε ἐπρότεινέ μοι νὰ δώσῃ βαθμὸν ἀνώτερον ἀποκριθεὶς δ', ὅτι πρὶν τῶν ἀναλόγων ἐκδουλεύσεων δὲν δέχομαι ἀμοιβὰς, ὑπονοήσας τι, ἐσιώπησε. Τὸν παρεκάλεσα νὰ μὲ καθοδηγήσῃ εἰς τὸ νὰ οἰκονομῶ τὰ ἐνταῦθα ἐντέχνως, διὰ νὰ μὴν ὑποπέσω εἰς τὴν ἀγανάκτησίν σας· ἐθαύμασε διὰ τὴν μικροψυχίαν μου, πολλὰ περὶ τούτου λέγων καὶ παραλογιζόμενος, καὶ τέλος ἀνεχώρησε. Τόσον μόνον ἔκτοτε παρετήρησα, ὅτι συνέτριψε

καὶ συνέπινε μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Ἐν τούτοις, ἐξ ὧν ἔβλεπον, ἐσυλλογίζομην μὲν, ὅτι ἡ κοινὴ ἀσφάλεια μετὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κακεργάτου τούτου πολυειδῶς δὲν συμβιβάζεται, οἱ ἐξῆς ὅμως λόγοι συνέστελλον με, ὥστε νὰ μὴν τολμήσω νὰ ἐνεργήσω τὰ δόξαντα. Πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδέποτε ἔλαβον ἄδειαν νὰ ἐνεργῶ κατὰ τὴν χρείαν ἐνταῦθα· ἔπειτα, ὅτι ὑμεῖς, ὡς ἐπληροφορήθητε τὰ περὶ τοῦ ἐνός, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἄλλου τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἐπόμενον, μάλιστα, ὅτε ἀπεφασίσατε περὶ τοῦ ἐνός νὰ ἐνεργήσητε· καὶ τέλος διατάξαντες τὰ περὶ ἐκείνου, περὶ τούτου δὲν εἶδον τὴν παρμικρὰν φροντίδα· ἄρα δὲν τὸν καταδικάζετε· ἄρ', ἂν ἐγὼ τι κατ' αὐτοῦ ἐνεργήσω, ἂν μοι προβάλητε μίαν ἡμέραν αὐτὸν τὸν λόγον, δὲν ἔχω ν' ἀπολογηθῶ· ἄρ' ἐνοχοποιούμενος, ἐμφαίνω συγχρόνως πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τηλικαύτην ἄνοιαν, ὥστε νὰ μὴ δύναμαι νὰ κάμω τόσον μικρὸν συλλογισμόν. Ἄλλ', ἐπειδὴ τὸ κακὸν ἀπῆτει διόρθωσιν, ἐξ ἐνός μὲν διώρισα τὸν ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον καὶ τὸν Γ. Γάτσον νὰ ἐμφανίσωσι πρὸς ὑμᾶς τὰς κατὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀδελφῶν μελέτας του, κτλ. ἐκ θαπέρου δὲ, μετακαλεσάμενος ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς καὶ προτείνας τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον, διώρισα, συνελθόντες νὰ συσκεφθῶσιν ἐν θεοφοβίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου· νὰ μὴν ἐνεργήσωσιν ὅμως, πρὶν μὲ ἰδεάσωσι· γνώμην δὲ παρ' ἐμοῦ εἰς τοῦτο νὰ μὴ περιμένωσιν, ἐπειδὴ (ἕτερος λόγος τῆς συστολῆς μου) προλαβὼν ὁ κακεργάτης οὗτος καλόγηρος ἐπαρουσιάσθη πρὸς τὸν αὐθέντην Καρατσᾶν, καὶ δικαιολογῶν τὸν ἀδελφόν του, ἀπέδωκεν εἰς ἐμὲ, οὕτω ἰδὼν με ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅσα ἀπευκταῖα ὅτι ἐμελέτων κατὰ τῆς Ὑψηλότητός του· ὥστε, φύσει μικρόψυχος ὁ Καρατσᾶς, περίφοβος γενόμενος, ἔσπευσε νὰ πληροφορηθῆ παρὰ τοῦ ἐκεῖ βρωσικοῦ Κονσολάτου τὴν κατὰ τοῦτο ἀλήθειαν· ὅθεν πληροφορηθεὶς ἠσύχασε, καὶ ὅθεν ἐν καιρῷ ἰδεάσθη. Εἰ καὶ κατ' ἀδελφοῦ πάθος δὲν τρέφω, ὡς χρεωστῶ, ἀλλ' ἐπειδὴ φύσει συναισθάνομαι ἐμαυτὸν ὄχι ἀνώτερον ἐκδικητικῶν παθῶν, καὶ μετὰ πόνου συνέβη νὰ τὰ ἀναχαιτίσω, ἐν εἰλικρινείᾳ ὁμολογῶ, ὅτι καὶ ἐφοβήθη, μήπως ἡ καρδιά μου ἀπατήσῃ τὸν νοῦν μου σκεπτόμενον· δι' ὃ καὶ δὲν ἐτόλμησα νὰ συσκεφθῶ· οἱ δὲ συνελθόντες, οὔτε νὰ σκεφθῶσιν ἠδυνήθησαν, οὔτε ἐμφρόνως νὰ προσφερθῶσι κατάρθωσιν, ἀποδείξαντές μοι ἀναγκαιοτάτην ἀλήθειαν, ὅτι εἰς μόνην τῶν πολλῶν ἀδελφῶν τὴν κρίσιν δὲν πρέπει νὰ καθυποβλάλλωνται ὑποθέσεις. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπανελθὼν ὁ κακός

Βουλος εἶπέ μοι, ὅτι ἀναχωρεῖ διὰ Γαλατσίου εἰς Βασιλεύουσαν, καὶ ὅτι θέλει ἐξοδα πολλά. Ἔδωκα αὐτῷ ἀρκετὰ ἄλογα τῆς πόστας ἀνεξόδως καὶ πεντακάσια γρόσια, τὰ ὅποια ἐπέστρεψέ μοι διὰ τοῦ Παρισιάδου, ὡς ὀλίγα. Διέτριψεν ἡμέρας ἀκόμη ἐνταῦθα, ἐξυθρίζων με καὶ ἐπαπειλῶν ὄχι μικρά. Τέλος μετακαλέσας, με θάρρος ὠμίλησα, μεταχειρισθεὶς ἀποτόμους λέξεις, ἐκτὸς ἀπειλῶν, διὰ νὰ μὴν αὐξήσω τὰς ὑποψίας του· καὶ οὕτω ταπεινωθεὶς καὶ ἔνδακρυς σχεδὸν νὰ μὲ ἐγκωμιάζῃ ἤρξατο, ἤρωα ἀναγορεύων με. Τότε καὶ ἐγὼ μετανοήσας, ἐφ' οἷς ἐπρόφερον δῆθεν, ἐσυμβιδάσθημεν, φιλικῶς συνομιλήσαντες ἱκανὸν χρόνον. Ἐπρότεινε νὰ μὲ προάξῃ εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ὑπήκουσα· μ' ἐχειροτόνησεν εἰπὼν, ὅτι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως μοι στέλλε τὰ ἔγγραφα. Τὸν παρεκίνησα ν' ἀπέλθῃ, καὶ παραλαβὼν τὰ χρήματα κτλ, πρῶτ' ἀνεχώρησεν εἰς Γαλάτσι, ὅπου, ὅ,τι ἔπραξεν, οἴδατε. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἀποδημίας του ἔρχεται αἰφνης ἕνας ἀνάξιος κατὰ πάντα φαινόμενος ἀδελφός, παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου χειροτονηθεὶς, ὁ Βασίλειος Κρῆς ἢ Συμυρναῖος, καὶ μοι προσφέρει ἔγγραφον ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ τοῦ Βερνάρδου πρὸς τὸν εἰς Γαλάτσι ἀδελφὸν Πρασσᾶν, νὰ ὑπογράψω καταψηφίζων τὸν θάνατον τοῦ κακοβούλου, ὡς ἐντελλόμενον. Τοιοῦτον ἄτακτον κατὰ πᾶσαν θεωρίαν ἔγγραφον ἀπορρίψας, διεμήνυσα, προσεκτικώτεροι ὅτι παρακαλῶ νὰ ἦναι οἱ ὑπογράψαντες. Ἐλθόντες δ' αὐτοὶ εἶπον, ὅτι ἔχω νὰ δώσω λόγον ἐγὼ εἰς τὸ ἔξῃς περὶ τοῦ ἀνθρώπου, καθότι ἐκεῖνος ἔχει, τότε μοι εἶπεν ὁ ἀρχιμανδρίτης, διαφόρων ἀδελφῶν σημεῖα, καὶ μεγάλην ἐπομένως δύναται νὰ προξενήσῃ αὐθωρεὶ βλάβην. Περιορίσθην λοιπὸν τότε νὰ προσφέρω τὰ ἐξοδα μόνον τῆς ἀπαστολῆς ἑνὸς ἀδελφοῦ, ν' ἀπέλθῃ παρὰ τῷ Πρασσᾶ φέρων τοῦ ἀρχιμανδρίτου τὸ ἔγγραφον. Αὕτη πρώτη ἀταξία, μᾶλλον δ' ἀταξιών ἄλλεπαλληλία.

Βον· Ὁ ἰατρός Καρνεάδης φίλον ἐπιστήμιον ἔχει τὸν Βερνάρδον, κατὰ παρακίνησιν τοῦ ὁποίου εἰς Εὐρώπην ἀπῆλθεν, ὅθεν δι' αὐτοῦ ἐξωκονόμει τὰς χρεῖας του. Πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέψας, δι' αὐτοῦ ἐγνώσθη καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς ἄλλους. Κατηχηθεὶς δέ, διὰ νὰ μὴ λησμονήσῃ, ἐσημείωσεν εἰς γωνίαν τῆς κατηχήσεώς του τὰ πρὸς ὑμᾶς σημεῖα· κατήχσας δὲ τὸν Βερνάρδον, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν κατήχσιν, ὅπου ἐκεῖνος παρατηρήσας ἐνθυμεῖτο τὰ σημεῖα· μετὰ δ' ἔλεγε κατ' ἐπανάληψιν τῷ ἰατρῷ, ὅτι πρέπει ν' ἀλλάξῃ τὰ σημεῖά του, ἢ νὰ τὰ σβύσῃ ἀπὸ τὴν κατήχσιν, καθότι καὶ εἰς τρίτου πιθανὸν οὕτω γινῶσιν νὰ περιέλθω.

σιν· ὁ δὲ λησμονήσας, ὡς φαίνεται, ὅτι τὰ ἐσημείωσεν ἐκεῖ, ἡ ἀδιαφορῶν, ἂν τὰ γνωρίζῃ ὁ φίλος του, ἔλεγεν, ὅτι δὲν τὰ ἔχει πουθενά, καὶ ὁ Βερνάρδος, φύσει εἰς τὰ μικρὰ στρατηγηματικώτατος, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς προέλεγον, εἰς κατασκοπὰς ἐπιτήδειος, ἐφαντάσθη νὰ συνθέσῃ ὡς ἀπὸ μέρους ὑμῶν γράμμα πρὸς αὐτὸν μετὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ κακοβούλου καλογήρου, ἐν ᾧ νὰ ἐπιτάττηται ὁ ἰατρὸς τὴν ἀποστολὴν ἐκείνου εἰς τὸν ἄδην ἐπὶ σκοπῷ, ὡς λέγει καὶ πιθανὸν εἶναι, νὰ τὸν σωφρονίσῃ, ἀφ' οὗ πρὸς καιρὸν τὸν ἀπατήσῃ, ὅπερ ἐγένετο, καὶ συνεφώνησαν κατακλύσαντες τὴν ἐπιτολὴν ἐκείνην, νὰ μένῃ τὸ πρᾶγμα ἀνέκδοτον. Μετὰ εἴκοσι ἡμέρας διηγεῖται ὁ ἰατρὸς τὸ πρᾶγμα τῷ ἀρχιμανδρίτῃ Γρηγορίῳ· οὗτος τῷ Γάτσῳ, καὶ ἀμφοτέρω κατ' ἰδίαν ἔκαστος πρὸς ἐμέ. Τὸ ἀνοσιούργημα θεωρήσας, περιωρίσθη κατ' ἀρχάς, διὰ τοῦ Γάτσου νὰ πεισθῇ ὁ ἰατρὸς νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ, ἀναφέρων τὴν ὑπόθεσιν. Τότε παντοιοτρόπως ἐξετάσας ἐπληροφορήθη τὰ περὶ τούτου· ἐφαντάσθη, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀπολύτως μὲν ἀνόσιον εἶναι ἐξάπαντος, σχετικῶς ὅμως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τούτους καὶ τὰς αἰτίας δὲν καταδικάζεται ὀλιγῶς, ἐπειδὴ ἄλλως καὶ δὲν περιεῖχεν ἡ ἐπιστολὴ ἰδιοκέρδειάν τινα ἢ ἄλλην κατάχρησιν. "Ὅθεν τὸν μὲν ἰατρὸν μετακαλεσάμενος ἐπέπληξα ἀρκούντως, διότι δὲν ἦλθεν εὐθύς νὰ μοι φανερώσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς μεταμέλειαν ἔφερον· πρὸς τὸν Βερνάρδον δ' αὖσηρῶς προσεφέρθη, ὥστε ν' ἀποφασίσῃ νὰ κριθῇ ἐνώπιόν μου μετὰ τοῦ ἰατροῦ, ὡς ἐμμέσως ἐπληροφορήθη, καὶ, ἂν καταδικασθῇ, αὐτόχειρ νὰ γίνῃ. Δι' ὃ καὶ τὸ νὰ τοὺς κρίνω μὲ τρόπον διέφυγον. Ἐσχάτως ἐζήτησα παρὰ τοῦ Βερνάρδου ἐγγράφον εἰς τοῦτο ἐξομολόγησιν, καὶ ἀπεποιήθη φοβαύμενος, μὴν ὑπεύθυνος ἀποδειχθῆ ὁ φίλος του ἰατρὸς. Μικρόνοιαν ἀμφοτέρω πάσχουσι. Ἐν τούτοις ὁ Γάτσος ἐπέδειξε τῷ ἰατρῷ ὑμέτερον γράμμα, διὰ νὰ γνωρίσῃ, ὑποπτευόμενος μ' ὅλας τὰς ἐξηγήσεις τοῦ Βερνάρδου, ὅτι δὲν ἦτον πλαστὸν ἐκεῖνο, πῶς γράφετε καὶ ἐγὼ, πρὶν ἐξιχνιάσω τὸ πρᾶγμα, μετακαλεσάμενος ὀλίγους τῶν ἀδελφῶν ἐπίσης ἔκαμα, φοβηθεῖς, μήπως κεκρυμμένη καμμία κατάχρησις ἐκτανθῇ αἴφνης καὶ διακινδυνεύσωσιν ἄνθρωποι.

α Ἐπουσιώδεις δ' ἀταξίας πολλὰς καὶ διαφόρους εὐτυχῶς, θεῖα χάριτι, διευθέτησα, προσεκτικῶς, ὡς ὤφειλον, ὧν ἀείποτε. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοιαύτας ἀταξίας, φύσει μὲν καλὸς ὢν, κατ' ἄλλον τρόπον ὅμως ξένος διόλου ὡς πρὸς τὴν ἐπιτραπέυσαν αὐτῷ ἐπιστασίαν, ἂν δὲν ἀπατώμικαι κακὴν ἰδέαν ἔχων περὶ ἐκείνων

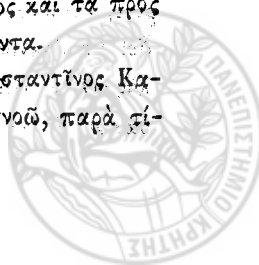
τῶν διακόνων τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέων, οἵτινες διὰ μόνης δουλικῆς κολακείας νὰ συναριθμηθῶσι μετὰ τῶν ἀξίων καταγίνονται. Δουλοπρεπεῖς, μικρόφρονες, ἀηδεῖς τοὺς τοιοῦτους ἐξ ἀπαλῶν δυνύχων ἐγνώρισα συμπεριδιαστρεφόμενους εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ τοιοῦτον αὐτὸν ἄχρι τινὸς ὄντα φαντάζομαι· ὑποτάσσεται ὅμως, ἅμα τὸ καλὸν γνωρίσας· καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἔπρεπεν, ἀπεμάκρυνα ἐντεῦθεν εἰς ἀγρόν. Ἐσυλλογιζόμεν, βλέπων τὸν ἄνθρωπον, ὅτι πιθανὸν δὲν εἶναι οὐδ' ἔπεται ἀμέσως αὐτὸν ὑμεῖς νὰ διωρίσατε. Οἱ τὰς τοιαύτας δ' ἄρα γε ὑμῶν ἐπιταγὰς λαμβάνοντες, δὲν ἔπεται νὰ ἐνεργῶσι δεόντως;

Ἄ τοιαυτὴ μὲν εἶναι ἐν περιλήψει ἡ ἐνταυθὰ μου διακριβή, περὶ ἧς παύω νὰ ὁμιλῶ, ἐνθυμίζων, ὅτι οὐδέποτ' ἔλαβον προσταγὴν σας νὰ ἐνεργῶ ἐνταυθα κατὰ τὴν χρείαν, ἀνομολογῶν, ὅτι πολλαὶ συνέβησαν περιστάσεις ἀντίτῃσι νὰ μὴ γνωρίσω τῶν καθ' ὑμᾶς θεωρουμένων ὅσα χρειώδη, καὶ ἐπὶ πᾶσι συγγνώμην παρ' ὑμῶν ἐξαιτούμενος.

Ἄ Ἦδη δὲ περιμένων ἀπόκρισιν περὶ τῶν κατ' ἐμὲ ἄχρι τινὸς, ἀναγκάζομαι, ἂν δὲν λάβω, κατ' ἄλλην θεωρίαν νὰ σκεφθῶ, διὰ νὰ μὴ παρέρχεται ὁ πολύτιμος καιρὸς τῆς ὀλιγοήμερου ἀνθρωπίνου ζωῆς, ἐμμέσως τότε νὰ ὠφελῶ τι περιοριζόμενος, τὸ ὅποιον δὲν ἐπιθυμῶ. Καὶ νὸς ὁ ἀγών! Ἄπαντες πρέπει νὰ συνεισφέρωμεν, τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τὴν εὐημερίαν παρασκευάζοντες, καὶ εὐθύμως ν' ἀποθάνωμεν, τὰ πρὸς τὴν κοινωνίαν ἰσὰ ἡμῶν χρέη ἐκπληροῦντες.

Ἄ Ἐν τοσούτῳ ὁ Στέργιος, ὅσον ἠπατήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν εὐρεθεῖς, ἀγνοῶ, καθότι ἀνθρώπους πρὸς ἐμὲ δὲν ὠνόμασεν, ἀλλ' ἀπλῶς ἔγραφεν, ὅτι ἀταξίαι ἐκεῖ διατρέχουσι· αὐτὸς ὅμως ἀτακτεῖ ἤδη ἀλλοτριογραφίαν ἔχων περὶ τῶν ἡπειρωτικῶν πραγμάτων μετὰ τοῦ Δάμπρου Ῥέσου εἰς Βουκουρέστιον, μετ' ἐμοῦ, ὡς ἐκ τοῦ ἐπίτηδες γράμματός του καὶ σημειώματος πληροφορεῖσθε, καὶ μετὰ τοῦ ἐνταυθα υἱοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις εἶναι μὲν χρηστοθήης καὶ φρόνιμος νέος, ἐξωρισμένος δὲ παρὰ τοῦ τέρατος, οὕτω ἐξεπεραιώθη, ὡς κατηχούμενος εἰσέτι διατελῶν, ὥστε νέος καὶ ἄπορος, καὶ τὸν ὅποιον, ὡς στηθικῶς πάσχοντα, στοχάζομαι ἐκπεραιώσας νὰ ἐξαποστείλω ἐντεῦθεν, ὅπου τὸ κάθυγρον κλίμα τὸν φθείρει. Ἄν ἐγκρίνητε, γράψατε τῷ πατρὶ, ἐμφρονέστερον κατὰ τοῦτο νὰ φέρηται, φροντίζοντες ἄλλως καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν νὰ ἔχη. Γράψατε καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ του τὰ δόξαντα.

Ἄ Ὁ ποστέλνικος Μαυροκορδάτος καὶ ὁ πρίγκιψ Κωνσταντῖνος Καφατσᾶς κατηχηθέντες ἔλαβον καὶ ἐφοδιαστικά· ἀλλ' ἀγνοῶ, παρὰ τί-

νος. Ἐπειδὴ ἐπόμενον παρὰ τοῦ τέρατος, ἀνάγκη μὲν νὰ γράψω, ὡς θέλετε ἢ Αὐστριακῆ ὕμῳ· διοίχῃσι· ἀνοίγει τὰ διερχόμενα γράμματα· διὸ ἐστοχάσθην νὰ περικλείσω τὸ γράμμα μου ἐνταῦθα, καὶ ὑμεῖς διάφορὰ μέσα ἔχοντες, ἐμμέσῳ νὰ διευθύνητε, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ καταλάβῃ, πόθεν διελθὼν ἔφθασε. Ὁ ποστέλνικος Μαυροκορδάτος ὑπὲρ τιν' ἕτερον ἐπιτιθήσει· ν' ἀπευθυνθῆ ὑπ' ἄλλῳ ἑνοματικῷ σχήματι παρὰ τῷ Χαμὶλ Κιράη.

«Ὁ καμινάρης Σάββας Πάτμιος, μπίνμπασης ἐνταῦθα καὶ γενικὸς ἔφορος τῆς ἐσωτερικῆς εὐταξίας, τριακοντατριῶν ἐτῶν ἄνθρωπος καὶ εικοσιδύο ἔτη κατὰ συνέχειαν τὸν πολεμικὸν βίον ζῶν, ἀνεράνη κατὰ πρῶτον δόκιμος εἰς τὸν κατὰ Παζβάντογλου ἐμφύλιον πόλεμον· ἐκεῖθεν μεταβὰς ἐνταῦθα παρὰ τῷ αἰοιδίμῳ αὐθέντῃ Μουρούζῃ, ἐτέλεσεν, ὡς καὶ ἤδη ὅτε δ' ἀκολούθῳ διεξέβη ὁ μετὰ τῆς Ῥωσσίας πόλεμος, εἰς ἄμεσον τῆς Πόρτας τὴν δούλεισιν εἰσήχθη, ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ὢν, εἰς διαφόρους τῆς Ῥούμελης τάραχας συναναφυρθεὶς καὶ ἀνδραγαθίας πολλὰς διαπραξάμενος, τιμώμενος βαθμοὺς καὶ εἰσοδήματα ἰσόβια παρὰ τῆς Πόρτας κερδίσας. Εἶναι δ' ἄλλως τίμιος ἄνθρωπος, πολλὰ φρόνιμος, πολυτελής ἐλίγον, ἀλλ' εὐκατάστατος, πιστὸς δὲ ἀπὸ καρδίας πρὸς τὴν Πόρταν καὶ εἰς τοῦτο καυχώμενος. Αὐτὸς ἰδιαίτερον πρὸς με, ὡς πρὸς ἐπίσης πιστὸν πρὸς τὴν Πόρταν ἄνθρωπον, ὡς κηρύττει, σώζων ὑπόληψιν, ἐπειδὴ ὑποψίας τινὰς συνέλαβεν, εἰς ἐμὲ βαθμηδὸν παραδίδεται· ἐγὼ δὲ νὰ τὸν συστήσω δὲν ἐγκρίνω, διότι ἀκόμη νὰ τὸν ἀποσπάσω ἀπὸ τὰς ὑπὲρ τῆς Πόρτας προλήψεις του, διὰ τῆς θρησκείας καταγινομένου, δὲν κατώρθωσα· φροντίζω δὲ νὰ τὸν ἀπατήσω, ὥστε νὰ κάμῃ ἐν βῆμα εἰς τὴν ἀπ' ἐναντίας διεύθυνσιν, καὶ τότε καταδρομὴν ἀναπλάσσω νὰ τὸν ἀπελπίσω ἀπὸ τῆς Πόρτας τὴν εὐνοίαν, φέρων αὐτὸν οὕτω εἰς τὸ ν' ἀποξίψῃ οἰκοθεν τὰ δυστυχῆ του φρονήματα, ἀναλαμβάνων ὑγιῆ· ἔσται δὲ χρήσιμος καθ' ἕλην τὴν Δακίαν, τὴν Σερβίαν καὶ ἐν γένει τὴν Ῥούμελην, (ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν Ἥπειρον,) ὅπου τ' ἑνομά του μόνον ἐκφοβίζει, ὅπου λεπτομερῆ ἰδέαν ἔχει τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς τοπικῆς κατὰ μέρος δυνάμεως, κτλ.

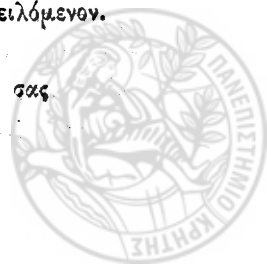
«Ἐφθασεν ὁ Κωνσταντῖνος Πεντεδέκας· καὶ, πρὶν μὲν φθάσῃ, ἔγραφέ μοι ἀπὸ Βουκουρέστιον, ὅτι εἶναι εἰς ὑπερβολὴν κατηφῆς· φθάσαντα δὲ πάσχοντα ἔγνων ἐσωτερικὴν ταραχὴν, οἷαν ἐπικείμενος μέγας κίνδυνος προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοζώου, ἢ μεμολυσμένη συνείδησις διεστρεφεῖ εἰς ψυχὴν, ἥτις προλαβοῦσα δὲν ἀπεθηριώθη. Περιεργασθεῖς

δ' εὔρον αὐτὸν πολλὰς ἔχοντα ὑποψίας, ὅτι κατατρέχεται, ὅτι κινδυνεύει ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ κτλ. καὶ μῖσος μέγα κατὰ τοῦ Ἀθανασιάδου τρέφοντα καὶ ἐτέρων. Μετακαλεσάμενος τὸν Ἀθανασιάδην εὐθύς, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐμβριθῆς, σῶφρων, περιττὸν ἐστοχάσθη νὰ μεταχειρισθῶ τρόπους πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐν εἰλικρινείᾳ ἐξέφρασθη περὶ τοῦ πράγματος, τὴν ἀνάγκην ἀποδεικνύων νὰ θεραπευθῇ ὁ Πεντεδέκας, τὰς ψυχικὰς του ἀναλαμβάνων δυνάμεις. Πρῶτον, ὁ Πεντεδέκας, καὶ ἂν ἔσφαλεν, ἔχει ὅμως καὶ τινα ἱκανότητα, ὥστε σωφρονιζόμενος ἔσεται χρήσιμος. Δεύτερον, ἂν τῆς ἐσχάτης κολάσεως ἀπεδείχθη ἄξιος, δὲν συμφέρει τελείως προλαβοῦσαν νὰ ἔχη ἰδέαν, ἀλλ' αἴφνης νὰ κολασθῇ. Τρίτον, ὁ ἄνθρωπος οἰκτείρων ἀείποτε τὸν καταδικαζόμενον, καταδικάζει τὸν καταδικάσαντα, ἀλλ' ἐρευνῶν τὸ ἁμάρτημα, εἰς τὸν ἀνίσχυρον προσκολλᾶται ὁ φίλαυτος ἄνθρωπος. Αὐτὸν ἄρα δικαιολογοῦσι μᾶλλον τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν, περίλυπον οὕτω βλέποντες καὶ τὴν αἰτίαν πληροφοροῦμενοι, καὶ πρὸς ὑμᾶς ψυχραίνονται, ὅπερ ἀσύμφορον. Τέταρτον, εἰς τοιαύτην ἠθικὴν διάθεσιν φθάσαντα ἄνθρωπον πρέπει νὰ προσέχωμεν. Ἰσχυροῦ πάθους ἐξαψὶς διακροῦσα, μεταδίδεται, εὐχερῶς μεταβαίνουσα εἰς ἕτερα, καὶ τῶν προϋχόντων παθῶν ἐπικινδυνωδιστάτη ἢ ἀντιμετάβασις. Εἰς μίαν στιγμὴν ὁ ἐρωτόληπτος γίνεταί ἄνθρωποκτόνος, προδότης ὁ φίλαυτος, ταραξίας ὁ θρησκός κτλ. Ὁ Πεντεδέκας ἔνοπλον ἄνθρωπον μισθῶσας συμπαραφέρει, σωματοφύλακα αὐτὸν ὀνομάζων· ἐγὼ δὲ λόγον δὲν ἔχω νὰ παραδεχθῶ ἀνεξέταστος τὴν ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ πολλὰ ὑποπτον θεωρῶν τὸν ἄνθρωπον, ἔσπευσα νὰ ἐκφρασθῶ πρὸς τὸν Ἀθανασιάδην, ὅστις ἐφάνη παραδεχόμενος τὴν θεωρίαν μου, καὶ ἤδη καταγινόμεθα νὰ θεραπεύσωμεν ὅπως οὖν τὸν ἄνθρωπον, διότι δεικνύει πρὸς ἐμὲ καὶ σχέσιν καὶ τινα ὑπόληψιν, ἄχρις ὅτου ὑμεῖς περὶ τούτου νὰ φροντίσητε. Δὲν ἐδέχθη οὐδὲ νὰ γράψῃ πρὸς ὑμᾶς λέγων, ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἔγγραφον ἀδελφοῦ ὑποπτεύεται ὅτι (αὐτὴν τὴν λέξιν μετεχειρίσθη) δὲν φθάνει, ἀλλ' ὅτι ὁ Ἀθανασιάδης καὶ ἕτεροί τινες τὰ ἀπὸ μέρους ὑμῶν συνθέτουσι καὶ σφραγίζουσι γράμματα, καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς ἀνοίγουσι, τὸ δικαίωμα τοῦτο παρ' ὑμῶν ἔχοντες· καὶ ὅτι δύο ἐλθόντα ἐσχάτως εἰς Βουκουρέστιον ἔγγραφα, τὸ μὲν πρὸς τὸν Λεβέντην, τὸ δὲ πρὸς τὸν ἰατρὸν Χρησταρῆν, ἐγνώσθησαν φέρντα, τὸ μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀθανασιάδου, τὸ δὲ τοῦ Τσακάλογλου· τοῦτο δ' ἐθρυλλήθη εἰς Δακίαν καὶ πρὸ τῆς τοῦ Πεντεδέκα ἐλεύσεως. Ὅτι μὲν, ἐψέποτε τοῦτο ἀληθείας ἔχεται, ὄχι μόνον ἐπιλήψιμον δὲν εἶναι, ἀλλὰ

καὶ ἀναγκαιότατον ὄχι μόνον φρονῶ, ἀλλὰ τολμῶ, ἂν ἄχρι τοῦδε δὲν ἔγεινεν, ἀκολούθως νὰ γίνῃ νὰ εἰπῶ, ὡς ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ἐφ' ὅσον τὰ διαστήματα φυσικῶ τῷ λόγῳ ἀδυνατίζουσι τὴν διορατικὴν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν, καὶ ἐκ τοῦ προσεχοῦς διακρίνονται τ' ἀντικείμενα· ἀρκεῖ ὅμως νὰ περιορίζηται εἰς ὀλίγιστα μέρη καὶ ὀλιγίστους ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ ὧν εἰς ὅσα τῆς ἐνεργείας τῶν προσταγῶν σας νὰ περιστρέφηται, ἅμα δ' εἴ τις θεωρία οὐσιώδης νὰ μετοχτεύηται εἰς ὑμᾶς. Ὅτι δὲ τὸ νὰ γνωσθῇ τοῦτο κοινότερον εἶναι πολυειδῶς ἐπιζήμιον, ἀφίνω νὰ λέγω, ὡς ἡλίου φανώτερον. Ὁ φθόνος καὶ ἡ φιλαυτία ἐκ τούτου διεγείρονται, ὥστε γενικῆ σχεδὸν παραλυσία νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸ σῶμα τῶν ἀδελφῶν, ἥτοι εἰς τὴν ὅλην Ἑταιρίαν. Ἐπειτα, ἂν εἰς τὸν ὅμιλόν του ὁ ἀνθρωπος ἐκουσίως δὲν ὑποτάσσεται, πῶς μᾶλλον πρὸς τὸν ἥττονά του; Ἡττονα δ' ὁ κοινὸς ἀνθρωπος νομίζει τὸν ὅμοιον του σχεδὸν πάντοτε· πρὸς μόνον τὸν ἀνώτερον φυσικῶς κλίνει· ὅθεν, διὰ ν' ἀναγνωρίζεται τις ἀνώτερος, ἀνάγκη πᾶσα πραγματικῶς νὰ ἴηαι ἀνώτατος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ σοφὸς πολιτικὸς δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀπ' ὅ,τι εἶναι, ἓνα βαθμὸν κατώτερος ἀφεύκτως ὑπολαμβάνεται, καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦ χυδαίου λαοῦ, ὅστις δὲν τολμᾷ νὰ συγκριθῇ μ' ἐκείνον διόλου, καὶ ἐκεῖ ἀντιστρέφει τὸ πρᾶγμα· καὶ ὁ πολιτικὸς, ἀπ' ὅ,τι εἶναι, ἀνώτερος δοξάζεται, καὶ πολλάκις ἰσόθεος καὶ Θεὸς ἀνηγορεύθη. Ἀλλὰ περὶ χυδαίων λόγος δὲν εἶναι. Ἀνώτατος ἄρα ὡς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἀδελφοὺς, ἐπειδὴ δυσεὔρετος, ὁ δ' ἀνώτερος ὅμοιος, καὶ, ἂν ἀνώτερος δὲν πρερυεθῇ, ἥττων ὁ ὅμοιος, κινδυνῶδες τὸ πρᾶγμα καθίσταται, καὶ τῆς προσοχῆς ὑμῶν χρῆζει ἐξάπαντος. Γενικὸν δὲ τῶν λόγων μου συμπέρασμα εἶναι, ὅτι ἡ τῶν ὑμετέρων δικαιοματίων εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀλλαχόθι μετέχοντες, ἀναγκαῖον ὄχι μόνον νὰ περικαλύπτωνται, ἀλλὰ καὶ συστηματικῶς νὰ φραγτίζωσιν εἰς τὸ νὰ μὴ δοθῇ ποτε ὑποψία, ὡς ἐξέθεσα ὁμιλῶν περὶ τούτου πρὸς τὸν Ἀθανασιάδην, ἢ ὡς ἄλλως ἐγκριθῇ. Τὸν δὲ Πεντεδέκαν δι' αὐτὸ τοῦτο εἰς ἀπώτατον μέρος νὰ διορίσητε, στοχάζομαι, καὶ ἐκ τοῦ προσεχοῦς, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ οὔτ' ἔμμεσον σχέσιν, μ' ὅσους ὑποπέυεται, ἅμα δὲ νὰ ἐκδουλεύῃ, ἔχων ὁ ἀνθρωπος ἀξιοσύνη, καὶ νὰ παύσῃ τηκόμενος ὁ ἀδελφὸς, ὅπερ ἠθικῶς ὁμολογεῖται ἐφειλόμενον.

Ἐν Ἰασιῷ τῇ 12 ἀπριλίου 1819

Ἐπισημασθέντες ὡς πρόθυμος εἰς τοὺς ὀρισμοὺς σας
 Ὁ. ΝΕΓΡΗΣ.

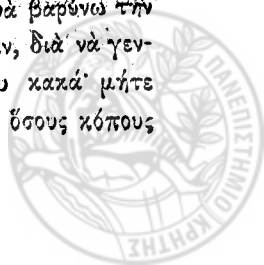
ΣΕΛΙΣ 13.

(α) Ἴδου τὸ πρὸς τὴν Ἀρχὴν πρῶτον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔγγραφον τοῦ Μαυρομιχάλου.

«Κύριοι!

«Οἱ παλαιοὶ Σπαρτιάται δὲν ἐντρέποντο διὰ τὴν πτωχείαν των, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἀποκατέσταινε τὴν δυνάμιν των καὶ ἐβεβαίωνε τὴν ἐλευθερίαν των. Οἱ κάτοικοι τῆς νέας Σπάρτης, ὡς ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν, κατατρεχόμενοι ἀπὸ τοὺς κατακυριεύσαντας τὸ λοιπὸν Γένος, ἐτραβήχθησαν εἰς μίαν πετρώδη καὶ ὀλιγόκαρπον γωνίαν τῆς γῆς, καὶ οὕτω θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες ἐκληρονόμησαν τὴν πτωχείαν τῶν προπατόρων των, ἣ ὁποία εἰς τὸ μέσον τοῦ γενικοῦ ἐλέθρου τοὺς ἐφύλαξεν ἐλευθέρους. Ἄλλ' ἡ πολιτικὴ τῶν τυράννων, μὴ δυναμένη μὲ τὰ ὄπλα νὰ κατορθώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς, ἐπρόστρεξεν εἰς τὰ μαχαινοურγήματα, ἔσπειρε τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῶν ἐγκρίτων μὲ τὴν ὑπόσχασιν τῆς ἡγεμονείας, καὶ μὲ τὴν συνεχῆ ἀλλαγὴν των εἰς αὐτὴν ἔκαμε νὰ ἀνάψῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὅστις ἐγένετο τόσον ὀλέθριος, ὅσον οἱ πολεμοῦντες ἦτον πτωχοὶ, καὶ, διὰ νὰ τὸν ἐξακολουθῶσι, μὴ ἔχοντες ἄλλους τρόπους, ἐδίδοντο εἰς τὴν πειρατικὴν, διὰ νὰ λαμβάνωσι μέσα· καὶ οὕτως ἐπέφερον εἰς τὴν δυστυχή πατρίδα μας ὅλα τὰ κακὰ τῆς παντελοῦς ἐνδείας καὶ ἑλλείψεως καὶ αὐτῶν τῶν ἀφύκτων, προελθόντα ἀπὸ τὴν παραμέλησιν τῆς καλλιέργειας τῶν ὀλίγων προΐόντων τοῦ τόπου.

«Εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατὰστασιν εὔρον τὸν τόπον, δταν ἔλαβα τὴν ἡγεμονίαν του πρὸ τριῶν χρόνων· καὶ ὁ πρῶτός μου συλλογισμὸς ἐστάθη, ὅτι ἀποκατασταίνων τὴν ἡσυχίαν καὶ κέρων νὰ πάσῃ πᾶσα διχόνοια, νὰ δώσω ἀσφάλειαν εἰς ὅλους, διὰ νὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὰς ἐργασίας των πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ οὕτω νὰ πάσῃ καὶ ἡ πειρατικὴ, διὰ νὰ ἐκτανθῇ καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριόν μας. Ἄλλὰ καὶ ἐδῶ ἡ πολιτικὴ τῶν κρατούντων ἐφραντάσθη τὸν τρόπον πᾶν νὰ εἰσάξῃ τὰς δυστυχίας, ἐπιφορτίζουσα ἐμὲ ὑπέρογκα δοσίματα ὑπὸ διαφόρων σημάτων, καὶ κέρων νὰ ἐξοδεύω μὲ διαφόρους προφάσεις, καὶ οὕτω, διὰ νὰ ὑποφέρω τὰ τοιαῦτα, νὰ βαρύνω τὴν κοινότητα, ἐπιφέρων μὲ τοῦτο δυσαρέσκειαν καὶ ἐνδειαν, διὰ νὰ γεννηθῇ πάλιν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος καὶ τὰ ἀκόλουθά του κακὰ· μήτε στιγμὴν δὲν ἐστοχάσθη νὰ ἀποφασίσω· ἤθελε χάσω, ὅσους κόπους

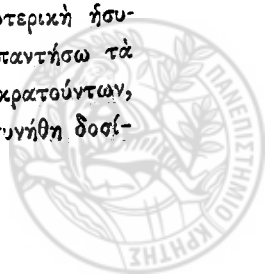
ἔλαμα μὲ τὴν οἰκογένειάν μου πρὸς ἀποκκτάστισιν τῆς ἡσυχίας τὴν ὑποχρέωσα τῶν συμπατριωτῶν μου, ἀνίσως ἤθελε βοηθήσω αὐτὴν τὴν ἐξολοθρευτικὴν πολιτικὴν, καὶ τὸ λοιπὸν Γένος ἀργὰ ἢ ὀλίγωρα ἤθελεν ἐξιχνιάσῃ εἰς ἐμὲ οὐχὶ ἄνδρα ἀξίον νὰ διοικήσῃ τοὺς δυστυχεῖς ἀπογόνους τῶν πλκικῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἄνθρωπον, ὅστις πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν κυριευόντων καὶ διὰ ἰδιαίτερα τέλη ἔσβυσε καὶ τὸν ὕστερον σπινθῆρα τῆς ἐλευθερίας, ὁ ὁποῖος ἐσώζετο εἰς ἓν δολόκληρον τυραννόμενον ἔθνος, ἀλλ' ἐχρειάζετο νὰ εὔρω ἓν ἱατρικόν. Διὰ νὰ ἀπαντήσω τὰ κακὰ καὶ νὰ χορτάσω τὴν δίψαν τῶν διψούντων τὰ χρήματα, τὸ μόνον ἦτον νὰ ἐπιφορτωθῶ ὑπέρογκα χρέη πρὸς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι διὰ νὰ ἦναι βέβαιοι, ὅτι δὲν θέλει τὰ χάσωσιν, ἐχρειάσθη νὰ στείλω δύο ἐκ τῶν υἱῶν μου ἐνέχειρον εἰς αὐτούς.

«Τοιαύτη πάλιν ἦτον ἡ κατάστασις τῆς ἡγεμονείας μου, ὅταν ἤκουσα τὴν γενναίαν ἀπόφασίν σας. Ἀμέσως ἐστοχάσθη, ὅτι ἡ Θεία πρόνοια εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον περίστασιν καὶ ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος μοὶ ἔστειλε τὴν φωνήν. Ἐπακουύμθησα τὰς ἐλπίδας μου εἰς αὐτὴν, καὶ εἶμαι βέβαιος εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐλληνικῶν φρονημάτων σας. Πλὴν, διὰ νὰ στερεώσω καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐγκρίτους ὀμοπατρίους μου τὴν θέλησίν σας, ἐχρειάζετο νὰ κάμω καὶ ἄλλας θυσίας, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι πρέπον νὰ εἰπῶ· πλὴν πολλοὶ τῶν φίλων σας καὶ γνωρίζουσι καὶ εἶδον. Ὅθεν, διὰ νὰ εἶναι ὠφέλιμος ἡ πατρίς μου καὶ νὰ ἐλπίζωμεν καρπὸν ἀπὸ αὐτὴν, πρέπει νὰ γίνωσι μερικὰ προπαρασκευητικὰ, τὰ ὁποῖα σὰς προβάλω, καὶ ἡ φιλογενεία σας ἄς τὰ ἐγκρίνη.

«Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς μαθήσεως, καθὼς καὶ εἰς ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Γένους τὸ ἐπρόβαλε μέσον φίλων.

«Δεύτερον ἡ σύστασις ἑκατῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι χρονικῶς ἤθελε στήσωσι περὶ τὰς 40,000 γρόσια· καὶ

«Τὸ μεγαλύτερον ἡ κατάθεσις ἐνὸς κεφαλαίου 500,000 γροσίων, ἡ καὶ ὀλιγώτερόν τι, διὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου. Αὕτη ἡ ποσότης ἤθελεν εἶναι ὑπὸ τῆς ἰδιαίτερας μου κυβερνήσεως. Αἱ ὠφέλειαί, αἱ ὁποῖαι ἤθελε προέλθωσιν ἀπὸ τὴν κατάθεσιν τούτου τοῦ κεφαλαίου, εἶναι μεγάλαί· καὶ πρώτη καὶ μεγαλητέρα εἶναι, ὅτι, εὐκολυνόμενον τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐστερεώετο ἡ ἐσωτερικὴ ἡσυχία· καὶ, δυνάμενος ἐκ τοῦ προερχομένου κέρδους νὰ ἀπαντήσω τὰ ὑπέρογκα βάρη τῆς ἡγεμονείας, ζητούμενα παρὰ τῶν κρατούντων, ἤθελεν ἐλαφρύνω περισσότερον τὴν κοινότητα ἀπὸ τὰ συνήθη δοσί-

ρείως καὶ ἐκ τῶν κοινῶν τοπικῶν δοσιμάτων. Ὅθεν δὲν ἔχομεν ἄλλον, εἰμὴ νὰ παρακαλοῦμεν πάντοτε τὴν ἀνωτάτην Θεῖαν πρόνοιαν, ἵνα ἐπιχορηγῆ ἡμῖν δύναμιν πρὸς ἐξοικονομίαν τῶν ἰδίων μας ἀναγκαίων καὶ τῶν κοινῶν ἀφείκτων δοσιμάτων· καὶ εἰς τοῦτο, ὅτι οὕτως ἔχει τὰ τῆς καταστάσεώς μας, δὲν ἔχομεν ἄλλον μάρτυρα πᾶρεξ αὐτὴν τὴν Θεῖαν πρόνοιαν.

«Ἐπειδὴ λοιπὸν αἱ γενναῖαι καὶ εὐεργετικαὶ ἀποφάσεις σας περὶ τινος καλοῦ ἔργου ἐξακολουθήσιν ἐχάραξιν εἰς τὰς καρδίας μας χρηστάς ἐλπίδας, διὰ τοῦτο μὲ ὅλην τὴν βεβαίαν ἐλπίδα γράφομεν παρακαλῶντάς σας, ὁποῦ κοντὰ εἰς τὰς πολλὰς ἀσχολίας καὶ γενναῖά σας ἀγαθοεργῆ δωρήματα. ὁποῦ ἀενάως κάμνετε, νὰ συγκαταβῆμιθήσετε καὶ τὴν μικρὰν ταύτην πολιτείαν μας Καλαμάταν. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ ἔνθεος ζῆλος, ὁποῦ ἔχετε περὶ τὰ καλὰ, νὰ μὴν ἐκχυθῆ καὶ πρὸς ἐτοῦτον τὸν μικρὸν τόπον, ὁποῦ δέηται βοήθειας. Ὅθεν θαβρῶντες τολμῶμεν νὰ σᾶς εἰποῦμεν, ὅτι τὸ ἀναγκαιότερον καλὸν πρὸς ἐτοῦτον τὸν μικρὸν τόπον εἶναι, καὶ διὰ νὰ ἔχετε τὸ ἔπαινος καὶ τὸν μισθὸν παρὰ Θεοῦ αἰώνιον, τὸ νὰ συστηθῆ μία σχολὴ τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων ἀναλόγως τῆς πολιτείας μας.

«Λοιπὸν δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν καὶ αἰσιον ἀπαρτισμὸν τῆς αὐτῆς σχολῆς κηρύττομεν καὶ ἀποκαθιστῶμεν ἐπιτρόπους τοὺς συμπολίτας μας κερῖους Ἀθανάσιον Κωνσταντίνου Κυριακοῦ καὶ Πανάγον Ζάρκον, ἔχοντες ὅλην τὴν πίστιν πρὸς αὐτοὺς καὶ γνωρίζοντες τὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν τους, ὁποῦ ἔχουν διὰ τὴν ὠφέλειαν τοῦ γένους. Οὕτω λοιπὸν πληροφορημένοι, ὅτι τοιοῦτοι ζηλωταὶ περὶ τὰ καλὰ ὑπάρχουσι, μὲ τὸ παρὸν μας γράμμα φανερόνομεν, ὅτι ἀφιερωνόμεθα εἰς αὐτοὺς, ὄντες πρόθυμοι νὰ ἐκτελέσωσιν, ὅ,τι καλὸν ἢ θεῖα νεῦσις ἤθελε σᾶς φωτίσει νὰ ἐπιχειρησῆτε εἰς τὴν πολιτείαν μας ταύτην πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς σχολῆς, καὶ εἴ τι ἄλλον καλὸν οἱ ἴδιοι δι' ἰδίων τους γραμμάτων θέλει σᾶς ἀναφέρουν, τοὺς ὁποίους σᾶς τοὺς συσταίνομεν ὡς ἀνδρας τιμίους καὶ διὰ τὴν χαρακτηρισκὴν τους φιλογένειαν καὶ διὰ τὴν παρὰ πάντων προσωπικὴν τους ὑπόληψιν. Ἐκ δευτέρου δὲ φανερόνομεν τὴν ὅλως διόλου ἀφιέρωσίν μας εἰς τὴν ὑμετέραν φιλογένειαν, καὶ μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας προσκυνῶντάς σας μένομεν.

»1819 Φεβρουαρίου 18 Καλαμάτα.

•Ὁ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ,
•ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΚΥΡΙΑΚΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ,

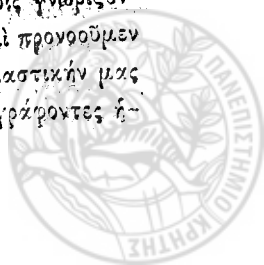

» ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ καὶ ἐπί- τροπος τῆς Κοινότητος,	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΟΤΗΡΑΣ,
» Ο΄ ΓΑΒΡΙΗΛ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ,	ΔΙΝΑΡΔΟΣ ΣΤΡΑΒΟΣΚΙΑΔΗΣ,
» ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΡΦΙΩΤΑΚΗΣ,	ΧΑΡΑΔΑΜΠΗΣ ΓΑΛΑΝΗ,
» ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΑΝΝΕΣ,	ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΚΑΡΑΛΙΑΣ,
» ΠΑΝΑΓΟΣ ΠΙΚΟΓΛΑΚΗΣ,	ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΔΗΣ,
» ΗΛΙΑΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ,	ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΚΑΡΑΛΙΑΣ,
» ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ,	ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ».

(δ) Ἴδου τὸ περιώνυμον τοῦτο γράμμα.

« ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΨΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

« Εὐγενέστατε καὶ ἐνδοξότατε Ἄρχων τῆς Μάνης κύριε Πετρόμπεη καὶ τιμιώτατοι καπιτάνιοί τε καὶ πρόκριτοι, ἡμέτεροι κατὰ πνεῦμα υἱοὶ ἀγαπητοὶ, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ εὐλογία καὶ συγχώρησις. Μαθόντες τὸν ἔνθερμον ζῆλον, ὃν ἐμπνεύσει Θεῖα ἀνελάβετε νῦν, καὶ τὴν ἀγαθὴν βουλὴν καὶ ἀπόφασιν, ἣν φιλαδέλφως ἐποιήσασθε πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ νὰ συγκροτήσετε κοινὸν Ἑλληνομουσεῖον αὐτόθι εἰς τὴν πατρίδα σας, ἀφ' ἧς διόλου ἐξέλιπε πρὸ πολλῶν χρόνων τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ τῶν μαθήσεων, ἐχάρημεν καθ' ὑπερβολὴν καὶ κατεστέψαμεν πάντας μὲ τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας, καὶ μὲ τοὺς προσήκοντας ἐπαίνους καὶ εὐφημίας. Ὅθεν καὶ κατὰ χρέος πατρικῆς προνοίας, γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἐντελλόμεθα τῇ τε Ἐνδοξότητί της προηγουμένως καὶ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς τιμιωτάτοις Καπιτανίοις ἐπομένως, μένοντες ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι ἀπὸ τὴν ἀξίεπαινον αὐτὴν καὶ θεάρεστον ἀπόφασίν σας, νὰ συμπροθυμοποιηθῆτε εἰς τὴν σύστασιν τοῦ κοινοῦ σχολείου καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἐν αὐτῷ τῶν λόγου ἀξίων διδασκάλων, καὶ μὴ κοινὴν ἔνωσιν κατὰ Χριστὸν καὶ ἀγάπην ἀδελφικὴν καὶ συμφωνίαν νὰ περιθάλητε αὐτὴν καὶ νὰ διοικήτε, φιλοτιμούμενοι εἰς τὸ νὰ δεῖξετε πραγματικῶς τὸ φιλόπατρι καὶ φιλόμουσον, καὶ ὅτι ἐστὲ τῇ ἀληθείᾳ ἀπόγονοι τῶν σοφῶν καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν. Μόνον τὰ φῶς τῆς παιδείας δύναται νὰ σᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὰ ψυχωφελεῖ καὶ σωτήρια, καὶ εἰς τὰ βιωφελεῖ καὶ περὶ τὸ ζῆν χρήσιμα, καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξῃ ἐπαινετοῦς καὶ ἀριζήλους μὲ τὴν ἀντίδοσιν καὶ τῶν θεσθὲν ἀποκειμένων μισθῶν. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις γνωρίζοντες, πόσον καὶ ἡμεῖς φιλοτιμούμεθα περὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ προνοοῦμεν καὶ προθυμούμεθα εἰς τὸ νὰ συνεισφέρωμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ἀντίληψιν καὶ προστασίαν, μὴ διαλείπητε θαρρόντως γράφοντες ἡ-

μῖν καὶ ἀναγγέλλοντες πᾶν, εἴτε πρὸ σύστασιν τοῦ θεαρέστου αὐτοῦ ἔργου ἀφορᾷ, ἵνα λαμβάνη τὸ προσῆκον πέρους. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ' ὑμῶν!

«αὐθ' Ἰουλίου λ'.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤῳ ΕΥΧΕΤΗΣ ΔΙΑΠΡΟΣ.

«Τῷ Εὐγενεστάτῳ καὶ Ἐνδοξοτάτῳ ἄρχοντι τῆς Μάνης Κυρίῳ Πετρομπέγγῃ, καὶ τιμιωτάτοις Καπιτανίοις τε καὶ προκρίτοις, ἡμετέροις κατὰ πνεῦμα υἱοῖς περιποθήτοις. Εὐχητικῶς».

Περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης γράμματος τοιοῦτου ὠμίλησε πρὸς τὸν πατριάρχην Γρηγόριον καὶ ὁ Πέρραιθδ;, ὅτε ἀπεστέλλετο ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Λακωνίαν.

ΣΕΛΙΣ 15.

(α) Δυσκολώτερος πρὸς τὴν ἔνωσιν ἐκρίνετο ὁ Παναγιώτης Τρουπάκης· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἐπεισεν ὁ Πέρραιθδ; μεταθᾶς εἰς τὴν Σκαρδαμύλαν, ὅπου εὔρε τὸν γέροντα αὐτὸν Λάκωνα καθήμενον ἐν καλύβῃ μικρᾷ παρὰ τὴν παραλίαν, καὶ ἐσθίοντα ἐντὸς γαθαθοῦ τὴν ἐπιτοπίως λεγομένην ἀλευριάν, ἣτοι χοίρειον τεταριχευμένον κρέας.

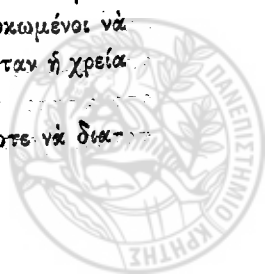
(β) Ἰδοὺ τὸ ἔλον τῆς ἐνωτικῆς ταύτης καὶ περιέργου συνθήκης.

«Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἰδιοχειροῦπογεγραμμένου γράμματος ὑποσχόμεθα μεθ' ὄρκου τῆς ἀγιωτάτης καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως καὶ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ τρομεροῦ ὄρκου, ὅπου αὐτοπροαιρέτως διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους μας ἐκάμαμεν, ὅτι νὰ φυλάζωμεν τὰς ἀκολούθους συνθήκας.

«Α'. Ἡμεῖς αἱ τρεῖς γενεαὶ, δηλαδὴ Μαυρομιχάλιδες, Γρηγοριάνοι καὶ Τρουπάκιδες, ὡς δυνατώτεραι καὶ ἀξιώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας γενεὰς τῆς πατρίδος μας Σπάρτης, ὑποσχόμεθα μετὰ τὴν δύναμιν τῶν ρηθέντων φοβερῶν ὄρκων, νὰ βασιλεύῃ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὰ σώματά μας μία ψυχὴ, μία σύμπνοια, μία θέλησις, καὶ νὰ μὴ δύναται ποτε κανένα ἐσωτερικὸν οὔτε ἐξωτερικὸν αἴτιον νὰ διασεισῇ ἢ καὶ ἀδυνατίσῃ ἕνα τοιοῦτον ἱερὸν δεσμὸν.

«Β'. Ὁ κύριος καὶ καθολικός μας σκοπὸς ἐνὸς τοιοῦτου δεσμοῦ δὲν ἀποβλέπει οὔτε γίνεται δι' ἄλλο τι, εἰμὴ μόνον διὰ τὴν κοινὴν τῆς πατρίδος μας ὠφέλειαν, καὶ διὰ νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι συμφώνως καὶ προθύμως νὰ πράζωμεν, τὰ ὅσα ἤθελε προσταχθῶμεν ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους καὶ ἐγκρίτους τοῦ Γένους μας διὰ τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς πατρίδος μας Ἑλλάδος, ὡσάν ὅπου εἴμεθα ὑπόχρεοι καὶ ἐνταυτῷ ὠρκαμένοι νὰ χύσωμεν καὶ τὴν ὑστερινὴν ράνίδα τοῦ αἵματός μας, ὅπταν ἢ χρεῖαι τὸ καλέσῃ.

Γ'. Ἐπειδὴ καὶ τοιοῦτοι ἱεροὶ δεσμοὶ συμβαίνει κάποτε νὰ δια-

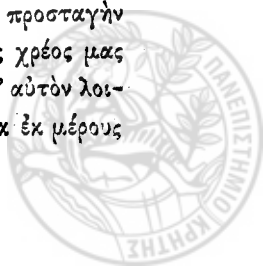

σειώνται και ανατρέπωνται από εξωτερικάς και εσωτερικάς καταδρομάς και διχονοίας, καθώς τινες πάσχουν να αρπάξουν τὴν Ἡγεμονίαν και ἄλλοι να ταράττουν τὴν κοινὴν ἡσυχίαν τῆς πατρίδος μας, παρακινούμενοι ὑπὸ φυσικὴν τους κακίαν και πλεονεξίαν· διὰ τοῦτο ἡμεῖς συμφώνως θέλει ἐπιμελούμεθα να καταπαύωμεν τὰ τοιαῦτα, ὅσον τὸ δυνατόν, με τοὺς πλέον ἡσυχούς, ἐπιτηδείους ἢ και φοβεριστικούς τρόπους· εἰδὲ ὅλα αὐτὰ ἤθελε φανοῦν ἀδύνατα, τότε ἐκ συμφώνου πρέπει με τὰ ἄρματα εἰς χεῖρας να ἐκρίζωνωμεν τὰ τοιαῦτα, και, χρειὰς τυχοῦσης, και εἰς τὴν ἰδίαν Αὐλὴν να ἀντισταθῶμεν, χωρὶς ποτε να κλίνωμεν εἰς καμμίαν ἄλλην ἀλλαγὴν τῆς Ἡγεμονείας, ὁποῦ ἤθελεν ἀποφασίση ἡ Πόρτα.

«Δ΄. Κάθε ἱερός δεσμός, και μάλιστα ἐκεῖνος ὁποῦ γίνεται ὑπὲρ Πίστεως, Πατρίδος και Γένους, διὰ να μείνη ἀκλόνητος και ἄσειστος, πρέπει να βάλῃ δι' ἀρχὴν και θεμέλιον τὴν ἀλήθειαν και δικαιοσύνην. Ὅθεν ἡμεῖς ὑποσχόμεθα να φυλάζωμεν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς ἀπαρσαλεύτους, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον τὰς ἐδικὰς μας γενεὰς θέλει δοξάσουν, ἀλλὰ και τὴν ἰδίαν μας πατρίδα θέλει εὐτυχήσουν και στερεώσουν. Τέλος πάντων τὴν τιμὴν, και ἀτιμίαν, και κέρδος, και ζημίαν τοῦ πλέον μικροτέρου συμπατριώτου μας, ἢ και ὁμογενοῦς μας, θέλει να στοχαζώμεθα ὡς ἴδια ἐδικὰ μας.

«Ε΄. Ὅποια προσταγὴ ἤθελε μᾶς παῖρῃσιασθῆ ἡ Βασιλικὴ, ἢ τοῦ Γένους μας, ὁποῦ να ἀποβλέπη πρὸς ὄφελος τῆς κοινῆς πατρίδος, να θεωρῆται και ἐνεργῆται προθύμως και θερμῶς ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, χωρὶς ὅμως να ἀδικήσωμέν τινα ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς τῆς πατρίδος μας, δηλαδή τοὺς λεγομένους Καπετανέους, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀξίαν και ἀρετὴν τοῦ καθενὸς να τὸν μεταχειρισθῶμεν, χωρὶς τινα φιλοπροσωπίαν και πάθος· ἔξω μόνον μένουν ἀμέτοχοι, ἀπὸ ὅσα μυστικά θέλει ἐμπιστευθῶν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος. Ὅμοίως τὰ τοιαῦτα μυστικά θέλει εἶναι ἀγνώριστα και εἰς τὰ ἐδικὰ μας παιδιὰ και ἀδελφούς και ἐξαδέλφους, ὁπόταν γνωρίζωμεν, ὅτι δὲν εἶναι ἄξιοι και ἱκανοὶ να τὰ φυλάξουν.

«Στ΄. Καθὼς μόνονι μας θέλει ἔχωμεν ὅλον τὸ βᾶρος τῆς πατρίδος μας διὰ τὴν καλὴν τῆς κυβέρνησιν, ὁμοίως και κάθε ἄλλην προσταγὴν ἀπὸ τὸ Γένος μας θέλει τὴν δεχόμεθα και ἐνεργοῦμεν ὡς χρέος μας ἀπαραίτητον χωρὶς τινος δισταγμοῦ και ἀνθιστάσεως. Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον πάλιν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θέλει ἀνταποκρινώμεθα ἐκ μέρους

ἅλης τῆς Σπάρτης μὲ τὸ Γένος μας διὰ κάθε μερικὸν τῆς πατρίδος μας ἢ καὶ γενικὸν τῆς Ἑλλάδος συμφέρον· ἔξω μόνον τὰς μικρὰς ὑποθέσεις καὶ διαφορὰς τῆς πατρίδος καὶ τῶν γειτόνων θέλει τὰς θεωρῆ καὶ διορθῶν ὁ ἴδιος Ἡγεμῶν.

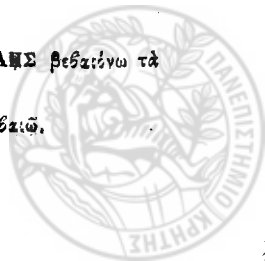
Ζ'. Ἀγκαλὰ καὶ εἰς τὸ ἄλλον κοινὸν γράμμα περὶ τῆς πατρίδος μας ὑποσχόμεθα νὰ φυλάζωμεν ἀπαρασάλευτα ὅλα τὰ συμφωνηθέντα· μολοντοῦτο ὑποπετυρόμενοι εἰς τὴν μικρότητα τοῦ νοῦς μερικῶν, καὶ εἰς τὰ ξεχωριστὰ πάθη, ὅπου τοὺς κυριεύουν καὶ κατασύρουν, διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν συμφέρον καὶ ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος μας, καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους μας καὶ αὐτοπροαιρέτου ὅρκου πρὸς τὴν γενικὴν πατρίδα καὶ μητέρα ἡμῶν Ἑλλάδα, νὰ κάμωμεν τὴν παροῦσαν ξεχωριστὴν καὶ ἀδιαίρετον δημοφυλίαν τῶν τριῶν ἡμῶν οἰκογενειῶν διὰ χαλινὸν καὶ παιδείαν τῶν ἐνδεχομένων συμβεβηκότων.

«**Η'**. Ὁθεν ἐν ἐνὶ στόματι, μίχ' ψυχῇ καὶ καρδίᾳ, μίχ' συμπονοίᾳ καὶ ἀδιαίρετῳ δεσμῷ ὑποσχόμεθα νὰ φυλάζωμεν τὰς βῆθεις συμφωνίας ἀνελλιπεῖς καὶ ἀπαρασαλεύτους. Ἐὰν δέ τις εἴς ἡμῶν (τὸ ὅποιον δὲν τὸ πιστεύομεν ποτέ!) ἤθελε φθάσει εἰς τόσον βαθμὸν παρανομίας καὶ ἀσεβείας, νὰ φανῆ παραβάτης καὶ ἐπίορκος τῶν τοιούτων ὠφελίμων πράξεων τῆς πατρίδος μας, ἐκείνον τὸν παραδίδομεν πρῶτον εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος, δεύτερον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐδικῆς μας πατρίδος, τρίτον εἰς τοὺς δικαιοτάτους ἀπροσωπολήπτους νόμους τῆς γενικῆς ἡμῶν πατρίδος Ἑλλάδος· τὸ δὲ ὄνομα τῆς οἰκογενείας του νὰ μείνῃ αἰωνίως ἄτιμον, ὑβρισμένον, μισητὸν ἀπὸ ὅλην τὴν πατρίδα καὶ γένος. Διὸ γίνονται τέσσαρα ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα γράμματα, ὑπογεγραμμένα ἰδιοχείρως καὶ ἐσφραγισμένα μὲ τὰς ἰδίας μας σφραγίδας, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ ἐν κρατεῖ ὁ Ἐνδοξότατος Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, τὸ ἄλλον ὁ Ἐνδοξότατος πρῶν Ἀντώμπεης Γρηγοριάνος, τὸ τρίτον ὁ Εὐγενῆς Καπετὰν Παναγιώτης Τρουπάκης, τὸ δὲ τέταρτον ὁ Κύριος Χριστόφορος Πεῤῥαῖδης διὰ ἀπόδειξιν καὶ παράστασιν πρὸς τὸ Γένος μας· τὰ ὅποια αὐτὰ θέλουσιν ἔχει ὅλον τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀναμεταξὺ ἡμῶν καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀπροσωπολήπτων νόμων τοῦ Γένους μας.

«**Κυτριάς, ἀ. ὀκτωμβρίου 1819.**

«(Τ. Σ. τουρκικοῖς γράμμασι) **ΠΕΤΡΟΜΠΕΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ** βεβαίονω τὰ ἔνωθεν.

«(Τ. Σ. ὁμοίως) **ΠΡΩΝ ἈΝΤΩΜΠΕΗΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ** ἐπιβεβαίω.

«(Τ. Σ. Ἑλληνικοῖς γράμμασι) ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΟΥΠΑΚΗΣ μετὸν υἱόν μου καὶ ἐδικούς μου βεβαίονα τὸ ἄνωθεν.

ΚΑΒΑΛΙΕΡ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ βεβαίονα τὰ ἄνωθεν.

«(ὁμοίως) ΜΠΑΣ ΚΑΠΙΤ. ΤΖΙΓΚΟΥΡΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ βεβαίονα μετὰ δέφια μου τὸ ἄνωθεν.»

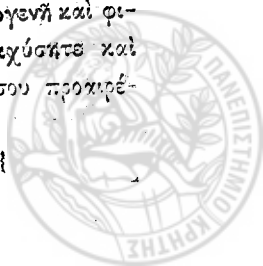
Τὸ ἔγγραφον ταῦτο ἐγένετο, καθ' ὅσον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Κομμουνδουράκης, ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν Μαυρομιχαλῶν, ἔχων μετ' αὐτοῦ καὶ τινὰ Καλχαντῆν (Λάκωνα ἐπίσης), ἐραδιόργει ἐκ παντὸς τρόπου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἀφαιρέσῃ τὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τοῦ Πέτρου Μαυρομιχαλοῦ, ὡς ἀντιποιοῦμενος ταύτης. Ἄλλ' ὁ μὲν Καλχαντῆς ἐξωρίσθη τῷ 1819 παρὰ τοῦ σουλτάνου εἰς τὸ «Σαμσοῦν καλεσι» (τὴν Ἄμυσον, πόλιν οὐσαν καὶ φρούριον παραθαλάσσιον τοῦ Εὐξείνου πόντου)· ὁ δὲ Κομμουνδουράκης ἀπεκφαλίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1821, ὁμοῦ καὶ ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ Πιέρος Ἀλουπίας, θεωρηθεὶς ὑποπτος, ὡς καὶ πᾶς Ἕλλην.

Διὰ τοῦ συνδέσμου αὐτοῦ τῶν ἰσχυρωτέρων οἰκογενειῶν τῆς Λακωνίας μεγάλως ὠφελήθη τότε ἡ Ἑταιρία. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἔγγραφῳ ἀναφερομένη «Δύλη» ἐννοεῖται ἡ σουλτανική «Βασιλικὴ δὲ προσταγή» ἡ αὐτοκρατορική τῆς Ῥωσσίας. Τὸ δὲ ἐν τῷ ἄρθρῳ Ζ' διαλαμβανόμενον «κοινὸν γράμμα» ἐστὶ τὸ προκαλεσθὲν παρὰ τοῦ ἐν Βαζλέττῃ τότε ὑπάρχοντος Βενάκη, ἐν ὁ Καποδίστριας, διαβαίνων ἐκεῖθεν τῷ 1818, προέτρεψεν εἰς ταῦτο, ὡς μαθῶν ἐν Κερκύρᾳ, ὅτι οἱ Τούρκοι, ἢ λαβόντες ὑπονοίας περὶ διαταραχῆς τινος, ἢ δι' ἄλλους συστηματικούς λόγους, προετίθεντο ἵνα διεγείρῃσι διὰ χρημάτων ἐμφύλιον πόλεμον ἐν τῇ Λακωνίᾳ. Ἐπὶ τέλους δὲ, οἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ Γ' ὑπανιττήμενοι «ἀρπακτῆρες τῆς ἡγεμονείας» ἦσαν οἱ Κομμουνδουράκαι, ὡς προείπομεν.

(γ) Ἴδου ἡ ἀναφορά, πρωτότυπος διὰ τὴν σχολαστικὴν φιλορίαν καὶ πάντα ὑπερβαίνουσα ὑπομονῆς ἔρον.

«Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους Προὔχοντας φιλογενεῖς τοῦ Γένους μας.

«Ἡ φήμη, ἣτις τρανώς κηρύττει τὴν ἐνθερμον φιλογενεῖάν σας, ἡ ὁποία δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ καταγίνεται μετὰ ἀκούραστον προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἐκριζώσῃ ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος τὴν φθοροποιῶν ἀμάθειαν, καλλιεργούσα αὐτὴν μετὰ τὴν ἀπανταχοῦ σύστασιν τῶν σχολείων, δι' ὧν σπέρνεται ὁ ὀνησιμώτατος σπόρος τῆς σοφίας, ἡ φήμη, λέγομεν, αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπιπόνου θειοτάτης ἐργασίας τῆς φιλομούσου καὶ φιλογενεοῦς διαθέσεώς σας, παρακινεῖ, εὐεργέται τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡμᾶς τοὺς νομιζομένους προὔχοντας καὶ παρέδρους τῆς ἀτυχεστάτης ταύτης γωνίας τῆς Ἑλλάδος Σπάρτης, βλέποντες μόνον τὰ πνεύματα τῆς δυστυχοῦς ταύτης πατρίδος νὰ εἶναι καὶ τὸ χεῖριστον (ὃ μὴ γένοιτο, Χριστὲ βασιλεῦ!) ἀλησημονημένα ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν τῶν φιλομούσων φιλογενῶν, νὰ προστρέξωμεν εἰς τὰ φιλογενῆ καὶ φιλόμουσα σπλάγγχνα σας, ἐξικιτούμενοι θερμῶς διὰ νὰ ἐκχύσῃτε καὶ εἰς τὴν γῆν ταύτην τὸ ἔλεος τῆς φιλογενεοῦς καὶ φιλομούσου προαιρέσεώς σας.

«Εἶναι χρόνος ἱκανός, φιλόμουσοι φιλογενεῖς, καθ' ὃν ὁ νῦν ἡγεμονεύων ἐνδοξότατος Πέγης μας Πετρόμπεγης Μαυρομιχάλης μᾶς ἐπαρκίνει νὰ συγκατανεύσωμεν κοινῇ γνώμῃ διὰ τὴν σύστασιν μιᾶς σχολῆς εἰς τὴν πατρίδα μας, προβαλλομένη ἀπὸ τὴν ὑμῶν ἔνθερον φιλογένειαν, παρασταίων τὴν ἄκραν εἰς τοῦτο προθυμίαν σας, τοῦ δόλου ἢ παρακίησις, ὡς ἐπωφελῆς ἡμῖν καὶ σωτήριος, ἀναψεν ἔκτοτε καὶ εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν αὐτὸν τὸν θεϊότατον σκοπόν. Ἄλλ' ἢ τότε ἰδιόβρῦθος ζωὴ καὶ πολιτεία μας καὶ αὐτοκέφαλος διοίκησις τῆς πατρίδος μας, γεννήματα βέβαια τῆς ἀμαθείας, καὶ ἐπομένως προαιρετικὴ δυστυχία τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἐμπόδιζον νὰ βαλθῇ αὐτὸ τὸ θεϊότατον ἔργον εἰς πᾶξιν. Ἦδη δὲ, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἔλαβε τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως τῆς πατρίδος μας ὁ αὐτὸς οὗτος ἔνθερος παρακινήτης αὐτοῦ τοῦ θεαρέστου ἔργου, καὶ μὲ τὴν φρόνιμον καὶ ὀρθὴν κυβέρνησιν του ἀσῆκωσεν ἐκ μέσου τὴν ἰδιόβρῦθμον ἐκείνην ζωὴν καὶ πολιτείαν τῆς πατρίδος μας καὶ πᾶν ἄλλο κώλυμα, ἀντεσάγων εἰς αὐτὴν τὴν εὖνομον καὶ καλὴν διοίκησιν, τὴν ἐπιφέρουσαν ἀπὸ ἄκρης ἕως ἄκρης τὴν κοινὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, ἀμέσως ἐξάναψεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος τῆς σπουδῆς ἔρωσ, καὶ πιστοποιούμενοι παρὰ τῆς Ἐνδοξότητός του, ὅτι ὑπερπερισεύει τὴν σήμερον καὶ ἀπὸ μέρους ὑμῶν τῶν φιλομούσων ὁμογενῶν ἐκείνη ἢ ἐπιθυμία, ὅπου θρέφετε εἰς τὸ νὰ ἰδῆτε νὰ κατοικήσῃσι διὰ τῆς ὑμῶν συνδρομῆς πάλιν αἱ Μοῦσαι εἰς ταῦτα τὰ ἐρείπια τῶν παλαιῶν ἐκείνων θιασώτων της, ἐγεμίσαμεν ἀπαξάπαντες χαρῆς καὶ ἀγαλλιάσεως, εὐχαριστοῦντες τὸν ἐν Ὑψίστοις Θεόν, ὅτι κηδεταί ἐτι Πηλουσίων, καὶ ἐνθουσιασμένοι ὄντες ἀπὸ τὸν αὐτὸν θεῖον ζῆλον προστρέχομεν εἰς τὴν ὑμετέραν φιλογένειαν, παρακαλοῦντες θερμῶς διὰ νὰ συνδράμετε μετὰ τῆς συνήθους προθυμίας σας, διὰ νὰ συστήσητε, καθὼς καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πατρίδα, (ἥτις διατρέχει τοσοῦτον χρόνον μὲ γιγαντιαῖον βᾶδισμα τὰ ἔχνη τῆς ἐλευθερίας τῶν προγόνων της μὲ ὄλην τὴν παντελῆ ἀμάθειαν,) μίαν σχολὴν μὲ ὄλα τὰ χρειώδη διὰ τὴν τελείαν προκοπὴν τῶν Σπαρτιατικῶν ἀπογόνων, διὰ νὰ μεταστρέψῃσι, Θεοῦ εὐδοκούντος, τὰ θεῖα νάματα τῆς σοφίας εἰς τὴν νῦν κατάξηρον πηγὴν, ἀφ' ἧς ἐπήγασαν τὸ πάλαι δίκην παλιβρόιας καὶ ἐπλημμύρησαν ὄλην τὴν ἔκτασιν τοῦ πεφωτισμένου κόσμου· τῆς ὁποίας αὐτῆς φιλομούσου καὶ φιλογενοῦς εὐεργεσίας σας ὄχι μόνον ἡμεῖς, ἐν ὄσφ πνέομεν τὸν περίγειον τοῦτον ἀέρα, θέλομεν εἶσθαι κήρυκες διαπρύσιοι, ὀνομάζοντες

σας εὐεργέτας τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ καὶ οἱ μεταγενέστεροι θέλουσιν ὅπως στήσει χρυσαῖς κολώνας, διὰ νὰ μείνουν τὰ ἐνόματά σας ἀθάνατα.

«Καὶ ἐν τούτῳ περιμένομεν ἀνυπομόνως νὰ ἰδῶμεν ἐργοτελεστικῶς τὴν συνδρομὴν σας διὰ τὸν φωτισμὸν τῆς πατρίδος μας, καὶ ἡμεῖς ὑποσχόμεθα ἀπαξάπαντες ὡς ἀπὸ μέρους μας νὰ φυλάξωμεν, κατὰ τὸ ἀφευκτον χρέος, τὴν οἰκοδομὴν αὐτῆς τῆς ζητουμένης σχολῆς ἀκλόνητον καὶ στερεάν, με ὅσας ἀναγκαίας προίκας ἠθέλετε τὴν προικίσει, διαφθεντεύοντές την ἀπὸ τὰς ἐναντίας περιστάσεις με τὴν ἐκχυσιν τοῦ ἰδίου αἵματός μας, καὶ γενόμεθα εἰς τὴν ὑμετέραν φιλογένοιαν ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ἐγγυηταί. Καὶ παρακαλοῦμεν νὰ ἀξιωθῶμεν ἄνευ τινὸς ὑπονοίας ταχέως τὴν ἐκβασιν τῆς αἰτήσεώς μας, μένοντες προθυμότατοι ἐκπληρωταί τῶν ἐπιταγῶν σας ἀπαξάπαντες Ἀρχιερεῖς καὶ Καπιταναῖοι.

αὐθ' ἔτει Ὀκτωβρίου ιε΄.

- «(Τ. Σ.) ὁ ΖΑΡΝΑΤΑΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ
- «(» ») ὁ ΑΝΔΡΟΥΒΗΤΑΣ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ,
- «(» ») ὁ ΜΑΙΝΗΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ,
- «(» ») ὁ ΠΛΑΤΖΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ,
- «(» ») ὁ ΚΑΡΥΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΙΑΛΟΣ,
- «(» ») ὁ ΜΗΛΕΑΣ ΙΩΣΗΦ,
- «(» ») ὁ ΜΠΑΣ ΚΑΠΕΤΑΝ ΤΖΙΓΚΟΥΡΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ,
- «(» ») ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ,
- «(» ») ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΕΩΡΓΙΑΚΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗΣ,
- «(» ») ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΕΑΣ,
- «(» ») ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΟΥΒΑΚΗΣ,
- « ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΑΝΑΓΟΣ ΚΥΒΕΛΟΣ,
- « ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΘΩΜΑΣ ΒΕΝΕΤΖΙΑΝΑΚΗΣ,
- « ὁ ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΡΑΚΗΣ».

(δ) Ὅρα τὴν πρὸς τὰς τρεῖς οἰκογενεῖας ἀπάντησιν τῆς Ἀρχῆς ἐν τῷ Κεφ. Β΄ τοῦ παρόντος μέρους.

(ε) Ὅρα ἐν τῷ Κεφ. Γ΄ τοῦ παρόντος Μέρους σελ. 83.

ΣΕΛΙΣ 16.

(α) Ἴδου τὸ πρὸς τὸν Περβαίβον γράμμα τῆς Ἀρχῆς.

«(Τ. Σ.) Περιπόθητε Κύριε!

« Τρία ἐλάβομεν γράμματα παρὰ τῆς φιλίας σου, 8 μαρτίου τὸ πρῶτον, τὰ δὲ 20 ἰουλίου γεγραμμένα συγχρόνως, τὰ ὅποια μᾶς ὑπερέφραναν ὡς δηλωτικὰ. . . καὶ πλήρη ἀγαθῶν φρονημάτων καὶ ἐπιχειρήσεων τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐμπορίου πρὸς ἃ ἐν ἐνὶ τούτῳ ἀποκρινόμεθα, λακωνίζοντες μᾶλλον πρὸς ταῦτα ἢ ἀττικίζοντες.

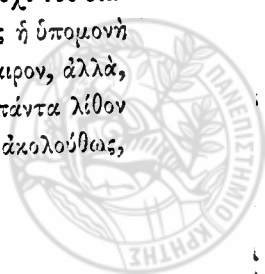
«Ψίλις! ὄχι μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ φρόνιμος λαὸς οἶδε τὸ τοῦ

Περβαίβου, καὶ ὅτι ἔωθεν ἐργάζεται ἐν τῷ πνευματικῷ τῶν καλῶν ἀμπελῶνι . . . Ἔσο λοιπὸν βέβαιος, ὅτι ἐγνώσθης τῶν συμφερόντων μας οἷόν τι ἐλατήριο, οὗ τὸ ἐν ἀντικείμενον, στερεωμένον ἐκ παλαιοῦ χρόνου ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐλαύνει τὴν φρόνησιν κατὰ τὸ ἄλλο εἰς τὸ οὐ ἔνεκα τῆς κινήσεως τῶν πρακτέων μας. Ὅτι δὲ φθονούμεθα, τίς οὐκ οἶδε; Ἄλλὰ χαιρέτωσαν πάντες. Ἡμεῖς οὐκ ἀπαυδήσομεν, ἔς τ' ἂν πνέωμεν· ἀλλὰ καὶ δὲν ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν μακρὰν τὸν ἀμυτὸν, ἐπειδὴ τὸ κλίμα τῆς πατρίδος προάγει διμηνίτας, ἐν ᾧ εἰς τὰ βόρεια ὁ σίτος κείται ἐν γῇ τὸ πλειότερον τοῦ ἐνιαυτοῦ.

«Περὶ ἐλλείψεως χρημάτων, τῶν ὁποίων ὑστερεῖσκι, ἴδομεν καὶ ὅλοι πρὸς ταῦτα τοξεύομεν, καθὼς νεῦρα τοῦ παντός. Ὅσα λέγεις . . ., δὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς αἰνίγματα Σφιγκός, καὶ καταλαμβάνομεν, ὅτι ἦτον δυνατόν, παρόντος τοῦ χρηματικοῦ, νὰ προβλεφθῇ κάθε εἶδος πραγματείας· ἀλλ', ἐπειδὴ μᾶς λείπουν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἤμεθα εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις δὲν ἀμοιρεῖ τρόπων, διὰ νὰ πλουτίσῃ τὸν Ἑρμῆν μας, καθὼς ἐν καιρῷ πᾶς τις πιστοποιηθήσεται καὶ θαυμάσει τὴν τοῦ κρείττονος πρόνοιαν.

«Ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ κεφαλαίου στρεφομένων τῶν ὧν γέγραφας, ἀποκρινόμεθα, ὅτι πάντα κατὰ σκοπὸν. Ὁ φιλόσοφος ὅμως νοῦς, ὅστις κυττάζει τὸ συμφέρον μᾶλλον τοῦ βαδίου καὶ μερικοῦ, προβλέπει καὶ προσμένει περιστάσιν ὑπισχνουμένην κέρδη ἀνάλογα τῶν ἰδρώτων, ἄξια τοῦ ὀνόματος καὶ ἱκανὰ νὰ βαστάζωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ ὅλας τὰς ἐμπορικὰς μας οἰκίας· διότι, μιᾶς πεσοῦσης, δυνατόν νὰ σκληυθῶσιν αἱ ἄλλα, καὶ Κύριος οἶδε, πότε ἀποκαταστηθήσονται, ὥσπερ νῦν. Δύο λοιπὸν δεόμεθα τὸ νῦν ἔχον, ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς, διὰ τῶν ὁποίων, κατὰ τὸν πολυμαθῆ Πλούταρχον, καὶ τὰ φύσει δυσκατέργαστα ἀλώσιμα γίνεται. Φρόνησις, εὐταξία τῶν πραγμάτων, ἀγάπη καὶ ὀρεξις τῶν καλῶν γενικῶς, περιστάσεις οὐ τυχοῦσαι καὶ ἄλλα, ὅσα ὁ ἐρῆθς λόγος ὑπαγορεύει, εἶναι τὰ μόνα ἀσφαλέστατα μέσα. Ὁ φρόνιμος κυβερνήτης δὲν ἐξέρχεται τοῦ λιμένος ἐν χειμῶνι μάλιστα μὲ αὔρας προσγυίου, ἀλλὰ προσμένει ἀέρα σταθερόν.

«Λοιπὸν, φίλε, ταῦτά σοι γνωστοποιούμεν ὡς κύκλους ὄχι τοῦ διαθήτου μας, ἀλλὰ τῆς κρείττονος μερίδος, ἵνα χαίρης, ὡς ἡ ὑπομονὴ ἔσται πάντως ἐπ' ἀγαθῷ, καὶ μὴ λυπῆς σαυτὸν λύπην ἄκαιρον, ἀλλὰ, καθὼς τοσοῦτον χρόνον ἐνεκατέρεις ἐνεργῶν, ἐπεγείρων πάντα λίθον καὶ ἐποικοδομῶν τῷ θεμελίῳ τοῦ Εὐχγγελίου, οὕτω καὶ ἀκολούθως,

ἔς τ' ἂν ἴδωμεν ὄριμον καὶ μὴ ὀμφακίζουσιν, κόψωμεν τὴν σταφυλὴν. Ναὶ μὲν ἡ τωρινὴ 3υω6873η (ιγεμονία) τῆς Σ. (Σπάρτης) εἶναι πλήρης ἀρετῶν ὄσων, τὰς ὁποίας σπανίως τις εὐρήσει ὁμοῦ καὶ ἅμα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ παραβλέψωμεν ἐπιβλαβές, ἀλλ' ἐπιβλαβέστατον, ὅπερ εἴπομεν, ἔαν βιασθῶμεν. Δὲν ἐλπίζεται νὰ ἑλλείψωμεν, ἐν ὄσῳ χειραγωγούμεθα ἀπὸ λαμπτήρας φρενὸς ὀρθῆς· θέλομεν προσπαθεῖ γνῶμη, χερσὶ, ποσὶ καὶ ὄλαις δυνάμεσι νὰ ὑπερασπιζώμεθα τοὺς οἰκείους, ὥστε νὰ μὴ κλονῶνται εἰς τὰ φυσήματα τῶν ἐχθρῶν, ἐπειδὴ διὰ τοὺς καλοὺς ἀγωνιζόμεθα, καὶ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς. Ὅθεν περὶ τούτου ἔχομεν χρέος πάντοτε νὰ ἐπαγρυπνώμεν διὰ τὸ ἦσυχον τῆς πατρίδος καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐμπορικῶν μας ἐπιχειρήσεων. Φροντίσομεν δὲ μετ' οὐ πολὺ καὶ περὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ μετοίκων, καὶ διὰ μέσου τῆς φιλίας σου διανεμηθήσεται τὰ ἀρκοῦντα ἐκάστῳ, ἵνα ἔχωσιν, ἂν ἔχῃ τὰ τοῦ καλοζῆν, τὰ τοῦ ζῆν καὶ διὰ τὴν παροῦσαν τεθλιμμένην φορὰν, καὶ ἔτι μικρὸν ὑπομονή.

Ἄῃ φρόνησίς σου, φίλε, καθὼς τὰ ἐπιπολάζοντα πνεύματα κατεπραῦνε λέγουσα καὶ παββησιαζομένη ἀρμοδίως ἐκάστῳ, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ τὰ αὐτὰ ποιεῖν ἐλπίζομεν· καὶ γὰρ πολλοὶ, ὧν «αἱ φρένες ἡερέθονται» κατὰ τὸν γηραιὸν Ποιητὴν μας. Τούτους λοιπὸν παντοιοτρόπως πρέπει ν' ἀναβαστάζωσιν οἱ δυνατώτεροι· καὶ ὡς τοιοῦτος μάχου διηνεκῶς, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ δυσκατεργαστότερον, καὶ πάλῃ τῶντι παγκρατιῶν πολλῶν κινδυνωδεστέρα, τὴν ὁποίαν ἔαν σὺ, φίλε, κερδήσῃς αὐτόθι, καὶ οἱ ὅμοιοί σοι ἄλλοθι, τὸ λοιπὸν ἐν καιρῷ οὐδὲν ἔσται.

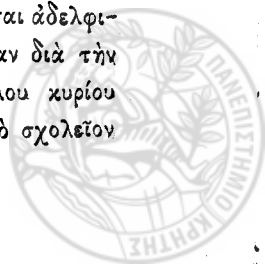
Ἄῃ Σχολὴ διενεργεῖται, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐλπίζομεν νὰ ἀνεωχθῇ. Ἦδὴ καταγινόμεθα εἰς συνάθροισιν τῶν ἀναγκαίων μέσων καὶ ἐκλογὴν τοποθεσίας. Περὶ δὲ καθηγητῶν, «ὄσ' ἄνθεα καὶ φύλλα γίνεται ἔαρος ὥρη», ἐξ ὧν οἱ μὲν οἰκεία γνῶμη, οἱ δὲ παρακινήθεντες ὑποδύονται εἰς τὸ στάδιον δι' ἀγάπην τῆς νεολαίας μας. Ἀλλὰ γενήσεται ἐκλογὴ τοποθεσίας (ἦτοι ἀρχηγῶν) τοιαύτη, ὥστε ν' ἀρέσῃ καὶ τῇ φιλίᾳ σου, καὶ νὰ ὠφελήσῃ ἔχι μόνον τοὺς ἔσω, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔξω Ἕλληνας, περὶ ὧν ἡ σκέψις σου φρόνιμος καὶ γενήσεται πρόνοια· διδάσκαλος ὅμως ὁ καιρὸς καὶ αἱ χρηματικαὶ δυνάμεις τοῦ Σχολείου. Δὲν ἐλπίζομεν ὅμως ταύτας ἐλάττους τῆς ἐφέσεώς μας, ἐρεϊδόμενοι εἰς τῶν ὁμογενῶν τὸν ζῆλον, οἵτινες φιλοτιμοῦνται ἕκαστος κατὰ δύνάμειν νὰ χορηγήσῃ διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος. Ὁ ἐντονώτατος κερδῆ

τῆς Ἑλλάδος « Δεῖ δὴ χρημάτων, ἐφώναζε, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων ». Πολλοὶ πολλὰ σκέπτονται, τὰ ὅποια βασιανίζουσα εὐρίσκονται ἀκίβδηλα· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις ἐκείνων τ' ἀφίνει ἀνεπιχείρητα. Δεόμεθα λοιπὸν μέσου, δι' οὗ νὰ πολυπλασιάσωμεν τὰς ἀφορμὰς τῶν μετρητῶν μας, καὶ ἔπειτα νὰ ὠφελήσωμεν, εἰ δυνατὸν, νομάδας καὶ ὀρεσιβίους, μὴ μόνον Ἕλληνας. Τοῦτο ἐλπίζεται, ἐὰν ἕκαστος τῶν μετεχόντων εἰς τὸ ἐμπόριόν μας φιλοτιμηῆται εἰς τὸ ἔργον τοῦ μὲ ζῆλον, πίστιν καὶ ἀγάπην ἀδελφικὴν, φροντίζων ὡς ἱδριὸν τὸ τοῦ ἐτέρου κέρδος, καὶ μηχανώμενος, πῶς νὰ αὐξήσῃ τὸ κοινὸν βαλάντιον τῆς συντροφίας μας, τὸ ὅποιον, ἐὰν δὲν ἀρκῆ εἰς πολλὰ, δὲν εἶναι ὁμῶς καὶ τόσον ἀδύνατον, ὥστε ν' ἀμελήσῃ τ' ἀναγκαιότερα. Οἱ διδάσκαλοι δὲν θέλουν ἀργοπορήσει, καὶ παρακαλοῦμεν, ἂν δὲν προξενῆ βάρος τῇ φιλίᾳ σου, γενοῦ ἀρχηγὸς τοῦ διδάσκειν, ἵν' ἔχῃς καὶ περὶ τούτου πρῶτος τὸν στέφανον· τὸ ὅποιον ἐλπίζομεν νὰ δεχθῆς, ἐπειδὴ γίνεσαι τὰ πάντα, ἵνα πάντας κερδήσῃς. Ὅθεν ὡς διδάσκαλος νέων καὶ γερόντων, παιδαγωγῶγει φρονίμως, κατάπαυε τὰς καταχρήσεις, ἀφαιροῦ παρακαταθήκας, ποιήσον πᾶν ὅ,τι δόξῃ ἐπιωφελεῖς τῇ δυνάμει τοῦ παρόντος μας, ἐνδεικνύων μόνους τοῖς ἐναρέτοις. Καί, διὰ νὰ γνωρίσῃς, ὅτι δὲν λησμονήσαμεν τὰ πλεονεκτήματά σου, καὶ ὅτι φροντίζομεν περὶ σοῦ, κατὰ τὸ παρὸν λάβε γρόσια πεντακόσια (Ν. 500) διὰ τοῦ κοινοῦ μας φίλου κ. Γρηγορίου Δικαίου. Ἐπὶ τούτοις μὴν λείπῃς νὰ μᾶς ιδεάζῃς ἐν ταῖς ἀνάγκαις τὰ περὶ σὲ καὶ περὶ τῶν αὐτόθι διατρεχόντων περιστατικῶς, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀπαντῶμεν καθε ἀντιπίπτον ταῖς ἡμῶν ὑποθέσεσιν. Ἐξῆρωσο.

(Τὸ σημεῖον)».

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τῆς Ἀρχῆς ἐγράφη βεβαίως κατὰ μεσοῦντα δεκέμβριον τοῦ 1819, καθότι ἔχομεν ἐτήριον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Γρηγορίου Δικαίου ἀπὸ 20 δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὸν Περραιθὸν, διαλαμβάνουσαν « . . . Κατ' αὐτὰς διωρίσθην παρὰ τῶν Κυρίων τοῦ ἐμπορίου μας, ἵνα ἐξαποστείλω τῇ φίλῃ μοι αὐτῆς κορυφῇ » πεντακόσια γρόσια, τὰ ὅποια, τυχούσης εὐκαιρίας, θέλω σᾶς τὰ ἐξαποστείλῃ ». Προσέτι δὲ ἔγραψεν ὁ Δικαίος :

« . . . Τὸ ἐσώκλειστόν μοι ἐνεχείρισεν ὁ κοινὸς φίλος Ἀριστείδης Παπᾶ, νὰ στείλω πρὸς αὐτὴν ἀσφαλῶς, ὅστις τὴν ἀσπάζεται ἀδελφικῶς. Πρὸς δὲ παρακαλεῖται ἐξ ἀμφοτέρων νὰ λάβῃ πρόνοιαν διὰ τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τοῦ αὐτόσε ἐλευσομένου διδασκάλου κυρίου Θεοδοσίου Δημάδη, ὅστις διορίζεται νὰ σχολαρχήσῃ εἰς τὸ σχολεῖον

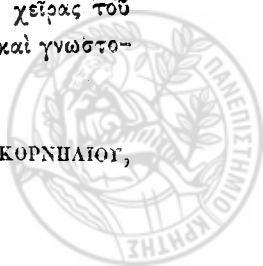
τῆς Καλαμάτας . . . Πρὸς δὲ τῇ λέγῳ, ὅτι μεγίστην χαρὰν μοι ἐπροξένησεν ἡ νέα δογματικὴ συμφωνία (ἐννοεῖ τὴν ἀπὸ 4 ἑκτωβρίου 1819 συνθήκην τῶν τριῶν οἰκογενειῶν) τοῦ κοινοῦ μας φίλου ἐνδοξοτάτου Πετρόμπεη . . . μετὰ τῶν ἐπιλοίπων φιλοκάλων Καπιτανέων, ἡ ὁποία ἐστάλη πρὸς τοὺς Ἐκδότας τοῦ Λογίου Ἐρμού (τὴν Ἀρχὴν), ἵνα φημισθῇ αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ θεάρεστον δόγμα εἰς ὅλον τὸ Ἔθνος, ὅπως αἰσθανθῇ τοῦτο, ὅτι ἀνηγέρθη πάλιν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐσχάτους χρόνους νέος νομοθέτης Λυκοῦργος εἰς τὴν Σπάρτην, ὅστις τοξεύει ἐμμελῶς τὴν ἐξημέρωσιν τῶν ἠθῶν τῆς Σπάρτης· καὶ σὰς πληροφορῶ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ φιλοκάλου καὶ ἐναρέτου τούτου ἀνδρὸς θέλει ἀποθανατισθῆ εἰς ὅλην τὴν ἐπομένην γενεάν . . . Τὰ γράμματά της πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ Καπετὰν Γεωργάκην Γιουλέραγαν Ὀλυμπίτην διεύθυνα ἀσφαλῶς. Τὸ περικλειόμενον διὰ Πάτραν πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον κύριον Ι. Βλασόπουλον ἀπόστειλον δι' ἀσφαλοῦς μέσου. Ἐκ τοῦ χαρακτῆρος γνωρίζετε, ἐκ τίνας.»

(β) Ἰδὲ τοῦτο.

«Ὁ παρῶν πνευγενέστατος κύριος Χριστόφορος Θωωῶξ8α (Περεβός), ἀφ' ἧς ὥρας ἔφθασεν εἰς τὰ ἐδῶ, οὐ μόνον τὰ τῆς ἀθηοῶ3α (Σπάρτις) ἀλληλομαχίας κατέπαυσε καὶ τὰ ἐπιπολάζοντα αὐτῶν πνεύματα κατεπράυνεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα γειτονικὰ τῆς ἀθηοῶ3α (Σπαρτις) μέρη οὐκ ὀλίγον ἐπωφελῆς ἐστάθη, ἐλέγχων καθ' ἐκάστην τὰς ἀταξίας, νουθετῶν τὰ δέοντα, καταπαύων τὰς κινδυνώδεις καταχρήσεις περὶ τῆς Σχολῆς καὶ μεγαλοφυχῶν τοὺς κλονουμένους φίλους. Ἄν ἡ φήμη τοῦ ὀνόματός του δὲν ἤθελεν ἔχει ἐχθροὺς ἀσπόνδους τοὺς ἐναντίους τοῦ υω7εα (Γενους) του καὶ τινὰς ὁμογενεῖς φύσει κακοποιούς καὶ μισοκάλους περὶ τῆς συστάσεως τοῦ Σχολείου, ἠθελε καθησυχάσει καὶ ὅλας τὰς ἀνωμαλίας τῆς θω589873αε (Πελοπονισου) μὲ τὴν παῖρησίαν του. Ὅθεν ἡμεῖς, σύμφωνα ὄντες εἰς τὰ ὀρθὰ αὐτοῦ φρονήματα καὶ ὁπαδοὶ εἰς τὰς κοινωφελεῖς του συμβουλὰς, οὐ μόνον τὰς ῥηθείσας πράξεις του τρανῶς κηρύττομεν, ἀλλὰ καὶ ἕκαστος κατὰ τὸ χρέος του καὶ ἀξιοσύνη να ἐξακολουθήσωμεν τὸ παράδειγμά του παρομοίως διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ ἐμπορίου τῆς Σχολῆς. Διὸ δίδομεν τὸ παρὸν μας εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Θωωῶξε (Περεβου) καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν ἀληθείας καὶ γνωστοποίησιν, ὅπου καὶ ἐφ' οἷς Αδ.

Καλαμάτα 5 μαρτίου 1820.

«ΠΑΝΑΓΙΟΣ ΑΔΕΞΙΟΥ ΜΟΣΧΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ, ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ,

«ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΓΩΝΟΠΟΥΛΟΣ,
«ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΣ,

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΨΑΛΤΗΣ,
ΠΑΝΑΓΟΣ ΠΙΚΟΓΛΑΚΗΣ».

(γ) Ἴδου τὸ ἐγγραφὸν τῆς πολιτογραφίσεως, χρησιμεῦσον ἄλλως καὶ ὡς ἐκθεσις πιστῆ τῶν πατριωτικῶν πράξεων τοῦ Περγαίτου ἐν τῇ Λακωνίᾳ.

«Ὁ παρὼν πανευγενέστατος χιλίαρχος κύριος Χριστόφορος Περγαίτος, ἀπ' ἧς ὥρας ἐφθασεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἐγνωρίσθη ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐγκρίτους τοῦ τόπου, δὲν ἔπαυσέ ποτε ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς συμβουλεύῃ μὲ εἰλικρίνειαν καὶ ἀρκετὴν φρόνησιν, τὰ ὅσα ἀπέβλεπον πρὸς τὸ συμφέρον καὶ δόξαν μερικῶς τῆς πατρίδος Σπάρτης καὶ γενικῶς ὄλου τοῦ Γένους μας. Ἐστάθη ἐπιμελητὴς νὰ μᾶς ἐνώσῃ μὲ ἓνα δεσμὸν ἱερὸν καὶ ἀχώριστον, ὃ ὁποῖος καὶ τὰ ἀναμεταξὺ ἡμῶν πάθη κατέσβεσε καὶ πρὸς τὴν μερικὴν καὶ γενικὴν ὠφέλειαν ἐπεστήριξε. Καὶ ἀπ' ὅσους τέλος πάντων ξένους ὁμογενεῖς ἢ καὶ ἀλλογενεῖς ἐστάθησαν εἰς τὴν πατρίδα μας, αὐτοῦ μόνου οἱ κόποι καὶ οἱ ἰδρωτὲς ἔδωσαν καρποὺς ὠραίους καὶ οὐσιώδη τροφὴν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Ὁμολογοῦμεν δὲ ἀκόμη καὶ τοῦτο, ὅτι πολλοὶ ἀλλογενεῖς διὰ μέσων ἄλλων φθοερῶν ὁμογενῶν μας κατέτρεξαν καὶ ἐκινδύνευσαν τὴν ζωὴν τοῦ μὲ ὄλους τοὺς δολεροῦς τρόπους καὶ μηχανουργίας, λυσσάζοντες ἐναντίον τῶν ἀρετῶν του καὶ τῆς ἐδικῆς μας εὐτυχίας. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς γνωρίζοντες τον τοιοῦτον, ὡς προεῖπομεν, οὐ μόνον ὡς ἀδελφὸν μας ἀχώριστον καὶ ὡς ὁμογενῆ κατὰ χρέος τὸν ἀγαπήσαμεν καὶ τὸν ἀγαπῶμεν ὀλοφύχως, ἀλλὰ καὶ μὲ ὄλην μας τὴν θέλησιν καὶ εὐχαρίστησιν ἐδέχθημεν διὰ γνήσιον συμπολίτην μας Σπαρτιάτην, καὶ ὡς τοιοῦτον θέλει τὸν γνωρίζωμεν καὶ οἰκαιοποιοῦμεθα εἰς τὸ ἐξῆς ὁμοίως καὶ ὄλην του τὴν οἰκογένειαν· καθὼς καὶ ὁ ἴδιος φιλοτιμεῖται νὰ γνωρίζῃ καὶ οἰκαιοποιῆται ὄλους ἡμᾶς τοὺς Σπαρτιάτας ὡς γνησίους συμπολίτας του. Ὅθεν δίδομεν τὸ παρὼν μας βεβαιωτικὸν γράμμα εἰς χεῖρας τοῦ βηθέντος χιλ. Χρ. Περγαίτου, ἐπικεκυρωμένον καὶ μὲ τὰς ἰδίας μας σφραγίδας καὶ ὑπογραφάς, καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν ἀληθείας.

Σπάρτη 15 μαρτίου 1820.

«(Τ. Σ.) ΠΕΤΡΟΜΠΕΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ, ἡγεμὼν πάσης Σπάρτης,

«(» ») ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΟΥΠΑΚΗΣ, Τοπάρχης τῆς Σπάρτης,

«(» ») Πρῶτον ἡγεμὼν ΔΑΝΤΩΜΠΕΗΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ,

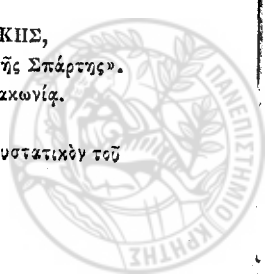
«(» ») Πρῶτος Τοπάρχης τῆς Σπάρτης ΓΑΗΓΟΡΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ,

«(» ») ΚΑΒΑΛΙΕΡ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ ΓΑΗΓΟΡΑΚΗΣ, Τοπάρχης τῆς Σπάρτης».

Ἐκ τῆς τιτλομανίας ταύτης καταλαμβάνει ἕκαστος, τὶ διέτρεχεν ἐν Λακωνίᾳ.

ΣΕΛΙΣ 17.

(α) ἔχουμεν περὶ τοῦ Ἀρισταίδου Παπαῦ τὸ ἀκόλουθον πρὸς τὸν Γάμου συστατικὸν τοῦ

Ιερέως Θεοδοσίου Δημάδου ἐκ Κερκύρας, ἀποδεικνύον, δι' ἐπίοιου ἔκτοτε εἰργάζοντο ζήλου ὑπὲρ τῆς γενικῆς πατριδος οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἑπτανήσου.

»Κυρίε μου Κόμης.

Ἐκ Κερκύρας 4 ἀπριλίου 1819.

«Αὐτοῦ ἔρχεται κάποιος Ἀριστείδης Παπᾶ. Εἶναι περαστικός διὰ Σμύρνην. Ὁ σκοπός του εἶναι ἡ καλητέρευσις τοῦ Γένους. Συνάζει συνδρομητὰς διὰ ἔκδοσιν ἀναγκαίων βιβλίων καὶ ὠφελίμων εἰς ἀνατροφήν τῶν νέων. Κάμε τρόπον νὰ τὸν ἀνταμώσῃς, καὶ εἰπές του, πῶς εἶσαι φίλος μου, καὶ τίποτε περισσότερον. . . . Καὶ, ἂν θέλῃς νὰ γράψῃς κανένα σῶμα, γράψε καὶ μὴ ἀψυχῆσῃς, διατὶ τῶνόντι, ἐὰν ἐμποδισθῶσι τὰ τοιαῦτα βιβλία, δὲν εἶναι ὠφέλιμον. Ἡ ὑπόθεσίς μου δὲν στέκει παρὰ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀρχιστρατήγου, διὰ νὰ κηρυχθῆ. Ὡς τόσον ἐγὼ, ἂν δὲν ἰδῶ τὸ τέλος, δὲν ἔρχομαι αὐτοῦ. Κάμε, καθὼς σοῦ προέγραψα. Συσταίνω τὸν Ἀριστείδην εἰς τὸν Θεόδωρον Λεονταρίτην. Εἰπές του, ὅτι ὁ Κόντες Ῥώμας. . .

«Εἶμαι μὲ ὄλον τὸ σέβας εἰς τὰς προσταγὰς σου.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΔΗΜΑΔΗΣ».

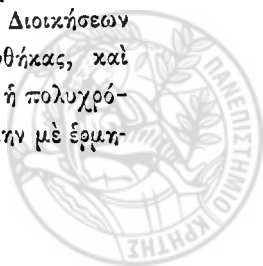
Ἔχομεν ὡσαύτως τὸ πρωτότυπον εἰς τὸ εἶδος αὐτοῦ Ἀφιερωτικὸν τοῦ Ῥώμα, κατηχηθέντος καὶ προσενεγκόντος εὐθὺς τριακόσια φλωρία.

«Εὐγενές Κύριε Ἀριστείδη Παπᾶ ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι.

«Ζάκυνθο τῆ 8 μαΐου 1819.

«Εἶδοποιημένος παρὰ τῆς ὑμῶν γνώσεως, ὅτι ἓνα ξενοδοχεῖον οἰκοδομεῖται ἐν Ἀθήναις πρὸς καταφυγὴν τῶν ὀδοιπορούντων Ἑλλήνων, περὶ τοῦ ὁποίου ἡ εὐγενεία σας φροντίζει περισσῶς, καὶ ἐγὼ δὲ φθάσας εἰς τὸν τεσσαρακοστὸν ἔγδοον χρόνον τῆς ἡλικίας μου, ἀλλὰ μὴ φροντίσας τοῦ δοῦναι ἕως τοῦ νῦν ἀρκετὴν πρὸς τὸ ἔθνος βοήθειαν, διὰ τοῦτο δὲ ἠναγκάσθην νὰ ἀφιερῶσω τῇ ῥηθείᾳ ὠφελίμῳ οἰκοδομῇ φλωρία μαντσάρικα 300, τὰ ὁποῖα σὰς τὰ πέμπω διὰ μέσου τοῦ κυρίου Νικολάου Καλύβα, διὰ νὰ τ'ἀπεράσετε τῶν ἐπιστάτων τῆς, νὰ τὰ μεταχειρισθῶν κατὰ καιρὸν διὰ τὴν ἐξάρτυσιν τοιαύτου εὐεργέτου ἐπιχειρήματος.

«Προσέτι δὲ σὰς φανερόν, ὅτι ἐγὼ δὲν θέλω λείπει μετὰ τοῦτο νὰ ἐκδώσω ἓνα ποιημάτιον περὶ τῆς πολιτικῆς ὄλων τῶν Διοικήσεων τῆς Εὐρώπης, θεμελιωμένο εἰς τὰς παλαιὰς καὶ νέας συνθήκας, καὶ πλουτισμένο παρὰ τῶν πλέον ὑψηλῶν παρατηρήσεων, ὁποῦ ἡ πολυχρόνιος πείρα καὶ γύμνασις εἰς αὐτὴν τὴν πολύκοπον ἐπιστήμην μὲ ἐμπη-

νεύει' καὶ τοῦτο ποιήσει θέλω διὰ δαπάνης μου πρὸς ὠφέλειαν τῶν νέων τοῦ ἔθνους, ὅπου τὰ πολιτικὰ σπουδάζουν φρονήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ἔως τοῦ νῦν καταγίνομαι.

«Ταῦτα καὶ ἔτοιμος πάντοτε εἰς τοὺς ὀρισμούς σας, ἀδελφικῶς μένω, ὡς ὑποσημειοῦμαι,

ἡγαπητὸς φίλος τῆς Εὐγενείας σας

ΚΟΜΗΣ ΚΑΙ ΠΗΠΕΥΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ὁ ΡΩΜΑΣ».

Περὶ τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερμένου ποιηματίου ἴδε ἐν κεφ. Β' τοῦ παρόντος Μέρους.

(β) Τὰς πλείστας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος, ἀπαντήσεων δημοσιεύομεν μετὰ ἄλλων ἀναγκαίων ἐγγράφων ἐν τῇ Παραρτήματι τοῦ παρόντος τόμου.

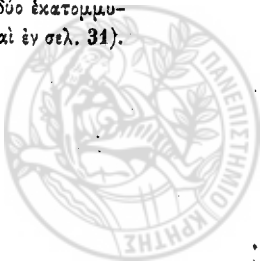
Λόγου δὲ ὄντος ἐνταῦθα περὶ Ναυτοῦ, ἱατροῦ τὸ ἐπάγγελμα, νομίζομεν ἀξίαν ἀναγνώσεως μίαν περίστασιν, λαβοῦσαν χώραν μεταξὺ τούτου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, Κυριακῆς ἐνόματι. Ἦν δ' αὕτη θυγάτηρ πατρὸς καὶ μητρὸς φυγάδων τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1769· πατρὸς μὲν Κρητὸς, τοῦ Γεωργίου Μιτάκη, ἐπνομασθέντος ἔπειτα ἐν τῇ Σμύρνῃ Μπαϊντιρλῆ· μητρὸς δὲ Πελοποννησίας, τῆς Ζαφύρω ἀνεψίᾳς τοῦ Λακεδαιμονίας Ἀνανίου. Κινηθεῖσα ὑπὸ περιεργείας μεγάλης, ἠθέλησεν ἵνα γνωρίσῃ τίνα ἦσαν τὰ ἐγγράφα, ἅπερ ὁ σύζυγος αὐτῆς ἔφερε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐντὸς ἀσφαλοῦς θυλακίου. Ἐν μιᾷ δὲ νυκτί, ὑπνώττοντος τοῦ Ναυτοῦ, λαβοῦσα ταῦτα εἰς χεῖρας καὶ ἰδοῦσα ἐν αὐτοῖς σημεῖα ἀλλόκοτα καὶ γράμματα ἄγνωστα, ὑπὸ τσαούτης ἐκυριεύθη λύπης ἢ διὰ θρησκευτικῆν ὑπόνοιαν, μὴ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐγένετο φραγμασῶνος, ὡς ἔλεγον τότε, ἢ διὰ πολιτικὸν φόβον, μὴ κινδυνεύσῃ οὕτως παρὰ τοῖς Τούρκοις, ὥστε ἤρξατο κλαίειν ἀμέτρως καὶ ἀκρατῶς. Ἀφυπνίσας τότε ὁ Ναυτὴς καὶ ταρχαθεὶς ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτῆς, «Πρέπει, εἶπε τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἢ νὰ σὲ φονεύσω, ἢ νὰ γίνῃ ἄλλο τι, ἀφ' οὗ ἐτόλμησες νὰ ἴδῃς τὰ ἐγγράφα τοῦ θυλακίου μου». Κλείσας δὲ ταύτην ἐν δωματίῳ καὶ ἀπαγορεύσας ἀπὸ πάσης ὁμιλίας μεθ' ἐλευθῆ τινος, συνεβουλεύθη τῇ ἐπιούσῃ μετὰ ἄλλων συνεταίρων περὶ τοῦ ποιητέου, καὶ ἀποφάσει κοινῇ ἠρκοδότησαν αὐτὴν ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ, καταβαλοῦσαν τρισχίλια γρόσια, καὶ γενομένην ἔκτοτε τὸν ἀκρεβέστατον φύλακα τῶν ἐταιρικῶν τοῦ συζύγου αὐτῆς ἐγγράφων.

ΣΕΛΙΣ 20.

(α) Συστημένον παρὰ τοῦ Μαυρομιχάλου πρὸς τὸν πατριάρχην Γρηγόριον, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐταῖροι γνωρίσαντες τὸ ποῖν καὶ τὰς βλεβρίας συνεπειᾶς τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἐπεμελήθησαν ἵνα ἀποτρέψωσι τοῦτον τῆς εἰς τὴν Πετροῦπολιν πορείας, ἀλλ' ἀπέτυχον. Ἐπίσης ἀπέτυχον καὶ οἱ ἐν Ὁδησσῷ, προηγουμένου τοῦ Ἡλιοῦ Μάνεση καὶ Ἰωάννου Ἀμβροσίου, καὶ ἔσπευσαν γράψαντες τὰ δέοντα πρὸς τοὺς ἐν Πετροῦπόλει. Πραγματικῶς δὲ εὐρέθησαν ἐν δεινῇ θέσει οὐ μόνον ὁ Καποδίστριας κατ' ἀρχὰς διὰ τὴν ἔλωρ ἀνώμαλον καὶ διεφθαρμένην διαγωγὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ἰψηλάντης ἔπειτα διὰ τε τὰς αὐθάδειας ἀπειλάς καὶ τὰς ἀνοικονομήτους ἐκ δύο ἑκατομμυρίων γροσίων ἀπαιτήσεις τούτου πρὸς ἑπλισιν δῆθεν τῆς Λακωνίας (Ὅρα καὶ ἐν σελ. 31).

ΣΕΛΙΣ 21.

(α) Ἰδὲ τὸ ἀφιερωτικὸν λεγόμενον γράμμα αὐτοῦ.

«Πείσαι.

Πρὸς τὸν τιμιώτατον κύριον Νικόλαον Φιλόστρατον.

(ὁ τύπος τοῦ σημείου, πρὸς ὃν ἔγραφε.)

1819 ἰουλίου 26 Ἰάσιον.

Ἔτη ἤδη τεσσαράκοντα δύο περιηγούμενος διαφόρους πόλεις δια-
 τρίβω ἐπὶ τὸ παρὸν εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαυίας, ἔχων τὸ τῆς Ποστελνι-
 τζίας ἀξίωμα. Ἐνταῦθα λαβὼν γνωριμίαν καὶ φιλίαν μετὰ τοῦ τιμιω-
 τάτου κυρίου Γεωργίου Γάτσου, πέμπω τῇ τιμιότητι σου διὰ τοῦ φί-
 λου μου τούτου φλωρία ἑκατὸν πενήντα, τὰ ὅποια θέλετε προσφέρει
 εἰς συνδρομὴν βιβλίων νεωστὶ ἐκδιδομένων. Προσμένω ἀπόκρισίν σας
 καὶ μένω

Τῆς τιμιότητός σας

(ὁ τύπος τοῦ σημείου
 αὐτοῦ ὡς ἐταίρου.)

ὅλος πρόθυμος φίλος καὶ δοῦλος
 ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΙΖΟΣ».

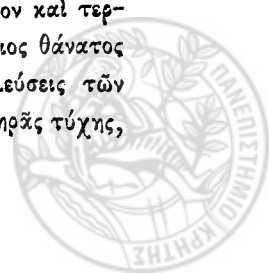
Δι' ὁπίσης δὲ προθυμίας ἐδέχθη τὸ μυστήριον οὗτος, καὶ ὅπως ὁ προσηλυτισμὸς
 τούτου εὐχαρίστησε τοὺς ἑταίρους, ἔχομεν τὴν ἀπὸ 4 αὐγούστου 1819 ἐξήγησιν τοῦ
 ἐν Ἰασίῳ Δημητρίου Θέμελη πρὸς τὸν τότε ἐν Κισινεβίᾳ ὄντα Ἐμμανουὴλ Ξάνθον . . .
 «Ὁ Γεώργιος Γάτσου ἐπώλησε κατ' αὐτὰς τὴν πραγματείαν εἰς τὸν ἄρχοντα ποστέλνι-
 »κον Ἰακωβάκην Ρίζου μὲ μεγάλην του εὐχαρίστησιν, διὰ τὸ ἐποῖον ἐχάρησαν ἔλοι οἱ
 »σύντροφοί, ἐπειδὴ ἐπωλήθη καὶ ἠγοράσθη εὐκόλως».

(ὅ) Ἴδου τὰ ἄφιερωτικὰ ἀμφοτέρων.

«Βουκουρέστι 1820 μαρτίου 23.

« . . . Φίλτατε κύριε Κωνσταντίνε Παπᾶ Χρήστου.

«Πληροφορηθεὶς διὰ τοῦ ἀπὸ ἀ τοῦ τρέχοντος φιλικοῦ της περὶ τῆς
 λίαν μοι ἐφετῆς ὑγείας της, καὶ ἰδὼν ὅσα μοι ἐπεύχεται διὰ τὸ παρὰ
 τοῦ εὐμενεστάτου μοι Αὐθέντου ἐμπιστευθέν μοι ἐπάγγελμα τῆς Δι-
 βιτταρίας, δὲν λείπω νὰ τὴν εὐχαριστήσω, παρακαλῶν τὴν τιμιότητά
 της νὰ μὴ μὲ ὑστερῇ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τῶν τοιούτων προσφιλῶν μοι ἀδελ-
 φικῶν της. Ἐλαβον προσέτι, φίλτατε, καὶ τὰ ἀποσταλέντα μοι βι-
 βλία, τῶν ὁποίων ἡ ὑποδοχὴ, ἀνωφελὲς στοχάζομαι νὰ τὴν περιγρά-
 ψω, πόσον μοι ἔχαροποίησε. Ἡ τιμιότης της διέτριψεν ἱκανὸν καιρὸν
 εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἐγνώρισεν ἐπομένως, πόσον ἠδύνονται οἱ Φανα-
 ριωταὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς σπουδῆς, καὶ πρὸ πάντων ἐγὼ, ὅστις,
 καίτοι εἰς τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας μου, δὲν ἔτυχον μέχρι
 τοῦδε ἀρμοδίου καιροῦ, διὰ νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὴν χρήσιμον καὶ τερ-
 πνὴν ταύτην μελέτην. Ὁ αἰφνίδιος καὶ τραγικώτατος βίαιος θάνατος
 τοῦ μακαρίτου πατρός μου Ἀλεξάνδρου Σούτσου, αἱ δημεύσεις τῶν
 ὑπαρχόντων μου καὶ αἱ διάφοροι ὁρμαὶ τῆς ἀπόνου καὶ σκληρᾶς τύχης,

δὲν μοι ἐπέτρεψαν νὰ φροντίζω μέχρι τοῦδε περὶ οὐδενὸς ἄλλου, εἰμὴ περὶ τῆς γενικῆς ἀνορθώσεως τῶν κατ' ἐμὲ. Ἐπομένως ἡ ἀνάγνωσις τοῦ σοφοῦ τούτου συγγράμματος, ὡς νέα ὄλως διόλου δι' ἐμὲ, ἔτι μᾶλλον μοι φαίνεται τερπνοτέρα καὶ ὠφελιμωτέρα. Τὴν τιμὴν τῶν σταλέντων μοι βιβλίων γρόσια 4000 ἐνεχείρησα τῷ κοινῷ ἀδελφῷ κυρίῳ Γεωργίῳ Μάνῳ, ὅστις μοι ὑπεσχέθη περὶ τῆς ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἀποστολῆς. Εὐελπὶς δὲ, ὅτι θέλει ἐξακολουθεῖ διὰ παντὸς τὴν ἐπὶ τοσοῦτον περισπούδαστόν μοι φιλιάν της, μένω.

(τὸ σημεῖόν του ὡς ἑταιριστοῦ)

«ὡς ἀδελφὸς καὶ δούλος

«ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΟΥΤΖΟΣ».

Βουκουρέστιον ἀρκ' ἀπριλίου ιζ'.

(τὸ σημεῖον τοῦ πρὸς ὃν ἔγραφε.)

«Περιπόθητε φίλε κύρ Γεώργιε Δροῦσε!

«Τὸ ἀπὸ 1 μαρτίου φιλικόν μοι γράμμα της μετὰ χαρὰς δεξάμενος, τοσαύτην ἀγαλλίασιν ἠσθάνθη ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ τῆς θειῆς ἑλέει ἀναρρώσεώς της, καὶ ἐπὶ τῇ γλυκεῖᾳ ἐλπίδι τῆς μετ' οὐ πολὺ τελείας ἀπαλλαγῆς της ἀπὸ τὴν ἐπώδυνον καὶ πολυχρόνιον της ἀσθένειαν, ὥστε μαρτύρομαι τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ τὴν ἰερότητα τῆς φιλικῆς μεταξὺ ἡμῶν σχέσεως, ὅτι εἰς τὸ διάστημα τῶν τριάκοντα ἐννέα περιόπου χρόνων τῆς ζωῆς μου οὐδέποτε ἠσθάνθη τοσοῦτον γλυκὺ καὶ εὐφρόσυνον αἶσθημα. Εὐχαριστῶ, καὶ δι' ὅσα συγχαίρουσά μοι ἐπεύχεται ἐπὶ τῷ διορισμῷ μου εἰς τὸ ὑπόβρυγμα τῆς Μεγάλης Ποστελνιτίας τῆς Οὐγγροβλαχικῆς Αὐθεντείας. Εἶθε νὰ ἀποβῆ, ὡς γράφει, κατὰ τὰς εὐχὰς της καὶ κατὰ τὸν πόθον μου! Ἡ μελετωμένη ἔκδοσις τοῦ κοινωφελοῦς ἐκείνου συγγράμματος μὲ ἐνθουσίασε. Πρὸ χρόνων περιέμενον τὴν χαροποιᾶν ταύτην εἶδησιν, καὶ ἤδη ἐπιποθῶν ἐνθέρμως νὰ συντελέσω ὀπωσοῦν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοιοῦτου ἐπιχειρήματος, προσφέρω γρόσια 2000 . . . Ἄμποτε νὰ ἐπιταχυνθῆ ἡ ἔκδοσις, διὰ νὰ ὠφελῆθῆ ἡ ἀνθρωπότης, καὶ διὰ νὰ πλουτήσῃ καὶ ἡ φίλη πατρίς μου Κωνσταντινούπολις τοιοῦτου ποθητοῦ καὶ πρὸ καιροῦ περιμενομένου συγγράμματος. Παρακαλῶ νὰ μὴ διαλείπῃ τοῦ νὰ μὲ χαροποιῆ συνεχῶς διὰ δηλωτικῶν τῆς περισπούδαστου μοι ὑγείας της, προστάττουσά με, εἰς ὅ,τι μὲ γνωρίζει. ἰκανόν, καὶ ἐλπίζω νὰ ἰδῆ πραγματικῶς, ἕως ποῦ δύναται νὰ φθάσῃ ὁ βαθμὸς τῆς φιλικῆς μου προθυμίας καὶ ζέσεως.

Μένω δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος πρόθυμος καὶ ἐλικρινῆς φίλος
(Τὸ σημεῖόν του ὡς ἑταιριστοῦ) ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΡΙΖΟΣ».

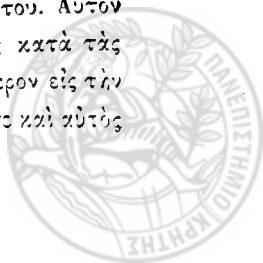
(γ) Ἰδοὺ ἕσα ἐκ Βουκουρεστίου ἔγραψε συμβολικοῖς γράμμασιν ἑ Κωνσταντῖνος Παπαχρόστου.

Περὶ μὲν τοῦ Γρηγορίου Σούτσου ἀπὸ 9 ἀπριλίου 1820.

« Κατὰ τὰ ἀπαραίτητα χρέη μου, ὅπου ἠξιώθην τὴν χάριν τῶν Φιλικῶν, δὲν ἔλειψα ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιμελοῦμαι καὶ νὰ φροντίζω, ὅσον ἐνδέχεται, εἰς ἀνακαλύψεις, εὑρέσεις ἀξίων καὶ ἐνερῶν ὑποκειμένων, εἰς προμηθείας καὶ τεχνάσματα, ὅσα ἀπαιτεῖ ἡ σύστασις αὕτη. Καὶ πρῶτον παρῆρησιάζω πρὸς τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν τὸν Γρηγόριον Σούτσον, υἱὸν τοῦ μακαρίτου πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου Σούτσου, καρτομηθέντος παρὰ τῶν βαρβάρων λόγῳ προδοσίας εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Μεγάλης Δραγομανίας ἐπὶ τῆς παρελθούσης ἑπταετίας τοῦ πολέμου μετὰ τῶν Ῥώσων. Ὁ ῥηθεις Γρηγόριος εἶναι νέος πλήρης χαρίτων, σπουδαῖος, νειδήμων διαλέκτων οὐκ ὀλίγων ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἀρχοντικοῦ, φιλογενέστατος, ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν τυράννων, ἐτῶν 23, πλὴν ὀδυσυχῆς ἐκ τῶν περιστάσεων, ἦτοι ἐκ τοῦ ἀώρου θανάτου τοῦ πατρὸς του, ἐκ δημεύσεων καὶ ἄλλων. Μ' ὅλα ταῦτα χάριν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν προσφέρει ἐπὶ τοῦ παρόντος γρούσια χίλια . . . Ὁ ῥηθεις εἶναι κατὰ τὸ παρὸν πλησίον τοῦ ἰδίου Αὐθέντου τῆς Βλαχίας εἰς εὐνοίαν ἱκανὴν διὸ καὶ ἐλπίζω ἐντὸς ὀλίγου νὰ λάθωμεν ἱκανὴν βοήθειαν παρ' αὐτοῦ κατὰ πάντα ».

Περὶ δὲ τοῦ Ἰακώβου Γεωργίου Ρίζου ὁσάυτως ἀπὸ 17 ἀπριλίου 1820.

« . . . Ἐκρίνα εὐλογον καὶ σχεδὸν ἀναγκαῖον τὸ νὰ εἰσβιβάσω εἰς τὸν αὐτὸν τῆς μυστικῆς Ἀθηνᾶς βαθμὴν καὶ τὸν κύριον Ἰακώβον Γεωργίου Ρίζον καὶ διὰ τὸ κατὰ τῶν τυράννων ἀδιάλλακτον μῖσός του καὶ διὰ τὴν μετ' αὐτοῦ σχέσιν μου, ὄν Μεγάλος Ποστέλνικος παρὰ τῷ νῦν εἰς Βλαχίαν ἡγεμονεύοντι καὶ σύμβουλος αὐτοῦ ἰσχυρότατος, καὶ διὰ τὴν ἀκροτάτην του φιλογένειαν καὶ φιλοπατρίαν. . . Ἡ θέσις τοῦ ῥηθέντος εἶναι τοιαύτη, ὥστε εὐκόλως δύναται νὰ ἐξιχνιάσῃ μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν τοὺς διαφόρους σκοποὺς τῆς Πόρτας, καὶ τέλος διὰ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ παρατηρήσεων νὰ παράξῃ συστηματικώτερον ὄφελος εἰς τὴν θεοφροῦρητον Ἑταιρίαν μας, καὶ νὰ ἐπιφέρῃ αἰσθαντικωτάτην βλάβην εἰς τοὺς καταφερομένους αὐτῇ, ὡς εἰδήμων τῆς ὀθωμανικῆς, ἑλληνικῆς, ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς διαλέκτου. Αὐτὸν λοιπὸν τοῦτον ἐξετάσας καὶ κατηγήσας ἀπαρπλάκτως κατὰ τὰς ῥηθείσας μοι ἀρχάς, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρῆρησιάζω σήμερον εἰς τὴν σεβαστὴν μοι Ἀρχὴν. Ὁ ῥηθεις εἶναι ἐτῶν 36. Ἐδοκίμασε καὶ αὐτὸς

»κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καταφορῶς καὶ ἐναντιότητος τῆς τύχης
 »οὐκ ὀλίγας, καθὼς πάντες σχεδὸν οἱ τοῦ Φαναριωτικοῦ τάγματος»
 »μολοντοῦτο ἡ τιμιότης τοῦ χαρακτῆρός του καὶ ἡ ἐνάρετος ψυχὴ του
 οἰκονόμησε τὰ πάντα μέχρι τοῦδε. Προσφέρει ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς
 τὴν Ἑταιρίαν γρόσια 2000 . . . »

(8) Ἰδὲ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Κεφ. Γ' τοῦ παρόντος Μέρ. Α' (σελ. 73), ὅσα αὐτὸς ὁ Λασ-
 σάνης ἐξηγεῖται ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ἰψηλάντην δι' ἐπιστολῆς
 τῶν 12 Μαΐου 1820.

ΣΕΛΙΣ 23.

(α) Ἀμφιβάλλομεν, εἰ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν ἀμφότερα
 τὰ ὀνόματα τοῦ Καποδιστριαίου καὶ τοῦ Ἰψηλάντου. Τοιοῦτόν τι οὔτε παρὰ τοῦ Ἀνα-
 γνωστοπούλου, ἢ τοῦ Σέκερη, ἠκούσαμεν, οὔτε δεδημοσιευμένον ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύ-
 μασι τοῦ Ξάνθου εἶδομεν, οὔτε ἀναφερόμενον ἐν τοῖς διαφόροις ἐγγράφοις εὔρομεν, ἢ
 ἐν μόνῃ χειρόγραφῳ τινὶ ὑπομνήματι, ὅπερ ὑποτίθεται ὡς ἴδιον τοῦ Νικολάου Ἰψη-
 λάντου. Παραδεχόμεθα δὲ μᾶλλον, ὅτι μόνη πρότασις ἐγένετο περὶ Καποδιστριαίου, ὡς
 δείκνυται καὶ ἐκ τῆς συνθήκης τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1818, ἐπὶ σκοπῷ ἐνοχοποιήσεως
 τῆς Ρωσσίας, κηρυσσομένου τοῦ Ἑλληνικοῦ πολέμου.

(β) Ὅσα ἐν σελ. 224 τοῦ ἱστορ. Δοκ. περὶ τῆς Φιλ. Ἑταιρ.

(γ) Ἐδημοσιεύθη τῷ 1843 καὶ παρὰ τοῦ Ξάνθου ἐν τοῖς σελ. 46—47 τῶν Ἀπομνη-
 μον. περὶ τῆς Φιλ. Ἑταιρίας· φέρει δὲ παραλλαγὰς τινὰς, καὶ τοὶ ἐπυρωσιῶδες καὶ οὐ-
 δόλως ἀντικειμένους πρὸς τὴν ἔνοιαν.

ΣΕΛΙΣ 24.

(α) Εἰς ἐν τῶν ἀντιγράφων τῆς συνθήκης αὐτῆς, καὶ τοῦτα γεγραμμένον διὰ τῆς
 χειρὸς τοῦ Ξάνθου, εἶδομεν ὑπογεγραμμένον σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ἰωάννην Μάνθον.

ΣΕΛΙΣ 25.

(α) Τὸν ἀδελφὸν τούτου Ἀλέξανδρον Καντακουζηνὸν βλέπομεν κατηχηθέντα ἐν Κισ-
 νεύειᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821.

Οἱ ἀδελφοὶ οὗτοι ἐγεννήθησαν ἐν τῷ Ἰασίῳ

ΣΕΛΙΣ 26.

(α) Ἀρμοδίως περιέγραφε τὸν Χρησταρῆν ὁ Λεβέντης ἐν τινὶ πρὸς τὸν Ξάνθον ἐπι-
 στολῇ αὐτοῦ: « . . . Ὁ καλὸς μας Χρησταρῆς ἠσύχασε τέλος πάντων. Ἐχει, ὡς γνω-
 » ρίζεις, ζεστὴν κεφαλὴν καὶ ἐξάπτεται εὐκόλως. Πρέπει νὰ στέκω μὲ τὴν λαγῆνα
 » εἰς τὸ χερί, διὰ νὰ τὴν σθέσω. Πόσα ἄλλα πρέπει νὰ ἀπαντῶ ! »

(β) Ἴδου ἡ περιέργος αὕτη ἐπιστολή.

«Τὴν ὑμετέραν κηδεμονικωτάτην ἡμῖν Ἐξοχότητα
 ταπεινῶς προσκυνοῦμεν.

«Μετὰ τὰς ταπεινάς ἡμῶν προσκυνήσεις δηλοποιοῦμεν τῇ εὐεργε-
 τικωτάτῃ ἡμῖν Ἐξοχότητι, ὅτι ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν μας πέμπεται ἐ-
 πίτηδες παρ' ἡμῶν πρὸς τὴν Ἐξοχότητά της, ὃν καὶ παρακαλοῦμεν
 θερμῶς οὐ μόνον νὰ δεχθῇ φιλοστόργως καὶ εὐμενῶς, ἀλλὰ καὶ μετὰ
 συμπαιθείας νὰ ἀκροασθῇ τὰ ὅσα ἤθελε τὴν προβάλλῃ περὶ τινος γνωστῆς

ὑποθέσεως, μὴ ἀμφιβάλλουσα ποσῶς εἰς τοὺς λόγους του, καθότι τὸ ὑποκείμενόν του εἶναι καὶ τῇ Ἐξοχότητί της γνωστὸν καὶ παρ' ἡμῖν δοκιμασμένον εἰς πολλὰς περιστάσεις. Τὸ προτζέσον ὅπου ἔχομεν τῆς εἶναι γνωστὸν. Τὰ περισσότερα μέσα ὅπου ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶμεν διὰ τὴν καλὴν αὐτοῦ ἀποπεράτωσιν, τὰ ἐπροβλέψαμεν καὶ ἐξωμαλίσσαμεν πολλὰς δυσκολίας. Τοὺς κλητέρους ἀβουκάτους ὅπου ἐκρίναμεν ἱκανοὺς, διὰ νὰ παριστήσουν τὰ λαμπρὰ δικάϊά μας, τοὺς ἐγκολπώθημεν. Αὐτοὶ εἶναι προμελετημένοι καὶ ἔτοιμοι νὰ παρῆρσιασθῶσιν εἰς τὸ κριτήριον χωρὶς διαταγμὸν. Οἱ κληρονόμοι τῆς ὑποθέσεως ταύτης, στενοχωρούμενοι ἀπὸ τὰ ὑπέρογκα ἔξοδα καὶ μισθοὺς τῶν ἀβουκάτων, ἔχομεν χρεῖαν βοήθειας, ἕως ὅτου νὰ παρῆρσιασθῶμεν εἰς τὸ κριτήριον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἰς τὴν πρώτην ἐμφάνισίν μας ἐλπίζομεν νὰ πάρωμεν τὰ ὅσα εἶναι βαλμένα δεπτόζιτον, ἅπερ θέλει ἐξαρκέσουν διὰ ἔξοδα, ἕως ὅτου νὰ δοθῇ τὸ τέλος τῆς κρίσεως καὶ λάβωμεν τὰ ὑποστατικά μας.

«Διὰ νὰ λύσωμεν λοιπὸν τὴν σιωπὴν καὶ νὰ παρῆρσιασθῶμεν θαρβράλῳς εἰς τὸ κριτήριον, δὲν περιμένομεν παρὰ τὴν συνετὴν συμβουλήν της καὶ ὀδηγίαν, πρὸς δὲ καὶ χρηματικὴν τινα συνδρομήν, οἶαν ἔγκριτη καὶ δυνατῆ νὰ ἐξοικονομήσῃ ἡ ὑψηλὴ της φρόνησις, οἷς οἶδε τρόποις, πρὸς ἐξοικονομήσιν τῶν εἰς τὴν ἔναρξιν ἀναγκαίων ἐξόδων.

«Ἐπαναλαμβάνοντες οὖν τὰς θερμὰς παρακλήσεις μας, δέομεθα τῆς φιλανθρώπου ψυχῆς της, ὅπως συμπράττουσα ἡμῖν ἔργῳ καὶ λόγῳ, νὰ δεῖξῃ τὸν φιλόπατριν ἔνθερμον ζῆλόν της καὶ νὰ μᾶς προφθάσῃ μὲ τὰ προβρῆθέντα ἐπιβοηθητικά μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθομένου, ἔχοντα ἡμᾶς ταχεῖας ἀποκρίσεώς της πρὸς ὀδηγίαν μας.

«Μένομεν δὲ μὲ βαθύτατον σέβας τῆς Ἐξοχότητός της

«Βουκουρέστι τῇ 12 αὐγούστου 1849 δούλοι ὑποκλιναῖς

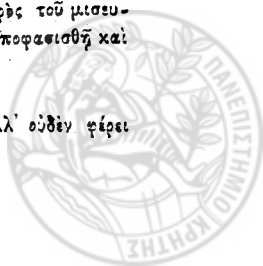
Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ Πελοποννήσιος
Καπετὰν ΓΕΩΡΓΙΑΚΗΣ Ο ΕΛΥΜΠΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. ΦΑΡΜΑΚΗ».

ΣΕΛΙΣ 27.

(α) Ἐντεῦθεν ἔγραψεν ὁ Πατσιμάδης τῷ Ξάνθῳ (κατὰ τὴν 8 φεβρουαρίου 1820):
« . . . Δὲν μοι λέγετε, ἂν ἀναφέρατε τῷ Πανκώστῳ (Καποδιστρια) τί περὶ τῆς τοῦ Βαρβάκη ὑποθέσεως; πρᾶγμα ἀναγκαιότατον, ἐπειδὴ τὰ χαδιάρια του πολλὰ, καὶ ἐξ αὐτῶν οὐ μικρὰ ὠφέλεια, ἔταν οταλθῶσι διὰ τὴν Γραικίαν. Ὁ καιρὸς τοῦ μισουμοῦ του πλησιάζει, κατὰ φυσικὸν λογαριασμόν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποφασισθῇ καὶ νὰ βαλθῇ εἰς ἐνέργειαν αὐτὴ ἡ σπεκουλατιζόντε χωρὶς ἄργητα . . . »

ΣΕΛΙΣ 28.

(α) Τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου δύο ἔχοντες ἀντίγραφα ἀπαράλλακτα, ἀλλ' οὐδὲν εἶρει

τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου, ὡς τὸ παρὰ τοῦ Ξάνθου δημοσιευθὲν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι (σελ. 220—239).

(β) Ἴδου τὸ κείμενον τῶν ἄρθρων τούτων.

« ΜΥΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

« Περὶ τοῦ κυρίου καὶ καθολικοῦ σκοποῦ τῆς Φιλομούσου καὶ Φιλανθρωποῦ Γραικικῆς Ἐμπορικῆς Ἐταιρίας.

« § 1.

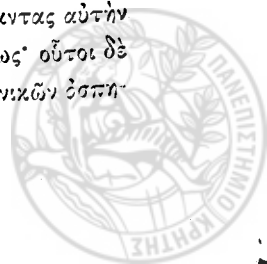
« Ἀγκαλιὰ καὶ ὁ φαινόμενος σκοπὸς τῆς Ἐταιρίας ταύτης συνίσταται εἰς τὸ νὰ μεταχειρίζωνται τὰ καθαρὰ αὐτῆς κέρδη πρὸς βοήθειαν τῶν χρεῶν τοῦ Γένους κατὰ τὴν δημοσιευομένην ἔκθεσιν, ὁ κύριος ὅμως καὶ καθολικὸς σκοπὸς τῆς συστάσεώς της ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ συναθροισθῇ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἢ ποσότητος τῶν δέκα καὶ ἐπέκεινα μιλλιονίων, καὶ νὰ ἦναι ἔτοιμα, διὰ νὰ μεταχειρισθῶσιν ὅλα διὰ τὴν ἑλευθερίας τῆς φιλότατης πατρίδος. Καὶ τότε αὐτὸ τὸ χρέος θέλει εἶναι ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον χρέος τοῦ Γένους, διὰ νὰ πληρωθῇ εἰς τοὺς καταβαλόντας ἐκ τῶν εισοδημάτων τῆς μελλούσης ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑλλάδος.

« § 2.

« Οἱ Ἔφοροι τῆς αὐτῆς Ἐταιρίας πρέπει νὰ ἦναι μέλη τῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν καὶ, ἂν τις ἐξ αὐτῶν τύχη νὰ μὴ ἦναι, πρέπει μετὰ τὴν ἐκλογὴν του οἱ λοιποὶ νὰ τὸν ἐμβάξωσιν εἰς αὐτήν. Ὁμοίως δὲ νὰ ἦναι μέλη τῆς αὐτῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν καὶ ὅλοι οἱ ὑπουργοὶ τῶν ἐμπορικῶν ὁσπητίων τῆς Ἐταιρίας ταύτης, δηλαδὴ οἱ, τε γραμματικοὶ τῶν καταστίχων, οἱ τῆς ἀλληλογραφίας καὶ οἱ πράκται.

« § 3.

« Εἰς τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ Γένους, μέλος ὦν τρύτης καὶ τῆς τῶν Φιλικῶν Ἐταιρίας, ἐδιωρίσθη πρὸς τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς τῶν Φιλικῶν Ἐταιρίαρχος, μετὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἔφοροι ἐκάστου γενικοῦ ἐμπορικοῦ ὁσπητίου θέλει εἰσκαλοῦνται διὰ τὴν ἐνέργειαν κάθε ἐπιχειρήματος, ἀποβλέποντος εἰς μόνον τὸν κύριον σκοπὸν τῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν καὶ δεομένου χρηματικῆς δαπάνης· τὸ ὁποῖον τότε νὰ ἐνεργῆται, ὕταν ὁ Ἐταιρίαρχος ἐπικυρώσῃ αὐτό· εἰ δὲ καὶ δὲν κριθῇ παρ' αὐτοῦ εὐλογον, νὰ ἐπιστρέφεται ἢ ἀναφορὰ πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτὴν ἐφόρους μετ' ἐπιγεγραμμένην τὴν αἰτίαν τῆς μὴ ἐπικυρώσεως· οὗτοι δὲ νὰ γνωστοποιῶσι τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ἐφόρους τῶν λοιπῶν γενικῶν ὁσπητίων τῆς Ἐταιρίας.

§ 4.

«Όταν δὲ ἡ Ἀρχὴ τῶν Φιλικῶν ἤθελε κρίνῃ τὸν καιρὸν ἀρμόδιον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου καὶ ἱεροῦ σκοποῦ, καὶ γίνῃ διὰ τοῦτο χρεια μεγάλης δαπάνης, καὶ ἐπομένως ἡ αὐτὴ Ἑταιρία τῶν Φιλικῶν δώσῃ τῷ Ἑταιριάρχῃ τὸν διορισμὸν τῆς ἐνεργείας, οὗτος θέλει ἀναφέρεται πρὸς τοὺς ἐφόρους ὄλων τῶν γενικῶν βσπητίων τῆς ἐμπορικῆς Ἑταιρίας, ἐπιστέλλων πρὸς αὐτοὺς τὴν τῆς Ἀρχῆς διαταγὴν καὶ τοὺς συμφωνῶνς μὲ αὐτὴν ἰδίους διορισμούς· οἱ δὲ ἔφοροι νὰ ἦναι εἰς χρέος νὰ ἐκτελῶσιν ἐν τῷ ἅμα καὶ ἀνυπερθέτως τοὺς διορισμούς τοῦ Ἑταιριάρχου, ἐκβάλλοντες ἀπὸ τὴν κάσσαν τῆς Ἑταιρίας τὰς χρηματικὰς ποσότητας, ὅπως καὶ ὅπου ἤθελε τοὺς διορίσει ὁ Ἑταιριάρχος».

(γ) Ἐγραφε τότε περὶ τοῦ Ἐβεργεντικοῦ, ἦτοι τοῦ Καποδιστρίου, ὁ Κομιζόπουλος, ὡς ἐλπίζων αὐτὸν δεχθισόμενον τὴν ἀρχηγίαν. Ἰπεγράφη δὲ ὁ ὀργανισμὸς τῆς, περὶ τῆς ὁ λόγος, Ἑταιρίας παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου, διότι αὐτὸς ἀνεδείχθη ὁ Γενικὸς τῆς Ἀρχῆς Ἐπίτροπος.

ΣΕΛΙΣ 29.

(α) Ὁ Λεβέντης, ὑπερασπιζόμενος τὸν Ἀναγνωστόπουλον, ὡς ἀδίκως διαβαλλόμενον, ἔγραφε τῇ 8 ἰουνίου 1820 περὶ τοῦ Γάτσου: « . . . Ὅσα γράφει ἡ Οὐτιδανὴ Μάκηννα (ὁ Γάτσος) κατὰ Ἰωαννίδου (τοῦ Ἀναγνωστοπούλου), ψεύδεται. Ψεύδεται ἔτι λέγουσα, ὅτι ἔχει ὑπόληψιν καὶ σχέσεις μαζὶ μου. Ποτὲ δὲν τῷ ἔγραψα, μ' ὄλον ὅπου μοὶ ἔγραψε δύο τρία γράμματα. Εἶναι ἀμαθέστατος, καὶ καλὸν ἦτον νὰ μὴ τὸν ξαναγράψουν οἱ σχετικῶι (ὁ Καντιώτης) τοῦ Ἐβεργεντικοῦ, διὰ νὰ μὴ λαμβάνῃ τὰ γράμματά των καὶ τὰ μεταχειρίζηται ὡς δείγματα τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας τοῦ Ἐβεργεντικοῦ (Καποδιστρίου). Ἄν ἦτον δυνάτὸν, εἶναι προκρίτοτερον νὰ τὸν κράξουν εἰς Ῥωσίαν καὶ νὰ τὸν βραστάξουν ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴν ἀνακατῶν ἀμαθεστάτως τὰ πράγματα».

(β) Ἐξεκίνησε κάλλιστα τὸν Γρηγόριον Δικαῖον ὁ Λεβέντης, γράφων πρὸς τὸν Ξάνθον τῇ 19 μαΐου 1820: « . . . Ὁ Ἀρμόδιος (Δικαῖος) εἶναι καλὸς, πλὴν εἰς ἄκρον τολμηρὸς εἰς τὰ ἔγγραφα του καὶ ἤθελε γένει ὠφέλιμον, ἂν ἐκείθον τὸν ἐλέγξατε, ἔτι ἔμαθον οἱ ἐκεῖ (ἐν Περσουλίοι) φίλοι τὸ ἀγαλίνωτον θράσος του, καὶ ἔτι πρέπει νὰ γίνῃ μετριώτερος. Μὲ τοῦτο διορθώνεται, διότι κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι καλὸς· ἔχει ψυχὴν γενναίαν, θάρρος ἐλληνικὸν καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἄνθρωπον προτερήματα».

ΣΕΛΙΣ 31.

(α) Ἴδου ἔτι ἔγραφε πρὸς αὐτὸν ὁ Κομιζόπουλος ἀπὸ 13 μαρτίου 1820: « . . . Ἄνε εἰς ἔλθῃ τὴν αὐτοῦ διατριβὴν σας ἰδῆτε, ὅτι ἀδύνατον νὰ στέρξῃ ὁ Ἐβεργεντικὸς νὰ συνεργήσῃ, καὶ μήτε ἐλπὶς μένει, τότε, ἀδελφε, ἄφρευκα πρέπει νὰ ἔλθῃς ἐδῶ, διὰ νὰ συνομιλήσωμεν καὶ συσκαρθῶμεν, τί πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν, ὅτι ἡ ἀπόφασίς μας εἶναι στερεὰ νὰ μὴ παραιτηθῶμεν ἀπὸ τὰ δικαιὰ μας· καὶ διὰ τοῦτο χρεια νὰ συσκαρθῶμεν, τί νὰ ἀκολουθήσωμεν. . . »

ΣΕΛΙΣ 33.

(α) Περὶ αὐτοῦ ἔγραφε πρὸς τὸν Ξάνθον ὁ Πατριάρχης ἀπὸ 13 μαΐου 1820: « . . . Τὴν ΤΟΜΟΣ Α΄.

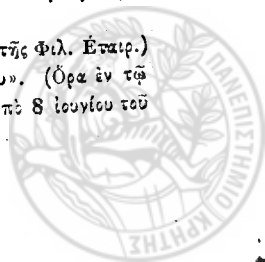
» περικληθεῖσαν τοῦ Καλοῦ ἑμολογίαν (ἦτοι τὸ Ἀφιερωτικὸν) ἐλάβαμεν, χαίροντες διὰ τὴν πίστιν, φιλογένειαν καὶ τὸν περὶ τῆς φίλης πατρίδος ἔρωτα τοῦ ἀνδρός.
 (β) Ἴδου ὁ αὐτόγραφος αὐτος λογαριασμὸς τοῦ Ξάνθου.

	Γρόσια
« Τῷ Σκουφᾷ.	10000
» Πεντεδέκκ.	4500
« Ἰδίῳ.	1400
« Τῷ Καπετᾶν Ἀναγνώσταρᾷ ἐμετρήθησαν	5000
« Ἰδίῳ ἐμβάσθησαν.	10000
« Ὁ ἴδιος ἐτράβηξε πόλιτσαν.	3000
« Τῷ Χρυσοσπάθῃ.	2000
« Καπ. Ἰω. Χ. Φαρμάκῃ.	10000
« Καπ. Ἰω. Μαυρομιχάλῃ.	4000
« Τοῖς υἱοῖς τοῦ Πετρούμπεη.	3000
« Τοῖς ἰδίοις ὁμοίως.	5000
« Τῷ Ὑπάτρῳ.	4200
« Τῷ Λουριώτῃ διὰ τὴν Ἰταλίαν.	4600
« Τῷ Καπ. Βλαχοπούλῳ.	750
» Τῷ Τσακάλωφ εἰς διάφορας φοραῖς καὶ ἕσα ἐτράβηξε	6500
« Τῷ Καμαρηνῷ.	4300
« Εἰς διαφόρους ἀδελφούς Καπιτάνους εἰς Κωνσταντινού- πολιν κατὰ καιρούς.	3300
« Τῷ Πετρούμπεη ἕσα ἐτράβηξε.	15000
« Ὅσα ὁμοίως.	40000
« Ὅσα τῷ ἐμβάσαν εἰς δύο ἔτι φοραῖς.	7000
« Τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Δικαίῳ.	40000
« Ὅσα ἐγὼ ἐξώδευσα ἕως τῶρα μετὰ τὸν μισθόν μου ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν τῇ 19 φεβρουαρίου 1819	43000

Γρ. 424630».

Ὅπως διεπράχθησαν ἔργα διὰ ποσότητος τόσῳ μικρᾷς! Ἀλλὰ, καὶ ἐὰν ὑποθεσω-
 μεν τὸν λογαριασμὸν τοῦτον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδρευούσης Ἀρχῆς μὴ περι-
 λαμβάνοντα καὶ ἑτέρας παρ' ἄλλων γενεμένας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ δαπάνας· ἐὰν προσέτι
 παραδεχθῶμεν καὶ καταχρήσεις τινὰς λαθούσας χώραν ἐν τῷ μικρῷ αὐτῷ διαστήματι·
 ἐξάγεται οὐχ ἦττον, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατωρθοῦντο μεγάλα διὰ μικρῶν μέ-
 σων, διότι ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρνησις τὸ πᾶν ἀνεπλήρουν.

(γ) Κακῶς ἐσημειώσαμεν ἄλλοτε (ἐν σελ. 254 τοῦ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλ. Ἐταιρ.)
 τὴν χρονολογίαν τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Ὑψηλάντου «ἀπὸ 15 ἰουνίου». (Ὅρα ἐν τῷ
 Κεφ. Β'. καὶ τὴν ἀπὸ 12 μαΐου ἐπιστολὴν τοῦ Λατσάνου καὶ τὴν ἀπὸ 8 ἰουνίου τοῦ
 Λεβέντου.)

ΣΕΛΙΣ 34.

(α) Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ Κομιζόπουλος καὶ Πατσιμάδης, παραδεχόμενοι ἀφ' ἑνὸς, ὅσας ὁ Ἰψηλάντης ἔκαμε προτάσεις, παρετήρουν ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ἀπὸ 10 μαίου ἐπιστολῆς αὐτῶν πρὸς τὸν Ξάνθον τὰ ἐπόμενα: « . . Ὅσα περὶ τοῦ Καλοῦ (Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου) μᾶς γράφετε, δεχόμεθα χωρὶς περισσοτέρας ἐξετάσεως . . . Παρακαλοῦμεν ὁμῶς νὰ συγχωρήσῃ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐνίοτε νὰ τῷ κίμωμεν γνωστὰ τὰ αἰσθη-
 » ματα τῆς ψυχῆς μας, τὰ ὅποια δὲν εἶναι ἐπιζήμια, ἀλλὰ πρόξενα ὠφελείας . . .
 » ἔταν αὐτὸς τὰ δεχθῆ ὡς ἀπὸ ὁμογνώμονας ἀδελφούς γεγραμμένα, ἐπιθυμοῦντας τὸ
 » κοινὸν καλὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας».

(β) Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ 1817 ἀλληλογραφίας τοῦ Τσακάλωφ πρὸς τὸν Ξάνθον ἐξ Ὀδησοῦ, Βώλου καὶ Σμύρνης. (Ὁρα Ἀπομνημ.: Ξάνθου ἐν σελ. 39—42).

ΣΕΛΙΣ 35.

(α) Αὐτὴν ἐξέφραζον τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ξάνθον ἄλλοι τε καὶ ὁ Κομιζό-
 πουλος ἀποκρινόμενος τῇ 13 μαΐου: «Τὸ ἀπὸ τῆς 7 τοῦ παρόντος ἀδελφικὸν τῆς μᾶς
 » ἔχαροποίησε μεγάλως . . . Ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν τὰς εὐχαριστήσεις εἰς τὴν καλὴν
 » ἐπιμελειάν σας καὶ τὴν πρόεδον ἀπὸ τὴν ἐξιότητά σας».

(β) Ἴδου αὐτή.

«Ἐκλαμ.πρότατε Πρίγκιψ περισπούδαστε ἀδελφέ!

«Μεταξὺ τῶν αἰοιδίμων πάππων μας ὑπῆρξέ ποτε σχέσις· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κακῆ τοῦ Γένους τύχη τὰ ἴδια συμφέροντα, προτιμώμενα παρὰ τὴν πρόθεσιν τῆς κοινῆς ὠφελείας, ἔγιναν αἷτια μεταβολῆς τῆς σχέσεως ταύτης, τὴν ἐψύχραναν καὶ παντελῶς τὴν διέλυσαν.

«Ἦδη, ὅτε πάντες σχεδὸν ἀποτινάξαντες ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των τὴν παχύτητα τῆς ἀχλύος τοῦ ὀλεθρίου ἐγωϊσμοῦ συνείδον, ὅτι τὸ κοινὸν συμφέρον εἶναι τὸ ἱερὸν τῆς ὀλικῆς σωτηρίας παλλάδιον, καὶ ὅτι ὁ Γραικὸς χρεωστεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Γραικὸν ἐν πάσῃ περιστάσει καὶ ἐν παντὶ τόπῳ καὶ καιρῷ, ἤδη, λέγω, ἀπὸ τοιούτων φρονημάτων καὶ ἐγὼ δρῶνόμενος, ὄχι τόσον πρὸς ἀνακαίνισιν τῆς ἀρχαίας τῶν προπατόρων μας σχέσεως, ἀλλὰ ποιῶν νὰ συνάψω φιλίαν καὶ ἀδελφότητα μετ' ἀνδρὸς, οἷος ἡ Ἐκλαμ.πρότης τῆς, ἀνδρὸς δηλαδὴ Γραικοῦ καὶ πράγματι καὶ ὀνόματι, πρῶτος ἀρπάζω τὸν κάλαμον καὶ γράφω πρὸς τὴν Ἐκλαμ.πρότητά τῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἠξιώθη μὲν νὰ γνωρίσω προσωπικῶς, ἔχω δὲ πληροφορίας ἀληθεῖς περὶ τῶν ἀρετῶν τῆς καὶ τῶν ποικίλων τῆς πλεονεκτημάτων.

«Ἐπειδὴ δὲ ἀρχαῖος χαρακτὴρ τῶν Γραικῶν εἶναι τὸ νὰ προσφέρωσι δῶρά τινα εἰς τιμὴν τοῦ τερπνοτάτου ἀμοιβαίου ἀναγνωρισμοῦ, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ προσφέρω αὐτῇ ἡλέκτρινον νικοτιανοσωλήνα καὶ ταβακοθήκην, καὶ παρακαλῶ νὰ τὰ δεχθῆ ὡς σημεῖα τῆς ἡδὴ τύχῃ ἀγαθῆ συναπτομένης μεταξὺ ἀδελφότητος, εὐχόμενος νὰ τὰ μετῃ χει-

σθῆ ὑγιῶς, καὶ ἐπευχόμενος ἐγκαρδίως ἔτη μυρία καὶ ἐπιτυχίαν πάντων τῶν ἐφετῶν.

«Τὸ παρὸν ἀφιερῶ εἰς τὴν ἐχέφρονα ἐχευμβίαν τῶν μελλόντων σὺν Θεῷ ἁγίῳ ἀδελφικῶν τε καὶ φιλικῶν συνδέσμων μας· τοῦ δὲ γράφοντος τὸν χαρακτῆρα ἀπὸ κανένα, παρακαλῶ, ἄς μὴ τὸν ἐξετάσῃ, ἀλλ' ἀπὸ τὸν καιρὸν ἄς προσμένῃ τὴν ἀγαθὴν ἢ κακὴν μαρτυρίαν.

τῆς Ἐκλαμπρότητός της
ἀδελφὸς εἰλικρινῆς καὶ φίλος
προθυμότατος

ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΥΤΣΟΣ ΒΟΕΒΟΔΑΣ.

«Τῷ Ἐκλαμπροτάτῳ καὶ περιβλέπτῳ Πρίγκιπι καὶ Ἴππει πολλῶν ταγματῶν κυρίῳ κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Ἰψηλάντῃ κλπ. κλπ.»

Ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης λείπεται ἡ ἡμερομηνία· ἀπεδείκνυται ὅμως ἐκ τῆς ἀκολουθοῦ τοῦ Ἰακώβου Ρίζου πρὸς τὸν Ἰψηλάντην, ὅτι ἐγράφη ἀκριβῶς τῇ 8 νοεμβρίου 1820.

Ἐκλαμπρότατε καὶ φιλογενέστατε Πρίγκιψ!

Ἡ εὐδαίμων ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἠξιώθην νὰ Σὲ γνωρίσω προσωπικῶς, νὰ ἀκροασθῶ τὴν Μιλτιάδειον ὀμιλίαν Σου, εἶναι ἐποχὴ χαροποιᾶ, ἐποχὴ ἀνεξάλειπτος διὰ βίου ἀπὸ τὴν μνήμην μου. Τὰ γενναῖα φρονήματά Σου, ἄξια τῶντι τῶν ἐνδόξων μας προγόνων, ἡ Ἀχιλλεῖος μορφή Σου, ἐκφράζουσα αὐτὴ καθ' αὐτὴν τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας Σου, τὰ μὲν εἶναι ἀρκετὰ νὰ φρονηματίσωσι τοὺς ἀνανδροτάτους καὶ τοὺς δειλοτάτους αὐτοὺς, ἡ δὲ ἐμπνέει σέβας καὶ κάμνει τοὺς θεατὰς νὰ φαντάζωνται, ὅτι τοιοῦτοί ποτε ἦσαν οἱ Θρασύβουλοι καὶ οἱ Πελοπίδαι.

Τὸ ἐμπερικλείστον θέλει Σὲ πληροφορήσει διὰ τὰ φρονήματα τοῦ Ἡγεμόνος. Πέμπει δι' ἐμοῦ πρὸς Σὲ τὰ στελλόμενα δῶρα, ὡς μικρὰ δείγματα τῆς ἐφέσεώς του εἰς τὸ νὰ συνάψῃ φιλίαν ἀδελφικὴν μὲ τοιοῦτον ἄνδρα. . . .

Ἐυχόμενος ἀπὸ τὰ βάρη τῆς καρδίας ὑγίαν, μακροβιότητα καὶ ἐπιτυχίαν πάντων τῶν ἐφετῶν, μένω ὁ ἀδελφὸς καὶ πιστότατος ὅλος

«Τὴν 9 νοεμβρίου 1820 Ἰάσιον. ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΙΖΟΣ» (ὁ Νερούλος)».

Ἴδου καὶ τὸ αὐτόγραφον τῆς χρηματικῆς προσφορᾶς τοῦ ἡγεμόνος Μιχαὴλ Σούτσου.

«αὐκ' νοεμβρίου ἐέ.

«Φίλιτατοι καὶ ὑπεραγαπητοὶ Ἀδελφοί!

Ἐγὼ ὁ κάτωθεν ὑπογεγραμμένος, λαϊκὸς τὴν τάξιν, Βυζάντιος

τὴν πατρίδα, τριάκοντα καὶ τριῶν ἐτῶν ὄν, δι' ἔρωτα βελτιώσεως καὶ δόξης τοῦ Γένους μου πάντα πράττων, προσφερομένης ἡδὴ εὐκαιρίας εἰς τὸ νὰ συνεισφέρω τὸ ἐπ' ἐμοὶ εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον, καταβάλλω λόγῳ συνδρομῆς εἰς τὴν ἐν Χίῳ σχολὴν χίλια φλωρία Ὀλλανδικὰ, ὑποσχόμενος, ὅτι καὶ εἰς τὸ μετέπειτα, ἐν παντὶ καιρῷ, ὅπως καὶ ὅ,τι ἤθελέ μοι διορισθῆ ἀπὸ τὴν ἐπιτροπίαν τῆς ἀνωτέρω σχολῆς, νὰ ἐνεργήσω καὶ νὰ συνδράμω ὅλαις μου ταῖς δυνάμεσιν.

ἀδελφὸς καὶ φίλος ἀγαπητὸς

ΜΙΧΑΗΛ

(καὶ τὸ σημεῖον αὐτοῦ ὡς Ἑταριστοῦ)».

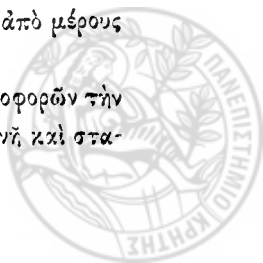
Οἱ ἐν Μόσχῃ Πατσιμάδης καὶ Κομιζόπουλος ἔγραψον τῷ Ξάνθῳ ἐκ Μόσχας ἀπὸ 14 δεκεμβρίου 1820: « . . . Ἐχομεν μεγάλην εὐχαρίστησιν, ἐτι ὁ Οἰνοπλουτῶν (ὁ Ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας) ἔγεινεν ἐδικὸς μας . . . »

(γ) Ἴδου ἡ ἀπάντησις τοῦ Ὑψηλάντου.

« Ὑψηλότατε Πρίγκιψ, ἀξιάγαστε ἀδελφέ.

«Τὸ πολλοῦ μοι τιμώμενον αὐτῆς ἀδελφικῶν, περιελθὼν ἀσφαλῶς εἰς χεῖράς μου, ἐνέπλησε τὴν καρδίαν μου ἀμυθῆτου χαρᾶς, καὶ ἀνεζωπύρησεν ἐν αὐτῇ ὅλα τὰ αἰσθήματα, ὅσα ἔσται νὰ αἰσθανθῆ ψυχὴ Γραικοῦ, ἐντυγχάνουσα μεταξὺ τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ φρονήματα γενναῖα καὶ ἀκέραια, ἀνώτερα τῆς ἐπηρείας τοῦ ὀλεθρίου ἐγωῖσμου καὶ γέμοντα πατριωτισμοῦ καὶ φιλογενείας, οἷα τὰ τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότητος. Διὸ καὶ μετ' ἀπλέτου πόθου καὶ εὐχαρίστου ψυχῆς ἀποδεχόμενος, τὰ ὅσα περὶ δεσμοῦ φιλίας καὶ ἀδελφότητος ἐγχαράττει ἐν τῷ ἀδελφικῷ αὐτῆς, προσφέρω τὰ πιστὰ καὶ τῆς ἀπὸ μέρος μου ἀμοιβαίας σχέσεως καὶ εἰλικρινείας, προστεθεῖς, ὅτι, ἂν τὰ τοιαῦτα φρονήματα κακῆ τύχῃ εἶχον ἐξασθενήσει, ὡς γράφει, μεταξὺ τῶν προσεχῶς προγόνων ἡμῶν, ἀναφέροντα δὲ τὸν νοῦν εἰς τοὺς ἀπωτέρω καὶ ἀρχαιότερους, εἰς τῶν ὁποίων τὰ ἔχνη καὶ χρεωστοῦμεν νὰ βαίνωμεν, εὐρήσομεν δμοιολογούμενος ἀδιάξρηκτον δεσμὸν ἐνώσεως καὶ τὴν πλέον σταθερὰν φιλίαν μάλιστα, ὅτε ὁ λόγος ὑπὲρ πατρίδος καὶ τοῦ κοινῶν συμφέροντος. Καὶ ἐπειδὴ ἔθος ἀρχαῖον Ἑλλήνων τὸ νὰ δίδωσι καὶ νὰ λαμβάνωσιν ἀμοιβαῖα δῶρα ἐκ μέρους τῆς φιλικῆς συναφείας, ὑπέικων εἰς τὴν τοιαύτην συνήθειαν ἀποδέχομαι εὐγνωμόνως τὰ παρὰ τῆς Ὑψηλότητός τῆς σταλέντα μοι, ἀναβάλλων τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀπὸ μέρους μου, ἕως ὅτου νὰ εὐρῶ ἀντάξια αὐτῶν.

«Τοιαύτην ἐπαγγελλλόμενος τὸ ἀπὸ μέρους μου καὶ πληροφορῶν τὴν Ὑψηλότητά τῆς, ὅτι εὐρήσει ἐν τῷ ἀτόμῳ μου φίλον εἰλικρινῆ καὶ στα-

θερὸν, πνέοντα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων πατριωτισμὸν καὶ φιλογένειαν, ἀ-
πατιῶ θαρβραλέως τὰ ἀμοιβαῖα παρ' αὐτῆς.

«Περισπούδαστε ἀδελφὲ, ὅπου τὰ ἔργα βοᾷ, τὰ λεγόμενα δὲν ἔχουσι
καμμίαν ἰσχύν. Ἐπ' αὐτῇ τῇ βάσει ἐπεριδόμενος καὶ ἡ Ὑψηλότης της,
δὲν πρέπει νὰ διαστάζῃ ποσῶς, ὅτι θέλει ἐφελκῦσει τὸν θαυμασμὸν καὶ
ὑπόληψιν ὄλων ἐκείνων, οἵτινες περιέργως θεωροῦσι τὰς πράξεις τῶν
ἐν τοῖς πράγμασιν ὁμογενῶν.

«Εὐχόμενος δὲ ἀπὸ μέσης καρδίας τῇ φίλῃ μοι αὐτῆς ἐκλάμπρῳ
κορυφῇ ἐπίτευξιν παντὸς ποθομένου καὶ πληρεστάτην υγείαν καὶ εὐη-
μερίαν, ὑποσημειοῦμαι φίλος εἰλικρινῆς καὶ ἀδελφὸς ἐτοιμότατος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 36.

(α) Ἴδου ἡ λαμπρὰ αὐτῆ ἐπιστολὴ τοῦ Ρίζου, ἀπάντησις εὔσα πρὸς ἐτέραν τοῦ Ὑψι-
λάντου αὐτόγραφον.

«Φιλογενέσατε Πρίγκιψ!

«Ἰάσιον τῇ 14 αὐγούστου 1820.

«Δὲν ἤμπορῶ, ναὶ μὰ τὸ περικλεῆς ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου
ἡγεμόνος γεννήτορός της, δὲν ἤμπορῶ νὰ παραστήσω τὸν βαθμὸν τῆς
χαρᾶς, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην, καὶ ἀδιακόπως αἰσθάνομαι, ἀναγνοὺς καὶ
ἀναγινώσκων μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων χαρᾶς τὴν πολύτιμον
ιδιόχειρόν της ἐπιστολήν. Ἐλαβον ἐπιστολήν τίνος; Τοῦ υἱοῦ τοῦ ποτὲ
κυρίου καὶ εὐεργέτου μου. Τοῦτο δὲν φθάνει· ἔλαβον ἐπιστολήν ἐκεί-
νου, ὁ ὁποῖος, εὐδαίμων διὰ τὴν πατραγαθίαν, εἶναι θαυμαστὸς καὶ διὰ
τὴν ἰδίαν ἀνδραγαθίαν. Ἡ χεὶρ, ἡ ὁποία ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν αὐτὴν,
εἶναι χεὶρ ἀτίμητος, διότι ὄχι μόνον χαράττει, ὅταν πιάσῃ τὸν κάλα-
μον, αἰσθήματα εἰλικρινοῦς φιλογενείας, ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ ποτὲ θέλει
δείξει τὴν ὁδὸν τῆς προγονικῆς δόξης μὲ γυμνὸν καὶ τεταμένον τὸ ξί-
φος. Ἡ ἀσθένειά της, ἀπὸ τὴν ὁποίαν αἱ εὐχαὶ τῶν ὁμογενῶν τὴν ἐ-
λευθέρωσαν, μ' ἐλύπησε καιρίως. Ἀξία εἶναι παντοτεινῆς υγείας ἡ Ἐκ-
λαμπρότης της. Αἱ ἀγαθαὶ τῶν Ἑλλήνων ἐλπίδες δίκαιον εἶναι καὶ ἀ-
ναγκαῖον μάλιστα νὰ ἔχουν τὴν υγείαν ἀδιαχώριστον σύντροφον. Ἡ ἡ-
μεῖς πρέπει νὰ υγιαίνωμεν καὶ νὰ ζῶμεν οἱ μαργίται, τὰ κακὰ ἐλέγχεα,
αἱ Ἀχαιδές, καὶ νὰ ὑστερῶνται τὴν υγείαν οἱ Ἀχαιοί; Εὐχομαι ἐγκαρ-
δίως νὰ μὴ νοσήσῃ ποτὲ, ἀλλὰ νὰ εὐρωστῇ καὶ νὰ υγιαίνῃ πάντοτε.

«Ἡ ἀγγελία τῆς ἐλευσεώς της εἰς Σκουλένι μ' ἐνθουσίασε τῇ ἀλη-
θείᾳ. Θέλω σπεύσει, ἕμ. ὡς λάβω τὸ περὶ τούτου εἰδοποιητικόν της,

νὰ εὐρεθῶ ἐκεῖ, διὰ νὰ ἀπολαύσω τὴν προσωπικὴν τῆς παρουσίαν. Ἐκείνη ἡ ἡμέρα θέλει εἶναι ἡ εὐδαιμονοστετέρα ἐποχὴ τῆς ζωῆς μου. Ἀσθενήσας δις ἀπὸ πυρετὸν τριταῖον καὶ ἀναλαβὼν, μελετῶ νὰ περιέλθω πέντε ἕξ ἡμέρας εἰς τὴν ἐξοχὴν. Θέλω παραγγείλει, ἂν ἐξέλθω ἀπὸ τὸ Ἰάσιον, τὸν γραμματικόν μου, ἅμα λαβὼν ἐπιστολὴν τῆς Ἐκλαμπρότητός τῆς πρὸς με, νὰ μὲ τὴν προφθᾶση μὲ πόσταν, καὶ ἀμέσως, ἀπ' ὅπου καὶ ἂν ἦμαι, θέλω εἰδεᾶσαι τὴν Ἐκλαμπρότητά τῆς, καὶ ἐπομένως θέλω εὐρεθῆ κατὰ τὴν διορισθησομένην ἡμέραν εἰς Σκουλένι. Εὐχόμενος αὐτῇ πᾶν ἀγαθὸν καὶ ἐπιτυχίαν παντὸς ἐφεστού, μένω διὰ βίου.

«ἀδελφός καὶ δοῦλος προθυμότατος εἰς τὰς προσταγὰς τῆς

«Ὁ ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΙΖΟΣ».

Αὐτοχειρῶς ὑπετημίου ἐνταῦθα ὁ ἡγεμὼν Μιχαὴλ Σουῦτσος τὰ ἀκόλουθα.

«Τὴν πολῦτιμόν μοι Ἐκλαμπρότητά τῆς ἀκριβῶς προσκυνῶ, καὶ ὑπερευχαριστῶ διὰ τὴν συγγενικωτάτην ἀγάπην τῆς. Ὁ πόθος μου εἰς τὸ νὰ τὴν ἀπολαύσω προσωπικῶς ὕστερον ἀπὸ τόσους χρόνους εἶναι τόσον ὑπερβολικὸς, ὥστε, μ' ὄλον ὅπου πάσχει ἡ υἡγεία μου, πάλιν θέλω τρέξει εἰς τὸ νὰ ἀξιωθῶ νὰ τὴν ἰδῶ».

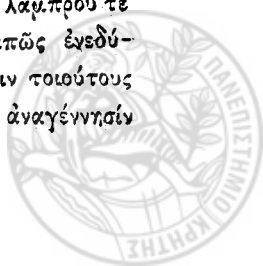
(β) Ἰδὲ καὶ τούτου ἡ πατριωτικὴ ἐπιστολή.

Ἐκλαμπρότατε καὶ περίβλεπτε Πρίγκιψ!

Βουκουρέστιον 1820 σεπτεμβρίου κ΄.

«Οὐδέποτε ἠξιώθην νὰ γνωρίσω τὴν Ἐκλαμπρότητά τῆς προσωπικῶς κατὰ τὸν ἔνθερον πόθον μου· ἀλλ' ἐκ φήμης ἀρκετὰ τὴν ἐγνώρισα. Τὰ σπάνια πλεονεκτήματά τῆς ἐνέπνευσαν ἀνεκαθεν εἰς τὴν ψυχὴν μου φρονήματα βαθείας ὑπολήψεως καὶ ἰδιαζούσης συμπαθείας καὶ σχέσεως. Τὸ φιλογενές δὲ αὐτῆς πρὸ πάντων καὶ τὸ φιλόπατρι, τὸ πρῶτον χαρακτηριστικὸν ψυχῆς εὐγενοῦς καὶ ὑψηλοτέρου φρονήματος, προσήλωσαν τὴν καρδίαν μου εἰς τὸ ἔκλαμπρον καὶ ἀξιάγαθον αὐτῆς ὑποκείμενον, νοερώς μὲν, πλὴν ἀμετατρέπτως καὶ ἀδιαλύτως. Διψῶ τὴν γνωριμίαν τῆς· ἀλλ', ἀδυνατούσης πρὸς τὸ παρὸν τῆς προσωπικῆς καὶ ἀμέσου ἐντεύξεως, καταφεύγω εἰς τὴν ἔγγραφον παραστάσιν τῶν πρὸς αὐτὴν αἰσθημάτων μου.

«Χαίρω, ἀξιάγαστε Πρίγκιψ, διὰ τὸν καλὸν ὑπὲρ τοῦ λαμπροῦ τε καὶ ἀθλίου Γένους ἀγῶνα, ὃν ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς ἀξιοπρεπῶς ἐνεδύσατο, καὶ συγχαίρω τῇ φίλῃ πατρίδι, ὅτι γεννᾷ καὶ πάλιν τοιοῦτους υἱοὺς, ἀξίους ἑαυτῆς καὶ ἱκανοὺς νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀναγέννησιν

δώσεις υποσχέσεων, οί τέταρτοι ἴσως ἀπό φιλογενῆ ζῆλον καὶ προσοχὴν περὶ τὰ τοιαῦτα, διὰ νὰ μὴν βλάβουν ἀντὶ νὰ ὠφελήσουν. Μὲ ὅλα ταῦτα ἔπρεπε νὰ γίνουν τινά, διὰ νὰ θολωθῆ, ὡς λέγει ἡ παροιμία, τὸ ὕδωρ, καὶ νὰ καθαρισθῆ ἐπομένως, καὶ νὰ γένη, ὡς ἦδη φαίνεται, διαυγές.

Ἐνταῦθα εἶναι ἡσυχία συνδρομηταὶ ἀρκετοὶ, ἀποθλέποντες οἱ πάντες πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Λαζάρου, ὅστις μέχρι τοῦδε τοὺς ἐγκαρδιώνει, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ἔτι μᾶλλον τοὺς ἐνθαρρύνει. Μὲ ἐπρόσταξε νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι καταγίνεται ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὸ νὰ γίνῃ συντελεστικὸς εἰς τὴν ἐνεργομένην τοῦ κοινοῦ σχολείου συνδρομὴν καὶ ὅτι, πρόθυμος ὢν περὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ χρέος φιλογενείας, προθυμότερον τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκλαμπρότητός της τὸν ἀπεκατέστησε. Εἶθε νὰ ἀπολαύσητε ὅσον τάχος τὴν ἢν σᾶς ὑπεσχέθησαν συνδρομὴν!

«Μοὶ εἶπεν ἔτι ὁ Α. Α. νὰ σᾶς γράψω, ὅτι θέλει ἀκολουθήσει τὰς συμβουλὰς της εἰς τὸ νὰ ἐνισχύῃ τοὺς ἀδυνάτους καὶ νὰ διαλύῃ κάθε νέφος, ὅπου ἐνδέχεται νὰ σχηματίζουσι ἢ ἀμάθεια καὶ κακία.

Ἐὸ Κύριος Α. Α. ἐπιθυμοῦσε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὴν Ἐκλαμπρότητά της τὰς ιδέας τοῦ Εὐεργετικοῦ εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κεφάλαιον ὅθεν καὶ τὴν παρακαλεῖ δι' ἐμοῦ νὰ ἤθελε συγκατανεύσει νὰ τὸν ιδεάσῃ μὲ πρῶτον.

Ἐπαρακαλῶ νὰ μοὶ γράψῃ, ποῦ καὶ πρὸς ποῖον πρέπει νὰ διευθύνω τὰ πρὸς αὐτὴν γράμματά μου, καὶ νὰ μοὶ ἐπιγορηθῇ τὴν συγγνώμην της, ἂν δὲν προσθέτω ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ παρόντος μου γράμματος τοὺς τίτλους της καὶ ὄρδινά της, διότι δὲν τὰ γνωρίζω ἐντελῶς.

Τὸ πρὸς τὸν καπετὰν Γ. γράμμα ἐνεχειρίσθη ἰδίαις χερσὶ, ἐπροξένησε μεγάλην χαράν. Μὲ δευτέραν πόστα ἀποκρίνεται. Εἶναι καλὸς, τίμιος καὶ εὐπειθής.

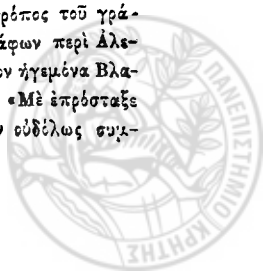
ἘΤαῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ εἰμὶ μὲ εὐλικρινῆ φρονήματα καὶ μὲ ἄπειρον σέβας.

Βουκουρέστι 8 Ἰουρίου 1820.

τῆς σεβαστῆς μοὶ Ἐκλαμπρότητος
ταπεινὸς δούλος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ».

Σημειωτέον, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ τρίτου προσώπου ἀντὶ πρώτου ἦτο τρόπος τοῦ γράφειν ἐνεκεν πλαιῖνος ἐπιφυλάξεως. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁ Λεβέντης, γράφων περὶ Ἀλεξάνδρου Λαζάρου ἐννοεῖ ἑαυτὸν, ἐκτός εἰμὴ τις ὑπολάβῃ ἐννοούμενον τὸν ἡγεμόνα Βλαχίας Ἀλέξανδρον Σούτσον διὰ τὴν ἀναφερομένην πρὸ πάντων φράσιν: «Μὲ ἐπρόσταξε νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι καταγίνεται ὅλαις δυνάμεσιν . . . » Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον οὐδέλωσ συμ-

τητος, ἵνα εἰδεάσῃσι τὴν περὶ αὐτοὺς Ἀδελφότητα μὲ οἰονδήποτε ἀσφαλέστερον τρόπον, ὅτι ἄνευ τῆς συναίνεσεως καὶ ἀδείας αὐτῶν νὰ μὴ συγκαταλέγεται ἀδελφὸς εἰς τὴν τάξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος, ἀλλὰ, γενομένης πρῶτον ἐρεύνης μετὰ τῆς ἀνηκούσης σκέψεως, ἔπειτα νὰ συγκαταριθμηθῇ καὶ ὁ ἐγκρινόμενος εἰς τὴν τάξιν τῶν λοιπῶν.

Ἄνάγκη νὰ γίνωνται καὶ συνελεύσεις, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος, ἔνθα συνέρχόμενα τὰ μέλη καὶ φρονίμως σκεπτόμενα περὶ τῶν συμφερόντων, νὰ ἀποφασίζωσι τὰ δοκοῦντα, ὡς ὁ ἐρθὸς λόγος ὑπαγορεύει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀδελφότης ἀπαιτεῖ.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι βεβαιοῦμεν ὡς ἐρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ ὡς τίμιοι ἄνθρωποι, ὅτι θέλομεν φυλάττει ἀπαράβατως πάντα τὰ εἰρημένα. Βεβαιοῦμεν πρὸς τούτοις, ὅτι θέλομεν φυλάξει καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν εἰλικρινεστάτην, χωρὶς ποτε νὰ ἐνεργήσῃ τις ἐξ ἡμῶν ἰδιαίτερος ἄνευ τῆς γνώμης τῶν λοιπῶν συνεφόρων.

Τὸ παρὸν θέλει φυλάττεται εἰς τὰ ἀρχίβια, ὡς δεῖγμα τῶν πιστῶν ἐκδουλεύσεων καὶ εἰς τὰς μεταγενεστέρας γενεάς».

(6) ἔχομεν τοιαύτην ἔντυπον ἐθνικὴν ἐμελογίαν.

ΒΕΒΑΙΩΤΙΚΟΝ ΦΛΩΡΙΩΝ ΕΚΑΤΟΝ.

Διὰ φλωρία ὀλλανδ. ἑκατὸν, χάριτι συνδρομῆς δεδομένα.

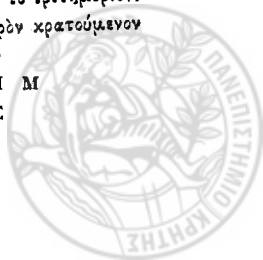
Ὁ προκαταβαλὼν φιλογενῆς καὶ φιλόκαλος συνδρομητῆς τὴν ποσότητα τῶν ἑκατὸν ὀλλανδικῶν φλωριῶν βεβαιοῦται διὰ τοῦ παρόντος, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος παρῆρσιάζομενον τὸ παρὸν, πρὸς οὓς ἀνήκει, θέλει ἔχει τὸ κύρος. Πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης ὑποψίας καὶ βεβαίωσιν πιστότητος ἀπὸ μέρους τῆς Ἀρχῆς ἐγγυᾶται καὶ ὁ ὑπογεγραμμένος.

Ἀριθμὸς ἰανουαρίου 1821 εἰς τόπον τοῦ Γ. Ἐ. Ν. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 39.

(α) Ἡ σφραγὶς αὐτῆς ἦτο τριμερῆς, ἐκάστου τῶν μελῶν φέροντος τὸ τρίτημόριον. Σύμβολον δ' εἶχε τὸν Ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν καὶ παραλλήλως τὸν Σταυρὸν κρατούμενον ὑπὸ χεῖρὸς· κάτωθεν δὲ αὐτοῦ κεφαλαιώδη γράμματα οὕτως.

Φ
Κ Μ Μ
Ε

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

σημαίνοντα «Φιλική Ἐταιρία, Κουμπάρης, Μαῦρες, Μπάμπας». Ἐκαστον τῶν γραμμάτων περιεκυκλοῦτο ὑπὸ κλάδων δάφνης καὶ ελαίας, ὡς καὶ ὄλη ἢ περίμετρος τῆς σφραγίδος.

ΣΕΛΙΣ 40.

(α) Ἴδου τὸ ἔγγραφο τοῦτο.

« Ν. 81. Φίλε καὶ ἀδελφὲ Κ. Θεόδωρε Κολοκοτρώνη!

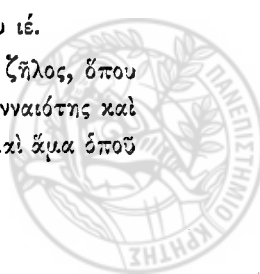
«Τὸ ἀπὸ 4 δεκεμβρίου 1818 γεγραμμένον γράμμα σου ἐλάβομεν καὶ ὑπερήσθημεν ἀμέτρως, μάλιστα διὰ τὸν ἑλληνικὸν καὶ ἠρωϊκὸν χαρακτῆρά σου, διὰ τὸν ὁποῖον ὄχι μόνον ἀπολαμβάνεις τοὺς ἐπαίνους ἡμῶν, ἀλλὰ θέλεις συναριθμηθῆ ποτε εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀνδρείων καὶ ἐνδόξων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ παρὸν ἡμέτερον τοῦτο γράμμα στέλλεται πρὸς τὴν φιλίαν σου διὰ τοῦ σεβαστοῦ Ἀρχηγοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, τὸν ὁποῖον κατ' ἐκλογὴν διωρίσαμεν Γενικώτατον Ἐφορον τῶν ὑποθέσεων τῆς φιλανθρώπου Φιλικῆς Ἐταιρίας μας. Ὁ καιρὸς, φίλε, μᾶς ἀναγκάζει νὰ ζητήσωμεν τὰ δικαιώματά μας καὶ, διὰ νὰ μὴ κατασυχυνθῶμεν ἀπὸ τὰ ἔθνη καὶ μείνωμεν πάλιν ὡς οἱ βάρταχοι εἰς τὴν λάσπην, δὲν πρέπει ν' ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ αὐτὸς ὁ χρυσοῦς καιρὸς. Λοιπὸν, εὐθὺς ὅπου λάβῃς τὸ παρὸν μας, θέλεις φροντίσει νὰ προδιαθέσῃ καὶ νὰ συνδέσῃ με τὸν ἱερὸν σύνδεσμον τῆς φιλικῆς ὁμοιοῖας τοὺς Καπετανέους, ὅπου γνωρίζεις, τοὺς ὁποίους θέλεις συμβουλεύσει νὰ ἐτοιμασθοῦν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ὁμοιοῖα, διὰ νὰ μὴ ἐννοήσουν παράκαιρα τὰ φρονήματά μας οἱ ἔχθροι τοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὴν πρώτην φωνὴν τῆς σάλπιγγός μας ἀμέσως ν' ἀκολουθήσῃτε ὅλοι τὰ ὄρδια τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου σεβαστοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ὁδηγίας συμφέρε νὰ πείθησθε, ἐπειδὴ χωρὶς ὑπακοὴν κανένα καλὸν δὲν γίνεται, καθὼς ἤξεύρετε. Τώρα νὰ ἴδωμεν τὴν ἀξιοτήτά σας! Τώρα νὰ ἴδωμεν, ἂν ᾖσθε Ἕλληνες, ἀπόγονοι τοῦ Ἐπαμινώνδα, τοῦ Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ ἥρωος Λεωνίδα. Ἐξέρωσο».

(β) Ἴδου καὶ τὸ ἴδιον τοῦτο ἔγγραφο.

«Κύριε καπετὰν Θεόδωρε Κολοκοτρώνη!

«Πετρούπολις ἀπὸ Ἰουνίου 1818.

«Ἀκριβῶς σὲ χαιρετῶ καὶ σὲ ἀσπάζομαι. Ὁ ἔνθερος ζῆλος, ὅπου ἔχεις, διὰ νὰ δουλεύσῃς τὴν πατρίδα, καὶ ἡ φυσικὴ σου γενναϊότης καὶ ἀγγίνοια εἶναι ἀρετὰ γνωστὴ ἐκεῖ ὅπου πρέπει. Διὸ, καὶ ἅμα ὅπου

λάβης τὴν πρὸς σὲ παρὰ τῶν Κυρίων ἐνταῦθα ἐμπερικλειομένην ἐπιστολήν, ἀφ' οὗ καλῶς τὴν ἀναγνώσῃς, θέλεις ἐξακολουθήσει, ὡς διορίζεται ἐν αὐτῇ. Πρόσεξον λοιπὸν νὰ μὴ παραβῆς ἢ ἀμελήσῃς τὸ παραμικρότερον, ἐπειδὴ ἀντιβαίνει τοὺς ὅρους καὶ ὑποσχέσεις ὁποῦ ἔδωσας διὰ τὴν εἰς κάθε καιρὸν ὑπακοήν σου, φαινόμενος ἅμα καὶ ἀνάξιος τῶν προπατόρων σου ἀπόγονος.

«Ταῦτα καὶ μένω ἀσπαζόμενός σε καὶ αὖθις καὶ ἐπευχόμενός σε
 ὑγίαιν καὶ ἐπιτυχίαν. τῆς Τιμιότητός σου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 41.

(α) Ὅρα καὶ ἐν τῷ «Παραρτήματι Διαφόρων Ἐγγράφων» τὴν ἐπιστολήν πρὸς τὸν Βιάρον Καποδίστριαν.

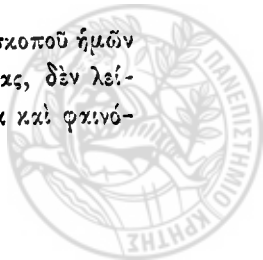
(β) Ἴδου τὸ οὐσιώδες αὐτὸ ἔγραψον.

«Ἐνδοξότατοι, περιβλέψατε Κ. Πετρόμπεη Μυρομιχάλη, καὶ γεραρὲ πρόωγον Ἀντώνη Κ. Γρηγοράκη, καὶ εὐγενέστατε Καπετὰν Παναγιώτη Τρουπάκη, χαίρετε!

«Καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς ὅλον τὸ Πανελλήνιον εἶναι ἐγνωσμένον τῆς ψυχῆς ὑμῶν τὸ εὐγενές, ἐλεύθερον καὶ ἀγέρωχον, τὸ ὁποῖον, καθὼς κτήμα τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων, σεῖς μόνοι διεσώσατε εὐτυχῶς τέσσαρα; ἤδη σχεδὸν αἰῶνας. Δι' αὐτὸ οὖν τοῦτο θέλετε μείνῃ, καθὼς ἐστὲ, μακκριστοὶ καὶ ἀθάνατοι ἥρωες, φυλάξαντες ἀσθέστους τοὺς λαμπροὺς τούτους σπινθῆρας, τοὺς ὁποίους ἐλπίζομεν τόσον ἡμεῖς, ὅσον καὶ πᾶν τὸ Ἑλληνικόν, ν' ἀναδείξτε ἐν καιρῷ φαινοτάτους καὶ ἀκτινοβόλους πυρσούς, ἵνα δι' αὐτῶν ὀδηγήσῃτε τοὺς ἐν πελάγει δειλίας πλέοντας εἰς ὄρους γεννησιοψυχίας, ἠρωϊσμοῦ καὶ σωτηρίας.

«Ἄλλ' ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἀδελφοί! ἰδέτε τὸν ἥλιον πλησιάζοντα εἰς τὸν γαληνὸν ὀρίζοντα τῆς Ἑλλάδος! χαρῆτε! ἐπειδὴ τώρα διπλῆ τετραπλῆ θέλετε τρυγήσει τῶν τοσούτων πολυχρονίων καὶ αἵματοσταγῶν ἀγώνων τοὺς καρποὺς, ἀφ' οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα τῶν ἱερῶν σποπῶν μας, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἄπταιστον ἐπιτυχίαν ποῖος ἀμφιβάλλει, ἐν ᾧ βλέπει τοὺς τωρινούς τρόπους τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν ἐθνικὴν σύμπνοιαν καὶ τῶν εὐεργετῶν μας τὰ ἐλέη;

«Τοῦτου οὕτως ἔχοντος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ τοῦ σκοποῦ ἡμῶν ὄντος ἱεροῦ καὶ δεομένου Προμηθέως καὶ Ἀθηνᾶς προνοίας, δὲν λείπομεν νὰ προτρέψωμεν ὑμᾶς, ἀγαπητοί, εἰς τὰ δοκοῦντα καὶ φαινό-

μενα κοινωφελῆ καὶ σωτήρια. Μολονότι ἐκ τῆς προλαβούσης συνθήκης τῶν τριῶν οἰκογενειῶν ὑμῶν ἐγνώσθη, πόσον προχωρήσατε εἰς τὰς ἀρετὰς, αἱ ὁποῖαι μέλλουν νὰ χρησιμεύσουν εἰς ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς· μολοντούτο καὶ τώρα διὰ τῶν αὐτῶν τούτων ἀρετῶν σας θέλετε παρακινήσει καὶ τὰς λοιπὰς οἰκογενεῖας νὰ συνδεθῶσι καὶ νὰ συσφιγξῶσι τὰς ὀσφύας αὐτῶν, καὶ ὀπλιζόμεναι μετ' αἰσθῆτος καὶ πίστεως τὸν θώρακα καὶ μετὰ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τῶν συμμάχων τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ παθῶν, ὥστε, ἐνηχηθείσης τῆς θείας σάλπιγγος, νὰ δράμωσιν ἀπνευστί εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου.

«Βλέπετε δὲ, πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, ἐπειδὴ τὰ γραφόμενα ἔνορκα συμφωνητικὰ σας δὲν εἶναι κτύποι ὀδόντων διακενῆς λεγόμενοι. Αὐτὰ θέλουσιν εἶναι πεφυλαγμένα εἰς τὰ ἀρχίβια, διὰ νὰ στεφανώσωσι μίαν ἡμέραν τοὺς φυλάξαντας τὰς συμφωνίας των, ἢ νὰ τοὺς καταδικάσωσιν εἰς αἰώνιον ὄνειδος. Λοιπὸν φιλοτιμηθῆτε νὰ ἐμμείνητε εἰς τὰς ὑποσχέσεις σας ἀκλόνητοι, παρακινουντες καὶ τοὺς λοιποὺς, ὡς εἶπομεν, εἰς τὸν αὐτὸν σύνδεσμον τῆς ἱερᾶς συμπνοίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἤρτηται ἡ εὐτυχία καὶ δόξα τοῦ ἔθνους, ἢ . . . σιωπῶμεν, δύσφημον, ὃ μὴ γένοιτο! καθὼς ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα, καὶ πρὸ πάντων τὴν πτώσιν τοῦ Γένους ἡμῶν, ἣτις συνέβη ἐκ τῆς διχονοίας καὶ ἀσυμφωνίας μας.

«Πρὸς εὐκολίαν ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν καὶ μερικῶς παντὸς μέλους τῆς Ἑταιρίας, δηλοποιοῦμεν τῇ ἀδελφικῇ ὑμῶν ἀγάπῃ, ὅτι διορίσθη ἐξ ἡμῶν Γενικὸς Ἐφορος εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς διαταγὰς ἅπαντες, προσέχοντες εἰς τὸ ἐξῆς, θέλετε ἔχει ὑπακοὴν καὶ πίστιν, προτρέποντες καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς ταῦτα ἐξ ὑμῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους τὸ γράφειν ἰδίως δὲν συγχωρεῖ ὁ καιρὸς.

«Ἐν δὲ τῇ Πελοποννησῷ διορίσασμεν Ἐφόρους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θέλετε πληροφορηθῆ παρὰ τοῦ ἁγίου Μονεμβασίας Κ. Χρυσάνθου, καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους θέλετε ἐγχειρίζει ἕκαστος ὑμῶν, ὅ,τι ἐγγραφον θέλει νὰ στείλῃ πρὸς ἡμᾶς, τὸ ὁποῖον θέλει στέλλεται διὰ τοῦ διορισθέντος μέσου ἀσφαλέστατα· ἐπειδὴ ὁ καιρὸς τοιοῦτος, ὁποῖος δεῖται σκέψεως, μετὰ τὸ νὰ ἔχομεν πολλοὺς πολυομμάτους Ἄργους, ἐπιτηροῦντας τῶν ἄλλων τὰς ἀφροσύνας, διὰ νὰ τοὺς βλάβουν. Ἄλλο τι δὲν ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὴν φιλίαν σας εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν πραγμάτων μας, εἰμὴ ἡ μεταξὺ σας ὁμόνοια, πίστις

ΣΕΛΙΣ 42.

(α) Ὅρα ἐν τῷ τμή. Β'. τὸ Κεφ. Γ'. περιέχον τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Νικόλαον ἐκθεσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου.

ΣΕΛΙΣ 43.

(α) Τρόντι δύο μυστικοὶ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλλῆ πασσᾶ ὑπῆρχον τότε ἐν Πάτραις, πεφορτισμένοι, ἵνα βεβαιωθῶσιν, ἐὰν οἱ ῥωστικοὶ στρατοὶ ἐκινήθησαν, ἢ κινηθῶσονται ἀληθῶς, πρὸς σωτηρίαν τούτου· ἐστηρίχτεο δ' ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἐπὶ τῶν ὑποσχέσεων ἃς ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πρόξενος Βλασσόπουλος διὰ τοῦ Ἰωάννου Παπαβῆργοπούλου εἰσηγήσει τῶν Ἐταίρων τῆς Ἀχαΐας. Διὰ τὴν Ἑλλάδα, παρασκευαζομένην εἰς πόλεμον, σωτήριον ἦν μέτρον ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐπομένης ἀναποφεύκτου καταστροφῆς τοῦ μᾶλλον ἐπιφόβου τούτου θηρίου. Τότε δὲ οἱ ἐν Πάτραις, ὅπως δώσωσι τοῖς ἀπεσταλμένοις καὶ δι' αὐτῶν τῷ Ἀλλῆ πασσᾶ ἐχέγγυα ἐλπίδος ἀγαθῆς, ἔπεμψαν τὸν Παπαβῆργοπούλου εἰς Πετροῦπολιν ἐν γνώσει τούτων, πρὸς τὸ φαινόμενον μὲν, ἵνα ὑποστηρίξῃ παρὰ τῷ Καποδίστρια τὴν ἀνάγκην τῆς ταχυτέρας κινήσεως τῶν ῥωσικῶν στρατῶν πρὸς σωτηρίαν τοῦ Ἀλλῆ πασσᾶ, κυρίως δὲ, ἵνα ἐξετάσῃ καὶ πληροφορηθῇ ἐκ τοῦ πλησίον, ἐὰν ἡ Ῥωσσία διετίθετο βοήθιας τῇ Ἑλλάδι, κινουμένη εἰς ἐπανάστασιν, καὶ βεβαιώσῃ τῷ Ἰψηλάντῃ τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐνεπιστεύθησαν τῷ Παπαβῆργοπούλῳ, ὡς τιμίῳ ἀνδρὶ, καὶ λευκώματα (μπαγιόζια), ὑπογεγραμμένα παρὰ τῶν ἀρχιρέρων καὶ προκρίτων τῆς Πελοποννήσου, ἵνα γράψῃ ἐπ' αὐτῶν, ὅτι ἂν ἐνόμιζε δεῖον, εἰθάνων ἐν τῇ Πετροῦπόλει. (Ἐν τοῖς Διαφόροις Ἐγγράφοις, καταχωριζομένοις ἐν τῷ τῆλει τοῦ παρόντος τόμου, δημοσιεύομεν τὸ πρὸς αὐτὸν συστατικὸν συνάμα καὶ πληρεξούσιον τῶν Πελοποννησίων.) Περιττόν, ἐὰν εἴπωμεν ἡμεῖς, ὅπως ἡ ἀνωτέρω περὶ τοῦ Ἀλλῆ πασσᾶ πολιτικὴ πλεκτάνη ὠφέλησεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. (Ὅρα καὶ τμή. Γ'. ἐν τοῖς Σουλιωτικοῖς.) Σημειωτέον δ', ὅτι ὁ Ἀλλῆ πασσᾶς τὴν αὐτὴν ἠκολούθει πολιτικὴν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τῆς στρατιωτικῆς βοήθειας ἑαυτοῦ ἀπηύθυνεν αἵτησιν πρὸς τε τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν, ἰδίῳ πρὸς ἐκάστην χρώμενος προσώπῳ, ὡς διὰ μὲν τὴν Ἀγγλικὴν τῷ Κολοβῶ, διὰ δὲ τὴν Γαλλικὴν τῷ Μάνθῳ, καὶ διὰ τὴν Ῥωσικὴν τῷ Μαρίνογλου. Ἐκαστον τῶν ἐργάνων τούτων ἔδιον εἶχε γραμματεῖα, καὶ ἀπολύτως ἠγνοοῖ ὁ εἷς, ὅτι ἐνήργει ὁ ἄλλος. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεμία τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας, συμφέρον εἶχε πρὸς βοήθειαν τοῦ Ἀλλῆ πασσᾶ, οὗτος ἐπίστευσε ταῖς ὑποσχέσεσι τοῦ Παπαβῆργοπούλου, ὡς ὑπαλλήλου τοῦ ἐν Πάτραις ῥωσικοῦ προξενείου, καὶ ἐντεύθεν ἐπιμένεν ἐλπίζων.

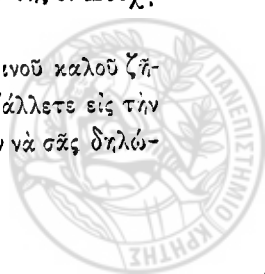
(β) Ἐνόμιζε ἐνταῦθα εἰσίμην τὴν Πελοπόννησον πρὸς ἐπανάστασιν, καὶ μόνον περιμένουσαν τὸν κινῆσοντα αὐτὴν ἀρχηγὸν Ἰψηλάντην.

ΣΕΛΙΣ 44.

(α) Ἴδου τὸ ἐπαινετικὸν γράμμα.

«Ἐντιμότατοι καὶ εὐγενέστατοι κύριοι Ἐπίτροποι τῆς ἐν Μόσχῃ
«φιλογενικῆς Κάσας.

«Γνωστὸς εἰς ἡμᾶς ἐγένετο ὁ ἔνθερμος ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ζήλος σας καὶ ἡ ἄοκνος ἐπιμέλεια, τὴν ὁποίαν καταβάλλετε εἰς τὴν πρόβδον τῆς ἐλθούσης Κάσας· ἀνθ' ὧν καὶ δὲν λείπομεν νὰ σᾶς δηλώ-

σωμεν διὰ τοῦ παρόντος ἐνσφραγίστου ἡμῶν γράμματος ἀνεκλάλητον χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν, ὅπου ἡσθάνθημεν, καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν ἀπὸ μέρους ὄλου τοῦ Γένους μὲ τὰς ἀνηκούσας ἀνευφημίας. Ἡ θαυμαστὴ Ἑλλάς, τῆς ὁποίας ὄλοι εἴμεθα τέκνα γνήσια, θέλει στυφάνωσθαι μίαν ἡμέραν τοὺς ἤδη ἀγῶνας καὶ θυσίας ὄλων ὑμῶν μὲ τὸν ἀμάραντον στέφανον τῆς ἀθανασίας, συγκατατάττουσα καὶ ὑμᾶς εἰς τὴν σιρὰν τῶν ἀθανάτων προπατόρων μας. Ἄς πασχίσωμεν λοιπὸν, ἀγαπητοὶ ἡμῶν συμπατριῶται, νὰ γίνωμεν ἄξιοι τούτων τῶν ἀνταμοιβῶν, μὴ φειδόμενοι μήτε κόπους, μήτε χρήματα, τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἀπόκτησις καὶ ἡ ἀπώλεια εἶναι ἔργα τῆς ἀστάτου τύχης· ἀλλὰ ἐπιζητοῦντες τὴν ἀθάνατον δόξαν νὰ καταγινώμεθα ὄλοις δυνάμεσιν εἰς τὴν ἀπόλυσιν ταύτης, τὴν ὁποίαν τότε μόνον θέλομεν ἔχει, ὅταν ἐκτελώμεν τὰ πρὸς τὴν γλυκυτάκην ἡμῶν πατρίδα ἀπαραίτητα ἡμῶν χρῆσι. Ταῦτα πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ἐνθέρμου ὑμῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ζήλου.

Ἐξῆρωσθε.

Ἐν Μόσχᾳ, ἰούλιος 1820.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.»

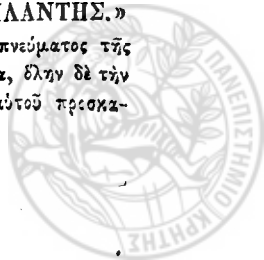
(5) Ὁ διορισμὸς αὐτοῦ.

«Φιλογενέστατε κύριε Ἰωάννη Πούμπα!

«Κατὰ τὴν ἦν παρὰ τῶν κυρίων Ἀρχηγῶν ἔλαβον ἐπιτροπικὴν ἐπιστοασίαν, γνωρίζων κάλλιστα τὸ τίμιον τοῦ χαρακτήρος της καὶ πεπεισμένος ὢν εἰς τὴν ἄκραν φιλογενειάν της, ἀποκαθιστῶ τὴν εὐγενεῖαν της Ἐπίτροπον τέταρτον τῆς νεοσυστηθείσης ἐνταῦθα φιλογενικῆς Κάσσης, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλων εἰς τὸ ὄφελος, ὅπου μέλλει νὰ προξενήσῃ, διὰ τὸν ὃν ἔχει εἰς τὰ συντείνοντα τῇ πατρίδι ἡμῶν ἐνθέρμον ζῆλον. Ὅθεν ἄς ἀναλάβῃ μετὰ τῆς συνήθους της ἐπιμελείας τὴν ἐπιστοασίαν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἡ ποθητὴ ἡμῶν πατρίς δι' ἐμοῦ σήμερον τῇ ἐμπιστεύεται, καὶ ἐκτελοῦσα τὰ χρῆσι τοῦ καλοῦ πατριώτου νὰ γίνεταί τὸ παράδειγμα τῆς ἀρετῆς καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς, καὶ οὕτω νὰ ἀπολαύσῃ τὰς ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἀνηκούσας αὐτῇ ἀμοιβάς. Ναί, ἀγαπητέ μοι ἀδελφε, βέβαιος εἶμαι, ὅτι καὶ ἡ εὐγενεῖα της θέλει ἀναδειχθῆ ἀσφαλέστατα εἰς τὴν ἐπιστοασίαν ταύτην, καὶ ἐγὼ θέλω λάβει τὴν εὐχαρίστησιν διὰ τὴν εὐτυχῆ ἐκλογὴν ὅπου ἔκαμον. Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ μένω

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.»

(γ) Ἀκολουθεῖ ἡ νέα καὶ τόσῃ ἐπιτηδεῖα προκήρυξις αὐτῆ, ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς Ἐταιρίας στηριζομένη, μᾶλλον δὲ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐταιρίας ὑψηροῦσα, ἔλην δὲ τὴν ὑπόστασιν καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐκφράζουσα, καὶ εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ προσκαλοῦσα ἕκαστον.

«ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ.

«Ἰδοὺ σὺν Θεῷ ἁγίῳ, ὁμογενεῖς ἀδελφοί, ἠνέωκται καὶ ἡμῖν στάδιον φιλογενείας καὶ ἐπιδείξεως εἰς ἔνδειξιν τῆς ἑλληνικῆς ἡμῶν προαιρέσεως καὶ εἰς βεβαίωσιν τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα γενναίων αἰσθημάτων πρὸς φωτισμὸν καὶ βελτίωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους.

«Ἡ ἱερὰ φωνὴ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας κυρύττει πρὸς ἅπαντας τοὺς Ὀρθοδόξους ὁμογενεῖς, οὓς καὶ βεβαιοὶ (*) μὲ ὄλους τοὺς ἱεροὺς λόγους διὰ τὴν πρὸ πολλοῦ μελετωμένην ἔκδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοκαλίας, εἰς δεκαεξὶ τόμους διηρημένην.

«Ἡ ἔκδοσις αὕτη, ὁμογενεῖς ἀδελφοί, ἠ-ἐγνωσμένη εἰς τὸ Γένος διὰ τῆς προκηρύξεως, μᾶς ὑπόσχεται μὲ ὄλους τοὺς ἀποχρῶντας λόγους, ὅτι θέλει ἐξαλείψει τὸ ὄνειδος τῆς ἀμαθείας (**).

«Εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ κοινωφελοῦς τούτου ἔργου ἀπαιτοῦνται μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ, ἀλλὰ μετὰ τῶν πάντων ἡ κατὰ τόπους ἐλπιζομένη ἀδρά καὶ γενναία συνδρομὴ τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται καὶ δι' ἔργων ἡ προθυμία ἐκάστου, ὡς λέγει καὶ ἡ ἁγία Γραφή: «Δεῖξόν σου τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου».

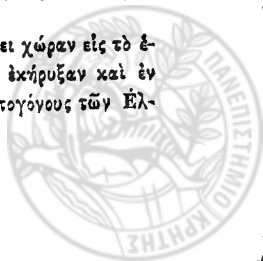
«Ἡ πατρις, ὁμογενεῖς καὶ ὀρθόδοξοι Ἀδελφοί, γνωρίζουσα τὴν ἐκ ταύτης τῆς ἐκδόσεως ὠφέλειαν, ἐπαναλαμβάνει καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ἔνθα καὶ λέγει πρὸς τὰ γνήσιά της τέκνα, ὡς κοινὴ μήτηρ παρῆρσιαζομένη:

«Τέκνα μου ἀγαπητά!

«Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι ἡ ἔκδοσις τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων εἶναι ἀναγκαιοτάτη καὶ ἐπωφελεστάτη. Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι ἡ πρώτη πατρικὴ ἡμῶν κληρονομία εἶναι καὶ νομιζέται ἡ μάθησις. Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι κατὰ χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον πρέπει νὰ εὐρίσκωνται σεσημειωμένα τὰ ἀξιοσεβάστα ὑμῶν ὀνόματα ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ τῶν φιλογενῶν καὶ φιλοκάλων συνδρομητῶν, πρὸς αἰώνιον μνήμην καὶ ἀξίεπαινον τοῖς μεταγενεστέροις παράδειγμα. Ἐνθυμηθῆτε τέλος πάντων, ὡς ὀ-

(*) Οὕτως ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐντύπῳ προκηρύξει: ἀλλ' ἐν τῇ ἐγγράφῳ, ἣν ἐπίσης ἔχομεν εἰς χεῖρας, οἱ ἐκδοταὶ ἐκφράζονται οὕτω: «καὶ ὡς ἀ π ὀ μ ἔ ρ ο υ ς ὀ ψ η λ ο ὀ β ε β α ι ο ἰ».

(**) Ἐν τῇ χειρογράφῳ ἡμῶν προστίθενται ἔτι: «καὶ οὕτε θέλει ἔχει χώραν εἰς τὸ ἐ-»
 »ξῆς ἡ ἄδικος κατηγορία ἐκείνων, ὅσοι πολλάκις καὶ πολυτρόπως ἐκήρυξαν καὶ ἐν
 »πολλοῖς ἐβεβαίωσαν, ὅτι πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐξέλιπον ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλ-
 »λήνων καὶ ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἦθη καὶ ὁ ἑλληνικὸς χαρακτήρ».

θόδοξοι Χριστιανοί, τὰς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ Κα-
τηγήσεως αὐτοπροαιρέτους καὶ ἐνόρκους ὁμῶν ὑποσχέσεις περὶ τῶν
ιερῶν καθηκόντων καὶ κοινῶν συμφερόντων. Οἱ ΕΚΔΟΤΑΙ».

Τὰ ἀντίτυπα ταύτης ἐπέμποντο εἰς τὰς Ἐφορίας κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Ὑψηλάντου.
Ἐνταυτῷ δὲ διετάσσοντο αὐταί, ὅπως κοινοποιῦσαι ταύτας, πρὸς οὓς ἀνήκει, ἐνθυμι-
ζωσιν αὐτοῖς καὶ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου: «Βλέπετε, ἀδελφοί, πῶς ἀκριβῶς
» περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ἔτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι.» Ἐννέει βε-
βαίως ὁ Ὑψηλάντης τὴν ξένην διπλωματίαν καὶ τὰς ξένας κατασκοπίας.

(δ) Ὅρα περὶ τοῦ Στεφάνου Ζίφοκοβιτς καὶ ἐν τῷ τμήμῳ Β΄. Κεφαλαίῳ Α΄.

ΣΕΛΙΣ 43.

(α) Ἴδου τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ἔγγραφον πρὸς τὴν Ἀρχήν.

«Κύριοι!

Ἐγὼ ἐντεῦθεν ἀπομακρυνόμενος μετ' οὐ πολὺ, ἐπιθυμῶ νὰ δια-
τρέξω ὀλίγα μέρη, καὶ φθάσας εἰς τὸν Μωρέαν νὰ διημερεύσω ἐκεῖ,
τὸν ἐμπορικὸν βίον μεστερχόμενος. Ἄν ἐγκρίνετε τοῦτο, γράψτε μοι
παρέχοντες καὶ μέσα, ὅσων μὲ στοχάζεσθε ἐμπορικῶν σας ὑποθέσεων
χρήσιμον καὶ ἰκανὸν νὰ ἐνεργήσω. Χρήματα, ἐφ' ὅσον ἔχω, πρέπει νὰ
ἐξοδεύω, μηδὲν ἄλλοθεν ζητῶν· ἀλλ' ἔπειτα (ἐπειδὴ ὀλίγα ἔχω) πόθεν
πόσα δύναμαι νὰ λαμβάνω, ὑμέτερον ἔργον νομίζω νὰ μὲ διατάξητε,
ὥστε ἐξ ἀφετηρίας νὰ γνωρίσω.

Ἐκ πολλῶν τεκμαίρομαι ὠφέλιμον τοῦ Μωρέας αἱ πραγματεῖαι
νὰ προτιμηθῶσιν ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας. Ἐκείνων ἡ ἐξαγωγή δύναται
μεγάλως ν' αὐξήσῃ τὸ καπιτάλι μας διὰ τὰς λοιπὰς πραγματείας ἀ-
κολούθως. Ἐκείθεν στοχάζομαι νὰ ἔχω διαφυλάττων μετὰ πολλῶν
σημαντικῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐμπόρων ἀλληλογραφίαν, ὡς
κατὰ περίστασιν τάχα εὔρεθεις ἐκεῖ ἄνθρωπος καὶ ἐκ τοῦ προσεχοῦς
καθορῶν τὰ πράγματα· καὶ ἀλλ' ἀντ' ἄλλων γράφων, ν' ἀπομακρύνω
πρὸς καιρὸν ἀπὸ τὸ νὰ κινηθῶσιν ἐπιχειριζόμενοι συστηματικῆν ἐκεῖ
ἐργασίαν, ἄχρις ὅτου νὰ διατάξωμεν προκαταβάλλοντες τὰ θεμέλια
τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου μας, καὶ ἀκολούθως κατὰ τὴν χρεῖαν ἐνεργούμεν.

Ἐύρισκται εἰς τὴν Βύζαν ἓνας τῶν Σουλτᾶτων τοῦ Κριμίου, Χα-
μὶλ Κιράις ὀνόματι, ἄνθρωπος μὲ πολλὰς γνώσεις καὶ χαρακτῆρα τί-
μιον, νοδὸς δ' εὐεπηρεσίου καὶ δυσαπατήτου. Ὑποπτος ὢν, ἐφησυχά-
ζει ἐκεῖ δυστυχῶν. Αὐτοῦ ἡ φιλαυτία ἀν' ἐξογκωθῆ, καὶ τὴν μὲν φα-
μελλίαν του ἀπευθύνῃ εἰς Ῥωσσίαν, τὴν ὁποίαν Ῥωσσίαν ἀγαπᾷ, αἰ-

τὸς δὲ κρυφίως ἔλθὼν παρευρεθῆ ἑξαπατῶμενος, δυνατόν μέγα νὰ χρησιμεύσῃ. Ἐγὼ ἀδυνατῶ βεβαίως ν' ἀπέλθω παρ' ἐκείνω.

«Περὶ τῶν ἀφορώντων τὴν μέλλουσαν τῆς Δακίας κατάστασιν ἔχω γνώμην, τὴν ὁποίαν ἐκοίνωσα τῷ Ἀθανασιάδῃ. Ἀκολούθως δ' εὐκαιρήσας ἴσως, ἐκθέσω συγγραμμάτιον περὶ τούτου.

«Τὸν φίλον Δημ. Παρισιάδην, ἀπερχόμενον ἐντεῦθεν, στοχάζομαι νὰ διευθύνω εἰς Μάνην, διδάζοντα εἰς τὸ ἐκεῖ ἀνεγειρόμενον σχολεῖον. Ἐν γένει ὁμοῦς ἐπεθύμουν νὰ ἤξεύρω, ἂν ἔξεστι, φίλον εὐρίσκων, ὃν κρῖνω ἀλλοῦ χρησιμώτερον, νὰ ἐξαποστέλλω, καὶ πρὸς τίνας νὰ διευθύνω.

«Εἰς τὸν Μωρέαν σὺν Θεῷ φθιάσας, στοχάζομαι ἀναγκαῖον νὰ λάβω τὴν ἀδειαν, μεθ' ὧσων ἄλλων ἐγκρίνετε συσκεπτόμενοι, καὶ τὰς ἀρχάς παρ' ὧμῶν λαμβάνοντες, τὰ κατὰ μέρος τὴν ἐνέργειαν ἐκείνων ἀφορῶντα, νὰ ἐνεργῶμεν, πρὶν ἀναφέρωμεν πρὸς ὑμᾶς. Τοῦτο μεγάλως συντείνει εἰς τὴν συντομίαν καὶ αὐτὴν τὴν εὐόδωσιν.

«Ταῦτα ἐν ἄκρᾳ βίᾳ πρὸς ὑμῶν εἰς τοὺς ὀρισμούς σας

«Τῆς 4 Ἀπριλίου αἰθ'.

Θ. ΝΕΓΡΗΣ».

(6) «... Εἰς τὴν Βλαχίαν, ἔγραψεν αὐτός, τὴν σήμερον, ὡς ἐκ τῶν πολιτικῶν περιστάσεων ἐννοεῖ τις, πρέπει νὰ φυλάττηται ἰκανὴ ποσότης Φιλικῶν πλὴν μὲ πολλὰ εὐοικονόμητον τρόπον, καθότι αὐτὴ εἶναι σήμερον τὸ μόνον καταφύγιον τῶν ἀπόρων καὶ ἀπροστατευτῶν, καὶ εἶναι σχεδὸν μία ἀπειρήξιμος πανσπερμία, διὰ νὰ εἰπῶ καλλίτερα· ἐπομένως ἤμπορεῖ νὰ ἀναγεννήσῃ μίαν πληγὴν τῇ ἀληθείᾳ ἀνίατον. Ἡ μεγαλητέρα οἰκονομία στοχάζομαι ὅτι εἶναι ἡ εἰσαγωγή τοῦ ἥδη ἡγεμονεύοντος εἰς τὴν Ἑταιρίαν... Τότε βεβαίως κατὰ τὰ χρέη του θέλει δίδει τὴν ἀνήκουσαν χεῖρα βοήθειας κεχυμένως πῶς πρὸς πάντας τοὺς φιλοπάτριδας· θέλει ὠφελεῖ παντοιοτρόπως τὴν Ἑταιρίαν, καὶ θέλει συντρέχει εἰς ὅλους ἐν γένει τοὺς σκοπούς της. Γνωστὸν τὸ πόσον ἰσχύει ἓνας ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, ὅστις ἀείποτε καὶ ψηφοφορεῖ εἰς ὅλα τὰ κινήματα τῆς Ἠόρτας. Τὸ τοιοῦτον ὁμοῦς κίνημα εἶναι δυσκατόρθωτον καὶ δεῖται Δηλίου κολυμβητοῦ. Ἐγὼ ἐπεφορτιζόμεν αὐτὸ τοῦτο, ἂν ἡ σεβαστὴ μου Ἀρχὴ μὲ ἐφωδίαζε μὲ τὰς ἀναλόγους προσταγὰς καὶ ἱεράς συμβουλᾶς· ἀλλέως, πῶποτε δὲν θέλω τολμήσει ἓνα τόσον μέγα (δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον) ἐπιχειρήμα. Τὰ αὐτὰ λέγω καὶ περὶ τοῦ αὐθέντου τῆς Μπογδανίας. Ἄν δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, καλὸν ἦτον διαφοροτρόπως νὰ ἐνεργηθῆ ἢ καταστροφή αὐτῶν, καὶ νὰ διορισθῶσιν ἄλλοι ἰκανώτεροι καὶ ἄξιοι

»φιλοπάτριδες, οίτινες ὀλίγον φροντίζουν περὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν συμ-
»φερόντων των, ἀλλὰ πάντοτε περὶ τῶν κοινῶν. . .

«Βον Προβάλλω εἰς τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν τὴν πληρεστάτην κατα-
»στροφὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Χαλὲτ Ἐφφέντη. Οὗτος, ὡς ὦν
»μισογραικός, κακεντρεχῆς καὶ κακοποιός, ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχυρὸς καὶ
»δυνατὸς ἀναφαίνεται. Τὰ πάντα σήμερον δι' αὐτοῦ γίνονται, καὶ ἄνευ
»τούτου μηδενίζονται. Αὐτὸς ἐρεθίζει καὶ ἐξάπτει, ὅσον δίδεται, τὴν
»ὀλεθριωτάτην εἰς ὅλα ἐν γένει ἐπιμονὴν τοῦ ἤδη Σουλτάνου, ὅστις
»καὶ μεγάλως τὸν εὖνοεῖ. Αὐτὴν δὲ τὴν καταστροφὴν εὐκολον πράγμα
»βλέπω πρὸς τοὺς αὐθέντας τῆς Βλαχομπογδανίας, ὅταν ἤθελαν εἰ-
»σαχθῆ. Ἐκτὸς τῶν αὐθεντῶν ἄριστον ἦτον τὸ νὰ εἰσαχθῶσι καὶ πολ-
»λοὶ τῶν ἀξίων Φαναριωτῶν, οίτινες λογίζονται σήμερον τὸ πολιτι-
»κὸν μέσον τῆς Τουρκίας. Οὗτοι. . . θέλουν προθυμοποιηθῆ εἰς τὸ νὰ
»ἀναδειχθῶσιν ἀξιοὶ ἀπόγονοι, βάζοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς τοσαύ-
»τας καὶ τηλικαύτας τυρανίας, ὅπου ἰδίως καθ' ἡμέραν δοκιμάζουσι
»παρὰ τῶν βαρβάρων, δηλαδὴ φυλακὰς, δημεύσεις, φόνους καὶ τὰ
»τούτοις ὅμοια. Οὗτοι, ἐκ τῶν ἰδίων παρακινούμενοι ἰντερέσων, ἐγ-
»κολώθησαν ἕκαστος μίαν ἰκανὴν ποσότητα Τούρκων διαφόρων, ἐν-
»νοεῖται, τῶν προκριωτέρων. Ὅταν λοιπὸν, ἔχοντες τοὺς τοιοῦτους
»ἐν τῷ φανερῷ φίλους, παύσουν ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα καὶ ἰδοῦν ὀλίγον
»βαθύτερον τὰ πράγματα, πόσῃν ὠφέλειαν καὶ βοήθειαν ἠμποροῦν νὰ
»προξενήσουν! Τοῖς πᾶσι γνωστὸν. Δὲν λέγω πάλιν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ
»γίνῃ ἡ ἀκριβεστέρα ἐξέτασις εἰς αὐτούς· μὴ γένοιο! Τότε ὑποπί-
»πτομεν εἰς ἄλλα ἀτοπώτερα.

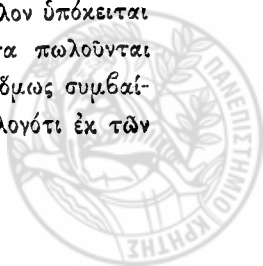
«Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔκρινα εὐλογον νὰ ἀναφέρω πρὸς τὴν
»σεβαστὴν μου Ἀρχὴν, ἥτις σκεπτομένη θέλει ἀποφασίσῃ τὰ ὠφελι-
»μώτερα καὶ βασιμώτερα. . . »

ΣΕΛΙΣ 46.

(α) Ἴδου τὸ πονηρὸν αὐτὸ σχέδιον.

«Ἵπέρτατοι Κύριοι!

«Ἡ τοῖς πᾶσι γνωστὴ Αἴγυπτος διὰ τε τὰ πάμπολλα αὐτῆς προϊόν-
»τα καὶ ἐμπορικὴν μετὰ διαφόρων ἐθνῶν ἐπιβροῆν, διοικουμένη τανῦν
»παρὰ τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ Πασσᾶ πολιτικῶς, πολλῶ μᾶλλον ὑπόκειται
»πρὸς αὐτὸν ἐμπορικῶς· ἅπαντα γὰρ τὰ αὐτῆς προϊόντα πωλοῦνται
»παρ' αὐτοῦ μὲ ἐπιμήκεις διορίας μηνῶν ὀκτώ, πολλάκις ὁμοῦ συμβαί-
»νει ἡ τελεία πληρωμὴ καὶ εἰς χρόνον δλόκληρον. Καὶ μολογῶτι ἐκ τῶν

περιστατικῶν ἐμπορικῶν μεταβολῶν καὶ ἀσώτων ἐμπόρων ἐδοκίμασε πολλῶν μιλλιονίων γροσίων φθορὰν, καὶ κατὰ τὸ παρὸν νὰ ὀλιγόστευ-
σεν αὐτὴν τὴν πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐμπιστοσύνην. . . μάλιστα πρὸς τοὺς
διαφθεντευομένους Εὐρωπαϊοὺς· μὲ ὅλον τοῦτο, ὅποταν ἐν τακτικὸν
ἐμπορικὸν ὁσπήτιον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ συστηθῆ μὲ ὕλην χρηματικὴν
πεντακοσίων χιλιάδων γροσίων ἀραβικῶν, ἤμπορεῖ ἀναμφιβόλως κατὰ
μὲν τὸν πρῶτον χρόνον νὰ ἀπολαύσῃ ἐμπιστοσύνην παρὰ τοῦ Διοικη-
τοῦ περίξ τῶν γροσίων μιλλιονίων πέντε ἀναμφιβόλως· προβαίνοντος
δὲ τοῦ χρόνου, διπλάσιος ἢ ὑπόληψις καὶ ἐπέκεινα ἔπεται.

«Οἱ ὑποκλινῶς ὑποσημειούμενοι δούλοί σας, συμφώνως καὶ ἀκρι-
βῶς ἐτάσαντες, ὅτι ἐν ἐμπορικὸν τακτικὸν ὁσπήτιον ἐν Αἰγύπτῳ ἡμ-
πορεῖ νὰ ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα τὸ Κοινόν, κυρίως δὲ ὑπὲρ τὰ μιλλιόνια
δέκα γροσίων ἐν ἀνάγκῃ, προτείνουσιν ἐπὶ τῇ φιλογενεῖά σας τὰς εἰς μό-
νον τὸ κοινόν ὄφελος ἀποτεινομένης ἐμπορικῆς σκέψεως τῶν, προσκαλῶν-
τες τὴν ἀναμφίβολον πίστιν σας εἰς τὰ τῶν παρ' αὐτῶν προτεινόμενα.

«Α΄. Ἐν ἐμπορικὸν οἴκημα ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ.

«Β΄. Ἐν ὅμοιον ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ὡσὰν ὁποῦ τὰ τῆς Αἰγύπτου
προϊόντα δαπανῶνται ἐν ταύτῃ εὐκόλως, καὶ ὡς ἀναγκαῖα ἢ παρακα-
ταθήκη πρέπει νὰ σώζεται ἐκεῖ διὰ κάθε ἐνδεχόμενον.

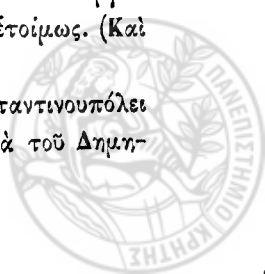
«Γ΄. Συστατικὰ πρὸς φίλους, εἰς ὅσας πολιτείας λαμβάνουν ἐπιβρ-
ροὴν τὰ προϊόντα τῆς Αἰγύπτου.

«Δ΄. Εἰς δύο ἢ τρεῖς πόλεις τῶν αὐτῶν χρηματικὴν ὑπόληψιν ἀνὰ χι-
λιάδας ἑκατὸν γροσίων, χρεῖας τυχούσης τραθηγμάτων, ὅπερ συντείνει
μᾶλλον πρὸς ἔλκυσμόν τοῦ Πασσᾶ καὶ πλεονασμόν ὑπολήψεως.

«Ἐτοιμῶς κείμενα περὶ τούτων.

«Κυριακῆς Τασσήκας, διατρίβων περίξ τῶν χρόνων πέντε ἐμπορι-
κῶς ἐν Αἰγύπτῳ, δόκιμος καὶ εἰδήμων τῶν ταύτης προϊόντων, ἔμπει-
ρος καὶ ἄοκνος τοῦ ἐπαγγέλματός του, ζηλωτῆς θερμὸς ὑπὲρ τοῦ Κοι-
νοῦ ὠφελείας, προσφέρει ὀλοψύχως τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς αὐτοῦ
ἐν τούτῳ ὑπουργίας· ἔπειτα τὸ καράβι του ὀνομαζόμενον «Ἡ Ὁραία
Ἑλλάς» ἔπειτα ὕλην χρηματικὴν ἐκ τῶν οἰκείων δυνάμεων γροσία
χιλιάδας πενήντα· καὶ περιπλέον ἐκ τῶν φιλικῶς παρ' αὐτοῦ διοργα-
νισθέντων πρὸ πολλοῦ ἄλλων γροσίων χιλιάδων ἑκατὸν ἐτοιμῶς. (Καὶ
οὗτος μὲν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.)

«Ἀντώνιος Πελοπίδης, διορισθεὶς παρὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει
κατὰ τὸν μῆνα φεβρουάριον 1820, ἵνα διέλθῃ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Δημη-

τροίου Ἰπάτρου ἐν Αἰγύπτῳ χάριν συνδρομῆς τῆς κατὰ τὴν Πελοπόννησον διοργανιζομένης σχολῆς, προσφέρει πρῶτον τὸν ζῆλον, πίστιν, προθυμίαν ἄκνον ὑπὲρ τοῦ κοινῆς καλοῦ ὡς ὑπουργὸς τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐμπορικῆς οἰκίας· δεύτερον ὕλην χρηματικὴν ἐτοίμην τῆς παρῶσης περιηγητικῆς παρὰ τῶν φιλελλήνων συναθροίσεως γρόσια χιλιάδας διακοσίας, καὶ περιπλέον ἐκ τῶν φιλικῶς παρ' αὐτοῦ διοργανισθέντων, καὶ ἐν τούτῳ (ἤτοι ἐμπορίῳ) ἰδιοποιηθέντων ἱκανὴν χρηματικὴν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ κατὰ καιρὸν, καὶ, χρείας τυχούσης, προσωρινὴν ὑπόληψιν.

«Καθήκοντα ἀπαιτούμενα ἐκ τῆς φιλογενείας σας.

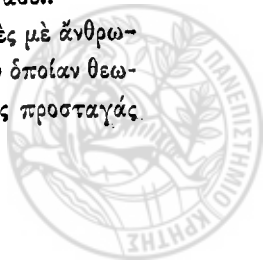
«Α'. Ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐλλειπόντων μέχρι τῆς προειρημένης ποσότητος τῶν ἀραβικῶν γροσίων πεντακοσίων χιλιάδων γρόσια ἀραβικὰ χιλιάδων ἑκατὸν πενήκοντα, ἤτοι γρόσια Κωνσταντινουπόλεως χιλιάδων ἑκατόν.

«Β'. Ἡ ἀπαιτούμενη, ὡς προεῖρηται, εἰς δύο ἢ τρεῖς πόλεις χρηματικὴ ὑπόληψις, χρείας τυχούσης, διὰ κυκλικῶν περιοδικῶν τραβηγμάτων ἀνὰ γρόσια χιλιάδων ἑκατόν· ἐκ δὲ τῶν πόλεων Κωνσταντινου, Σμύρνης, Λιβόρνου ἢ Τριέστι, εἰς ὁποίας καὶ ὁπόσας ἐκ τούτων εὐκολύνεσθε.

«Γ'. Συμβουθοὺς εἰδήμονας τῶν ἐμπορικῶν καταστίχων, τακτικοὺς, ἐναρέτους, φιλογενεῖς καὶ ὁμόφρονες, περιορισμένους εἰς τὴν ἀνήκουσαν ὑποταγὴν διὰ τὴν ἡσυχίαν, ὁμόνοιαν καὶ καλὴν τάξιν, εἰς διὰ Ἀλεξάνδρειαν καὶ εἰς ἕτερον διὰ Πελοπόννησον· (ἡ Πάτρα ἐστὶν ἡ ἀρμολιωτέρα.) Διὰ δὲ ἄλλους ἀναγκαίους γραμματικαὺς ἠμποροῦμεν νὰ προβλέψωμεν μὲν καὶ ἡμεῖς, πλὴν, ὅταν ἐκλέγωνται συστηματικῶς παρ' ὑμῶν, ἀγαθότερον. Ὁ διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν διορισθησόμενος ἀπαιτεῖ νὰ ἦναι καὶ πολὺγλωσσος, μάλιστα δὲ ἐντελής εἰς τὴν ὀθώματικὴν διάλεκτον διὰ τὴν τοῦ Διοικητοῦ συνομιλίαν, καὶ σκεπασμένος ἐνταυτῷ μὲ ῥωσικὴν ὑπεράσπισιν.

«Ταυτὰ εἰσι τὰ παρ' ἡμῶν προτεινόμενα, φιλογενεῖς Κύριοι, εἰς τὰ ὁποῖα θέλετε δώσει πλήρη καὶ βεβαίαν πίστιν, ὅτι ἐνεργούμενα δὲν εἶναι ἀμφιβολία νὰ εὐρίσκωνται ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πέραξ τῶν ἱκανῶν μιλλονίων γροσίων, χρησίμων τῷ Κοινῷ ἐν πάσῃ περιστάσει.

«Ἡ παρούσα ἡμῶν ἀναφορὰ στέλλεται διὰ τὸ ἀσφαλὲς μὲ ἀνθρωπον πιστὸν καὶ τίμιον ἀδελφὸν τοῦ Κυρίαρχου Τασσῆκα, τὴν ὁποίαν θεωροῦντες καὶ ἀνακρίνοντες δογματίζοντες θέλετε δώσει τὰς προσταγὰς.

σας τῷ προσηρημένῳ μέσον τοῦ αὐτοῦ, ἐμβαίνων ταχέως εἰς κίνησιν. Ὁ δὲ Α. Πελοπίδας ἀκολούθως φέρεται προσωπικῶς αὐτόθι καὶ λαμβάνει τὰς ἀπαιτούμενας ἐπιταγὰς σας.

Μένουσι δὲ ἀμφοτέροι μετὰ τὸ ἀνήκον σέβας προσκυνουῦντές σας.

Ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ τῇ α΄ Ἰουνίου 1820.

Οἱ ὑποκλινεῖς δούλοι σας
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ
Κ. ΤΑΣΣΗΚΑΣ».

ΣΕΛΙΣ 48.

(α) Ἦτοι τὸν Γεώργιον Λεβέντην, καταλληλότατον ἀληθῶς, διότι ἔφερε καὶ ἐξωτερικὸν Ῥώσσου ὑπαλλήλου.

ΣΕΛΙΣ 49.

(α) Ἦτοι ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος.

ΣΕΛΙΣ 53.

(α) Ὅρα ἐν σελ. 58.

ΣΕΛΙΣ 57.

(α) Τὸ σχέδιον τοῦτο φαίνεται γεγραμμένον ὑπὸ Πελοποννησίων, καὶ ἴσως μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Δικαίου, Λεβέντου καὶ λοιπῶν ἐν Βουκουρεστίῳ.

ΣΕΛΙΣ 58.

(α) Ὅρα ἀκολούθως εἰς τὰ περὶ Θεοδώρου Κολοκοτρώνου.

(β) Ἐγράφε δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρὸς τὸν Κουμπάρην τὰ ἀκόλουθα ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς.

«Τιμώτατε κύριε Κυριακὲ Κουμπάρη!

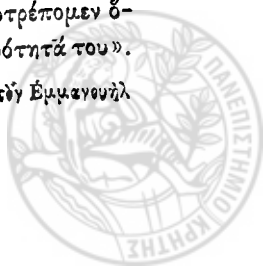
«Μολονότι πρὸ πολλοῦ ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς ἡ φήμη τῆς φιλογενείας σου, καὶ διὰ τοῦτο ἐτρέφομεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν θεῖον τινα ἔρωτα δι' αὐτήν, μολοντοῦτο καὶ τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ 26 αὐγούστου 1818 γράμμα τῆς φιλίας σου ὄχι μόνον ἐδιπλασίασε τὴν χαρὰν καὶ τὸν πόθον, ἀλλ' ἐπεκύρωσε καὶ τῆς φήμης τοὺς ἤχους. Τὸ ἔθνος, φίλε, τοιαῦτα μέλη ζητεῖ, καὶ ἡ πατρὶς τοιαῦτα τέκνα, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς λαμπρότητα. Ἄλλ', ἐπειδὴ ἔφθασεν ἐκείνη ἡ εὐτυχὴς ἐποχὴ, καθ' ἣν ἀνάγκη νὰ ἐκλεχθῶσιν οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ γνήσιοι, ἀναγγελλομεν καὶ τῇ φιλογενείᾳ τῆς, ὅτι τὸ πρᾶγμα, πρὸς τὸ ὁποῖον σκοποῦμεν, ὑπάρχει κατορθωτὸν καὶ εὐκόλον' διότι τὸ πρῶτον μέσον τῶν τοιούτων κατορθωμάτων εἶναι ἡ ἐπιμονὴ, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἡ γενναϊότης τῶν φρονημάτων, τὰ ὁποῖα ὅτι φυλάττει ἡ φιλία σου, δὲν ἀμφιβάλλομεν. Λοιπὸν μὴ πτοοῦ! Συμβοηθούς εἰς τοῦτο ἀπείρους θέλομεν ἔχει, καὶ πρῶτον τὸν ἄγιον Θεόν, καὶ ἐπομένως ὅλα τὰ πε-

πολισμένα ἔθνη, τὰ ὁποῖα θαυμάζοντα διὰ τὴν ἑλεεινὴν αὐτὴν ὑπομονήν μας, ἔφθασαν πλέον νὰ μὴ μᾶς θεωροῦσιν ὡς ἀπογόνους τῶν ἀθανάτων προγόνων μας. Καὶ κατ' ἰδίαν κρίνοντες καὶ ἡμεῖς τὸ πρᾶγμα, δὲν θέλομεν εὖρει ὅτι ἀδίκως μᾶς καταδικάζουσι καθότι πότε καὶ εἰς ποῖον μέρος ἐζήτησε τὸ Γένος μὲ κοινὴν φωνὴν τὰ ἀναντιβῆρα τῆς ἐλευθερίας του προνόμια, καὶ δὲν εἰσηκούσθη; Ποία ἄλλη ἦτον ἡ αἷτα, ἡ ἐμποδιζούσα τοσοῦτους χρόνους τὴν τοιαύτην εὐλογωτάτην καὶ δικαιοτάτην ζήτησίν του, εἰμὴ ἡ ἐσχάτη ἀμαθία, εἰς τὴν ὁποῖαν ἦτον τὸ ἔθνος καταβεβυθισμένον; Τώρα ὁποῦ, δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ, τὸ σκότος ἐκεῖνο τῆς ἀμαθείας ἐξέλιπε καὶ ἤρχισε τὸ Γένος νὰ αἰσθάνεται τὴν ἑλεεινὴν στάσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται, καὶ νὰ καταγίνεται διὰ τῆς μαθήσεως καὶ παιδείας νὰ γνωρίζῃ τὰ δικαιώματά του, καὶ νὰ προβαίνει γιγαντιαίους βήμασιν εἰς τὸν φωτισμὸν του, δὲν χρειάζεται ἄλλο παρὰ μίαν κίνησιν, διὰ νὰ καταλάβῃ τόσον, ὅσους δεξιωτάτας περιστάσεις ἐκ τῆς διχονοίας καὶ ἀπρονοησίας του μυριάκις ἔχασεν, ὅσον καὶ τὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν ὁποῦ θέλει λάβῃ ἅμα μὲ τὴν κίνησίν του, καὶ ἐπομένως πόσον ἡ ἐπιτυχία ἔσεται ἄφρευτος.

«Διὰ νὰ γένη λοιπὸν αὕτη ἡ κίνησις καὶ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον, πρέπει νὰ ἔχωμεν χρήματα, διὰ τῶν ὁποίων τὴν ἐξοικονόμησιν ἐνεκρίθη νὰ συστηθῇ μίᾳ κοινῇ Ἑθνικῇ Κάσσᾳ, ἐφορευομένη ἀπὸ τοὺς ἐγκριτωτέρους καὶ φιλογενεστέρους τῶν πραγματοευτῶν τοῦ Ἑθνους, οἵτινες, καὶ αὐτοὶ ὄντες μέλη τῆς Ἑταιρίας, νὰ προφθάνωσι μὲ τὰ ἐναποταμιευόμενα χρήματα εἰς τὰς χρεῖας τῆς Ἑταιρίας. Ἐγένετο λοιπὸν τὸ σχέδιον ταύτης τῆς Κάσσας, τὸ ὁποῖον θέλει παρβῆσιασθῆ πρὸς τοὺς αὐτόθι ὁμογενεῖς. Ἐζητήθη δὲ, καὶ ἔθεν ἔδει, ἡ ἀνήκουσα βοήθεια καὶ ὑπεράσπισις, καὶ ἐχορηγήθη ἀφθόνως, καὶ ἤρξαντο πολλοὶ νὰ καταγράψωσι τὰ ὀνόματά των. Συσκεφθῆτε λοιπὸν μετὰ τῶν ἡμετέρων αὐτόθι ἐμπόρων καὶ λοιπῶν ἀδελφῶν, καὶ καταβάλετε κάθε φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν διὰ τὴν ἀπαιτουμένην καταγραφὴν τῶν συνδρομητῶν.

«Πρὸς τούτοις εἰδοποιουμέν σοι, ὅτι διωρίσθη παρ' ἡμῶν Γενικὸς Ἐπίτροπος τῶν πραγμάτων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς διαταγὰς προτρέπομεν ὅλα τὰ μέλη νὰ ὑπακούουν, ἀναφερόμενα πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του».

Κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν ἔγραφε καὶ πρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ Παπᾶ, ὡς ἀκολουθῶς.

«Τιμιώτατε Κύριε Μανουήλ Παπαί !

«Τὸ γράμμα τῆς τιμιότητός της ἀπὸ 21 δεκεμβρίου 1819 ἐλά-
βομεν, παρ' οὗ εἰδοποιηθέντες τὰ τῆς υἰείας της υπερήσθημεν, μάλι-
στα δὲ ἐπὶ τῷ ἐνθέρμῳ ζήλῳ της καὶ προθυμίᾳ εἰς τὰ κοινωφελῆ,
διὰ τὰ ὁποῖα ἀπήλαυσας καὶ τοὺς ἐπαίνους ἡμῶν καὶ παντὸς τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐτοιμάζει τοὺς στεφάνους, διὰ τὰ στέψη ἐν καιρῷ
πρέποντι τοὺς εὐεργέτας του.

«Εἰδοποιούμεν καὶ τὴν Τιμιότητά της, ὅτι εἰς εὐκολωτέραν καὶ τα-
χυτέραν κίνησιν τῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους ἐνεκρίθη νὰ συστηθῆ μία
Ἑθνικὴ Κάσσα, ἐφορευομένη ἀπὸ τοὺς ἐγκριτωτέρους καὶ φιλογεγε-
στέρους τῶν ἐμπόρων μας, οἵτινες, ὄντες μέλη τῆς Ἑταιρίας, νὰ προ-
φθάσωσι μὲ τὰ ἐναποταμιευόμενα χρήματα εἰς τὰς χρεῖας της. Ἐγέ-
νετο λοιπὸν καὶ τὸ σχέδιον ταύτης τῆς Κάσσας, τὸ ὁποῖον θέλει τῇ
ἐμφανισθῆ ἐκ τῶν αὐτόθι ὁμογενῶν. Κατὰ τοῦτο οὖν τὸ σχέδιον συ-
νεληθόντες ἦτε Τιμιότης της, ὁ κ. Γεώργιος Σαματᾶς, τὸν ὁποῖον καὶ
ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα, καὶ ὁ κ. Κ. Κουμπάρης, συσκευθῆτε καταβάλ-
λοντες κάθε φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὴν ἀπαιτουμένην τῶν συν-
δρομητῶν καταγραφῆν.

«Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἡ Τιμιότης της, καθὼ γνήσιον τέκνον τῆς Ἑλ-
λάδος καὶ ζηλωτῆς τῆς δόξης της, εἰς τοιαύτην δεξιάν περιστάσιν θέ-
λει φιλοτιμηθῆ, ἀμιλλωμένη νὰ υπερτερήσῃ τοὺς ὁμοίους της. Πρὸς
τούτοις τὸ γράμμα της ἐλάβομεν ἄνευ χρημάτων. Λοιπὸν φροντίσατε
περὶ αὐτῶν νὰ μᾶς εἰδοποιήσετε. Τὸ ἐσώκλειστον ἀσφαλῶς ἀποστεί-
λατε πρὸς τὸν ἅγιον Σεβρῶν. Ἐπι δηλοποιούμεν αὐτῇ, ὅτι διωρίσθη
παρ' ἡμῶν Γενικὸς Ἐπίτροπος τῶν πραγμάτων τῆς Φιλικῆς ἡμῶν Ἑ-
ταιρίας ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς
ὀδηγίας καὶ διαταγὰς προτρέπομεν ὅλα τὰ μέλη νὰ ὑπακούουν, ἀνα-
φερόμενα πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του. Ἐβῆρωσο».

(γ) Ὅποῖαν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Τσουνῆ ἔλαβεν ἐπιτυχίαν, ἀποδεικνύται ἐκ τοῦ ἀκο-
λόθου αὐτογράφου.

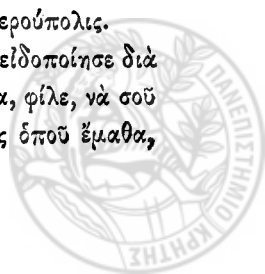
«Ἠγαπημένε μου συμπατριώτη καὶ φίλε κύριε Ἀνδρέα Ζαήμη.

Εἰς Καλάβρυτα.

(τὸ σημεῖον)

«1820 νοεμβρίου 2 Συμφερούπολις.

«Ὁ κοινὸς φίλος μας κύριος Ἀντώνιος Τσουνῆς μὲ εἰδοποίησε διὰ
τὴν υἰείαν καὶ εὐτυχίαν σου, καὶ ἐχάρηκα. Ἐπιθυμοῦσα, φίλε, νὰ σοῦ
γράψω πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ δὲν ἤξερα, ποῦ. Τώρα ὅμως ὁποῦ ἔμαθα,

ἰδοῦ ὅπου σοῦ γράφω, ὅτι εἶμαι, καλὰ, καὶ εἶμαι ἐδῶ εἰς τὸ Κρίμι ἀρχηγὸς τοῦ Γραικικοῦ τάγματος τοῦ Μπαλουκλαβᾶ, τὸ ἀξίωμα χιλίρχος· ἔχω καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ ἀγίου Γεωργίου διὰ τὰς δούλεψις μου, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸ διάστημα τριάκοντα τριῶν χρόνων τῆς δούλεψής μου ἔτυχα εἰς μεγάλους πολέμους τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ ἔλαβα πολλὰς λαβωματιάς θανατηφόρους, καὶ δοξάζω τὸν Θεὸν, ἔποῦ ἔμεινα ὑγιής, καὶ ἄμποτε νὰ τύχη ἀγαθὴ περίστασις κατὰ τὸν πόθον μου νὰ χρησιμεύσω καὶ εἰς τὴν ποθητὴν μου πατρίδα μὲ παρόμοιαις καὶ καλλήτερις δούλεψις. Ἴσως, φίλε, ἀπὸ πολυκαιρίαν τοῦ χωρισμοῦ μας μὲ ἀλησμώνησες, καὶ σοῦ ἐνθυμίζω, ὅτι εἶμαι ἀπὸ τὰ Τζιπιανὰ χωρίον τῆς Τριπολιτζᾶς, καὶ ἡ ἡλικία μου εἶναι τῶρα χρόνων σαράντα ὀκτῶ, καὶ ὀνομάζομαι Θεοδόσιος Δημητρίου Ῥεβελιώτης. Ὅταν ἤμαστε νέοι, ἀνταμωθήκαμεν εἰς τὸ μαναστήρι τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ ἐφιλιωθήκαμε, καὶ πλέον ἐγὼ δὲν σὲ ἀλησμονῶ, καθοῦ ἐλπίζω, ὅπου καὶ ἡ Εὐγενεΐαν σου νὰ μὲ ἔχῃς εἰς τὴν ἐνθύμησιν καὶ ἀγάπῃ σου. Ἀπὸ τὸν κύριον Τσουνὴ ἔμαθα μὲ χαρὰν μου, ὅτι τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος μας πηγαίνουν εἰς αὐξήσιν. Διὰ τοῦτο σοῦ στέλνω μὲ τὸν ἴδιον Τσουνὴ γρόσια τετρακόσια, καὶ παρακαλῶ νὰ τὰ ἀφιερῶσης, σὲ ὅποιον σχολεῖον κρίνης εὐλογον· πλὴν νὰ ἔχω ἀπόκρισίν σου διὰ τὴν λαβὴν καὶ παράδοσιν πρὸς ἡσυχία μου. Παρακαλῶ γράφε μου συχνὰ νὰ μανθάνω διὰ τὴν ὑγείαν σου, νὰ χαίρωμαι, φανερόνοντάς μου καὶ τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος μας καὶ εἴτι ἄλλα νέα ἔχετε αὐτοῦ.

«Ταῦτα καὶ καλὴν ἀντάμωσιν νὰ δώσῃ ὁ Θεός!

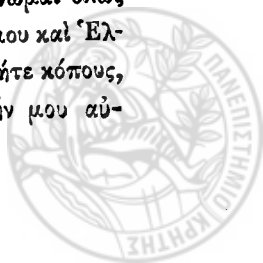
ἀδελφὸς καὶ δούλος

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΡΕΒΕΛΙΩΤΗΣ».

(δ) Τοιοῦτον ἔρχον ἔχομεν εἰς χεῖρας τοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ, τοῦ Χριστοφόρου Περραιβοῦ, τοῦ Ἰωάννου Παπαρρηγοπούλου κλπ. Ἦν δέ:

«Γεώργιος ὁ Καντακουζηνὸς ὑπόσχομαι κατέναντι τοῦ ἀοράτου Θεοῦ διὰ τοῦ παρόντος μου ἐνυπογράφου καὶ ἐνσφραγίστου γράμματος, νὰ φυλάξω ἀπαραβάτως μέχρι κεραίας τὰ ἐν τῷ παρόντι μου γεγραμμένα.

» Ὅρκίζομαι, ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον θέλω παραβλέπει κάθε ἄλλην φροντίδα, εἴτε οἰκιακὴν, εἴτε πολιτικὴν, καὶ θέλω καταγίνωμαι ὅλος διόλου, εἰς ὅσα πρὸς τὴν τελείαν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μου καὶ Ἑλληνικοῦ ἔθνους συντείνουσι, μὴ φειδόμενος μήτε γρόσια, μήτε κόπους, ἀλλ', ὅταν ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ, νὰ θυσιάξω καὶ τὴν ζωὴν μου αὐ-

τήν, διαφενδεύων αὐτήν ἀπὸ κάθε εἶδος τυραννίας καὶ δεσποτισμοῦ.

»Τοῦτο τοῖνον ὁμολογῶ, ὅτι θέλω φυλάξει μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς. Καὶ, ἂν, (ὅ μὴ γένοιτο!) ἤθελα παραβῆ τὸ παραμικρὸν ἢ ἀπὸ δειλίαν ἢ ἀπὸ ἀδιαφορίαν, καταδικάζομαι μόνος μου ὡς ἀνάξιος υἱὸς τῆς μητρὸς μου Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἦμαι τὸ ὄνειδος καὶ ἡ κατασχὴν εἰς ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους καὶ εἰς ἅπαντα τὰ πεφωτισμένα ἔθνη.

«(Τ. Σ.) ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ».

(ε) Ἰδού τοῦτο.

«Ἀντίγραφον ἐκ τοῦ Καθολικοῦ.

«Ἐν ὀνόματι τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος ὑποσχόμεθα πάντες οἱ ὑπογεγραμμένοι Ἑπτανησιῶται καὶ λοιποὶ, νὰ φυλάξωμεν ἐν τῷ μεταξύ μας πίστιν, ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην· ἔτι δὲ νὰ συντρέχωμεν καὶ νὰ βοηθῶμεν ὅλους ἐκείνους, οἵτινες εἶναι τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἄξιοι, καὶ οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ προξενήσουν μέγα κἀλὸν εἰς ὅλον τὸ Γένος, καὶ νὰ μετακομίσωσι τὰς Μούσας εἰς τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος, καὶ ἐκείνην τὴν φιλοσοφίαν, ἥτις εἶναι ἡ μόνη κληρονομία τῶν παλαιῶν προγόνων μας καὶ ὁ καρπὸς τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ἐπομένως ὑποσχόμεθα, ὅτι ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι, πρὸς καταρτισμὸν δηλαδὴ καὶ βελτίωσιν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, νὰ καταβάλωμεν πάντες καὶ κόπους καὶ ἀγῶνας καὶ ποσότητα χρηματικῆν, ὅποιαν ὁ καθεὶς δύναται. Καὶ τελευταῖον ὑποσχόμεθα, ὅτι θέλει εἴμεθα πάντες συνδεδεμένοι μὲ τοὺς γλυκεῖς δεσμοὺς τῆς ἀδελφότητος, ἐμψυχωμένοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ φλογισμένοι ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἔρωτος, νὰ συντρέχωμεν ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, εἰς τὴν στερέωσιν τῆς ἀληθοῦς σοφίας, εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ νέου Ἰσραήλ. Μία πίστις, μία σύμπνοια, μία ποιίμνη, ἐν σῶμα.

«Κωνσταντινούπολις 10 αὐγούστου 1820».

(ς) Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν πολλὰς τῶν τοιαύτης φύσεως ἐγγράφων ὑποσχίσεων, ἐξ ὧν δημοσιεύομεν μίαν πρὸς περιέργειαν.

«Ἐντιμότατε Κύριε.

«Μὲ τὸ νὰ μὴν μὲ ἀξιώσεν ἡ τύχης ποτὲ νὰ ἰδῶ προσωπικῶς τὸ ὑποκείμενόν σας, ἀγκαλα καὶ διὰ τὴν καλὴν φήμην μᾶς ἐθάρρυνε πάντοτε χρηστὰς ἐλπίδας, σήμερον ὅμως διὰ μέσον τοῦ κοινοῦ μας φίλου Καπ. Κωνσταγτίνου Βαντόρου ἔλαβα καθαρὰν πιστοποιήσιν καὶ ἐχά-

ρην ὄθεν ἔχοντες τὸ νεοσωστημένον σας ἐμπόριον, σὰς ἀφαιρῶν τὸν ἑαυτὸν μου καὶ τὸ καρὰβι μου, νὰ τὸ μεταχειρισθῆτε κατὰ τὴν θέλησίν σας ὅποτε καιρὸν μὲ ζητήσετε, ὑπόσχομαι νὰ ἤμαι ἔτοιμος, νὰ ὑπακούσω κάθε σας προσταγὴν σωματικῶς καὶ χρηματικῶς τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ δέκα καλοὺς μαρινάρους ἑτοιμασμένους μὲ ὅλα τους τὰ ἀναγκαῖα μὲ ἴδιά μου ἔξοδα, ὡς μὲ τὸ ὑποσχετικόν μου γράμμα ὑπόσχομαι δοσμένον εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Κ. Βαντόρου, διὰ νὰ τὸ ἐγχειρίσῃ, ὅθεν ἀνήκει. Καὶ μὲ προθυμίαν μου προσμένω τὰς προσταγὰς της.

«Κωνσταντινούπολις τῆ 14 νοεμβρίου 1820.

ὁ ταπεινὸς δούλός σας

ΜΕΤΑΞΑΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ τοῦ Γερασίουμου ἐκ νήσου
Κεφαλληνίας, ηλικίας χρόνων 40, καὶ μὴν ἡξέρων νὰ
γράψω, κάνω τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ † (Τ. Σ.)»

ΣΕΛΙΣ 62.

(α) Ἀπορροῦμεν, τινι εἰσεχώρησα λόγῳ ἰδέα τοιαύτη ἐν τῷ παρόντι σχεδίῳ, ὅτε τὸ ἰερατεῖον ἐν γένει καὶ λόγῳ καὶ πράγματι ἐνήργει πιστῶς, καθ' ἣν εἶχεν ἀνάκαθεν ἀποστολήν, καὶ οὐδεμίαν οὐδέποτε ἀφροσύνην ἔδωκε πρὸς σιγματοισμὸν τοιούτον. Τί δὲ σημαίνει, καὶ ἂν τυγὼν εἰς ἡ δύο ἐξετέραπησαν τοῦ καθήκοντος αὐτῶν; Μὴ οὐκ ἐξετέραπησαν καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν τοιοῦτοι;

ΣΕΛΙΣ 68.

(α) Ὅρα καὶ ἐν τῷ Κεφ. Δ΄. τοῦ παρόντος Μέρους τὰς σκέψεις τοῦ ἡγεμόνος Μιχαήλου Σούτσου περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου αὐτοῦ.

(β) Ἦσαν οὗτοι οἱ μισθωτοὶ τῶν προμηθευόντων τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν σφάγια, ὅλοι Βούλγαροι ὡσεπιτολὸν, χυδαίοβαρῆρας λεγόμενοι Κασαπεγλάνια (ὕπηρέται τῶν σφαγίων, κρεωπωλῶν).

(γ) Ὅρα ὡσαύτως ἐν τῷ Κεφ. Δ΄. τὸ ἐγγράφον τῶν ἐφόρων Κωνσταντινουπόλεως.

(δ) Δυτόθι.

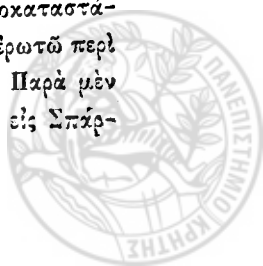
ΣΕΛΙΣ 71.

(α) Ἴδου ἡ ἐπιστολή.

«Κύριε Χριστόφορε Πεῤῥαϊβέ.

«Πετρούπολις αὐκ. ἰουνίου 16.

«Ἐγὼ, διὰ παντὸς φροντίζω περὶ τῆς καλῆς της ἀποκαταστάσεως καὶ περὶ τῶν πρακτικῶν της, δὲν ἔλειπον ἀενάως νὰ ἐρωτῶ περὶ τῆς εὐγενείας της, διὰ νὰ πληροφορωῦμαι τὰ κατ' αὐτήν. Παρὰ μὲν τοῦ κατ' αὐτὰς ἐλθόντος Κηρυκικοῦ ἔμαθον, ὅτι εὐρίσκεται εἰς Σπάρ-

την ἤδη δὲ ἐκ τινων φιλικῶν γραμμάτων μαθάνω, ὅτι ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου καὶ διευθύνω τὸ παρόν μου, περικλείων ἐν αὐτῷ καὶ τὴν παρὰ τῶν κυρίων ἐγγχειρισθεῖσάν μοι ἐπιστολήν. Ὁ εἰς τὰς ἐνεστώσας περιστάσεις ἐρχομός της εἰς Κωνσταντινούπολιν μοι δίδει νὰ καταλάβω, ὅτι χωρὶς τέλος δὲν εἶναι. Διὸ καὶ περιττὸν στοχάζομαι νὰ τῇ συμβουλεύσω, ὅτι δὲν πρέπει ἡ ἀγαθὴ αὐτῇ περίστασις νὰ πηγαίνει εἰς μάτην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οἱ κύριοι πάσχουσι νὰ κερδήσωσι, ὡς ἐκ τῆς ἐμπερικλειομένης ἐπιστολῆς θέλει τὸ ἐνοήσει.

« Ἐνταῦθα ἐσυστήσαμεν μίαν Ἑθνικὴν Κάσσαν, τῆς ὁποίας τὰ χρήματα μέλλει νὰ δαπανῶνται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν σκοποῦ. Δι' αὐτὸ καὶ μετ' ὀλίγον μέλλει νὰ σταλῇ πρὸς τὴν εὐγενεῖαν της ἄνθρωπος ἐκ μέρους τῶν κυρίων . . . καὶ μὲ χρήματα καὶ μὲ ἱκανὰς διδασκαλίας διὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ἔργου. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἡ εὐγενεῖα της ἄς μὴ παύη ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργῇ νὰ προετοιμάζῃ, καὶ ἄς μὴ διστάζῃ κατὰ τὸ παραμικρὸν νὰ συνακουέται μετὰ τοῦ Πετρούπη, νὰ συσκέπτεται μετ' αὐτοῦ, νὰ τὸν ἐνθαβρύνῃ καὶ νὰ συμπράττῃ. Ἄς φροντίσῃ διὰ νὰ ἐγγχειρίσῃ ἀσφαλῶς καὶ τὴν περικλειομένην πρὸς τὴν ἐνδοξότητά του ἐπιστολήν. Ταῦτα τοῖνον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ, καὶ μένω κατασπαζόμενός σε ἀδελφικῶς καὶ ἐπευχόμενος ὑγείαν καὶ ἐπιτυχίαν.

« ἀγαπητὸς ἀδελφός

« ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

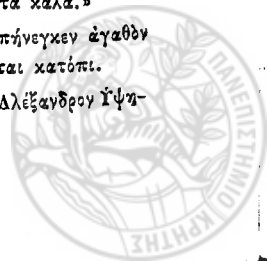
« Υ. Γ. Πάσχισε νὰ μοι ἀγοράσῃς δύο πιστόλαις ἀρβανήτικαις. Φανέρωσόν μοι, πῶς λέγεται κοινῶς ὁ Παρνασσός».

ΣΕΛΙΣ 73.

(α) Ἐν τῷ τέλει τοῦ ἀπὸ 30 ἰουλίου 1820 ἐγγράφου τῶν ὀδηγίων πρὸς τὸν Ξάνθον ἐκφράζεται περὶ αὐτοῦ ὁ Ὑψηλάντης: « . . . Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἀξιότης σου, » ἡ φρόνησίς σου καὶ ὁ ζῆλός σου διὰ τὸ κοινὸν καλὸν δὲν θέλει ἀφήσει νὰ παραμελήσῃς οὐδὲν, ἀφ' ὅσα παρηγγέλθῃς· ἀλλ' ἔτι θέλεις φερθῆ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν μὲ τὴν ἰδίαν ἐπιτηδειότητα καὶ φρόνησιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἕως τῆς παρουσίας ἡώρας ἐφέρθῃς, καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν αἰτίαν ἐγίνες ἄξιος τῆς προσοχῆς καὶ ἀγάπης τόσοσων κυρίων, καθὼς καὶ ἰδικῆς μου ἰδιαιτέρως. Ὑγίαινε, φίλε μου! Ἡ εὐχὴ τῆς πατρίδος καὶ ἡ ἰδική μου νὰ εἰς ἐνδυναμόνη καὶ νὰ σὲ κατευοδῇ πάντοτε εἰς τὰ καλά.»

(β) Τῷ Σάββῳ ἐδόθησαν τότε πεντακόσια φλωρία. — Ὅποιον δ' ἐπήνεγκεν ἀγαθὸν ἀποτέλεσμα ἢ εἰς τὸ Βουκουρέστιον ἀποστολῇ τοῦ Ξάνθου, ῥηθῆσεται κατόπι.

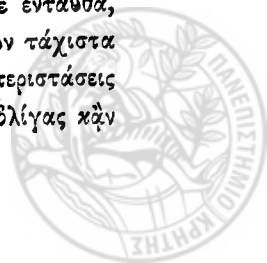
(γ) Ὅτι, λέγομεν ἐνταῦθα, βεβαιούται ἐκ τῆς ἀκολουθοῦσας πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην ἐπιστολῆς τοῦ Γεωργίου Λασσάνου.

Συμπολίτα ἀξιοσέβαστε!

«Δάκρυα χαρᾶς κατέβρεξαν τὰς παρειάς μου, ὅταν κατ' αὐτὰς ἔλαβα διὰ τοῦ ταχυδρόμου τὴν πρὸς με ἐπιστολὴν Σου ἀπὸ 10 μαρτίου. Ἐμακάρισα τὴν φιλότατην ἡμῶν πατρίδα, ὅτι τὰ τέκνα τῆς, ἂν καὶ μακρὰν ἀπὸ αὐτῆν, ἂν καὶ περικυκλωμένα ἀπὸ τῆς δόξης τὴν λαμπρότητα, δὲν πασχίζουσι τόσον διὰ τὴν ἰδιαιτέραν καὶ προσωπικὴν αὐτῶν εὐτυχίαν, ὅσον διὰ τὴν κοινὴν τοῦ Γένους, τῆς δυστυχοῦς πατρίδος εὐδαιμονίαν. Ἐμακάρισα καὶ τὴν σεβαστὴν σκιὰν τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς Σου, τοῦ φιλογενεστάτου ἐκείνου ἀνδρὸς, ὅτι ἄφησεν υἱοὺς μιμητὰς τῶν ἀρετῶν του καὶ ἀξίους κληρονόμους τῶν μεγάλων καὶ λαμπρῶν σχεδίων του. Ἡ προστασία, τὴν ὁποίαν ὑπόσχεσαι εἰς τὸ ἐν Σπάρτῃ μελετώμενον ἱερὸν κατάστημα, εἶναι μάρτυς ἀξιοπιστότατος τῆς καταφλεγύσεως τὴν ψυχὴν Σου φιλοπατρίας. Ναι, σεβαστὲ Ἀλέξανδρε! τὸ στάδιον τῆς φιλοπατρίας εἶναι ὁ ἀσφαλέςτατος ὁδηγὸς εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀθανασίας. Ἀξίος δὲν εἶμαι νὰ Σὲ παροτρύνω. Θεμιστοκλεῖς, Λεωνίδαι, Θρασύβουλοι, Πελοπίδαι καὶ πάμπολλα ἄλλα τῶν ἀειμνήστων προπατόρων μας σεβαστὰ ὀνόματα εἶναι ἱκανὰ νὰ Σὲ παραινῆσωσι, διὰ νὰ ἀποδυθῆς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα. Ἐγὼ δὲ εὐδαιμονέστατος θὰ νομισθῶ, ἐὰν καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἀγαθοῦ πατριώτου δυνηθῶ ν' ἀκολουθήσω τὰ ἔχνη.

«Ὅσον διὰ τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν ἢ Λαγκαστρικὴν μέθοδον, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἔλευσίς μου εἰς τὰ αὐτοῦ· διότι (καὶ δὲν ἀμφιβάλλω νὰ τὸ ἐπληροφρήθητε ἤδη διὰ τῶν ἐφημερίδων) τὸν δεκέμβριον ἔτι τοῦ παρελθόντος ἔτους μετεβρύθμισα ἐγὼ τὸ ἐδῶ κοινὸν σχολεῖον τῶν ὁμογενῶν κατ' αὐτὴν, καὶ κατὰ τὸ παρὸν διδάσκονται εἰς αὐτὸ ἑκατὸν σαράντα μαθηταὶ ἀπὸ δύο διδασκάλους, τοὺς ὁποίους ἐπαράδοσα τὴν μέθοδον. Ἄλλη ὅμως αἰτία, ἀσυγκρίτως μεγαλητέρας προσοχῆς ἀξία, καὶ ἡ ὁποία διὰ γραμμάτων δὲν ἠμπορεῖ νὰ κοινοποιηθῆ, θὰ μὲ ἐβίαζε, κατὰ τὴν γνώμην καὶ πολλῶν ἄλλων ὁμογενῶν ἐχεφρόνων, νὰ ἔλθω αὐτοῦ τὸ γρηγορώτερον· ἀλλὰ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμά μου μ' ἐμποδίζει μὲ λύπην ὑπερβολικὴν τῆς καρδίας μου. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ σεβαστὸς ἀυτάδελφός Σου ὁ φίλτατός μου Νικόλαος μ' ἔγραφέ ποτε, ὅτι ἐμελετούσατε τὴν ἄνοιξιν νὰ μεταβῆτε ἐνταῦθα, κρίνω ἀναγκαϊότατον νὰ Σᾶς μνηύσω, διὰ νὰ ταχύνετε ὅσον τάχιστα τὸν ἐρχομόν Σας ἐδῶ· διότι εἰς τὰς παρούσας κρισίμους περιστάσεις τῆς σχολῆς!!! κρίνεται παρὰ πολλῶν ἡ παρούσα Σας διὰ ὀλίγας καὶ

ἡμέρας ἐδῶ πολλά ἀναγκαία. Ὅθεν μὴ φείδεσθε, τὸν ὁποῖον μέλλετε νὰ χάσετε ὀλίγον καιρὸν, ἀλλὰ ἀποφασίσατε, καὶ . . . ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἀπὸ μικρὰς αἰτίας ἔγιναν πολλάκις ἀποτελέσματα μεγάλα.

«Ταῦτα μ' ὑπαγορεύει ἡ εἰλικρίνεια τῆς καρδίας μου νὰ γράψω· δὲν φοβοῦμαι δὲ νὰ προσκρούσω, διότι γράφω πρὸς ὁμογενῆ αἰσθανόμενον τὰς πληγὰς τῶν ὁμογενῶν του. Διὸ καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ταχείας ἐνταμώσεως μένω διὰ βίου

«Ἀπὸ Ὀδησσὸν τὴν 12 μαΐου 1820.

φίλος εἰλικρινέστατος καὶ προθυμώτατος

Γ. ΛΑΣΣΑΝΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 74.

(2) Ἴδού αὕτη.

«ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

«Περὶ τινῶν ἀναγκαιῶν εἰς τὴν Ἀρχὴν ἀναφερομένων.

«Α^{ον}. Πρὸ ἐνὸς χρόνου ἤδη ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐνεχείρισσα, κατὰ τὸ ἀπαράιτητόν μου χρέος, πολλὰ γράμματα τῷ κυρίῳ Παναγιώτῃ Σέκερῃ, ὅλα ὁμοῦ διαλαμβάνοντα περὶ συνδρομῆς εἰς τὸ ἐμπορικὸν σύστημα καὶ εἰς τὴν Ἀρχὴν ἀναφερόμενα.

«Β^{ον}. Ἐνεχείρισσα προσέτι τῷ ἰδίῳ τρεῖς ἀναφοράς, δύο παρὰ τῶν ἐν Κερκύρᾳ εὐρισκομένων Σουλιωτῶν, καὶ μίαν παρ' ἐμοῦ τοῦ ἰδίου, ἐν ἣ ἐσημειοῦντο κατὰ πλάτος, ὅ,τι ἄξιον σημειώσεως ἴδον καθ' ὕλην τὴν περιήγησίν μου, καὶ τίνες οἱ ἐπισημότεροι καὶ ὑποληπτικώτεροι ἐκ τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν, δι' ὧν καὶ ἡ συλλογὴ τῆς ὑποσχεθείσης συνδρομῆς εὐκολώτερον γίγνεται καὶ ἀσφαλέστερον φυλαχθήσεται.

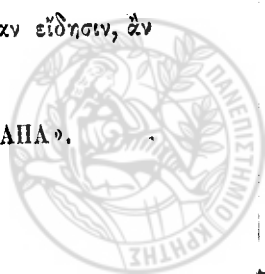
«Γ^{ον}. Σὺν τούτοις ἐνεχείρισσα καὶ τινὰς ἰδιοχείρους ἀποδείξεις τῶν ἐν Κερκύρᾳ Σουλιωτῶν, ἐν αἷς ἐφάνητο ἡ χρηματικὴ συνδρομὴ διὰ τινὰς πάντῃ ἀπόρους γενομένην, ὡς ὑπὸ τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀδελφῶν ἐκρίθη. Ἡ συνδρομὴ δὲ αὕτη ἐγένετο ἐξ ἰδίας μου περιουσίας, κτλ. κτλ.

«Δ^{ον}. Ὁ κόμης Ῥώμας ἐκ Ζακύνθου μὲ γράφει, ὅτι ἐστάλησαν πρὸς τὸν ἐνταῦθα κύριον Ἀθανάσιον Σέκερῃν εἰκοσιπέντε ἐπιστολαί, εἰς τὴν Ἀρχὴν καὶ αὗται ἀναφερόμεναι, περὶ ὧν ἐρωτήσας τὸν κύριον Ἀθανάσιον Σέκερῃν μοι ἀπεκρίθη, ὅτι ἐστάλησαν καὶ ἐκεῖναι, πρὸς οὓς ἀνήκει, καὶ τὰ παρόμοια.

«Περὶ τούτων ἀπάντων ἕως τῆς ὥρας δὲν ἔχω καμμίαν εἶδησιν, ἀνέφθασαν ἀσφαλῶς, ἔνθα ἀνήκει.

«Ἐν Ὀδησσῷ τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1820.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΠΑΠΑ».

(ε) ἰδὲ αὐτή.

«Οἱ ἐκ τῶν κατὰ τόπους Ἀδελφῶν ὑποληπτικώτεροι νομίζονται οἱ ἐξῆς.

Χριστόδουλος Πρινάρης ἐν <i>San Severo</i> τῆς Νεαπόλεως:	
Κόμης Βιάρος Καποδίστριας καὶ Κωνσταντῖνος Γεροστάθης.	ἐν Κερκύρα
Γεώργιος Λουρόπουλος	ἐν Παξοῖς
Κόμης Διονύσιος Ῥώμας καὶ Κόμης Ἀναστάσιος Φλαμπουριάτης	ἐν Ζακύνθῳ
Ἰωάννης Βλασσόπουλος, Ῥωσ. Κόνσ. καὶ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος	ἐν Πάτραις
Νικόλαος Μυλωνᾶς Ῥωσ. Κόνσ. καὶ Γεώργιος Κάτσαρης	ἐν Χίῳ
Γαράσιμος Σβορώνος	ἐν Σάμῳ
Σπυρίδων Δεστούνης, Ῥωσ. Κόνσ. Γεώργιος Πασχάλης καὶ Μιχαὴλ Ναύτης ἱατρὸς	ἐν Σμύρνῃ
Χ. Ἀθανάσιος Χ. Γεωργίου καὶ Νικόλαος Βαλσαμάκης, ἱατρὸς	ἐν Κυδωνίαις
Κυριακὸς Κουμπάρης καὶ Ἀλέξανδρος Μαῦρος	ἐν Κωνσταντινουπόλει
Δημήτριος Ἀργυρόπουλος, Ῥωσ. Κόνσ. καὶ Δημήτριος Θέμελης	ἐν Γαλαζίῳ
Μιχαὴλ Χρησταρῆς, ἱατρὸς, καὶ Βελισσάριος Παυλίδης	ἐν Βουκουρεστίῳ
Εὐστάθιος Ἰατρὸς καὶ Παναγιώτης Πάνου	ἐν Ἰασίῳ

«Περὶ δὲ τῶν ἐν ἄλλοις μέρεσιν οἰκούντων Ἀδελφῶν δι' ἄλλης εὐκαιρίας.

Ἐν Ὁδησσῷ τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1820.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΠΑΠΑΪ.

(γ) ἔχομεν εἰς χεῖρας τὸ ἀκόλουθον ἀποδεικτικόν.

«Διὰ τοῦ παρόντος μου δηλοποιῶ, ὅτι εἰς τὸν Ἐκλαμπρότατον Μπεϊζανδὲ Ἀλέξανδρον Ἰψηλάντη δὲν ἔδωσα καθόλου μετρητά. Διὸ κατὰ τὴν ζήτησιν τῆς Ἐκλαμπρότητός του ἔδωσα τὸ πάρόν μου ἐνυπόγραφον.

Ἐν Ὁδέσση τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1820.

«ΔΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΕΚΕΡΗΣ».

Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται, ὅτι ὁ Ὑψηλάντης οὐχ εὖρε παρακαταθήκας χρημάτων, εἴως ἤλπιζε, καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν προεκάλει τὰς τοιαύτας ἀποδείξεις παρὰ τῶν ἔχοντων πρότερον χρηματικὰς διαχειρήσεις.

(δ) «... Ἐγὼ δὲν ἔχω ἐλπίδας παρὰ εἰς τὰ δάνεια, ὅπου πάσχω νὰ εὕρω. Ὅλοι οἱ ἐδῶ ἔμποροι εἶναι τζιγγενέδες (ἤτοι φειδωλοὶ μέχρι ποταπότητος), μ' ἔδλον ὅπου »ἔμποροῦσαν νὰ συνασφέρουν 800 χ. πεντακοσίας χιλιάδας, ἐὰν εἶχαν φρονήματα. Τὸ »καλὸν θὰ γείνη καὶ ἄνευ αὐτῶν» πλὴν χρειάζεται γενναϊότης... καὶ ὁ Θεὸς θὰ φέρῃ τὰ πάντα κατὰ ῥοῦν». Ταῦτα ἔγραφε τῇ 26 αὐγούστου ἐκ τῆς Ὀδησοῦ πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ Ξάνθον, τὴν μεγάλην τοῦ ἀνδρὸς ἐξηγοῦντα ἀγανάκτησιν. Ὀλίγοι πραγματικῶς οἱ ἐκλεκτοὶ ἐν πάσῃ περιστάσει.

(ε) Ἴδου ὁ τύπος ἀμφοτέρων τῶν διορισμῶν αὐτῶν.

«Δυνάμει τῆς ἐπιτροπείας καὶ πληρεξουσιότητος, ἣν ἔλαβον παρὰ τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς τῆς Ἐταιρίας τῶν Φιλικῶν, διορίζω διὰ τοῦ παρόντος μου καὶ ὀνομάζω Ἀρχιστράτηγον τοῦ... στρατεύματος τὸν κύριον..., γνωρίσας αὐτὸν ἐνάρετον, πρόθυμον καὶ ἄξιον εἰς τὸ νὰ διοικῇ καὶ διευθύνῃ κατὰ τὴν περίστασιν καὶ κατὰ τὰς πρὸς αὐτὸν διαταγὰς μου καὶ ὡς τοιοῦτον συσταίνω εἰς ἅπαντας τοὺς στρατηγούς καὶ στρατιώτας του Γένους μας, ἵνα φέρωσιν εἰς αὐτὸν τὸ ἀνήκον σέβας, τιμὴν καὶ εὐπείθειαν.

»Ἐδόθη καὶ ἐσφραγίσθη τὴν... τῷ 1820.

«(Τ. Σ.) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 75.

(α) Ἴδου ἡ κατάστασις αὕτη τοῦ Ἀναγνωστῆρα.

Καταγραφή των εργαζών του Μωρέως και των εξουσιαστών αυτού Τούρκων τε και Γραικών

Επάρχειαι.	Υπόματα και παρανόματα ατόμων.	άριθμοι Τούρκοι	Ποσοστά Γραικοί	Υπόματα και παρανόματα.	συνολικώς Γραικοί.
1 Μιθυλάς Βαρδολιμ.	Ζαλόμης και Πουμπής	1000	1	Κοκκιτζας χλ.π.	9000
2 Μιθυλάς περιχώρα.	Ισού δολιχών.	1000	1	Κοκκιτζας χλ.π.	1000
3 Εύοις.	Ιός του Χασίν Μπεή.	500	1	Περγος.	3000
4 Μομφερατία και χόσρα.	και λοιποί Τούρκοι.	700	1	Παρκιολάους.	3000
5 Πιροτάρχαγγι και Παλ. Μομφ.	Τουρκομπεντε.	500	1	Όλοι Γραικοί.	5000
6 Άγιος Πέτρος.	Αρακούτλιας χλ.π.	4000	1	Περγος και λοιποί.	5000
7 Ανάγκλι χόσρα.	Μέγας.	80	1	Σωτήρις και λοιποί.	4000
8 Με Πεντε πέτρα.	Νουασην Αγιάς χλ.π.	400	1	Αστυλάνης και λοιποί.	9000
9 Άγρος.	Ορηρ έβεντης χλ.π.	200	3	Διέξωνδες.	4000
10 Κρήνιος Κόσρα.	Καταμάς χλ.π.	400	3	Περγος, Χρίστ. και Αναγνώστης Παπαγεωργίου.	2000
11 Γερμα. κρήνη του Πασα.	Ορηρ έβεντης χλ.π.	30	1	Φραντζήσκατζουλα.	2500
12 Καρύτλια.	Καταμάς χλ.π.	400	1	Περγος και λοιποί.	2000
13 Φαντζι.	Νουασην Αγιάς χλ.π.	400	1	Ανακάνης χλ.π.	1000
14 Ασντζαί.	Καταμάς χλ.π.	400	1	Ανακάνης χλ.π.	2000
15 Ανοπούα.	Καταμάς χλ.π.	30	1	Ανακάνης χλ.π.	2000
16 Καλαμάτα.	Καταμάς χλ.π.	30	1	Ανακάνης χλ.π.	2000
17 Ίμπάκικια.	Καταμάς χλ.π.	400	1	Ανακάνης χλ.π.	3000
18 Νηοί της Καλαμάτας.	Καταμάς χλ.π.	400	1	Ανακάνης χλ.π.	3000
19 Κορώνη χόσρα.	Καταμάς χλ.π.	400	1	Ανακάνης χλ.π.	3000
20 Μοβλινη χόσρα.	Καταμάς χλ.π.	250	1	Ανακάνης χλ.π.	2000
21 Ναβόο. χόσρα και πέτρα.	Καταμάς χλ.π.	500	1	Ανακάνης χλ.π.	7000
22 Αραδία.	Καταμάς χλ.π.	4500	1	Ανακάνης χλ.π.	1000
23 Πύργος και Αλά.	Καταμάς χλ.π.	500	1	Ανακάνης χλ.π.	4000
24 Γασρούνη.	Καταμάς χλ.π.	500	1	Ανακάνης χλ.π.	7000
25 Πάτρα.	Καταμάς χλ.π.	700	1	Ανακάνης χλ.π.	2000
26 Βοσνίτα.	Καταμάς χλ.π.	30	1	Ανακάνης χλ.π.	9000
27 Καλαάστρα.	Καταμάς χλ.π.	50	1	Ανακάνης χλ.π.	9000

Ολόκληρος 11400

Ολόκληρος 94500

* ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ *

Κ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Ι Σ
 Των προς ἑπταετησίαν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων τῆς Ηελοποννήσου κατὰ τὸ 1820.

Ἰδιωτῶν ἀριθμὸς	Ἑ π α ρ χ ι α ι .	Ἄνδρες Ἑλλήνες.	Ἵππῶν Τούρκοι	Ἡ πόλις τῶν ἐπαρχιωτῶν.	
				Ἑ λ λ ῆ ν ε ς .	Τ ο ὔ ρ κ ο ι .
1	Κορινθός	1300	400	Noradz.	Κιαινή Βεγής.
2	Καλαβρυτα	2000	150	Δομιλικῆς Ζαήτης, Σωτήριος Χαραλάμπης, Δομιλικῆς Φωστήλας, Σωτήριος Θεοφάστουλας.	
3	Βορτσα (τὸ Ἀίγιον)	500	70	Ἀνδρέας Ἀντος	
4	Πάρτα (αὶ Πάρτα).	1300	700	Ἀθανάσιος Κωνσταντῆς.	Διάλ-γιῆς.
			(ἕνεκα- Μέτων καὶ τῶν τούρκων).		
5	Γαστούνη (ἡ Ἠλεία).	2300	1600	Τεωφύλιος Σιδηρῆς.	Ἰεραγῆμ Ἀγιῆς.
			περιλαμ- νον καὶ των Λα- ζαίων).		
6	Πύργος.	400	700	Νικόλαος Βιλάντης.	Καζάν Ἀγιῆς.
7	Ἄρκαδιὰ (ἡ Τριφυλία).	1800		Ἀθανάσιος Πιργολιδῆς, Ἀντώνιος Καπαταζῆς, Δημήτριος Τοπαζῆς.	
8	Νέοκαστρον (ἡ Πύλος).	500	300	Τεωφύλιος Οἰκονομίδης.	Βαχῆς Ἀγιῆς.
9	Μεθώνη.	500	500	Νικόλαος Μελωνίς, Πανέλιος Φουρναράκης.	Ἄγι Ἀγιῆς.
10	Καθώνη.	400	500	Καζέταυλας.	Ἀχιετ Βεγής.
11	Νυφί.	300		Δημήτριος Καλαμαριώτης, Τεωφύλιος Δαρεσιώτης.	
12	Ἰουπιάκιχα.	700	30	Δημήτριος Πιπρασώνης.	
13	Καλαμάτα (αὶ Καλαμάτα).	600	250	Τσιωνάδης, Κυριακοί.	
14	Ἀνδρούσα.	500		Φραντσέσκος.	Οὐμῆ Ἐγγέντης.
		13300	5200		

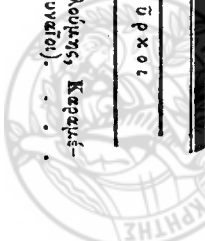
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ

Αριθμ. Σημείωσης	Επαρχία	Απόσ. Έδρας	Όγκων Τούρκων	Πρόκριτοι των επαρχιών	Τόκοι
15	Μιοθράς (ή Σπάρτη). μεταφορά	13300 2300	8300 3000	Πανεπιστήμιο Κρεβεντάς, Δευτεροβάθμιας Κατασκευής	Ρουμπίες, Ζαλούμης, Καρμύρος (Βαρθολομαίου).
16	Μονεμβασιά (ή Επιδάωρος Δημηρά).	600	400	Καλογεράς και Δεσποτόπουλος.	Χασάν Βεγζαδής.
17	Άγιος Πέτρος (ή Κλουβίκα).	800	600	Παπέλογλου, Αναγνωστός Κοντάκης.	
18	Άνκλι (ή Ναυπηλία).	1300	400	Αντιπύριος Παβρόλας, Θεόδωρος Βλάχος.	
19	Άργος.	800	400	Κουγιάς, Γεωργίος Βαρθολομαίου.	
20	Τριπολιτσά (ή Τριπόλις).	1300	1800		
21	Καρύταινα (ή Πίρτυς).	2000	300	Παπαγιαννόπουλος (ή Δαλιγιάννας).	Χασάν Βεγζαδής, Μουσταφά Βαγδάς, Στέφ Νεστίτ Ερφένης
22	Φανάρι ή Ολυμπία.	700	1000	Παπακίτης, Ζαχαρόπουλος.	Ουμρέ Αγατσίκοι.
23	Λεωνάρι (ή Μεγαλόπολις).	900	400	Πέτρος Σαλαμάνδας, Δικαίοι.	Χασάν Διγές Πιέρλους.
		24400	12800		

ΛΑΚΚΟΝΙΑΣ (ΜΑΝΗΣ).

Αριθμ. Σημείωσης	Επαρχία	Απόσ. Έδρας	Όγκων Τούρκων	Πρόκριτοι των επαρχιών	Τόκοι
1	Σταυροπόλιον.	1000	Κουκουδουρέκης, Καπετανάκης.		
2	Άρδουβίστα.	600	Πανεπιστήμιο Τροπιάκης ή Μουσταφάς.		
3	Μεγάλη Καστίνα.	800	Δουράκης.		
4	Ζυγός.	700	Χριστάς, Κυβέλος.		
5	Τσίμεβα (ή Αρεόπολις).	1000	Πέτρος Μαυρογιάννης.		
6	Μίσση.	700	Μιχαλακίδου υπό τους Μαυρομιχλάς.		
7	Δαγιά.	400	Γαργαράκογλου υπό τους Μαυρομιχλάς.		
8	Καρουύπολις.	600	Ταγκουρίδης, Καββαλιέρης.		
9	Μαροθωνίσι.	500	Γαργαράκι.		
	(Το Γύθειον)	6000			

Άργυροι έτηλων

Τὸ ἔλρον οὕτω τῶν δυναμένων φέρειν ἔπλα Πελοποννησίων συνεπεσοῦτο εἰς τριακοντακισχιλίους, ὑπὸ τὴν διαφοράν· Ἄον ἔτι οἱ μὲν Λάκωνες ἐξ αὐτῶν ἦσαν ὠπλισμένοι πραγματικῶς, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων οἱ ἡμίσεις μόλις εἶχον ἔπλα· καὶ Βον ἔτι ἐκ τῶν ἑξακισχιλίων Λακῶνων παραδεκτέον τὸ ἐν τρίτον εἰς κίνησιν, καθ' ἃ ἐβεβαιώθη τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Ἄρα ἡ ὅλη Πελοπόννητος μόλις κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ πολέμου ἔδιδε πλέον τῶν τουρκικῶν τοῦ τόπου περὶ τὰ χίλια ἔπλα. Ἐάν δὲ, κινηθείσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἔδραμον εἰς αὐτὴν πολλαχόθεν καὶ ἄλλοι ὀπλοφόροι, ὁμολογητέον, ἔτι καὶ οὗτοι οὐχ ὑπερέβαινον μέχρι τινὸς καιροῦ τοὺς δισχιλίους.

ΣΕΛΙΣ 76.

(α) Ἐχομεν τὴν πρὸς αὐτὸν εἰδοποίησιν αὐτόγραφον διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ Ὑψηλάντου.

«Κύριε Χριστόφορε Περβραϊέ!

᾽Οδησοὺς τῆ 23 Σεπτεμβρίου 1820.

Ἄ'Εάν τὸ παρόν μου σὲ εὔρη ἀκόμη εἰς Γαλάτσι, πρόσμενε τὸν ἔρχομόν μου εἰς Ἴσμαῆλι, χωρὶς νὰ εἰπῆς εἰς κανένα, ὅτι ἔρχομαι. Μετὰ πέντε ἡμέρας, κινῶ ἐντεῦθεν. Ἦμπορεῖς νὰ ἐνταμωθῆς μετὰ τοῦ Δικαίου. Ἐλπίζω, ὅτι τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐμβῆκαν εἰς καλὴν τάξιν. Μένω

ἄλος πρόθυμος

«Ο ΓΝΩΣΤΟΣ».

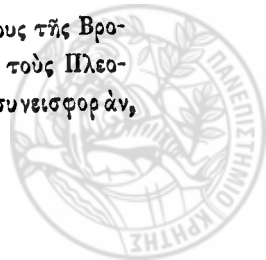
ΣΕΛΙΣ 77.

(α) Ἴδου ὀλόκληρος ἡ ἐπιστολὴ τούτου, περιέχουσα πλεῖστα ἄλλα περίεργα.

Ἐκλαμπρότατε καὶ περίβλεπτε Κύριε!

Ἄ'Απὸ τὸ πλοῖον ἀποκρίνομαι εἰς τὰ ἀπὸ 15 Ἰουνίου καὶ 23 αὐγούστου περισπούδαστα γράμματα τῆς σεβαστῆς Ἐκλαμπρότητός της, βιαζόμενος εἰς ὀλίγον διάστημα νὰ προφθάσω αὐτόσε εἰς ἐξακολούθησιν τῶν γραφομένων της. Τὸ πρῶτον ἔλαβον 15 αὐγούστου, καὶ ἄς φαντασθῆ ἡ Ἐκλαμπρότης της, πόσον ἐλυπήθην καιρίως, ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἔμειναν ἀκίνητα· ἀλλ' ἐχάρην καὶ ὅσον οὐδέποτε, ἀξιοθεῖς τοιαύτης φιλίας καὶ, οὕτως εἰπεῖν, οἰκειώσεως, ὅποια εἶναι τοῦ ἀξιοσεβάστου καὶ περιβλέπτου ὑποκειμένου της· καὶ τὸ μᾶλλον, ἰδὼν ἄνδρα ἐνταυτῷ τῶνόντι φίλον τῆς πατρίδος, θύοντα τὰ πᾶν ὑπὲρ αὐτῆς.

«Κατὰ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Καλοῦ ἐδοκιμάσθησαν ἀπὸ μέρους τῆς Βροχῆς ὄλα τὰ σύνεφα. Καὶ ὁ Ἄρμῶδιος, ἀφ' οὗ ὠμίλησε μετὰ τοὺς Πλεονεκτοῦντας τῶν Ν. 62, καὶ ἔγινεν ὁ κατάλογος διὰ τὴν συνεισφοράν,

έτοιμος εἰς τὸ πλοῖον, ἐπιθυμῶν ὅσον τάχος νὰ φθάσῃ εἰς Ἰσμαήλ, διὰ νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Καλοῦ περὶ παντὸς πράγματος, καὶ νὰ τῷ δείξῃ ὅλα τὰ σχέδια τῶν δεδοκιμασμένων, ἐλπίζων νὰ φανῶσιν ἀρεστὰ καὶ τακτικὰ κατὰ τὸν θαυμασιώτερον τρόπον.

«Ὁ Παπαβρῆγγόπουλος μὲ εἶπε περὶ ἐνὸς σχεδίου, τὸ ὁποῖον ὁ Καλὸς εἶχε κάμῃ μετὰ τοῦ Πεβρῆαιβοῦ διὰ τοὺς μετοίκους Σπάρτης. Αὐτὸ τὸ ἐνήργησαν οἱ Κύριοι θαυμασιῶς· πλὴν φοβοῦμαι, μήπως εἰς τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀκολουθήσῃ κανένα λάθος ἐξ αἰτίας τοῦ Πεβρῆαιβοῦ. Ὅθεν ἀνάγκη μεγάλη προσοχῆς εἰς τὸ νὰ μὴ δοθῶσιν ὑποδήματα εἰς κανένα, καὶ ἀκολουθήσῃ ἀταξία. Ὁ Ἀνανίας κρίνω εὐλογον νὰ σταλθῇ διὰ τὰ 48 καὶ 45, ὅπου νὰ διατρίβῃ, ἕωσού ἀνταμωθῇ ὁ Ἀρμόδιος μὲ τὸν Καλόν, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν καὶ περὶ τούτου, ὅτι ὁ ἐδῶ ἐρχομὸς του εἶναι διόλου ἀσύμφορος.

«Τοῦ πενθεροῦ ἔλαβον τέλος τὰ πράγματα κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀπαθοῦς, ἐπειδὴ ἡ ἀχρειότης τοῦ πενθεροῦ ἔκαμε τοὺς ἐκδικητικοὺς νὰ ἀποσκιρτήσουν ὅλοι. Λοιπὸν τῶρα χρειάζεται ἄλλο σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἀνάγκη νὰ βαλθῇ ὅσον τάχος εἰς ἐνέργειαν, ἐπειδὴ ἡ ἀργοπορία ἡμπορεῖ νὰ ἐπιφέρῃ ζάλας, κινδύνους καὶ ἀποτυχίαν. Τὰ ἡμέτερα φέρονται κατὰ ῥοῦν, τὰ ὁποῖα θέλει ἰδῆ ἡ Ἐκλαμπρότης της, ὅταν σὺν Θεῷ ἀνταμωθῇ μετὰ τοῦ Ἀρμοδίου, τὸν ὁποῖον συνιστῶ εἰς τὴν φιλίαν της, ἐπειδὴ παρ' αὐτοῦ ἐλπίζεται αἰώνιος πίστις, εὐλικρίνεια, γενναιότης φρονημάτων, ὁποῖα εὐχόμεθα ν' ἀποκτήσουν ἅπαντες, καὶ ἡ ἐντελής τῶν ἄλλων ὁμόνοια, καθὼς θέλει πληροφορηθῇ ὁ Καλὸς ἀπὸ τὰ ἐγγραφεῖα τινῶν ὑπόπτων, ὅτι ὁ Ἀρμόδιος ἠδυνήθη νὰ καταπαύσῃ καὶ τὰ ἰδιαιτέρα αὐτῶν πάθη, καὶ νὰ προξενήσῃ τὴν κατὰ Θεὸν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην.

«Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῶν ἀποκριτικὰ τὰ δὲ ἔτη τῆς περιβλέπτου Ἐκλαμπρότητός της εἶησαν ὑγιεινὰ καὶ πολυάριθμα ἐπ' ἐλπίδι εὐδαιμονίας.

«1820 4 Σεπτεμβρίου Κωνσταντινούπολις

Ὁ πρὸς Θεὸν διάπυρος εὐχέτης καὶ εὐλικρινῆς

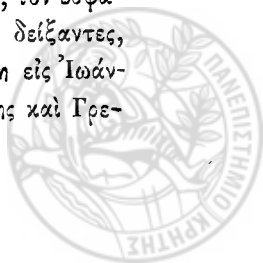
ἀδελφὸς

Ἄρχιμανδρίτης ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ».

(ε) Ἴδου ἐλόκληρος ἡ περίεργος αὕτη ἐπιστολή.

«... Ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι ὁμογενεῖς καὶ φιλέλληνες ἀλλογενεῖς λέγουσιν, ὅτι δυνάμεθα νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τὰ τρέχοντα εἰς τὴν Ἑπειρον. Ἡ ἀπόφασίς τῆς Πόρτας περὶ τοῦ ἀφανισμοῦ τοῦ Ἀλῆ ἦτον γνωστὴ εἰς πολλοὺς ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον, καὶ περὶ τὸν μάρτιον ἐκηρύχθη δημοσίως. Ἐκτοτε ἀπὸ 20 Ἰουλίου, ὅταν ἔφθασαν οἱ βασιλικοὶ εἰς Λάρισσαν, ἦτον ἱκανὸν στράτευμα, ὥστε νὰ ἀποφασίσῃ τις καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ἀλλ' ἀγνοῶ, διατὶ ἡ θεόδοτος αὕτη περίστασις μᾶς φεύγει, ὥστε δὲν δύναμικι νὰ παρηγορῶ τοὺς φίλους· ἀναγκάζομαι, εἰς ἄλλους νὰ λέγω, ὅτι διὰ πολιτικὰ αἴτια οὕτω ἔπρεπε νὰ γένη, καὶ εἰς ἄλλους τὴν ἀνετοιμασίαν μας, καὶ ἄλλοις ἄλλα, ἐπειδὴ ὁ ἐνθουσιασμένος ζῆλος τῶν πολλῶν δὲν πρέπει νὰ ψυχραίνεται· ἀλλ' ἀφίνω νὰ μᾶς διδάξῃ ὁ χρόνος τὰ αἴτια τῆς ἀποτυχίας ταύτης. Εἰς ἀπολογίαν μου προσθέτω, ὅτι περὶ τὰς 15 Ἰουνίου ὑπηγόρευσα τὸν Ἀρχιμανδρίτην, ὅ,τι μοὶ ἐφάνη εὐλογον καὶ χρήσιμον, τὸ ὁποῖον ἤθελον κάμει πρότερον, ἐὰν εἶχον εὐκολίαν· δὲν ὠκνησα δὲ νὰ τῷ ἀναγγείλω καὶ μετὰ ταῦτα, ὅσα ἡ θέσις μου μ' ἐμάνθανε περὶ τῆς Ἑπίρου. Ἦδη προσθέτω, ὅτι οἱ προχωρήσαντες εἰς τοὺς Καλαρύτας ἦτον τετρακόσιοι ὑπὸ τὸν Μαζοῦτ' Ἀγᾶ, ὅστις ἔγραψε πρὸς τὸν Πασόμπεην εἰς Λάρισσαν τὰ ἑξῆς: «Ἐπροχώρησα ἕως ἐδῶ. Οἱ ἐγκατόικοι ἔχουν προθυμίαν, ἀλλ' οἱ Καπετάνοι δὲν μᾶς πλησιάζουν, ἐκτὸς τοῦ Στουρνάρη καὶ Πουλῆ. Ὁ λαὸς μὲ ζητεῖ φουσεκία, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔχω μήτε ἀπὸ αὐτᾶ μήτε γρόσια. Τὰ 500 γρόσια, ὅπου μὲ ἔστειλες, δὲν μὲ ἀρκοῦν κἄν, διὰ νὰ πληρώσω τοὺς ἀποστελλομένους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Διὰ τὸν Θεὸν πρόφθασέ με μὲ γρόσια καὶ μὲ φουσεκία καὶ μὲ γράμματα κολακευτικά πρὸς τοὺς Καπετανέους. Τὰ γράμματα ἀπαίτουνται πρὸς τοὺς Καπετανέους, διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύσουν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν· καὶ ἀφ' οὗ τελειώσῃ ἡ δουλειά μας, πάντα τοὺς ἔχομεν εἰς τὸ χέρι.» Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἔχουν σκοπὸν νὰ ἀφανίσουν ὅλους τοὺς Καπετανέους. Ἠξεύρετε προσέτι, ὅτι ἐφόνευσαν τὸν Μάνθον λόγῳ μὲν διὰ παραδρομὴν, τῇ δ' ἀληθείᾳ ἐπειδὴ ἀπῆτειτο ἀπὸ τὴν Διοίκησιν, διὰ νὰ σταλθῇ ἐδῶ ζωντανός· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἦτον ζημιώδες εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Πασόμπεην, διότι ὁ Μάνθος ἐμελλε νὰ φανερώσῃ εἰς τὸ Κράτος τὴν περιουσίαν τοῦ Ἀλῆ, τὸν ἔσφαξαν μὲ τοιοῦτον τρόπον καὶ διήγειραν φρίκην εἰς τὸ πᾶν, δείξαντες, ὅτι περιπατοῦν εἰς τὰ ἔχνη τοῦ Ἀλῆ. Διὸ, πρὶν ἐμβῆ ἀκόμη εἰς Ἰωάννινα, ἔστειλεν ἐδῶ ὁ Πασόμπεης ἀγωγὰς κατὰ τοῦ Ἄρτης καὶ Γρε-

Βενῶν, καὶ ἔκαμεν Ἀρχιερεῖς κρεατούρας του. Ὁ Ἀλῆς ἐκλείσθη εἰς τὸ κάστρον μὲ 2000 ἐνδέχεται νὰ ἔχη περισσοτέρους, τοὺς ὁποίους ἄλλοι ἐπαριθμοῦν 4000, καὶ ἄλλοι περισσοτέρους. Τροφὰς καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα ἔχει· τὸ κάστρον εἶναι δυνατόν· εἰς τὸ ἐξῆς ἀρχίζουσι αἱ βροχαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνεχεῖς εἰς τὴν Ἡπειρον, ὥστε οἱ βασιλικοὶ θέλουσι σκορπίσει, ἢ κρατηθῆ με βίαν. Αἱ διχόνοια εἰς τοὺς Πασάδαις ἀρχισαν. Ὁ Πασόμπης ἀγνωμονῶν εἰς τὸν Μαχούτ Πασσάν, ἀντιφέρεται καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν Μπαμπᾶ Πασσάν. Τὸ Σούλι, τὸ Τεπελένι, τὸ Ἀργυρόκαστρον καὶ κατὰ τινὰς ἡ Πάργα καὶ ἄλλα τινὰ μέρη εἶναι τοῦ Ἀλῆ εἰσέτι. Ἐγκρίνουσι πολλοὶ, ὅτι, ἐὰν οἱ Καπετανεοὶ λόγῳ κλεπτῶν προσβάλουσι κατὰ τῶν ἀμερίμων βασιλικῶν, τοὺς ἀφανίζουσι ἐν βροπῇ, ὑπερασπίζονται τὸν ἀπλητισμὸν Ἀλῆ καὶ διὰ τῶν μέσων του ἠμποροῦν νὰ κάμουν μεγάλας προόδους. Ἡ Πόρτα ἐδιόρισε νεωστὶ τρεῖς ἄλλους Πασσάδες κατὰ τοῦ Ἀλῆ, καὶ ἔστειλε κατ' αὐτοῦ καὶ ἀποσκευὰς πολεμικὰς καὶ κανονιέρουσ.

Κωνσταντινούπολις 10 Σεπτεμβρίου 1820.

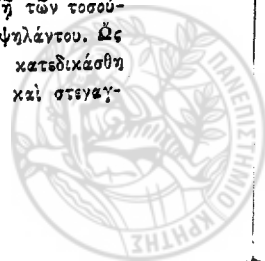
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ».

(γ) Διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος ἀνήγγειλεν ὁ Παπαδάτος πρὸς τὸν Ὑψηλάντην καὶ τὸ ἀκόλουθον.

«... Τὴν παρελθούσαν Παρασκευὴν πρῶτ' ἀπῆλθον εἰς τοῦ νῦν Ῥεῆζ»
 »Ἐφέντη, γνωστοῦ μου πρὸ χρόνων πολλῶν, καὶ συνδιαλεγόμενος με
 »αὐτὸν τὸν ἐπληροφόρησα, ὅτι οἱ πτωχοὶ (ὁ φακῆρ φουκαρᾶς) γνωρίζουσι
 »ζουσι χάριτας εἰς τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος διὰ τὴν εὐκολὸν ἀπόλαυσιν
 »τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, καὶ πάντες οἱ ἐμπορευόμενοι διὰ τὰ κα-
 »λὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν» ἤκουσα δὲ εἰς ἀπόκρισιν: «Μποῖλὲ ἰκὲν, γινεὲ
 »μπιζὶ Ἰσταμπολὰ ἰστεμεζλέρ» (ὅ ἐστὶ: Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων,
 παλίν δὲν θέλουσι νὰ ἡμᾶς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει).

ΣΕΛΙΣ 83.

(α) Ὁ ἀδελφὸς τούτου Γεώργιος Παπαδόπουλος Κορφινὸς, ἔμπορος ἐν Ἰσμαηλίφ δι' ὑπολήψεως πολλῆς, διεκρίθη ὁ ἐνεργητικώτερος τῶν ἐκαὶ Ἐφρών τῆς Ἐταιρίας, πολλὰ μοχθήσας καὶ οὐχὶ ἐλίγα δαπανήσας ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ δυστυχῶς διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καταβάς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, κατήντησε νεκροσκόπος Ἀθηνῶν, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἴπωμεν, ἐπὶ ἀμοιβῇ τῶν τοσούτων ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς Ἐταιρίας καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ Ὑψηλάντου. Ὡς δὲ ὁ Πάνθος καὶ ἄλλοι, τοιαύτης κατηγορίας πρόσωπα, οὕτω καὶ αὐτὸς κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης, ἵνα μὴ ἐοθῆ τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας ἄγευ δακρύων καὶ στεναγμῶν καρδίας, ἐνθυμούμενος τὴν παρελθὸν ἐαυτοῦ.

(ε) Ἴδου ἡ καινὴ αὐτῆ ἐπιστολὴ τιμῶσα πραγματικῶς τοὺς ἀδελφεοὺς Παπαγιαννοπούλους.

« Ἐκλαμπρότατε!

« Ἡ βροντῶφωνος σάλπιγξ τῆς φήμης σαλπίζει στεντορεῖως, διαθρυλλοῦσα τὴν ἀγαθὴν καὶ δραστήριον ψυχὴν Σας, τὰ παιωνικὰ ἱατρικὰ, τὰ ὁποῖα προσφέρετε διὰ τὰς πληγὰς τῆς πολυπαθοῦς Μητρός μας· Σὲ διαφημίζει ἄλλον Ἐπαμινώνδα καὶ Πελοπίδα θεμελιωτὰς τοῦ Ἰεροῦ καὶ μυστικοῦ Λόγου, ἄλλον Θρασύβουλον διώκτην τῶν τυράννων. Διὰ τοιοῦτον ἥρωα ἐτοιμάζονται τόσοι κάλαμοι Πινδαρικοὶ καὶ Ὀμηρικοὶ, διὰ νὰ ἐκθέσωσι ἐν καιρῷ τῷ δέοντι τὰ ἠρωϊκὰ Σου φρονήματα καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Πόσον θερμοὶ συμπράκτορες εἴμεθα ὅλοι οἱ ἀυτάδελφοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προσταγῶν Σας καὶ μετοχὴν τῶν φρονημάτων Σας, καὶ ἡ περίστασις θέλει τὸ δεῖξῃ, καὶ διὰ τοῦ πανοσιωτάτου ἀγίου ἀρχιμανδρίτου κυρίου Γρηγορίου Δικαίου θέλετε πληροφορηθῆ. Ἄξιόσεβαστε Ἄνερ! ὁ Μαραθῶν ἀπέδειξε τὸν Μιλτιάδην καὶ ἡ Σαλαμὶς τὸν Θεμιστοκλέα· διὸ μὴ νομίσητε περιττὸν ἀξιούντες μας γραμμάτων Σας δηλωτικῶν πάντων τῶν δεόντων, καὶ θέλετε μᾶς εὖρη προθυμοτάτους εἰς τὰς προσταγὰς Σας. Ὑγίαινε καὶ γενναιοφρόνει μέχρις ἐσχάτης Σου ἀναπνοῆς.!

« 1820 ἀγούστου 3

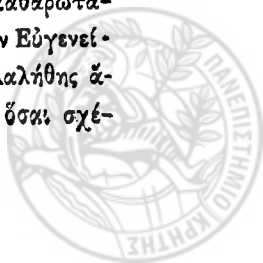
τῆς Ἐκλαμπρότητός Σας
φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ δούλοι

Η ΟΚΤΑΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΩΝ ».

(γ) Ἴδου ἡ ἐπιστολὴ τούτου.

« Εὐγενέστατε καὶ Φιλογενέστατε Κύριέ μοι.

« Πρώτη περίστασις εἶνε αὕτη, καθ' ἣν λαμβάνω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τῇ προσφέρω τὸ σέβας καὶ τὴν εἰλικρινειάν μου. Χρέος ἔχει καθεὶς, νομίζω, ἀπαραίτητον εἰς τὴν φιλογενῆ διάθεσίν σας. Ἦθελε λάβω χρεῖαν καὶ ἡσυχίας καὶ καιροῦ, διὰ νὰ ἀποδείξω, ὅσον σέβας πρὸ πολλοῦ συνέλαβον εἰς ἄνδρα, τοῦ ὁποίου ὁ γενναῖος χαρακτήρ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐφέλεκται τὴν αἰώνιαν ὑπόληψιν τοῦ δυστυχοῦς ἡμῶν γένους. Ἄλλ' ὁ ἐρχόμενος φίλτατος Ἀρχιμανδρίτης, ὁ κοινὸς φίλος καὶ ἀδελφός, μᾶς ἀπαλλάττει τούτου, ὑποσχόμενος νὰ σᾶς δώσῃ καθαρωτάτην ἰδέαν τῶν φρονημάτων μου διὰ τε τὴν φιλογενεστάτην Εὐγενείαν σας καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμογενεῖς μου. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ φιλαλήθης ἅμα καὶ εἰλικρινῆς φωνὴ του σᾶς πληροφορήσῃ τὰ κατ' ἐμὲ, ὅσαι σχέ-

σεις τῆς ἐπαράτου διπλωματικῆς καὶ ἄλλα αἴτια δὲν μοι συγχωροῦσι νὰ σᾶς ἐξηγηθῶ, ὡς ἡ θερμὴ καὶ φλογιζομένη φαντασία μου ὑπαγορεύει, παρακαλῶ νὰ μὲ ἐκλάβητε ἐνθερμον λάτρην τῶν φρονημάτων σας, καὶ εὐκαιροῦντες νὰ μὲ ἀξιοῖτε καὶ εὐγενῶν γραμμάτων καὶ προσταγῶν σας, μηδὲ ἄλλως ἀμφιβάλλοντες τὴν μεθ' ὅσης εἰθιστο προθυμίας ἐκτέλεσίν των, καὶ ὅτι εἰμὶ

« 1820 αὐγούστου 31

εἰλικρινῆς φίλος

« Κωνσταντινούπολις.

ΛΙΜΠΕΡΙΟΣ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ.

« Τῷ εὐγενεστάτῳ κυρίῳ κυρίῳ μοι Ἀλεξάνδρῳ Ὑψηλάντῃ τῷ φιλογενεστάτῳ καὶ ἀξιεράστῳ μοι. Εἰς Ὀδησόν ».

ΣΕΛΙΣ 84.

(α) Ἐγραψεν αὐτῷ ἐκ Βουκουρεστίου ὁ Ὀλύμπιος.

« Ἐκλαμπρότατε !

« Βουκουρέστι 24 Σεπτεμβρίου 1820.

« Μὲ ἄκραν εὐχαρίστησιν καὶ σέβας ἤκουσα καὶ ἐδέχθην τὰ ὅσα οἱ κύριοι Ξάνθος καὶ Πεξβαϊθὸς μοι ὠμίλησαν συμφώνως ἐκ μέρους τῆς Ἐκλαμπρότητός σας. Τώρα δὲν μένει ἄλλο νὰ Σᾶς εἰπῶ, παρὰ νὰ Σᾶς βεβαιώσω καὶ ἐγγράφως τὴν γνώμην μου, ὅτι, ὅποταν κριθῆ ἀρμόδιος ὁ καιρὸς νὰ μᾶς δοθῆ ἡ ἀποφασιστικὴ σας προσταγὴ, ὑπόσχομαι νὰ τὴν ἐξακολουθήσω μὲ τὴν ὑστερινὴν βραδίδα τοῦ αἵματός μου, χωρὶς ποτε νὰ μὲ δειλιάσῃ καμμία ἀνθρώπινος περίστασις. Καὶ μὲ ὅλον τὸ προσῆκον καὶ εἰλικρινὲς σέβας ὑποσημειοῦμαι

τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος

ταπεινότατος δοῦλος καὶ ἀδελφὸς

K. ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΣ ».

Τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμερομηνίᾳ ἔγραφε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην καὶ ὁ Ἰωάννης Χ. Φαρμάκης. Κατόπι δὲ τούτων ἔγραψεν ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου καὶ ὁ Λεβέντης :

« ... Οἱ τρεῖς διδάσκαλοι (ἦτοι ὁ Ὀλύμπιος, Σάββας καὶ Φαρμάκης) ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, καὶ ἔλαβον καὶ τὸ ἔγγραφο τῆς συμφωνίας. Εἶνε λοιπὸν ἔτοιμοι νὰ κινήσουν, ὅταν τὸ εὕρητε εὐλογον. Ὁ κύριος Θωμίδης (Ξάνθος) θέλει σᾶς ἐκθέσει τὰ καθέκαστα ταύτης τῆς ὑποθέσεως . . . Ἔως τὸν καιρὸν ὅπου πρέπει νὰ κινήσουν οἱ διδάσκαλοι, ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ προστρεξῶμεν καὶ εἰς ἄλλους ὁμογενεῖς, διὰ νὰ

ἐπαυξήσωμεν, εἰ δυνατόν, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνδρομητῶν καὶ τὴν ποσότητα τῆς συνδρομῆς, καὶ νὰ εὐκολύνωμεν μὲ αὐτὸ τὸ μέσον τὴν ἀγορὰν τῶν ἐργαλείων καὶ βιβλίων, ὅπου χρησιμεύουν εἰς ἓνα τοιοῦτον σχολεῖον, οἷον τὸ ἐσχεδιάσεν ἡ προθυμία μας. Ὁ κύριος Ἀντώνιος Τευκρίδης . . . κινᾷ αὖριον διὰ τὴν Ἰταλίαν. Ἡξέυρει τόσα, ὅσα ὁ Θωμίδης καὶ λοιποί. Μέλλει κατὰ παραγγελίαν μας νὰ ὑπάγῃ εἰς Πίζαν, διὰ νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν μας, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς γνωρίζουν καλῶς τὸν ἀγαθὸν σκοπὸν τοῦ κοινοῦ καταστήματος, καὶ νὰ τοὺς παρακινήσῃ εἰς συνδρομὴν γενναίαν, ἣ καὶ νὰ τοὺς προδιαθέσῃ, ὥστε, ἂν τύχῃ καὶ ἀπεράσῃτε ἐκεῖθεν, νὰ τελειώσετε τὸ πρᾶγμα. Τὸν τρόπον τῆς διαπραγματείας ταύτης θέλει σᾶς τὸν ἐκθέσει εἰς πλάτος ὁ κύριος Θωμίδης . . . »

(ε) Ἴδὲ αὐτὴ.

«Τίμιμοι κοτζαπάσιδες, προεστῶτες καὶ ἐπιστάται τῶν ἐν τῇ Ἀσπρῇ Ὀχλάσῃ νήσων καὶ λοιπῶν περὶ αὐτὰ μερῶν καὶ τόπων, τὴν τιμιότητα σας ἡδέως προσαγορεύομεν, ὑγιαίνοντες εἴητε ἐν εὐημερίᾳ καὶ μακροβιότητι! Ἐπειδὴ ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν ἄρχων ἰσπράβνικος Δημήτριος Θέμελης ἀπέρχεται εἰς τὰ μέρη ὑμῶν πρὸς αἰσίαν ἐκτέλεσιν ἰδίων του ὑποθέσεων, διὰ τοῦτο συνιστῶντες αὐτὸν ἀξιόῦμεν τῇ τιμιότητί σας, ὅπως γνωρίσαντες αὐτὸν ἐκ τῶν ἐξειδικασμένων ἡμῖν ἀνθρώπων, ὑποδεχθῆτε εὐνοικῶς καὶ φιλοφρόνως, καὶ χαριζόμενοι ἡμῖν παράσχητε αὐτῷ χεῖρα βοηθείας διὰ τε τὴν ἐπικερδῆ πώλησιν τοῦ οὔπερ συνεπιφέρει πράγματος καὶ ἀγορὰν ἄλλων προϊόντων τῶν μερῶν σας· οὐμὴν ἀλλὰ καθοδηγοῦντες, ἵνα μὴ περιπλεχθῆ τινι, ὡς ἀνίδεος τῶν αὐτοῦ μερῶν τε καὶ ἀνθρώπων, καὶ συντρέχοντες εἰς ἄλλας ὠφελίμους ὑποθέσεις του. Γνωρίζοντες δὲ καὶ ἡμᾶς ὅλους ἐτοιμοὺς εἰς ὑπεράσπισιν τῶν τυχουσῶν ὑποθέσεών σας, γράφετε ἡμῖν ἀμοιβαίως, ἐξαιτούμενοι τὴν συνδρομὴν ἡμῶν εἰς τὰ ἐνόητα. Ποιήσατε τοῖνυν, ὡς ἀξιόῦμεν ὑμῖν, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εὐτυχοῦντες ὑγιαίνετε.

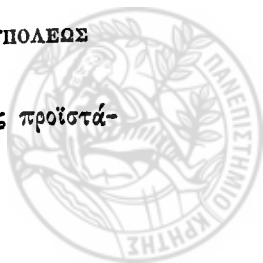
αὐκὰ ἰανουαρίου ζ' ἀπὸ Διβανχανέ.

Τῆς τιμιότητός σας ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ.»

(γ) Ἴδὲ αὐτὴ.

«ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

«Οἱ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀρχιερατικῶς προϊστά-

μενοι, καὶ κατὰ πάροδον ἐντυγχάνοντες τῷ τὴν παρούσαν πατριαρχικὴν ἡμῶν ἐπιστολὴν συνεπιφερομένῳ, ἰερώτατοι Μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι καὶ θεοφιλέστατοι Ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ Ἐπίσκοποι, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ τιμιώτατοι προσετώτες καὶ πρόκριτοι τῶν μερῶν τούτων, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁ κομιστὴς τῆς παρούσης ἡμῶν εὐγενέστατος ἄρχων Ἰσπράβνικος κύριος Δημήτριος Θέμελης ἔρχεται εἰς τὰ αὐτόθι ἐπὶ διευθετήσει ἰδίων τινῶν χρηματικῶν ὑποθέσεων του, καθὼς περὶ τούτων πληροφορεῖσθε καὶ ἐκ τοῦ συνεπιφερομένου γράμματος τῆς πεπιθλέπτου Ἐκλαμπρότητός του, ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ χαρακτῆρος τιμίου, ἀξιοπίστου καὶ ἀξίου ὑποδοχῆς καὶ περιποιήσεως, διὰ τοῦτο γράφοντες συνιστῶμεν αὐτὸν πᾶσιν ὑμῖν προτρεπούμενοι, ὅπως ἐλθόντα, σὺν Θεῷ, δεξιωθῆτε κατὰ τὸ εἶκος καὶ περιποιηθῆτε ἀναλόγως, συντελοῦντες τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὰς διευθετήσεις τῶν ὑποθέσεων του, ὥστε νὰ καταστήσετε ὑπόχρεων τὴν Εὐγενεῖαν του καὶ διαπύσιον ἐπαινήτην σας, ὅπερ ἀντιστρέφει προδήλως εἰς ὠφέλειαν ὑμῶν. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες, ὡς ὁ σοφὸς λόγος ἀποφαίνεται, ἐπαναστρέφουσιν ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη πᾶσιν ὑμῖν!

αὐκά Ιανουαρίου ἰ.

«Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης».

(Περὶ τῶν ἀνωτέρω δημοσιευομένων ἤδη δύο ἐγγράφων τοῦ τε Μουρούζου καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῇ ὑποσημ. β' σελ. 334 τοῦ Δοκίμ. περὶ τῆς Φιλ. Ἐταιρίας).

(δ) Ἴδου ἡ ἐκτεταμένη αὕτη ἐγκύκλιος.

«Γενναῖοι Πλοίαρχοι τῆς Ἑλλάδος.

«Συμπατριῶται! πρὸς σᾶς ἀποτείνει ἡ Ἑλλάς, ἡ δυστυχεῖς ἡμῶν μήτηρ καὶ πατρίς, τὴν φωνὴν τῆς. Περικυκλουμένη πανταχόθεν ἀπὸ παντοῖα δεινᾶ, εἰς σᾶς ἐπιστηρίζει τὴν ἄγκυραν τῶν ἐλπίδων τῆς, καὶ ἀπὸ σᾶς μόνον προσμένει μικρὰν ἐλάφρωσιν τῶν δυστυχιῶν τῆς. Ἡ ἰδική σας γενναϊότης διετήρησεν ἕως σήμερον τὸ ἐθνικὸν ἐκείνο φρόνημα, τὸ ὁποῖον ἀνέδειξέ ποτε τοὺς προπάτοράς μας Ἕλληνας ὑπερτέρους πάντων τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἰδική σας ἀφοβία καὶ εὐτολμία ἀπεκατέστησε τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα σεβαστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ τὰ εἰσέτι ζωντανὰ κατορθώματά σας ἀπέδειξαν τρανώτατα, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος οὐ μόνον δὲν ἐξάλειφθη ἀπὸ τὸν κώδικα τῶν ἐθνῶν, ὡς

πολλοὶ τὸ νομίζουσιν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς φιλοπατρίας, τὸ ὁποῖον ἐδόξασε τοὺς προπάτοράς του καὶ τοὺς ᾠδήγησεν εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀθανασίας, καταφρονεῖ τοὺς μεγαλοτάτους κινδύνους καὶ τρέχει μὲ γιγαντιαία βήματα εἰς τὸ αὐτὸ στάδιον, μιμούμενον τὰς ἀρετὰς ἐκεῖνων.

« Ἄλλ' ἐν ᾧ τῆς Εὐρώπης ὅλης αἱ φιλόανθρωποι Διοικήσεις, ὅσαι θεωροῦσι τὴν ἄθικτον ἱερότητα τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων ὡς τὴν μόνην βάσιν τῆς εὐδαιμονίας παντὸς ἔθνους, μᾶς δίδουσι καθημερινῶς σημεῖα προφανέστατα τῆς μεγάλης των χαρᾶς διὰ τὰς προόδους τῆς πατρίδος μας, ἡ Ἀγγλία, ἡ φιλοδέσποτος ἐκεῖνη καὶ μισάνθρωπος, ἡ εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν φίλαυτος Δύναμις, ἀγωνίζεται μὲ παντοίους τρόπους, ὅχι μόνον εἰς τὸν εὐροοῦντα δρόμον τῶν εὐτυχῶν προόδων μας νὰ βάλῃ ἐμπόδια, ἀλλὰ καὶ ἐντελῆ ἐξολοθρευμὸν νὰ μᾶς ἐπιφέρῃ. Οἱ σκοποὶ τῆς ἀξιωμασίτου ταύτης Διοικήσεως εἶναι ν' ἀποκτήσῃ τελείαν θαλασσοκρατίαν, νὰ ἀρπάξῃ τῆς Εὐρώπης τὸ ἐμπόριον ὅλον, καὶ ἐπομένως καταπτωχύνουσα τὴν οἰκουμένην ἅπασαν νὰ λάβῃ αὐτὴ ὑπεροχὴν, καὶ ὡς ἀπὸ θρόνου ὑψηλοῦ νὰ διατάσῃ τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ τὸ τέλος δὲν ἠσχύνθη μέχρι τοῦδε νὰ μεταχειρισθῇ καὶ αὐτὰς τὰς αἰσχροτάτας ἀδικίας· κατεπάτησε συνθήκας, διέβηκε φιλικούς δεσμοὺς, καὶ, διὰ νὰ μὴ μακρολογῶ εἰς τὰ παρελθόντα, βίψατέ τινα βλήματα εἰς τὴν γειτονεύουσαν Ἑπτανήσον, καὶ θέλετε ἰδῆ ἐκεῖ σεσωρευμένα, ὅσα εἰς ἄλλα μέρη μοναδικῶς ἔπραξαν κακὰ. Παρατηρήσατε μὲ προσοχὴν τὰ κινήματά των αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν Μάλταν, καὶ θέλετε ἰδῆ, ὅτι καταγίνονται νὰ συστήσωσιν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἀκλόνητον δυναστείαν, νὰ οἰκιοποιηθῶσι τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνατολικῶν αὐτῆς μερῶν, ἡ τοῦ Λεβάντε, καὶ νὰ διασπείρωσι πανταχοῦ δυστυχίαν καὶ ταλαιπωρίαν. Καὶ ποῖος θέλει δυνηθῆν ν' ἀντιταθῇ εἰς τοὺς ὀλεθρίους των τούτους σκοπούς; Τοῦτο μᾶς ἐβεβαίωσε πρὸ χρόνων αὐτὴ ἡ Αὐλὴ τῆς Λόνδρας. Αὕτη, ὅταν εἶδεν ἀναζωογονούμενον τὸ ἐμπόριον τῶν Γραικῶν, ἐπρόβαλεν εἰς τὴν ὑψηλὴν Βουλὴν, ὅτι ὁ δαυλὸς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ὅλα τὰ ἔθνη ἐνόμιζαν σθυσμένον καὶ καταπραχωμένον εἰς τὴν στάκτην, ἤρχισε νὰ ἀναδίδῃ σπινθηρὰς λαμπροὺς καὶ ἐπαπειλοῦντας πυρκαϊᾶν μεγάλην. Αὕτη καὶ τώρα θεωρεῖ τὸν ἐπαυξάνοντα ἀριθμὸν τῶν ἐμπορικῶν ἡμῶν πλοίων μὲ ὄμματα ζηλότυπα καὶ φθονερά· γνωρίζει, ὅτι ἀπὸ σᾶς ἡμποροῦν νὰ γεννηθῶσι πάλιν ἐκεῖνοι οἱ λαμπροὶ ἥρωες τῆς Σαλαμίνας, οἱ ὁποῖοι μὲ μικροτά-

τον ἀριθμὸν πλοιαρίων ἐξωλόθρευσαν τοὺς πολυαριθμούς στόλους τῶν βαρβάρων, τοὺς κατακαλύψαντας τὰς θαλάσσας τῆς Ἑλλάδος, καὶ προβλέπει τέλος πάντων, ὅτι ἀπὸ σᾶς μόνον ἤμπορεῖποτε νὰ ἐμποδισθῆ εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς μισαροὺς καὶ φθοροποιούς σκοπούς τῆς.

«Οἱ ἀδίκως καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀρπαγέντες στόλοι τῆς Δανίας, τῆς Ὀλλάνδας καὶ Ἰσπανίας ἄς μᾶς διδάξωσι λοιπὸν, τί πρέπει νὰ προσμένωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν Αὐλὴν ταύτην. Τὰ προοίμια τῶν ἐπιβούλων καὶ δολίων αὐτῆς σχεδίων τὰ βλέπομεν ἤδη μὲ χρώματα ζωηρότατα εἰς τὴν Ἑπτάνησον. Ναι, ὦ Ἕλληνας πλοίαρχοι, ἐν καιρῷ τῆς βαθυτάτης εἰρήνης, χωρὶς νὰ σεβασθῶσι συνθήκας καὶ ὄρκους, θέλουν προσπαθῆσαι νὰ ἀρπάξωσι, νὰ κατακαύσωσιν, ἢ ὑπὸ διαφόρους προφάσεις νὰ δημεύσωσι τὰ πλοῖά σας, καὶ ἐπιφέροντες οὕτως εἰς τὸ γένος μας τὴν κεραιοτάτην ταύτην πληγὴν, νὰ μᾶς στέρησωσιν ὅλους τοὺς τρόπους τῆς βιομηχανίας, καὶ νὰ μᾶς ἀφήσωσι κληρονομίαν τὴν αἰωνίαν δουλείαν καὶ ἐλεεινότητα.

«Ἄς μὴν ὑποφέρωμεν, ὦ θαλασσοπόροι Γραικοὶ, νὰ γίνωμεν κατάλωμα τῆς ἀχορταγίας τοῦ ἀγγλικικοῦ δεσποτισμοῦ! Ἄς μὴν ὑποφέρωμεν νὰ μᾶς καταστήσωσιν, ὥστε νὰ ἡμεθα ἀναγκασμένοι νὰ ὑποταζώμεθα εἰς τοὺς δουλικούς αὐτοῦ νόμους, μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀπολαύωμεν ἐλεεινὴν καὶ ἀτιμὸν ὑπαρξιν, ἀρεστήν εἰς μόνον τὰ ἀνδράποδα· ἀλλ' ἄς πάρωμεν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, διὰ ν' ἀποκρούσωμεν τὸν ἐπαπειλοῦντα ἡμᾶς κίνδυνον καὶ νὰ ἀποπνίξωμεν τοὺς ὀλεθρίους τῆς Ἀγγλίας σκοπούς εἰς αὐτὴν τὴν γένησιν! Μέτρα δὲ ἀσφαλέστερα νὰ μᾶς διδάξῃ ἄλλος δὲν εἶναι ἱκανός, εἰμὴ τὰ παθήματα τῶν μέχρι τοῦδε καταστραφεισῶν ἐπικρατειῶν. Ἄς μὴ προσμένωμεν, ὥστε νὰ πέσωσι καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν τὰ αὐτὰ δυστυχήματα, ἀλλ' ἄς ἐνωθῶμεν μὲ τὸν ἱερὸν τῆς ὁμονομίας δεσμὸν καὶ ἄς ἀποδείξωμεν ἐνώπιον τοῦ κόσμου ὅλου, ὅτι ἀκριβᾶ πληροῖνε τὴν τόλμην του, ὅστις αὐθασιάσῃ νὰ ταραξῆ τὴν ἡσυχίαν μας. Ναι, φίλτατοι ὁμογενεῖς, ἡ ὁμόνοια εἶναι ἡ μόνη ζωογόνος ψυχὴ, ἡ μόνη ἀκαταμάχητος δύναμις ὁποιασδήποτε κοινωμίας. Ἄν οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐφρόντιζαν νὰ φυλάξῃ ἕκαστος τὴν μερικὴν του πατρίδα, τὴν νῆσόν του ἢ τὸ ἄτομόν του μόνον, βέβαια ἤθελον ἐξολοθρευθῆ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, καὶ οὔτε καὶ τὸ ὄνομά των ἤθελον ὀνομάζεσθαι σήμερον· ἀλλ' ἡ κοινὴ αὐτῶν ὁμόνοια, ἡ ἐκούσιος ἀπόφασις νὰ θυσιάσωσι τὰ μερικὰ συμφέροντά των ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας, τοὺς ἐβοήθησε νὰ καταστρέψωσι τὰ ἀναρίθ-

μητὰ πλήθη τῶν βαρβάρων, καὶ νὰ ἀναγκάσωσι τὸν Ἑσέξην νὰ φύγη ἀγνώριστος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλο ζωντανὸν παράδειγμα. Κυτάξετε τὴν Γενούην, κυτάξετε τὴν Βενετίαν, ἐκεῖνας τὰς πάλαι ποτὲ λαμπρὰς, ἰσχυρὰς καὶ θαλασσοκράτορας Δυνάμεις, κυτάξετε τώρα, εἰς ποίαν κατάστασιν κατήντησαν· καὶ διατί; διότι εἰς τὰ ἐνδόμυχα αὐτῶν εἶχεν ἐνθρονισθῆ ἡ ἐπικατάρτος διχόνοια, ἡ τρομερὰ καὶ ἀγρία ἐκείνη Ἐριννὺς, ἥτις ἀνιλεῶς κατασπαράττει δλόκληρα ἔθνη. Τὰ μέλη ὅλων τούτων τῶν κοινωνιῶν εἶχαν διαμερισθῆ ἀπὸ ἰδιαιτέρας ἐχθροπραθείας εἰς φατρίαις· κανεὶς δὲν ἐφρόντιζε διὰ τὸ κοινὸν καλόν· ὅλοι δὲ ἔχαιρον εἰς τὰς δυστυχίας τῶν ὁμογενῶν καὶ συμπατριωτῶν των, καὶ τοιουτοτρόπως καταφανισθέντες ἕνας κατόπι τοῦ ἄλλου, ἐξησθένησαν διόλου καὶ ἔγιναν ἔρμαιον τοῦ τυχόντος.

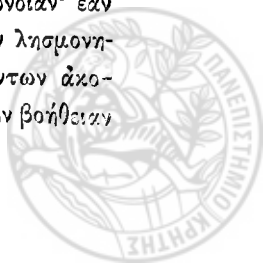
«Ὑδριῶται, Σπετσιῶται, Ψαριανοὶ καὶ πάντες οἱ πλοίαρχοι τῆς Ἑλλάδος, ὁ κίνδυνος εἶναι ἐγγύς, ὁ ἐξολοθρευμὸς σας ἀπαραίτητος, ἀν δὲν προλάβετε νὰ ἐτοιμασθῆτε. Τὰ πρὸς τὴν πατρίδα ἱερὰ χρέη μὲ παρακινουῦσι νὰ σᾶς τὸ προειδοποιήσω καὶ νὰ σᾶς προβάλω τὴν γνώμην μου. Ἀκούσατέ την, βάλετέ την εἰς πρᾶξιν, καὶ σᾶς ὀρκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος μας, ὅτι ἡ σωτηρία σας εἶναι βεβαιοτάτη.

«Ἀφ' ἧς ὥρας ἀναγνώσετε τὸ παρὸν, προσπαθήσετε νὰ ἐφοδιάζητε τὰ καράβιά σας, μικρὰ εἴτε μεγάλα, μὲ ὅσα δύνασθε πολεμικὰ ἐφόδια, ἤγουν βαροῦτι, κανόνια, βόλια κτλ.

«Ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἀν καὶ ἐπικρατῆ εἰς ὅλα τὰ μέρη εἰρήνην, προσέχετε ὅμως νὰ μὴ κάμνετε μήτε τὰ παρμιμικρὰ ταξείδια μεμονωμένοι, ἀλλὰ πάντοτε συνενωμένοι ὁκτῶ ἢ δέκα καράβια μαζῆ, ὥστε, ἀν ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ, νὰ ἠμπορῆτε νὰ ἀντισταθῆτε εἰς τὸν ἐχθρὸν, καὶ νὰ μὴ γίνετε θύρμα εὐάλωτον.

«Ἐκαστος πλοίαρχος ἄς νομίζῃ εἰς τὸ ἐξῆς χρέος του ἱερώτατον τὸ νὰ ἦναι πᾶσαν στιγμὴν ἐτοιμος νὰ τρέχῃ εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνεύοντων ὁμογενῶν του, εἴτε εἰς λιμένα, εἴτε εἰς ἀνοικτὸν πέλαγος· διότι ἀλλέως μέλλει νὰ ἐγκαλῆται ἐνώπιον τοῦ ἱερωτάτου κριτηρίου τῆς ὀλοκληρίας τοῦ ἔθνους ὡς ἄτιμος προδότης τῆς πατρίδος.

«Ἐὰν λοιπὸν, φίλτατοι ὁμογενεῖς, ἐγκολπωθῆτε τὴν ὁμόνοιαν· ἐὰν θυσιάσητε τὰ μερικὰ συμφέροντά σας καὶ ρίψῃτε εἰς τελείαν λησμονησίαν πᾶσαν ἐχθροπάθειαν καὶ μνησικακίαν· ἐὰν τέλος πάντων ἀκολουθήσητε τοὺς ἀνωτέρω κανόνας, ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι μὲ τὴν βοήθειαν

τοῦ προστάτου τῆς δικαιοσύνης θέλετε δυνηθῆ νὰ διαβρῆξήτε μὲ μὲ γάλην εὐκολίαν τὰ τεχνικῶς ἐξυφασμένα μηχανουργήματα τῶν ἐχθρῶν σας· θέλετε στέψη τὰς κεφαλὰς σας μὲ τοὺς ἀμαρτάντους στεφάνους τῆς εὐκλείας, καὶ τὰ ὀνόματα σας θέλουν ἐγχαρχθῆ μὲ χρυσᾶ γράμματα εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀθανασίας. Ἐὰν δὲ τις ἐξ ὑμῶν θελήσῃ νὰ πράξῃ τὸ ἐναντίον, ἐκεῖνος θέλει ἐπισύρῃ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ὄλων του τῶν οἰκείων τὰς τρομερωτάτας κατάρας τῶν ὁμογενῶν του. Μακαρία, ᾧ Ἑλλάς, ἐὰν τὰ πιστά σου τέκνα ἀκούσωσι τὴν φωνὴν σου ταύτην!

«Τὸ παρόν μου ἐσφραγίσθη καὶ ἐδόθη ἐν Ἰσμαηλίῳ τῇ 8 σεπτεμβρίου 1820.

«(Τ. Σ.) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη διαμενεῖ τὸ δεινότερον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατηγορητήριον κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Ποῦ ἐστηρίζετο ὅμως; Ἐπὶ ὑπερ-γειῶν ἄρα μυστικῶν τῆς διπλωματίας ταύτης, γνωστῶν γενομένων τῷ Ὑψηλάντῃ παρ' ἄλλων; Ἄγνοοῦμεν. Ἐπὶ τῶν πρὸ ὀλίγου ἄρα διατρεξάντων κατὰ τὴν Ἐπτάνησον, εἶπου ἡ δύναμις αὕτη εἰσῆλθε μὲν ὡς σωτὴρ τοῦ τόπου ἀπὸ τῆς κατοχῆς τῶν Γάλλων, ἔπραξε δ' ἔπειτα ὡς κατακτητὴς διὰ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου ἐαυτῆς, τοῦ ἄλλως λεγομένου Μεγάλου Ἀρμοστοῦ, Θωμᾶ Μείτλαν; Πιθανώτερον.

(ε) Ἴδου τὸ πρὸς αὐτὸν ἔγγραφον.

«Σεβαστὲ πάτερ Κ. Ἄνθιμε Γαζῆ!

«Διὰ νὰ μὴ ἀπεραντολογῶμεν κενολογοῦντες, μεταβαίνομεν εἰς σπουδαία καὶ εἰδοποιοῦμεν τῇ ἀδελφικῇ σου ἀγάπῃ, ὅτι τὸ παρόν μας, περικλείον ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὴν Σοφολογιότητά σου γράμμα τοῦ σεβαστοῦ Ἀρχηγοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἔχει τέλος νὰ ἐξαγγείλῃ τῇ φίλῃ Σοφολογιότητι, ὅτι εἰς τακτικωτέραν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων μας ἀνεδέχθη τὸ βῆρος τοῦ πράγματος ἡ Ἐκλαμπρότης του, ἔχουσα συμβοηθὸν τὸν Εὐεργετικόν, ὡς ἐμπειρότατος καὶ δεξιότατος εἰς τὸ νὰ διενεργήσῃ, ὡς πρέπει, φρονίμως καὶ εὐτάκτως τῆς φοβερᾶς ἡμῶν μηχανῆς τὴν κίνησιν, τῆς ὁποίας ἔφθασεν ἡ εὐτυχῆς ὥρα δι' ἀντιλήψεως καὶ προνοίας Θεοῦ. Ἐγράψαμεν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος προκρίτους ἀδελφοὺς, καὶ κατεστήσαμεν μερικοὺς Ἐφόρους κατὰ πόλεις, ὅχι μόνον διὰ νὰ κυβερνώσι τὸν ἐκλεκτὸν λαὸν καὶ νὰ δέχωνται τὰς συνεισφοράς των, ἀλλὰ καὶ, ἐπειδὴ ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος βοῴσης, ν' ἀκολουθήσωσι μετὰ τῶν περι αὐτοὺς εἰς τὰς ὁδη-

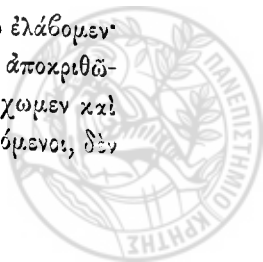
γίας τοῦ Γενικωτάτου Ἐφόρου, ἤτοι τῆς Ἐκλαμπρότητός του. Εἰς Ἰδραν, Σπέτζας καὶ Ψαρά ἐδιωρίσαμεν Ἐφόρους· εἰς μὲν Ἰδραν τὸν Κ. Γκίκαν Γεωργίου Γκιώνην καὶ Κ. Γιακουμῆν Τουμπάζην· εἰς δὲ Σπέτζας τὸν καπετὰν Παναγιώτην Μπότασην, καπετὰν Γεώργην Πάνου καὶ λογιώτατον Βασίλειον Φατζολάτην· καὶ εἰς Ψαρά τὸν καπετὰν Δημήτριον Μαμούνην καὶ καπετὰν Νικολῆν Ἀποστόλη. Τούτους γράφομεν ἐνομάσθι καὶ ἰδεάζομεν τὴν Σοφολογιότητά σου, ὅτι ἔπεσεν ὁ κλῆρος πρὸς Σε εἰς τὸ νὰ φανῆς ἤδη χρησιμώτερος καὶ ὠφελιμώτερος, ἐπισφραγίζων τὰς λοιπὰς Σου πρὸς τὸ Γένος ἀγαθοεργίας μὲ ἐν ἔργον ἔνδοξον καὶ φίλον Θεῷ. Λοιπὸν, ἅμα λάβης τὸ παρὸν μας, ἀνυπερθέτως ὅμως, ἐπειδὴ μᾶς φεύγει ὁ καιρὸς, καὶ ἀναντιρρήτως, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἄλλον, νὰ περιέλθης τὰς ῥηθείσας νήσους, ὅπου ζητῶν ἀπὸ τοῦς Ἐφόρους τὸ κοινὸν γράμμα τῶν Κυρίων, καὶ λαμβάνων τὴν περιλήψιν, παρακίνησον ὄχι μόνον εἰς συνεισφοράς, ἐπιλέγων, ὅσα ἐκ τῆς φρονήσεώς σου φωτισθῆς, ἀλλὰ κατὰπεισον καὶ εἰς ἐτοιμασίαν τῶν πλοίων, καθὼς πρὸς αὐτοὺς γράφομεν. Ἐλπίζομεν νὰ μὴν ἀπαντήσης διόλου ἀνθίστασιν, ἐπειδὴ ἔχουν τὸ πρόθυμον ἐκ φύσεως, καὶ μάλιστα, ἐν ᾧ ὁ λόγος εἶναι περὶ πατρίδος, ἀναλάμψεως τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ αὐτῆς τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας. Μετὰ ταῦτα περίελθε, ἀδελφὲ, καὶ τὰς λοιπὰς νήσους, ἢ παραλίους τῆς Ἑλλάδος πόλεις, ὅσαι ἔχουσι ναυτικὸν, παρακινῶν ἅπαντας ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐλπίζομεν, ὁμοφώνως ἅπαντες νὰ συνδράμουν «ὄσ' ἄνθεα καὶ φύλλα γίνεται ἤσρος ὦρη» εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου, ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἀγωνισάμενοι, ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζωμεν τὸν Θεόν. Ἐπανλαμβάνομεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναβάλῃς τὸ πρᾶγμα. Ὁ καιρὸς βραχύς· ζητεῖ ἀγῶνας, κόπους· πλὴν ὑπόσχεται τέλη αἴσια καὶ σωτήρια. Λοιπὸν ἀνάλαβε τὴν πανοπλίαν τῶν θείων ῥημάτων, καὶ πορεύου εἰς ἔδδὸν Κυρίου».

ΣΕΛΙΣ 85.

(α) Ἴδου τὸ πρὸς αὐτὸν ἔγγραφον.

«Θεοφιλέστατε ἅγιε Ἀρδαμερίου Κ. Ἰγνάτιε!

Ἄπὸ 22 αὐγούστου 1818 γεγραμμένην ἐπιστολήν σου ἐλάβομεν· ἀλλ' αἱ ἀσχολίαι μας, πολυειδεῖς οὖσαι, δὲν ἐπέτρεψαν νὰ ἀποκριθῶμεν τῇ Θεοφιλίᾳ σου παρευθὺς, ἐν ᾧ μάλιστα ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν καὶ ὕλην ἀναγκάσιαν περὶ τῶν ὑποθέσεων μας. Ἦδη δὲ ἀποκρινόμενοι, δὲν

λείπομεν προηγουμένως νὰ σοὶ ἀντεπιστεῖλωμεν ἐπαίνους καὶ ψυχῆς εὐχάριστα αἰσθήματα ἀπὸ μέρους ἡμῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν ἀδελφῶν, ὑποσχόμενοι ἐκ στόματος τῆς πατρίδος, ὅτι ν' ἀνταμειφθῆς ἐνδόξως καὶ πλουσίως ἐκ τῶν κόλπων τῆς. Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς τῆς δόξης, ὁ προσδοκώμενος ἀπὸ τόσους χρόνους, κατ' εὐτυχίαν ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, καὶ τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει ν' ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ ἄκαρπος, ὡς καὶ ἄλλοτε δι' ἀμάθειαν παρεβλέψαμεν πολλοὺς τοιοῦτους, διὰ τοῦτο φρόντισον, παρακαλοῦμεν τὴν Θεοφιλίαν σου, φρόντισον νὰ εὕρῃς ἓνα φρόνιμον καὶ ἔμπειρον Καλόγηρον, καὶ στείλῃ τον εἰς Ὀλυμπον, νὰ ἀνταμώσῃ τοὺς ἰδικούς μας Καπετανέους καὶ νὰ τοὺς ἐνώσῃ μὲ τὸν Φιλικὸν δεσμὸν, δίδοντας παραγγελίαν, ὅτι, ὅταν ἀκούσωσι τὴν σάλπιγγα τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἀμέσως ἀπνευστὶ νὰ τρέξουν εἰς τὰς ὁδηγίας τοῦ παρ' ἡμῶν διορισθέντος Γενικοῦ Ἐφόρου σεβαστοῦ Ἀρχηγοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου. Οὕτως, ἀδελφε, ποίησον, πλὴν ταχύτατα, ὅσον δύνασαι. Πρὸς τοῦτοις, ἐὰν αὐτόθι ἐκ τῶν Πατέρων γνωρίζῃς φιλογενεῖς πραγματικῶς καὶ ὄχι μὲ λόγους, σύνδεσον μὲ τὰ γνωστά τῶν Φιλικῶν μέσα, παρακινῶν νὰ συνεισφέρουν τὰ δυνατὰ, καὶ γράφον πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ σὲ διορίσωμεν, ποῦ νὰ μετρήσῃς ταῦτα τὰ χρήματα, χωρὶς τῶν ὁποίων οὐδὲν κατορθοῦται. Ἐρξέωσο προσέχων καὶ ἀγωνιζόμενος εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ἀγαθοῦ».

(6) Ἴδου τὸ πρὸς τὸν Μαυρομιχάλην ἔγγραφον.

«Ἐνδοξότατε καὶ φιλογενέστατε Ἡγεμῶν τῆς Σπάρτης!

«Ὁ παρὰ τῆς Ἐνδοξότητός της ἐνταῦθα ἀποσταλεῖς κύριος Κυριακὸς Καμαρηνὸς μοὶ ἐπαβρόησας κατ' αὐτὰς μίαν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν αὐτῆς, παρ' ἧς εὐαγγελισθεὶς τὴν ἐφεστῆν μοι ἀγαθὴν ὑγίειαν τῆς ὑπερεχάρην. Εἶδον ἐπομένως καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζητήματά της, τῶν ὁποίων ἡ ἐκτέλεσις ἂν ὀλίγον βραδύνη διὰ τὰς διαφόρους ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀσχολίας τῶν Κυρίων... δὲν πρέπει μῆτε νὰ μικροψυχῆ διὰ τοῦτο, μῆτε νὰ ἀπαυδίζῃ ἀπὸ τοῦ νὰ καταγίνηται ὄλαις δυνάμεσι καὶ τοῦ λοιποῦ μὲ τὴν ἰδίαν ἐπιμέλειαν καὶ ἀοκνίαν εἰς τὸ νὰ προπαρασκευάζῃ τὰ πάντα διὰ τὸν ὅσον οὐπω προσεγγίζοντα ἡμῖν ἱερὸν ἀγῶνα. Ἐγὼ, ἅμα ὁποῦ ἀνέγνων τὸ γράμμα της, ἀμέσως ἐξέδωκα τὰς ἀναγκαίας περὶ τούτου διαταγὰς, καὶ ἄς μὴν ἀμφιβάλλῃ, ὅτι θέλει τῇ προφθασθῶσιν ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα μέσα πρὸς ἐξοικονομίαν τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ τῶν λοιπῶν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ κοινοῦ ἡμῶν ἱεροῦ σκοποῦ. Κατ'

αὐτὰς μέλλει νὰ φθάσῃ αὐτόσε ὁ κύριος Χριστόφορος Πεζβαϊβός, ὅστις θέλει τῇ ἐγχειρίσει καὶ γράμμα, καὶ ἀπὸ στόματος ἐκ μέρους μου θέλει τῇ εἰπεῖ ἰκανὰ πρὸς ἀναγκαίαν προφυλακὴν καὶ προετοιμασίαν ἀπάντων τῶν τῇ κοινῇ ἡμῶν πατρίδι συντεινόντων, ἅτινα καὶ οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ, ἀφ' οὗ ἀκροασθῆ μετὰ προσοχῆς τὸν ρηθέντα, θέλει ἐξακολουθήσει, ὅσα καὶ τὰ πρὸς τὴν πατρίδα χρέη τὴν ὑπαγορεύουσι, καὶ τὰ ἀθάνατα παραδείγματα τῶν προπατόρων μας τὴν διδάσκουσι. Καθεῖδος φόβου καὶ ὑποψίας ἅς ἀποβάλλῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν της, ὡς ἀνάρμοστον εἰς ἓνα ἀπόγονον καὶ διάδοχον τοῦ θαυμαστοῦ Λεωνίδα. Ὅταν ἐκεῖνος ὁ μέγας ἀνὴρ, ἡ σωτηρία καὶ τὸ κλέος ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἥρωϊκῶς ἀντετάττετο εἰς τὰ πλήθη τοῦ βαρβάρου μετὰ τῶν τριακοσίων Σπαρτιωτῶν του, δὲν ἐνόμιζε βεβαίως, ὅτι θέλει ὑπερτερῆσει τῶν ἐχθρῶν κατ' ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν ἀρετὴν μόνον καὶ ἀνδραγαθίαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

(γ) Ὅρα ἐν ταῖς Σουλιωτικαῖς τοῦ τόμ. Β΄.

ΣΕΛΙΣ 86.

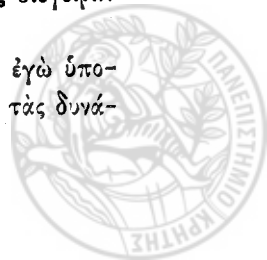
(α) Ἐφοροὶ ταύτης ἦσαν ὁ Γεώργιος Πασχάλης, Μιχαὴλ Νετύτης Ἱατρός, Μικὲς Λογιώτατος καὶ Σπυριδῶν Δεστούνης πρόεδροι.

ΣΕΛΙΣ 87.

(α) Ἴδου ἐλόκληρον τὸ γράμμα τοῦ Ἰωάννου Παπαζήγχοπούλου, πλήρες ἐν εἰδήσει τῆς ἡμέρας.

«Σᾶς εἰδοποιῶ, ὅτι οἱ βασιλικοὶ ἐξουσίασαν τὴν Ἄρταν, Πάργαν καὶ ἔπειτα τὴν Πρέβεζαν. Τὰ Ἰωάννινα ὅλα σχεδὸν τὰ ἔκαυσεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς. Αὐτὸς ἐκλείσθη μέσα εἰς τὸ κάστρον τῶν Ἰωαννίνων μετρεῖς χιλιάδας ἀνθρώπων. Ὅλοι οἱ ἔξω φρόνιμοι Ἀδελφοὶ θέλουν, ὅτι ἦτον καλὰ νὰ βοηθηθῆ. Ἡ μεγαλητέρα βοήθεια ἦτον νὰ μὴ τὸν παραιτήσουν διόλου οἱ ἐδικοί μας· πλὴν τώρα μὲ φαίνεται δύσκολον, ἐκτὸς ἂν ἡ Ἀρχὴ ἔχῃ κανένα μέσον. Καὶ ἦτον καλὸν, διὰ νὰ μὴ χάσωμεν τὰ τόσα πλούτη, ὅπου, ἐὰν ἤθελαν βασιτάξουν τὸ πιάνο ὅπου τοὺς εἶχα δώσει, δὲν ἤθελε ξεπέσει τόσον ὀγλίγωρα. Φαίνεται ὅμως, ὅτι περὶ τὸν ἰούνιον ἐπέρασαν ἐκεῖ ἄνθρωποι καὶ τοὺς διεγείραν καὶ τὸν ἐπαράτησαν ὅλοι.

«Ἐδωρίσθησαν ἕτεροι τρεῖς Πασσάδες κατ' αὐτοῦ, κ' ἐγὼ ὑποπτέω, μὴ τύχη καὶ ἀπὸ Ἰωάννινα διεγείρουν ὅλας αὐτὰς τὰς δυνά-

μεις ἐναντίον τῶν Σέρβων, καὶ προσιδοποιήσατέ τους. Μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρας ἀναχωρῶ. Ἐδῶ ἐστάθηκα μόνον, διὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ ἀγαπήσω μερικοὺς πρωτίστους τοῦ Μωρέως ὅπου εἶναι ἐδῶ, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν ἀγάπην συνίσταται καὶ ἐκείνη τῶν ἄλλων εἰς Μωρέαν· πλὴν τὸ βλέπω δύσκολον. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἕνας ὁ Ἀναγνώστης Ντελιγιαννόπουλος καὶ ὁ ἄλλος ὁ Δημήτριος Πεβρῶουκας, τὸν ὁποῖον ἔβαλα εἰς τοὺς Ἱερεῖς μὲ ὄλην τὴν τάξιν, μόνον διὰ νὰ τὸν ὑποχρεώσω μὲ αὐτὸ διὰ νὰ φιλιωθῆ, ἐπειδὴ ὁ Ντελιγιαννόπουλος εἶναι μέσα, καὶ μὲ ὄλον τοῦτο δὲν ἔπαυεν, ἀλλ' οὔτε παύει νὰ κατατρέχῃ τοὺς ἀδελφούς του. Σὰς λέγω ὅμως κατὰ ἀλήθειαν, ὅτι ὁ Πεβρῶουκας ἔχει ὅλα τὰ δίκαια, ἐπειδὴ ἐκεῖνα, ὅπου αὐτὸς ζητεῖ νὰ συστήσῃ διὰ τὸν Μωρέα, ἀποβλέπουν ὅλως διόλου διὰ τὸ καλὸν τοῦ Μωρέως, ὡς μετέπειτα θέλει Σὰς στείλω τὰς κόπιας τοῦ συστήματος. Μ' ὄλον τοῦτο ὁ Πεβρῶουκας συντείνει. Τὸ σπῆτι τῶν Πεβρῶουκων εἶναι ἀπὸ τὰ παλαιότερα· αὐτὸ ὅμως τῶν Ντελιγιαννέων εἶναι ἀπὸ τὰ νεώτερα. Πλὴν ἅς εἶναι ἡμεῖς ζητοῦμεν τὴν ἀγάπην τους. Στοχάζομαι λοιπὸν, ἐὰν τὸ κρίνετε εὐλογον, νὰ τοὺς γράψητε ἀπὸ ἕνα γράμμα, διὰ νὰ τελειώσουν πλέον τὰς ἀλληλομαχίας των μὲ τρόπον.

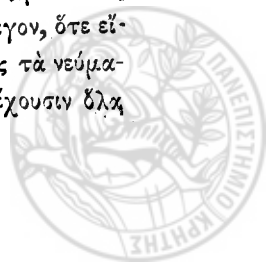
«Ἀπὸ τὸν Μωρέα θέλω Σὰς γράψω. Μὴν κινηθῆτε ὀγλίγωρα διὰ τὰ μέρη τὰ γνωστὰ, διότι καὶ ἐκεῖ εὐρίσκονται εἰς ἀκαταστασίαν· μάλιστα ἡ Μάνη εἶναι ἄνω κάτω, διότι ἐσκότωσαν ἕναν ἀπὸ τοὺς πρώτους Καπετανέους. Σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ δίδητε τόσην πίστιν εἰς ἐκείνους, ὅπου ἔρχονται καὶ Σὰς παρασταίνουν τὰ πράγματα πολλὰ εὐκόλα· δώσατε πίστιν καὶ εἰς τὸν δουλὸν Σας, καὶ ἅς ἦσθε βέβαιοι, ὅτι δὲν εἶμαι δειλὸς, ὅμως στοχάζομαι τὰ πράγματα, ὡς πρὸ πολλοῦ εἰς ταῦτα τὰ μέρη γνωρίζω. Ἡμεῖς, Ἐκλαμπρότατε Αὐθέντα, ἔχομεν χρεῖαν ἀπὸ πολλὰς ἐτοιμασίας· καὶ, ἐπειδὴ μᾶς εἶναι ἀδύνατον καὶ δύσκολον διὰ ὅλας, ἅς ἴδοῦμεν τὸ μέρος, διὰ νὰ μὴ εὐρεθῶμεν διόλου ἀνέτοιμοι καὶ κινούμεθα μὲ ξύλα, καθὼς πολλοὶ στοχάζονται. Ἐν καιρῷ, Ἐκλαμπρότατε, θέλεις γνωρίσει καὶ τὴν ψυχὴν μου, πόση εἶναι. Ἐγὼ εἶμαι πάντα ἐτοιμος εἰς κάθε Σας προσταγὴν· δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ ὑπάγω εἰς τὸν γνωστὸν τόπον, νὰ βάλω εἰς πρᾶξιν τὰ ὅσα αὐτόθεν μὲ ἐδιατάξατε, καὶ νὰ Σὰς γράψω τὰ ἐκεῖ πάντα.

Μένω

ὁ γνωστός Σας πιστός καὶ ἀχώριστος».

(6) Ἴδου ὅσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔγραψεν ἐν λεπτομερείᾳ καὶ ἐγνωμοδότη ὁ Σάββας διὰ τῆς ἀπὸ 9 ὀκτωβρίου 1820 ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Ξάβρον καὶ Θέμελην.

« . . . Σὰς περικλειῶ διάφορα γράμματα, ἵνα τὰ θεωρήσετε καὶ ἐξετάσετε μετ' ἀκριβείας. Μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκετε καὶ τρία γράμματα ἀπὸ τὸν Μηλόσχην. Τὸ ἐν εἶναι πολλὰ νέον, τὸ ὁποῖον ἔλαβα μὲ ἐξεπίτηδες ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μοι εἶπε διὰ ζώσης φωνῆς ἐκ στόματος τοῦ ῥηθέντος, ὅτι διάφοροι περαστικοὶ Τοῦρκοὶ τοῦ λέγουσι μὲ ἐπαπειλητικὰς φωνάς, ὅτι, ἂν δὲν δεχθῶσιν οἱ Σέρβοι τὰ ὅσα τοὺς προβάλλει τὸ ὑψηλὸν Δοβλέτι, τότε θέλουσιν ἰδεῖ, ὅτι ὁ Μπαμπᾶ Πασσᾶς, ὅστις ἔγινε Ρούμελη Βαλεσῆς, θέλει ὀρμήσει μετ' ὄλων τῶν ἐτοιμασμένων στρατευμάτων του, ἐν ᾧ εἶναι καὶ ὁ Χουρσήτ Πασσᾶς Βεζύρης τῆς Βούλας, καὶ θέλουσι καταστρέψει τὴν Σερβίαν. Μὲ συμβουλευέται λοιπὸν τὸ πῶς, ἂν κατ' ἐναντίαν περίστασιν συμβῆ ἐν τοιοῦτον ἔξαφνον συμβάν, τότε τί νὰ κάμῃ, ἐν ᾧ δὲν ἔχουσιν οὔτε μιᾶς ἐβδομάδος ζαχιρέν. Πρέπει λοιπὸν νὰ οἰκονομηθῇ τὸ πρᾶγμα, διότι ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Τουρκίας δὲν δύναται νὰ ἀγοράσουν οὔτε μίαν ὀκᾶν' καὶ ἀπὸ τὴν Νεμιτζίαν ἂν ζητήσουν νὰ ἀγοράσουν, οἱ Νεμιτζοὶ τοὺς προδίδουσιν εὐθὺς εἰς τὸν Πασσᾶν τοῦ Βελιγραδίου, καὶ ἐκεῖνος γράφει εἰς τὸ Δοβλέτι, καὶ τότε γίνεται ὀγλιγωρότερα ἢ ταραχὴ. Ἄρα καὶ ἦτον καλὸν διὰ νὰ ἐνεργηθῇ, ὥστε μερικοὶ πραγματευταὶ τῆς Βλαχίας, οἱ κατεβάζοντες πραγματείας διὰ τοῦ νεροῦ, νὰ βάζουν εἰς τζάμια μολύβι καὶ μπαροῦτι, καὶ οἱ Σέρβοι, ὄντες τότε ἀγροικημένοι, τὴν νύκτα νὰ εὐγαίνωσιν εἰς καμμίαν ἄκρην, εἰς κανένα χωρίον προσδιωρισμένον, καὶ νὰ δεχῶμεθα αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα πράγματα, ὥστε ἀπὸ ἐλίγα νὰ συνάξωμεν μέρος. Μὲ ἐζήτησαν προσέτι καὶ ἄλλας συμβουλὰς, δηλ. πῶς νὰ πολιτευθῶσι μὲ τοὺς Τοῦρκους· ἐγὼ δὲ τοὺς ἐμήνυσα νὰ φερθῶσι κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Μινίστρου (Στρωγανῶφ), καὶ νὰ μὴ φοβοῦνται, διότι, ἂν οἱ Τοῦρκοὶ κινηθῶσιν ἐπάνω των, βέβαια ἡ Ῥωσσία δὲν θέλει τοὺς ἀφήσει νὰ χαθοῦν, ἀλλὰ θέλει τοὺς βοηθήσει ἀποφασιστικᾶ, καὶ ἡμεῖς τότε θέλει τοὺς βοηθήσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν μας. Ἐκεῖνα δὲ τὰ τοῦ Μπαμπᾶ πασσᾶ καὶ Χουρσήτ πασσᾶ εἶναι ψεύματα, καὶ ὅτι εἶναι ἀπλᾶ φοβερίσματα τῶν Τοῦρκων, μόνον διὰ νὰ κλίνωσι πρὸς τὰ ζητήματά των. Αὐτὰ εἶναι τὰ τρέχοντα κατὰ τὸ παρὸν, καὶ σὰς εἰδοποιῶ διὰ νὰ πάρετε τὰ μέτρα σας. Ἐγὼ ὁμως ἐκεῖνον τὸν ἐμφύχουσα καθ' ὅλους τοὺς τρόπους. Ἡ εἰδοποίησίς μου αὕτη γίνεται τὸ περισσότερον, διὰ νὰ καταλάβετε, ὅσα σὰς ἔλεγον, ὅτε εἴσασθον ἐδῶ μερικοὶ φίλοι, τὸ πῶς ἡ Σερβία εὐρίσκεται εἰς τὰ νεύματα μερικῶν, καὶ, ὅταν θέλουσι, τὴν συγκόουσι, καὶ ὅταν ἔχουσιν ὀλα

τὰ ἀναγκαῖα τοῦ πολέμου. Ἴδου λοιπὸν ποία εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ σκεφθῆτε καλὰ τὰ πράγματα, καὶ ἄς μὴν ἀφινώμεθα εἰς ἀπλᾶ τῆς φαντασίας πράγματα. Ἴδου σᾶς στέλλω καὶ τὸ σπαθί, τὸ ὁποῖον θέλετε τὸ στείλει εἰς τὸν Μπέην τῆς Μάνης. . . .

Σᾶς ἀδελφικοσπάζομαι καὶ εἶμι

ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΜΙΝΑΡΗΣ ΜΠΙΜΠΑΣΗΣ».

(γ) Εἰς τὴν Θεῖαν, καὶ δικαίως, ἀπεδίδεν οἰκονομίαν τὰ πάντα ὁ Θέμελης, γράφων πρὸς τὸν Ξάνθον ἐκ Γαλαξίου καὶ ἀπὸ 21 ἐκτωβρίου 1820, ὡς ἀκολούθως:

« . . . Μεγάλην ταραχὴν μᾶς ἐπροξένησε, φίλτατε, αὕτη ἡ ἀπευκαταία ἀγγελία, καὶ εὐρυσκόμεθα εἰς διαφόρους συλλογισμοὺς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπαυδῆσωμεν ἀπὸ τὸν ἔρθὸν μας σκοπὸν, χάνοντες τὸ κουράγιον τῆς ψυχῆς μας. Παρατηροῦμεν δὲ, ὅτι εἶναι μία θεία οἰκονομία καὶ ἡ ἀπομώρωσις αὕτη τοῦ τυράννου, ἐπειδὴ κατὰ τὴν παράστασιν βέβαια, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔκαμαν, (ἂν ὑπάρχη οὕτως,) ἔπρεπεν αὐτὸς νὰ κάμῃ διαφορετικὰ φερσίματα, καὶ νὰ ἰδῶμεν ἄλλα πράγματα. Ἦδη δὲ βλέπομεν τὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον ἐφέρθη, (μολονότι ἀγνοοῦμεν εἰσέτι τοὺς ἐκβησομένους σκοποὺς τῶν κινήματων του) πλὴν ἐλπίζομεν εἰς τὴν Θεῖαν πρόνοιαν νὰ μείνουν κοιμισμένα τὰ πνεύματά των ἄχρι τῆς ἐκπεραιώσεως, καὶ εἶθε! Ἐπειδὴ πολλάκις ἤκουσεν αὐτὸς καὶ ἀπὸ ἄλλους ἐχθροὺς τοῦ γένους ἡμῶν τοιαῦτα, ἴσως καὶ περισσότερα· ἀλλ' ὁ περιέπων ἡμᾶς Θεὸς τὰ ἐξοικονόμησε διὰ τῆς ἀβρότητος αὐτοῦ σοφίας. Ὅθεν, καθὼς τότε, οὕτω καὶ ἤδη δὲν εἶναι χρεῖα μικροψυχίας, ἀλλ' ὅλως ἐνθαρρυνόμενοι νὰ βαίνωμεν βήμασι γιγαντιαίοις, εἰς ὅσα δεῖ, πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν σκοποῦ ἐκπεραιώσιν. . . »

ΣΕΛΙΣ 88.

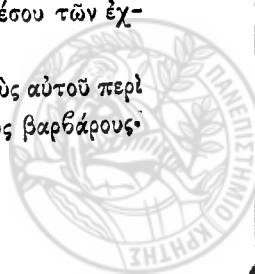
(x) Ἐν τῷ Κεφ. Δ. τοῦ τόμ. Β'.

(β) Ἴδου μία τῶν κοινοποιήσεων αὐτῶν πρὸς τὸν Περγαίτιν.

« Ἀγαπητὲ Περγαίτιέ!

«Οἱ ἐχθροὶ ἐξιχνίασαν πολλὰ καὶ μᾶς παραμονεύουσι. Ὅθεν, ἀλλέως ν' ἀνταμωθῶμεν, δὲν εἶναι δυνατόν, εἰμὴ μὲ τὸ σπαθίον εἰς τὰς χεῖρας. Ἀλλαξά λοιπὸν τὰ σχέδια, καὶ πλέον μὴ μὲ προσμένῃς ἀπὸ Τριέστι. Θέλω κτυπήσει τὰς πρώτας ἐπαρχίας, καὶ διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν θέλω ἀνοίξει δρόμον πρὸς σᾶς.

«Αἱ δυνάμεις μας εἶναι μεγάλαι. Κινήσου λοιπὸν μὲ τοὺς αὐτοῦ περὶ τὴν 11 νοεμβρίου, καὶ καθάρισε τὴν ἱεράν γῆν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους»

Ἄν δέ τις ἀπὸ τούτους αὐτοῦ ἐνόπλους θελήσῃ νὰ μείνῃ ἀργός, γρήγορα θέλει τὸ μετανοήσῃ, διότι οἱ ἐχθροὶ, καὶ χωρὶς νὰ κινήθῃτε, θέλουν σὰς βιάσει· πλὴν τότε, ὡς γνωστὸν, μὲ ὄλεθρόνας μεγάλον. Διὰ τοῦτο πάντοτε εἶναι καλλίτερα νὰ ὀρμᾶ τις ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, παρὰ νὰ τοὺς προσμένῃ. ὁ φίλος καὶ ἀδελφός σου

«Υγίαινε καὶ καλὴν ἐντάμωσιν. ΑΛΕΞΑΝΔΡ. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

«Κισνεύῃ τὴν 24 ὁκτωβρίου 1820».

(γ) Ἐντεῦθεν ἀποδείκνυται ἡ σαθρότης καὶ ταύτης ἐκ τῶν κατηγοριῶν κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου, ὅτι παρημέλησε μὴ ἀξιώσας ἀναλόγως τοὺς ἰσχυρωτέρους στρατιωτικοὺς Σάββαν καὶ Ὀλύμπιον, ἐν ᾧ ἤξιώσε πολλῶ κατωτέρους αὐτῶν, ἢ καὶ μηδεμίαν ἐπιδεχομένους σύγκρισιν, ἄλλους.

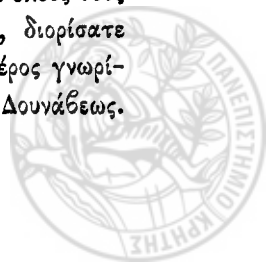
(δ) Ἴδου τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔγγραφο.

«Γενναῖοι Ἀρχιστράτηγοι κύριοι Σάββα καὶ Γεώργιε Ὀλυμπιώτη!

Ἄ Εἰς τὰς ἐννέα τοῦ παρόντος ἀπὸ Ἰσμαήλ σὰς ἔγραφα νὰ προδιαθέσετε τὰ πράγματα, ὥστε μετὰ ἐξ ἑβδομάδας ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ ἦσθε ἔτοιμοι διὰ νὰ κινήθῃτε.

«Τώρα δὲ, ἐπειδὴ ἡ σεβαστὴ Ἀρχὴ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰδήσεις νεωτέρας καὶ ὀλεθρίας, αἱ ὁποῖαι ἀναγγέλλουσιν, ὅτι οἱ ἄσπονδοι ἐχθροὶ μας καταγίνονται νὰ ματαιώσωσι τοὺς σκοπούς μας, μὲ ἐπρόσταξιν νὰ ταχύνω ὅσον τὸ γρηγορώτερον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἰερῶν σκοπῶν μας, καὶ νὰ κινήθῃ διὰ ξηρᾶς, ἐπειδὴ ἀπὸ Τριέστι εἶναι πλέον ἀδύνατον, διότι ἡ Ἀγγλία καὶ Ἀουστρία ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῆς Ἰταλίας καὶ Νεαπόλεως. Ὅθεν ἡ παροῦσα ἐπιστολή μου περιέχει τὰς πρὸς ὑμᾶς τελευταίας διαταγὰς μου, τὰς ὁποίας ταχύνετε χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀναβολὴν νὰ ἐκτελέσετε.

«Ἐγὼ διωργάνισα τὰ πράγματα εἰς τὴν Μολδαυίαν, καὶ περνώ τὸν ἐρχόμενον μῆνα μὲ ὅλους τοὺς περὶ ἐμὲ εἰς Ἰάσιον. Σεῖς δὲ, τὴν νύκτα τῆς δεκάτης τετάρτης τοῦ ἐρχομένου μηνὸς νοεμβρίου, κινήσατε τὰ μελετημένα αὐτοῦ εἰς Βουκουρέστιον, καταστρέψατε τὴν ὑπάρχουσαν διοίκησιν, πιάσατε τὸν Ἡγεμόνα καὶ διορίσατε προσωρινὴν διοίκησιν ἀπὸ ἄρχοντας ἐντοπίους. Ἄν δέ τις ξένος σὰς ἐρωτήσῃ, μὲ τίνος ἄδειαν ἐπράξατε ταῦτα; εἰπέτε τον νὰ στείλῃ ἄνθρωπον πρὸς με εἰς Ἰάσιον, διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόκρισιν. Ἄφ' οὗ δὲ φυλάζετε ὅλους τοὺς δρόμους καλὰ, διὰ νὰ μὴν ἐξέλθῃ τις ἀπὸ Βουκουρέστιον, διορίσατε ἄνθρώπους μεταξὺ Βιδινίου καὶ Ἀδδᾶ-καλῆ, εἰς ὅποιον μέρος γνωρίζετε ὠφελιμώτερον, διὰ νὰ μᾶς προστοιμάσωσι πόρον τοῦ Δουναβέως.

λοιπὰ μέρη ἔδωσα τὰς ἀναγκαίαις διαταγὰς, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀνάπτει παντοῦ ἡ φωτιά.

Ἄϊδου σὰς περικλειῶ καὶ γράμμα πρὸς τὸν Μήλοσην, τὸ ὁποῖον, ἀφ' οὗ διαβάσατε, τὸ βουλόνετε καὶ τὸ στέλλετε ὅσον τάχιστα μὲ πιστὸν ἄνθρωπὸν σας, γράφοντές τον καὶ ἀπὸ μέρος σας, ὅτι ἐλάβετε προσταγὴν νὰ τὸν εἰπῆτε, διὰ νὰ σηκώσῃ τ' ἄρματα μίαν ὥραν ἀρχήτερα, ἐπειδὴ ἀλλέως κινδυνεύει ἡ Σερβία κτλ.

«Περὶ ὄλων τούτων νὰ ἔχω ἀφύκτως εἰς τὰς 8 νοεμβρίου ἀπόκρισίν σας εἰς Σκουλένι μὲ ἄνθρωπὸν σας ἐπίτηδες σταλμένον, ὄχι ὅμως ἀργότερα. Ὑγιαίνετε καὶ καλὴν ἐντάμωσιν.

«Κισνεύη τὴν 24 ὀκτωβρίου 1820.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

Τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον φέρει τὸν χαρακτῆρα τοῦ Γεωργίου Λασσάνου, γραμματεῦστος παρὰ τῷ Ὑψηλάντῃ· ἀκολουθεῖ δὲ τούτῳ καὶ αὐτόγραφον διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ Ὑψηλάντου, ὡς ἐξῆς.

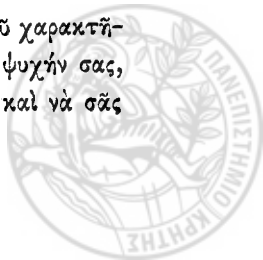
«Ἀγαπητοί μου Σάββα καὶ Γεωργάκη, κοιτάξετε νὰ μὴν ἐντροπιαστοῦμεν. Ὅσα σὰς ἔγραψα εἰς αὐτὸ τὸ γράμμα μου, νὰ μὴν τὰ ἤξεύρη παρὰ οἱ δύο σας. Τὰ στρατεύματα ἐδῶ ἔλαβον μυστικὴν προσταγὴν νὰ ἦναι ἔτοιμα, διὰ νὰ κινήσουν εἰς τὴν πρώτην προσταγὴν, καὶ συναζόνται κουφίως. Ἐγὼ ἔλαβον προσταγὴν νὰ ἀρχίσω τὸ ὀγλιγωρότερον. Ἐὰν κρίνετε εὐλογον καὶ εὐκολον, ἦτον πολλὰ καλὸν ὁ Σάββας νὰ εὐρεθῆεῖς τὰς 14 δεκατέσσαρας τοῦ νοεμβρίου κρυφίως εἰς Ἰάσι, διὰ νὰ μὲ βοηθήσῃ εἰς ὅλα· ἐπειδὴ καὶ γνωρίζει καλὰ καὶ τὸ Ἰάσι καὶ τοὺς ἐκεῖ ἀνθρώπους. Πάλιν σὰς λέγω, ὅτι νὰ μὴν ξεστομίσητε εἰς κανέναν τὸ παραμικρότερον, ἀπὸ ὅ,τι σὰς γράφω. Ἐγὼ προσμένω μὲ ἀνυπομονησίαν τὴν ἡμέραν, ὅπου θὰ σὰς γλυκοφιλήσω καὶ τοὺς δύο σας, καὶ μαζὴ νὰ εὐγάλουμεν τὸ σπαθί. Ἐὰν ὁ Φαρμάκης ἦναι ἀκόμη ἐκεῖ, τὸ ὁποῖον καὶ δὲν πιστεύω, εἰπέτε του, πῶς τὸν γλυκοφιλῶ, καὶ νὰ πηγαινῆ ἀμέσως χωρὶς ἀργοπορίαν. Ἦλθεν ἡ ὥρα· ὁ καθὼς τῶρα θὰ φανῆ».

ΣΕΛΙΣ 89.

(α) Ἴδου τὸ πρὸς τὸν Καραβιᾶν ἔγγραφον.

«Γεναίε Στρατηγὲ Βασίλειε Καραβιᾶ, χαίρει!

«Πληροφορήσας τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος σας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, ὁ ὁποῖος καταφλέγει τὴν ψυχὴν σας, διορίσθη νὰ σὰς συγχαρῶ μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς στρατηγίας καὶ νὰ σὰς

δώσω τὰς ἀκολουθούς διαταγὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἐκτέλεσις θέλει στέψει τὴν κεφαλὴν σας μὲ στεφάνους τῆς ἀθανασίας, καὶ θέλει συνεργήσει εἰς κοινὴν τοῦ Γένους εὐδαιμονίαν.

Ἄμεσως, ἀφ' οὗ λάβετε τὴν παροῦσάν μου, νὰ πασχίσητε μὲ ὄλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους διὰ νὰ συνάζετε, ὅσα περισσότερα παληκάρια δυνηθῆτε, καὶ νὰ κινήσετε ἀπ' αὐτοῦ μὲ τὸ στράτευμά σας διὰ τὸ Ἰάσιον, λογαριάζοντες τὸν καιρὸν, ὥστε εἰς τὰς δεκατέσσαρας νοεμβρίου τὴν νύκτα νὰ εὑρεθῆτε μίαν ὥραν ἔξω ἀπὸ τὸ Ἰάσιον κρυμμένοι, καὶ νὰ στείλετε ἕναν πιστὸν σας ἄνθρωπον μεταμορφωμένον μὲ φορέματα πραγματευτάδικα μέσα εἰς τὸ Οὐγγρικὸν χάνι, διὰ νὰ ἐνταμώσῃ τὸν Λασσάνην καὶ νὰ τὸν εἴπῃ τὰ περὶ τῆς καταστάσεώς σας· ἐκεῖνος δὲ θέλει ἔχει προσταγὰς διὰ νὰ σᾶς εἴπῃ, τί πρέπει νὰ κάμετε. Εἰς αὐτὴν σας τὴν ἐκστρατείαν πρέπει νὰ ἔχετε τὸν Ξάνθον μαζί.

Προσέχετε δὲ, διὰ νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὅλα τὰ ἀνωτέρω μὲ τὴν μεγίστην σιωπὴν καὶ ἡσυχίαν, χωρὶς νὰ προξενηθῇ ἡ παραμικρὰ ταραχὴ καὶ ὑποψία. Ἡ παροῦσά μου μέλλει νὰ σᾶς ἐγχειρισθῇ παρὰ τοῦ κυρίου Ξάνθου, πρὸς τὸν ὁποῖον δίδετε παρευθὺς τὴν ἀπόφασιν περὶ τῶν τρόπων, τοὺς ὁποίους θέλετε μεταχειρισθῆ εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω διαταγῶν μου, καὶ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατιωτῶν σας.

Περὶ δὲ τῆς καλῆς ἐκβάσεως πάντων μὲ ἐγγυᾶται ἡ πολυπειρία σας εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ ἡ φιλοπατρία, τὴν ὁποίαν ἔχετε ὀδηγὸν εἰς ὅλας τὰς πράξεις σας Ὑγιαίνετε.

«Κισενύη τὴν 24 Ὀκτωβρίου 1820.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

Προλογιζόμενος, ὡς ἀνωτέρω, ὁ Ὑψηλάντης «περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τοῦ Καραβιά», ἐστηρίζετο βεβαίως ἐπὶ τῆς ἀκολουθοῦ ἐμολογίας τούτου.

Ἐκλαμπρότατε.

«Σᾶς εἶναι γνωσταῖς, στοχάζομαι, αἱ ἐκδουλεύσεις μου, τὰς ὁποίας μὲ ἀρκετοὺς κόπους καὶ κινδύνους ἔκαμα ὑποκάτω εἰς τὸν ἀοίδιμον Πατέρα σας. Τώρα, κατὰ τὰ περιστατικὰ, εὐρίσκομαι εἰς τὴν σημερινὴν ἡγεμονικὴν τῆς Μολδαβίας δούλευσιν, διωρισμένος νὰ φυλάττω τὴν καλὴν εὐταξίαν τῆς ἐδῶ πολιτείας μὲ τ' ἄρματα. Ἐὰν ὅμως σήμερον ἦναι χρεῖα διὰ κανένα κοινὸν τοῦ ἔθνους καλὸν, καὶ μὲ κρίνετε ἱκανὸν εἰς τὸν κατάλογον τῶν εἰλικρινῶν πατριωτῶν, ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμος νὰ χύσω καὶ τὴν ὑστερινὴν βραίνδα τοῦ αἵματός μου· φθάνει μόνον νὰ μὲ

προστάξητε, τί, ποῦ, πότε καὶ μὲ πόσους πρέπει νὰ ἐξακολουθήσω τὴν προσταγὴν σας. Καὶ μὲ ὄλον τὸ σέβας ὑποσημειοῦμαι.

«Γαλάζιον, τῆ 15 ὀκτωβρίου 1820.

τῆς Ἐκλαμπρότητός σας ταπεινότητος δούλος

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΒΙΑΣ

πρώην ΓΚΙΟΥΛΕΡΑΓΑΣ».

(6) Ἴδου ἡ διαταγὴ πρὸς τὸν Ξάνθον.

«Ἀγαπητὲ Ξάνθε.

«Ἀμέσως, ἀφ' οὗ λάβης τὴν παροῦσάν μου, νὰ κινηθῆς διὰ Γαλάτζί, διὰ νὰ ἐκτελέσης, ὅσα ἐπαρήγγειλα τὸν κύριον Λασσάνην νὰ σὲ εἰπῇ. Περισσότερα δὲν σοὶ γράφω, διότι ἐγγυητὴν τῆς καλῆς ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων μου ἔχω, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς μέχρι τοῦδε περιστάσεις ἔδειξας φρόνησιν καὶ ἀγχίνοιαν, ἀλλὰ σὲ ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς καὶ μένω

«Κισνόβι τὴν 24 ὀκτωβρίου 1820.

ὁ φίλος σου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

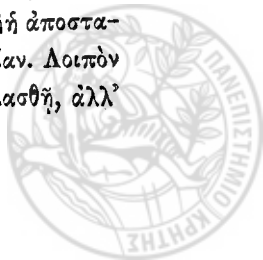
(Ἰδιόχειρον)

«Νὰ σὲ ἰδῶ, ἀγαπητέ μου Ξάνθε, πρέπει νὰ ἀκολουθήσης τὸν Καραβιάδην ἀφεύκτως».

(7) Ἴδου τὸ πρὸς τὸν Μηλόσιν ἔγγραφον.

Ἐνδοξότατε Ἀρχηγέ τῆς Σερβίας Μήλοση καὶ ἀδελφὲ περιπόθητε, τὴν ἐνδοξότητά Σας ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς.

«Ἐλαβα προσταγὴν ἀπὸ τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν, διὰ νὰ φανερώσω περὶ τὴν ἐνδοξότητά Σας τοὺς ὀλεθρίους σκοποὺς τῶν ἐχθρῶν τῆς Πίστεως καὶ Πατρίδος μας. Ἡ Πόρτα ἐκτὸς τῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα ἔχει κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασιᾶ καὶ εἰς ἄλλα τῆς Ρούμελης Πασαλικια, συνάξει κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἄλλα ἄπειρα πλήθη, διὰ νὰ κινηθῇ τὴν ἀνοιξιν παρρησίᾳ ἐναντίον τῶν Γραικῶν καὶ τῆς Σερβίας, νὰ μᾶς εὖρη ἀπροστοιμάστους καὶ νὰ πασχίσῃ νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσῃ. Ὅθεν κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς ἔδοσα προσταγὴν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν Μωρέα ἕως τὸν Δούναβιν, καὶ εἰς τὰς δεκαπέντε τοῦ ἐρχομένου μηνὸς νοεμβρίου θέλει κηρυχθῆ ἀποστασία μέσα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς ὅλην τὴν Γραικίαν. Λοιπὸν καὶ ἡ ἐνδοξότης Σας μὴ προσμένετε, ὅσον ὁ ἐχθρὸς νὰ ἐτοιμασθῇ, ἀλλ'

ἀμέσως, ἀφ' οὗ λάβετε τὴν παροῦσάν μου, ἀρματώσατε τοὺς ἀνδρείους Σας Σέρβους καὶ καθαρίσατε τὴν πατρίδα σας ἀπὸ τοὺς βαρβάρους. Ἐγὼ δὲ ἕως εἰς τὰς 20 ἢ τοπολὺ 25 νοεμβρίου φθάνω διὰ μέσου Μολδαυίας καὶ Βλαχίας εἰς τὸ μέσον τῶν φιλτάτων μου Σέρβων μὲ στρατεύματα, ζωοτροφίας, χρήματα καὶ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια, καὶ τότε διὰ στόματος Σᾶς λέγω, ὅσα εἶμαι προσταγμένος νὰ Σᾶς εἶπω. Τοῦτο μόνον πασχίσετε, ὥστε εἰς τὰς 20 νοεμβρίου νὰ κινιθῆ ἔνσωμα Σέρβων πρὸς τὸ Ἀδμ καὶ Ἀρινοβάτσα, διὰ νὰ στρέψωσιν οἱ Τοῦρκοι τὴν προσοχὴν των ἐκεῖ, καὶ νὰ μὲ ἀφήσωσι τὸν δρόμον μεταξὺ Βιδινίου καὶ Ἀδδᾶ-Καλὲ ἀνοικτόν. Αἱ συνδιαλέξεις εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταξὺ Πόρτας καὶ Ῥωσσίας προμηνύουσι γρήγορα τὸν πόλεμον μεταξὺ τούτων τῶν Δυνάμεων. Ἄς τρέξωμεν λοιπὸν ἡμεῖς πρῶτοι εἰς τὸ στάδιον τῆς δόξης! Ἄς στεφανώσωμεν τὰς κεφαλὰς μας μὲ τὰ στέφανα τῆς εὐκλείας! Καὶ ἔχοντες σύνθημα Ἐλευθερίαν ἢ Θάνατον, ἄς ὀρμήσωμεν αἰφνηδῶς ἐναντίον τῶν ἀπροετοιμαστων ἐχθρῶν μας, καὶ ἡ νίκη εἶναι ἀφεύκτως μὲ ἡμᾶς.

«Εὐχομαι νὰ ἀνταμωθῶμεν γρήγορα, διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω καὶ προσωπικῶς τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενόν Σας εἰλικρινῆ φιλίαν καὶ ἀδελφροσύνην μου.

«Κισενεύη τὴν 24 ὀκτωβρίου 1820 ἀδελφὸς καὶ φίλος
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

(δ) Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔγραψεν ὁ Σέκερης πρὸς τὸν Ξάνθον ἀπὸ 1 νοεμβρίου.

«...Μὲ ἐλύπησεν εἰς τὸ ἄκρον ἡ δυσαρέσκεια τοῦ Καλοῦ καθ' ἡμῶν, καὶ δὲν λέγω, ὅτι ἔχει ἄδικον· πλὴν, ἂν ἔχη φιλοτιμίαν, δὲν θέλει ἀπαυδήσῃ, οὔτε παραιτηθῆ, ἐπειδὴ μὲ τὴν παραίτησίν του θέλει τραβῆξαι πρὸς τὸν ἑαυτὸν του περισσοτέρας κατακρίσεις, ἀπ' ὅσας καὶ ὅπως ἂν εὐγῆ τὸ πρᾶγμα, ὅταν τὸ διοικῆ... Ἐγὼ, ὄχι διὰ νὰ τὸν κολακείσω, ἀλλὰ, καθὼς ἤκουσα ἐκ πολλῶν νὰ διαφημίζεται ἡ καλοσύνη του μὲ τὰς ἀρετὰς καὶ γνώσεις τῶν πραγμάτων, τρέφω ἱερὸν σέβας πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του, καὶ θέλει εἶμαι ἔτοιμος μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς εἰς τὰ νεύματά του, καὶ ἄς θελήσῃ νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν. Ἡ ἀσθένεια τοῦ νοός μου δὲν ἀρκεῖ, διὰ νὰ δώσῃ «σχέδιον ἢ γνώμην τῶν πρακτέων» ἀλλὰ προσταζόμενος εἶμαι ἔτοιμος νὰ ἐνεργῶ, ὅποιον χρέος διορισθῶ καὶ δύναμαι νὰ τὸ ἐκτελέσω... Μὴ, δι' ἀγάπην Θεοῦ, ψυχρανθῆ καὶ ἀρνηθῆ ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ὑπεσχέθη, καὶ ἄς μετρήσῃ μὲ τὴν στάθμην, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο συμφέρει

»καλλίτερα, εκείνο ἄς κάμη, ἤγουν ἢ τὴν ἐπιμονὴν ἢ τὴν παραίτησιν.
 »Ταύτην τὴν σημείωσιν, ἂν τὸ κρίνης εὐλογον, δεῖξέ την τοῦ κυρίου
 »Καλοῦ μὲ τοὺς ἐδαφιαίους μου προσκυνισμοὺς . . .»

(ε) Ἴδου τὸ ἔγγραφο ἐν τῶν Ἐφόρων.

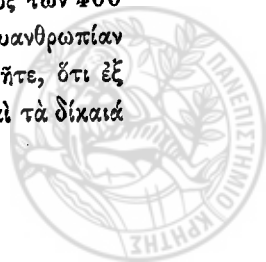
« Ἐντιμότατοι καὶ φιλογενέστατοι Ἐφοροὶ τῆς σεβαστοτάτης Ἐταιρίας.

Εἰς Ὀδησσόν.

« Διορισθέντες Ἐφοροὶ εἰς ταύτην τὴν βασιλεύουσαν παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, Γενικοῦ Ἐφόρου τῆς φιλοπάτριδος Ἐταιρίας, σπεύδομεν νὰ σᾶς κοινοποιήσωμεν, ὅσα ἐκρίναμεν ἀναγκαῖα εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, καὶ νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀδελφικὴν σας συμβουλήν καὶ συνδρομήν.

» Ἐπειδὴ καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης του μᾶς ἐδιόρισε νὰ πληρώσωμεν 400 χιλιάδας γροσίων εἰς τοὺς φιλογενεστάτους συμπολίτας κυρίου Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον Δικαῖον καὶ Χριστόφορον Πεβραϊθόν, τὰς μὲν 300 χιλιάδας εἰς τὸν πρῶτον, εὐοδοθέντα ἐδῶ πρὸ ὀλίγου, τὰς δὲ 100 χιλιάδας εἰς τὸν δεύτερον, ἀργοποροῦντα ἴσως ἐκ τῶν ἐναντίων ἀνέμων καὶ προσδοκώμενον νὰ φθάσῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας τὴν τοιαύτην ποσότητα, διότι ἡ προδιοργανιζομένη συνεισφορά δὲν ἐτελεσφόρησεν ἕνεκα μοχθηροῦ τινος, ὁ ὁποῖος μαθὼν, κατὰ κακὴν περίστασιν, τὴν περὶ τούτου συγκροτηθεῖσαν συνέλευσιν, διέσπειρε τόσας κακολογίας, ὥστε γενικὸς φόβος κατέλαβεν ὅλους τοὺς ἐνταῦθα ἀδελφούς, καὶ μᾶς ἐβίασε νὰ τὴν ἀναβάλωμεν ἄχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ κυρίου Γρηγορίου Δικαίου εἰς τὸ Ἴσμαήλ· τέως, ἐπειδὴ ἐκρίθη προϋργαίτατον νὰ κινήσωσι δίχως ἀναβολῆς οἱ ῥηθέντες ἄριστοι ἄνδρες, διὰ ν' ἀπέλθωσιν, ὅπου τοὺς προσκαλεῖ ἡ ἱερὰ φωνὴ τῆς πατρίδος, συνεβουλεύθημεν πολλακίς καὶ καταγινόμεθα ἐπιπόνως νὰ τοὺς ἐφοδιάσωμεν, μὲ ὅσα χρήματα μπορέσωμεν, ἐξευρίσκοντες τοὺς τρόπους πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ποθουμένου, καὶ ἐπομένως θὰ φροντίσωμεν νὰ τοὺς προφθάσωμεν ὅσον τάχος τὰ ἐπιλοιπα εἰς πόσωσιν τοῦ προσδιωρισμένου ἀριθμοῦ.

« Ἴσως ἀπορήσητε, φίλτατοι ἀδελφοί, διὰ τὴν ὁποῖαν σᾶς παριστῶμεν δυσκολίαν διὰ τὴν σύναξιν τῆς τοιαύτης ποσότητος τῶν 400 χιλιάδων γροσίων, ἥτις λογίζεται μικρὰ ὡς πρὸς τὴν πολυανθρωπίαν τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν. Ἄλλ' ὅμως πρέπει νὰ συλλογισθῆτε, ὅτι ἐξ αὐτῶν ὀλίγιστοι αἰσθάνονται τὴν ἀξίαν τοῦ εἶδους των καὶ τὰ δίκαια

των, καὶ οἱ πλείότεροι στεροῦνται, κατὰ τὸν σκληρὸν ὄρισμὸν τῆς ἀ-
 λεθρίας εἰμαρμένης, τῶν ὅσα φρονήματα ἀπαιτεῖ ἡ πεφωτισμένη ἀρε-
 τή. Τοῦτου ἕνεκα δὲν ἀποτολμῶμεν, ὅχι μόνον νὰ τοὺς ζητήσωμεν
 συνεισφορὰν, ἀλλ' οὔτε νὰ τοὺς ἐμπιστευθῶμεν τὸ παραμικρὸν, διότι
 μέγας ἐκ τούτου ὁ κίνδυνος καὶ ὀλίγον τὸ ὄφελος. Ἄρα πολλὰ καὶ
 μεγάλα τὰ ἐμπόδια τοῦ νὰ συνάξωμεν ἐδῶ ἱκανὰ χρήματα. Ἐπειδὴ
 δὲ εἶναι ἀσυγκρίτως πλείότεραι αἱ χρεῖαι εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν
 παρὰ κάθε ἄλλο μέρος· ἐπειδὴ ἐδῶ εὐρίσκονται σχεδὸν καὶ πλείότεραι
 δυνάμεις τοῦ βαρβάρου κατὰ πάντα λόγον καὶ διὰ τὰ ὀχυρώματά του
 καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀσεβῶν· ἐπειδὴ οἱ ἐδῶ κάτοικοι ὁμογενεῖς
 εἶναι ὡς πρὸς αὐτοὺς ὀλιγώτατοι, εἶναι καὶ ἄοπλοι, εἶναι καὶ νωθροὶ
 καὶ φέροντες ὅλα τὰ ἐκ τῆς δουλείας δυστυχήματα· δι' αὐτὰ καὶ δι'
 ἄλλα πολλὰ αἴτια ἔχομεν ἀνάγκην ἐδῶ ἀπὸ μεγάλης ποσότητος χρη-
 μάτων· καὶ, ἐπειδὴ διὰ τούτων τὰ πάντα κατορθοῦνται, ἀνάγκη πᾶσα
 νὰ μᾶς προφθάσετε ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀποχρῶσαν ποσότητα, διὰ νὰ τὴν
 μεταχειρισθῶμεν εἰς τὴν διοργάνωσιν ὅλων τῶν προφυλακτικῶν καὶ
 βοηθητικῶν πρὸς εὐκόλον καταστροφὴν τοῦ τυράννου καὶ πρὸς ἀπο-
 φυγὴν τῆς μεγάλης αἱματοχυσίας, ὅπου περιμένει τοὺς ὁμογενεῖς, ὅ-
 ταν ὑστερηθῶμεν τῶν ἀναγκαίων μέσων.

«Ἐξὸν δὲ τῆς τοιαύτης χρηματικῆς ἀνάγκης ἔχομεν καὶ τὴν (ἣς
 οὐκ ἄνευ) ἀνάγκην ἀπὸ τρεῖς ἐμπείρους ἀρχηγούς πολεμικοὺς, δύο στε-
 ριανούς καὶ ἓνα θαλασσινόν, (ἂν ἦν ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν περισσοτέ-
 ρους,) τοὺς καλλιτέρους καὶ ἀξιώτερος, διὰ νὰ βάλουν τὰ πράγματα
 εἰς τάξιν καὶ νὰ κινήσουν τὴν μηχανὴν εἰς τρόπον ἐπαγγελλλόμενον ἀ-
 ναπόφευκτον τὴν καλὴν ἔκβασιν τῶν ἐπιχειρημάτων μας ἐναντίον τοῦ
 Τυφῶνος. Τοιούτους ἀνθρώπους ἐδῶ δὲν εὐρίσκομεν. Ἐχομεν ὀπωσοῦν
 τὸν Ἄρην, ἀλλὰ χρειάζομεθα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἐπά-
 ναγκες, ὁμοῦ μὲ τὰ χρήματα νὰ μᾶς προφθάσῃ τὸ ὀγλιγωρότερον
 καὶ τοὺς τοιούτους ἀρχηγούς, διὰ νὰ μὴ τρέχωμεν χωρὶς βᾶσιν.

«Κρίνομεν πρὸς τούτους εὐλόγον νὰ σᾶς εἰπῶμεν, ὅτι ὁ στόλος τοῦ
 βαρβάρου εἶναι τὸ συστατικώτερον τῶν δυνάμεών του ὡς πρὸς ἡμᾶς,
 διότι μ' αὐτόν, ὡς δὲν σᾶς λανθάνει, μπορεῖ νὰ παραβάλλῃ μέγιστα
 ἐμπόδια εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν μας. Ἐπειτα μπορεῖ νὰ πλεύσῃ
 διὰ τὸ Ἀρχιπέλαγος, ἂν δὲν μπορέσῃ νὰ κατορθώσῃ τίποτε ἄλλο ἐδῶ,
 κ' ἐκεῖ, οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ἀδελφούς μας! λεηλατεῖ, κατα-
 καίει, ἀφανίζει νήσους, παράλια καὶ πλοῖα, πανταχοῦ ἐπιφέρει φθο-

ρὰν καὶ θάνατον, καὶ προξενεὶ ἄπειρα κακὰ εἰς τὸ Γένος. Διὰ ταῦτα εἶναι ἀναγκαιότατον πρὸ πάντων, ἤτοι νὰ πυρποληθῇ ὁ στόλος, ἢ νὰ κυριευθῇ παρ' ἡμῶν καὶ στοχασθῆτε, ποίαν χρεῖαν ἔχομεν ἀπὸ ἀνθρώπους ἀξίους καὶ ἀπὸ χρήματα, διὰ νὰ καταβάλωμεν τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ ὑπερβῶμεν τὰς δυσκολίας. Εἶναι δὲ τῆς ἀρίστης φρονήσεως νὰ ἐκραγῇ συμφώνως ἡ μηχανὴ εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ τότε, ἀφανιζομένου κατὰ πρῶτον τοῦ στόλου καὶ κυριευομένων τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως, εὐκολώτατα τότε ἔπειτα λαμβάνει τέλος αἴσιον καὶ χωρὶς αἰματοχυσίας μεγάλης. Ὁ βάρβαρος ἔχει τὴν πρόληψιν, ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα. Τὸ γράφουν τὰ κιτάπια του. Ἔχει καὶ ὅλας τὰς ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ μοχθηρίας καὶ, ἅμα ὁποῦ πάθῃ τὴν πικραμικρὰν δυστυχίαν, ἀπώλετο εἰς τὸν αἰῶνα.

«Αὐτὰ εὐρήκαμεν κατὰ τὸ παρὸν συμφέροντα. Συμβουλευσατέ μας καὶ ἡ ἀδελφότης σας, καὶ προφθάσατέ μας καθ' ὅλα βοήθειαν διὰ τὴν ἱεράν μας πατρίδα. Ὑγιαίνετε!

«Κωνσταντινούπολις 15 νοεμβρίου 1820. Οἱ ἀδελφοί σας
 (ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΟΥΜΠΑΡΗΣ) 43ο3η48α 4ε69ηο3α
 (ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΥΡΟΣ) α93ο3ψ87 Ξ. 6ηξο8α
 (ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΜΠΗΣ) 38η73α 69ηο693α».

«Κύριοι Ἐφοροί. Κωνσταντινούπολις τῆ 29
 Εἰς Ὀδησσόν. νοεμβρίου 1820.

«Καὶ εἰς τὰς 15 τρέχοντος σᾶς ἐγράψαμεν διὰ τοῦ ταχυδρόμου, ἀναγγέλλοντες τὰς καταπειγουσὰς χρεῖας μας πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ, καὶ ζητοῦντες χρήματα ἰκανὰ εἰς τὰς ἀφύκτους χρεῖας μας καὶ τρεῖς ἀρχηγούς με πείραν πραγμάτων καὶ φρόνησιν ἰκανήν, διὰ νὰ κινήσουν τὴν μεγάλην μηχανὴν κτλ. Ἀλλὰ σκεφθέντες ὀριμώτερον, ἐγμρίνομεν νὰ σᾶς κοινοποιήσωμεν τὰς ἐξῆς σκέψεις μας.

«Εἶναι πασίδηλον, ὅτι ἐδῶ ἔχει τὴν ἐστίαν τῆς ἡ πολυκέφαλος Ὑδρα ἐδῶ εἶναι αἱ τῆς θαλάσσης δυνάμεις τῆς καὶ μέγας ἀριθμὸς ὀπλισμένων στρατιωτῶν ἐδῶ εἶναι οἱ θησαυροὶ τῆς, αἱ ὀπλοθῆκαι καὶ τὸ κέντρον, ἢ μᾶλλον τὸ πρῶτον ἐλατῆριον τῆς ἐχθρικῆς μηχανῆς. Διὰ ταῦτα κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ γίνῃ ἐφοδος κατὰ τῆς πρωτευούσης καὶ κατὰ τοῦ στόλου συγχρόνως με τὰ λοιπὰ μέρη κατορθουμένης δὲ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ στόλου, ἢ τοῦ ἀφανισμοῦ του, ἔσονταί τὰ ἐξῆς. Διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ στόλου ὁ τύραννος χάνει τὸ ἥμισυ τῶν δυνάμεών του, κόπτεται ἡ κοινωνία τῆς Ἀσίας, ἀπὸ

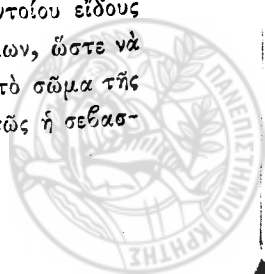
τὴν ὁποῖαν θὰ πλημμυρήσωσι πολλὰ σμήνη πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ θρόνου καὶ τοῦ γένους τῶν ὄλιαι αἱ νῆσοι τῆς Μεσογείου καὶ ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος μένουν τότε ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν ἔφοδον τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ στόλου τῶν δύνανται νὰ ἀφανίσωσιν ἐν ξηρῇ ὀφθαλμοῦ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, νὰ καύσουν, νὰ λεηλατήσουν ὅλας τὰς παραλίας πόλεις καὶ χώρας, καὶ νὰ ἐμπνεύσουν τρόμον εἰς τοὺς ἡμετέρους. Διὰ ν' ἀποφύγωμεν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ τὰ δεινὰ, τῶν ὁποίων τὴν μακρὰν περιγραφὴν κρίνομεν περιττὴν, διότι εἶναι εὐκόλον νὰ τὴν συμπεράνουν οἱ φρόνιμοι, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γίνῃ ἡ προσβολὴ καὶ κατὰ τῆς μητροπόλεως ταύτης καὶ κατὰ τοῦ στόλου εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ συγχρόνως μὲ τὰς κινήσεις τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Διὰ νὰ κατορθωθοῦν δὲ τὰ μεγάλα ταῦτα ἐπιχειρήματα, μᾶς χρειάζονται τὰ ἑξῆς.

«Α'. Τριάντα πλοῖα τῆς Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν ἀπὸ τὰ καλύτερα, ἐφοδιασμένα μ' ἀνθρώπους ἱκανοὺς καὶ μ' ὅλα τὰ πολεμικὰ ἐφόδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα στερούμεθα παντελῶς καὶ μὴτ' ἡμποροῦμεν νὰ τὰ προμηθεύσωμεν ἐδῶθεν, διότι δίδομεν εὐθὺς ὑπόνοιαν εἰς τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ δὲ πολεμικὰ ἐφόδια παντὸς εἶδους πρέπει νὰ ἦναι προμηθευμένα ὄχι μόνον τὰ εἰρημένα τοιαῦτα πλοῖα, ἀλλὰ νὰ σταλοῦν καὶ πρὸς ἡμᾶς ἱκανὰ, διὰ νὰ ὀπλίσωμεν τοὺς ἐνταῦθα καὶ νὰ γίνῃ χρῆσις τῶν ὄπλων.

«Β'. Τρεῖς ἀρχηγοὶ ἀπὸ τοὺς καλητέρους, ὁποῦ δύνασθε νὰ εὑρεθοῦν εἰς Ῥωσίαν, ὁ ἓνας διὰ τὴν ξηρὰν καὶ οἱ ἄλλοι διὰ τὴν θάλασσαν, μὲ τοὺς ἀναγκαίους ὑπασπιστάς, δευτέρους καὶ τρίτους, διὰ νὰ διατάξουν, νὰ ὀργανίσουν καὶ ἐκτελέσουν τὰ πολεμικὰ σχέδια. Τοιοῦτοι δὲ ἄνδρες ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν.

«Γ'. Χρήματα ἱκανὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ ψυχὴ πάσης ἐπιχειρήσεως καὶ τὰ ὁποῖα στερούμενοι δὲν μποροῦμεν νὰ προμηθεύσωμεν ἐδῶ διὰ πολλοὺς λόγους ἀποχρῶντας.

«Δ'. Στράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐδῶ δυνάμεθα, ἐὰν προφθάσωμεν, νὰ διοργανίσωμεν 4 ἢ 5 χιλιάδας· ἀλλὰ τόσοι μῆτε εἶναι ἱκανοὶ, μῆτε ἀποχρώντως ὀπλισμένοι. Διὰ τοῦτο εἶν' ἀνάγκη νὰ μᾶς προφθάσετε αὐτόθεν, στέλλοντες ὅλους τοὺς πολεμικοὺς ὁμοῦ μὲ παντοῖου εἶδους πολεμικῶν ἐφοδίων καὶ βαρούτης καὶ παντὸς εἶδους ὄπλων, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ συντρίψωμεν τὴν κεφαλὴν, καὶ τότε ὅλον τὸ σῶμα τῆς Ὑδρας μένει νεκρὸν. Ἄπορον εἶναι τῇ ἀληθείᾳ εἰς ἡμᾶς, πῶς ἡ σεβασ-

μία Ἀρχὴ παρέβλεψεν εἰς τοιοῦτον οὐσιῶδες περὶ τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως καὶ τοῦ στόλου, ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν τῶν ὁποίων θὰ πηγᾶσουν ἀφεύκτως τόσα καλὰ ἢ κακὰ.

« Διὰ ταῦτα, ἀπαγγέλλοντες πρὸς τὴν Τιμιότητά σας παρατηρήσεις μας, τῶν ὁποίων τὸ θῆρος γνωρίζομεν ἡμεῖς καλῆτερα, ὡς ἔχοντες κατὰ δυστυχίαν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἐχθρὸν, παρακκαλοῦμεν νὰ τοὺς ἀναγγείλητε πρὸς τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν, πρὸς τὸν ἔνδοξον Ἐταιρίαρχον, (ὃν εἶναι πλησίον,) καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀδελφούς, καὶ νὰ λάβητε δραστήρια μέσα πρὸς ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῶν δικαίων ζητημάτων μας, πληροφορημένοι, ὅτι δὲν ἔχομεν μῆτε καιρὸν νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ δυνατὰ, καὶ εἰς τοῦτο δὲν πταίομεν ἡμεῖς. Ὑγιαίνετε!

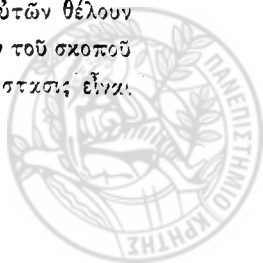
Οἱ φίλοι καὶ ἀδελφοί σας
 43ο3η48x 4ε69ηο3x
 α93ο3ψ87 Ξ: 6ηξο8x
 38η73α 69ηο693α».

(ζ) Ἐξάγεται τοῦτο ἔκ τινος πρὸς τὸν Ξάνθον ἐπιστολῆς τοῦ Πατοιαμάδου καὶ Κομιλοπούλου ἀπὸ 14 δεκεμβρίου.

(η) Ἴδου τὸ πρὸς τοὺς ἐν Μίσση Ἐφόρους ἔγγραφον τοῦ Δικαίου.

«Κύριοι.

« Οἱ ἐνταῦθα φίλοι, ἔχοντες μεγάλην ἀνάγκην ἀπὸ προΐκαν (στρατιωτικὴν βοήθειαν) καὶ ἀπὸ τρεῖς Βρουρέους (στρατηγούς) καὶ ἀπὸ ὑποδήματα (χρήματα) ἀρκετὰ, μᾶς ἠνάγκασαν νὰ σᾶς δηλοποιήσωμεν ὅτι τὴν μὲν προΐκαν ἠμποροῦν νὰ τὴν ἀποπληρώσουν ἀπὸ τοὺς ἐδῶ εὐρισκομένους πολλοὺς ὀλίγους καὶ λοιποὺς προθύμους (Ἕλληνας) ὑποδήματα ὅμως τόσα, ὅσα ἀναγκάζονται νὰ προβλέψουν διὰ τὴν προΐκαν, κρημοτάφραρον (πυρίτιδα) καὶ λοιπὰ, διὰ νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὸ ἀγκάθι (τὸν ἐχθρὸν) τὸ κοπάδι (τὸν στόλον), καὶ νὰ δώσουν τῷ Ἀρμοδίῳ (Δικαίῳ) τριακοσίας φατούρας (χιλιάδας) καὶ τῷ 114 (Πεζβαϊεῶ) ἑκατὸν, τὰ ὅποια δανείζει (γράφει) ὁ Καλὸς (Ἵψηλάντης), δὲν ἔχουν, καὶ φοβοῦμαι, μήπως οἱ Κύριοι (ἢ Ἀρχὴ) γίνουσι αἰτία ν' ἀρνησθῶσι πανοικί οἱ εἰς τὰ 62 (ἐν Κωνσταντινουπόλει) εὐρισκόμενοι πρόθυμοι. Λοιπὸν πρέπει νὰ φροντίσουν δύο Βρουρέους, ἢ καὶ τρεῖς καλλιώτερον, καὶ ὑποδήματα ἀρκετὰ, διὰ νὰ οἰκονομηθῶσι, ὡς εἴρηται' καὶ τότε σᾶς βεβαιῶ, ὅτι αὐτοὶ θέλουσι κατορθῶσι τὸ πᾶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν θέλουσι βοηθῆσι μεγάλως τοὺς ἔξω προθύμους πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των. Λάβετε λοιπὸν αὐτὴν τὴν φροντίδα, ὅτι αὕτη ἡ περίστασις εἶναι

πολύ κρισιμωτάτη, και δὲν ἐπιδέχεται οὐδὲ τὴν παραμικρὰν ἀργοπορίαν. Οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τὰ ποδήματα ἀφείκτως πρέπει νὰ σταλθῶσι διὰ τὰ 62. Ὁ Ἀρμόδιος μετὰ πέντε ἡμέρας ἐρεθίζεται (δδεύει) διὰ τὸ Νο. 2 (τὴν Πελοπόννησον), νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ μπιλάντσον τῆς συντροφίας (τὴν ἐπανάστασιν), ὅπου ἐλπίζει περὶ τὰ τέλη τῆς ἐορτῆς ταύτης (τοῦ μηνὸς τούτου) νὰ ἐνταμωθῇ μετὸν Καλὸν, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ 62 ὁ Ἀρμόδιος ἔστειλε μίαν καμήλαν (πλοῖον) πρὸς τὰ 83 (εἰς τὴν Τεργέστην), νὰ φέρῃ τὸν Καλὸν εἰς τὰ 2. Ὁ Πενθερὸς (Ἀλῆ πασσᾶς) εἰσέτι δὲν ἐξέπνευσε, καὶ ἐλπίζονται καὶ ἀπὸ αὐτὸν καλὰ πράγματα· διότι, καθὼς ἐβεβαιώθη ἀπὸ ἓνα δυστυχῆ (Ἀρχιερέα) τῶν N: 5, εἶναι ὅλος εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Τὸ αὐτὸ μὲ εἶπε καὶ τὸ κονδυλομάχαιρον (ὁ γραμματικὸς) τοῦ υἱοῦ του (Βελῆ πασσᾶ), τὸ ὁποῖον εἶναι ἐνέχειρον εἰς τὸν Παλαιὸν (Πατριάρχην).

«Κύριοι, παντοῦ ὁ διοργανισμὸς ἔγινε κατὰ θαυμάσιον τρόπον, καὶ ἐλπίζω καλὴν ἔκβασιν τοῦ σκοποῦ μας. Πασχίσατε λοιπὸν ν' ἀναπληρώσετε καὶ τὸ ἐλλείπον τῶν 62, διὰ νὰ μὴ καταισχυρθῶμεν ὡς αἰτίοι τοιαύτης θυσίας. Μένομεν.

A. M.

Τῆ 15 νοεμβρίου Κωνσταντινούπολις 1821. (ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ)».

ΣΕΛΙΣ 90.

(α) Συγχρόνως ἔγραφεν οὗτος πρὸς τὸν Ἰψηλάντην.

«Ἐκλαμπρότατε Πρίγκιψ καὶ Καβαλιερ πολλῶν ταγμάτων
κτλ. κτλ. κτλ. (Ἀρ. ἀν. ἐγ. 59.)

«Τὴν ὑμετέραν περίθλεπτον Ἐκλαμπρότητα ταπεινῶς
ἐκ βάθους ψυχῆς εὐχόμενος, ὡς εἰκὸς, προσκυνῶ.

«Μετὰ τὰς ταπεινάς μου πρὸς Θεὸν ὑπὲρ αὐτῆς εὐχᾶς καὶ τὰς ὀφειλομένας προσκυνήσεις, ἀναφέρω, ὅτι μαθὼν τὴν ἀγαθὴν ἀγγελίαν τῆς εἰς Κισνόβιον ἀφίξεως τῆς ὑμετέρας περιφανεστάτης Ἐκλαμπρότητος, ἐχάρην τὰ μέγιστα καὶ τὸν Ὑψιστον Θεὸν ἀπὸ καρδίας ἐδόξασα, τὸν διατηροῦντα καὶ διαφυλάττοντα τὸν ἡγεμονικὸν γόνον τοῦ μετὰ Θεὸν προστάτου καὶ εὐεργέτου τοῦ Γένους ἀειμνήστου ἐκείνου ἥρωος ὑψηλοτάτου καὶ εὐμενεστάτου μοι. Αὐθέντου, πατρὸς τῆς περιθλέπτου ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος. Εἶθε καταξιώσοι με ἰδεῖν τὸ ἔκλαμπρον αὐτῆς ὑποκείμενον αὐτοπροσώπως ὅσον οὐπω. Παρακαλῶ δὲ θερμότατα, ὅπως τὸν ἔνθεον ἐκείνου. Ζῆλον, τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, διαφυλάξῃ ὡς

πατρικὸν αὐτῆς ἀνάθημα εἰς καύχημα τοῦ Γένους ἡμῶν καὶ σεμνολόγημά, καὶ εἰμι

«1820 νοεμβρίου 15 Γιάσι. Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου Ἐκλαμ-
«πρόπτητος ταπεινὸς πρὸς Θεὸν ἰκέτης
«καὶ εἰς τὰς ἐπιταγὰς ὁ τοῦ Μπουρνό-
»βου Ἡγούμενος ΣΕΡΑΦΕΙΜ Χίος».

(6) Ὁσούτως καὶ οὗτος:

ἌἘκλαμπρότατε ἤρωα καὶ φιλογενέστατε Πρίγκιψ, τὰς ἐκ βάθους
καρδίας μου ταπεινάς εὐχὰς καὶ προσκυνήσεις
ἀπονέμω. (Ἄρ. ἀν. ἐγ. 60.)

«Εἰ καὶ κατὰ κακὴν τύχην οὐκ ἤξιώθην, ἵνα ἴδω προσωπικῶς τὸν
ἤρωά τε καὶ εὐεργέτην τοῦ Γένους μου, καὶ προσφέρω τὰς ὀφειλομένας
μοι αὐτῷ προσκυνήσεις, ἐπληροφορήθην ὅμως παρὰ πολλῶν ὁμογενῶν
τὸν ἔκλαμπρόν τῆς χαρακτῆρα καὶ τὰ φυσικά τε καὶ ἐπίκτητα αὐτῆς
προτερήματα. Χαρᾶς οὖν πλησθεὶς, ἐδόξασα τὸν ὕψιστον Θεὸν τὸν δια-
τηροῦντα τοιαῦτα ὑποκείμενα' πρὸς ὃν καὶ εὐχομαι ταπεινῶς τε καὶ
χρεωστικῶς, ὅπως διαφυλάτῃ αὐτὴν ὑγιαίνουσαν καὶ εὐημεροῦσαν
μέχρι γήρους βαθυτάτου δι' ὠφέλειαν καὶ ἀγαλλίασιν, προσέτι καὶ
καύχημα, παντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους, ἐξ οὗ εἰμι καὶ ἐγὼ ὁ ἐλάχι-
στος. Ὅθεν ἐμφανιζόμενος ἤδη πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα διὰ
τοῦ παρόντος μου ταπεινοῦ, δέομαι, ἵνα μὲ κατατάξῃ εἰς τὸν κατάλο-
γον τῶν δούλων τῆς, ὡς καὶ ἐλπίζω. Περιμένων δὲ μετ' ἄκρας ἐπιθυ-
μίας ἀξιωθῆναι ἐκλάμπρου αὐτῆς διστίχου, ὑποφαίνομαι

«αωκ' νοεμβρίου 15 Γιάσιον.

Τῆς ἐν Κυρίῳ περιποθήτου μοι αὐτῆς Ἐκλαμπρότητος
ἐλάχιστος πρὸς Θεὸν διάπυρος ἰκέτης καὶ δούλος

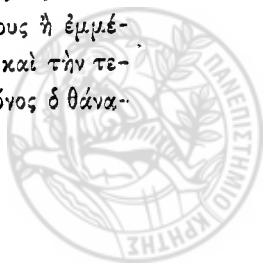
«Ὁ Φλωρεστίου ΔΟΥΚΑΣ Ἀρχιμανδρίτης Ἐσφιγμενίτης».

Ἐννοεῖται, ὅτι τὰ τοιαῦτα γράμματα, πλείστην περιποιούντα τιμὴν εἰς τὸν ἑλλη-
νικὸν Κλήρον, εἰδόντο ὡς ἐγγύθις τῆς συμπύου συμπράξεως τῶν ἱερατικῶν εἰς τὸν
ἔθνικὸν πόλεμον, ἀφ' οὗ ὀλίγα ὑπῆρχον αἱ ἐλπίδες παρὰ τοῦ ἐντοπίου Κλήρου τῶν Ἡ-
γεμονειῶν.

(γ) Ἴδου ὁ τύπος τῆς ἐγγράφου διαθεβαιώσεως.

«Σεβαστὲ Γενικῆ Ἐπίτροπε Α. Υ. (Ἀλέξανδρε Ὑψηλάντα.)

«Κατὰ τὴν ἔνορκόν μου ὑπόσχεσιν γνωρίζω τὸ σεβαστὸν ὑποκει-
μενόν Σας ὡς Γενικὸν Ἀρχηγόν μου, καὶ εἶμαι πρόθυμος εἰς πᾶσαν
στιγμὴν μὲ ὅλους τοὺς ὑπ' ἐμὲ νὰ ἀκολουθήσω. τὰς ἀμέσους ἢ ἐμμέ-
σους προσταγὰς Σας, καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν νὰ χύσω καὶ τὴν τε-
λευταίαν τοῦ αἵματός μου ρανίδα. Βεβαιωθῆτε δὲ, ὅτι μόνος ὁ θάνα-

τος θέλει καταπαύσει τὴν πρὸς τὸ σεβαστὸν ὑποκείμενόν Σας εὐπείθειαν καὶ πίστιν μου· καὶ ὅτι, ἐν ὄσῳ ζῶ, θέλω ἀγωνίζεσθαι νὰ φανῶ ὑπὸ τὴν διοίκησίν σας ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα μου Ἑλλάδα».

Ὁ δὲ τῆς ἐνόρκου ὑποχρέωσης πρὸς τὴν Ἀρχὴν τοιοῦτος ἔν.

«Σεβασμία Ἀρχή!

Ἄξιωθείς... τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος, ὑπόσχομαι, κατὰ τὴν ἔνορκόν μου ὁμολογίαν, νὰ φέρω σέβας καὶ ὑποταγὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀνωτέρους μου, νὰ εἶμαι ἕτοιμος εἰς πᾶσαν πρόσκλησιν, καὶ νὰ χύσω διὰ τὸ κκλὸν τῆς πατρίδος μου καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ αἵματός μου βανίδα».

(δ) Ἴδου ἔτι ἔγραφον αὐτοὶ πρὸς τὸν Ἰψιλάντην.

Ἐκλαμπρότατε!

(Ἀρ. ἀν. ἐγ. 64)

Τὰ τρία ἔκλαμπρα γράμματα τῆς ἐλάβομεν ὑποκλινῶς· τὰς εἰς αὐτὰ δὲ διαλαμβανομένας ἐπιταγὰς τῆς καὶ ὁδηγίας μετὰ χαρᾶς μας ἄκρας ἔγνωμεν, καὶ μετὰ προθυμίας διενεργούμεν, καταγράφοντες τὴν ἀφιέρωσιν καὶ συνδρομὴν, ὅπου ἕκαστος ἀδελφὸς ἀφιέρωσε καὶ προαίρεσιν ἤθελεν ἔχει, διὰ νὰ συνδράμῃ. Προσμένομεν ἀνυπομόνως, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὸν συναδελφὸν Κύριον Λασσάνην, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ εἰδοποιηθῶμεν καὶ νεωτέρας τινὰς χαροποιὰς ἀγγελίας. Ἐσμέν

τὴν 28 δεκεμβρίου 1820

τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος

ἐν Ἰκσίῳ.

ταπεινοὶ δοῦλοι

† ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΓΡΙΕΡΑΡΧΙΤΗΣ,

† ΦΛΩΡΕΣΤΙΟΥ ΛΟΥΚΑΣ,

Π. ΔΙΟΓΕΝΙΑΔΗΣ,

ΠΑΝ. Α. ΠΑΝΟΣ,

ΦΩΤΙΟΣ ΠΑΙΔΑΔΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 91.

(α) Ἴδου ἡ προσκλητικὴ ἐπιστολή.

Ἐκλαμπρότατε Πρίγκιψ.

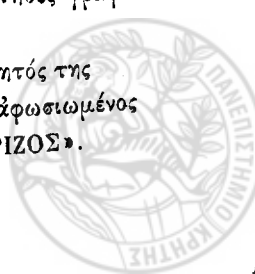
Ἐχω τινα ἄξια ἀνακοινώσεως εἰς τὴν Ἐκλαμπρότητά τῆς, ἀλλὰ διὰ γραφῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαμνησθῶσι. Εὐχῆς ἔργον εἶναι, ἂν ἤμπορούσεν ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς νὰ καταβῇ πάλιν εἰς Σκουλένι, διὰ νὰ τὴν ἀνταμώσω. Ἄν τοῦτο δὲν ἦναι δυνατόν, καὶ νὰ πέμψῃ ἀπὸ μέρους τῆς ἄνθρωπον πιστὸν, εἰς ὃν νὰ ἐμπιστευθῶ. Ἐπίτηδες γράφω τὸ παρόν μου, καὶ προσμένω ἀνυπομόνως ἀπόκρισιν.

Ἰάσιον

τῆς Ἐκλαμπρότητός τῆς

τὴν 13 νοεμβρίου 1820.

ἀδελφὸς καὶ ὅλος ἀφωσιωμένος
ὁ ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΙΖΟΣ».

(β) Ἴδου ἡ λίαν περιποιητικὴ ἀπάντησις τούτου.

«Πρίγιμιψ!

«Αἱ δύο γαλλικαὶ ἔσχατοι ἐπιστολαὶ σου εἶναι ἐπιστολαὶ ἀληθῶς ἑλληνικαί, εἶναι τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Κίμωνος, τοῦ Ἐπαμινώνδα ἐπιστολαί.

«Τὰ ἡρωϊκὰ φρονήματα, μὲ ὅποια δῆποτε σημεῖα καὶ ἂν ἐκφρασοῦν, εἶναι πάντοτε ἡρωϊκὰ. Οἱ Ἀραρχιέται καὶ οἱ Βαζίγτωνες μὲ τὴν αὐτὴν δραστηριότητα παρίσταναν τὰ σποδρὰ τῆς γενναίας των καρδίας αἰσθήματα, καθὼς καὶ οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας. Τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τὴν πλέον πτωχὴν καὶ ἐξουθενημένην γλῶσσαν ἐξευγενίζει· ἐξ ἐναντίας δὲ, ἂν φρονήματα ἀγενῆ καὶ δουλικὰ ἐνδυθοῦν τὴν στολὴν τῆς Ἀττικῆς γλώσσης, τότε αὐτὴ μεταμορφώνεται εἰς γλῶσσαν τῶν *Parias* τῆς Ἰνδίας.

«Μὴ δυσφορῆς λοιπὸν, ἄξιε τῶν Ἑλλήνων ἀπόγονε, διότι εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν δὲν εἶχες εὐκαιρίας εἰς ἑλληνικὴν ἀλληλογραφίαν. Χρεωστεῖς μάλιστα νὰ εὐγνωμονῆς, καὶ χρεωστεῖ ὅλον τὸ Γένος νὰ συνευγνωμονῆ, εἰς τὴν φιλόανθρωπον καὶ φιλόγραφικον γῆν τῆς ἐνδόξου Ῥωσσίας, διότι ἐκεῖ ἐποτίσθης τὰ ἱερὰ τῆς μισοδουλείας νάματα.

«Ἡ Ἑλλὰς ἤδη γνωρίζει γνήσια τέκνα τῆς τοῦς φρονούντας ἑλληνικὰ, ὄχι τοὺς ψιττακίζοντας λέξεις ἑλληνικὰς μὲ τὴν βέβηλον αὐτῶν γλῶσσαν.

«Ἡ ἐντευξίς μου μὲ τὸν ἐξοχώτατον πρίγκιπα Καντακουζηνὸν μ' ἐπροξένησεν ἀνεκφράστον εὐφροσύνην. Ἐβέλχθην, ἐμαγεύθην ἀπὸ τὴν ὀμιλίαν του, ἀπὸ τὴν ἰλαρότητα τῆς μορφῆς του, ἀπὸ τὴν φιλογενεϊάν του. Παρκαλω νὰ προσφερθοῦν αἱ ἀδελφικαὶ μου ἐγκάρδιοι προσρήσεις καὶ ἀσπασμοί . . .

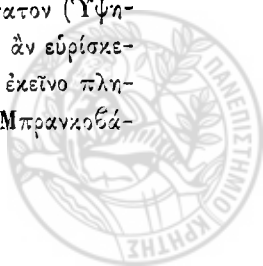
«Εὐχομαι ἀπὸ καρδίας ὅλα τὰ ἐφετὰ τελειότατα καὶ προσεχέστατα
«Ἰάσιον τὴν 25 νοεμβρίου 1820

ὁ ἀδελφὸς καὶ ὅλος ἐξηρτημένος

ΙΑΚΩΒΟΣ ΡΙΖΟΣ».

(γ) Βεβαιεῦνται ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Σάββα ἀπὸ 29 ὀκτωβρίου 1820, γράφοντες πρὸς τὸν Ξάνθον :

«... Ἐσῶθεν εὐρίσκετε ἐν γράμμα διὰ τὸν ἐκλαμπρότατον (Ἵψηλάντην), τὸ ὅποῖον ἢ ἀσφαλῶς πέμψατε, ἢ ἐγχειρήσατε, ἂν εὐρίσκεσθε εἰς Κισινόβι. Δὲν ἐκτείνομαι περισσύτερον, ὡς ὅτι ἀπ' ἐκεῖνο πληροφορεῖσθε τὰ πάντα. Ἐκεῖ λοιπὸν βλέπετε καὶ περὶ τοῦ Μπραγκοβά-

νου. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον τὸ ἐδέχθη μὲ λόγον, διὰ νὰ μὴ τὸ μάθῃ ἄλλος τις, καὶ φυλάξετέ το μυστικώτατον. Τὸ ἴδιον εἶπε καὶ πρὸς τὸν Ἐκλαμπρότατον. Εἶναι διόλου ἀσύμφορον τὸ νὰ κοινολογηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ βηθέντος ἄρχοντος, διότι τότε, ἀντὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ μεγάλα ὠφελήματα, ἃ ἐλπίζομεν, δοκιμάζομεν ζημίαν μεγίστην...»

(8) Ἡ ὀρμητικότης τοῦ Ὀλυμπίου εἰδείχθη, ἀφ' ἧς ἐποχῆς (1817) εἰσῆχθη ἐν τῇ ἑταιρίᾳ. Ὁ τότε ἡγεμονεὺς ἐν Βλαχίᾳ Ἰωάννης Καρατσᾶς, διδόμενα ἱκανὰ λαβὼν περὶ τῆς ὑπόπτου ἐπὶ διατρεχῆς τινὶ διαγωγῆς αὐτοῦ, κατεδίωξε τοῦτον οὐχὶ ὡς ἐθνικόν, διότι ἡγγείε τὴν ἀρχαίαν ἐθνικὴν συνωμοσίαν, ἀλλ' ὡς προσωπικόν καθ' ἑαυτοῦ συνωμότην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ὀλύμπιος ὑπερασπίζετο παρὰ τοῦ βωστικοῦ προξενείου, ὡς δικτατέας ἄλλοτε ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ρωσσίας, καταρωθῆθη, ὅπως ἀποπεμφθῆ ὑπὸ φύλαξιν, ὡς ταραξίας, ἐκ τοῦ Βουκουρεστίου εἰς τὸ Ἴασιον, καὶ ἐκαίθει εἰς Ρωσσίαν. Κατὰ δὲ τὴν διήμερον διαμονὴν αὐτοῦ ἐν τῷ βωστικῷ προξενεῖο τοῦ Ἰασίου γνωρισθεὶς τῷ Λεβέντῃ ὡς ἐταῖρος, ἐξηγήθη τὰς ἀληθεῖς αἰτίας τῆς καταδρομῆς, εἰς ἣν ὑπέκυψε. Ὡς τοιοῦτον δὲ ὁ Λεβέντης ἐρωδίασε τοῦτον χρηματικῶς, καὶ εἰσηγήσατο τὴν ὑπομονὴν ἐν πᾶσι, «διότι τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ἀκόμη ὤριμον». Ἀλλ' ἀνυπόμονος ὁ Ὀλύμπιος, ἐπανῆλθε μετὰ τινὰς μῆνας ἐκ τῆς Βεσσαραβίας εἰς Ἴασιον. Ταραχθεὶς δὲ καὶ πάλιν ἐκ τῆς περιστάσεως αὐτῆς ὁ ἡγεμὼν Καρατσᾶς, ἀπέστειλεν εὐθὺς τῷ προξενῷ Πίνῃ παρακαλέσας, ἵνα μὴ ἐπιτρέψῃ τοῦλάχιστον τούτῳ τὴν εἰς Βλαχίαν ἐπάνοδον.

(a) Ἰδοὺ ἔτι ἔγραφον ὁ Ὀλύμπιος καὶ Ἀικμαχίᾳ πρὸς τὸν Ἰψηλάντην.

«Δουλικο-ταπεινο-προσκυνῶ.

Ἐκλαμπρότατε αὐθέντα μοι, τὴν προσταγὴν Σου, ἀπὸ τὰς 8 τοῦ ἀπελθόντος ὀκτωμβρίου σημειωμένην, ἐλάβομεν καὶ καλῶς ἐγνώκαμεν τὰς ἐν αὐτῇ λαμπρὰς προσταγὰς Της, τὰς ὁποίας μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἐδεχθήκαμεν καὶ ἐπροσκυνήσαμεν μὲ ὄλον τὸ ἀνῆκον σέβας, καὶ θέλομεν ἐξακολουθήσει προθύμως, εἰς ὅσα ἤθελε μᾶς προστάξει μετὰ τὴν ὑστερινὴν βραϊδαν τοῦ αἵματός μας. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἐπληροφορηθήκατε παρὰ τῶν ἀποστόλων, τόσον παρὰ τοῦ κυρ 4αη72ε (Ξάνθου), ὅσον παρὰ τοῦ ψ34ωε (Δικαίου) καὶ τοῦ γενναίου κυρ 9ωωωξε (Πεζβραιβοῦ), χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλετε, ἀλλὰ θέλετε εἶσθαι βέβαιοι μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ παντοδυνάμου ἐν τριάδι ἁγίου Θεοῦ. Πρὸς τούτοις ἀπὸ πολλὰ αἴτια δὲν ἐκτεινόμεθα εἰς πλάτος διὰ τοῦ ἀμαθοῦς ἡμῶν γράμματος. Ἐάν οὕτως καὶ σᾶς εἶχαμεν πλησίον, ἦτον δυνατὸν διὰ ζώσης φωνῆς, ἐπειδὴ, ὡς ὀρίζει ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Γραφή, «Πολλοὶ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί». Μὰ ἡ Θεοφρουρήτου Ἐκλαμπρότη σας, ὡς πεφωτισμένη παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, γινώσχετε μετὰ τὰ ὀλίγα καὶ ἀπομακρόθεν. Ταῦτα προσκυνοῦμεν φιλοῦντες τὴν ἐδαφιαίαν τοῦ

ὕποποδίου σας μὲ ὄλον τὸ ἀνήκον σέβας, καὶ μένομεν πάντα εἰς τὰς προσταγὰς σας.

«Τῆ 12 νοεμβρίου 1820 Βουκουρέστι.

Ὑποκλινέστατοι δοῦλοι

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΝΙΚΟΚΑΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. ΦΑΡΜΑΚΗ».

(5) Ἐγγραφε δὲ πρὸς τὸν Ἰψηλάντην :

«Ἐκλαμπρότατε!

«Ὁ Μπίμπασης Σάββας μᾶς ἔστειλεν ἐδῶ μερικά γράμματα τοῦ Μήλουση πλαιὰ καὶ ἀσήμαντα, τὰ ὁποῖα ἴσως τὰ ἐξαποστείλωσι καὶ τῆ Ἐκλαμπρότητί Σου. Μὲ τοῦτο δὲν μᾶς ἔδωκε νὰ καταλάβωμεν ἄλλο, παρὰ ὅτι ἔχει ἀνταπόκρισιν μαζὴ του. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁμοῦ δὲν συμφέρει νὰ τὴν μεταχειρίζηται μόνος του, ἀλλὰ συμφώνως μὲ τὸν Καπετὰν Γεωργάκη καὶ Καπετὰν Φαρμάκη· διότι ἀλλέως δύναται νὰ συνέβῃ τί ἐνάντιον, γράφοντες διαφορετικῶς ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον. Στογάζομεν λοιπὸν, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γράψῃτε τῷ κυρίῳ Ξάνθῳ, διὰ νὰ γράψῃ εἰς τὸν Σάββα, ὅτι, ὁπόταν θέλῃ νὰ ἀλληλογράφῃ ἢ μὲ τὸν Μήλουση ἢ μὲ τὴν Ἐκλαμπρότητά Σου, πρέπει καὶ οἱ τρεῖς νὰ συμβουλευώμενται καὶ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γράμμα νὰ ὑπογράφονται, ἐπειδὴ μία καὶ ἡ αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματεία των, ὁ ἴδιος σκοπὸς καὶ ἀπαράλλακτος ἡ ἐπιχειρήσις· διὰ τοῦτο καὶ τὰ φρονήματά των πρέπει νὰ ἦναι ὅμοια καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ τότε τὰ πράγματα λαμβάνουν αἴσιον τέλος.

«Γαλάζι 15 ὀκτωβρίου 1820

Τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος ταπεινὸς καὶ εὐλικρινὲς δοῦλος
ΧΡ. ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ».

(5) Ἴδου διὰ τίνος ὑπέστηριξε τρόπον φρονίμου τὴν ἀποστολὴν ταύτην, καὶ ὁποῦ ἐθεώρει χρήσιμον αὐτὴν ὁ Σάββας, γράφων τῆ 16 ὀκτωβρίου πρὸς τὸν Ξάνθον :

... Εἶναι ἀρκεταὶ ἡμέραι, ὁποῦ παρακινῶ τὸν καπετὰν Φαρμάκη, διὰ νὰ τὸν καταπέσω νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη (εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰωαννίνων) μὲ συστατικὰ γράμματα ἀπὸ τὸν Αὐθέντην Καλλιμάχην καὶ ἀπὸ ἄλλους πρὸς τὸν Μπασιό-μπεν, ἐπὶ λόγῳ διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἀρπαγμένα ὑποστατικά του ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασσά, καὶ αὐτὸς μὲ κανένα τρόπον δὲν καταπιθεται. Αὐτὸ, φίλε, ἦτον πολλὰ ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον· διότι, ὅταν αὐτὸς ἐπήγαιεν ἐκεῖ, ὄντας ἐφωδιασμένος μὲ τοιαῦτα συστατικὰ γράμματα,

ἤθελε δείξει χαρακτῆρα, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον εὐκόλως ἠδύνατο νὰ συνομιλήσῃ μὲ ὅλους τοὺς ἐκεῖ Καπιτάνους, καὶ νὰ τοὺς κοινοποιήσῃ τοὺς σκοποὺς μας. Ἐκεῖ εἶναι συναγμένοι ὅλοι οἱ γενναῖοι ἄνδρες τοῦ γένους μας ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἑλλάδος, καὶ στοχασθῆτε, πόσον ἐχρησίμευεν ἡ προυσία τοῦ Φαρμάκη. Σκεθῆτε λοιπὸν καὶ γράψετε ἀπὸ αὐτοῦ, μὲ ὅποιον τρόπον στοχασθῆτε, διὰ νὰ τὸν καταπέψετε ἀφεύκτως νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ ταξίδευμα· καὶ πάλιν ἄς γυρίσῃ ἐπίσω, ἅφ' οὗ τελειώσῃ αὐτὰ τὰ χρέη του. Δόσατε, φίλε, καλὴν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους μου, καὶ στοχασθῆτε, ὅτι ἐκεῖ εἶναι συναγμένοι ὅλοι οἱ Καπιτάνοι τῆς Θεσσαλίας, Λεβαδείας, Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προσμένει τινὰς τὰς μεγαλητέρας δουλεύσεις, καὶ δὲν εἶναι βιασμένος τις διὰ νὰ τρέχῃ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον νὰ τοὺς ἐνταμόνῃ καὶ νὰ γίνεταί ἀργοπορία. Ἐκεῖ τοὺς εὕρισκε ὅλους μαζῇ, καὶ τοὺς καταπέθει βέβαια μὲ μεγάλην εὐκολίαν. . . »

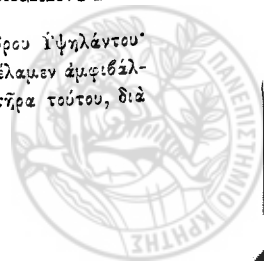
(η) Περὶ τοῦ ἀνασταλτικοῦ τούτου μέτρου διέταξε τὸν Σάββαν καὶ Ὀλύμπιον τῇ 1 νοεμβρίου· συγχρόνως δὲ διέταξε τὸν Ξάνθον, ἵνα γνωστοποιήσῃ τὰ ἴδια τῷ Δικαίφ καὶ Πεῤῥαιθῷ. Ἄλλ' ὁ μὲν Δικαῖος οὐδεμίαν ἔλαβε γνωστοποίησιν τοιαύτην, ἐργαζόμενος κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Ἰσμαηλίου καὶ ἀναμένων τὸν Ἰψηλάντην ἐν τῇ Ἑλλάδι· εἰς δὲ τὸν Πεῤῥαιθὸν ὑστέρως ἔγραψε καὶ ὁ Ἰψηλάντης ὡς ἀκολούθως.

« Ἀγαπητὲ καὶ γενναῖε Πεῤῥαιθέ!

« Εἰς μεγαλωτάτην ἀνησυχίαν εὕρισκομαι, ἐν ὧσιν νὰ μάθω τὸ εἰς Κωνσταντινούπολιν κατευοδίόν σου, ὅπου ἐλπίζω νὰ μὴν ἐμποδισθῆς διόλου, ἐπειδὴ, κατὰ τὰ γραφόμενα τῶν ἐκεῖσε Ἐφόρων, θέλεις εὔρει τὰ ἀναγκαῖα ὅλα ἔτοιμα. Περὶ τοῦ δμιληθέντος διοργανισμοῦ κρίνω περιττὸν νὰ Σε ἀναφέρω, διότι, ὅπου εἶναι ὁ Πεῤῥαιθός, βλέπω τὸν ἑαυτὸν μου παρόντα ... Προσέτι φυλάξου νὰ μὴν κάμῃς τὸ παραμικρὸν κίνημα, ἐὰν δὲν λάβῃς δευτέραν μου διαταγὴν, ἐπειδὴ ἀλλέως κόπτεται ἡ ἀρμονία ἢ καλὴ καὶ ἡμπορεῖ ν' ἀκολουθήσῃ ὀλεθρος μέγας. Φρόντισε μόνον νὰ μὲ εἰδοποιήσῃς. . . , εἰς ποίαν κατάστασιν εὕρισκονται τὰ αὐτοῦ (τῆς Λακωνίας) καὶ τὰ τῶν γειτνιαζόντων μερῶν πράγματα καὶ ὑγίαινε.

« Κισινεύη τὴν 15 δεκεμβρίου 1820 ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΔΑΜΑΝΘΥΣ ».

Ἡρῶτον ἤδη βλέπομεν συνθηματικὴν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου· τοιαύτην δὲ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἀπηντήσαμεν ἐγγράφῳ αὐτοῦ, καὶ ἤδη ἠθέλαμεν ἀμφιβάλλειν μέγιστα, ἂν δὲν ἐγνωρίζομεν τὸν ἕλως εἰδικὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τούτου, διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς γράφοντος.

ΣΕΛΙΣ 92.

(α) Τὴν ἀποστολὴν ταύτην ἀναδεχόμενος ὁ Λασσάνης, ἐθεβαίωσε τὸ πιστὸν τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀκολουθοῦ γράμματος.

«Ἐκλαμπρότατε!

«Ἀφ'οὗ ἐγνώρισα, ὅτι ἀνάγομαι εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ δυστυχοῦς τῶν Ἑλλήνων γένους, κέντρον ἄλλο τῶν πράξεών μου δὲν εἶχα παρὰ τὴν βελτίωσιν καὶ εὐδαιμονίαν του. Τώρα δὲ, ὅτε ἡ Θεία πρόνοια εὐδόκησε νὰ λάβῃ ἡ Ἐκλαμπρότης Σας τὴν φροντίδα τῆς ἀνεγέρσεώς του, αὐξάνει καὶ ἡ φιλοτιμία μου περισσότερο, ἐπειδὴ γνωρίζω, ὅτι ὁ ἐμφωλεύων εἰς τὴν ψυχὴν Σας πατριωτισμὸς εἶναι τὸ μόνον ἐλατήριον τῶν ἐνεργειῶν Σας. Ἡ δὲ πρὸς με ἐμπιστοσύνη Σας μὲ παρακινεῖ νὰ ὑποσχεθῶ μὲ τὴν γνωστὴν Σας τῆς καρδίας μου εὐλικρίνειαν, ὅτι τὰ ὑπὲρ τοῦ κοινῶν κινήματά μου θέλουν κρέμεσθαι ἀπὸ τὰ νεύματά Σας, καὶ ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τῶν Ἑλλήνων διαταγῶν Σας θέλω εἶσθαι πρόθυμος νὰ θυσιάσω καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν μου.

«Ἐλπίζω δὲ ν' ἀπολαύσω καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν αὐτὴν εὐνοίαν καὶ ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν ἀπήλαυσα καὶ εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς μετὰ τῆς Ἐκλαμπρότητός Σας διατριβῆς μου, μένω

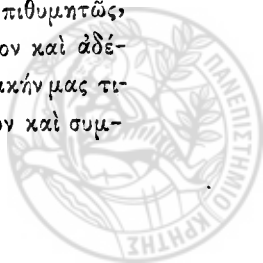
«Κισινεὺν, τὴν 29 δεκεμβρίου 1820.

Τῆς Ἐκλαμπρότητός Σας ὅλος πρόθυμος ὁ πατριώτης
Γ. ΛΑΣΣΑΝΗΣ».

(β) Ἴδου τὸ πρακτικόν.

«Τὰ Μέλη τῆς Ἐνώσεως.

«Ἐκεῖνο τὸ ἔθνος ἐδοκίμασεν εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν, ἐκεῖνο ἐφημί-
στη εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, ἐκεῖνο τέλος πάντων ἀφῆκεν ὄνομα ἀθάνατον, τοῦ
ὁποίου οἱ κατὰ καιροὺς τροπαιοῦχοι ἐστερέωσαν μὲ τὴν ὑστερινὴν βρα-
νίδα τοῦ αἵματός των τὴν Πίστιν, τὴν Πατριδα καὶ τοὺς Νόμους. Ἐν
ὅσῳ οἱ τροπαιοῦχοι ἐσέβοντο τὰς τρεῖς ταύτας οὐσιώδεις ἀρετάς, ἀπὸ
τὰς ὁποίας γεννῶνται καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι συνακόλουθοι, ἔζησαν λαμ-
πρότατοι καὶ ἀπέθανον ἀξιομνημόνευται. Τῶν τοιούτων λοιπὸν τὸ
παράδειγμα μιμούμενοι καὶ ἡμεῖς, καθὸ ἀπόγονοι τῶν κορυφαίων ἡ-
ρώων τοῦ κόσμου, ἀπεφασίσαμεν αὐτοπροαιρέτως καὶ ἐπιθυμητῶς
κάμνοντες ὄρκον φοβερὸν ἐπάνω εἰς τὸ παντέφορον, ἀόρατον καὶ ἀδέ-
καστον ὄμμα τοῦ παντοδυνάμου ἡμῶν Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἐδικὴν μας τι-
μὴν, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ὁπόταν κριθῇ ἀρμόδιον καὶ συμ-

φέρων, νὰ ἤθελε χύσωμεν καὶ τὴν ὑστερινὴν βανίδα τοῦ αἵματός μας διὰ τὴν Πίστιν, Πατρίδα καὶ Νόμους, χωρὶς ποτε νὰ ἰδεασθῶμέν τι ἰδιαιτέρον ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐναντίον τῆς κοινῆς ὠφελείας, ὡσὰν ὁποῦ ὁ παρῶν σκοπὸς μας πηγάζει καθ' ὅλα ἀπὸ τὸ πρωτότυπον σύστημα τῶν ὁμοπίστων συναδελφῶν. Εἰς ἓνα τοιοῦτον ἱερὸν καὶ κοινωφελέστατον δεσμὸν θέλει συγκαταλέγωνται, καὶ ὅσοι ἄλλοι γνωρισθῶσιν, ὅτι τρέφουσι τὰ ἴδια φρονήματα φθάνει μόνον νὰ ἦναι ἱκανοί, διὰ νὰ ὀδηγήσουν πολλοὺς, καὶ νὰ ἦναι καὶ ἐν ὑπολήψει διὰ τὴν καλὴν τῶν διαγωγῆν. Οὕτω λοιπὸν κάμνοντες πέντε ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα, ὑπογεγραμμένα μὲ τὰς ἰδίαις μας ὑπογραφάς, λαμβάνομεν ἕκαστος ἀπὸ ἓν, τὸ ὁποῖον θέλει ἔχη ὅλην τὴν πίστιν καὶ ἐνέργειαν ἔμπροσθεν τῆς Πίστεως, τῆς Πατρίδος καὶ τῶν Νόμων.

«Ἐν τῷ ἐδάφει τῆς Ἑλλάδος, τῆ 24 Μαΐου 1820.

«(τόπος διὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀρχιεποῦ τῆς Σερβίας Μήλωσῃ)

• ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ χιλιάρχος βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν

• ΣΑΒΒΑΣ χιλιάρχος ΦΩΚΙΑΝΟΣ βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν.

• Πραπούρτζικ καθολὸν ΓΕΩΡΓΙΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν.

• Μακεδονίτης χιλιάρχος ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΑΡΜΑΚΗΣ βεβαιῶ».

(γ) Ἴδου μεταπεφρασμένη ἡ ἀπάντησις τούτου·

«Εὐγενέστατε ἄρχων καπετὰν Γεωργάκη χαίρετε.

«Ἐκ πολλῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ γράμματός σας πρὸς ἐμὲ, εἶμαι ἀρκούντως πεπεισμένος περὶ τῆς εὐμενοῦς διαθέσεώς σας πρὸς ἅπαν τὸ Σερβικὸν ἔθνος. Διὸ καὶ δὲν λείπω διὰ τῶν δύο γραμμάτων νὰ βεβαιώσω ὑμᾶς καὶ νὰ σᾶς γνωστοποιήσω, ὅτι καὶ ἐγὼ τρέφω πρὸς ὑμᾶς τὴν προσήκουσαν ἀγάπην καὶ καλὴν διάθεσιν, καὶ κατ' οὐδὲν διαχωρίζω ὑμᾶς ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀγαπητῶν συμπατριωτῶν μου. Τὴν παροῦσάν μου ἐπιστολὴν παρακαλῶ νὰ λάβετε ὡς δεῖγμα τῆς ὑπολήψεως καὶ φιλικῆς διαθέσεως πρὸς ὑμᾶς, μεθ' ἧς φιλικῶς σᾶς ἀσπάζομαι. Μένω καὶ εἶμι διὰ παντὸς καλοθελητής σας.

«Ἐν Κραγογιέβιτις

«30 Μαΐου 1820.

ΜΙΛΟΣΧ ΟΒΡΕΝΟΒΙΤΣ

Γενικὸς τῆς Σερβίας Κνέζος.»

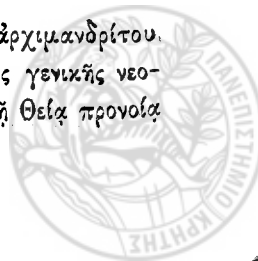
Ὁμοίαν συγχρόνως ἀπέστειλεν ἀπάντησιν καὶ πρὸς τὸν Σάββαν.

(δ) Ἴδου τὸ αὐτόγραφον τούτου.

«Τὴν ποθεινοτάτην μοι Εὐγενεῖαν σας ταπεινῶς προσκυνῶ.

(δ τύπος τοῦ σημείου ἐκείνου, πρὸς δὲν ἔγραφε.)

«Μὲ μεγάλην μου χαρὰν ἤκουσα παρὰ τοῦ ἁγίου ἀρχιμανδρίτου κυρίου Γρηγορίου Δικαίου τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῆς γενικῆς νεο-
 τιστῆσθαις Ἑλληνικῆς Σου σχολῆς, καὶ ἐπεύχομαι τῇ Θεῷ προνοῆ

ν' αξιωθῶ και τὰς καλὰς αὐτῆς προόδους. Ἐγώ, φίλοι, ἐπειδὴ ἐφθασα εἰς τὸν τριάκοντα χρόνον τῆς ἡλικίας μου μετερχόμενος ἐμπόριον, (καθότι τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα εἶναι ἰδιόκτητον τῆς φιλτάτης μοι πατρίδος Ἀμπελάκια,) τῶρα δὲ ἀπότινος καιροῦ εὐρίσκομαι μαζῇ με τὸν Διοικητὴν τῆς Σερβίας, (ὅστις μ' ἔχει διωρισμένον εἰς πολιτικὰς τῆς διοικήσεώς του ἐκδουλεύσεις,) ἔχω μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ φανῶ συνδρομητῆς τούτου τοῦ ἱεροῦ ἔργου. Καὶ δὴ διὰ τῆς Πανοσιότητός του προσφέρω εἰς ἔνδειξιν τῆς προθυμίας μου. Ἐλπίζω δὲ νὰ κάμω συνδρομητὴν εἰς αὐτὸ τὸ θεάρεστον ἔργον καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον, λέγω τὸν ἄνω εἰρημένον Διοικητὴν, ὡς ὠμίλησα μετὰ τοῦ ἀγίου ἀρχιμανδρίτου κυρίου Γρηγορίου. Μένω δὲ με ὅλον τὸ ἀνῆκον σέβας

«1819 αὐγούστου 13 Βουκουρέστι.

Τῆς ποθεινοτάτης μοι Εὐγενείας της ὄλος ὑποκλινέστατος
«(ὁ τύπος τοῦ σημείου αὐτοῦ ὡς ἔταιριστοῦ.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΔΗΣ».

(ε) Ἴδου αἱ διάφοροι ἀπὸ 12 ἰουλίου, 26 Σεπτεμβρίου καὶ 19 ἔκτωβρίου ἀπαντήσεις τοῦ Μιλόσχ πρὸς τὸν Σάββα καὶ Ὀλύμπιον.

«Εὐγενέστατε κύριε Σάββα Πόποβιτς.

«Μετὰ ἐξόχου εὐχαριστήσεως εἶχον τὴν τιμὴν νὰ λάβω τὴν σεβαστὴν μοι ἐπιστολήν σας ἐκ Βουκουρεστίου ἀπὸ 22 τοῦ παρελθόντος ματοῦ, ἐκφράζουσιν τὴν ἰδιάζουσαν ἀφοσίωσίν σας πρὸς τὸ ὑποκείμενόν μου, καὶ ὅτι εἴσθε ἔτοιμος νὰ ὑπερασπισθῆτε τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν μου, ὡς τοῦ κήρυκος καὶ τοῦ προστάτου αὐτῆς, μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματός σας. Ὁ ἐγχειρίσας μοι τὴν ἐπιστολήν ὑμῶν ἀξιωματικὸς μου κύριος Δημήτριος Γεωργίου δὲν ἔλειψε νὰ μοὶ εἰδοποιήσῃ προφορικῶς ἐκ μέρους ὑμῶν περὶ τίνος μελετωμένης ἐπιχειρήσεως, καὶ σὰς εὐχαριστῶ βαθέως, ὅτι, ὡς ἀνὴρ φρόνιμος καὶ ἀνδρείος, με ἐτιμῆσατε με τιμὴν τόσῃ ὑψηλὴν καὶ ἔξοχον. Καὶ ἐγὼ ἐκ μέρους μου δὲν θέλω ἀφήσει νὰ παρέλθῃ οὐδὲ ἡ μικροτέρα περίστασις, χωρὶς νὰ ἐκπληρώσω ἐν πᾶσι τὴν ὑψηλὴν δημολογουμένην θέλησιν τοῦ πανευμενοῦς μοι Γοσουτάρου. Σὰς ἀγαπῶ εὐλικρινῶς καὶ σὰς σέβομαι ἀείποτε μεθ' ὧν αἰσθημάτων μου πρὸς ὑμᾶς ὑποσημειοῦμαι, εὐγενέστατε κύριε, ὁ ταπεινότητος δούλος σας

«Κραγογιέβιτς

ΜΙΛΟΣΧ ΟΒΡΕΝΟΒΙΤΣ

«12 ἰουλίου 1820

Γενικὸς τῆς Σερβίας Κνέζος».

(Μεταπεφρασμένη ἐκ τοῦ Σερβικοῦ.)

«Εὐγενέστατε κύριε Γεώργιε Νικολάου.

«Μετὰ ἐξόχου αἰσθήματος φιλίας ἔλαβον ἐγὼ τὴν ἐπιστολὴν σας, μνηολογούμενην ἐκ Βουκουρεστίου τῆ 22 τοῦ παρελθόντος μαΐου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχετε τὴν καλοσύνην ὑμεῖς, εὐμενέστατε κύριε, νὰ μὲ βεβαιώσητε περὶ τοῦ ἀντικειμένου ἐκείνου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶμαι ὄλως πεπεισμένος· δηλαδὴ περὶ τῆς πίστεώς σας καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς σας πρὸς τὸ ὑποκείμενόν μου, καὶ ὅτι εἴσθε ἔτοιμος νὰ χύσητε μέχρι τῆς τελευταίας ρανίδος τὸ αἷμά σας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν μου διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν θρησκείαν. Σᾶς εὐχαριστῶ βαθύως, εὐμενέστατε κύριε, διὰ τὴν θυσίαν ταύτην, πρὸς τὸν Θεὸν τῆς Ὁρθοδοξίας προσφερομένην, καὶ ἐκ μέρους μου σᾶς βεβαιῶ, ὅτι δὲν φείδομαι τὸ παραμικρὸν, ὅπως ἐκπληρώσω τὴν ὑψηλὴν θέλησιν τοῦ πανευμενοῦς μοι Γοσουτάρου. Ἐκ καρδίας σᾶς ἀγαπῶ καὶ σᾶς ὑπολόηπτομαι ἀείποτε· μεθ' ὧν αἰσθημάτων μου πρὸς ὑμᾶς ὑποσημειοῦμαι, σεβόμενος ὑμᾶς πάντοτε, εὐμενέστατε κύριε.

«Ἐν Κραγογιέβιτι;
«Τῆ 12 ἰουλίου 1820.

ὁ ταπεινότατος δούλος σας
ΜΙΑΟΣΧ ΟΒΡΕΝΟΒΙΤΣ
Γενικὸς τῆς Σερβίας Κνέζος».

(Μεταπεφρασμένη ἐκ τοῦ Σερβικοῦ.)

(Πρὸς τὸν αὐτόν.)

«Τὴν Εὐγενεῖαν τῆς ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι.

«Διὰ τὸ σύντομον τοῦ καιροῦ δύο εὐκαιρίας ἐπαρέτρεξα ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν ἐπισκέψω μὲ γράμματά μου. Πλὴν ἀπὸ χωριστὴν ἀγάπην μου πρὸς τὴν εὐγενεῖαν τῆς, ἕνεκα τῆς κλίσεώς της πρὸς ἐμὲ καὶ τὸ ἔθνος μας, χρέος ἀπαραίτητον ὑπολαμβάνω, ὅπου διὰ ὅποιονδήποτε περίστασιν τῶν νῦν διατρεχόντων ἀναμεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ τῆς Πόρτας ἀποσταλέντος ἀξιωματικοῦ, νὰ μὴν εἰσαφήσω σημειώνοντας καὶ τῆς εὐγενεῖας της. Λέγω οὖν, ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ μεταξὺ τοῦ ἐρχομοῦ του διάφοροι λογοτριβαὶ συνέβησαν, καὶ αἱ ὁποῖαι, δὲν ἀμφιβάλλω, πρὶν τούτου νὰ μὴν σᾶς ἔγιναν γνωσταί· ὥστε ἡ ὑπόθεσις τοῦ γένους ἀκόμη εὐρίσκειται εἰς τὸ σκότος, καὶ καμμία ἀπόφασις παρὰ τῆ ὑψηλῆ Πόρτα ὑπέρ τοι του δὲν ἐκδόθη. Ἀναμένω λοιπὸν εἰς τὸ ἀκόλουθον νὰ ἰδῶ τὴν καλὴν ἐκβασιν, διὰ τὴν ὁποίαν θέλει εἰδοποιηθῆ καὶ ἡ εὐγενεῖα της. Κατὰ τὸ παρὸν ὁμως δὲν παρατρέχω σημειώνοντάς την τὰ ὅσα ἐδῶ ἀπὸ

τοὺς διαβάτας μανθάνομεν : δηλαδή ὅτι ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς τῶν Ἰωαννίνων 6000 βασιλικοῦ στρατοῦ κατεχάλασε διὰ τοῦ ὑπογείου πρὸς δὲ ἄλλοις χθὲς ἀπὸ τὴν Ῥούμελην ἐλθόντες, ὅτι ὁ μὲν Χουρσήτ Πασσᾶς ἐδιωρίσθη εἰς τὴν βούλαν, ὁ δὲ Μπαμπᾶ Πασσᾶς Βαλῆς τῆς Ῥούμελης. Ἄν λοιπὸν αὐτὰ ἀληθεύουν, τότε μᾶς δίδουν νέας ὑποψίας διὰ τὴν μεταβολὴν τῶν νῦν πραγμάτων. Ἐγὼ τὴν τιμῶ ὡς εὐγνώμονα τῆς πατρίδος μου, καὶ ἐλπίζω, ὅτι δὲν θέλει εἰσαφήσητε τὸ παραμικρὸν συντεῖνον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μας εἰδοποιῶντάς με, ὅπως καὶ ἐγὼ διὰ πάντοτε διαμένω

«Κραγοέβιτζ

ΜΙΛΩΣΗΣ ΟΜΠΡΕΝΟΒΙΚ

«26 Σεπτεμβρίου 1820

Πρώτιστος Κνέζος τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους».

«Τῷ εὐγενεστάτῳ Ἀρχοντι Μπήμπαση Σάββα,
τῷ λίαν μοι περιποθήτῳ.

Εἰς Βουκουρέστι.

«Τὴν Εὐγενεῖαν τῆς ἀδελφῶς ἀσπάζομαι.

«Ἡξέυρων τὴν κλίσιν, ὅπου ἔχει πρὸς ἐμὲ καὶ τὸ ἔθνος μας, δὲν παρατρέχω διὰ τῆς παρούσης εὐκαιρίας εἰς ἀπόδειξιν καὶ τῆς ἀπὸ μέρους μου πρὸς τὴν εὐγενεῖαν τῆς ἀγάπης μου νὰ τὴν ἐπισκέψω μὲ τὴν αὐτὴν γραφὴν μου, ἐρωτῶν κατὰ πρῶτον διὰ τὸ αἶσιον τῆς ποθητῆς μοι ὑγείας τῆς, καὶ ἐπομένως νὰ τὴν εἰπῶ, ὅτι τὰ πράγματά μας, μὴ ἔχουσαι καμμίαν πιθανὴν ἔκβασιν ἀκόμη, ἀναμένομεν εἰς τὸ ἀκόλουθον νὰ πληροφορηθοῦμεν τοῦ ἀποβητομένου.

«Οἱ διαβάται, ἀπεράσαντες κατ' αὐτὰς ἀπὸ τὴν ἔσω Τουρκίαν, μᾶς εἶπον, ὅτι ὁ Τεπετελιῆ Ἄλῃ Πασσᾶς δι' ἐνὸς ὑπογείου κατεστράφησαν 6000 ἐκ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ κατ' ἄλλους, διὰ τὸν νῦν ἐν Μωρέᾳ εὐρισκόμενον Χουρσήτ Πασσᾶ, ὅτι διωρίσθη εἰς τὴν βούλαν, ὁ δὲ Μπαμπᾶ Πασσᾶς Ῥούμελη Βαλεσῆς. Ἐγὼ τιμῶ τὴν εὐγενεῖαν τῆς ὡς εὐγνώμονα τῆς πατρίδος μου, καὶ ἐλπίζω, ὅτι, εἰς τὰ ὅσα ἤθελον τύχωσι περὶ αὐτῆς, δὲν θέλει εἰσαφήσητε τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τοῦ νὰ με εἰδοποιήσετε» καθὸ καὶ ἐγὼ διὰ πάντοτε εἶμαι

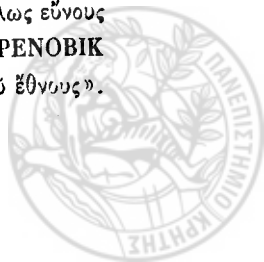
«Ἐν Κραγοέβιτσι

ὁ ὑμέτερος ὅλως εὐνοῦς

«26 Σεπτεμβρίου 1820.

ΜΗΛΩΣΗΣ ΟΜΠΡΕΝΟΒΙΚ

Πρώτιστος Κνέζος τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους».

(Πρὸς τὸν αὐτόν.)

«Εὐγενέστατε καὶ πολυαγαπητέ μοι Ἄρχων Σάββα, χαίρετε.

«Καὶ ἐγὼ μετὰ ἐξαιρέτου εὐχαριστήσεως ἔλαβον τὴν σεβαστὴν ἐπιστολὴν τῆς εὐγενείας σας. Αὕτη καὶ πάλιν μὲ ἐβεβαίωσεν, εὐμενέστατέ μοι κύριε, περὶ τοῦ ζήλου, ὃν ἔχετε διὰ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐμερίαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων εἴσθε ἔτοιμος νὰ θυσιάσετε καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ὑμῶν. Διὸ σὰς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν ἐξαιρέτον εὐγνωμοσύνην μου, καὶ νὰ εἴσθε βέβαιος περὶ τῆς φιλικῆς πρὸς ὑμᾶς ἀγάπης μου καὶ τιμῆς. Σὰς εὐχαριστῶ ἐπίσης δι' ὅσας μὲ δίδετε εἰδήσεις περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου. Αὐτὰς παρακαλῶ νὰ μοὶ διαβιβάζετε καὶ τοῦ λοιποῦ διὰ πιστοῦ ἀνθρώπου.

«Ἡ εἰδήσις, ὅτι ἡ Ἵψηλὴ Πύλη ἐμήνυσεν εἰς τὴν νέαν πεμφθεῖσαν ἐπιτροπὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξ ὀκτῶ συγκειμένην προσώπων, ὅτι αἱ προτάσεις αὐτῆς θέλουσι τελειώσει, δὲν ἐπραγματοποιήθη, καίτοι πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμητὴ οὔσα.

«Μένω μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας, εὐμενέστατέ μοι κύριε,

«Κραγογιέβιτς

19 ὀκτωβρίου 1820.

ὁ ταπεινότατος δοῦλός σας

ΜΙΛΟΣΧ ΟΒΡΕΝΟΒΙΤΣ,

Γενικὸς τῆς Σερβίας Κνέζος».

(Μεταπεφρασμένη ἐκ τοῦ Σερβικοῦ.)

ΣΕΛΙΣ 93.

(α) Ἴδου ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιστολὴ τοῦ Ὀλυμπίου πρὸς τὸν Ἵψηλάντην.

«Σεβαστέ μοι Ἐκλαμπρότατε.

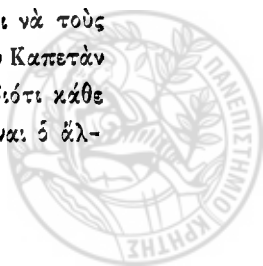
«Μὲ ἄκραν μου χαρὰν τῆς ψυχῆς ὑπεδέχθην τὸ ἀπὸ τῆς 27 τοῦ παρελθόντος ἔκλαμπρον σεβαστόν μοι γράμμα σας, σταλθέν μοι διὰ τοῦ ἐν Ἰασίῳ ἀδελφοῦ Γ. Λασσάνη, ἐκ τοῦ ὁποίου γράμματός ἐγνων καλῶς τὴν ὄσσην ὑπόληψιν ἔχει εἰς τὸ εὐτελεῖς ὑποκείμενόν μου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ καυχῶμαι. Ἐκλαμπρότατε, εἶδα εἰς τὸ προπερασμένον γράμμα σας νὰ μὲ λέγετε, ὅτι εἰς ἕξ ἑβδομάδας νὰ ἐτοιμασθῶ. Αἰσπὸν κατὰ τὴν προσταγὴν σας ἐτοιμάσθηκα, μὲ ὄσσην δύναμιν ὁ Θεὸς μὲ ἐχάρισε. Εἰς τὸ μεταξὺ δὲ ἐκείνο ὁποῦ ἐπρόσμενα τὴν προσταγὴν σας, μὲ ἀκολούθησεν ἡ κατωτέρω ὑπόθεσις τῆς Σερβίας. Ἐνῶ εἶχον στείλει γράμμα πρὸς τὸν Ἠγεμῶν τῆς Σερβίας συνωδευμένο μὲ ἄλλα γράμματα τοῦ Διποτάτου τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐνῶ εἶχα λάβει σήγουρην πληροφορίαν, ὅτι ἐπάησαν ἀσφαλῶς, καὶ ἐνῶ ὁ-

πού τὴν ὑπόθεσιν τὴν ἤξευραν μόνον τρεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἐγὼ τέσσαρες, παρ' ἐλπίδα ἔμαθον, ὅτι ἐκοινολογοῦνται εἰς πάντας τοὺς καφρηνέδες, ὅτι τάχατες τὰ γράμματα ἐπίαστηκαν εἰς τὸ Ἀντῆ-καλὲ, καὶ ἔγραψον, ὅτι ἐγὼ νὰ τοῦ εἶμαι βοηθὸς μὲ πέντε χιλιάδες. Τοῦτο μανθάνοντάς το ὁ δούλος σας ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλον, μὲ λόγον διὰ νὰ μὲ ξιππάσουν, εἰς τοῦτο πολλὰ ἐσυγχίστηκα, ἐπειδὴ καὶ ἐγνώρισα, ὅτι ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ ἀναμεταξὺ μας, καὶ σχεδὸν ἐγέμισε καὶ ἡ Κούρτη, καὶ ὁ δούλος σας εἶχεν ἀπεφασίσει νὰ τὸ βροτῆξω, καὶ ὅπου ἤθελε τὸ βγάλει ὁ ἅγιος Θεός. Πλὴν τὸ παρέδρεψα καὶ ἀκολουθῶ τὴν προσταγὴν σου, καὶ εἶμαι κάθε στιγμὴ πάντα ἔτοιμος.

«Αὐθέντα, πάλιν σὰς λέγω, ὅτι, ἂν κανένα παρόμοιον ἤθελεν ἐβγεῖ πάλιν ἀπὸ ἀναμεταξὺ μας, ἢ ἀπὸ ἄλλο κανένα μέρος, βιάζομαι διὰ νὰ μὴ προσμένω τὴν προσταγὴν σας, καὶ ἔστω εἰς εἰδησίᾳ σας. Αὐθέντα, λέγω καὶ ὁ δούλος σας τὴν γνώμην μου. Τὸ πρᾶγμα παραπολὺ ὠρίματε, καθὼς μανθάνομεν, τόσον εἰς τὴν Τουρκίαν, ὅσον καὶ ἐδῶ· καὶ ὅτι, ἐὰν δὲν κινήθῃ τὸ πρᾶγμα ἕως τὴν ἄνοιξιν, ἡμποροῦν διὰ νὰ χαθοῦν πολλοὶ ἄξιοι ἄνθρωποι, καθὼς καὶ ἐχάθησαν τόσοι ἥρωες, ὅπου ἄξιζεν ὁ καθείς ἀπὸ ἕνα κάστρο. Μάλιστα μᾶς συμφέρει νὰ τὸ βιάσωμεν, ἕως ὅτου ζῆ καὶ ὁ Ἄλῃ Πασσᾶς· καὶ πάλιν, ὅπως ἡ Ἐκλαμπρότης σας τὸ κρίνετε. Ὁ δούλος σας ὁμοῦ εἶμαι ἔτοιμος εἰς κάθε στιγμὴ.

«Αὐθέντα, ἰδοὺ ὅπου σοῦ στέλνω τὰ γράμματα τοῦ Ἡγεμόνος τῶν Σερβῶν, διὰ νὰ πληροφορηθῆς ἐξ αὐτῶν. Ἀληθινὰ ἐχθρὸς μου ἦτον πρῶτα· ὁμοῦς τί νὰ κάμω! Ὁ Μαῦρος (ὁ Καρᾶ-Γιῶργης) ἐχάθη· ἄρα χρειάζεται πάλιν νὰ ἐνεργήσωμεν, διὰ νὰ ἐμβῆ εἰς πρᾶξιν (ἡ κίνησις τῆς Σερβίας), καὶ οὕτω ἀκολουθοῦμεν, διότι εἰς τὴν ὑπόθεσιν μας χρειάζονται πολλὰι συμμαχία ἀπὸ κάθε ἔθνος. Οὐ μόνον ἔχομεν χρειαν ἀπὸ κάθε ἔθνος, ὅπου εἶναι βαπτισμένοι, ἀλλὰ σχεδὸν, ἂν ἦτον δυνατὸν, καὶ Τοῦρκοι νὰ ἔμπαιναν νὰ ὁμογνωμήσουν, καὶ αὐτὸ καλὸν ἦτον, ἕως ὅτου νὰ γκρεμισθῇ τὸ θηρίον· καὶ, ἀφ' οὗ γκρεμισθῇ τὸ θηρίον, τότε τὰ βάνετε εἰς πρᾶξιν καὶ τὰ διορθόνετε, καθὼς ἀγαπάτε.

«Διὰ τοὺς τρεῖς Σέρβους, ὅπου σὰς εἶχα προγράψει, διὰ τὸν Τζήντζερ, Γιάγκον καὶ Μέλκον καὶ Μπλάντενον, εἶναι ἀναγκαῖοι νὰ τοὺς στείλῃς, καὶ μὴν ἀλησημονάτε, παρακαλοῦμεν. Καὶ διὰ τὸν Καπετὰν Ἰωάννην Φαρμάκην παρακαλοῦμεν νὰ μὴ μᾶς ξεχωρίσῃς, διότι κάθε πρῶτη ἀρχὴ εἶναι δυσκολία· διότι, ἂν ἀποθάνῃ ὁ εἰς, νὰ ἦναι ὁ ἄλ-

λος. Μόνον τὴν εὐχὴν σου καὶ τὴν ἀδείαν σου θέλομεν· καὶ, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ ἠμπορέσης νὰ μᾶς στείλῃς τίποτας διὰ φισέκια καὶ λιθάρια τοῦ τουφεκιοῦ, καλὸ· εἶδεμὴ, πάλιν τὴν εὐχὴν σου, καὶ ὁ Θεὸς καλῶς.

«Ταῦτα χωρὶς νεώτερον, καὶ μένω μὲ ὕλον τὸ ἀνῆκον σέβας
«Βουκουρέστι: 1821 Ἰανουαρίου 9.

«ὁ ταπεινὸς δοῦλός σας
ΓΕΩΡΓΙΑΚΗΣ ΝΚ. ΟΛΥΜΠΙΟΣ».

Περὶ τῶν μεταξὺ Ὀλυμπίου καὶ Σάββα διατρεχόντων ὡς πρὸς τὴν διαδοθεῖσαν αἰ-
φνης μυστηριώδη ἐνέργειαν περὶ τῆς Σερβίας, καθαρώτερον ἔγραψε συγχρόνως ὁ
Ἰωάννης Φαρμάκης, ὡς ἀκολούθως, ἀποκλιῶν, καίτοι ἀνωνύμως, πρὸς τὸν τὸν Σάββαν.
(Ἀυτόγραφον Ι. Φαρμάκη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ἰψηλάντην.)

«Σεβαστέ μοι Ἐκλαμπρότατε.

Μὲ ἄκραν χαρὰν τῆς ψυχῆς μου ὑπεδέχθητι τὸ ἀπὸ τὰς 27 τοῦ πα-
ρελθόντος ἔκλαμπρον σεβαστόν μοι γράμμα σας, σταλήν μοι διὰ τοῦ
ἀδελφοῦ Γ. Λατσάνη, ἐκ τοῦ ὁποῖου γράμματος ἔγνων καλῶς, τὴν ὄ-
σσην ὑπόληψιν ἔχει εἰς τὸ εὐτελεῖς ὑποκείμενόν μου, εἰς τὸ ὅποιον καὶ
καυχῶμεν.

Ἐκλαμπρότατε, ἴδα εἰς τὸ προαπεραζόμενον γράμμα σας νὰ μὲ λέ-
γετε, ὅτι ἐπροσάξατε τὸν κύριον Λατσάνη, διὰ νὰ μοῦ δώσῃ μετρητὰ,
καὶ νὰ μισέσω ἀμέσως διὰ τὸ κάτω μέρος, νὰ προετοιμαστῶ διὰ ἕξην
εἰσοδομάδας. Κατὰ τὴν προσταγὴν σου λοιπὸν, δίδοντάς μοι τὸ γράμ-
μα, μοῦ εἶπεν, ὅτι τοῦ ἐγράφετε, πλὴν τὰ μετρητὰ εἰνὶ ἐλλειπεῖς·
λέγει πλὴν, ἔχε ὑπομονή, καὶ διὰ δευτέρως προσταγῆς σὲ λέγω, ὅτι
θὰ τοῦ γράψω· μοῦ λέγει λοιπὸν, καλῶ. Αὐθέντα, ἴδα νὰ λέγης τὸν δοῦ-
λόν σου, διὰ νὰ μὴν ἀπελπιστῶ. Μὴ γένοιτο! Θεέ μου, ὁ δοῦλός σας
δὲν ἀπελπίζομεν ἕως τώρα, καὶ τώρα ὅπου ὁ Θεὸς ἐβδόκησε καὶ σᾶς
ἐφώτισε μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τὸ κοινὸ καλὸν τοῦ δυστυχοῦ ἔθ-
νος, ὁ δοῦλός σας τὴν ἐλπίδα πρώτον εἰς τὸν ἅγιον Θεόν, καὶ δέφε-
ρον εἰς τοῦ μεγαλειοτάτου Ἁνακτος ὑπερασπιστοῦ καὶ τῆς Ἐκλαμ-
πρότητός σου. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς στερεόνη! Ἡμεῖς οἱ δοῦλοί σας ἀνδρα-
ζόμεθα, χωρὶς νὰ δειλιάσῃ πώποτες ἡ ψυχὴ μας, καὶ εἴμεθα ἔτοιμοι
πάντα εἰς τὰς προσταγὰς σας μὲ τὴν ὑστερινὴν βραδίαν τοῦ αἵματός
μας. Πολλὰ καλὰ τὸ γνωρίζομε, ὅτι εἴμεστε ἀγράμματοι· πλὴν μᾶς
παρηγορεῖτε, διότι τὰ παθήματά μας ἔγιναν μαθήματα, καὶ δὲν πι-

στεβόμεθα οὔτε τοὺς γραμματικούς μας, ἐπειδὴ πρῶτον παράδειγμα ἔχομεν τὸν Ἰησοῦν μας Χριστὸν, ὅπου Θεὸς ὢν καὶ ἀπὸ δώδεκα μαθητᾶς ὅπου εἶχεν, ὁ εἰς τὸν ἐπρόδοσε ἄλλον. ἑμεῖς ὅπου εἴμεθα ἄνθρωποι, καὶ οἱ προδότες δὲν ἔλειψάν ποτε, ἐν ᾧ ὁ δούλος σας ὅταν ἐμίσησα ἀπὸ τὴν Μόσχαν καὶ ἕως τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οἱ συναδενφοὶ τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου πρὸ ἐμοῦ ἐπρόλαβαν καὶ ἐπρόδοσαν, καὶ ἔχασαμεν τόσαις σημαντικαῖς φαμίλιας, καὶ σχεδὸν δικόσιοι πενήντα ἥρωες ἔληφθη αἰχμάλωτον καὶ τοῦ δούλου σας τὸ ὀσπῆτι μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ βίον καὶ κινήτων καὶ ἀκίνητων, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὅπου ἀπέθαναν, ἐκτὸς τὴν γυναῖκά μου ὅπου τὴν εἶχω εἰς τὰ Σέρβας καὶ ἐγλύτωσε, καθὼς εὐρίσκεται ἕως τὴν σήμερον ἐκεῖ εἰς τὰ Σέρβας. Καὶ προχθὲς τῆς ἀπεραζόμεναις μᾶς ἔτυχεν ἄλλα κάζο μὲ τὸν ἀδελφόν μου Γεωργάκην ἐν ᾧ μίαν ὑπόθεσιν μὲ τοὺς Σέρβους τὴν ἠξέυραμε μόνον ἢ τέσσαρες, ἢ ὅποια εἶχαμεν τελείαν πληροφορίαν, ὅτι ἐπείε ἀσφαλῶς, μάλιστα συνωδευμένη μὲ ἐτέρα τοῦ διποτάτου των, καὶ ἔξαφνα, διὰ τὰ μᾶς ξεπάσουν, ἐγέμισαν οἱ καφγιανέδες, ὡς καθὼς σᾶς γράφει, καὶ αὐτὰ εἶναι ὅπου μᾶς πειράζου. Μὴ γένωιτο, Θεέ μου, δὲν εἴμαστε κατηγορηταὶ τοῦ γένους, οὔτε ἐν γένει κατηγοροῦμεν, ἀλλὰ μόνον λέμε, ὁ Θεὸς τὰ τοὺς φωτίζη εἰς τὸ καλὸν καὶ τὰ παύσουν τὰ πάθη, ἢ φιλονεικίας, ὡς καθὼς καὶ ὁ ἀδελφός μου Γεωργάκης μὲ τὸν Μαῦρον (Καραγιώργην), ὅπου οἱ προδότες τὸν ἔχασαν, καὶ μόλις ἐγλύτωσαν ὁ Γεωργάκης μὲ τόσα καὶ τόσα κίνδυνα. Αὐτὰ τὰ παθήματα, ὅπου ἔχομεν πάθη, εἶναι ἀπερίγραπτα καὶ μᾶς ἔγιναν μαθήματα. Λοιπὸν, παρακαλοῦμεν, ὑπόφερε τὰ ἀμαθὲς γράμματά μας, διότι, ἐν ὅσῳ δὲν πάρομεν τὸ δοξαπατρί τοῦ Μιχαήλ Ἀρχαγγέλου εἰς τὰς χεῖράς μας, δὲν πιστέβομεν κανέναν. Τότε θέλομεν βάλει τὰ σοῦ γράφωμεν μὲ τοὺς προκομμένους γραμματικούς, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ ἔκλαμπρον. Σεβαστέ μας, ἔχεις τὰ λαγαρίσις τὴν ἀνθρωπότητα, ὡσάν ὁ χρυσοχὸς τὸ ἀσῆμι εἰς τὸ χονευτῆρι, διότι ὁ πραγματεφτῆς ἠξέβρει τὰ τῆς πραγματείας, ὁ γραμματικὸς τὰ τῶν γραμμάτων, καὶ ὁ πολεμάρχος τὴν πολεμικὴν. Ἐνας φιλόσοφος εἶπεν ποτε, τὴν ὑπόθεσιν, ὅπου ἔχει ὁ ἄνθρωπος σήμερον, τὰ μὴν τὰ ἀφήση διὰ ἄβριον. Οὕτως μένω χωρὶς νεώτερον.

Ὁ εὐτελής δούλος σας

Μ.π. Κ. ΙΩ. ΦΑΡΜΑΚΗΣ.

(6) Ἰδού ἢ ἐπιτόγραφο, αὕτη ἐπιστολὴ τοῦ 1866.

«Τὴν Ἐκλαμπρότητα τῆς ταπεινῶς προσκυνῶ.

«Ἐλαβα τὴν προσταγή τῆς καὶ ἐκατάλαβα καὶ τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Σᾶς λέγω ὁμως, ὅτι τὸ νὰ ἐτοιμασθῶμεν μόνον ἐμεῖς τὸ κατὰ δυνάμιν μας, ἀμφιβολία νὰ μὴν ἔχετε. Ὅμως τὸ τί ἐλπίδες ἠμπορεῖτε νὰ ἔχετε μόνον ἀπὸ τὴν δυνάμιν μας, νὰ βεβαιωθῆτε ἀπὸ τὸν Γεώργιον Λεβέντην, ὁποῦ ἔρχεται αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἐλπίζω ὅτι δὲν σᾶς λέγει ψεύματα. Αὐτὸς ἔχει ζυγισμένα ὀλονῶν τὰ φρονήματα καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸ τί ἠμπορεῖ ὁ καθείς νὰ πράξῃ ἔγνωρσε καὶ τὰ γαιτονικά τὰ μέρη, τὸ τί σημαίνουν ἔσκεφθήκαμεν καὶ τοὺς τρόπους, καὶ ἐκάμαμεν καὶ ἀρχὴν τοῦ ὀργανισμοῦ. Οἱ Σέρβοι ἔστειλαν τεποτατζιὸν 6 ἐγκρίτους 3' τὴν πόλιν, καὶ, ἕως ὁποῦ δὲν δώσουν κανένα τέλος, δὲν κινουῦνται. Ἄν εἶχα δυνάμιν ἐγὼ, ἴσως ἤθελα ἕως τώρα τὰ τοῦ πλάνου μου σχεδὸν τὰ μιὰ ἤθελα ἐνεργῆσαι. Σᾶς εἶπα καὶ σᾶς λέγω, ὅτι γνωρίζω προσωπικῶς καὶ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἐκείνους ὁποῦ ἔχομεν νὰ κάμωμεν, καὶ ὄχι κατὰ φαντασία. Σᾶς συμβουλεύω καὶ τολμῶ νὰ προβάλλω τὸ νὰ κάμετε ἀκόμα μίαν ἀποστολὴν ἐκστρατεία ἀπὸ κοσμικούς καὶ καλογέρους, 2 ἀπὸ Μεσέμβρια ἕως εἰς Στράντζα τὴν ἄκρια τῆς Μαύρης Θαλάσσης· 2 ἀπὸ Σιλίμνο, Κινζανλίκι, Φιλιππόπολιν, Σόφρια, Σαμμακοβί, Τούππιτσα· 2 3' τὴν Πόσνα· 4 3' τὸν Δεσπότην τῶν Μοντενεγρίνων· 2 3' τὴν Σκότρα καὶ τοὺς Λατίνους, νὰ ἔχωσι καὶ φλωρία μαζὴ τους, ἐπεὶδὴ ἐκεῖνοι ἀγοράζονται καὶ εἶναι δυνατώτεροι ἀπὸ Μωρέα· 2 εἰς Κάσοβα, Γιάκοβα, Πρίστινα καὶ Πίστρα καὶ τὰ τριγυρινά, καὶ ἕναν ἀφεύκτως εἰς Σαλονίκην καὶ τὰ τριγύρου. Αὐτὴν τὴν ἐκστρατείαν τὴν βάνετε εἰς καλὴν πράξιν μαζὴ μὲ τὸν Αὐθέντη. Εἰς ὅσα μέρη γνωρίζει τὸ Ὑψὸς τοῦ σημαντικὰ ὑποκείμενα, ἃς βεκουμαντάρη· καὶ ὅσα δὲν γνωρίζετε, νὰ μοῦ στέλνετε τοὺς ἀποστόλους νὰ τοὺς βεκουμαντάρω ἐγὼ, καὶ νὰ τοὺς μάθω τοὺς τρόπους. Ὑστερὶς ἀπὸ αὐτὴν τὴν κίνησιν νὰ κινηθῆτε καὶ νὰ κινήσετε τὸ πᾶν. Καὶ ἂν κυτάξῃς τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἀρχὴν ὁποῦ εἶναι, ὄντας βρωμέσῃ τὸ μπαροῦτι, μήτε τὸ ὄγδοο μερίδιο μὴν τὸ δέχεσαι σίγουρο· οἱ περισσότεροι εἶναι φαμελίται καὶ πραγματευθαὶ φιλάστενοι, γεμάτοι ἀπὸ προφάσεις 3' τὴν φωνὴν ἐκείνην. Αὐθέντη μου, μὴν ἀκούῃς σοφίσματα. Μὰ τὸν Θεὸν, ἐξέταξα τὰ περισσότερα μέρη τὰ ἀντικρινά, καὶ εἶναι, ὡς καθὼς σᾶς τὰ παραστήνω. Ἐὰν σᾶς φαίνονται τώρα περιττά, αὐριο ὁμως θὰ τὰ γυρεύετε καὶ δύσκολα θὰ τὰ βρῆτε. Καὶ ὅσο διὰ τὴν Κἀπροβα καὶ Καζάνι, αὐτὸ τὸ βάρος νὰ τὸ φορτώσετε 3'

τὸν Γεώργιον καὶ εἰς ἐμένα, ὑποχρεώνοντάς τον νὰ βοηθήσῃ μὲ φιλοτιμίαν καὶ χωρὶς ἄργητα. Καὶ, ὅσοι ἀπόστολοι ἤθελε στείλει ἀπὸ Σαλονίκη, Περάτι καὶ ἐδῶ, νὰ ἀνταμωθοῦν πρῶτα μαζὶ μου, διὰ νὰ τοὺς δείχνω τοὺς τρόπους. Ἀθήσετε καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Μίλων τὴν ὑστερινήν. Ἔχω κατὰ τὸ παρὸν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μου 4 ἀποστόλους ἀντίκρυ, καὶ, ὅ,τι πράζουσιν, θέλω σὰς γράψει. Ὅσον ἠμπορεῖς ὁμῶς, τὸν Γεώργιον νὰ τὸν ἐνθουσιάσῃς. Καὶ αὐτὸν τὸν ἐδῶ, νὰ θέλῃ, τὸν θυσιάζει. Τὴν Βλαχίαν τὴν ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἂν θέλῃ νὰ μᾶς τὴν συμμαχήσῃ ἢ μὲ τὸ πουργὶ ἢ μὲ τὰ ἔργα. Ἐσο βέβαιος, ὅτι τοῦ ἐδῶ Τοπάρχῃ τὰ γένηται εἶναι εἰς τὸ χέρι του. Σὰς εἰδοποιῶ πρὸς βέγουλά σας. Νὰ μὲ στείλετε καὶ ἓν γράμμα πρὸς τὸν Μίλων, νὰ τοῦ γράφετε οὕτως, ὅτι «νὰ δώσετε πίστιν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ σὰς γράφει ὁ «Σάββας καὶ ὁ Μουστακῶφ Δημήτρης ἄνθρωπός του, καὶ ὑπογράφετε «εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ σὰς προσκαλοῦν», διὰ νὰ τοῦ πάρωμεν τὸν ὄρκον ἐγγράφως, καὶ μὴ ἔχετε καμμίαν ὑποψίαν, διὰ νὰ προδώσῃ.

«Πέη μου, νὰ μὲ συγχωρήσῃς τὸν καιρὸν, ὁποῦ ἤθελα νὰ μάθω γράμματα καὶ γράψιμο, ἐβρέθη καθάλα ς' τὰ βουνα καὶ ς' τοὺς κάπους.

Μένω μὲ τὸ ἀνήκον ταπεινότατον καὶ δουρικὸν σέβας
«1824 Ἰουναρίου 9, Πουκουρέστι. ΣΑΒΒΑΣ ΠΙΝΠΑΣΗΣ».

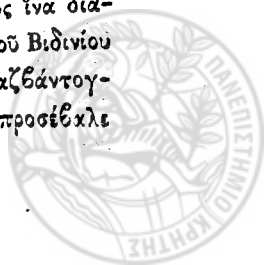
ΣΕΛΙΣ 94.

(α) Ἴδου ἡ ὅλη μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης βιογραφία τοῦ Σάββα, γεγραμμένη καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ ἰδίου. Εὐρέομεν αὐτὴν ἐν τῷ Ἀπτερωτικῷ τούτου γράμματι, χρονολογούμενῃ «τῇ 16 νοεμβρίου 1819 ἐν Βουκουρεστίῳ». Μεταφέρομεν δι' ἐνταῦθα διορθοῦντες μόνον τὴν φράσιν καὶ ἀπορρίπτοντες περιττὰ πολλὰ, ὡς μὴ εὐσιώδη.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΑΒΒΑ ΦΩΚΙΑΝΟΥ.

Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Πάτμου τῷ 1796 εἰς τὸ Βουκουρέστιον, εἰσῆλθε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἡγεμονεύσαντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Μουρούζου.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ περιώνυμος δερβέγγης (ἀνάρτης) τοῦ Βιδινίου Παζβάντογλου ἐθριάμβευε, μεταβαίνων ἔτι καὶ καταπατῶν τὰ χωρία τῆς Βλαχίας. Ἐνεκα τούτου διωρίσθη τότε παρὰ τοῦ Σουλτάνου ὁ Ἰβραὴλ ἐπὶ κεφαλῆς σώματός τινος, ἐπιτετραμμένος ἵνα διατηρῇ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ὁρίων τοῦ Ἰστρου πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βιδινίου ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἀνταρτῶν· ἐντεῦθεν ἐρεθισθεὶς ὁ Παζβάντογλος ἀπέστειλε τὸν κεχαγιάν αὐτοῦ Καρὰ-Μουσταφᾶν, καὶ προσέβηκε

τὴν Κραϊώβαν, κυριεύσας τὸ ἡμισυ ταύτης. Τοῦτο μαθὼν ὁ ἡγεμὼν Μουρούζης, ἀνταπέστειλε τὸν Σάββαν μετὰ διακοσίων πρὸς βοήθειαν τοῦ ἐπιτετραμμένου Ἰβραήλ· οὗτος δὲ φθάσας ἐξετέλεσε τὸ καθήκον αὐτοῦ, ἀποβαλὼν τὸν Καρᾶ-Μουσταφᾶν πέραν τοῦ Ἰστρου.

Συγχρόνως ὁ Βελιγρᾶδ βαλλησῆς Σινεκτοῆ Μουσταφᾶς, παρεσκευασμένος πρὸς ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Φετισλάμ, ὡς κρατουμένου παρὰ τοῦ Παζβάντογλου, ἐζήτησε συνδρομὴν στρατιωτικὴν καὶ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Μουρούζου, διορίσαντος παρευθὺς τὸν Σάββαν μετὰ πεντακοσίων. Φθάσας οὗτος εἰς τὸ Τσερνέτσιον, ἀνταπεκρίθη μετὰ τοῦ Βελιγρᾶδ βαλλησῆ, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τῶν στρατευμάτων τούτου, διαπορθευθέντων ἐν μιᾷ νυκτὶ, ἐκυρίευσεν τὸ Φετισλάμ.

Ἐν τῷ διαστήματι αὐτῷ, πεσόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Μουρούζου, ἦλθεν εἰς Βουκουρέστιον ἡγεμὼν ὁ Μιχαὴλ Σούτσος, καὶ οὗτος ἀμέσως διέταξε τὸν Σάββαν, ἵνα κινηθῆ ἑναντίον τοῦ Νεγοτινίου ἐπὶ κεφαλῆς ἤδη χιλίων πεντακοσίων, ἐξ ὧν οἱ μὲν χίλιοι Τοῦρκοι, οἱ δὲ πεντακόσιοι Ἕλληνες ἦσαν. Καὶ τότε ὁ Σάββας, προβαίνων ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ἐπολέμησε τοὺς ἐν αὐτοῖς συμπασάδας τοῦ Παζβάντογλου, ἕωσού ἐκλείσεν ἅπαντας ἐντὸς τοῦ Νεγοτινίου, πολιορκήσας τοῦτο διὰ χαρακωμάτων καὶ τηλεβόλων. Πρὸς βοήθειαν αὐτῶν ἔπεμψε τότε ὁ Παζβάντογλος ἱκανὸν σῶμα, ὅπερ ὁ Σάββας προέλαθεν ἐρχόμενον καὶ αἰφνιδίως προσβαλὼν ἐκ πλαγίου ἠνάγκασεν, ἵνα διέλθῃ τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ μέρος, ὀνομαζόμενον Τίμοκ, ὅπου ὑπερασπίζετο ἐκ τῶν ἐν τῇ Πράγκοβα προμαχώνων. Τὸ σῶμα αὐτὸ ὄρμησεν καὶ πάλιν μετὰ τετραημερίαν, ἀπέτυχε στρέψαν εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ πλείονος φθορᾶς. Τοῦτε δὲ βλέποντες οἱ πολιορκούμενοι ἐν τῷ Νεγοτινίῳ, παρεδόθησαν ὑπὸ ὄρους.

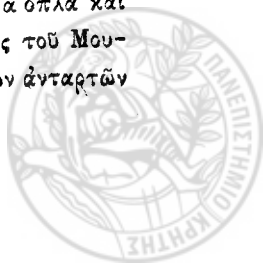
Ἐκ τῆς περιστάσεως αὐτῆς ἀγανακτήσας ὁ Παζβάντογλος ἔτι μᾶλλον, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Σάββα τὸν Μανὰβ Ἰβραχῆμ. καὶ τὸν Χουσαῖν Σαλῆ μετὰ δισχιλίων καὶ πεντακοσίων· οὗτοι δὲ διελθόντες ἐκ τοῦ Καλαφατίου, ἐκτύπησαν τὴν Βλαχίαν, ἐξουσιάζοντος τοῦ Σάββα τὸ Νεγοτινίον καὶ ὄλην τὴν Κραϊίαν.

Φυγόντος τότε εἰς τὴν Αὐστρίαν τοῦ ἡγεμόνος Μιχαὴλ Σούτσου, ὁ Σάββας φέρων τετρακοσίους μόνους, ἀλλὰ τοὺς ἐκλεκτοτέρους, μετέβη εἰς τὴν Ρούμελην, τσθεὶς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Τερσενίκογλου. Τότε αὐτὸς καὶ ὁ Μπεχλιβάν πασσαῖς ἀποσταλέντες εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τουρνόβου, ἐκτύπησαν τὸν ἀντάρτην Μανὰβ Ἰβραχῆμ. καὶ ἀπέβαλον

ἐκείθεν. Κατόπι δὲ διορισθέντες κατὰ τοῦ ἐπίσης ἀντάρτου Γκισοῦρ Χασάν, ἐξουσιάζοντες τὸ Γενί-παζάρ πρὸς τὸ μέρος τῆς Σούμλας, κατεδίωξαν καὶ ἀπεμαύρουν ἐκείθεν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡγεμονεύσας καὶ πάλιν ἐν τῇ Μολδαυίᾳ ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης, ἔλαβε παρ' αὐτῶ τὸν Σάββαν, διερχόμενος τὸ Γενί-παζάρ, καὶ διώρισεν αὐτὸν δελημπασην ἐν τῇ ἡγεμονικῇ φρουρᾷ. Ὁ Σάββας τότε ἐξησφάλισεν ἀπὸ τῶν κακούργων τὴν χώραν, κατὰ πολὺ εὐχαριστήσας αὐτῇ τε καὶ τῷ ἡγεμόνι. Πεσόντα δὲ ἐκ δευτέρου τὸν Μουρούζην, συνώδευσεν ἀσφαλῆ μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπιστρέφων εὔρε κατὰ τὸ Κερναμπάτιον τὸν Κιοσὲ Ἀχμέτ ἐφφένδην, κεχαγιάν τοῦ Μουσταφᾶ Βαϊρακτάρ, πολεμοῦντα τὸν Ὀνταζόογλου ἐν τῷ Ἄϊδον. Ἐκεῖ μισθωθείς συνεπολέμησε τοῦτον, ἀποχωρήσαντα τέλος ἐξ ἀνάγκης. Διευθυνθεὶς δὲ πρὸς τὴν Σούμλαν, εὔρε τὸν Χατσῆ Βεκῆρ πασσάν πολεμοῦντα καὶ πάλιν τὸ Γενί-παζάρ, ὅπου ὑπῆρχεν ἐπανελθὼν ὁ αὐτὸς Γκισοῦρ Χασάν, προσκεκλημένος παρὰ τῶν ἐνοπίων. Οὕτω πολεμηθεὶς ἰσχυρότερον καὶ στρατηγικώτερον παρὰ τε τοῦ Σάββα καὶ τοῦ Χατσῆ Βεκῆρ πασσά, ὁ Γκισοῦρ Χασάν ὑπερεώθη, ἵνα ἐξέλθῃ ἐκείθεν καὶ αὐθις διὰ συνθήκης. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ πληγωθεὶς, ἔμεινεν ἐν τῇ Σούμλᾳ πρὸς ἴασις ὁ Σάββας. Γενόμενος δὲ καὶ τρίτον ἡγεμὼν Μολδαυίας ὁ Ἀλέξανδρος Μουρούζης, παρέλαβεν ἐπίσης αὐτὸν ὑπὸ τὸ ἴδιον ἀξίωμα τοῦ δελημπαση. Ὑπῆρξεν ὁμοῦς οὐδὲ ἐφήμερος τότε ἡ ἡγεμονία τοῦ Μουρούζου· διότι, μόλις φθάσας εἰς τὴν Φωξάνην, ἔμαθε τὴν εἰς τὸ Ἰάσιον εἴσοδον τῶν βωσσικῶν στρατῶν καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ῥουσσούκιον, ὅθεν ὁ Σάββας συνώδευσε καὶ ἐκ δευτέρου τοῦτον εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἐκτοτε ὁ Σάββας εἰσηλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μουσταφᾶ Βαϊρακτάρ, ἐπανελθὼν εἰς τὸ Ῥουσσούκιον. Καθ' ἣν δ' ἐποχὴν, προσκεκλημένος παρὰ τοῦ σουλτάνου Σελῆμ ὁ Μουσταφᾶ Βαϊρακτάρ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Σάββας ἔμεινεν ἐν τῷ Γιργέβω κατὰ διαταγὴν τοῦ ἰδίου. Ὅτε δ' ἐκεῖνος ἐφρονεῖτο ὑπὸ τῶν Γενιτσάρων, ὡς γνωστὸν, ὁ Κιοσὲ Κεχαγιας Ἀχμέτ ἐφφένδης, ἐλθὼν εἰς Ῥουσσούκιον, διώρισε τὸν Σάββαν, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς Κάπροβαν, Δράνοβαν καὶ ἄλλα πλησιάζοντα βουλγαροχώρια, ἐγείρῃ δὲ ταῦτα εἰς τὰ ὄπλα καὶ ὑποτάξῃ τὴν Τούρνοβον, ἀποσκιρτήσασαν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Μουσταφᾶ πασσά. Ἀπὸ τοῦδε ὁ Σάββας συνεπολέμει μετὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ σουλτανικοῦ.

Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι ἐσχημάτιζον τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἐπολιόρκει τὴν Τοῦρναβον, διωρίσθησαν κινήθεντες ὑπὲρ τῶν πολιορκουμένων ἀρχιστράτηγος μὲν ὁ Κεχαγιαῖς τοῦ Μουλλά πασσᾶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βιδινίου, ὑπ' αὐτὸν δὲ ὁ Μποσνάκ ἀγᾶς ἐκ τοῦ Σιστοβίου καὶ οἱ ἔνοπλοι τῆς Νικοπόλεως, Λόφτσα, Σέλβης καὶ Πλεύρας. Κατὰ τούτων ἐπολέμησεν ὁ Σάββας ἐπὶ τριάκοντα ὀκτῶ ἡμέρας. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μαθὼν τὴν φυγὴν τοῦ Ἀχμέτ ἐφφένδου καὶ Μανούκ βεγῆ εἰς τὴν Ὁδησσὸν ἀπεφάσισεν, ὅπως δραπετεύσῃ καὶ αὐτός· ἵνα μὴ πάθωσι δὲ οἱ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν αὐτοῦ ἔνοπλοι Χριστιανοὶ, ἀπέλυσε πρότερον εἰς τὰ ἴδια τούτους ὡς λειποτάκτας δῆθεν, λόγῳ ὅτι ὡς ἠπατημένοι παρ' αὐτοῦ ἐπολέμουν τοὺς σουλτανικούς· οὗτος δὲ περὶ μέσσην νύκτα τῆς ἐπιούσης ἐξέφυγεν εἰς τὸ Ῥουστσοῦκιον μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν, ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς ῥαχδαίας βροχῆς, δι' ἣν οἱ ἀντιπολιορκούντες αὐτὸν Τοῦρκοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὕψη τῶν ὄρεων, ἐκ τῆς πλημμύρας τῶν ποταμῶν ἀναγκασθέντες.

Ἐν τῷ Ῥουστσουκίῳ εὔρε τὸν Μποσνάκ ἀγᾶν, ὡς προσκεκλημένον παρὰ τῶν προκρίτων Τοῦρκων μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Ἀχμέτ ἐφφένδου· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας οἱ Ῥῶσσοι προσέβαλον τὸ Γίργεβον, οἱ Τοῦρκοι τοῦ Ῥουστσουκίου, οὐδένα καιρὸν συγχωρήσαντες, ᾤδηγησαν παρευθὺς τὸν Σάββαν εἰς τὸν Ἴστρον, ὅθεν διὰ τῶν ἐτοίμων πλοίων ἀπέβη εἰς Γίργεβον μετὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐν κρισιμωτάτῃ ὥρᾳ. Ἐνεκα δὲ τῆς πολλῆς χρησιμότητος, ἣν ἔκαμε διὰ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, ἡ τουρκικὴ ἐξουσία συνεχώρησεν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. Τὸν δὲ Τσολάκ Σουλεϊμάν, σύντροφον ἄλλοτε τοῦ Σάββα, ἔδολοφόνησεν ὁ Χουζρέτ Μεχμέτ πασσᾶς ἐξ ἀπάτης. Τὸ αὐτὸ δὲ πειραθεὶς οὗτος καὶ κατὰ τοῦ ἐν Ῥουστσουκίῳ Βοσνάκου, ἀπέτυχε, διότι ὁ Σάββας δραμῶν ἐβοήθησε τούτῳ, καὶ τοῦ Ἀγιάνου τῆς Λόφτσα τὸν στρατὸν, διωρισμένον κατὰ τοῦ αὐτοῦ Βοσνάκου, ἀπελθὼν διεσκόρπισεν ἐν αὐτῇ τῇ Λόφτσα, καὶ τοῦ Χουζρέτ Μεχμέτ πασσᾶ τὸν στρατὸν, πολεμοῦντα τὸν Βοσνάκον, προσβαλὼν μεθ' ὀρμῆς ὀπισθεν, κατέστρεψε, πνιγέντων μὲν ἐν τῷ Λῶμι μέχρι τῶν ὀκτακοσίων, φονευθέντων δὲ πεντακοσίων καὶ ζωγρηθέντων ἑξακοσίων πεντήκοντα.

Καταφυγόντος οὕτω τοῦ Χουζρέτ Μεχμέτ πασσᾶ εἰς τὴν Σιλιστρίαν, ὁ Κιὸρ Βεζύρης Ἰουσοῦφ πασσᾶς φθάσας εἰς Ῥουστσοῦκιον τότε μετὰ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, διέβη εἰς Γίργεβον ἐπὶ σκοπῶ προσβολῆς κατὰ τῆς Βλαχίας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ μὲν Γράφ Λαζαρόν ἐφθασε εἰς

τοπεδεύσας πλαγίως τοῦ Γιργέβου, οἱ δὲ Παγκρατιῶν καὶ Πλατῶφ προσχώρησαν πολιορκήσαντες τὴν Σιλιστρίαν. Κατὰ τῶν τελευταίων διώρισεν ὁ Κιὸρ Βεζύρης 4,000 Γενιτσάρων, τὸν Μπεχλιβᾶν πασσᾶν, τὸν Μποσνάκην, τὸν Μαχμουτ Τιράνην, ὡς καὶ τὸν Σάββαν μετὰ 1250 μισθωτῶν, καὶ σερασκέρην ἐπ' αὐτῶν τὸν Ἀράπ πασσᾶν, τὸ ὄλον 15,000 ἀνδρῶν μετὰ 23 τηλεβόλων. Μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ ὑπὸ τὸν Μαχμουτ Τιράνην, συμπλακὲν μετὰ τῶν Κοζάκων, ἀπώλεσε 400 καὶ αἰχμάλωτον τὸν πασσᾶν. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας, συμπλοκὴ γενικὴ γενομένη κατὰ τὴν Ταταριτίσαν καὶ πλαγίως τῆς Σιλιστρίας, διήρκεσεν ἐπὶ 12 ὥρας· ἐν ᾧ δὲ οἱ Τοῦρκοι ἐκλονίζοντο πρὸς φυγὴν, φθάσας ὁ Μουχτάρ πασσᾶς, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, μετὰ ἑξακισχιλίων Ἀλβανῶν, ἐνεψύχωσε τούτους, καὶ ἐκ πλαγίου ποσοβληθέντες οἱ Ῥῶσοι ἠναγκάσθησαν, ἵνα φύγωσι νυκτὸς, ἄραντες τὴν πολιορκίαν τῆς Σιλιστρίας.

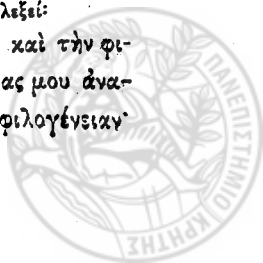
Διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις ταύτας ὁ Κιὸρ Βεζύρης ἐνεδύσατο τὸν Σάββαν σαρθερίαν (σαμουρβόγουναν), ἔστεφάνωσε διὰ ἀριστείου (τσελεγκίου) χρυσοῦ, καὶ ἐδωρήσατο ἓνα ἵππον ἐκ τῶν ἰδίων, πεντακισχίλια γρόσια, ἀσυδοσίαν καὶ μισθὸν ἰσόβιον. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἤξιωσεν αὐτὸν διὰ σουλτανικοῦ χατίου συνταγματάρχην (μπίνιμπασην) τῆς σουλτανικῆς φρουρᾶς τῶν Γενιτσάρων.

Διορισθεὶς δ' ἀκολούθως ἐκλείσθη ἐν τῷ Ῥουστσουκίῳ, πολιορκουμένῳ παρὰ τῶν Ῥῶσων. Εὐρεθεὶς δὲ ἐν τῇ καταστροφῇ τῆς Λόφτσας, ἐπληρώθη διπλὴν πληγὴν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαβε μέρος καὶ εἰς τὸν δεύτερον πόλεμον τοῦ Ῥουστσουκίου, καὶ εἰς τὴν παρὰ τοῦ Μαρκῶφ καὶ Κουτουζῶφ συγκροτηθεῖσαν πολιορκίαν τῆς ἀντικρῦ τούτου κειμένης νήσου.

Γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, διωρίσθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας Σκαρλάτου Καλλιμάχου, καὶ ἐπὶ ἑπταετίαν ὀλόκληρον ὑπερασπίσατο τὸν τόπον ἐκ τῶν κακούργων καὶ τῶν ταραχοποιῶν διὰ τσαύτης ἰκανότητος, ὥστε οἱ Μολδαυοὶ, τὴν μεγάλην αὐτῶν ἐξηγούμενοι χάριν, συμπολίτην καὶ εὐγενῆ μεθ' ὄλων τῶν νενομισμένων προνομίων ἔγραψαν τούτον. . . .

Τὴν ἀνωτέρω ὁ Σάββας πραιῶν βιογραφίαν αὐτοῦ, ἐπήνεγκεν αὐτολεξί:

«Νὰ εἶσαι βέβαιος, ἀδελφε, ὅσον διὰ τὴν πατρίδα μας καὶ τὴν φιλογενεῖαν μου, εἴμουν, εἶμαι καὶ ἔσομαι μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς ὅλος ἐνθουσιασμένος ἀπὸ πατριωτισμὸν καὶ ἄκραν φιλογένειαν»

»καὶ ἀναβράζει τὸ αἷμά μου ἀπὸ ἐνθερμον ζῆλον τῆς πατρίδος, ἐπευ-
 »χόμενος τῆς Θεΐας προνοίας, νὰ μὴ μὲ ἀφήσῃ νὰ ἀποθάνω, ἂν πρῶτον
 »δὲν μὲ ἀζώσῃ νὰ ἀποδείξω μίαν ἡμέραν πραγματικῶς τὴν ἐπιθυμίαν
 »τῆς ψυχῆς μου, τὴν ὁποίαν τρέφω πρὸς τὴν δυστυχῆ πατρίδα...

«Βουκουρέστιον 16 νοεμβρίου 1819.

«ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΜΙΝΑΡΗΣ».

ΣΕΛΙΣ 96.

(α) Οὔτε ὁ Τσοῦνης ζῆ, ὅπως ἀκούσωμεν προφορικῶς, οὔτε ἄλλως ἐγνωρίσαμεν ἄχρι τοῦδε, ποῖα ἦσαν αἱ προφορικαὶ αὐταὶ ἰδηγίαι· ἐκ τοῦ κατωτέρω ἕμως δημοσιευομένου ἐγγράφου τακτικῶς τσαούτην τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, ὥστε ἐδέησεν ἡ ἐγγραφοὶ καὶ ἔνορκος περὶ τῆς ἐχευμῆτος τούτων ὑπόσχεσις παρὰ τοῦ Τσοῦνου, καίτοι θαδρικμασίμηνος ὄντος πίστεως ὡς ἐκ τῶν προτέρων ἀποστολῶν.

Ἴδου ἡ ἔνορκος ὑπόσχεσις τοῦ Τσοῦνου.

«Προσταχθεὶς παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, διὰ νὰ ἀπέλθω εἰς Βουκουρέστιον καὶ νὰ ἐνεργήσω, ὅσα ἐκ στόματος διετάχθη παρὰ τῆς Ἐκλαμπρότητός του, καὶ ὑπακούσας εἰς τοῦτο ὑπόσχομαι, ἀπερχόμενος εἰς Βουκουρέστιον, νὰ ἐκτελέσω μέχρι καρίας ὅλας τὰς διαταγὰς κατὰ τὸν διατεταγμένον τρόπον, εἴτε δυνηθῶ νὰ φέρω εἰς ἔκβασιν, εἴτε οὐ, θέλω τὰς φυλάξω μυστικῶς καὶ ἀπὸ τὸν πλέον πλησιέστατον συγγενῆ ἢ φίλον μου, ἐκτὸς μόνον πρὸς οὓς προστάττομαι, καὶ καθὼς προστάττομαι. Ὅψεποτε δὲ ἤθελα παρεκτραπῆ τούτων καὶ ἤθελα ἐκφωνήσῃ καὶ εἰς ἄλλον τὰ προσταττόμενα, ἡ Θεΐα δικαιοσύνη νὰ ἐκκενώσῃ καὶ νὰ βίβῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς μου ὄλους τοὺς τρομεροὺς κεραυνούς της, καὶ νὰ παιδεύωμαι λογιζόμενος ὡς κακεντρεχῆς, ἀποτρόπαιος καὶ ἀνάξιος τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων.

«Καὶ εἰς ἐνδειξιν δέδωκα τὸ παρόν μου ἐνυπόγραφον.

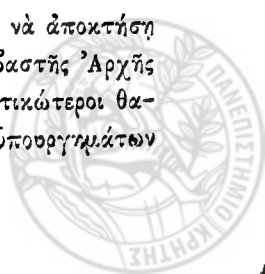
«Τῆ 17 ἰανουαρίου 1821 Κισινέη.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΣΟΥΝΗΣ».

Ὅμοιον καὶ ὁ Νικόλαος Κανούσης ἔδωκεν ἐγγραφοὺς ὑπόσχεσιν, ἀποστελλόμενος εἰς τὴν Ἥπειρον, ὡς ἀναφέρομεν ἐν τοῖς Διαφῶροις Ἐγγραφοῖς.

(β) Ἐπὶ δὲ τούτοις διελάμβανεν ὁ Νικόλαος Ὑψηλάντης καὶ τὰ ἀκόλουθα περὶ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ.

«Ἡ. Ἐπειδὴ ἡ Ἐταιρία μετ' ὀλίγον καιρὸν μέλλει νὰ ἀποκτήσῃ ἰδικὰ της πλοῖα, .. νὰ προσκληθῶσιν ἐν ὀνόματι τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς οἱ ἐκ τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ Γραικῶν καλλίτεροι καὶ ἀξιοματικώτεροι θαλασσινοὶ· καὶ, ὅπως ἀφελθῶσιν εὐκόλως αὐτοὶ ἐκ τῶν ὑπουργημάτων

των, νὰ τοῖς τάττηται ὁ διπλοῦς μισθός, ἀπ' ὅ,τι ἐλάβανον ὁ καθείς εἰς ξένην δούλευσιν. Ἄφ' οὗ δὲ συναθροισθῶσιν οὗτοι εἴτε εἰς τὸ Ἰσμαῆλι εἴτε εἰς τὴν Ὀδησσόν, ὅπου τοῖς συμφέρει κάλλιον, νὰ συστήσωσιν ἕν Κομιτέτο, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπιτάττη εἰς τὴν μυστικὴν θαλασσοπλοῖαν τῶν τῆς Ἐταιρίας νηῶν ἐκ τούτου δὲ τοῦ Κομιτέτου δις τοῦ μηνὸς νὰ λαμβάνωσιν ὅ,τε Γενικὸς Ἐπίτροπος καὶ ὁ Πολέμαρχος ἀναφορὰς τῶν διατρεχόντων, γαλλιστὶ λεγομένης *rapporis*. Αὐταὶ αἱ νῆες διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν πρέπει νὰ ἴναι ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν σημαίαν καὶ, ἅμα φθάση ἡ μακαρία ὥρα, ὑπὸ τὴν γραικικὴν τρίχρωμον σημαίαν».

Παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἰδέας αὐτῆς, τόσῳ ἄλλως εὐφουσε, ἤτο ἀδύνατος, διότι εἶδετο καὶ χρένου μακροῦ καὶ πλουσίου ταμείου.

ΣΕΛΙΣ 98.

(α) Διὰ ταῦτα ἔγραφε συμβολικοῖς γράμμασι πρὸς τὸν Ἰψηλάντην ὁ ἡγεμὼν Μιχαὴλ Σούτσος «... Καθ' ὅλας τὰς εἰδήσεις τὰς ἀπὸ Πόλεως δεικνυταί, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Οἱ Γενίταρραι ψιθυρίζουν πολὺ καὶ ἐπαπαύλουσιν ἐπανάστασιν...»

Προσέθετε δὲ ὁ Σούτσος ἐν τῷ αὐτῷ γράμματι. « Εἰς ἕν γράμμα ἐνὸς συναδελφοῦ ἀπὸ Πόλεως εἶδον νὰ γράφη, ὅτι ἀπὸ μερικὰς καταχρήσεις ἔλαβε μυρωδιὰν ἡ Διοίκησις (ἡ τουρκικὴ), καὶ ὅτι ὁ Θεὸς μόνον νὰ εὐδοκῆσῃ εἰς τὸ νὰ λάβωσι οἱ σκοποὶ μας καλὴν ἔκβασιν.»

ΣΕΛΙΣ 99.

(α) Δίδομεν τὴν ἀνήκουσαν διασάφησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ὁ Σερβικὸς πόλεμος, προκύψας, ὡς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς, ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτίων τῆς ἀπανθρώπου καὶ ὑβριστικῆς καταδυναστείας τῶν Τούρκων, παρετάθη μέχρι τοῦ 1812, ἤτοι ἐπὶ ἑνέα ἐπίσης ἔτη, ὡς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς. Ἀπὸ μὲν τοῦ 1804 μέχρι τοῦ 1806 ὑπεβοηθήθη παρὰ τοῦ τότε ἡγεμὸνος τῆς Βλαχίας Κωνσταντίνου Ἰψηλάντου, (ὅρα ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ Κεφ. Α' τοῦ τόμ. Β'), καὶ διετηρήθη ὑπὸ τὸν ἄξιον, πολμηρὸν καὶ αὐστηρὸν Καρᾶ-Γιώργην, βοηθουμένων πολυειδῶς τῶν Σέρβων καὶ παρὰ τῶν ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ἡμεροβῶν αὐτοῖς καὶ μεθ' ἑλθὼν τὴν πολιτικὴν ἀντιδρασίαν ταύτης ἐντεῦθεν δὲ μέχρι τοῦ 1812 ὑπεστηρίχθη καὶ παρὰ τῶν Ρώσων συμμαχοῦντων. Ἐπελευθώσης τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τὴν ἀρξαμένην εἰσβολὴν τοῦ Ναπολέοντος Α' κατὰ τῆς Ρωσσίας, ἐκηρύσσεται μὲν ἡ Σερβία αὐτόνομος καὶ αὐτοδιοίκητος ἐσωτερικῶς ὑπὸ ἡγεμόνα, ἐκλεγόμενον κατὰ τὸ ἄρθρον 18ον παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ επικυρούμενον ἀπλῶς παρὰ τῆς πύλης, ἀπέξενούτο ὅμως ἕλων τῶν φρουρίων καὶ ἐπαρχίων τινων· οἱ δὲ λεγόμενοι σιπαχίδαι καὶ τοιοῦτοι ἕμενον καὶ πάλιν ἀπολαύοντες τὰς προτέρας αὐτῶν ἀπονομίας. Συγχρόνως ὑπεχρεούτο ὁ Καρᾶ-Γιώργης, ὅπως ἐγκαταλείψῃ διὰ παντὸς τὴν Σερβίαν. Καὶ οὗτος μὲν πεισθεὶς εἰς τὰς συμβουλάς τοῦ Ρώσου ἀρχιστρατήγου Κουτουζώφ, ἀπεχώρησεν ὑπὸ ῥωσικὴν διαβατήριον ὡς ἀντιστράτηγος διὰ τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἀφ' οὗ παρώτρυνεν ἐπιμόνως τοὺς Σέρβους, ὅπως δεγθῶσι τὰ τῆς συνθήκης, ὡς ἀδύνατοι καθιστάμενοι τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸν πόλεμον, τῶν Ρώσ-

ων ἀποσυρμένων· ἐκείνοι ἕμως ἠρνοῦντο τὴν παράδοσιν τῶν φρουρίων καὶ τὴν ἐπένοδον τῶν σιπαχίδων, δεχόμενοι, ἵνα ὡς μόνον φόρου ὑποτελεῖς· ἡ δὲ πύλη δικαίωμα ἐλάμβανεν ἐπιθέσεως νέας, ἣν ἐπέζητει μάλιστα ἄμεσον, διότι καὶ στρατὸν πολὺν εἶχε περὶ τὸν Ἰστρον ὡς ἐκ τῶν πρὸ ὀλίγου βίωσικῶν πολέμων, καὶ ἀπὸ τοῦ βάρους τῶν Ῥώσων ἀπηλλαγμένη ἦν, καὶ ὁ ἄξιος τῶν Σέρβων πολέμαρχος Καρᾶ-Γιώργης ἐλείπε πλέον. Ἐπὶ τριμηνίαν περίπου ἡδυνήθη ἀναβαλὼν τὴν τοιαύτην τῆς πύλης ἀπόφασιν ὁ Ῥώσος ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς· ἐπιμενόντων ἕμως τῶν Σέρβων, ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτῶν ἰσχυρὸς ὁ Χουρσίτζ πασσᾶς, καὶ ἀνακτίσας τὰ φρούρια διὰ θυσιῶν μεγάλων, πλείστην ἐπήνεγκε σφαγὴν καθ' ἅπασαν τὴν Σερβίαν, καὶ πολυάριθμον ἐξηνδραπόδισε μέρος γυναικῶν καὶ παιδῶν. Ἀντὶ τριῶν ἐπωλήθη γροσίων ὁ Σέρβος κατὰ τὴν ἀγορὰν τῶν αἰχμαλώτων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Θανατωθέντων ἐν ταύτῃ τῇ ἐποχῇ τῶν σημαντικωτέρων Σέρβων ὀπλαρχηγῶν, ὡς τοῦ Χαϊτότ Βέλκου καὶ ἄλλων, ὁ εὐπατρίδης ἡ Κνέζος Μηλόσχης Ὀμπρένσκιτς ἔμενεν ἐπὶ κεφαλῆς ἐνὸς σώματος· ἐπὶ τείλους δὲ νικηθεὶς καὶ αὐτὸς, κατέφυγεν εἰς ἓν ὄρος, ἔπου ἠσφαλιζέτο μετὰ ἄλλων πολλῶν καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ. Ἄλλη Χαΐδω τοῦ Σουλίου, ἄλλη Λασκαρίνα Πούπλη τῶν Πιτωῶν, ἡ γυνὴ αὐτῆ, ἐμπνεομένη ὑπὸ πατριωτισμοῦ, ἤλεγξε τὸν Μηλόσχην ὡς ζητήσαντα ἀνάδρωος καταφύγιον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἠμύνουσα εἰς τὸν Θεὸν ἠπειλήσεν, ὅτι φονεῦσει αὐτὸν ἢ ἰδίᾳ, ἐὰν μὴ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ νικήσῃ ἢ ἀποθάνῃ. Ὁ Μηλόσχης ἐφιλοτιμήθη ἐπανακάμψας· προσέβαλε δὲ τοὺς βαρβάρους, ἐνίκησεν εὐτυχῶς καὶ βαθμύθδον ἀπόθησεν ἅπαντας ἀπὸ τοῦ κέντρου καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Τότε ἔπυσαν τὰ μεταξὺ Τούρκων καὶ Σέρβων ἔπλα, καὶ ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου ἀνεγνωρίσθη· ἀλλ' ὁ Μηλόσχης διωρίσθη παρὰ τῆς πύλης ἀρχηγὸς τῆς Σερβίας ἄνευ ἐκλογῆς ἐθνικῆς. Ἐξίττουσιν ἄρα οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ 1820 τὸ δικαίωμα, ἕπερ ἐχορήγει αὐτοῖς ἡ συνθήκη.

ΣΕΛΙΣ 102.

(α) Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔγραφε συμβολικοῖς γράμμασι πρὸς τὸν Ἰψήλάντην καὶ ὁ Ἰάκωβος Ρίζος ἐξ Ἰασιῶν: «... Ἐν τοσούτῳ τὰ τῆς Πόλεως μένουσιν νεκρά. Ἀνάγκη νὰ φροντίσετε διὰ αὐτὸν τὸν οὐσιωδέστατον πῦντον ἐγκαίρως. Εἰδεῖστέ με διὰ ἡσυχίαν πτῶν ἀδελφῶν».

(β) Οὐδὲν ἄλλο περὶ τοῦ σχεδίου τούτου γνωρίζομεν, ἢ ὅτι, βλέπομεν, ὡς κατωτέρω, ἐν τῇ ἀπὸ 2 ἰανουαρίου 1821 καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῇ τοῦ Θέμελη πρὸς τὸν Ξάνθον:

«... Τὰ ἐδῶ πράγματα, ὡς ἔγνων, πάνυ καλῶς. Ἐνταμωθεὶς μὲ τοὺς ἐνταῦθα φίλους, ἐκατάλαβα τὰ πάντα βαθυτέρον, καὶ μοὶ ἔδειξαν καὶ τὸ σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἔστειλαν εἰς τὸν Καλὸν, καὶ εἶναι τῶν-τι οὕτως ἄξιον νὰ γένη τὸ πρᾶγμα· καθότι τὸ θηρίον κτυπούμενον εἰς τὴν οὐρὰν ἢ καὶ εἰς τοὺς πόδας, θέλει ξεράσει τὸ θανατηφόρον φαρκιάκι του, εἰ καὶ ἀπκυδισμένον, καὶ θέλει καταμολύνει τοὺς πλάνους καὶ νὰ φέρῃ δυσκολίας οὐκ ὀλίγας εἰς τὰ σκοπούμενα· τῆς κεφαλῆς του ὁμῶς κατατραυματισθείσης, νεκρωθείσης, τὸ λοιπὸν σῶμα, ὅσον νὰ κατασπαράξῃ, εἶναι πάντοτε μὲ νεκρὰν καὶ ἀνεργὸν κεφαλὴν καὶ δένεται ἐκδιώτατα. Ὅθεν ἄς διενεργηθῇ τὸ σταλὲν σχέδιον· ἄς διοργανι-

σθη διά τοῦ βραδιωτέρου καὶ ἐπωφελεστέρου τρόπου, καὶ ὡς μὴ παραβλεφθῆ καὶ ἀμεληθῆ, διότι ἔπονται ἐμπόδια».

(γ) Ἴδου δ, τι ἔγραφε τῷ Ἰψηλάντῃ κατὰ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1821, ἤτοι συγχρόνως μετὰ τοῦ Θέμαλι : «... Μὴ θλίψιν τῆς ψυχῆς μου ἀνέγνωσα τὸν κακοφανισμόν Σας ὅπου ὀρίζετε, ὅτι βλέπετε τὰς ἐλπίδας Σας ματαιωμένας, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τὸν ζῆλον καὶ φιλογένειαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπόρων... Σεβαστὲ κύριε ! τὰ πράγματα διευθύνονται μὲ τὴν ἐδικὴν Σας ἐπιμονὴν καὶ καλὴν κυβέρνησιν. Τὸ εὖνος ἄμυνεῖ εἰς τὸ δνομά Σας (ἀνευ κολακείας) ἔχει χρεῖαν ὅμως πολλῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια εὐδυνάτο νὰ τὰ πληρώσῃ μία περιήγησις Σας ἐν καιρῷ... Ἡ Ἐκλαμπρότης Σας τί ἐπροσμένετε; νὰ ἰδῆτε τὰ πάντα ἔτοιμα χωρὶς κόπον πολλόν, καὶ χρόνον μακρόν, καὶ δαπάνην ὄχι ὀλίγην καὶ τύχην λαμπράν; Τὰ καλὰ κόψω καὶ μόχθω κτώνται. Μὴ πρὸς Θεὸν ἀδημονήσετε καὶ παραιτηθῆτε ! Ἐνθυμηθῆτε τὰς ὑποσχέσεις Σας, τὰ ἔγγραφα ὅπου εὐχόμεθα ἀπὸ τὰς ἐκλαμπρῶν καὶ περιποθητῶν χαϊρᾶς Σας, τὴν φήμην τοῦ σεβαστοῦ ὀνοματός Σας ὅπου διεδόθη εἰς ὅλον τὸ ἔθνος· ἐνὶ λόγῳ ἐβήκατε εἰς τὸν χορὸν, καὶ πλέον κάμετε, ὅτι Σᾶς φωτίσῃ ἡ Θεοῖα πρόνοια. Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀρκετὸς νὰ δώσω σχέδιον τοιοῦτου μεγάλου καὶ ἱεροῦ ἔργου, καθὼς ποτὲ τοιοῦτον δὲν ὑπεσχέθην τὸν αὐτὸν μου, ἀλλ' ὅ, τι προσταγὰς λάβω ἐγγράφους, ἐλπίζω εἰς τὴν θεῖαν πρόνοιαν νὰ τὰς ἐκτελέσω μὲ μόνην τὴν ἐπιμονὴν μου, τὴν ὅποιαν ἐφύλαξα ἀπὸ ἀρχῆς ὑποφέρων παντοῖα, οἷον κινδύνους, διαβολὰς, φοβηρισμούς καθημερινούς, φυλακὴν, καὶ δὲν ἀπηύδησά ποτε παρὰ μόνον εἰς τὸ χρηματικόν, ὅπου ἐξάτιμισα ὅλας μου τὰς δυνάμεις... Ἰπὲρ ἑμαυτοῦ οὐ καυχῆσομαι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον».

Ἐσαύτως προσετίθει : «Τακτικὰς εἰδήσεις τῶν ἔξω μερῶν καταγίνονται εἰ Ἐσφορεῖ νὰ κάμουν, καὶ εἶθε ! Ἀ! δὲ διατρέχουσαι νεώτεραι εἶναι, ὅτι ὁ πεινθερὸς (Ἄλῃ πασσᾶς) θέλει ἀναστηθῆ διὰ τῶν χορευτῶν (Ἑλλήνων Καπετανέων), ὁ δὲ ἀπαθὴς (Σουλτάνος) σήμερον πρωτὶ ἐδιώρισε νὰ ἔτοιμασθοῦν δύο ἵπποι (μικρὰ πλοῖα)... Οἱ Ἐσφορεῖ σήμερον γράφουν, ἂν προσθάσουν, ἓν γράμμα διπλοῦν, ζητοῦντες τὰ ἐλλείποντα· τὸ ἐν θέλει ἔλθῃ πρὸς τὴν σεβαστὴν μοι Ἐκλαμπρότητά Σας, καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὴν Ἀρχὴν διὰ τοῦ εἰς Μόσχαν κυρίου Ν. Πατζιμάδη... Δεχθῆτε τὰ δύο γράμματα ὅπου Σᾶς περικλείω· τὸ ἐν εἶναι ἀπο τὸν Δημήτριον Περβόουκαν, προσετὸν τοῦ Μωρέως, τὸ δὲ ἄλλο μοῦ τὸ ἔστειλεν ὁ Ἰωάννης Παπαρρηνγόπουλος ἀπὸ τὴν Πάτραν... Ἀπὸ τὸν Ἀρμόδιον (ἀρχιμανδρίτην Δικαίον) καὶ τὸν Περβραϊθὸν ἐλάβομεν γράμματα τοῦ φησίσματος εἰς τὴν Ἰδραν καὶ Πέτζαις. Ὁ δεῦτερος λέγει διὰ τοὺς πρώτους (τοὺς Ἰδραῖους), ὅτι, ἐν ὄσφρ ζοῦν οἱ ἐλέφαντες τοῦ ἀπαθοῦς (ὁ στόλος τοῦ Σουλτάνου), δὲν θέλουν κινηθῆ, καὶ τὰ ὅμοια».

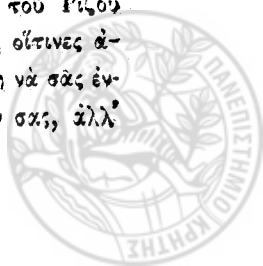
ΣΕΛΙΣ 103.

(α) Ἴδου ἡ πρὸς τὸν Ἰψηλάντην ἐπιστολὴ τοῦ Λασσάνου, συμβολικοῖς γράμμασι πρωτοτύπως γεγραμμένην.

«Ἐκλαμπρότατε !

Ἰάσιον τὴν 4 Ἰανουαρίου 1821.

«Χθὲς ἀργὰ ἦλθα ἐδῶ, καὶ εὐθὺς ἐπῆγα εἰς ἐντάμωσιν τοῦ Ῥίζου καὶ ἔπειτα τῶν ἠγουμένων Φλωρεστίου καὶ Τριηραρχίτου, οἵτινες ἀνυπομόνως μὲ ἐπρόσμεναν. Ἡ ἐπιθυμία των εἶναι μεγίστη νὰ σᾶς ἐνταμώσουν. Τοὺς εἶπα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον διὰ τὴν κοσθένειάν σας, ἀλλ'

ὅτι θέλετε στείλῃ τὸν Νικολάκην, τὸ ὁποῖον καὶ πρέπει νὰ γίνῃ. Τὰ προβλήματα τους, ὅσα ἐκατάλαβα, εἶναι τὰ ἐξῆς, εἰς τὰ ὅποια καὶ σκεφθῆτε, τί νὰ ἀποκριθῇ ὁ Νικολάκης.

«Α.ᵒ» Ὁ Αὐθέντης τί θὰ ἀπογίνῃ, ὅταν συκοωθῇ ἡ Ἑλλάς; Τὸ πρόβλημα τοῦτό με τὸ ἔκαμαν μὲ τρόπον διπλωματικὸν καὶ ὄχι ἀνοικτόν. Ἐγὼ δὲ, ἐπειδὴ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας ὁμιλίας τοὺς ἐκατάλαβα, ὅτι ὁ Αὐθέντης φρονεῖ καὶ θέλει νὰ μείνῃ ἡγεμὼν καὶ τῶν δύο Ἑγυμνοειῶν ὑπὸ προστασίαν τῆς Ῥωσσίας, τοὺς εἶπα, ὅτι ἡ μετὰ τῆς Ἀρχῆς ἀλληλογραφία τῆς Ἐκλαμπρότητός σας εἶναι μυστική· ὅθεν καὶ δὲν ἠξυβρω τίποτε περὶ τούτου. Ἐπειδὴ μὲ ἠρώτησαν, ἂν ἀποθάνῃ ὁ Βουκουρεστίου, θὰ μένουν καὶ αἱ δύο αὐθεντεῖται εἰς τὸν Μιχάλοδαν; τοὺς εἶπα, ὅτι τοῦτο τὸ μανθάνουν ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατον Νικολάκην.

«Β.ᵒ». Ἄν τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα περάσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ποῖος θὰ προφυλάξῃ τοὺς τόπους; Πιστεύομεν, ὅτι θὰ ἔλθουν οἱ Ῥῶσοι· ἀλλ' αὐτοὶ πῶς θὰ φερθοῦν μὲ τὸν Αὐθέντην; καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ τόπου τί θὰ γίνωνται; Ἐγὼ τοὺς εἶπα, ὅτι ἀγνοῶ καὶ τοῦτο. Μὲ ἐβίασαν νὰ τοὺς εἰπῶ, τί συμπεραίνω κἄν; Λοιπὸν τοὺς εἶπα μὲ ὕψος διπλωματικόν, ὅτι οἱ Ῥῶσοι ὡς προστατὰται πρέπει νὰ ἐμβῶσιν εἰς τοὺς τόπους τούτους, καὶ ὄχι ὡς κατακτηταί· ὅθεν θέλουν ἀφεύκτως προστατεύσει τοὺς Αὐθέντας μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα τῶν τόπων, ἕως ὅτου ἀποκατασταθῇ ἡ Ἑλλάς, καὶ τότε διὰ τοῦ πρέσβειος γίνονται αἱ ἀναγκαῖαι συνδιαλέξεις πρὸς αὐτόν. . . »

(5) Ἴδου τὸ συμπληρικὸν ὡσαύτως γράμμα τοῦ Λασάνου πρὸς τὸν Ἰψηλάντην.

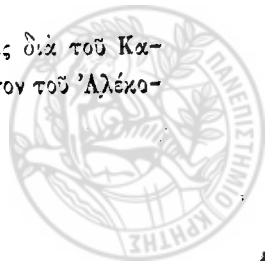
Ἐκλαμπρότατε.

Ἰάσιον, 2 Ἰανουαρίου 1824.

«... Ἦλθον ὄλοι οἱ φίλοι καὶ μὲ ἐπεσκέφθησαν. Μάλιστα ἔστειλε καὶ ὁ Αὐθέντης ἄνθρωπον. Ὁ Αὐθέντης ἐφοβήθη πολὺ ἀπὸ τὸν διοργανισμὸν τῶν στρατευμάτων, καὶ τρόπον τινὰ τὸν ἐμποδίζει. Ἐζήτησαν ὁ Γάτσος καὶ οἱ λοιποὶ νὰ λάβωσι τὰς ποτέρας, 46 τὸν ἀριθμὸν, πληρώνοντες τὰ συνειθισμένα, καὶ δὲν τὰς δίδει ἀπὸ τὸν φόβον του. Ἐκατάλαβα ἀπὸ τὰς ὁμιλίας τῶν περὶ αὐτὸν τὰ ἀκόλουθα.

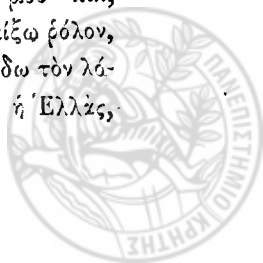
«Ὅτι προσμένει ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα, ἢ ἀπὸ τὸν Καποδίστριαν, ἀπόκρισιν εἰς τὸ ἀφιερωτικὸν του γράμμα.

«Ὅτι προσμένει νὰ ἐνεργήσῃτε ἡ Ἐκλαμπρότης σας διὰ τοῦ Καποδίστρια καὶ τοῦ Στρωγανῶφ, νὰ γίνῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλέκο-Βόδα αὐθέντης τῆς Βλαχίας. . .

«Ὅτι φοβείται, μήπως τὸ στράτευμα εὐγῆ ἀπὸ τοῦτα τὰ μέρη, καὶ μείνη αὐτὸς γυμνός. Μάλιστα ἐπρόβαλε διὰ τοῦ Ποστελνίκου εἰς τὸν Γάτζον, πῶς εἶναι δυνατόν εἰς μίαν διοίκησιν νὰ γίνεται ἄλλη διοίκησις; καὶ ἤθελε νὰ τὸν χαρίσῃ καὶ ἐν ἅτ' ὁ Γάτζος ὅμως τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι τὰ στρατεύματα εἶναι πάντοτε πρόθυμα εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ Αὐθέντου, καὶ ὅτι ἐδιωρίσθη αὐτὸς νὰ τὰ ὀργανίσῃ, διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὁ Αὐθέντης.

«Αὐτὰ εἶναι τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ Ποστέλνικος καὶ ὁ Ἡγοούμενος θέλουν νὰ σᾶς κάμουν, ὅχι ὅμως ἀνοικτὰ, ἀλλὰ πλαγίως. Αὐτὰ ἤθελαν νὰ σᾶς κάμουν, καὶ ὅταν ἐστείλατε τὸν Καντακουζηνόν· καὶ διὰ τοῦτο, ἢ τὸν Νικολάκην ἢ τὸν Καντακουζηνὸν στείλετε, δὲν θὰ τελειώσῃ ὅμως τίποτε, ἐπειδὴ αὐτοὶ θέλουν νὰ βεβαιωθοῦν ἀπὸ τὸ στόμα σας, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους θὰ ἀρχίσουν νὰ ὀμιλοῦν πλαγίως καὶ διπλωματικῶς, διὰ νὰ κλέψουν λόγια, τὰ ὁποῖα τὰ τεχνολογοῦν πολλοὶ, ὅπως καθεὶς ἐτεχνολόγησε τὴν λέξιν *Ἀρίσταρχος*, ὁποῦ ἐγράφη εἰς τὸν Αὐθέντην, ὅτι ἐνόησε *Αὐθέντης Βλαχίας*. Λοιπὸν ἦτον πολλὰ ἀναγκαῖον νὰ κάμετε τρόπον ἢ Ἐκλαμπρότης σας νὰ τοὺς ἐνταμώσητε, ἢ τοὐλάχιστον νὰ τοὺς ὑποσχεθῆτε, διότι ἀλλῶς δὲν κάμνομεν τίποτε καὶ χάνομεν τὸν καιρὸν μας. Ἐν τοσοῦτῳ ὅμως στείλατε εἰς μόνον τὸν Αὐθέντην τὸ δίπλωμα Ἀρχηγῶ τῶν Ἀφισρωμένων, διὰ νὰ φαίνεται ὡς ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων, καὶ νὰ μᾶς δώσῃ εὐθὺς τὰς ποτέρας, καὶ τότε χωρὶς ἐξοδα ἐτοιμάζομεν 1500 ἀνθρώπους. Ἐγὼ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ παρῆρσιασθῶ εἰς αὐτόν· ὕθεν μὴ σᾶς κακοφαινέται, διότι παραβιάζω τὴν διαταγὴν σας. Δὲν τὸ κάμνω ἀπὸ φιλοδοξίαν μου, ἀλλὰ διὰ τὸ κοινὸν καλόν. Μὲ ἐζήτησε τρεῖς ἡδὴ φορὰς τὸ δίπλωμα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ στείλετε ἐμένα, διὰ νὰ τὸ ἐγγχειρίσω ἰδιοχείρως καὶ νὰ τὴν βεβαιώσω, ὅτι εἶμαι προσταγμένος νὰ τὸν ὑπακούω εἰς κάθε περίσσειαν μετὰ τὸ στράτευμα· καὶ τότε σᾶς ὑπόσχομαι, εἰς δύο ἐβδομάδας νὰ διοργανίσω τρεῖς ἀξιολόγους χιλιρχίας, ἐπειδὴ ἐνεργῶ καὶ βάνω καὶ μέσα εἰς τὴν κούρτην ἐδικούς μας ἀρχηγούς. Ἄν ὅμως δὲν ἀκολουθήσητε οὕτως, τότε ὁ καιρὸς θὰ μὲ διδάξῃ, τί νὰ κάμω. Ἐκλαμπρότατε, μὴν ἔχετε πρὸς με τὴν παραμικρὰν ὑπόψιαν. Ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμος νὰ θυσιάσθῶ διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος μου· καὶ, ἂν στοχαζέσθε, ὅτι τὰ κάμνω καὶ τὰ ζητῶ αὐτὰ, διὰ νὰ παίξω ῥόλον, εἴσθε πολὺ λανθασμένος. Καὶ, διὰ νὰ σᾶς βεβαιώσω, σᾶς δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου, ὅτι, καὶ τώρα καὶ ἀφ' οὗ ἐλευθερωθῆ ἡ Ἑλλάς,

νά μὴ δεχθῶ καμμίαν ἀζίαν, ἀλλὰ νά ἦμαι ἀπλοῦς συνεργός.

« Ἄν τὸ κρίνετε εὐλογον στείλετέ με καὶ διὰ τὸν Ποστέλνικον κα-
νένα δίπλωμα.

« Ὅλοι οἱ ἐδῶ ἀδελφοὶ εἶναι πρόθυμοι· δὲν κάμνουσιν ὁμῶς καμ-
μίαν καταβολὴν ἀκόμη, ἐπειδὴ ὅλοι ἔχουσι τὰ ὄμματά των προση-
λωμένα εἰς τὸν Αὐθέντην. Ὅθεν ἀμέσως μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς πα-
ροῦσής μου, στείλετέ με, ὅσα σᾶς ζητῶ, μὲ γράμμα πρὸς τὸν Αὐ-
θέντην, εἰς τὸ ὅποιον νά τοῦ λέγετε, ὅτι πρέπει νά ἀφήσῃ τὰς ποτέ-
ρας εἰς χεῖράς μας νά τὰς διοργανίσωμεν, καθὼς πρέπει διὰ τὸ κα-
λὸν του. . . »

(γ) Διὰ τοῦτο ἔγραψε κατέπιν ὁ Ρίζος πρὸς τὸν Ἰψηλάντην συμβολικοῖς γράμ-
μασι, ὑποστηρίζων τὸ ἀκίνδυνον τῆς κατηχίσεως τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἡγεμόνος, ὡς ἐ-
κελούθως.

« . . . Ὁ Ἡγεμὼν ἐμβῆκεν εἰς τὸ πρᾶγμα *κέτ κί κέτ*· θέλει λοιπὸν
νά λάβῃ τὰ μέτρα του, καθὼς πρέπει· θέλει δηλαδὴ νά χρησιμεύσῃ εἰς
τὴν ὑπόθεσιν ὅσον τὸ ἀπὸ μέρος του. Τοῦτο γίνεται, ὅταν κατηχηθῇ ὁ
ἀδελφός του Καπουκεχαγιας εἰς Πόλιν. Τότε αὐτός, ὡς εἰδήμων, θέλει
ἐξετάζει τὰ πράγματα περιέργως καὶ ἐπιστημονικῶς, καὶ θέλει μᾶς ἰ-
δεάζῃ ἀμέσως, ἐν ᾧ τώρα, πάντῃ ἀνίδεος, μήτε ἐξετάζει, μήτε μᾶς
γράφει. Οὐδεὶς, οὐδεὶς φόβος, μήπως δὲν θελήσῃ νά ἐμβῇ, ἢ ἐμβὰς νά
προδώσῃ· πρῶτον, διότι θέλει προδώσῃ ἀδελφὸν καὶ πατέρα, (ὅστις
καὶ αὐτός ὄλος ἐμβῆκε, δὲν ἔστειλε δὲ ἀκόμη τὸ γράμμα του μὲ τὸ
ἄρθρον τῆς κατηχίσεως ὅλης τῆς οἰκογενείας· γράφετέ με, ὅτι θέλε-
τε τὸ γράμμα, καὶ θέλω σᾶς στείλω ἀμέσως)· δεῦτερον, διότι, ὅταν κα-
κοπάθῃ ὁ ἀδελφός του ὁ Ἡγεμὼν, ἀφεύκτως θά κακοπάθῃ καὶ αὐτός.
Εἶναι λοιπὸν τὸ πρᾶγμα πάντῃ ἀκίνδυνον καὶ ἀναγκαιότατον. Προσμέ-
νομεν τὴν γνώμην σας, διὰ νά τὸ ἐνεργήσωμεν. Θέλομεν στείλει τὸν
ηγούμενον Λουκᾶν ἀδελφόν, μὲ πρόσχημα ὅτι ἔχει ὑπόθεσιν τὸ μονα-
στήριόν του εἰς τὸ Ὅρος, καὶ θέλει τὸν κατηχῆσῃ ἐφωδιασμένος μὲ
γράμματα τοῦ Ἡγεμόνος καὶ τοῦ πατρὸς, ὅτι νά τὸν πιστεύσῃ καὶ
νά ἐξακολουθήσῃ ἀφεύκτως, εἰς ὅσα τὸν εἶπῃ. Τότε θέλομεν χρησιμεύ-
σῃ εἰς τὴν Ἀδελφότητα μὲ τὰς διαφορούς εἰδήσεις ὅπου θέλομεν λαμ-
βάνει.

« Πρὸ μηνῶν εἶχε γράψει ὁ Ἡγεμὼν εἰς τὸν Χαλέτη ἰδίως, ὅτι δύο
μεγάλοι Γάλλοι εἰ τῶν λιμπερὸ ἀντάμωσαν ἰνκόνιτο τὸν Φραγκίσκον
καὶ ἀνεκαλύφθησαν εἰς αὐτὸν, τίνες ἦσαν· τὸν εἶπον, ὅτι τὸ ἔθνος τῆς

τὴν ζῶν τῶν τέκνων τοῦ καὶ τῆς γυναικὸς τοῦ, ὅτι, ἀφ' οὐ εὐδοκῆση ἡ Θεία πρόνοια καὶ ἐλευθερωθῆ τὸ ἔθνος μας, ἡ Ὑψηλότης τοῦ δὲν ὑποκρύπτει καμμίαν *arriere pensée*, ἀλλὰ προκρίνει καὶ εὐχαριστεῖται νὰ ἦναι ἓνας ἰδιώτης, ἓνας Λασσάνης (αὐτοὶ ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ.)

«Ὅσον δὲ περὶ Ἐφορίας, οἱ λόγοι τοῦ ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι, τοὺς δὲ τοίους ὁμοῦ δὲν ἐνόησε καλὰ ὁ Φλωρεστίου καὶ τοὺς παρεξήγησε. Ἡ Ὑψηλότης τοῦ στοχάζεται, ὅτι μόνον εἰς τὰς πολλὰ ντελικάτας ὑποθέσεις νὰ μὴν τοὺς ἀνακατώνετε, ἀλλὰ νὰ ἀναφέρετε τὰς προσταγὰς σας πρὸς τὴν Ὑψηλότητά τοῦ, καὶ ἡ Ὑψηλότης τοῦ, χωρὶς νὰ τὰς ἀναφέρῃ εἰς ὅλους παρὰ εἰς τὸν Ῥίζον καὶ εἰς ἐμένα, θέλει ἐκτελεῖ ὅλας τὰς προσταγὰς σας μὲ τὴν μεγίστην προθυμίαν ἄφωνος καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ, διὰ νὰ μάθῃ τὸ διὰ τί, ἀλλὰ ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν καὶ θέλησιν σας νὰ τὸν ξεμυστηρέυσεθε, ὅσα μόνον μυστήρια κρίνετε ἢ Ἐκλαμπρότης σας εὐλογον νὰ ἤξεύρῃ.

«Διὰ δὲ τὰς ποτέρας, ὅπου δὲν τὰς ἔδοσαν ὡς τώρα, ἦτον ἡ ἀκόλουθος αἰτία. Ἐπειδὴ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Καλλιμάχῃ οἱ καπετάνοι ἔκαμαν μυρίας ἀταξίας, ἐδιόρισαν τὰς ποτέρας εἰς τὴν βιστιαρίαν· τώρα, νὰ τὰς σηκώσῃ ἀπεκεί, θὰ προξενηθῆ μεταξύ τῶν ἀρχόντων καὶ αὐτοῦ σύγχισις. Μολοντούτο, ἐπειδὴ ἡ Ἐκλαμπρότης σας προστάζετε, τὸ κάμνει καὶ τοῦτο, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ διὰ τί. Τοῦτο σὰς παρακαλεῖ μόνον, ὅπου νὰ δοθοῦν εἰς τὰ ὀτσάκια τῆς κούρτης (δηλαδὴ εἰς τὸν Δελημπασα καὶ Τουφεκτοσήμπασα, καὶ ὅποιοι δὲν ἐκρίθησαν ἄξιοι νὰ ἔμβουν εἰς τὴν Ἐταιρίαν ὡς γέροντες καὶ ἀνάξιοι), πέντε καπτανίαι· αἱ δὲ λοιπαὶ νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ἀδελφότητα. Τοῦτο δὲ νὰ γίνῃ, διὰ νὰ μὴ φανῆ βαρὺ εἰς τὰ ὀτσάκια.

«Διὰ τὴν συνδρομὴν τοῦ εἶπε νὰ μὴ κυτάξετέ ποτε, τί γράφει, ἀλλὰ νὰ ἔχετε τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὅλη τοῦ ἡ περουσία, ὅλα τὰ τζουβαρικὰ, (τὰ ὁποῖα, μὲ εἶπεν, εἶναι ἀρκετὰ,) καὶ ὅλα, ὅσα ἡμπορεῖ ἓνας ἡγεμὼν νὰ συνάξῃ, τὰ ἔχει ἀφιερωμένα εἰς τὴν Ἐταιρίαν. Καὶ ἐπειδὴ γνωρίζει τὴν Ἐκλαμπρότητά σας Ἀρχὴν, μὲ εἶπε νὰ σὰς γράψω, ὅτι νὰ τὸν θεωρῆτε κάσσαν τῆς Ἐταιρίας· καὶ, ὅταν ἦναι ἀνάγκη, νὰ τὸν γράψετε μόνον ἓνα λόγον, ὅτι χρειάζονται ἑκατὸν, διακόσια, τριακόσια πσυγγεῖα, καὶ εἶναι ἔτοιμος νὰ τὰ μετράῃ, χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ, διατί· καὶ, ὅταν ἔλθῃ ἡ προσδοκωμένη ὥρα, μολονότι ἔχει χρέος δέκα χιλιάδας πσυγγεῖα, καταβάλλει καὶ δύο καὶ τρεῖς χιλιάδας πσυγγεῖα. Διὰ περισσοτέραν σας βεβαιότητα ἤθελε καὶ ἰδιοχείρως νὰ προσημειώ-

ση τοὺς λόγους τούτους· ἀλλ' ἐγὼ τὸν ἐβεβαίωσα περὶ τῆς εἰλικρινείας τῆς ψυχῆς σας καὶ περὶ τῆς μεγάλης ἀγάπης καὶ πεποιθήσεως, τὴν ὁποίαν ἔχετε εἰς τὸ ὑποκείμενόν του. . .

«Καὶ τῶνόντι, Ἐκλαμπρότατε, εἶναι εἰλικρινῆς καὶ ἄξιος τῆς τοιαύτης ἀγάπης σας· δὲν εἶνε καθόλου Φαναριώτης. Ἄν ἐνταμώνετε μαζί του τρεῖς ἡμέρας προτῆτερα, δὲν ἀκολουθοῦσαν αἱ διαφωνίαι, τὰς ὁποίας ἐμάθετε ἀπὸ τὸν αὐτάδελφόν σας καὶ Καντακουζηνόν. Πλὴν ἐγὼ ἀκολουθῶν τὴν διαταγὴν σας ἀπέφευγα τὴν ἐντευξίν του· καὶ μήτε χθὲς δὲν θὰ τὸν ἐβλεπα, ἂν δὲν με ἐβίαζε μέγας. Διὰ νὰ μὴ ἀκολουθήσουν εἰς τὸ ἐξῆς παρόμοια, ἀπεφασίσθη νὰ μὴ ἀναφέρετε δι' ἄλλου στόματος, ἀλλὰ προσωπικῶς καὶ μόνον ἐνώπιον τοῦ Ῥίζου.

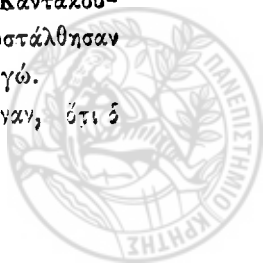
«Προσέτι με εἶπε νὰ σᾶς γράψω· ὅταν εἰς τὸ ἐξῆς ἔχετε νὰ γράψετε πρὸς αὐτόν, πρὸς τὸν Ῥίζον, ἢ πρὸς με, πράγματα μινιστηριάλε, τὰ ὁποῖα νὰ μὴ ἦναι γνωστὰ εἰς ἄλλους παρὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς τρεῖς, νὰ προσθέτετε εἰς τὴν περίοδον ἓνα σταυρὸν, καὶ εἶναι ἱκανὸν νὰ τὸ ἐνοήσωμεν.

«Τὸν ἀφανερῶθαι τὸ ὄνομα Ἀρίσταρχος εἰς τοὺς ἀδελφούς, με εἶπεν, ὅτι ἔσφαλεν αὐτός, ἐπειδὴ τὸ ἐσημείωνεν εἰς ὄλας τὰς συνδρομάς. Πλὴν σᾶς παρακαλεῖ καὶ ἐλπίζει νὰ τὸν συγχωρήσετε, ἐπειδὴ δὲν ἤξευρεν, ὅτι πρέπει νὰ φυλαχθῆ μυστικόν. Ὅθεν τώρα νὰ τὸν δώσετε ἄλλο ὄνομα, τὸ ὁποῖον βέβαια εἰς κανένα δὲν θέλει τὸ ξεμυστηρευθῆ, ἀλλὰ θέλει τὸ μεταχειρίζεται μόνον δι' ἐκεῖνο τὸ τέλος, ὁποῦ τὸν γράψετε.

«Θλίβεται πολὺ ἡ ψυχὴ του, διότι αἱ ἀκολουθήσασαι συγχίσεις χωρὶς τὴν εἰδησίην του μέλλουν νὰ σᾶς ταραξουν, καὶ ἀνυπομόνος προσμένει τὴν ἀπόκρισίν σας εἰς τοῦτο τὸ γράμμα, διὰ νὰ μάθῃ, ὅτι ἡσυχάσατε καὶ ἐγνωρίσατε τὸν χαρακτῆρά του, καὶ οὕτω νὰ ἡσυχάσῃ καὶ ἡ Ὑψηλότης του καὶ νὰ ἦναι βέβαιος τῆς εἰλικρινοῦς πρὸς αὐτὸν φιλίας καὶ ἀγάπης σας.

«Τὸν ἐκακοφάνῃ προσέτι, ὅτι ἐταράχθησαν καὶ οἱ εἰς Σκουλένι ἐλθόντες φίλοι· καὶ μ' ὄλον ὁποῦ ἐγὼ τὸν ἐβεβαίωνα τὸ ἐναντίον, δὲν ἐπέισθη, ἀλλὰ με εἶπε τούτους τοὺς λόγους: Λασσάνη μου, ἐκατάλαβα πολὺ καλὰ, ὅτι ὑπόπτεισαν εἰς τὸν χαρακτῆρά μου, ἐπειδὴ ὁ ἀγαπητός μου Πειζαδὲς ἔγραφεν, ὅτι ὁ ἀδελφός του καὶ ὁ Καντακουζηνός θὰ σᾶς εἰποῦν πολλὰ καλὰ, καὶ αὐτοὶ, φαίνεται, ἐσυστάθησαν καὶ τίποτε δὲν εἶπαν τὸν Ποστέλνικον, ὅστις εἶναι ἄλλος ἐγώ.

«Μὲ εἶπε νὰ σᾶς εἰδοποιήσω, ὅτι τὸν γράφουν ἀπὸ Βιέναν, ὅτι ὁ

Στρωγανῶφ ἔλαβε προσταγὴν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Πόλιν· ποῖον δὲ ἐδίδουσαν εἰς τὸν τόπον του, δὲν τὸν σημειώνουν, καὶ ἐκ τούτου συμπεραίνει, μήπως ὁ Αὐτοκράτωρ κάμνη τοῦτο, διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Στρωγανῶφ ἀπὸ τὴν Πόλιν, ὥστε νὰ μὴ εὐρεθῇ ἐκεῖ εἰς τὴν κοινὴν σύγχισιν καὶ κακοπάθῃ.

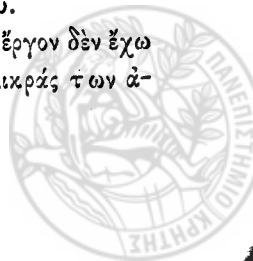
«Ὁ διοργανισμὸς τῆς πόλεως εἶναι γνωστὸς εἰς ὅλους τοὺς ἀδελφούς καὶ εἰς τὴν κούρτην, καὶ, καθὼς ἐκατάλαβα, ὁ Φλωρεστίου πηγαίνει μόνον καὶ μόνον, διὰ νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Αὐθέντου καὶ Ῥίζου· τὸν εἶπα λοιπὸν χθές, νὰ μὴ τύχῃ καὶ μαρτυρήσῃ εἰς κανένα τὰ τρέχοντα, ἀλλὰ νὰ τοὺς συστήσῃ μόνον εἰς τοὺς Ἐφόρους ἔκει, καὶ ἐκεῖνοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ τοὺς προφυλάξωσι, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ νόημα ἄς ἦναι καὶ τῆς Ἐκλαμπρότητός σας τὸ γράμμα πρὸς τοὺς Ἐφόρους. Αὐτὸς ὁ Φλωρεστίου εἶναι ἄνθρωπος πολὺ διαβολεμένος· ἔχει σχέσεις στενοτάτας μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους, οἱ ὅποιοι καὶ τὸν ἀκούουσι· εἶναι ὅμως καὶ εἰς ἄκρον φιλόπατρις.

«Ἀκαταπαύστως μὲ ἐξετάζουσιν, ἂν ἡ Ἐκλαμπρότης σας λαμβάνετε καὶ στέλλετε ἀσφαλῶς καὶ ταχέως πρὸς τὸν Καποδίστρια γράμματα, καὶ ἐγὼ τοὺς λέγω, ὅτι περὶ αὐτῆς τῆς ἀλληλογραφίας εἰς κανένα ποτὲ δὲν ἐκτείνεσθε, ἀλλὰ τὴν φυλάγετε μυστικῆν.

«Ἐπειδὴ εἰς τὴν προκήρυξιν ἀναφέρετε, ὅτι ἡ ὥρα ἐγγίζει, ἠθέλησαν νὰ τοὺς πληροφωρῶ περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ ὅλου. Διὰ μὲν λοιπὸν ἐκεῖνα τὰ μέρη, τὰ ὅποια εἶναι διοργανισμένα, τοὺς εἶπα τὴν ἀλήθειαν· διὰ δὲ τὰ ἀνοργάνιστα ἔπλασα μὲ τὸν νοῦν μου καὶ τοὺς εἶπα καὶ εὐχαριστήθησαν μεγάλως, λέγοντες ὅλοι, ὅτι τώρα, ναί, ἀποφασίζομεν νὰ θυσιάσθωμεν. Μὴ σᾶς κακοφανῇ· ἀλλέως ὁ λαγὸς δὲν πιάνεται· ἐδῶ δὲν περνᾷ τὸ Δὲν ἠξέυρω, διότι τὰ ἀφίνουν ὅλα εἰς τὴν μέσσην, καθὼς ἦλθα καὶ τοὺς ἡῦρα ὅλους ἀπονεαρκωμένους, ἀλλὰ χρειάζεται τὸ ρητὸν τοῦ Ἀριστείδου: Οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ γελῶνται. Λοιπὸν ἄς τοὺς γελάσωμεν· πάντοτε ὅμως χωρὶς βλάβην των.

«Ὁ Αὐθέντης μὲ ὑστέρησε τὴν σεβαστὴν μοι εἰκόνα σας, διὰ νὰ σᾶς βλέπῃ, λέγει, πᾶσαν ἡμέραν. Λοιπὸν παρακαλῶ τὸν πρίγκιπα Καντακουζηνὸν νὰ λάβῃ τὴν καλοσύνην, διὰ νὰ μὲ στείλῃ τὴν ἐδικήν του. Ἡ Ἐκλαμπρότης του ἔχει τὸ πρωτότυπον ἔμπροσθέν του.

«Εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς μικρᾶς μου ἀσθενείας ἄλλο ἔργον δὲν ἔχω περᾶ νὰ συμβιβάζω καὶ νὰ καταπραΰνω ἀδελφούς διὰ μικρὰς τῶν ἀναμεταξύ των διαφορᾶς.

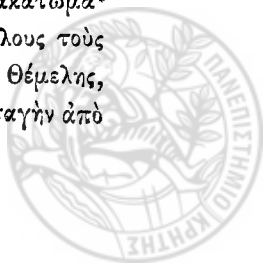
«Ὁ θάνατος τοῦ Καμαρηνοῦ εἶναι γνωστὸς ἐδῶ μόνον εἰς τὸν Αὐθέντην, Ποστέλνικον, Γάτζον καὶ Μιχαλάκην· οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ τὸν ἀγνοοῦσι· με' ἐρώτησαν τὴν αἰτίαν, καὶ τοὺς εἶπα, ὅτι συγγενεῖς τινες τοῦ Πεβρῆριβου ἀκούοντές τον νὰ φλυαρῆ κατ' αὐτοῦ πολλὰ, τὸν ἐκδικήθησαν.

«Τῆς Σερβίας οἱ δεπουτάτοι ἐρωτήθησαν ἀπὸ τὸ Δεβλέτι, ἂν ἔχωσι τὴν ἄδειαν καὶ τὸ πληρεξούσιον νὰ τρατάρωσι. Αὐτοὶ ἀπεκρίθησαν, ὅτι εἶναι μόνον προσταγμένοι νὰ ἐπιμείνωσιν εἰς τὰ προβλήματα τῶν χωρῶν τὴν παρμιμακρὰν μεταβολὴν. Λοιπὸν τοὺς εἶπεν ἡ Πόρτα, ὅτι ἀρχήτερα δὲν τρατάρει με' αὐτοὺς, ἐν ὅσῳ δὲν λάβουν πληρεξουσιότητα, καὶ οὕτως ἔστειλαν εἰς Σερβίαν νὰ ζητήσωσι. Τοῦτο τὸ κάμνει ἡ Πόρτα, διὰ νὰ κερδήσῃ καιρὸν. Αὐταὶ εἶναι αἱ ὑστεριναὶ τῆς Πόλεως εἰδήσεις. Περί δὲ Ἑλλήνων τίποτε βέβαιον δὲν ἀκούεται. Ἐπειδὴ εἰς τὴν διαδοχικὴν ἐξουσίαν τοῦ Μιλόση ἀντεστάθη πολὺ ἡ Πόρτα, λέγουσα, ὅτι τοῦτο ποτὲ δὲν ἔγινεν, ἀπεκρίθησαν οἱ Σέρβοι, ὅτι, καθὼς εἰς τὴν Βλαχομπογδανίαν ἐδιωρίσθησαν τέσσαρες οἰκογένειαι διαδοχικαί, παρομοίως ζητοῦν καὶ αὐτοὶ μίαν μόνον.

«Ὁ Ἀριστείδης εἶναι ἀνάγκη νὰ σταλῆ ὅσον τάχιστα, ἐπειδὴ φοβοῦμαι, μήπως οἱ Σέρβοι μᾶς πολιτεύωνται ἐπὶ τὸ παρὸν, διὰ νὰ ὑπεληθῶσιν ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μας ἐνεργείας, νὰ στερεώσωσι τὰ δικαιώματά των καὶ ὕστερα νὰ μᾶς ἀφήσωσιν εἰς τὴν λάσπην. Ἐντεῦθεν ὅμως εἶναι ἀδύνατον νὰ διέλθῃ, καθὼς σᾶς ἔγραψε καὶ ὁ ἴδιος Ρίζος. Λοιπὸν μένει νὰ ἐκλέξετε ἄλλον δρόμον τὸν συντομώτατον.

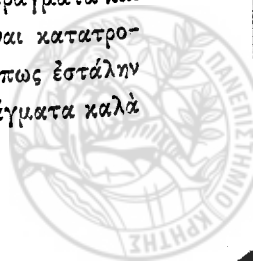
«Ὁ Λεβεντίδης δὲν ἤλθεν ἀκόμη· τὰ δὲ διὰ Βουκουρέστιον γράμματα ἐξαπέστειλα ἀσφαλῶς με' ἐπίτηδες ἄνθρωπον. Οἱ πλείότεροι τῶν ἐδῶ τὸν λατρεύουσι. Λοιπὸν πρέπει νὰ μάθῃ τὰ πάντα· διὰ τοῦτο εἶναι καλλίτερον νὰ τῷ τὰ εἰπωμεν ἡμεῖς, διὰ νὰ μὴ ἔμβῃ εἰς τινα ὑποψίαν.

«Μόλις ἠσύχασα τὰ πράγματα καὶ τὰ ἔθραλα εἰς τάξιν, ὥστε νὰ κινήθῃ ἡ συνδρομὴ καὶ νὰ καταγραφθῶσι προσωρινῶς, ἤγουν διὰ μόνον τὰς τωρινὰς καταπειγούσας ἀνάγκας, ἕως ἑκατὸν τριάντα χιλιάδας γρόσια, καὶ ἰδοὺ τὴν στιγμὴν ταύτην εὐγῆκαν ἄλλα ἀνακατώματα. Ἄνθρωποι ἀπὸ Γαλάτζι ἤλθαν καὶ ἐκοινολόγησαν εἰς ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς τὸν θάνατον τοῦ Καμαρηνοῦ βεβαίονοντες, ὅτι ἡ Θέμελης, ὁ Σφαγέλος καὶ ὁ Διονυσάκης εἶπαν ῥητῶς, ὅτι εἶχαν προσταγὴν ἀπὸ

τὴν Ἐκλαμπρότητά σας νὰ ἐκτελέσωσι τοῦτο· καί, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι βεβαίως τὸ ἐπροστάξατε, λέγουσιν, ὅτι ἐστάλησαν καὶ τὰ χαρτῖα τοῦ μέσον Ἰσμαήλ πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά σας. Τίποτε δὲν ἠμπόρῃσε νὰ τοὺς καταπεισῃ, ὅτι εἰς τοῦτο εἴσθε ἄθῳοι· μάλιστα λέγουσιν, ὁ Ξάνθος καὶ ὁ Δικαῖος, οἱ ὁποῖοι ἦτον ἐχθροὶ του, σᾶς ἠπάτησαν καὶ σᾶς ἐκατάπεισαν νὰ τὸ κάμετε. Προβάλλουσι λοιπὸν, ὅτι, ἂν ἔγινε διὰ προσταγῆς σας, νὰ τοὺς γράψετε τὰ αἴτια, διατὶ ἐφρονεύθη, διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν ὡς μέλη τοῦ γένους, ἂν τῶντι ὁ Καμαρηνός, ὡς μέλος καὶ αὐτὸς τοῦ γένους καὶ ὡς ἀπεσταλμένος ἐκ τῆς πατρίδος, ἦτον ἐνοχος θανάτου· εἶδὲ μὴ καὶ δὲν τοὺς εἰπῆτε τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ τοὺς γράψετε μόνον ὅτι ἐπροστάξατε μὲν, πλὴν αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ ἠξέυρουν τὸ διατὶ, εἶναι κοινῶς ὄλοι ἀποφασισμένοι νὰ παραιτήσωσιν ὅλα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ προφυλάττῃ ἕκαστος ἀδελφὸς τὴν ζωὴν του ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Εἰ δὲ καὶ τοὺς γράψετε, ὅτι ἔγινε τὸ πρᾶγμα χωρὶς τῆς εἰδήσεώς σας, ἀλλὰ διὰ συνεργείας Ξάνθου, Δικαίου καὶ Θέ-μέλη, ζητοῦν νὰ παιδευθῶσιν ἐκεῖνοι, καὶ νὰ μάθωσι, διατὶ τὰ χαρτῖα τοῦ ἐστάλησαν εἰς παραλαβὴν σας. Ἐγὼ τοὺς ὠρκίσθη, ὅτι οὔτε εἶδα οὔτε ἠξέύρω, ἂν ἐστάλησαν πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά σας τὰ χαρτῖα ταῦτα, καθὼς εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια· ὁμῶς αὐτοὶ προβάλλουσι τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τὰ ἔφερον εἰς Ἰσμαήλ.

«Προσέτι οἱ ἴδιοι Γαλατζίωται ἐκήρυξαν, ὅτι πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἔλαβεν ὁ Γρυπάρης ἓνα σας γράμμα, εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ἐπροστάξατε νὰ συνάξῃ, ὅσα παληκάρια δυνηθῇ, καὶ μαζῇ μὲ τὸν Καραβιᾶ νὰ πατήσωσι τὸ Ἰάσι, νὰ σφάζωσι καὶ νὰ ἀρπάξωσι, καὶ ὅτι ἐκεῖνος σᾶς ἀπεκρίθη διὰ τοιαύτας μπερμπαταρίας νὰ ἐκλέξετε κανένα μπερμπάτην, διότι αὐτὸς δὲν εἶναι τοιοῦτος· καὶ ὅτι ὁ κύριος Γρυπάρης κατ' αὐτὰς ἔγινεν ἄφαντος καὶ ἦλθεν εἰς ἓνα κρύφιον μέρος νὰ σᾶς ἐνταμώσῃ. Ἐγὼ περὶ τούτου τοὺς εἶπα, ὅτι τῶντι ὁ Γρυπάρης ἐπῆγεν εἰς Λιόβαν, ὅπου μέλλουν νὰ τὸν σταλθῶσι γράμματα ἀναγκαῖα, καὶ νὰ τὸν δοθῶσι διαταγαὶ διὰ τὸ Βουκουρέστιον, καὶ ὅτι τῶντι ἡ Ἐκλαμπρότης σας τὸν εἶχате γράψει τὸν ὀκτώβριον ἀκόμη, διὰ νὰ συνάξῃ παληκάρια καὶ νὰ τὰ ἔχῃ ἔτοιμα, ἐπειδὴ εἶχετε σκοπὸν νὰ τὸν κινήσετε διὰ τὴν Βλαχίαν, πλὴν ὅτι παρευθὺς πάλιν ἄλλαξαν τὰ πράγματα καὶ τὸν ἐμποδίσατε. Ἡ κούρτη διὰ τὰς εἰδήσεις ταύτας εἶναι κατατρομασμένη, ὥστε καὶ ἐμένα τὸν ἴδιον μὲ στοχάζεται, μήπως ἐστάλην νὰ διενεργήσω τι κατ' αὐτῆς. Σκεφθῆτε λοιπὸν τὰ πράγματα καλὰ

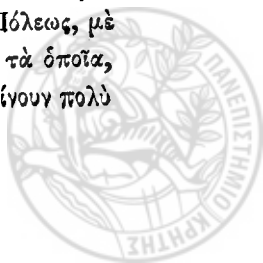

καὶ ἀποκριθῆτε καὶ εἰς τὰ δύο προβλήματα, καθὼς σᾶς γράφουσι καὶ οἱ Ἐφοροὶ.

Ἐγὼ δὲ στοχάζομαι καλλίτερα νὰ μὴν ἀποκριθῆτε, ἀλλὰ νὰ κάμετε μόνον τρόπον, διὰ νὰ ἔλθετε ἕως Σκουλένι, καὶ νὰ τὰ διαλύσετε ὅλα διὰ ζώσης φωνῆς. Ἄν στείλετε ἄλλον, δουλιὰ δὲν τελειώνει, ἐπειδὴ ἤξεύρουν, ὅτι μόνος ἡ Ἐκλαμπρότης σας εἶχε σχέσιν προσωπικῶς μὲ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ μὲ τὸν Καποδίστρια, καὶ ὅτι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ ὁμιλήσετε καὶ θὰ ἀποκριθῆτε εἰς τὰ ἐρωτήματά των, ἄλλος δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ εἰπῆ, καὶ οὕτως ὁ ἔρχομός σας εἶναι ἀναγκαῖος, διὰ νὰ λάβωσι τὰ πράγματα τακτικὴν καὶ εἰρηνικὴν μὀρφωσιν.

«Προσέτι, ἐπειδὴ ὁ Αὐθέντης θέλει, ὅτι τὸ στράτευμα ἐδῶ νὰ γνωρίσῃ αὐτὸν ἀρχηγόν, πρέπει ἀφεύκτως πρὸς ἡσυχίαν του νὰ τὸν στείλετε, ὡς σᾶς προέγραφα, δίπλωμα ἀρχηγοῦ, καὶ νὰ στείλητε καὶ πρὸς με ἓν γράμμα βουλωμένον, εἰς τὸ ὅποιον νὰ μὲ προστάξετε, διὰ νὰ κάμνω διπλὸν ξαπόρτον, ἓν πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά σας καὶ ἓν πρὸς τὸν Αὐθέντην, καὶ τότε σᾶς ὑπόσχομαι, ὅτι ὀργανίζεται τὸ στράτευμα· εἰ δὲ ἀλλέως, ὄχι. Ὅσα σᾶς γράφω, Ἐκλαμπρότατε, εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ ἀκολουθήσετε ἀφεύκτως, διότι ἐμποδίζεται ὁ ἐδῶ διοργανισμὸς, καὶ γίνεται μετέπειτα ὄλεθρος εἰς τὸ ἔθνος. Ἐπειδὴ ὁ Ξάνθος εὐρίσκεται αὐτοῦ, νομίζουν ὅλοι, ὅτι τὸν ἔχετε ἐπίτηδες μαζή σας ὡς σύμβουλον, καὶ γογγύζουν. Ἄνω κάτω εὐρίσκεται ὁ κούρτη, οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ὀλίγοι στρατιωτικοὶ, καὶ προσμένω τὰ ὅσα σᾶς ζητῶ ἀνυπομόνως μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς σταφέτας, διὰ νὰ τοὺς ἡσυχάσω καὶ νὰ κοιτάξω δουλειάν. Θὰ σᾶς γράψουν καὶ οἱ ἴδιοι Ἐφοροὶ. Τοῦτό μου τὸ γράμμα εἶναι ἰδιαιτέρον· σᾶς ἔγραψα δὲ καὶ ἄλλο, τὸ ὅποιον ἔδειξα καὶ εἰς τοὺς Ἐφόρους.

«Διὰ τὸν θάνατον τοῦ Καμαρηνοῦ τοὺς ἀπεκρίθην, ὅτι, πρὶν ἔτι σᾶς γράψουν οἱ Ἐφοροὶ ἀπὸ Γαλάζιον, τὸ εἶχετε μάθει ἀπὸ τὸν καπετὰν Εὐαγγέλην, καὶ ὅτι ἐθυμώσατε καὶ ἐγράψατε πρὸς τοὺς Ἐφόρους, διὰ τὶ νὰ μὴ σᾶς φανερώουν εὐθύς τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅτι οἱ Ἐφοροὶ σᾶς ἔγραψαν τότε, ὅτι ἓνας ἐξάδελφος τῆς γυναικὸς τοῦ Περβραϊβοῦ, ἀκούων τὸν Καμαρηνὸν νὰ φλυαρῆ κατὰ τοῦ Περβραϊβοῦ, ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐκδικηθῆ, καὶ ἐνωθεὶς μὲ τινὰς ἄλλους τὸν ἐπνίξε. Ὁ Αὐθέντης, μολονότι δὲν ἔχει περιστατικὴν ἰδέαν τοῦ διοργανισμοῦ τῆς Πόλεως, μὲ εἶπε νὰ σᾶς σημειώσω καὶ τὰ ἀκόλουθα ἐδικά του σχέδια, τὰ ὅποια, ἂν δὲν εἶναι εἰς τὸ κοινόν σας σχέδιον, στοχάζεται, ὅτι συντείνουν πολὺ

νά τὰ προσθέσετε καὶ νά εἰδοποιήγητε, διὰ νά τὰ βάλουν εἰς πρᾶξιν.

Ἡ Ὑψηλότης του στοχάζεται, ὅτι εἰς τινὰ βραδυὰν εἶναι ἀδύνατον νά ἀφανισθῇ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ θὰ καταφύγουσιν εἰς ἀσφαλῆ κτίρια, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἠμποροῦν νά σχηματίσουν σῶμα. Ὅθεν, διὰ νά μὴ τελεσφορήσωσι, νά γίνουν τὰ ἐπόμενα.

Νά κατακαῶσιν ὅλα τὰ ἀμπάρια, ἤτοι αἱ σιτοθῆκαι, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ὑποκάτω εἰς τὸν Ταρσανᾶ ὁμοίως καὶ τὸ Οὐνκαμπάν. Τοῦτο θὰ χρησιμεύσῃ, ὥστε, ὅσοι ἐχθροὶ μείνουσιν ζωντανοὶ καὶ συναχθοῦν, νά ψοφήσουν μετέπειτα τῆς πείνας, καὶ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν νά μὴν ἠμπορέτουν νά ἔλθουν, μὲ τὸ νά μὴ ἔχουν ζωοτροφίας.

Ὅλα τὰ κανόνια, ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸν Τοπχανᾶ, νά ξιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νά μὴ τύχη καὶ τὰ εὐρωσιν οἱ Τοῦρκοι, ἂν τυχόν συναχθῇ κανὲν σῶμα.

Νά βαλθῇ φωτιά καὶ εἰς τὸν Μπαρουτχανᾶ.

Αὐτὰ στοχάζεται ἡ Ὑψηλότης του, ὅτι καλλίτερα εἶναι νά καῶσιν παρὰ νά πλεονεκτήσωμεν, διὰ νά τὰ βάλωμεν εἰς χεῖρας, διότι: τὸ νομίζει ὀλίγον δύσκολον νά ἠμπορέσωμεν νά τὰ φυλάξωμεν.

Νά διορισθῶσι προσέτι ἄνθρωποι, διὰ νά κατακαύσουν τὸν Κουμπαρχανᾶ καὶ νά σφάζουν ὅλους τοὺς ἐκεῖ ἐπειδὴ ἐκεῖ μέσα κατοικοῦν οἱ ἰνζενιέριδες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀρκετὰ πρακτικοί.

Νά κυριευθῇ καὶ ὁ Κιζ-κουλές, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐκεῖ κτυπᾶται καλὰ τὸ παλάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον στοχάζεται ὅτι εἶναι δύσκολον νά βαλθῇ φωτιά.

Ἐκ τῆς συνομιλίας ταύτης γνωρίζετε τὴν ἀθωότητα τοῦ Αὐθέντου. Τὰ δὲ ἄλλα, ὅσα ἐβρέθησαν εἰς Σκουλένι, ἦσαν κατὰ παρεξήγησιν, καὶ μὴ βάλετε βάσιν εἰς ἐκεῖνα, ἀλλὰ μόνον εἰς τοῦτο τὸ γράμμα ἀποκριθῆτε.

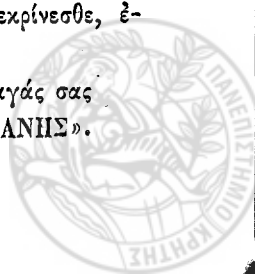
Ἄφ' οὗ ἔλθη ἡ ἀπόκρισις τοῦ γράμματός τούτου, σᾶς στέλλω καὶ τακτικὸν βραπόρτον τῶν στρατιωτῶν.

Ἡ σύγκρισις προῆλθεν ἀπὸ Γαλαζί, καὶ συμπεραίνω, ὅτι ὁ σκύλος καὶ προδότης Ἀσημακόπουλος τὰ ἀνακάτωσε.

Πρὸς ἡσυχίαν λοιπὸν τῶν ἀδελφῶν εἶναι καλὸν νά ὑποτάξετε τὴν Ἐφορείαν Γαλαζίου εἰς τὴν ἐδῶ Ἐφορείαν, καὶ αὐτοὶ ἅς διορίσουν ἐκεῖ ἓνα Ἐφορον. Περὶ δὲ τοῦ Καμαρηνοῦ τίποτε μὴν ἀπεκρίνεσθε, ἐπειδὴ τοὺς ἡσύχασα πλέον.

Σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω πρόθυμος εἰς τὰς προσταγὰς σας

ΛΑΣΣΑΝΙΗΣ.

Τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν συνάδευεν ὁ Ρίξος δι' ἐπιστολῆς ἰδίας τοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἐπίσης δὲ γεγραμμένης πρωτοτύπως συμβολικοῖς γράμμασιν, ὡς ἀκολούθως.

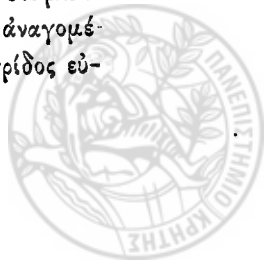
«Τὸ ἐμπερικλειόμενον εἶναι τοῦ ἀδελφοῦ Λασσάνη μετὰ τὴν χθεσινὴν ὀμιλίαν, ὅπου ἔλαβε μὲ τὸν Ἡγεμόνα. Ἐλπίζω, ὅτι θέλετε πληροφορηθῆ ἔξ αὐτοῦ τοῦ γράμματος περὶ τῶν φρονημάτων τοῦ Ἡγεμόνος. Μερικαὶ παράλογοι δεπολέτζαι τῶν ἀδελφῶν, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ συγχωρήσῃ ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς ὡς φυσικὰ ἐλαττώματα τῶν νεοφύτων καὶ ἀμαθῶν ἀδελφῶν, ἐπροξένησαν ὑποψίας δικαίως εἰς τοὺς πρίγκιπας, τὸν ἀδελφόν τῆς καὶ τὸν κύριον Καντακουζηνόν, καὶ ἴσως διὰ τοῦτο δὲν ἐνεπιστεύθησαν εἰς ἐμένα νεωτέρας ἰδέας περὶ τῶν πραγμάτων. Τοῦτο ἐννοήσας ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα νὰ τοὺς ἐρωτήσω, περὶ ὧν μὲ εἶχε γράψῃ ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς, ὅτι θέλουν μὲ εἰπεῖ πολλὰ καὶ καλὰ περὶ τῆς κοινῆς πατρίδος. Ἐλυπήθη ὅμως ὑπερβολικὰ, διὰ τὶ νὰ τρέξουν αἱ δεπολέτζαι αὐταὶ τῶν Ἐφόρων. Ἐγὼ ἀνέλυσα εἰς τοὺς πρίγκιπας μερικοὺς ἀναγκαίους πούντους, τοὺς ὁποίους θέλουν σᾶς ἐκθέσει, καὶ ἐλπίζω, ὅτι δὲν θέλετε εὐρῆ παραλόγους τὰς θεωρίας μου. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἐφόρων εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ μεγαλείτερος. Τοιαῦτα, ὅταν ἀκολουθοῦν εἰς τὰ μέλη τῆς ἱεραῆς ἀδελφότητος, δὲν πρέπει νὰ σᾶς συγχίζουν, ἀλλὰ νὰ σᾶς χαροποιοῦν, διότι ὁμοιάζουν μὲ τοὺς πατάλους, τοὺς ὁποίους διὰ νὰ συμρίζῃ τινὰς βαθυτέρα, πρέπει νὰ μουσίση περισσότερον *en les goupaut avec plus de force*. Τὸν ἀδελφόν Ἀριστείδην, φθάσαντα ἐδῶ, αὐθωρεὶ ἐξέκίνησα διὰ τὸν πρὸς ὄν ὄρον. Ἰδέας νεωτέρας ἀπὸ Πόλεως δὲν ἐλάβομεν καθὼς λάβομεν, κατὰ χρέος θέλω σᾶς τὰς προφθάσῃ μὲ σταφέτταν. Παρακαλῶ νὰ προσφέρῃ τοὺς ἀδελφικούς μου ἀπὸ καρδίας ἀσπασμούς πρὸς τοὺς πρίγκιπας πολυτίμους ἀδελφούς, καὶ ἅς ἦναι ὑπερβέβαιος, ὅτι πάντοτε θέλει μὲ εὐρεῖ ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ *sur le chervise de l'honneur et de la vertu*».

ΣΕΛΙΣ 108.

(α) Ἴδου τὸ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Σούτσον ἔγγραφον τοῦ Ἰψηλάντου.

« Ἰψηλότατε Αὐθέντα καὶ ἀδελφέ !

« Ἡ ἐπιθυμία μου εἰς τὸ νὰ Σᾶς γράφω συνεχῶς· εἶναι μεγίστη καὶ ἀνάλογος μὲ τὴν μεταξὺ φιλίαν καὶ ἀδελφικὴν ἁρμονίαν· ἔτι μᾶλλον δ' αὐξάνεται καὶ περισσεύει, ὅταν λαμβάνω καὶ αἰτίας ἀναγομῆνας εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ἡμῖν ἱερά χρέη καὶ γενικὴν τῆς πατρίδος εὐτυχίαν.

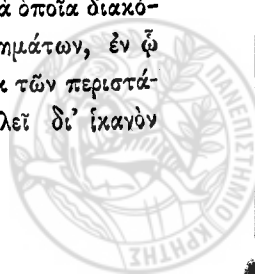
«Τοιαύτας μὲ ἔφερον ἡ ἀπὸ Σκουλένι ἐπιστροφή τῶν φιλάτων μοι ἀδελφῶν Νικολάου καὶ Πρίγκιπος Γ. Καντακουζηνοῦ, ἀπελθόντων ἐκεῖ εἰς ἐντάμωσιν τοῦ ἄρχοντος Ποστελνίκου καὶ ἀδελφοῦ μοι γλυκυτάτου κυρίου Ἰακωβάκη Ρίζου. Ἡ εὐγενεῖα του παρέστησε πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά των, ὡς ἐκ στόματος τῆς Ὑψηλότητός της, δυσαρέσκειάν τινα διὰ τὴν ἀποστολὴν ἀνθρώπων ἰδιαιτέρων διὰ τὸν ἀπαιτούμενον διοργανισμόν τῶν ἐκεῖ στρατευμάτων καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρων ἀπαιτήσεων κατὰ τὰς δεδομένας αὐτῷ ἐγγράφους διαταγὰς μου, καὶ τὴν ἀπαίτησιν τῆς Ὑψηλότητός της τὸ νὰ ἐμπιστευθῶσι τὰ τοιαῦτα εἰς τὴν καλὴν οἰκονομίαν καὶ μεταρρυθμίσιν τῆς ἰδίας, ὡς Ἡγεμῶν καὶ πληρεξούσιος τῆς ἐπαρχίας, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἐκτελεσθῶσιν, ὅσα ἤδη ὡς πρὸς ἀδελφὸν γνήσιον ἐγνωστοποιήθησαν τῇ Ὑψηλότητί της» καὶ τέλος, ὅτι δὲν ἐνδίδει ἡ Ὑψηλότης της εἰς τὴν ἐνέργειαν τούτων.

«Εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενος τῇ ἀναφέρω, ὅσα μὲ ὑπαγορεύουσι τὰ ἀναπόφευκτα χρέη μου καὶ αἱ διαταγαί, τὰς ὁποίας ἔλαβον συγχρόνως μὲ τὸ βῆρος τῆς γενικῆς ταύτης ἐφορείας.

«Α΄. Ὅταν ἔλαβα τὸ γράμμα τῆς ἀφιερώσεώς της, ἀμέσως ἐστοχάσθην μεγαλωτάτην τὴν ἀνάγκην, ἣν ἔχει ἡ Ὑψηλότης της, εἰς τὸ νὰ φυλαχθῇ μυστικῆ ἢ εἰσαγωγή της, μὲ τὸ νὰ εὐρίσκεται εἰσέτι ἐν ἀξιώματι τυράνων ἀπροβουλεύτων καὶ σκληρῶν, καὶ ἐκ προθέσεως ἐπροσπάθουν εἰς τὸ νὰ μὴ ἐπιφορτισθῇ μὲ χρέη, τὰ ὁποῖα ἤμποροῦσαν νὰ δώσωσιν αἰτίας κατ' αὐτῆς εἰς τὸ νὰ βλαφθῇ, ὃ μὴ γένοιτο ! καὶ παρ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν (ὡς μὴ ὤφειλε) ὁμογενῶν.

«Β΄. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Γεωργίου Λασσάνου εἶναι πολλὰ περιωρισμένη, καὶ μάρτυρες τούτου αἱ ἐγγραφοὶ διαταγαί μου, τὰς ὁποίας αὐτὸς πρέπει νὰ φυλάττη διὰ κανόνα του. Ταύτας ἂν ἐπεξεργασθῇ, θέλει ἰδεῖ, ὅτι αὐτὸς δὲν ἔχει τὴν ἄδειαν εἰς τὸ νὰ ἐργασθῇ οὐδὲν ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς Ὑψηλότητός της. Τοῦτο μὲ ἄλλας λέξεις δὲν θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι τὰ πάντα θέλουν ἐκτελοῦνται διὰ τῆς θελήσεώς της, ὡς ἡγεμῶν τῆς Μολδαβίας ;

«Γ΄. Ὁ καταφλέγων αὐτῇ ἔρος τῆς πατρίδος, ἀμφιβάλλω, ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ τὴν ἀφήσῃ εἰς τοιαῦτα παράπονα, τὰ ὁποῖα διακόπτουσι τὴν ἀπαιτουμένην ταχίστην ἐνέργειαν τῶν ζητημάτων, ἐν ᾧ ἤξεύρει κάλλιστα, ἢ τοῦλάχιστον δύναται νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῶν περιστάσεων, ὅτι μία στιγμὴ σήμερον ἀεργίας μᾶς ἐπασχολεῖ δι' ἱκανὸν

διάστημα χρόνου, ὅπερ μετὰ πολλῶν ἀγώνων δυνάμεθα νὰ ἀνακτήσωμεν.

« Ἄν δὲ τέλος πάντων εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ καταπατήσῃ ταῦτα πάντα, καὶ νὰ σφαλῆσῃ τὰ στόματα (ἂν ποτε ἤθελεν ἀκουσθῆ τι περὶ αὐτῆς,) τῶν κακῶν, οἵτινες εἶναι πολλοὶ, τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες εἶναι δυνατοὶ, τῶν τυράννων, οἵτινες εἶναι ἀπροβούλευτοι καὶ δρυμεῖς· καὶ ἂν ἐξικνοῦνται αἱ δυνάμεις τῆς εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἐμπερικλειομένων προβλημάτων, ἃς μὲ ἀναφέρῃ ὑπογράφουσα τὰ αἰτήματα ταῦτα, ἅπερ θέλω παραστήσει πρὸς τὴν σεβαστὴν Ἀρχὴν, μὲ τὸ νὰ μὴ δύναμαι νὰ τὴν διορίσω μόνος· καὶ ἂν λάβω τοιαύτην ἄδειαν, θέλω ἐκπληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν ἀμφοτέρων, βέβαιος ὢν, ὅτι θέλει διοργανίσει τὰ πάντα ἀσυγκρίτως καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, καὶ θέλει φιλοτιμηθῆ διὰ τῶν μέσων, ὧν ἔχει, εἰς τὸ νὰ πιστοποιήσῃ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζήλόν τῆς ὑπὲρ πατρίδος καὶ τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῶν ἐνόρκων ὑποσχέσεών τῆς.

« Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἂν ἀδυνατῇ νὰ ὑποσχεθῇ τὰ ἐμπερικλειόμενα προβλήματα, εἴτε ἐκ φόβου τοῦ νὰ μὴ ἀκουσθῆ, εἴτε ἄλλου τινὸς ἐναντίου, ἃς ἀφήσῃ τὸν διαταχθέντα διοργανισμὸν, προστατεύουσα, οἷς οἶδε τρόποις, τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι διὰ τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῶν πραγμάτων. Ἡ δὲ Ἵψηλότης τῆς εἰς τὴν εὐκαταίαν ἐκείνην ὥραν, συνενωμένη μεθ' ἡμῶν, θέλει ἀκολουθήσει τὸ στάδιον τῆς δόξης, ἐνεργοῦσα ἤδη τὰ πάντα κρυφίως καὶ ἀπολαμβάνουσα τότε τοὺς καρποὺς τῆς φιλογενείας καὶ ζήλου τῆς.

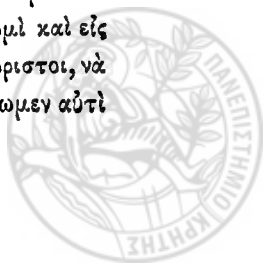
« Τὰ ἀνωτέρω, φίλτατέ μοι ἀδελφὲ, ἃς ἐπεξεργασθῆ μετὰ προσοχῆς μεγάλης, καὶ ἃς ἐξετάσῃ τὴν πατριωτικὴν τῆς καρδίαν, ἥτις ἐλευθέρα ἀπὸ πᾶν ἐναντίον καὶ ἀναζωπυρουμένη ἀπὸ τὸν ἀληθῆ ἔρωτα τῆς φιλογενείας, θέλει τὴν ὑπαγορεύσει τὰ χρέη τῆς καὶ ὅσα ἀνάλογα.

Κισνόβιον τῆ 12 Ἰανουαρίου 1821.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

(6) Ἰδοὺ τὸ γενόμενον πρακτικὸν τῆς ἐνώσεως.

« Ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι συναδελφοὶ, θέλοντες νὰ στερεώσωμεν περισσότερον τὴν ἀναμεταξύ μας φιλίαν καὶ ἀγάπην, ἀπεφασίσαμεν καὶ ἐγίναμεν Ἀδελφοποιητοὶ εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, εἰς τὸ ψωμί καὶ εἰς τὸ σπαθί, καὶ ἐκάμαμεν ὄρκον, ὁποῦ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἤμεθα ἀχώριστοι, νὰ κутταζόμεθα ὡς μία ψυχὴ εἰς τόσα σώματα καὶ νὰ μὴ βάζωμεν αὐτὶ

εις τοὺς μουναφικίδες, ὅπου ἤθελαν πηγαίνει εἰς ἓνα ἀπὸ ἡμᾶς νὰ λέγουν λόγια διὰ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν πίστιν καθαρὰν καὶ εὐκρίνειαν ἀναμεταξύ μας· καὶ, ὅταν κανένας μας ἔχη κανένα παράπονον ἀπὸ τὸν ἄλλον, νὰ τὸ λέγῃ ἔμπροσθέν μας, διὰ νὰ τὸ ἐξετάζωμεν καὶ νὰ τὸ διορθώωμεν μόνοι μας· ὅποιος δὲ ἀπὸ ἡμεῖς δὲν ἤθελε φυλάξῃ καθαρὰ τὴν ἀδελφοσύνην, ἢ εὐγάλη λόγον ἀπὸ ὅσα ὀμιλοῦμεν, ὀρκιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ τὸν κατατρέχωμεν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἕως θανάτου. Φανερόνομεν δὲ τὸν δεσμὸν τοῦτον καὶ εἰς τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπον, τὸν μόνον ὅπου ἐγνωρίσαμεν καὶ γνωρίζομεν Ἀρχηγόν μας διὰ νὰ βεβαιωθῇ καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης του, ὅτι εἴμεθα μία ψυχὴ καὶ μία γνώμη, καὶ ἐπαναλαμβάνομεν τὸν ὄρκον μας νὰ ἡμεθα πρόθυμοι μὲ τοὺς ἀνθρώπους μας εἰς κάθε του προσταγὴν, χωρὶς νὰ ἐμποδιζόμεθα ἀπὸ τίποτε εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὅτι, ἐάν ποτε ἡ Θεία πρόνοια εὐδοκήσῃ, (τὸ ὅποιον ἀπὸ καρδίας ὄλοι ἐπιθυμοῦμεν,) νὰ συγκατανέσῃ ὁ Γενικὸς Ἐπίτροπος καὶ Ἀρχηγός μας εἰς τὴν πρόσκλησιν ὄλου τοῦ ἔθνους καὶ νὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ μέσον μας, εἴμεθα ὄλοι ἔτοιμοι μὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας ἀνθρώπους νὰ θυσιάσωμεν τὴν ζωὴν μας διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ σεβαστοῦ ὑποκειμένου του, καὶ ὑποφαινόμεθα.

«Ἰάσιον τὴν 31 Ἰανουαρίου 1821.

«Γεννάδιος Ἱερομόναχος, Γεράσιμος Ὀρφανός, Γεώργιος Γάτζος, Βασίλης Μπαρλάν, Πίμπασης Π. Κότζος, Κωνσταντῖνος Χατζῆ Λαζάρου, Εὐαγγέλης Θεοδοσίου, Γκίκας Γκουάνης, Γεώργιος Κούρτογλους, Χατζῆ Γιώργης Χατζῆ Νικόλα, Σφέτκο Μίλκοβιτς, Χατζῆ Δημήτρης Θανάσου, ὁ ἐξ Ἀργυροκάστρου Μπίνμπασης Ἀναστάσιος Μαντζέτης, Γεώργιος Λασσάνης».

ΣΕΛΙΣ 106.

(α) Πρὸ τοῦ Σέκερη, ἦτοι τῇ 14 δεκεμβρίου 1820, ἔγραφον ἐκ Μόσχας τῷ Ξάνθῳ ὁ Πατσιμάδης καὶ Κομιζέπουλος: « . . . Καίρὸς νὰ ἀρχίσῃ ἡ θεώρησις τοῦ μπι-
« λάντζου (ἡ ἐπανάστασις) καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα. Οἱ ἀποτυχόντες (οἱ Σέρβοι) ἄρχι-
« σαν νὰ λογοφέρωνται μετὰ τοῦ ἀπαθοῦς (τοῦ Σουλτάνου) . . . Δὲν ἀμφιβάλλομεν
« ἔτι οἱ Κύριοι (ἡ Ἀρχὴ) καὶ ὁ Καλὸς νὰ γράψουν παντοῦ νὰ φροντίσουν τὴν σύναξιν
« βερεσάδιων (χρηματικῶν ὑποσχέσεων), καὶ ὁ οἰνοπλουτῶν (ὁ ἡγεμὼν Μολδαυίας
« Σοῦτσος) πρέπει νὰ δείξῃ τὴν προθυμίαν του ».

(β) Ἴδου ὅτι ἔγραφον ὁ Ρίζος πρὸς τὸν Ἰψτλάντην συμβολικοῦς γράμμασι κατὰ τὴν 27 δεκεμβρίου 1820.

« Ταύτην τὴν στιγμήν μᾶς ἤλθε διὰ σταφύρας ἡ εἴδησις, ὅτι ὁ Ἀλεκοβίδας πνέει τὰ λοιπῶσι. Οἱ ἰατροὶ ἀπαλπισθέντες ἔπαυσαν τὰ ἱατρικά. . . .

« Ἄν ἀπέθανεν ὁ Ἀλεκοβίδας, ἀναγκαῖον διὰ τὴν Ἀδελφότητα τὸ νὰ γένη ἡγεμῶν εἰς Βλαχίαν ὁ Ἀρίσταρχος [Μιχαὴλ Σούτσος]· διότι θέλει γένη ὁ Αραγομάνος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀσημαντότατος (ἐννοεῖ τὸν Ἰωάννην Καλλιμάχην). Ἐξ ἐναντίας ὁ Ἀρίσταρχος εἶναι ὄλος ἐνθουσιασμένος διὰ τὸ γένος, καὶ διωρισμένος εἰς Βλαχίαν θέλει πράξει μεγάλα κατορθώματα. Ὁ Μπεϊζαδὲ Κωστάκης (ὁ Μουρούζης) δὲν ἔμπορεῖ νὰ γένη, διότι δὲν εἶναι δραγομάνος, καὶ διότι δὲν ἔχει τὸν Χαλέτην ».

(γ) Διὰ τῆς διαταράξεως ταύτης ἐνομιόσθη δυνατὴ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Βλαχίας μετάθεσις τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου· ὁ ῥίξος ἔγραψε τῷ Ὑψηλάντῃ. « . . . « Ὁ Ἀρίσταρχος μὲ εἶπε νὰ σᾶς γράψω, ὅτι δὲν ὄφελει νὰ γένη κίνημα εἰς τὸν τόπον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Ἀριστάρχου, ἀλλὰ ἤθελεν εἶναι συντελεστικώτερον, ἂν ἐγράφετε ἡ Ἐκλαμπρότης σας εἰς τὸν Στρωγανῶφ μὲ ἐπιτηδες ἐσταφένταν, ἀποδεικνύουσα τὴν ἀναγκαιότητα τῆς μετathέσεως τοῦ Ἀριστάρχου εἰς τὴν Βλαχίαν. Ὁ Στρωγανῶφ εἰς αὐτὸ τὸ ἐξτραορνδιναριο κάζο ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ, ἔτι θέλῃ ».

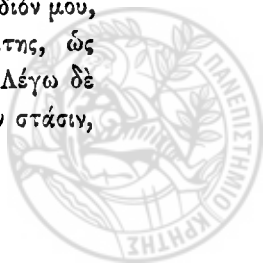
ΣΕΛΙΣ 107.

(α) Ἴδου ἡ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην ἀναλυτικὴ ἔκθεσις, ἰδιοχείρως γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Σούτσου συμβολικοῖς γράμμασι.

« Ἐκλαμπρότατε Πρίγκιψ καὶ τρισεπέραστέ μοι φίλτατε ἀδελφέ.

« Τὸ ἀπὸ 12 Ἰανουαρίου περιπόθητόν μοι ἀδελφικόν της λαβὼν, ὁλος χαρᾶς ἐνεπλήσθην. Δὲν χάνω τὸν καιρόν μου εἰς πολυλογίας ἐκφράσεων εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστήσεως ψυχικῆς. Τοῦτο ἀμοιβαίως τοῦντεῦθεν περιττόν, ἀδελφέ φίλτατε, καθότι ἡ μὲν Ἐκλαμπρότης της ὄλος ζῆλος εἶναι, ὄλως ἀγάπη τῆς πατρίδος, καὶ ἐπομένως κάθε ἔπαινος εἶναι ὑποδεέστερός αὐτῆς. Ἐγὼ δὲ δὲν τὴν τζεδέρω, ἀδελφέ μου ἀγαπητῆ, συγχώρησόν μοι ἵνα τὸ εἰπῶ, τελείως εἰς τὰ αὐτὰ συναισθήματα· πλὴν κατὰ τὴν κατάστασίν μου, κατὰ τὰς περιστάσεις, εἰς ἃς εὕρισκομαι, καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ δεσμάτος τῶν χειρῶν μου ἔμπορῶ νὰ ἐνεργήσω καὶ νὰ ἐκτανθῶ, κατὰ τοῦτο διαφέρομεν πολὺ, τὸ ὁμολογῶ· πλὴν τί τὸ ποιητέον;

« Ἀδελφέ μου τρισεπέραστε, τὸ εἶπον ἄπαξ, τὸ ἐπαναλέγω διὰ τελευταίαν φοράν, ὅτι δὲν ἐσφάλισα τὰ μάτια μου εἰς τόσους καὶ τόσους κινδύνους, τοὺς ὁποίους τόσον καλὰ ἐκθέτει ἡ Ἐκλαμπρότης της, καὶ ἐμβῆκα εἰς τὴν Ἐταιρίαν. Ἄρα ὄλος τῆς πατρίδος μου εἶμαι, καθὼς εἶπον καὶ τῷ κυρ Γεωργίῳ Λασσάνῃ, καὶ δὲν ἔχω τίποτε ἰδίόν μου, ἀλλ' ὅλα εἶναι αὐτῆς τῆς δυστυχοῦς καὶ ἐν ὀλίγῳ εὐτυχιστάτης, ὡς ἐλπίζω, φιλτάτης μου πατρίδος. Γένοιτο, Χριστὲ βασιλεῦ! Λέγω δὲ ὅτι θεωροῦσα ἡ Ἐκλαμπρότης της τὴν πολιτικὴν μου τωρινὴν στάσιν,

δὲν πρέπει μήτε νὰ παραξενευθῆ, μήτε νὰ μὲ μεφθῆ διὰ τὰ διὰ τοῦ φιλτάτου μου ἀδελφοῦ Ἰακωβάκη προβληθέντα, ἀλλὰ μάλιστα νὰ μὲ ἐπαινέσῃ διὰ τὴν φροντίδα, ὅπου ἔχω περὶ τοῦ γενικοῦ σκοποῦ. Καθὼς λοιπὸν ἐγὼ μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἀνέγων καὶ ἐσκέφθην τὰ ἐκτεθέντα μοι ἤδη τῶντι ἐν εἰλικρινείᾳ παρὰ τῆς Ἐκλαμπρότητός της, οὕτω, παρακαλῶ, καὶ ὁ φίλτατός μου ἀδελφὸς νὰ ἀναγνώσῃ μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς τὰ ἥδη ἐν ἄκρᾳ εἰλικρινείᾳ γραφόμενα· καὶ, ἂν γράφω τι φρόνιμον καὶ λυσιτελές, νὰ τὸ ἐγκρίνῃ καὶ νὰ τὸ ἐπικυρώσῃ μὲ τὴν ψῆφόν της· ἂν δέ τι παράλογον καὶ ἀσύμφορον ἐξ ἀγνοίας τῶν γενικωτέρων πραγμάτων καὶ τοῦ ὅλου διοργανισμοῦ, καθότι *no bis agitur* (*novice encore*), νὰ μὲ τὸ συγχωρήσῃ, νὰ μὲ φωτίσῃ εἰλικρινῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ ἐπομένως νὰ τὸ ἀποβάλῃ καὶ νὰ τὸ ἀποδοκιμάσῃ. Τοιαύτη πρέπει νὰ ἦναι τοῦντεῦθεν ἡ ἀλληλογραφία μας, καὶ ἐπὶ βάσει στερεᾶ τοῦντεῦθεν τοιαύτης εἰλικρινείας καὶ πεποιθήσεως τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ ἄρχομαι τῆς ἀπαντήσεως.

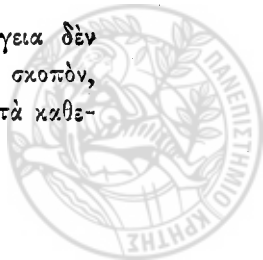
« Αἰ. Εὐγνωμονῶ διὰ τὴν διάθεσίν της καὶ ἀδελφικὴν της ἀγάπην περὶ μυστικότητος τῆς εἰσαγωγῆς μου. Καὶ τῶντι ἀναγκαιότατον τὸ τοιοῦτον. Ἡ κατ' ἐμοῦ τῶν λεγομένων ὁμογενῶν λύσσα εἶναι ἐκ πείρας μοι γνωστή. Τὰ ὅσα κάμουν καὶ ἔκαμαν, καὶ αὐτὰ ὅλα μοι γνωσά· πλὴν τί τὸ ποιητέον; Τοὺς ἀφίνω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ παντεπόπτου ὀφθαλμοῦ. Δὲν λυπούμαι ὅμως διὰ τὰ κατ' ἐμοῦ γενόμενα, ἀλλὰ λυπούμαι βλέπων, ὅτι τυφλώντες ἀπὸ τὸ πάθος, ἀφανίζουσι τὸ γένος μας. Τὸ ἀξίωμα, εἰς ὃ εὐρίσκομαι, εἶναι μὲν τῶν ἀπροβουλεύτων τυράννων καὶ σκληρῶν, πλὴν μὲ τὸ ἔλεος τοῦ ἀγίου Θεοῦ ὑπὸ τῆ σκιᾶ τοῦ δικαιοτάτου ἡμπεράτορος Ἀλεξάνδρου. Ὑπὸ τοιαύτη αἰγίδι εὐρισκόμενος, ἐλπίζω νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ μὲ πειράξουν ἄνευ ἀποδείξεων τρανωτάτων, ἐγγράφων δηλαδὴ. Αὐταὶ αἱ ἀποδείξεις θεῖα χάριτι μόνον εἰς τὰς χεῖρας εὐρίσκονται τοῦ ἐκλαμπροτάτου φιλτάτου μου ἀδελφοῦ. Ἄρα δὲν φοβοῦμαι κατὰ τοῦτο. Ὅλη ἡ τέχνη εἶναι, τοιαύτας ἀποδείξεις νὰ μὴ δώσωμεν ἐντεῦθεν εἰς τοὺς ἐναντίους, ὅπερ καὶ τὸ ἐλπίζω μὲ τὴν ἔμφρονα κοοπεραζίονε μας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ μὲ καταδικάσῃ διὰ τὰ μνηυθέντα διὰ τοῦ φίλου Ἰακωβάκη, καθότι τὸ πνεῦμα καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ διοργανισμοῦ ὅπου εἶχεν ἀρχήσει, θαυμάσιον, ὠραῖον καὶ κάλλιστον· πλὴν, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ, ὁ τρόπος μὲ εἶχε φανῆ ὅχι ἀδεύατος εἰς τὴν λογιαλιτέ. Ἡ Ἐκλαμπρότης της, μὴ εὐρισκομένη ἐδῶ εἰς τὴν ἐνέργειαν, δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸ διενεργήσῃ μὲ τὴν ἀναγκαίαν

σικρονσπεσζιόνε πρὸς τὸ ἐδῶ πολίτευμα, ὅπερ, ὅσον σμικρὸν καὶ περαιο-
ρισμένον εἶναι, τόσον καὶ δελικάτον καὶ δυσκατάγνωστον διὰ τὴν σμι-
κρότητά του ἔμνεισκε. Ἄρα ἡ ἐνέργεια τοῦ πράγματος εἰς ἐπιμέλειαν
ιδιωτῶν, πιστῶν μὲν, μὴ δυναμένων ὅμως κρίναι καὶ ἐπικρίναι τὰ πράγ-
ματα, ἐπομένως καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν, αὕτη ἡ ἐκτέ-
λεσις, ὅσον κρυφία καὶ ἂν ἤθελεν εἶναι, πάντοτε ὅμως φανερά ὡς πρὸς
τοὺς ἐντοπίους. Οἱ ἐντόπιοι, βλέποντες νὰ διενεργῆται ἓνα τοιοῦτον γε-
νικώτερον πρᾶγμα, εἶπετο ἢ νὰ ὑποπτευθῶσιν, ὅτι ἡ ἐξουσία βαίνει
τῇ θελήσει τῶν ἐνεργούντων, ὅπερ ὀλεθριώτατον, ἢ νὰ ὑποπτευθῶσί τι
ἄλλο [καὶ] νὰ ἔλθωσι νὰ δώσωσιν εἰδήσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν· καὶ τότε ἡ
ἐξουσία δὲν ἤθελεν εἶσθαι κομπρομέση, ἐκλέγουσα ἐν τῶν δύο, ἢ τὸ ἐμ-
πόδιον δηλαδὴ τῆς ἐκτελέσεως, ἢ τὴν σιωπὴν; Ἄν τὸ πρῶτον, ὀλέθριον
πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν· ἂν τὸ δεύτερον, ἐπιβεβαίωσις τῆς ἰδέας των.

« Αὐτὰ μοι φαίνεται νὰ ἦναι ἀληθινὰ, φίλτατέ μοι ἀδελφέ· τοῦλά-
χιστον αὐτὰ μὲ ἠνάγκασαν νὰ κάμω τὰς διὰ τοῦ Ποστελνίκου ὀψερ-
βατζιόνας, καὶ μὲ φαίνεται νὰ ἦναι ἀπὸ ζῆλον καὶ ἔρωτα τῆς πατρί-
δος μου. Ἄλλο κανένα ἰντερέσον, μαρτύρομαι τὸν Θεόν, δὲν εἶχα, μῆτε
ἔχω, οὔτε ἔξομαι ποτε. Ὅταν δὲ γίνῃ τὸ πρᾶγμα μὲ τὸν τρόπον, ὅπου
ἐκθέτω εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τῶν ἀπαντήσεών μου εἰς τὰ προβλή-
ματά της, μοι φαίνεται, ὅτι ὁ μὲν σκοπὸς ὅσον τὸ δυνατὸν θέλει κα-
τορθωθῆ, τὸ δὲ πρᾶγμα θέλει σκεπασθῆ μὲ τὸ εὐλογον πρόσχημα τῆς
ἐξουσίας. Ἡ ἐπίκρισις καὶ ἀπόφασίς της θέλει εἶναι καὶ ἡ ἐδική μου
θέλησις.

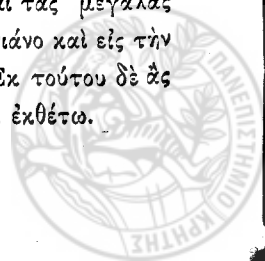
« Εἰς τὸ Β΄. δηλαδὴ τὸ περὶ ἰνστρουτζιόνων τοῦ κύρ Γ. Λασάνου,
ἀποκρίνομαι, ὅτι πρὸ μικροῦ εἶδον αὐτάς. Τωόντι, ἐν εἰλικρινείᾳ τῇ
γράφω, ὅτι εἰς ἄκρον μὲ ἤρεσαν· εἶναι νοὸς ὀρθοῦ καὶ λαμπροῦ γεννή-
ματα, νοὸς δὲ, εἰς ὃν ἔχει τὰς ἐλπίδας τώρα ὅλον τὸ γένος μου. Τοῦτο
ἄρκετὸς ἐπαινὸς μοι φαίνεται. Ὅμως τὸ παρὸν κεφάλαιον νὰ ἦναι συν-
δεδεμένον μὲ τὸ προεκτεθέν· καὶ ὅταν δὲν ἐγκρίνη ἡ φιλάττη μοι αὐτῆς
κορυφὴ της εἰς τὰ προβλήματα τῆς ὀψερβατζιόνας μου καὶ τὰ ἐν τῷ
ιδιαιτέρῳ μου ἐκτεθειμένα, τότε ἐκεῖναι αἱ ἰνστρουτζιόναί ἀνάγκη νὰ
ἐνεργηθῶσι. Ἐνόνω δὲ, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ, καὶ τὸ τρίτον κεφάλαιον
τοῦ γράμματός της εἰς αὐτὸ, καθότι ἔχει συνάφειαν.

« Βλέπω νὰ ἔχη πρεμούραν εἰς τὴν ἐνέργειαν. Αὕτη ἡ ἐνέργεια δὲν
ἠμπορεῖ νὰ βραδύνη, ἢ νὰ ἐπιφέρῃ ἀργοπορίαν εἰς τὸν γενικὸν σκοπὸν,
καθότι τὸ δυσχερὲς εἶναι ἡ διοργάνισις τῶν ποτέρων κατὰ τὰ καθε-

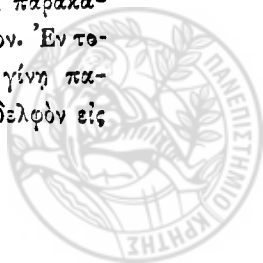
στῶτα, ὡς μὴ ὄφελε, τοπικὰ ἔθιμα, καὶ τὰ περὶ αὐτῶν τῶν ποτέρων εἰσοδήματα διὰ τοὺς λόγους, ὅπου ἐξέθεσεν ἐν συνόψει εἰς τοὺς ἐκλαμ· προτάτους φιλάτους μοι ἀδελφούς, τόν τε πρίγκιπα Νικόλαον αὐτάδελφόν της καὶ πρίγκιπα Κατακουζηνόν, τοὺς ὁποίους παρακαλῶ νὰ γλυκοασπασθῆ ἐκ μέρους μου, ὁ φίλος Ἰακωβάκης. Εἰς τὸ σχέδιον τῆς διοργανίσεως ἀσχολοῦμαι ἤδη· ἅμα δὲ ὅπου ἐνεργηθῆ, ἀμέσως ἡ καταγραφή καὶ ἐφέλκυσις τῶν εὑρισκομένων ἐν Μολδαυία ὄπλοφόρων· καὶ γίνεται ἐν διαστήματι δεκαπέντε ἡμερῶν τὸ πολὺ, καὶ ἐνεργεῖται, καὶ ἔχουσα τὸ πρόσχημα τῆς γενικῆς ἐγγυήσεως τῶν τοιούτων ἐκ μέρους τῆς ἐξουσίας, δὲν δίδει καμμίαν ὑπόνοιαν. Ἄρα ἄς μὴ καρδιοκτυπᾷ ἡ φιλάτη μοι Ἐκλαμπρότης. Ἡ ἐνέργεια τῆς συνδρομῆς τῶν συναδελφῶν ἐκεῖνη δὲν ἔπαυσε· γίνεται καὶ γενήσεται· μάλιστα ἔχω ἀνὰ χεῖρας καὶ μίαν περιουσίαν ἑνὸς ἀποθανόντος Ἀδάμ, καὶ ἐκεῖνη ἐλπίζω νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐφορείαν μίαν ἰκανὴν ποσότητα. Τὸ τῶν τροφίμων ἐμπεριέχεται εἰς τὰς περὶ προβλημάτων ἀπαντήσεις μου. Διὰ τοῦτο λέγω, ἀδελφέ μου, ὅτι, ἐν ὅσῳ ἔχεις αὐτὸν ὅπου σὲ γράφει, καὶ αὐτὸς ἔχει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ σῶμα, μὴ ὑποπτύηται. Ἄλλαχού πρέπει νὰ στραφῆ ἡ φροντίς σας. Εἰς τὸ ἐδῶ μῆτε ὑποψίαν καμμίαν ἔχετε, μῆτε μεγάλους φόβους καὶ κόπους θέλετε καταβάλλει, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι εὐπειθὴς εἰς ὅλα σας τὰς προσταγὰς. Ἡ δυσχέρεια εἶναι διὰ ἐμὲ, καὶ ὁ φόβος καὶ ὁ κόπος· πλὴν ὅλα τὰ θυσιάζω εἰς τὴν φίλην μου πατρίδα καὶ εἰς τὸν φίλτατόν μου ἀδελφὸν πρίγκιπα Ὑψηλάντην· ἔχω χαρακτῆρα, καὶ αὐτὸς ὁ χαρακτῆρ θέλει παύσει μετὰ τὴν ἀποβίωσίν μου· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐχθροί μου πολλοί. Ἄς κρίνῃ λοιπὸν καὶ ἄς ἐπικρίνῃ, παρακαλῶ, μὲ τὴν βαθύνοιάν της ὅλα αὐτὰ καὶ τὰς ἀπαντήσεις μου εἰς τὰ προβλήματα· καὶ, ἂν τὴν ἀρέσουν αἱ ἐπιδιορθώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡμπορῶ νὰ δεχθῶ τὰ προβλήματα, ἄς τὰ συνθέσῃ κατὰ κεφάλαιον καὶ ἄς μοι τὰ στείλῃ ἀμέσως, διὰ νὰ τὰ ὑπογράψω, καὶ ὕστερον θέλει τὰ ἀδρεσάσει, ὅπου δεῖ καὶ θέλει ἡ Ἐκλαμπρότης της.

«Ἄς μοι συγχωρήσῃ δὲ, παρακαλῶ, νὰ τὴν κάμω μίαν ἐπίκρισιν, ἣτις μοι φαίνεται νὰ ἦναι ἀναγκαῖον νὰ τῇ ἐκτεθῆ, διὰ νὰ μοι κάμῃ τὴν εὐεργεσίαν νὰ μοι τὴν ἐξηγήσῃ, διὰ νὰ ἤξεύρω τὰ χρέη μου καὶ τὸ πολίτευμά μου, καὶ πρὸς τούτοις νὰ τὴν δείξω καὶ τὰς μεγάλας ὀφελείας, ὅπου στοχάζομαι ἐκ τούτου εἰς τὸ γενικὸν πιάνο καὶ εἰς τὴν κατὰ διαφόρους λόγους ὀφέλειαν τῶν σκοπῶν μας. Ἐκ τούτου δὲ ἄς ἐννοήσῃ ὁ ἀδελφός μου, πῶς ἐν εἰλικρινείᾳ τὰ πάντα ἐκθέτω.

« Στοχαζώμαι και ὑποθέτω, εἰς ὅσα δὲν ἔχω λάθος, φίλτατε ἀδελφὲ, ὅτι τὸ Ἑρσοικὸν κράτος, καίτοι διαφεντεύον και ὑπερασπιζόμενον τὸ πεπτωκὸς γένος μας, καθὼς ἔχομεν δειξίεις τρανωτάτας, και μάλιστα τὸ νὰ θελήσῃ νὰ τζεδέρῃ εἰς ἡμᾶς και τὴν Ἑκλαμπρότητα της, στοχαζώμαι, λέγω, ὅτι δὲν θέλει διὰ ἀνωτέρας θεωρίας και πολιτικὰς οὐσιώδεις βελατζιόνας εὐρωπαϊκὰς νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εἶχε μήτε κἄν ιδέαν τῶν ἐνεργηθησομένων. Ἐπιταῖ ἄρα και ἡ τῆς Ἑκλαμπρότητός της ἀπὸ Ἰάσιον ἐφετῆ δίοδος μετὰ τὴν ἐξπλοζιόνε τὴν γενικωτάτην. Ἄν λοιπὸν ἡ βᾶσις αὐτὴ ἦναι ὀρθή, ἔπεται ἄρα και ἐγὼ ὡς χρέος μου νὰ φυλάξω τὴν αὐτὴν γραμμὴν, ὡς ὀφείλων και ἐγὼ νὰ φυλάττω τὰς αὐτὰς παρατηρήσεις διὰ τὸν λόγον τῆς πεντετζιόνας τῆς αὐλῆς εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους. Ἄν οὕτως ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, παρακαλῶ νὰ ἔχω φωτιστικὴν μοι ἀπόκρισιν της, και ὑπόσχομαι, ὅτι, μὰ τὸν ἱερὸν δεσμόν μας, ἄνθρωπος δὲν θέλει ἠξεύρει τι. Ἐπόσχομαι δὲ, ὅτι θέλω μετέλθει τὸν τρόπον μου κατὰ πάντα ἀδετάτον με τὰς ἀνωτάτας βουλήσεις και ὀδηγίας. Λέγω δὲ, ὅτι τὸ τοιοῦτον, ἂν οὕτως ἔχω και ιδέαν και προσταγὰς περὶ τούτου, θέλει χρησιμεύσει τὰ μέγιστα εἰς τὸ σκοπούμενόν μας· καθότι ὑποθέτω, τῆς αἰσίας ἐπιχειρήσεως γενομένης, ἡ μὲν προτέτζια φυσικῶς θέλει δώσει δικαίωματα ὀκουπατζιόνας προβιζουαρεμάν· ἡ δὲ τύχη τῶν δύο αὐτῶν πρετζιπάτων θέλει ἀποφασισθῆ μετὰ τὴν σὺν Θεῷ ἀγίαν ἀποπεράτωσιν τοῦ ὄλου εὐτυχοῦς και σωτηρίου ἔργου. Ἄρα, ὅταν ἡ διοίκησις τοῦ εὐρεθέντος διοικητοῦ, ἐμφρόνως φερομένου, ἤθελεν ἐπικυρωθῆ, ὡς και ἦδη ἐπικυρωμένη και ἀνεγνωρισμένη οὐσα, αὕτη, λέγω, ἡ διοίκησις, φρονῶ, ὅτι θέλει συμβάλει τὰ μέγιστα και κατὰ τὰς τροφὰς και κατὰ τὰ ἄσπρα εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ γένους. Τότε θέλω ἠμπορέσει νὰ βοηθήσω συστηματικῶς, ἀδελφὲ ἀγαπητέ. Μαρτύρομαι δὲ τὸν Θεὸν, ὅτι ὄχι ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν, μήτε ἀπὸ κενοδοξίαν τὰ γράφω· αὐτὰ εἶναι πάθη ὀποῦ δὲν τὰ γνωρίζω· ἀλλ' ἀπὸ ἔρωτα τοῦ νὰ ἐκδουλεύσω κατὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ ἡ μέχρι τοῦδε ἀνατροφή μου δὲν με ἐπιτρέπη νὰ δουλεύσω τὴν πατρίδα κατὰ τὸν τρόπον, ὀποῦ θε νὰ δουλεύσῃ και ἡ Ἑκλαμπρότης της.

« Ἀγαπητὲ ἀδελφὲ, ἐν εἰλικρινείᾳ τὰ πάντα γράφω. Ἄν αὐταὶ αἱ ἐπικρίσεις μου δὲν εἶναι ὀρθαὶ, ἐλευθέρως ἄς μοι τὸ γράψῃ, παρακαλῶ. Διὰ τζίφρας γράφω στοχαζόμενος, ὅτι εἶναι σιγουρότερον. Ἐν τοσούτῳ παρακαλῶ νὰ κοντεσεντέρῃ εἰς αὐτὸ, καθότι θέλει γίνῃ παρᾶιτιον μεγάλης ἡσυχίας μου. Ἠξεύρει κάλλιστα, ὅτι ἔχω ἀδελφὸν εἰς

τὴν Πόλιν καὶ συγγενεῖς. Παρακαλῶ ἐπομένως νὰ μοὶ στείλῃ ἐν γράμματι της, πρὸς ὅποιον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐφόρων ἤθελεν ἐγκρίνει ἢ Ἐκλαμπρότης της, προστακτικὸν τοῦ νὰ ἐμιλήσῃ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου Νικολάου, ὅστις καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέλει γίνεαι συναδελφός, διὰ τὸν τῷ δοθῆ ἐν καρδίᾳ τῆς Ἀδελφότητος εἰς τὴν δισποζιτζιόνε διὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἐφορος νὰ ἔχῃ τὴν φροντίδα νὰ ἰδεῖται τὸν ἀδελφόν μου. Τοῦτο ἐπιμόνωσ τῆς τὸ παρακαλῶ μὲ τοῦτο θέλει μὲ ὑποχρεώσαι μεγάλως.

«Τελειόνω, ἀδελφε, ἀφιερῶν καὶ τὴν ὑπόληψίν μου, καὶ τὴν ὑπαρξίν μου, καὶ τὴν φαιμαλίαν μου καὶ τὴν ἡσυχίαν ὄλων τῶν ἐγκαταρκτικῶν τοῦ ἐμπιστευθέντος μοὶ μέρους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶμαι ὁ ἴδιος βεσποναμπιλες, εἰς τὴν γενναϊότητα τοῦ χαρακτῆρός της, εἰς τὴν τιμὴν της καὶ εἰς τὴν ἰσρὰν ἀδελφότητα τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας.

«Ἰάσιον τῆ 24 ἰανουαρίου 1821.

«ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΥΤΣΟΣ ΒΟΕΒΟΔΑΣ».

(ε) Ἰδεὺ ἢ ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ Ἰψηλάντου ἐξήγησις τοῦ Σούτσου. Ἐγγράφον δ' ὡσάυτως συμβολικοῖς γράμμασι παρὰ τοῦ ἴδιου.

«Α. Δεκτὸν κατὰ πάντα· προσαρμύζω μένων ἐν τοσοῦτῳ μὲ τὰς ἐν τῷ ἰδιαίτερω ἐκτεθειμέναις ὀψερδατζιόνας, δηλαδὴ πρόθυμος βεβαίως ἐκτελεστής ἀπασῶν τῶν προσταγῶν τῆς Ἀρχῆς εἰς πᾶσαν ὥραν, καθ' ὅ,τι δηλαδὴ ὁ ὄρκος μου ἀπαιτεῖ· πλὴν ἀναγκαστῶν μοὶ φαίνεται, ὅλαι αἱ τοιαῦται προσταγαὶ νὰ ἦναι προσαρμοσμέναι δηλαδὴ μὲ τὰ κοινὰ χρέη, ὅπου τὸ ὑποῦργημά μου ἀπαιτεῖ διὰ τοὺς προεκτεθέντας ἐν τῷ ἰδιαίτερω μου λόγους.

«Β. Κατορθωτὸν μὲ τὸν τρόπον τοῦ διοργανισμοῦ, ὅπου μέλλω νὰ κάμω τῶν ποτούρων· πλὴν ὁ ἀριθμὸς ἄγνωστος, καθότι οἱ εὐρισκόμενοι εἰσέτι ἀδελφοί, καὶ κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τὸν ὀρθόν, μόλις 3000 νὰ εὐρίσκωνται ὀπλοφόροι· τοῦτο δὲ μετὰ τὴν καταγραφὴν θέλει γίνῃ φανερόν πρόσχημα εὐλογώτατον, καὶ τὸ ὅποιον δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ αἴτιον παραμικροτέρας ὑπονοίας, εἶναι τὸ παρακατιόν, ὅτι δηλ. μὲ τὸ νὰ πλησιάζῃ ἢ πρώτη ἄνοιξις, καὶ ἔθος παλαιὸν τῶν ὅσοι εἶναι ἀνεργοὶ καὶ καπουσοῦζιδες, νὰ εὐγαίνωσιν εἰς λεηλασίας, διὰ τοῦτο ἢ ἐξουσία, μὲ τὸ νὰ μὴ ἡμπορῇ τάχα νὰ διώξῃ τοὺς τοσοῦτους καὶ τοιούτους ἀπὸ μῆσα ἀπὸ τὸν τόπον, προστρέχει εἰς τὸ νὰ νοικιά-

ση τὰς ποτούρας, αἱ ὁποῖαι ὁμοῦ μὲ τὰ δτζάκια ἔχουν νὰ πάρουν τοὺς ἐγγυητὰς τάχα ὅλων τῶν τοιούτων, καὶ νὰ τοὺς καταγράψουν πέρνοντες τὰς ἐγγυήσεις ἐκάστου. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ὁ διοργανισμὸς καταντᾶ πολλὰ εὐκολος, χωρὶς νὰ γίνῃ παραίτιος τῆς μικροτέρας ὑπονοίας. Οἱ τοιοῦτοι δὲ ἔχουσιν ὅλοι τὰ ἄρματα τῶν κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον, καὶ μέρος φυσεκίων. Ἐν καιρῷ δὲ εὐκολον νὰ κατορθωθῶσιν ἐν ὀλίγῳ διαστήματι τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια, οὐχὶ δὲ νῦν, καθότι κάθε πολεμικὴ παρασκευὴ *en gros* εἶναι παραιτία ὑπονοίας. Τὸ δὲ τῶν τοπιῶν εἶναι διόλου ἀδύνατον διὰ τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀνθρώπων.

«Γον. Τὸ τρίτον κατὰ πάντα δεκτὸν, καὶ μῆτε ὀφερβατζιόνε δὲν χωρεῖ.

«Δον. Καὶ αὐτὸ κατὰ πάντα δεκτὸν, ὅπερ καὶ γίνεται καὶ θέλει γίνῃ.

«Βον. Τῇ ὑπεσχέθην ἄπαξ, ὅτι ὅλη ἡ περιουσία μου εἶναι τοῦ γένους μου· ἄρα μῆτε λόγος δὲν χωρεῖ εἰς τὸ πέμπτον. Πλὴν ἤξεύρει τὴν ἀλλόκοτον ἔλλειψιν τῆς μονέδας· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἄμεσος καὶ τῶν ἑξακοσίων χιλιάδων εὔρεσις εἶναι ἀδύνατον· ἐκ διαλειμμάτων δὲ ἔσα κατορθώσω, τόσον ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβάσεώς της, ὅσον καὶ μετὰ τὴν διάβασίν της, ὑπόσχομαι καὶ νὰ δίδω καὶ νὰ στέλλω. Κατὰ τοῦτο ἄς μὴν ἀμφιβάλλῃ. Ἐν τοσοῦτῳ ἄφευκτος μία προσταγὴ εἰς τὸν ἐδῶ Πιζάνην, ὅτι νὰ σφαλνᾶ ὀλίγον τὰ μάτια του εἰς μερικὰ ἐπιχειρήματα τινων, τὰ πρὸς ὠφέλειαν τῆς διοικήσεως. Τοῦτο δὲν προδίδει μῆτε τὸ πρᾶγμα, μῆτε δεικνύει τελείως τὴν αἰτίαν· ὠφελεῖ δὲ τὰ μέγιστα, καθότι οἱ ἄρχοντες δὲν εὐρίσκουν πρόσωπον ἀπὸ αὐτὸν, ἐγὼ δὲ, μὲ τὸ νὰ πονῶ τὸν τόπον, ὡσὰν ἰδιά μου παιδιὰ, βεβαίως ξεπέτσωμα δὲν θέλω κάμει. Τοῦτο τὸ ὑπόσχομαι φορμελμάν.

«ΣΤον. Αὐτὸ τὸ ὑπόσχομαι ἐν ἄκρᾳ εὐκολίᾳ καὶ μὲ τρόπον τοῦ νὰ μὴ δώσω τὴν παραμικροτέραν ὑπόνοιαν. Διὰ νὰ κατορθωθῇ ὅμως, πρέπει νὰ μοι γράψῃ, ἀπὸ ποῖον δρόμον θε νὰ γίνῃ ἡ διάβασις, διὰ νὰ ἤξεύρω. Συμβουλεύω δὲ ἀπὸ Λιόβας, καθότι ἐκεῖ καὶ οἱ ζαχιρέδες εὐκολοὶ, καὶ ὁ τρόπος, ὅπου θε νὰ ἐπιχειρισθῶ ἐκεῖ, εἶναι κατορθωτὸς πρὸς τὰ κάτω καδιλίγια, καθότι λογισθήσεται, ὅτι τὸ κάμνω διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πόλεως· πρὸς τούτοις καὶ τὸ Φωξάνι κοντήτερα. Ἐμέτρησα δ' ἐν τοσοῦτῳ, ὅτι εἰς τριάντα χιλιάδας, ὡς μοι γράφει, ἀνθρώπους διὰ 40 ἡμέρας 4500 κοιλὰ τοπικὰ φθάνουν. Γράψετε μοι, ἂν ᾖναι ἀρκετὰ πρὸς τούτοις καὶ πόσα ζῶα μεγάλα χρειάζονται. Αὐτὸς

ὁ ὑπολογισμὸς πρέπει νὰ γίνῃ πολλὰ ἀγλίγωρα, καὶ νὰ μοὶ σημειωθῇ.

2ον. Τοῦτο, φίλτατε ἀδελφε, εἶναι ἀδύνατον, καὶ ἴσα διὰ τὸν λόγον ὁποῦ γράφει τοῦ μακαρίτου πατρός της, καθότι ἐκεῖνο ἀνοίξε τὰ μάτια τῶν βαρβάρων καὶ εἶναι πολλὰ προγεκτικόν.

«Αὐτὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια τῶν ὧν δύναμαι νὰ ὑποσχεθῶ. Ἄς τὰ ἐπικρίνῃ καὶ ἄς μοὶ σημειώσῃ τὴν ἀπόφασίν της».

ΣΕΛΙΣ 108.

(α) Ἰδοὺ ἡ πρὸς τὸν Ἰψηλάντην ἐπιστολὴ τούτου διὰ γραμμάτων συμβολικῶν, καὶ περὶ ἄλλων προσέτι διαλαμβάνουσα ἀντικειμένων.

«Ἰάσιον 25 Ἰανουαρίου 1824.

«Ἄρῃσεν ὁ Ἡγεμὼν νὰ σᾶς ἀποκριθῇ, πρῶτον διὰ νὰ σκεφθῇ ὠρίμως τὰ πράγματα, καὶ δεύτερον ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλέκο Βόδα εἶχε πολλὰ γραφίματα εἰς πολλούς. Ἡ μετὰθεσις τοῦ ἡγεμόνος εἰς Βλαχίαν εἶνε ἀδύνατος κατὰ τὰς στιπουλατζιόνας. Εἰς τοῦτο εἴμεθα ὑπερπληροφημένοι. Ὁ Μινίστρος, κατὰ τὰς ἰνστρουτζιόνας του, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μετὰθεσιν· ἤθελε λοιπὸν προσκραύσῃ μεγάλως ὁ Ἡγεμὼν εἰς τὴν κούρτην τῆς Ῥωσσίας, ἃν ἔκαμε κανένα κίνημα κ' ἐσάλευεν ἀπὸ τὸν τόπον του.

«Τὸν Τζούνη παρήγγειλα ἀπὸ μέρους τοῦ Ἡγεμόνος νὰ μὴ εἰπῇ τίποτε εἰς τὸ ἐν Βλαχία στρατιωτικὸν ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ Ἡγεμόνος, διότι ὄχι μόνον δὲν θέλει ὠφελήσῃ, ἀλλὰ καὶ θέλει βλάψῃ τὰ μέγιστα καὶ τὸν Ἡγεμόνα καὶ τὰ ἰντερέρσα τῆς Ἀδελφότητος. Ὁ Πίνη εἶναι, ὡς φαίνεται, ὑπὲρ τῶν Ἀλεκοδοικῶν πραγμάτων. Τὰ κινήματά του οὕτω τὸν ἀποδεικνύουν. Ἰδωμεν, τί ἔχει νὰ τρέξῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

«Προχθὲς ἦλθεν ὁ γέρον Ῥιζνοβάνος ἔντρομος εἰς τὸν Ἡγεμόνα, καὶ τὸν εἶπε μυστικῶς, ὅτι πολλοὶ Ἀρβανῖται ἀκέφαλοι καὶ χωρὶς ἐγγύησιν κἀθιναται εἰς τὰ χάνια τοῦ Ἰασίου· ἐρωτηθέντες, διὰ τί κἀθιναται οὕτω συναθροισμένοι καὶ χωρὶς ἔργον; ἀπεκρίθησαν, ὅτι ἔχουν σκοπὸν νὰ ἀπέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των τὴν ἀνοίξιν ὄλοι ἐμοῦ. Ἡ τοιαύτη ἀπόκρισις ἐνέβαλεν εἰς ὑπόψιαν μεγαλητέραν τοὺς ἐδῶ, καὶ ἐζήτησεν ὁ Ῥιζνοβάνος ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα νὰ διωχθῶσιν οἱ τοιοῦτοι. Ὁ Ἡγεμὼν τὸν ἀποκρίθη, ὅτι θέλει ἐξετάσῃ περιέργως τὸ πρᾶγμα. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἦλθεν ὁ Ἄγας ἀδελφὸς τοῦ Μητροπολίτου, καὶ

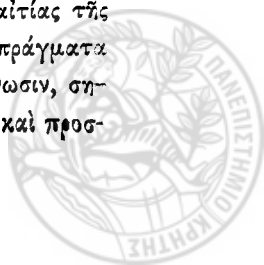
εἶπε τὰ αὐτά. Ὁ Ἥγεμὼν ἀπεκρίθη τέλος πάντων, ὅτι τὸ νὰ διώξῃ τόσους ἐνταυτῶ εἶναι ἐπικίνδυνον· νὰ τοὺς ἀφήσῃ πάλιν χωρὶς ἐγγύησιν, ὡσαύτως κινδυνῶδες· στοχάζεται λοιπὸν, ὅτι ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ μὴ διασπαρθοῦν τὴν ἄνοιξιν εἰς τὴν Τζάραν καὶ γένουν λησται, νὰ διορίσῃ ταῖς ποτέραις, διὰ νὰ τοὺς δέσῃ μὲ ἐγγύησιν τῶν ὀτζακιῶν καὶ νὰ τοὺς διαμοιράσῃ ἐνταυτῶ εἰς ὅλην τὴν Τζάραν, καὶ μὲ τὸν διορισμὸν νὰ τοὺς ἀδυνατήσῃ. Ὁ Ῥιζνοβάνος ἄρχισε νὰ προβάλλῃ δυσκολίας λέγων, ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ἡ Τζάρα νὰ σηκώσῃ ποτέραις, καὶ ὅτι θέλουν γένη πολλαὶ καταχρήσεις. Ὁ Ἥγεμὼν τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι, διὰ νὰ ἀποφύγῃσι τὸ μεγάλον κακὸν, νὰ προτιμήσωσι τὸ μικρότερον. Ἄς ἐνθυμηθοῦν τοὺς λόγους μου οἱ πρίγκιπες. Ἀπέδειξα τότε εἰς τὸ Σκουλένι, πόσον χαλεπὸν ἡ στρατολογία ἐδῶ, ὅπου εἶναι περὶ ὀρισμένη ἡ ἐξουσία ἀπὸ τὰ τρατάτα, ὅπου ὁ Κόνσουλός ἐξετάζει τὸ παραμικρότερον κίνημα καὶ προτεστάρει εἰς ὅλα τῆς διοικήσεως, ὅπου οἱ Ἄουστριακοὶ εἶναι κατὰ σκοποὶ καὶ προδόται. Τὰ πράγματα ἐδῶ δὲν ἔχουν κανένα ρυθμὸν· εἶναι πολυαρχία· θέλει καταντήσῃ εἰς ἀναρχίαν, ἂν δὲν βάλῃ εἰς τάξιν τὰ πράγματα ἡ Ἐκλαμπρότης σας. Κατὰ χρέος σας τὸ εἰδοποιῶ. Οἱ Ἐφοροὶ ὅλοι σχεδὸν παρητήθησαν διὰ τὸ ἄβρῦθμον καὶ ἄτακτον τῶν πραγμάτων. Πρὸς Θεοῦ καὶ διὰ ἀγάπην τῆς πατρίδος, βάλετε εἰς τάξιν τὰ πράγματα, διὰ νὰ μὴ βλαφθοῦν τὰ συμφέροντα τῆς κοινῆς πατρίδος ἀπὸ κακῆν μεταχείρισιν. Ἡ Ἐκλαμπρότης σας ἐξετάσετε, πληροφορηθῆτε, καὶ ἔπειτα κάμετε τὸ ὀβλιγώροτερον τὰς ἀναγκαίας διορθώσεις. Προσμένομεν καλαράσῃν· ὅτι μάθωμεν νέον, θέλω σας τὸ προφθάσῃ ἀμέσως.

I. ΡΙΖΟΣ».

ΣΕΛΙΣ 109.

(α) Ἴδου ὅσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔγραψεν ὁ Ρίζος πρὸς τὸν Ὑψηλάντην συμβολικοῖς γράμμασι.

«Ἐλαβα τὸ κατὰ τὴν 24 (Ἰανουαρίου) γράμμα σας καὶ εἶδον τὰ ἐν αὐτῶ. Πρὶν λάβω τοῦτο, σας εἶχα γράψῃ. Τὰ ἐδῶ εἶναι εἰς μεγίστην ἀταξίαν. Οἱ ἐντόπιοι τὸ ἐμυρίσθησαν, καὶ ἔπιασαν τὸν Τουφεκτζήπασιν Γεώργῃ ὁ Στούρτζας Λογοθέτης καὶ ὁ Βόρνικος Πάλας, καὶ τὸν ἐξέτασαν. Μεγάλον πίσπιλο τρέχει μεταξὺ τῶν ἐντοπιῶν ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς καὶ ἀνοήτου διαγωγῆς τῶν ἐδῶ. Ἐν συντόμῳ τὰ πράγματα τρέχουν ὀλέθρεια, καὶ ἀνάγκη πᾶσα νὰ προλάβετε τὴν διόρθωσιν, σηκώνοντας ἀμέσως κάθε ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν Γάτζον καὶ λοιποῦς, καὶ προσ-

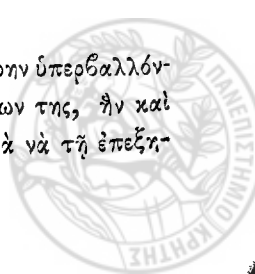
τάζοντάς τους νά παύσουν κάθε κίνημα καὶ νά ἡσυχάσουν ἕως δευτέρας προσταγῆς σας. Οἱ ἄρχοντες, δηλαδή ὁ Ῥιζνοβάνος ὁ γέρων καὶ ὁ Λογοθέτης Στούρζας καὶ ὁ Σανδουλάκης, ἐναντιώνονται εἰς τὸν διοργανισμόν τῶν ποτέρων λέγοντες, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀφανισμὸς τῆς Τζάρας. Ἴδου ἡ κατάστασις τῶν ἐδῶ πραγμάτων καὶ οἱ καλοὶ μας κάμουν καθ' ἡμέραν συνελύσεις, χωρὶς νά μᾶς ἐρωτήσουν ἢ νά μᾶς συμβουλευθοῦν εἰς οὐδέν, ἀλλὰ κάμουν τοῦ κεφαλιοῦ των, χωρὶς νά κομπιναροῦν κανένα πρᾶγμα. Ὁ Ἡγεμὼν εἶναι εἰς μεγάλην σύγχισιν καὶ ἀδημονίαν. Ὑποπτεύεται καὶ τὸν ἴδιον κίνδυνον, καὶ περισσότερον τὸν κίνδυνον ὅλου τοῦ γένους, ὃ μὴ γένοιτο! Πάλιν σᾶς τὸ λέγω, ἀνάγκη πᾶσα νά τοὺς προστάξετε ὅσον τάχος νά παύσουν τὰς συναθροίσεις των καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν νεφερίων, διότι τὸ κακὸν θέλει εἶναι ἀθεράπευτον ἔπειτα. Τὸ εἶπα καὶ πάλιν τὸ λέγω· ὅταν ὁ καιρὸς ἔλθῃ, οἱ στρατοὶ ἀμέσως συναθροίζονται· τῶρα εἶναι οὐ μόνον ἀνωφελές, ἀλλὰ καὶ ἐλέθριον· διότι, ἂν δὲν γείνη ἡ προσήκουσα διόρθωσις ἀμέσως ἀπὸ μέρος σας, θέλουν ξεκεσπασθῆ οἱ σκοποὶ των ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους, οἱ ὁποῖοι ἀκαταπαύστως κατασκοπεύουν κῆδη καὶ ἐξετάζουν. Ἀνάγκη, λοιπὸν παῦσις πρὸς καιρὸν, ὅσον νά λείψουν αἱ ὑποψαίαι. Ἐνας τῶν ἐντοπίων ἀρχόντων προχθὲς εἰς τοῦ Ῥάπ, τοῦ Αὐστριακοῦ ἀζιέντε, εἶπεν, ὅτι συναζονται ἐδῶ στρατεύματα, διὰ νά περάσουν εἰς τοὺς Σέρβους· ὁ Ῥάπ τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι διατί δὲν δίδουν εἰδήσιν εἰς τὰ περίεξ σεργάτια; Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα παράκαιρα καὶ ἄτακτα καὶ ἀνεπιτήδεια κινήματα ἐπροξένησαν πολὺν κρότον, καὶ κινδυνεύομεν. Προλάβετε καὶ διορθώσατε τὰ πράγματα πρὸς Θεοῦ.

« Τὸ ἐμπερικλειόμενον εἶνε τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἡγεμόνος Ποστελνίκου Κωστάκη. Ἦτον ἀνάγκη νά ἔμβῃ μόνος αὐτὸς ἀπὸ τοὺς καθημέρους εἰς τὴν κούρτην· εἶναι δὲ καὶ ἄκρως ἐνθουσιασμένος. Ὁ Ἡγεμὼν πνέει φιλογένειαν· τὰ πάντα ἐπιχειρησθήσεται. Θέλετε τὸ ἰδεῖ ἐμπράκτως. Γράφετέ με διὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ γραμματος.»

(6) Ἴδου ἡ ἐλθὴ ἀπάντησις τοῦ Ὑψηλάντου πρὸς τὰς αἰτήσεις καὶ παρατηρήσεις τοῦ Σούτσου:

« Ὑψηλότατε Αὐθέντα καὶ ἀδελφὲ φίλτατε.

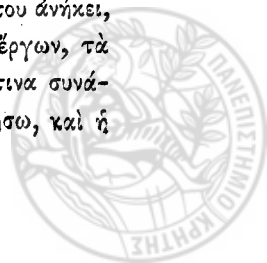
« Τὸ ἀπὸ 24 ἰανουαρίου ἀδελφικὸν της ἔλαβον· ἐχάρην ὑπερβαλλόντως διὰ τὴν ἐν αὐτῷ εὐλικρινῆ ἔκθεσιν τῶν φρονημάτων της, ἣν καὶ ἀνέμενον πρὸς τῆς Ὑψηλότητός της ἀνυπομόνης, διὰ νά τῇ ἐπεξή-

γηθῶ καὶ ἐγὼ εὐλικρινέστερον καὶ ἀπλούστερον περὶ τῶν μερικιωτέρων αὐτῆς καὶ γενικιωτέρων, ὡς πρὸς ἀδελφὸν φίλτατον καὶ γνήσιον πατριώτην, καταφλεγόμενον ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος. Διὸ καὶ ἐχθέτω τὸ παρόν μου βάζων ὑπ' ὕψιν τὰς ἐπικρίσεις μου, ἃς παρακαλῶ νὰ δεχθῆ ὡς ἀπὸ ἀδελφὸν γνήσιον καὶ φίλον εὐλικρινέστατον.

«Ὁ τρόπος, τὸν ὁποῖον ἦτο βιασμένη ἡ Ὑψηλότης τῆς νὰ ἐξακολουθήσῃ εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς δραγομανίας τῆς, δὲν τῇ λανθάνει, ὅτι ἔδοσεν ἐναντίας ἰδέας περὶ τοῦ ὑποκειμένου τῆς, ἡ ὁποία εἰσέτι διασώζεται, μὴ λαβοῦσα ἀκόμη ἀφορμὴν ἡ Ὑψηλότης τῆς νὰ τὴν ἀναιρέσῃ, καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυσαν γράφοντες νὰ τὴν ἐπικυρώνουν. Ἡ ὑπερασπιζομένη ἡμῶν Δύναμις μὲ ὅλας τὰς ἐναντιότητας, ὁποῦ τῇ ἐπέφερε νὰ τὴν ἰδῆ ἐνθρονιζομένην εἰς τὸν θρόνον τῆς Μολδαβίας, τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ ὑπονοήσῃ παρὰ ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ φρονεῖ, ὅτι ἡ Ὑψηλότης τῆς, ὁπαδὸς διόλου τῆς ὑποκεκρυμμένης σημερινῆς ὀθωμανικῆς ἰσχύος, ἄκρως ἐναντιουμένης εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ὑπερασπιζομένης ἡμῶν Δυναμέως, ὑπεσχέθη τὴν κατ' αὐτῆς ἐναντιότητα, δι' ἧ καὶ εἰς ἀντιμισθίαν ἔλαβε τὸν θρόνον τῆς Μολδαβίας; Πῶς ἦτον λοιπὸν δυνατὸν μέχρι τοῦδε ν' ἀποβάλουν τὰς τοιαύτας κατ' αὐτῆς ὑπονοίας; Ποίας ἀποδείξεις, ποίας πράξεις ὠφελίμους εἶδον παρ' αὐτῆς; οὐδεμίαν βέβαια. Ὅθεν δὲν εἶναι παράξενον, ἂν τρέφονται κατ' αὐτῆς αἱ ἀνάρμοστοι αὐται ὑπόνοιαι.

«Ἐγὼ, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν εἶναι οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἀνέφερον καὶ ἀναφέρω, ὅσα ἐγνώρισα εἰς τὸ ὑποκειμένον τῆς, καὶ ὅσα ἀναλογα κατὰ τῶν ὑποτροφομένων τούτων ἐναντίων ἰδεῶν ἄπλῃ δὲν τῇ λανθάνει βεβαίως, ὅτι, ὅσον δύσκολον εἶναι νὰ πιστοποιηθῆ μία ἐξουσία, ἀλλοίως φρονοῦσα μόνον δι' ἀπλουστάτων λόγων, τόσον εὐκολον εἶναι νὰ μεταβάλῃ τὸ φρόνημά τῆς διὰ τῶν αὐτῶν ἔργων καὶ διὰ τοῦτο τῇ ἔστειλον τὰ προβλήματα ἐκεῖνα, ἅπερ παραδεχομένη ἡ Ὑψηλότης τῆς ἤθελε μὲ δώσει ἰκανὴν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ ἀναφέρω ἐμπράκτως τὰ κατ' αὐτῆς. Λαθὼν οὖν τὸ γράμμα τῆς καὶ ἰδὼν ἐν αὐτῷ, ὅτι παραδεκτέα τὰ προβλήματα μου μὲ κάποιαι ἐπιδιορθώσεις, τῶν ὁποίων κάμνω ἐναυθῆ τὴν ἐπικρίσιν κατὰ τὰς μικρὰς μου ἰδέας, μετ' ἄκρας χαρᾶς τὰ περιμένω ἐπικυρωμένα, διὰ νὰ τὰ ἐξαποστείλω, ὅπου ἀνήκει, καὶ νὰ ἀποδείξω ὅχι πλεόν διὰ λόγου μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων, τὰ ὅσα μέχρι τοῦδε ἀνέφερον ὑπὲρ αὐτῆς. Καὶ ἐκ τούτου δύο τινα συνάγονται, ὅτι καὶ ἐγὼ μὲν δὲν φαίνομαι, ὅτι ζητῶ νὰ ἀπατήσω, καὶ ἡ

Υψηλότης της ὅτι μετεβλήθη ἐκ τῶν ὑποτιθεμένων, καὶ ὅτι εἶναι πάντῃ ἀλλοία καὶ πρόθυμος ζηλωτής. Μοὶ συγχωρεῖται δὲ, στοχάζομαι, νὰ κάμω τὰς ἐπικρίσεις μου εἰς τὰς ἀπαιτήσεις της, τὰς ὁποίας ἀν θελήσῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ, καλῶς ἂν ὄχι, τὰς στέλλω ἀπαραλλάκτως.

«Τὸ Α^ο. Τί θέλει νὰ εἰπῇ, παρακαλῶ, ὅτι «ἔσεται πρόθυμος ἐκτελεστής τῶν παρὰ τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς στελλομένων προσταγῶν, καίτινες νὰ ἦναι προσηρμοσμένοι μὲ τὰ κοινὰ χρέη ὅπου τὸ ὑπόυργμά της ἀπαιτεῖ;» Τὸ ὑπόυργμά της ἀπαιτεῖ, ὅσα ἐναντία εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσῃ τις καθ' ἡμῶν, ὡς ὑπουργὸς ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς καταπολεμοῦμεν. Ὅθεν τοῦτο θέλει νὰ ὑποσχεθῇ, ἢ ἄλλο τι;

«Τὸ Β^ο. Μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχω πράξιν τῶν ἐκεῖ συνηθειῶν καὶ τουρκικῶν ἐθίμων, ἀφίνω εἰς τὸν προσφορώτερον διοργανισμόν, ὅπου ἤθελεν ἐγχεῖν: φθάνει ἡ ζητουμένη ποσότης τῶν ὀπλοφόρων νὰ συμπληρωθῇ.

«Τὰ ὅσα περὶ τοῦ ἐκεῖ, (ἦτοι τοῦ ῥωσικοῦ προξένου Πιζάνου,) ὡς γράφει εἰς τὸ Ε^ο, θέλουν ἐνεργηθῆ ἀμέσως μὲ τὴν ἀποστολὴν τῶν ὑποσχέσεων τούτων.

«Τὸ Ε^ο. Ἡ ὑποσχουμένη ποσότης τῶν 4500 τοπικῶν κοιλῶν εἶναι ἱκανή· πλὴν δὲν πρέπει νὰ περιορισθῇ μόνον διὰ τὸν τῆς Αἰώδας δρόμον, ἀλλὰ καὶ Σκουλενίου. Ὅμοίως καὶ ζῶα, ἅτινα 4500 ἐξαρκοῦν.

«Τὸ ΣΤ^ο. Ἐπειδὴ καὶ ἀδύνατον λογιζέται, παρ' αὐτῇ ἄς μείνῃ, καὶ εὐρίσκομεν ἄλλον τρόπον.

«Αὐταὶ εἶναι αἱ ὀλίγαι ἐπικρίσεις μου, τὰς ὁποίας ἀφίνω εἰς τὴν ψῆφόν της, ἂν θέλῃ νὰ ἐπικυρώσῃ, ἢ ὄχι.

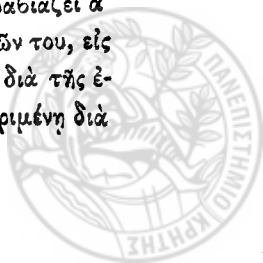
«Περὶ τῶν ἀνθρώπων ὅπου τὴν παρεκάλεσα νὰ διορισθῶσι καπετάνιοι, λαμβάνοντες καὶ τὰς ποτέρας, δὲν μὲ ἀναφέρει τι. Παρακαλῶ λοιπὸν καὶ αὐθις νὰ ἔχω μίαν ἀποφασιστικὴν της ἀπόκρισιν καὶ κατὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἠξέυρω, τί νὰ κάμω πρὸς αὐτούς. Στοχάζομαι, ὅτι ἤμπορεῖ ἡ Ὑψηλότης της νὰ δώσῃ τὰς καπετανίας ἀμέσως· καὶ, ἀφ' οὗ γίνῃ ὁ διοργανισμὸς τῶν ποτέρων, τότε δίδονται καὶ ἐκείναι πρὸς τοὺς ἰδίους.

«Ἐρχομαι δὲ εἰς τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ γράμματός της, ὅπερ καὶ κυριώτερον εἰς ἀπάντησιν. Ἡ Ὑψηλότης της δὲν ἤμπορεῖ νὰ δουλεύσῃ τὴν πατρίδα μας διὰ τῶν ἀπαιτούμενων παρ' αὐτῆς μεγάλων ἐκδουλεύσεων, εἰμὴ μέχρι τῆς γενικῆς κινήσεως. Ἔως ὅτου καὶ ἡ μυστικότης ἀναγκαιοτάτη καὶ ἡ ἄοκνος ἐργασία τῶν μυστικῶν μας πράξεων ἀφρευκτος· ἔως ὅτου ἡ ὑπερασπιζομένη ἡμῶν Δύναμις ἔχει ἀνάγκην, διὰ

ἀνωτάτας πολιτικὰς αἰτίας, τῆς αὐτῆς μυστικότητος ἢ Ὑψηλότης τῆς, ἐκτελοῦσα τὰς τόσας ἐκδουλεύσεις ἐν καιρῷ ἤδη τῷ προσήκοντι, θέλει ἀποκτήσει πολλῶ ἀνώτερα δικαιώματα καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν ὑπερασπιζομένην Δύναμιν. Ἄφ' οὗ δὲ ἀπ᾿ ἧς ληφθῶσι τὰ ἄρματα καὶ παύσωσιν ἅπασαι αὐταὶ αἱ ἀνάγκαι, ποῖος δύναται νὰ ἐναντιωθῆ εἰς τὰ ἀναντιρρήτα δικαιώματα, ἅπερ αὕτη διαφυλάττει πρὸ τοσοῦτων χρόνων ἐπὶ τῇ Βλαχομπογδανίᾳ; Ποῖος δὲν βλέπει, ὅτι ἡ ὑπερασπιζομένη ἡμῖν αὕτη Δύναμις ὕστερον ἀπὸ τόσον ἀριθμὸν στρατευμάτων καὶ γροσίων, ὅπου ἔφθειρε διὰ τὴν κατάκτησιν τῶν δύο τούτων ἐπαρχιῶν, δὲν θέλει οἰκαιοποιηθῆ ταύτας καὶ δὲν θέλει τὰς διαφυλάξει ὡς ἰδίας τῆς διὰ προπύργιον τῆς ὅλης ἐπικρατείας τῆς; Πῶς ἔχει τέλος πάντων αὕτη νὰ ἀντιπληρωθῆ διὰ τὴν χορηγουμένην ἡμῖν ταύτην ὑπεράσπισιν; Ὅθεν δὲν εἶναι λόγος, διὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ προβλέπωμεν ἀριδῆλως, ὅτι ἡ ἐπὶ Βλαχομπογδανίᾳ πρόσκαιρος τότε διοίκησις θέλει ἐπικυρωθῆ παρὰ τῆς ὑπερασπιζομένης ἡμῶν Δυναμείας μὲ τρόπον ἴδιον κατακτητικοῦ.

Ἐτούτου δοθέντος, ποῖος τῶν φιλογενῶν πατριωτῶν μας ὑποφέρει, ἐλευθερουμένης τῆς πατρίδος του, νὰ ἡγεμονεύῃ εἰς ἐπαρχίας ξένας, καὶ ὄχι νὰ ἀπολαύσῃ τοὺς γλυκεῖς καρποὺς τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του, καὶ τὰς παρ' ἐκείνης μετ' εὐγνωμοσύνης δοθησομένης τιμᾶς καὶ ἀξίας εἰς τοὺς γενναίους ἀθλητὰς τῆς ἀναλόγως μὲ τὰς ἀρετὰς, προτηρήματα καὶ ἐκδουλεύσεις των; Καὶ διατί τέλος πάντων νὰ περιορίζῃ ἡ Ὑψηλότης τῆς τὸ μέλλον, καὶ νὰ μὴν ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπεριόριστον στάδιον δόξης; Μία τοιαύτη φιλοτιμία ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀνάρμοστος εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ προτηρήματά τῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτεῖται.

ἘὍταν, φίλτατέ μοι ἀδελφεῖ, πρόκηται λόγος περὶ εὐτυχίας ἐνὸς ἔθνους, πρὸ πολλοῦ τυραννιζομένου ὑπὸ τοῦ ζυγοῦ τῆς βαρβαρότητος, δὲν πρέπει ποτέ τις, στοχάζομαι, νὰ σκέπτεται, περὶ ὧσων δύναται μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἰδίου ἔθνους, (κακὸν τὸ τοιοῦτο,) ἀλλὰ περὶ ὧσων χρεωστέ εἰς τὴν συνειέργειαν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἐποχῆς. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον εὐχαριστεῖ τὴν ἰδίαν του συνειδήσιν, ἐκτελεῖ τὰ ἄφρευκτά του χρέη, ὑπακούει εἰς τὰς φωνὰς τῆς φύσεως, καὶ παραβιάζει ἂν κόμη αὐτὸ τὸ ἴδιόν του ἔθνος, διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν χρεῶν του, εἰς τὸ νὰ ἐγχαράξῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀθανασίας, διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς αἰωνίου εὐγνωμοσύνης του, χωρὶς πλέον νὰ περιμένη διὰ

των προτέρων σκέψεών του ανταμοιβήν τοῦ μετέπειτα ἐνδειχθησομένου ζήλου παρὰ μιᾶς ὑπερασπιζομένης Δυνάμεως, ἥτις, εἶναι πιθανόν ἢ καὶ βέβαιον, ἐπιχορηγεῖ τὴν ὑπεράσπισίν της ταύτην καὶ διὰ συμφέροντα ὄχι εὐκαταφρόνητα.

«Τὸ νὰ ζητῇ δὲ ἡ Ὑψηλότης της νὰ συμμορφώσῃ τὰ κινήματά της ἀναλόγως μὲ τὰς θελήσεις τῆς ὑπερασπιζομένης ἡμῖν Δυνάμεως, τοῦτο ὄχι μόνον δὲν τῆς τὸ ἀναίρει τινὰς, ἀλλὰ καὶ τῆς τὸ βεβαιοῖ, ὅτι οὕτω πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ. Διὰ τοῦτο ζητεῖται καὶ ἡ ἔμμεσος τῶν ζητουμένων ἐνέργεια· διὰ τοῦτο ἡ μυστικότης κτλ, χωρὶς ὅμως νὰ περιμείνῃ τὴν ἀντιμισθίαν της παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, ἀλλὰ παρὰ τῆς δυστυχοῦς πατρίδος μας, ἥτις δὲν δύναται ποτε νὰ ἀγνωμονήσῃ πρὸς ἄνδρα τοιοῦτων ἀρετῶν, προτερημάτων, ἰκανότητος, οἷα ἡ Ὑψηλότης της, τῆς ὁποίας ἔξει οὐκ ὀλίγην ἀνάγκην. Καὶ σύμφημι, ὅτι ἡ Ὑψηλότης της, διὰ τὴν ἣν ἔλαβεν ἀνατροφήν, δὲν δύναται νὰ δουλεύῃ τὴν πατρίδα της μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπου καὶ ἐγὼ δηλαδὴ, ὀπλιζόμενος κατὰ τῶν ἐχθρῶν της· ἀλλ' ἄρα γε ἡ ταλαίπωρος αὕτη δὲν ἔχει χρεῖαν καὶ ἀνθρώπων πολιτικῶν καὶ ἀρίστων διοικητῶν, καθὼς ἡ Ὑψηλότης της;

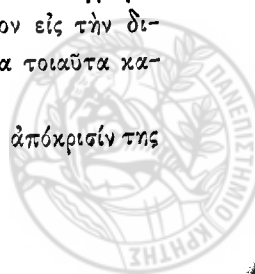
«Ταῦτα, φίλτατε καὶ πολυαγαπητέ μοι ἀδελφὲ, μοὶ ὑπηγόρευσετὸ γράμμα της νὰ τῇ ἀποκριθῶ, μ' ὅλον ὅπου τὰ ὑπὲρ αὐτῆς φρονήματά μου δὲν μοὶ ἐσυγχώρουν ποτὲ εἰς τοιαύτας ἐπικρίσεις καὶ ἀπαντήσεις.

«Ἐκ τοῦ γράμματός μου τούτου βλέπει, πόσον εἰλικρινέστερος φαίνομαι, καὶ ἄς μὴν ἀμφιβάλλῃ παντελῶς, ὅτι δὲν θέλω ἀφήσει ποτὲ ὡς πρὸς τὴν φιλίαν της καὶ ἀδελφότητα κανένα ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς μου.

«Περιμένω ἀνυπομόνως τὸν εἰς Βλαχίαν διορισμὸν της, (γένοιτο!) καὶ τότε ν' ἀρχήσωμεν πολλῶ ἀνωτέρας πραγματείας. Ἐγὼ, ὅσα ἡδυνάμην, ἀμέσως ἐξετέλεσα. Εἶθε νὰ ἐπιτύχωμεν ἀμφοτέρω τοῦ ἐφετοῦ τούτου σκοποῦ!

«Τὰ ὅσα περὶ τοῦ ἀδελφοῦ της μοὶ γράφει, ἐκτελοῦνται ἀμέσως, καὶ ἄς μὴ φροντίζῃ. Περιμένω ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καταγραφὴν τῶν ἐκεῖ караβίων, καὶ τότε προσδιορίζω ἓνα ἀνάλογον εἰς τὴν δισποζιτζιόνε τῆς εὐγενείας του, καθότι ἠξέυρει, ὅτι, ὅσα τοιαῦτα καράβια εὐρίσκονται, εἶναι διὰ πολεμικὴν παράταξιν.

«Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος. Περιμένω δὲ ἀνυπομόνως ἀπόκρισίν της

καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν αἰτημάτων, διὰ τὸ νὰ ἐξαποστείλω, ὅπου ἀνήκει· καὶ παρακαλῶ συνέχειαν τῆς φιλίας τῆς καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης ἀνάλογον τῆς τοῦ ὑπογραφομένου πρὸς τὴν Ὑψηλότητά της

Κισνόβιον τὴν 30 Ἰανουαρίου 1821.

φίλου εἰλικρινοῦς καὶ ἀδελφοῦ

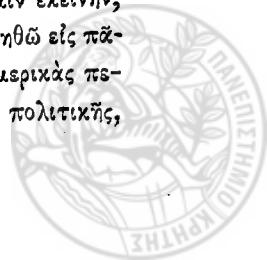
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ».

(γ) Ἴδου ἡ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην περίεργος ἀπολογία τοῦ Σούτσου, πραγματικῶς ἐπιβεβαιούσα τὰ ἀκραιφνέστερα ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ αἰσθήματα τοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ τὴν μεγίστην αὐταπάρνησιν. Εγγράπτο δὲ παρ' αὐτοῦ συμβολικοῖς γράμμασι, περιέχουσα καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἔβλεπεν οὗτος τὸ περὶ ποτούρων σκανδαλῶδες καταστάσαν ζήτημα·

Ἐκλαμπρότατε καὶ μυριοπόθητε ἀδελφέ.

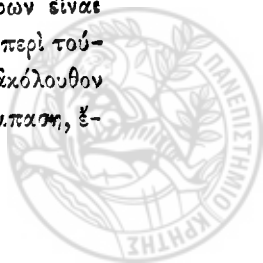
Ἄβλαβον τὸ ἀποκριτικὸν τῆς, ἀνέγνων μετὰ ἐπιστασίας τὰ περιεχόμενα. Ζητῶν πρώτον συγγώμην διὰ τὴν ἀργοπορίαν τῆς πρὸς ταῦτα ἀποκρίσεώς μου, ἀπαντῶ, ὅτι αἱ ἐπικρίσεις τῆς εἰς τὰ προλαβόντως παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτὴν γραφέντα, ἀντὶ νὰ λυπήσωσι τὴν καρδίαν μου, μὲ ἐχαροποίησαν· διότι ἐξ αὐτῶν ἐπληροφορήθην τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὸ γενναῖον τῶν φρονημάτων τῆς, καὶ ὅτι εἰς τοιοῦτον ἱερὸν ὑπὲρ τῆς κοινῆς πατρίδος σκοπὸν δὲν ἀποβλέπει εἰς οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. Ἡ τοιαύτη πρὸς ἐμὲ εἰλικρινῆς τῶν ἰδεῶν τῆς παράστασις εἶναι ὁ μέγιστος ἔπαινος καὶ τὸ μέγιστον καύχημά μου, διότι ἀπέδειξε διὰ τούτου, ὅτι μὲ φρονεῖ ὄχι φίλαυτον, ἀλλὰ φιλόπατριν. Ὅθεν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς παρακαλῶ καὶ ζητῶ ἀδελφικὸν καὶ συμπατριωτικὸν δικαίωμα, τὸ νὰ μὲ συμβουλεύῃ, εἰς ὅσα λανθάνομαι, καὶ ἐπιδιορθοῦ τὰ ἐξ ἀγνοίας ἑλλείμματά μου, καὶ νὰ μὲ φωτίξῃ εἰς ὅσα ἔχω χρεῖαν εἰδοποιήσεως, διὰ νὰ βαδίζω ἀπαραπταίστως εἰς τὴν ὁδόν, ἥτις φέρει πρὸς ὄφελος τῆς κοινῆς πατρίδος.

Δεύτερον εἰς τὸ διάστημα ὅλον τῆς διερμηνείας μου ἔπρεπε νὰ ἦμαι διόλου ἀνόητος, ἂν, ὅσον ἠδυνάμην, δὲν ἀπέκρυπτα τὰ πατρικά, ἢ μᾶλλον τὰ ἀντιτυραννικά μου φρονήματα, καὶ δὲν ἐπροσποιούμουν, (καθὼς ἀνάγκη νὰ ὑποκρίνωνται, ὅσοι ἐμβαίνουν εἰς τοιαύτην ἐπικίνδυνον ὑπηρεσίαν,) ὅτι ἔχω πίστιν καὶ ζῆλον εἰς τὴν Δύναμιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρετοῦν· ποτὲ ὅμως δὲν ἔπαυσα τοῦ νὰ βοηθῶ εἰς πᾶσαν περίστασιν τοὺς ὁμογενεῖς μου καὶ εἰς κοινὰς καὶ εἰς μερικὰς περιστάσεις· ποτὲ δὲν ἔπαυσα νὰ μεταχειρίζωμαι ἐν σύστημα πολιτικῆς,

διὰ τοῦ ὁποίου, χωρὶς νὰ δώσω ὑποψίαν, νὰ δύναμαι νὰ μὴ προσκρούσω εἰς τὴν ὑπερασπίστριαν Δύναμιν. Οἱ ἐχθροί μου ἦσαν ἐνδόσιμον, τὸ μόνον, διὰ νὰ μὲ συκοφαντήσουν, ὅτι ἐκυνήγησα παράκαιρα τὴν ἡγεμονεῖαν τῆς Βλαχίας. Ἡ πρὸς τοῦτο ἀπολογία μου χρήζει ἀπόδειξιν διεξοδικίην καὶ ἐγγράφων διαφόρων τῆς μεταξὺ μου καὶ τοῦ πενθεροῦ μου ἀλληλογραφίας. Τὰ ἐγγράφα ταῦτα ἀποδεικνύουν τρανώως, ὅτι δὲν ἦτον μῆτε καταδρομὴ ἀπὸ μέρους μου, καὶ τὰ τοῦ πενθεροῦ μου μῆτε θυσία τῆς τιμῆς μου, μῆτε τῶν χρεῶν μου προδότρια ἢ ζήτησις μου διὰ τὴν αὐθεντεῖαν τότε τῆς Βλαχίας, ἀλλὰ θέλησις ἀνωτέρα. Τὸ νὰ ἡγεμονεύω ἐν Μολδαυίᾳ δὲν κατωρθώθη, εἰμὴ διὰ μέσων, τὰ ὁποῖα ἰσχύουν πάντοτε εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Ἀσιανῶν. Ποτὲ αὐτὴ δὲν ἐζήτησε δι' ἀνταμοιβὴν τῶν δωρεῶν τῆς ὑποσχέσεις, οἷας γράφει ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς. Ὁ δεσποτισμὸς δὲν προνοεῖται ποτε τὰ μέλλοντα ἀποβλέπει πάντοτε εἰς χρυσὸν ἢ καὶ ἄλλα ἰδιαιτέρα συμφέροντα ποτὲ δὲν προσχεδιάζει περὶ κοινοῦ συμφέροντος. Ἀνυπόστατον ἄρα καὶ ψευδέστατον καὶ ἀλλόκοτος συκοφαντία ἢ κατ' ἐμοῦ τῶν ἀντικειμένων. Τέλος πάντων ἡ διαγωγὴ μου, ἡ διετὴς σχεδὸν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡγεμονεύω, ἀποδεικνύει, στοχάζομαι, ψευδεῖς ὅλας τῶν ἐχθρῶν μου τὰς προδοσίας, καὶ δὲν ἔχουν νὰ μὲ προσάψουν τὸν παραμικρότερον μῶμον εἰς τὴν παραμικροτέραν λαβὴν, ὅτι ἐγὼ ἀντέκρουσα εἰς τὸ παραμικρότερον τὴν ὑπερασπίστριαν ἡμῶν Δύναμιν. Ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς γράφει, ὅτι δὲν εἶδεν ἡ ὑπερασπίστρια ἡμῶν Δύναμις οὐδεμίαν πρᾶξιν ἀναιρετικὴν. Τῇ ἀποκρίνομαι, ὅτι τί δύναται ἡγεμὼν Μολδαυίας νὰ κάμη; Ὅσα δύναται, ἐγὼ δὲν τὰ παρημέλησα, εἰς σχολεῖα χρήματα καταβάλλον· εἰς Παρισίους ἔχω τέσσαρας σπουδαστὰς ὑπομισθίους ὁμογενεῖς· εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Πείζας ἔστειλα χρήματα· εἰς Λεῖψιαν ὡσαύτως, εἰς ἔκδοσιν νέων συγγραμμάτων καταβάλλον· τοὺς σοφοὺς τοῦ γένους μου βοηθῶ, ὅσον τὸ δυνατόν. Ἀλλὰ διὰ τί δὲν ἔκαμα περὶ σσότερον; Σὰς λέγω, ὅτι εἶμαι βυθισμένος εἰς χρέος ἐπέκεινα τῶν 40 χιλιάδων προυγγεῖων· ἐξ αἰτίας δυστυχῶν περιστάσεων ἢ πρόσδοδος τῆς Μολδαυίας στενοτάτη· ἡ ἀναργυρία τοῦ τόπου εἶναι εἰς τὸν ἔσχατον βαθμόν· αὐτὰ μὲ βιάζον νὰ μὴ πράττω, ὅσα ἐπιθυμῶ. Ἀλλὰ σιωπῶν τὰ ἄλλα, λέγω τοῦτο· τί ἄλλο αἴτιον μὲ παρεκίνησε νὰ μυσταγωγῶ τὸ ὑπὲρ πατρίδος ἀπόρρητον; Βέβαια μόνον ὁ διάπυρος ἔρωσ τῆς πατρίδος. Οὐδὲν εἶχον νὰ φοβηθῶ, μολοντί ὑπὲρ πάντας κινδυνεύω διὰ τὴν πολιτικὴν μου στάσιν. Ἄν εὐδοκιμήσῃ, καθὼς εὐχόμεθα κοι-

νῶς καὶ ἐλπίζομεν ὅλοι οἱ γνήσιοι πατριῶται, τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, δὲν ἔχω νὰ ἀπολαύσω ἄλλο παρὰ ἐκείνο, ὁποῦ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἔθνους ἐκείνο μόνον ἀπαιτῶν, τὴν ἐλευθερίαν δηλαδὴ τῆς φιλτάτης πατρίδος, δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐλπίσω ἰδιαίτερον ἄλλο συμφέρον μου, καὶ ἐκ τούτου ὡς τις οὐτιδανὸς νὰ προσποιηθῶ πατριωτισμὸν ἥδη. Ἄν δὲ, ὁ μὴ γένοιτο! ἀποτύχη ὁ ἱερός ἡμῶν σκοπός, ἐγὼ μέλλω νὰ πάθω περισσότερον τῶν ἄλλων. Ἴδου λοιπὸν τρανωτάτη καὶ ἀναντίρρητος, νομίζω, ἀπόδειξις, ὅτι εἶμαι γνήσιος φιλογενής, ὅτι δὲν κινουμαι δι' ἰδιαίτερον οὐδὲν συμφέρον, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὅλα ἐπῆρα ἀπὸ τὰ μάτιά μου, δολοφονίας τυράννων, προδοσίας ἐχθρῶν μου, ἐξολόθρευσις παντελῆ τῆς οἰκογενείας μου. Μὲ ἐρωτᾷ, ὅτι τί θέλει νὰ εἴπῃ ὁ παράγραφός μου : » ἔσομαι πρόθυμος ἐκτελεστής τῶν παρὰ τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς σταλ-
 » λομένων προσταγῶν, αἵτινες νὰ ἦναι προσηρμοσμένοι μὲ τὰ κοινὰ
 » χρέη τοῦ ὑπουργήματός μου ; ». Τὸ ἐξηγῶ μὲ παράδειγμα, διὰ νὰ σα-
 φηνίσω τὴν ἰδέαν μου. Ἄν ἡ σεβαστὴ Ἀρχὴ μὲ προστάξῃ νὰ βάλω
 εἰς πρᾶξιν ἓνα τι, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ κομπομετάρω τὴν ὑπερασπιστι-
 κὴν ἡμῶν Δύναμιν, νὰ ἀντιβῶ, εἰς ὅσα μὲ περιορίζουν αἱ συνθήκαι, τὴν
 ἐρωτῶ, ἤμπορῶ νὰ τὸ κάμω ; ἢ πρέπει νὰ τὸ κάμω ; Ἴδου τὸ τῶν πο-
 τούρων πρὸς περισσοτέραν κατάληψιν. Οἱ ἄρχοντες κοινῶς ἀνέφερον εἰς
 ἐμὲ, ὅτι αἱ ποτούραι δὲν πρέπει νὰ συστηθοῦν, διότι θέλουν γίνῃ μέγι-
 γισται καταχρήσεις εἰς τὸν τόπον. Εἰς τοιαύτην ἀναφορὰν τῶν ἀρχόν-
 των πρέπει νὰ φερθῶ ἀπιτρερειμᾶν καὶ νὰ ἀποκριθῶ ὡς δεσπότης :
 « ἔτζι; θέλω, οὕτω γενέσθω ; » Μῆτε ἤμπορῶ νὰ ἀποκριθῶ μὲ τοιοῦτον
 τρόπον κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν συνθηκῶν, μῆτε πρέπει· ἀλλὰ τὸ φρόνι-
 μον εἶναι τὸ νὰ κάμω μέσον, δι' οὗ νὰ κατορθώσω τὸ πρᾶγμα, χωρὶς
 νὰ ἐναντιωθῶ εἰς τὰ προνόμια τῶν ἀρχόντων, καὶ χωρὶς νὰ δώσω καμ-
 μίαν ὑποψίαν τοῦ μελετωμένου σκοποῦ, καθὼς καὶ τὸ ἔκαμα. Ἴδου τὴ
 σημαίνει ὁ παράγραφός μου· προθύμως δηλαδὴ ἐκτελῶ τὰς προσταγὰς
 τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς, ὅσαι προσαρμόζονται, ἢ δύνανται νὰ προσαρμο-
 σθῶσι μὲ τὰ χρέη τοῦ ὑπουργήματός μου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ νὰ μὴν
 ἀτακάρω τὰ προνόμια τοῦ τόπου, τοῦ ὁποίου ἐγγυήτρια εἶναι ἡ Ῥωσ-
 σία, νὰ μὴ κάμω κινήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα νὰ δώσω ὑποψίαν τοῦ ἱεροῦ
 σκοποῦ. Ἡ ποσότης τῶν ἐνταῦθα ὀργανιζομένων ὀπλοφόρων εἶναι
 ἄδηλος εἰσέτι· μετὰ καιρὸν ἐλίγον θέλει λάβει ἰδέαν ἀκριβῆ περὶ τού-
 του παρ' ἐμοῦ, διότι διωργάνισα τὸ τῶν ποτούρων κατὰ τὸν ἀκόλουθον
 τρόπον. Εἰς δύο ὀτζάκια, δηλαδὴ Τελημπαση καὶ Τουφεκτζήμπαση, ἔ-

δοσα ἕξ καπιτανίας τῶν ποτούρων ἀνά τρεῖς εἰς ἕκαστον' ἐβιάσθην νὰ δώσω εἰς αὐτὰ τὰ ὀτζάκια, διὰ νὰ τὰ καθουχάσω, διότι ἀφεύκτως ἤθελον γεννηθῆ μεγάλη σκάνδαλα καὶ ἔχθραι μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἐκ τούτου ἤθελον ἀναφυῆ μέγιστα ἄτοπα, καθὼς καὶ τὸ συμπεραίνει καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης της. Ἔδοσα τὴν καπετανίαν τοῦ Πακοσίου εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, τὴν τῆς Κιάτρας εἰς τὸν Ναοῦμ, καὶ τῆς Σουτσήβας εἰς τὸν Ὀρφανόν, καὶ τὰς λοιπὰς ἕξ ἀνά τρεῖς εἰς τὸν κληρ Σερδάρη Εὐθύμιον καὶ καπετὰν Βασίλη, ἀμφοτέρους ὄντας μύστας τῆς Ἑταιρίας' ἐννεὰ λοιπὸν καπιτανίαι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδόθησαν εἰς τὴν ἀδελφότητα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Κολοκοτρώνης, Ὀρφανὸς καὶ Ναοῦμ, τῆς διόδου γενομένης σὺν Θεῷ, μέλλουν νὰ συναπέλθουν καὶ αὐτοὶ, διὰ νὰ μὴ κομπρομεταρισθῶ τότε, ἀλλὰ διὰ νὰ φανῆ τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἔγινεν ἄνευ μελέτης καὶ εἰδήσεώς μου, (καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ κομπρομετάρω τὴν ὑπερασπίστριαν ἡμῶν Δύναμιν,) ἐσυμβούλευσα τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἀδελφοὺς νὰ μὴ φανῶσιν αὐτοὶ καπιτάνοι τῶν ποτούρων, ἀλλὰ νὰ διορίσωσιν ἀπλοῦς ἀδελφοὺς εἰς τὸν τόπον των, ὁποίους θέλουν, καὶ τότε εἰς τὴν γενικὴν κίνησιν αὐτοὶ μὲν οἱ ἤδη τοποτηρηταὶ κρύφιοι νὰ μένωσι πάλιν εἰς τὰς καπιτανίας, οἱ δὲ Κολοκοτρώνης, Ὀρφανὸς καὶ Ναοῦμ, νὰ κινήσωσι μὲ τοὺς παρ' αὐτῶν ὀργανισμένους στρατιώτας. Αὐτὸ τὸ σχέδιον ἀπεδέχθη ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς, καὶ κατ' αὐτὸ ἔχομεν νὰ ἀκολουθήσωμεν. Οἱ διορισθησόμενοι λοιπὸν, (οἵτινες αὖριον θέλουν λάβει τὰ γράμματα τῆς Βισιταρίας,) ἔχουν προσταγὴν κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τοῖς γράμμασι τῆς Βισιταρίας ἄρθρα νὰ λάβουν εἰς ἐγγρήσιν ὅλους τοὺς εἰς τὸ καδιλίκι ἐνὸς ἐκάστου εὐρισκομένους Ἀλβανίτας (λόγω δὴθεν ἐμποδίσματος ληστροικῶν κινήματων,) καὶ μὲ αὐτὸ τὸ πρόσχημα νὰ κάμῃ ἕκαστος καπιτάνος καταγραφὴν τῶν δυναμένων ὀπλοφορῆσαι. Αὐτὰς λοιπὸν τὰς καταγραφὰς λαμβάνων, ἀμέσως θέλω τῇ τὰς ἐξαποστείλῃ πρὸς ἰδέαν της. Ἡ καπετανία τοῦ Φωξάνιου δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ δοθῇ· ἡ αἰτία εἶναι αὐτή. Εἰς τὸ Φωξάνι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πλῆθος μικρῶν ἀρχόντων κατασκοπούντων τὸ παραμικρότερον κίνημα, καὶ μάλιστα μετὰ τὸ ἐν Βλαχίᾳ δράμα, εὐρίσκεται κάτοικος ἐκεῖ κάποιος Ὀθωμανὸς πραγματευτῆς καμπανλῆς, Χατζῆ Ἰσμιρλῆς ὀνομαζόμενος, ὁ ὁποῖος ἐφθασεν ἐπὶ Σαρλάτβοδα νὰ λάβῃ ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους σκοτέλικους καὶ εἰς τὸ παζάρι τοῦ Φωξάνιου καὶ ἕξω εἰς τὰ χωρία τῆς Πούτνας ξένους. Ἄν λοιπὸν ὁ Ὀρφανὸς ἤθελεν ἐπιχειρισθῆ καταγραφὴν ἐκεῖ, ἀφεύκτως

ἤθελε προδοθῆ εἰς τὸν Ἰσμιρλῆ αὐτὸν παρὰ τῶν ὄσων ἤθελον ὄρφανισθῆ, διότι αὐτοὶ πολλὰ περιποιοῦνται παρ' αὐτοῦ καὶ διαφεντεύονται, ὥστε βεβαίως ἤθελον προδώσει τὸ ἔργον. Ὁ Ἰσμιρλῆς ἔχει καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπόκληψιν καὶ ἰσχὺν εἰς τὸ καμπάνι καὶ εἰς τὸν Πασσᾶν τῆς Ἰβραήλας. Αὐτῆ ἡ θεωρία μὲ ἠνάγκασε νὰ μὴ δώσω εἰς ἀδελφὸν τὴν καπιτανίαν τοῦ Φωξάνιου, διὰ νὰ μὴ κάμωμεν πάσον ἐπισφαλὲς καὶ ἀδιόρθωτον. Θέλω δίδει δὲ, καθὼς ὑπεσχέθην, ἀνά διακόσια πενήντα γρόσια κατὰ μῆνα ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν τριῶν ἀδελφῶν, τῶ τε δηλαδὴ Κολοκοτρώνη, Ὁρφανῶ καὶ Ναοῦμ.

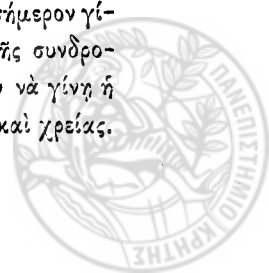
ΣΕΛΙΣ 110.

(α) Ἴδου αἱ πρὸς τὸν Ἰψηλάντην πληροφορίαι τοῦ Σούτσου, γεγραμμέναι πρωτοτύπως παρ' αὐτοῦ συμβουλευτικῶς γράμμασι.

» Τὸ ἀπὸ 30 ἰανουαρίου γεγραμμένον πολυέραστον ἀδελφικὸν τῆς λαβῶν, δὲν ἀπεκρίθην ἀμέσως, διὰ νὰ μὴν περιορίζωμαι μόνον εἰς τὰς ἀποκρίσεις μου. διὰ λέξεων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκθέσω ἐνέργειαν πραγμάτων. Ἦδη δὲ, ὅπου ἐν μέρει ἄρχησε νὰ γίνεται ἐκτέλεσις, σπεύδω νὰ τῆ ἀποκριθῶ καὶ νὰ τῆ ἐκθέσω συγχρόνως τὰ μέχρη τῆς σήμερον ἐνεργηθέντα, καὶ ἐλπίζω νὰ εὐχαριστηθῆ.

«Οἱ τρεῖς ἄνθρωποι τῆς ἐδιορίσθησαν εἰς τὰς τρεῖς ποτούρας Πακασίου, καὶ Κιάτρας καὶ Σουτσάβας. Τὸ αἷτιον ὅπου ἐστάθη ἀδύνατον νὰ διορισθῆ ὁ εἰς εἰς Πούτναν, ἐκτίθεται ἐν τῷ ἐμπερικλείστῳ, ὅπερ εἶχεν ἐτοιμασθῆ, καὶ ἐξ αἰτίας ἀκαταστάτων κινήματων, ἅπερ ἐσύγχισαν τὸ πᾶν ἐδῶ, ἠργοπόρευι καὶ νὰ σταλῆ, καὶ ἐλπίζω ἡ φιλότατη κορυφή νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν ἔπρεπε διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον ἡ Πούτνα νὰ δοθῆ. Ἐμπερικλείω καὶ ἐν κοντράκτον, τὸ ὅποιον ἄς τὸ ἀναγνώσῃ καὶ ἄς μοὶ γράψῃ, ἂν ἦναι καλόν. Ἐνα παρόμοιον κατ' αὐτὰς γενήσεται πρὸς ἀπάρτισιν τῆς ποσότητος τῶν ζώων, ὅπου μοὶ εἶχε γράψῃ. Εἰς διάστημα 15 ἢ 20 ἡμερῶν τὸ πολὺ καὶ τὰ δύο ἤδη ποσοτήτων, δηλαδὴ ζώων καὶ τροφίμων, εἶναι ἔτοιμα, καὶ ἄς μὴν ἔχῃ τελειῶς φροντίδα.

« Εἶδον καὶ τὸ ἐλθὸν γράμμα περὶ τῆς καταβολῆς τῶν ὑποσχεθέντων. Τὰ ἐν τῷ πρώτῳ γράμματι τῆς ἀφιέρωσεως ὑποσχεθέντα χίλια φλωρία, ὁμοίως καὶ τὰ τοῦ πατρὸς πέντε χιλιάδες γρόσια, σήμερον γίνονται τεσλίμι' τὰ δὲ πενήντα χιλιάδες τοῦ καταστήτου τῆς συνδρομῆς ἐκεῖνα δὲν ἐδόθησαν, καθότι ἐστοχάσθη ἀναγκαϊότερον νὰ γίνῃ ἡ ἐτοιμασία τῶν δύο ἄρθρων, ὅπερ εἶναι τῆς πρώτης ἀνάγκης καὶ χρείας.

Αὐτὰ τὰ δύο ἄρθρα κόπτουν 135 χιλιάδες γρόσια, ἅπερ καὶ καταβάλλονται ἐπὶ χεῖρας· διὰ τοῦτο ἐλπίζω νὰ μὴ μὲ μεμφθῇ τὸ ὅτι δὲν ἐδόθησαν αἱ 50 χιλιάδες τοῦ καταστήχου· ἔχει δὲ ὁ φίλος ἀδελφός εἰς ἐμὲ ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καταβληθέντων 135 χιλιάδων διὰ τὰ οὐσιώδη ἄρθρα ἔτι 150 χιλιάδας εἰς φλωρία, ἅπερ θέλουν ἐγχειρισθῆ ἐπὶ χεῖρας ἐγκαίρως εἰς τὸν ἰδιὸν μου ἀγαπητὸν ἀδελφόν, καὶ εἰς ἔνδειξιν ἅς βαστᾷ τὸ παρόν μου. Αὐτὰ ἄλλος ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ τῆς Ἐκλαμπρότητός της δὲν εἶναι χρεῖα νὰ τὰ ἠξέυρη. Τὸ καλὸν θέλω νὰ γίνεταί . . .

«Μεγάλη ἀταξία τρέχει εἰς τὰ ἐδῶ καμμίαν ἰδέαν δὲν ἔχω . . . Τοῦτο δὲν ἠξέυρω, ἂν ἦναι καλόν. Ὅσον διὰ ἐμὲ, ὀλεθριον, καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος νὰ μὲ βοηθήσῃ. Ἐπὶ ματαίῳ ἐξοδεύονται χρήματα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἐγχειρισθῶσιν ἐν καιρῷ, ὅχι νὰ γίνωνται παραίτια κρότου, καὶ ὀλεθριωτάτου κρότου. Ὑστερον ἀπὸ τὸν ἔφρονα διοργανισμὸν τῶν ποτούρων μὲ τὸ πρόσχημα τῆς γενικῆς ἐγγυήσεως ἤθελε γίνη τὸ πρᾶγμα ἄνευ τῆς παραμικροτέρας ὑπονοίας· πλὴν οἱ ἐνεργοῦντες, ἀπερισκέπτως φερόμενοι, ἔφεραν ὀλεθρίαν ἐκφύλισιν τοῦ ὄλου πράγματος. Πόσον εὐκολώτερον ἦτον, μετὰ τὸν διοργανισμὸν αὐτὸν καὶ τὴν καταγραφὴν ἐν διαστήματι δέκα ἡμερῶν καὶ ὅχι περισσότερον, ἐγκαίρως νὰ γίνη αὐτὸ, ἐποῦ πολλὰ ἀλόγως γίνεταί! Τώρα, (ἅς μὲ συγχωρήσῃ, χρέος ἀπαραίτητον εἶναι νὰ γράφω τὴν ἀλήθειαν,) οἱ ἐδῶ στοχάζονται, ὅτι ἡ ἐκ μέρους μου μετὰ φρονήσεως ἐκτέλεσις τῶν πάντων εἶναι ἀποτέλεσμα ἀεργίας ἢ ἐλλείψεως ζήλου. Ὅχι, ἀδελφέ μου, καθότι τὰ ἐνεργηθέντα καὶ προσημειούμενα εἶναι μάρτυρες ἐχέγγυοι τῆς προαιρέσεως καὶ ζήλου μου. Δὲν χρεωστῶ νὰ δίδω λόγον καὶ εἰς τοὺς πλέον μικρούς. Τὰ ἐνεργούμενα μόνον ἢ Ἐκλαμπρότης της πρέπει νὰ τὰ ἠξέυρη.

«Ἐδῶ ἔγινε φροντίς νὰ ἐμβῇ καὶ ὁ Εἰρηνοπούλεως, ἄνθρωπος φρόνιμος, μὲ πολὺν ζῆλον, μὲ μεγίστην φιλογένειαν. Τὸ οὐσιωδέστερον εἶναι ὅτι θεὸς νὰ ἐλπίσῃ καὶ πολλοὺς τῶν δυναμένων χρηματικῶς, οἵτινες εἶναι πνευματικὰ του τέκνα. Ἐχω χρηστὰς ἐλπίδας. Μὲ δεύτερον θέλω τῇ εἰδεάσῃ. Ἄς μὴν ἀμφιβάλλῃ εἰς τὴν προθυμίαν μου. Μὴ μὲ μεμφθῆς, ἀδελφέ μου ἀγαπητὲ, διὰ τὴν ἀργοπορίαν τῶν γραμμάτων. Πόσαι αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ ἀσχολίαι ἐνεργείας! Θέλω καὶ τῇ γράφω· πλὴν διὰ τὸν Θεὸν ἅς δώσῃ μίαν τάξιν, ἅς πασχίσῃ νὰ κόψῃ πλέον τὰ κατ' αὐτὰς διασπαρέντα. . . Ὅταν ἐκ μιᾶς πηγῆς τὰ ἐνεργοῦμεν, τότε τακτικὰ καὶ εὐρυθμὰ· μὰ ὅταν οἱ πάντες διαφορετικὰ φέρωνται, τί

τὸ ἐκ τούτου ἕρπλος; Ἄγκυλά καὶ ἡ ἐν κεφαλαίοις ἐκθεσις τῶν ὑποσχεθέντων ἐν τῷ πρώτῳ μου λογιζέται περιττὴ ὑστερον ἀπὸ τὸ παρόν μου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπικυρῶ τὰ προγραφέντα· μὲ ἄλλον τοῦτο μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἤθελα τῇ τὸ στείλῃ γεγραμμένον ὡς αὐτὸ· ἐμποδίσθη ὅμως ἤδη διὰ ἓνα μόνον λόγον, ἠδηλαδὴ διὰ τὸ ὅτι δὲν ἤξεύρω πλέον, ὑστερον ἀπὸ τὰ γεγονότα κατ' αὐτάς, τὸ πῶς ἠμπορῶ νὰ ὑποσχεθῶ τὴν ποσότητα τῶν δρομολογίων. Οἱ ἐδῶ ἔκαμαν, τὰ ὅσα ἔκαμαν· λογαριασμὸν δὲν μοι δίδουν, ὁποῦ νὰ ἤξεύρω καὶ τὰ γεγονότα καὶ τὸν ρυθμὸν· ὅθεν τί ὑπόσχεσιν ἠμπορῶ νὰ δώσω, ἀδελφέ μου ἀγαπητέ; Μὰ ἄς τὸ κρίνῃ, παρακαλῶ, καὶ ἄς μοι σημειώσῃ τὴν κατὰ τοῦτο ἀπόφασίν της, διὰ νὰ ἤξεύρω, τί νὰ κάμω, καὶ πῶς νὰ γράψω.

Ἰάσιον 16 φεβρουαρίου 1821.

«Ο ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΣ γράφει ἰδιοχειρῶς».

ΣΕΛΙΣ 112.

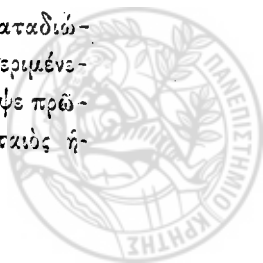
(α) Τσάρα λέγονται κοινῶς ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Βλαχίας· ἀλλ' ἰδίως καὶ κατ' ἕθος ἐπεκράτησε τὸ ὀνομάζεσθαι Τσαράνους μόνους τοὺς χωρικοὺς.

(β) Ἰδοὺ ἡ βλαχιστὴ ἐκδοθεῖσα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς παρὰ τοῦ Βλαδιμηρέσκου

«ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Ἡρὸς ὅλον τὸν τῆς πόλεως τοῦ Βουκουρεστίου λαὸν καὶ λοιπῶν πολιτειῶν καὶ χωρίων τῆς Ῥωμάνιας Τσάρας, ἄκρα ὑγεία κτλ. κτλ.

« Ἀδελφοὶ κάτοικοι ταύτης τῆς Τσάρας, ὁποῖου γένους καὶ ἂν ἦσθε, οὐδαὶς ἐμποδίζει νόμος τὸ ν' ἀποκρούσῃ τις τὸ κακόν. Ὅταν ἓνας ὄφις παρρησιασθῇ ἐμπροσθέν σας, πρέπει νὰ ὀρμήσετε διὰ νὰ τὸν πληγώσητε μὲ ῥόπαλον, ἀγκυλὰ καὶ δὲν εἶναι πολλάκις τὸ δάγκυμά του τόσον ἐπιβλαβές· διὰ τοὺς δράκοντας ὅμως, οἵτινες καταπίνουσιν ὀλοκλήρους τοὺς ζῶντας, ὡς οἱ ἡμέτεροι ἄρχοντες, λέγει τόσον τὸ ἐκκλησιαστικόν, ὅσον καὶ τὸ πολιτικόν σύστημα, ἕως πότε ὑποφέρομεν νὰ βροφῶσιν ἐξ ἡμῶν αἷμα; ἕως πότε ὑπ' αὐτοὺς θέλομεν εἶσθαι ἀνδράποδα; Ἐν τῷ τὸ κακόν δὲν εἶναι δεκτὸν πρὸς τὸ Θεῖον, ὁ ἀφανισμὸς τῆς κακίας εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀγαθόν, ἐπειδὴ ἀγαθὸς εἶναι καὶ ὁ Θεός. Διὰ νὰ ἐνωθῶμεν οὖν καὶ ἡμεῖς μ' αὐτὸν, πρέπει νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον ἀλλέως δὲν κατορθοῦται, ἐὰν πρῶτον δὲν καταδιώξωμεν τὸ κακόν. Καθὼς, ἐὰν δὲν γίνῃ χειμῶν, οὐδ' ἀνοιξὶς περιμένεται. Εἶπεν ὁ Θεός, «Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο», ἀλλ' ἔλειψε πρῶτον τὸ σκότος. Συμφωνῶς καὶ ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Θεοῦ κραταίως ἡ-

μῶν Βασιλεὺς βούλεται νὰ ζήσωμεν ἀγαθῶς, ὡς πιστοὶ αὐτοῦ καὶ ὑπῆκοοι δούλοι· ἀλλὰ δὲν μᾶς συγχωρεῖ τὸ παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐπιφερόμενον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας κακὸν, διὰ νὰ διάγωμεν τοιοῦτοτρόπως.

«Δράμετε οὖν γενικῶς, ἀδελφοί, ν' ἀφανίσωμεν μὲ κακὸν τὸ κακὸν, διὰ νὰ γίνῃ εἰς ἡμᾶς ἀγαθόν, καὶ ἐκλέγοντες ἐκ τῶν κακῶν ἀρχόντων τοὺς ἀγαθοὺς, ἐκείνους καὶ νὰ γνωρίσωμεν ὡς ἡμετέρους, καὶ κείνοι μεθ' ἡμῶν θέλουν συνεργήσει εἰς τὸ καλόν, διὰ νὰ ἦναι καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ των καλόν, ὡς ὑποσχόμεθα. Διὸ βιασθῆτε νὰ ἔλθετε πάντες τάχιστα, οἱ ἔχοντες ὄπλα μὲ ὄπλα, ὁ δὲ ὑστερούμενος τούτων μὲ κοντάρια σιδηρᾶ καὶ μὲ βόραλα, καὶ χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀναβολὴν σπεύσατε, ὅπου ἀκούσετε τὴν γιγνομένην συνάθροισιν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ ὠφελείας ὅλης τῆς Τσαράς· καὶ, καθ' ἓν τρόπον ἤθελον σᾶς ὁδηγήσει οἱ προὔχοντες, οὕτω ν' ἀκολουθήσῃτε· καὶ, ὅπου πέμπουσιν ὑμᾶς ἐκεῖνοι, ἐκεῖ καὶ νὰ ὑπάγητε· διότι, ἀδελφοί, ἀρκεῖ ὁ τῶσος καιρὸς, ἀφ' οὗτο τὰ δάκρυα ἐκ τῶν προσώπων μας δὲν ἐστέγνωσαν.

«Σᾶς πιστοποιῶ πρὸς τούτοις, ὅτι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἤθελεν ἔχει τὴν ἀδειαν, (ἐν τῷ διαστήματι ταύτης τῆς γενικῆς καὶ ὠφελίμου συναθροίσεως,) νὰ ἐκτανθῇ (ἴσως καταχρασθῇ) μέχρις ἐνὸς κόκκου ἀπὸ οἰκίαν ἐμποροῦ τινὸς πολίτου, ἢ ἐγγχωρίου, ἢ καὶ ἀπλῶς ἐγκατοίκου· διότι αἱ κακῶς καὶ ἀδίκως ἀποκτηθέναι πλούσια περιουσίαι τῶν κλεπτῶν ἀρχόντων, ὅσοι δηλαδὴ δὲν ἤθελον εἶσθαι σύμφωνοι μὲ τὸ πνεῦμά μας, καὶ δὲν ἤθελαν ἀκολουθήσει τὴν ἰδικὴν μας ἀπόφασιν, ὑπόσχομαι, ἐκεῖνα μόναι ν' ἀφαιρεθῶσι διὰ γενικὴν ὠφέλειαν.

ΣΛ. (Σουλταϊάρης) ΘΕΟΔΩΡΟΣ».

ΣΕΛΙΣ 114.

(α) Ἴδου ἡ ἀναφορά, ἐκ τοῦ βλαχικῆ μεταπεφρασμένη.

« APZ MAXSARI.

« Εἰς τὴν ἱερὰν καὶ πανέκλαμπρον ταύτην ὑψηλὴν Πόρταν τῆς κραταιᾶς καὶ κυρίας ἡμῶν Βασιλείας προσπίπτομεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ ὑπῆκοοι καὶ πιστοὶ λαοὶ τῆς Βλαχίας, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἕνα Θεὸν παντοκράτορα ἀναφέρομεν μετὰ πολλῆς ὀδύνης καὶ θλίψεως ἀκριβῶς τὰ ἄλλεπάλληλα ἡμῶν πάθη καὶ ἀπέραντα βάσανα, ἅτινα ὑποφέρομεν ἐξ αἰτίας τῆς τῶν ἐντοπίων ἀρχόντων ἐνώσεως μὲ τοὺς κατὰ κερδὸν στελλομένους Αὐ-

θέντας διοικητάς μας παρά τῆς κραταιᾶς Βασιλείας, τῆς ὁποίας τὰ μεγάλα καὶ πλούσια ἔλεη πρὸ πολλοῦ ἐκαρπούμεθα. Ἄλλ' ἤδη ἐγκατελείφθημεν ὀλοτελῶς εἰς χεῖρας τῶν ρηθέντων ἐχθρῶν τῆς τε Ὑψηλῆς Πόρτας καὶ ἰδικῶν μας, τοὺς ὁποίους ἄρχοντας ἠθέλαμεν ὀνομάσει μᾶλλον κακομηχάνους καὶ τυράννους ἡμῶν, ὡς συμφώνως καὶ συνεργοὺς μὲ τοὺς νῦν Ἡγεμόνας. Ἄλλὰ παραιτούμενοι ἀπὸ τοῦ νὰ εἴπωμεν τὰ παρελθόντα δεινά μας, ἀναφέρομεν μόνον τὰ ἐνεστῶτα, ὅτι μᾶς ἀπεγύμνωσαν νῦν, ὡς οὐδέποτε, καὶ εἰς παντελεῖ ἀφανισμόν μᾶς ἐκατήντησαν εἰς τόσον, ὥστε ὅλον αὐτὸ τὸ τῆς Βασιλείας Κιλέρι διόλου ἐκένωσαν, μείναντες ἀπογυμνωμένοι μᾶλλον καὶ ἀπὸ τοὺς ἐν τάφοις νεκρούς. Διὰ τὰ ὁποῖα ὅλα αὐτὰ, ἐὰν ἡ Ὑψηλὴ Πόρτα εἶχε τὴν παραμικρὰν ἰδέαν, πρὸ πολλοῦ ἤθελε μᾶς ἀπαλλάξει ἐκ τῶν τοιούτων ἀσπλάγχχνων ἀρπάγων, οἵτινες προσποιοῦνται ἐνίοτε εἰς ἀλλαγὴν τινος Ἡγεμονείας, ὅτι ἀναφέρουσι δι' Ἀρζ-Μαχσαρίου τῶν πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν τὴν τῆς Τσάρας κατάστασιν· ποιούσι δὲ τοῦτο μόνον καὶ μόνον διὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν καὶ τὸ τῶν Ἡγεμόνων συμφέρον. Καθὼς καὶ εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου Βοσβόδα ἔπραξαν, ὅτι ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους φανερόνοντες δι' Ἀρζ Μαχσαρίου τὸν προξενηθέντα εἰς τὴν Τσάραν ἀφανισμόν ἕνεκα τῆς κακῆς μεταχειρίσεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἡγεμονεύσαντος, ἐζήτουν ἐκ τούτου ἔλεος καὶ ἐλάφρωσιν παρά τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας· ἐξ ἄλλου δὲ μέρους ἐπισωρεύοντες ἀπείρους ψευδεῖς ἐπκίνους διὰ τὸν ἄνω ρηθέντα, ἀπέβλεπαν εἰς ἰδίαν αὐτῶν ὠφέλειαν μόνον καὶ αἰσχροκέρδειαν· ἐπειδὴ, ἅμα φθίσας οὗτος ὁ Ἡγεμὼν εἰς Βλαχίαν, ἐσυμφώνησε μετὰ τῶν ρηθέντων διὰ τὸν τῆς Τσάρας ἀφανισμόν καὶ ἀπογύμνωσιν, ἀρξάμενος ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἡ δικαιοσύνη ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ, καὶ πάντες οἱ μὴ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἐν λόγῳ νὰ διορίσωσι Μητροπολίτην ἐντόπιον, ἐπώλησαν τῷ Αὐθέντῃ Σούτσῳ τὴν ἐκκλησίαν, τὴν μητέρα ὅλου τοῦ λαοῦ, διὰ δύο χιλιάδας πουργεῖα, καὶ οὕτως ἀποκατέστησαν Βλάχον Μητροπολίτην (τὸν Διονύσιον Λοῦπον).

« Ἀληθῶς, καὶ πάλιν ἀληθῶς, ἀποκατέστη τοιοῦτός Μητροπολίτης πρὸς κατασχύννην τοῦ Βλαχικοῦ γένους καὶ πρὸς καταφρόνησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου, ἀλλὰ μὲ εὐαρέσκειαν τοῦ Ἡγεμόνος διὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος, καὶ μὲ δυσαρέσκειαν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς πίστεώς μας· ἐπειδὴ ὑπόχρεως ὢν οὗτος πρὸς τὸν Αὐθέντην, ἐνέδιδε δι' εὐχαριστησίν του καθ' ὅλας τὰς παραλόγους, ἀδίκους καὶ κακίστας αὐτοῦ θελή-

σεις, τὰς ὁποίας προσυπογράφων ὡς εὐλόγους καὶ δικαίας, ἐβίαζε τὸν λαὸν νὰ τὰς ἐκτελέσῃ, καὶ τοιουτοτρόπως ἀπεγυμνώθη τὸ πᾶν.

«Εἰς τοιαύτην λοιπὸν, φεῦ! ἔλευσιν κατάστασιν εὐρισκόμενος ὁ λαὸς, καὶ μὴν ἔχων μέσον νὰ φανερώσῃ τὰς συμφορὰς του καὶ νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς κραταιᾶς Βασιλείας τὸ ἔλεος, (ὅπερ πολλάκις ἀπήλαυσε, χωρὶς νὰ ὠφελήθῃ ποσῶς, διότι ἔμεινε μόνον γεγραμμένον εἰς τὸ χαρτίον καὶ ἐξουθενημένον ὑπὸ τῶν ἄνω ρηθέντων κλεπτῶν,) ἐβιάσθη ἀπὸ τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν πρῶτον νὰ ἐγερθῇ ἐναντίον τούτων τῶν κακοτρόπων, ἔπειτα προσπίπτων, ὡς ἕνας πιστὸς καὶ ὑπήκοος ῥαγιᾶς τῆς κραταιᾶς Βασιλείας, νὰ ζητήσῃ τὸ Βασιλικὸν ἔλεος.

«Διὸ δεόμεθα μετὰ θερμῶν δακρῶν, ἵνα ἐξαποσταλῇ βασιλικὸς ἄνθρωπος, οὐχὶ δούλοισίμας, διὰ νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἴδῃ τὴν τῆς Τσαρᾶς ἀθλίαν κατάστασιν, καὶ μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαιοσύνης νὰ κάμῃ τὴν ἀνήκουσαν ἐπιδιόρθωσιν, διὰ νὰ παύσῃσι πλέον αἱ ἀρπαγαὶ, καὶ ν' ἀποδίδωμεν μόνον τὸ ἀποφασισμένον δικαίωμα εἰς τὴν κραταιὰν Βασιλείαν. Καθὼς μέχρι τοῦδε ἐδίδομεν, οὕτω καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἀρνούμεθα, ἀλλὰ πιστοὶ καὶ ὑποτελεῖς εἴμεθα καὶ ἐσμέν καὶ ἐσόμεθα εἰς αἰῶνας, ὄντες εὐέλπιδες, ὅτι καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν στερηθῆναι ἐκεῖνο τὸ τῆς κραταιᾶς Βασιλείας ἔλεος, μετὰ τὸ ὅποσον μᾶς ἐπερίθαλψε παλαιότερον, καθὼς καὶ μετὰ τὸ ὄνομα παρακαταθήκης τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ μᾶς ἐτίμησε, καὶ εἰς πᾶσαν νέαν ἡγεμονεῖαν πατρικῶς μᾶς ἐφρόντισε. Ἄλλ' αὐτὸ τὸ γλυκὺ ὄνομα, δίχως νὰ κάμῃ εἰς τοὺς Αὐθέντας μας τὴν παραμικρὰν ἐντύπωσιν, τοὺς ἐκώφανε μᾶλλον, καὶ ἀντὶ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃσι τῶν συμφορῶν μας καὶ νὰ μᾶς διοικήσωσιν ἐπιεικῶς ὡς πατέρες, μᾶς λεηλατοῦσι καὶ μᾶς ἀπογυμνῶουσιν ὡς κλέπται, οἱ ὅποιοι ὕστερον ἀπὸ ἕνα καιρὸν συμφώνως μετὰ τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ πελιτικῶν, συγχεπτῶν ὄντων καὶ τούτων παρομοίως, εὐκολύνουσιν εἰς ἐκείνους καὶ τὴν ὁδὸν, καὶ τοὺς θεωροῦσι μακρόθεν, ὅταν ἐξερχόμενοι τοῦ Βουκουρεστίου πρὸς μεσημβρίαν ἐπανέρχωνται εἰς βασιλεύουσαν.

«Ταῦτα πάντα τὰ ρηθέντα εἰσὶν ἀληθῆ, καὶ θέλουσιν ἐπιβεβαιωθῆναι ἀκριβέστερον καὶ μετὰ λεπτομέρειαν ἐνώπιον τοῦ πεμφθησομένου βασιλικοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὸν ὅποιον καὶ αὐτῆς θερμῶς δεόμεθα τῇ ἐθελγαθῶ καὶ κραταιᾷ Βασιλείᾳ νὰ μᾶς τὸν ἐξαποστείλῃ μετὰ ἔλεος.

«Πρὸς τὴν κραταιὰν Βασιλείαν
οἱ ὑποκλινέστατοι καὶ πιστοὶ δούλοι
ΟΛΟΣ Ο ΛΛΟΣ ΤΗΣ ΒΛΑΧΙΑΣ».

ΣΕΛΙΣ 117.

(2) Ἰδοὺ τὸ ἔλεον ἔγγραφο τῶν ὀδηγῶν.

«Φιλογενέστατε καὶ ἄνδρεις καπετάν Θεοδωράκη Κολοκοτρώνη!

«Ὁ μεγάλος σου πατριωτισμὸς καὶ τὰ ἥρωϊκά σου κατορθώματα ἔφθασαν πρὸ χρόνων καὶ εἰς τὰς ἀκοάς μου, καὶ ἐχάρηκα, διότι δὲν ἐξέλιπόν ποτε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τοιαῦτα παληκάρια· ἤθελα δὲ καὶ πρὸ πολλοῦ νὰ σὲ γράψω· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδιέτριβες εἰς ἓνα τόπον, ὅπου ἡ μι-
σέλλην διοικήσεις τῶν Ἀγγλων παρετήρει μὲ τέσσαρα μάτια καὶ τὰ μικρότερα κινήματά μας, δὲν ἐτόλμησα, διὰ νὰ μὴ σὲ προξενήσω κα-
νένα κίνδυνον. Τώρα δὲ ὅπου ἔμαθα, ὅτι ἐπάτησες εἰς τὰ ἱερὰ τῆς πα-
τρίδος μας χώματα, τώρα τρέχω νὰ σὲ παραστήσω τὴν χαρὰν, ἐπει-
δὴ ἐλπίζω, ὅτι ἡ αὐτοῦ πικρυσία σου θέλει ὠφελῆται μεγάλως τὴν
πατρίδα μας. Εἶμι βέβαιος, ὅτι ὅλοι οἱ δημογενεῖς καπετάνοι σὲ ἔχου-
σιν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν· ὅθεν πάσχισον, ὅπου εἰς τὰς τωρινὰς φω-
νὰς τῆς πατρίδος μας ὅλα τὰ κινήματά σας νὰ μὴ ἀποθλέπωσιν εἰς
ὄφελος οὔτε τοῦ ἐνὸς μέρους τῶν τυράννων, οὔτε τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ μὲ
τὰ ἔξοδα ἐκείνου νὰ ὠφελήσετε τὸ κοινὸν τῆς Ἑλλάδος. Διὰ νὰ ἦναι
δὲ σύμφωνα ταῦτα τὰ κινήματά σας μὲ τὸν λοιπὸν διοργανισμὸν τῆς
πατρίδος μας, σὲ γράφω τὰ ὅσα πρέπει νὰ ἐξακολουθήσητε, καὶ εἰς ὅσα
πρέπει νὰ παρακινήσης καὶ τοὺς λοιποὺς καπετανόους, διὰ νὰ ἐκτελε-
σθῶσι ταῦτα ἀμέσως.

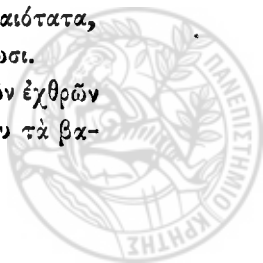
«Α΄. Ἀγάπη, ὁμόνοια, ἀδελφότης, ἔνωσις καὶ σύμπνοια νὰ θεωρη-
ται ὡς μόνον ἀσφαλὲς θεμέλιον καὶ στήριγμα τῶν πράξεών σας.

«Β΄. Νὰ πασχίσητε παντοιοτρόπως εἰς τὸ νὰ φυλάττηται μίαν συμ-
μαχίαν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· τοιαύτην ὁμως, ὥστε ἀφανίζοντες τοὺς
βασιλικούς νὰ ἔχητε αὐτὸν πάντοτε εἰς τὸ χέρι σας μὲ ὅλα του τὰ
πλούτη, διὰ νὰ μὴν ἠμπορέσῃ ποτὲ νὰ ξαναγίνη ἐκεῖνο, ὅπου ἦτον πρὸ
τοῦ πολέμου.

«Γ΄. Νὰ προσπαθήσητε νὰ συνάξετε παλικάρια, ἄρματα, μπαρούτι,
βόλια καὶ καθεξῆς, ὅσα περισσότερα ἤθελεν ἠμπορέσει ἕκαστος.

«Δ΄. Εἰς τοὺς λόγους καὶ ὑποσχέσεις τῶν βασιλικῶν, ἢ τῆς Πόρτας,
νὰ μὴ δώσητέ ποτε καμμίαν πίστιν, ἐπειδὴ καὶ ἠξέυρω βεβαιότατα,
ὅτι θέλουν μεταχειρισθῆ κάθε τρόπον εἰς τὸ νὰ σᾶς ἀπατήσωσι.

«Ε΄. Φαινόμενοι, ὅτι ὑπερασπίζεσθε καὶ πολεμεῖτε κατὰ τῶν ἐχθρῶν
τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, πασχίσετε νὰ διώξετε ἐξ ὅλης τῆς Ἠπείρου τὰ βυ-

σιλικὰ στρατεύματα, ὥστε εἰς τὰς πρώτας σάλπιγγας τῆς πατρίδος νὰ ἦναι ἐλεύθερα ἐκείνα τὰ μέρη καὶ ὠχυρωμένα ἀπὸ ἀνδρείους Ἑλληνας.

«ΣΤ'. Ὁ διορισθεὶς κατὰ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ Μωραβλιση Χουρσήτ πασσᾶς εἶναι ὁ ἴδιος, ὅστις ἐπολέμησε καὶ ἠχμαλώτισε τὴν Σερβίαν, ἀρ' οὐ τὴν ἐγέλασε μὲ τὰς ὑποσχέσεις του. Τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν παράδειγμα πρὸς ἐσᾶς, διὰ νὰ μὴν ἀπατηθῆτε ὁμοίως.

«Ζ'. Νὰ προσποιῆσθε τὴν μεγαλητέραν πίστιν καὶ ἀφιέρωσιν πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, διὰ τοῦ ὁποίου μέσου νὰ δυνηθῆτε ν' ἀποσπάσετε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἰδίου πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν Τούρκους, διὰ νὰ τὸν ἔχετε πάντοτε ἐδικὸν σας.

«Η'. Ὁ μὲν Πατριάρχης βιαζόμενος παρὰ τῆς Πόρτας, σᾶς στέλλει ἀφοριστικά καὶ ἐξάρχους, παρακινῶντάς σας νὰ ἐνωθῆτε μὲ τὴν Πόρταν· ἐσεῖς ὅμως νὰ τὰ θεωρῆτε ταῦτα ὡς ἄκυρα, καθότι γίνονται μὲ βίαν καὶ δυναστείαν καὶ ἄνευ θελήσεως τοῦ Πατριάρχου.

«Ἄν λοιπὸν, φίλτατέ μου Κολοκοτρώνη, ἐναγκαλισθῆτε τὴν ὁμόνοιαν, ἐὰν θυσιάσητε τὰ μερικὰ συμφέροντά σας καὶ λησμονήσητε διόλου ὅλα τὰ ἐναντία πάθη, καὶ τέλος πάντων ἀκολουθήσητε τοὺς ἀνωτέρω κανόνας, ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ προστάτου τῆς δικαιοσύνης θέλετε δυνηθῆ νὰ συντρίψετε μὲ μεγάλην εὐκολίαν τὸν τυραννικὸν ὑμῶν ζυγὸν, θέλετε στεφάνῳσαι τὰς κεφαλὰς σας μὲ τοὺς ἀμαράντους στεφάνους τῆς δόξης, τὰ ὀνόματά σας θέλουσιν ἐγχαραχθῆ μὲ χρυσοῦ γράμματα εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀθανασίας, καὶ θέλουσιν ἀζιωθῆ τοῦ αἰωνίου μακαρισμοῦ.

«Ἐν Κισνόβη τὴν 29 ἰανουαρίου 1821.

«ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ».

(6) Ἴδου ὅ,τι ἔγραφεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρὸς τὸν Ξάνθον τῇ 28 ἰανουαρίου ὁ Ἀναγνωστόπουλος ἐκ τοῦ Βουκουρεστίου, ἔπου ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς Ἰταλίας.

«... Ἐδῶ ἐφάνησαν μερικαὶ διαταγαὶ τοῦ Καλοῦ, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον ἀνεβάλλθησαν καὶ ἀναβάλλονται, ἀλλ' ἀκόμη καὶ κριταὶ τούτων γίνονται. Οἱ κριταὶ εἶναι μερικοὶ, καὶ τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα τοὺς δίδουν τοῦτο τὸ δίκαιον, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν, εἶναι πολλὰ. Λέγουσιν, ὅτι προβλέψεις διόλου δὲν ἔγειναν εἰς Βουλγαρίαν καὶ Σερβίαν, εἰς καιρὸν δὲ ποῦ ἐκεῖνοι οἱ τόποι εἶναι προμηθευμένοι ἀπὸ ἀρκετὰ προϊόντα, καὶ προϊόντα, ὅπου συντείνουσι εἰς τὸ μελλούμενον πανηγύρι· ὅτι ἡμεῖς,

λέγουν, δὲν ἠμποροῦμεν, οὔτε κρίνομεν ὠφέλιμον, νὰ ἀνοίξωμεν τὸ πανηγύρι μὲ μόνας τὰς κάτω (ἦτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι) προβλέψεις, διότι τὰ κέρδη τότε εἶναι ὀλίγα ἀναλόγως τῶν προβλέψεων· ἡμεῖς, λέγουν, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀναλόγους τοῦλάχιστον προβλεπόμενας πραγματείας μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγοραστῶν, καὶ περισσοτέρας μάλιστα, διὰ νὰ τὰς μεταχειρισθῶμεν, χρεῖας τυχούσης, εἰς τὴν ζήτησιν τῶν ἀγοραστῶν. Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ λέγουν, ταλανίζοντες ἑαυτοὺς διὰ καμμίαν ἐνδεχομένην ζημίαν. Ἄν ὑποκάτω εἰς αὐτὸ δὲν κρύπτεται κανένα ἄλλο, φαίνεται νὰ ἔχουν κᾶποιον δίκαιον ἀναλόγως τῶν ἰδεῶν ὁποῦ ἔχουν . . . Ἐγὼ κρίνω, ἕως νὰ ἀνταμωθῶμεν, νὰ μὴν ἀποφασίσετε κανένα πρᾶγμα, διὰ νὰ σᾶς βάλω μερικὰ πρὸ ὀφθαλμῶν».

ΣΕΛΙΣ 119.

(α) Βλέπομεν αὐτὸν συνοπογεγραμμένον μετὰ τοῦ Ἀθανασίου Σταγειρίτου ἐν τῇ περὶ Ἑλληνομαθείας ἀπὸ 20 ἰουλίου 1817 πολυφύλλῳ προκηρύξει τῆς Βιέννης, ἣν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Δικαῖος καὶ ἄλλοι ἀπόστολοι τῆς Ἑταιρίας ἔφερον ὡς διαβατήριον ἀσφαλείας κατὰ πάσης πολιτικῆς ὑπονομίας οὐ μόνον τῶν Γούρκων, ἀλλὰ καὶ τῶν τευρκοφρόνων. Φιλολογικῶς ἀνήκεν ὁ Ἀριστείδης εἰς τὸ Ἀντικραϊστικὸν σύστημα.

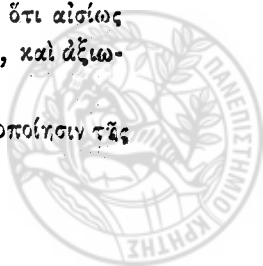
ΣΕΛΙΣ 120.

(α) Ἴδου τὰ δύο ταῦτα σπουδαῖα ἔγγραφα τῶν Ἑφρών Κωνσταντινουπόλεως, μεθ' ὧν συνοπεγράφοντο καὶ ἄλλα ἐκ τῶν πρωτίτων μέλη τῆς Ἑταιρίας, συμβολικοῖς δὲ γράμμασιν ἐκτεθειμένα.

«Ἐκλαμπρότατε καὶ περιβλεπτε Κύριε!

« Διὰ τῶν προλαβόντων ταχυδρόμων τῆς 15 καὶ 29 ἑμβρίου ἀνεφέραμεν τῇ Ἐκλαμπρότητί σας, ὅσα ὁ ζῆλος τῆς κοινῆς τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν ἀπολυτρώσεως, καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ νὰ ἴδωμεν ἐν καιρῷ εὐχερέστερα τετελεσμένους τοὺς σκοποὺς τοῦ ἔθνους, ὑπηγόρευσαν, τὸ φρόνημα δηλαδὴ ἡμῶν τοῦ ν' ἀποκοπῆ συγχρόνως καὶ ἡ κεφαλὴ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐπαρχιῶν τῶν τυράννων, οὔτινος ἢ αἰσία ἐκδασίς ἐπάξει γενικὴν ἀταξίαν καὶ τὸν ἄφευκτον ὄλεθρον εἰς τὸ σύστημά των, ἐξαιτούμενοι παρ' ὑμῶν καὶ τῆς σεβασμίας Ἀρχῆς τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων μέσων εἰς ἐκτέλεσίν του· καὶ πληροφορηθέντες τὸ εἰς Ὀδησὸν εὐόδιον τῶν γραμμῶν μας, ἐσμὲν εὐέλπιδες, ὅτι αἰσίως ἔφθασαν ἢ φθάνουσιν ἀνὰ χεῖράς σας, διευθυνηθέντα ἐκεῖθεν, καὶ ἀξιωθῶμεν τῶν ἐπιθυμημάτων μας διὰ τῆς ἀποκρίσεώς σας.

ἌἘκλαμπρότατε, δὲν ἐλογίσθημεν αἰσχύνῃ τὴν δηλοποίησιν τῆς

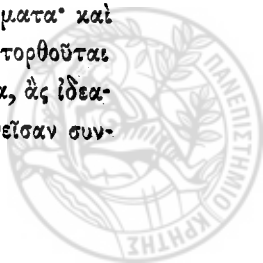
ἀδυναμίας μας πρὸς εὐεργέτας ἡμῶν καὶ ὁμογενεῖς, λέγοντες τὴν γνωρισμένην παρὰ τῶν ἰδίων ἀλήθειαν, ὅτι ὡς μέλη ἔθνους, κατακτησαντος ἀθλίου ἀπὸ τὴν πολυειδῆ τυραννίαν, χρῆζομεν καὶ πολυειδοῦς συνδρομῆς, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς πράξιν καὶ ἔκβασιν τὸ προβληθὲν φρόνημά μας· ἐπειδὴ δὲν μᾶς ἔμεινεν ἄλλο προσὸν ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ νὰ διακινδυνεύσωμεν τὸ εἶναι ἡμῶν, διὰ νὰ εὐκολυνθῇ πολὺ περισσότερο ἢ ἐλευθερία ὄλου τοῦ ἔθνους μὲ τὸν ἀφανισμόν τοῦ κέντρου τῆς ἔχθρικῆς δυνάμεως. Ἄλλ' εἶναι πασιδῆλον, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνος· πρέπει νὰ ἐτοιμασθῶσιν ὡς πρὸς τὸ τέλος του ἀναγκαῖα ἐκτελεστικά μέσα, καὶ τότε θεία συνάρσει ἐλπίζομεν βεβαίαν ἐπίτευξιν· πρὸς τὸ παρὸν μάλιστα χρήματα, δι' ὧν ἔπεται νὰ γένη ἡ ἐνταῦθα οἰκονομία ἄλλων τινων ἐφοδίων, ἢ στέρησις τῶν ὁποίων μᾶς ἐμποδίζει τοῦ νὰ ἐκτανθῶμεν εἰς δραστηριωτέραν ἐνέργειαν, ὅσων φανταζόμεθα ὡς χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖοτάτα. Μολονότι ἡ ἐνταῦθα ἀδελφότης, καθ' ἐκάστην φροντιζούσα ἀόκως διὰ τὴν πρὸς ὦραν οἰκονομίαν αὐτῶν εἰς ἔναρξιν τῶν πραγμάτων, διανοεῖται τρόπους τοῦ ἐντεῦθεν προσπορισμοῦ τῶν· ἀλλ' οἱ πάντες μηδενίζονται διὰ τὸν φόβον τοῦ νὰ μὴν ἐπάξωσιν ὑπόνοιαν παρὰ καιρόν. Ἡ ποσότης ἐκείνων, ὅσα ἕκαστος τῶν ἐνταῦθα ἀδελφῶν, καθ' ἃ ἐδύνατο, συνεισέφερον, ἔγινεν ἐνταυτῷ ἐφθιδιον τῶν ἔξω ἐπαρχιῶν. Τὸ ἐνταῦθα κοινὸν ταμεῖον τῶν ὁμογενῶν μας, ὅπερ ἦν δυνατὸν νὰ συνεισφέρει ἰκανὸν ὅπωςοῦν δανειζόμενον, καὶ νὰ συντελέσῃ προσέτι πολυτρόπως εἰς τὸ προκείμενον, διοικεῖται ἀπὸ ὑποκείμενα ἀνίκανα νὰ γνωρίσωσι τὸ μέγα συμφέρον καὶ νὰ τὸ ἐμπιστευθῶσι. Ὅθεν ἀπελπισθέντες ἐγενόμεθα γνώμης νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν σεβασμίαν Ἀρχὴν, εἰς ὑμᾶς τοὺς ἀγαθὰ ὑπὲρ ἡμῶν φρονήσαντας ὁμογενεῖς καὶ σωτῆρας τοῦ ἔθνους, καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν ἐξ ὅλης ψυχῆς, μὲ δάκρυα λύπης καὶ χαρᾶς, διὰ τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων μας, οἷω τρόπῳ βούλεσθε.

«Γλυκύτατε Κύριε, ψυχὴ τῶν ὁμογενῶν σου ἡμῶν, ὁ ἔρωσις τῆς ἐλευθερίας μας κατήντησεν εἰς τὴν ἀκμὴν του. Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἐξαλείψωμεν τὸ ὄνειδος τῆς ἀναξιοῦτος ἡμαύρωσε κάθε ἄλλην· φλόξ ἐκδικήσεως καίει ἀδιακόπως εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῶν καρδιῶν ἡμῶν, αὐξανομένη καθ' ἐκάστην μὲ τὰς ἐλπίδας μας· ἡδονὴν νομίζομεν τὴν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους θυσίαν ἐαυτῶν, ἀνθ' ὧν ἂς μὴ παραβλεφθῶσι τὸ φρόνημα καὶ τὰ αἰτήματά μας, καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι ὄψεσθε ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ὠραίου καρποῦ καὶ ἀναλόγους τῆς καταβολῆς τοῦ σπόρου καὶ τῶν ἀπαιτου-

μένων συνδρομῶν σας, ἃς ὑποσχόμεθα, ὡς ἀπὸ στόματος τοῦ ἔθνους, ἐν τόκῳ νὰ σᾶς ἀποδώσωμεν ἐν τῇ ἐρασμίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως τοῦ πληρώματος τῶν πεπτωκότων καὶ ταλαιπωρουμένων ὁμογενῶν μας.

«Τὸ ἐλάχιστον σύστημα τῆς ἐνταῦθα ἀδελφότητος, περισκεπόμενον τῇ κραταιᾷ δυνάμει τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, προχωρεῖ μέχρι τοῦδε ἄριστα. Ὑπέλαβεν ἀναγκαῖόν του ἔργον καὶ συνέταξεν ἀδελφούς τινὰς ἵνα σκέπτωνται τὰ πρακτικὰ καὶ πρακτέα· παρατηροῦσιν ἀσκαρδαμυκτὶ τὰ κινήματα τῶν τυράννων· ἐρευνῶσι τοὺς σκοπούς των· ἰδεάζουσι τοὺς κατὰ τὰς ἐξῶ ἐπαρχίας ἀδελφούς· λαμβάνουσιν ἐκεῖθεν ἀληθεῖς ἰδέας περὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἐκεῖσε ὁμογενῶν μας, τῆς διαγωγῆς των καὶ τῶν διενεργειῶν καὶ πράξεων αὐτῶν, τίνα τὰ φρονήματα καὶ κινήματα τῶν ἐκεῖ τυράννων καὶ ὅποιαδήποτε ἀναφανῶσιν ἐσόμενα. Τοῦτου ἕνεκα ἐπιθυμοῦμεν, (ἐὰν ἐφῆται,) τὰ κατὰ τὴν Μολδαυίαν, Βλαχίαν, Σερβίαν, Βουλγαρίαν, Θράκην, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, Ἡπειρον, Ἀλβανίαν καὶ Πελοπόννησον εὐρισκόμενα μέλη, ἵνα δόντα πίστιν εἰς τὸ ἐνταῦθα σύστημα, ἄρξωνται τακτικῆς ἀνταποκρίσεως, ἥτις εἶναι τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ συνάγωνται αἱ βέβαιαι εἰδήσεις τῶν διατρεχόντων, δηλοποιοῦντα (ἂν ἐπιτρέψητε,) εἰς ἡμᾶς, τὴν ἀξιαγάπητον πηγὴν τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐπομένως γίνωνται τὰ ἀνήκοντα σχέδια τοῦ πρακτέου εἰς βάσεις στερεάς. Μολονότι εἰς ἐπαρχίας τινὰς πέμπονται ἐντεῦθεν ἀδελφοί, ἵνα ἐξοικονομήσωσι τὰ ἐκεῖ πράγματα, ἀκολουθοῦντες τὴν ῥηθείσαν τάξιν· ἀλλ' εἰς τὰς ἄλλας καὶ περιττὴν ἐκρίναμεν τὴν ἀποστολὴν, καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ προφθάσωμεν τὰ ἀναγκαῖα ἐξοδά των· δι' ὃ σκοπεύομεν νὰ ἀνταποκριθῶμεν, μεθ' ὅσων γνωστῶν μας εὐρίσκονται ἐκεῖσε. Ἄλλ', ἐὰν ἐπιταχθῶσιν αὐτόθεν οἱ ἐν, τοῖς πράγμασιν ἐκάστου μέρους, εἶναι συμφερότερον.

«Εἰς δὲ τῶν εἰρημένων Φιλιππουπολίτης, Στογιάν Θεοδώροβιτς Τζαλιόγλους λεγόμενος, ἀπέρχεται μετ' ὀλίγας εἰς Βουλγαρίαν, ὑποσχόμενος, ὅταν τὸν εἰδοποιήσωμεν, νὰ μᾶς προφθάσῃ ἐνταῦθα δέκα χιλιάδων ἀνθρώπων βοήθειαν, καὶ περισσοτέραν, ἐπὶ συμφωνίᾳ ὁμῶς τοῦ νὰ κινήσωσιν ἐκεῖθεν, ὅτε πεισθῶσι νὰ ἔμβωσι δέκα χιλιάδες Σέρβων εἰς Βουλγαρίαν· δι' ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου διευθύνεται ἤδη εἰς τὸν πρόκριτον Σερβίας μὲ συστατικὰ παρὰ φίλων ἐκείνου γράμματα· καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι δι' αὐτῶν καὶ τῆς μεταξύ των σχέσεως κατορθοῦται τὸ σκοπούμενον. Μολοντοῦτο παρακαλοῦμεν ὑμᾶς θερμότερα, ἃς ἰδεασθῶσι καὶ αὐτόθεν, ἵνα ὑποσχεθῶσι τοῖς Βουλγάροις τὴν ῥηθείσαν συν-

δρομήν των, διὰ τὰ συνδράμωσιν ἐκείνοι ἡμᾶς. Τῷ ῥηθέντι ἐνεχειρίσθη ὑποσχετικὸν ἔγγραφον τοῦ νὰ πληρωθῶσιν ἐν καιρῷ τὰ ἔξοδά του, ἄνευ ὑπογραφῆς τινος, ἀλλ' ἐσφραγισμένον τῇ κοινῇ γνώμῃ τῶν ἐνταῦθα ἀδελφῶν κατασκευασθεῖσα σφραγίδι, ἧς τὸ ἀντίτυπον σᾶς περικλείεται ἐνταῦθα, ἵνα γνωρισθῆ, καὶ παρευρισκόμενον, ὅτε δεήσει, διακρίνωνται λοιπὰ ἀναφαινόμενα, ἂν διὰ τὰς μελλούσας περιστάσεις ἐκλείψῃ ἡ ἰδέα. Δι' αὐτῆς ἐσφραγισμένα ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα, ὡς τὸ περικλειόμενον ἴσον, δίδονται παντὶ τῷ συνεισφέροντι ποσότητά τινα χρημάτων' σφραγισθήσονται δὲ καὶ πάσης ἄλλης ὕλης περιεκτικὰ.

«Σᾶς περικλείεται καὶ ἴσον γράμμαχος τοῦ Χριστοφύρου Πεβρίαθοῦ, ἐξ Ὑδρας σταλέντος, καὶ βλέπετε τὸν παρ' ἐλπίδα τρόπον τῶν ἐκεῖ κατοίκων, ὅστις ἐπίκρανεν ἡμᾶς. Παντοίοις τρόποις θέλομεν φροντίσει νὰ τοῖς ἐμπνεύσωμεν τὸν ἀνήκοντα ἐνθουσιασμόν' ἀλλ' ἂν ὑμεῖς οἴδχατε δραστηρίου, ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῶσι, διότι εἶναι ἀνγκαϊοτάτη ἡ συναίνεσις καὶ προθυμία ἐκείνων καὶ τῶν γειτόνων των Σπετζιωτῶν, ὡς ἐχόντων πολὺ ἐπέκεινα τῆς χρείας θαλάσσιον δύναμιν, καὶ ἴσως δὲν ἀδιαφορήσωσιν εἰς τὸ ἐκυτῶν καὶ τὸ τῶν ὁμογενῶν των συμφέρον' ἐπειδὴ, κατὰ τὰς ἐκείθεν εἰδοποιήσεις ἄλλων, τὸ μόνον μέσον, ὅπερ δύναιται νὰ κινήσῃ τὴν φιλοτιμίαν των, εἶναι ἡ ἄμεσος αὐτόθεν προτροπή.

«Περίβλεπτε Κύριε, ἀντικείμενον ἔχοντες τὸ νὰ κατευθυνθῶσι τὰ ἔργα τοῦ ἔθνους, ὅσον ἔνεστιν, εὐκολώτερα καὶ μὲ ὀλιγωτέραν φθοράν τοῦ εἰς τὸ μέλλον ἀγαθόν, δι' ἀκριβοῦς σκέψεως, προσοχῆς, ἐπιμελείας, κοινωνίας ἰδεῶν τῶν ἀπανταχοῦ εὐρισκομένων ἀδελφῶν, καὶ πρὸ πάντων γενναιότητος, πραιτούμεθα τοῦ νὰ συλλογισθῶμεν, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ φρονήματός μας ἔσται ἐπαχθῆς καὶ φθορᾶς οὐ μικρᾶς πρόξενος, καὶ νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς σχέδιχα τοῦ ν' ἀναφανῆ εἰς ἓν μέρος τῆς Ἑλλάδος σύστημα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ βλαμμηδὸν ἐνδυναμούμενον ἐξορίσει τοὺς τυράννους ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, καὶ τελευταῖον καταστήσει νὰ τοὺς πρᾶξῃ εἰς φθοράν παντελῆ' διότι, ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνους μας, τοῦτο μᾶς φαίνεται δυσκολώτερον, καὶ πλείονα βλάβην ἐπάξει ἀναλόγως μὲ τὴν ἔκθεσιν τοῦ χρόνου, τὴν διαμονὴν τοῦ συστήματος, τῶν τυράννων τὸ συμπέρασμα, ὅπερ κατ' ἀνάγκην φρονήσουσι περὶ ἡμῶν, ἅμα ὅτε φανῶσιν ἔργα παρ' ἡμῶν, τὴν φροντίδα, ἣν θέλει λάβῃ, νὰ ἐνδυναμώθῃ, καὶ ἡ νὰ μᾶς ταπεινώσῃ χειρότερα τῶν προλαβόντων αἰώ-

νων, ὥστε νὰ μηδενισθῶμεν, ἢ τέλος πάντων προφυλάττοντες ἑαυτοὺς διαρκέσωσι πῶλὸ μακρύτερον χρόνον ἐφ' ἡμᾶς, ὅπερ ἐνδεχόμενον νὰ συγχωρήσωσιν αἱ ἀδελφοὶ περιστάσεις τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' ἀπλήτω πόθῳ περιμένομεν τὴν ἐρασίαν ἡμῖν ἀπάντησίν σας, κομίζουσαν συμβουλὰς, ἐπιταγὰς καὶ συναίνεσιν συνδρομῆς εἰς τὰς ἀνάγκας μας, ἵνα στηριχθῇ τὸ φρόνημα ἡμῶν καὶ διευθυνθῶμεν εἰς τὰς πράξεις μετὰ τὴν ἀνήκουσαν γενναιότητα. Μένομεν δέ.

· «Τῇ δευτέρᾳ Ἰανουαρίου χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ πρώτου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος εἰλικρινεῖς ἀδελφοὶ καὶ δούλοι

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΕΡΡΟΓΚΑΣ, ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΟΥΜΠΑΡΗΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ Σ. ΜΑΥΡΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΜΗΝΗΣ, ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΣΟΥΓΛΟΥΡΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΕΚΕΡΗΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΠΟΥΜΠΑΣ, ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΛΛΑΣ, ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΧΙΝΑΣ».

Ἴδου καὶ ἡ δευτέρα πρὸς τὸν Ἰψηλάντην ἐπιστολὴ τῶν αὐτῶν. Ἀμφοτέρας δὲ παρατηρήσαμεν γεγραμμένας διὰ χειρὸς τοῦ Δημητρίου Πεζόπουκα.

«... Ἡ Πόρτα μαθοῦσα παρὰ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις διοικητῶν αὐτῆς τὴν μετὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ συμμαχίαν τῶν Σουλιωτῶν καὶ τῶν περιχώρων, καὶ τὸν ἀκροβολισμόν αὐτῶν κατὰ τῶν βασιλικῶν, ἐμήνυσε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔγιναν δις σφοδροὶ ἀφορισμοὶ κατὰ τῶν ρηθέντων καὶ ὧσιν προσέτι φρονουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ἀποστάτου καὶ ἐναντίον τῶν βασιλικῶν, τοὺς ὁποίους ἀμέσως ἀπέστειλεν ἡ ἰδία κατὰ τὰς 24 δεκεμβρίου (1820) καὶ 4 Ἰανουαρίου διὰ ταχυδρόμων της. . . Διὰ γραμμάτων δὲ εἰδοποιήθημεν πρὸ ἡμερῶν, ὅτι εἰς τὴν Ῥούμελην ὁ βρασμός ἦν ἱκανός· καὶ, ἐπειδὴ ἀρχὴ ἔγινε, φανήσονται μεγαλύτερα ἔργα τῶν ὁμογενῶν μας καὶ συμπεραίνουσιν οἱ ἐν τοῖς ἐκεῖ πράγμασι κριτικώτεροι τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ νὰ καταντήσωσιν εἰς ὄρμην τὰ διατρέχοντα χωρὶς ἀναβολὴν, καὶ μέχρι τοῦ ἕαρος νὰ τελειοποιηθῶσι τὰ φρονήματα τῆς Ἀδελφότητος χωρὶς περαιτέρω ἔκτασιν. Τὰ ἀναφανέντα μικρὰ κινήματα τῶν ὁμογενῶν μας ἐτάραξαν μὲν πολὺ τὸ πνεῦμα τῆς Διοικήσεως καὶ ἀνησυχεῖ, εἰς ἔργον ὅμως κανένα ἐναντίον τοῦ ἔθνους δὲν ἐπροχώρησεν εἰσέτι, μολοντί διαφημίζεται, ὅτι τὸ φρόνημά του ἔφθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς της, καὶ ὅτι ὁ ἑπαρχος τῶν Ἰωαννίνων Ἰσμαήλ Πασσᾶς ἔγραψεν εἰς ἕνα τῶν τοῦ Συμβουλίου μεγιστάνων, Ἀπὸ τῆ Βεγγίν λεγόμενον, φίλον καὶ προστάτην του, ἰδέας τιὰς περὶ τῶν φρονημάτων τῶν ἀπ' ἐναντίας του ἀναφανέντων ὁμογενῶν μας καὶ τῶν σκο-

πῶν τῆς Ἀδελφότητος. Ἄλλ' ἐκ τούτου καὶ ἄλλων φημῶν συνάγεται, ὅτι ἡ Διοίκησις ἔλαβεν ὑπόνοιαν· καὶ ἂν μέχρι τοῦδε δὲν ἔβαλε βράσιον εἰς τὰς τοιαύτας εἰδοποιήσεις, ἢ πολιτεύεται, ἐπομένως τῶν ἐν Ἠπειρῷ ὁμογενῶν μας καὶ ὁ πολλαπλασιασμός των θέλει ἀναγκάσει τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους καταφορὰν τῆς καὶ τὴν ὑπὲρ ἑαυτῆς φροντίδα, ἥτις ἀποδεικνύεται ἀπὸ ἀποφάσεις τινάς, ὅπου ἔκαμε, περὶ τὴν ἄνοιξιν νὰ ἀπεράσῃ εἰς τὴν Εὐρώπῃ ἀνατολικά στρατεύματα.

«Ἐναντίον τοῦ μητροπολίτου Ἄρτης, ὅστις κηρύττεται ἄξιος ἀδελφός καὶ ἄριστος διενεργητής τῶν ἐκεῖ πραγμάτων, ἔγιναν πολλὰ κινήματα. Ἀφ' οὗ δι' ἀναφορὰς τοῦ ρηθέντος Ἰσμακὴλ Πισσαῶ, ὡς οἰκτεῖον τάχα τοῦ ἀποστάτου, τὸν ἐστέρησαν πρὸ καιροῦ τῆς ἐπαρχίας του, καὶ ἀγκυλὰ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ αὐτῆς καὶ πολλοὶ ἄλλογενεῖς, διενεργηθέντες ὡς ὑπερευχαριστημένοι παρ' αὐτοῦ, ἔπεμψαν ἀμέσως ἀναφορὰς καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν Διοίκησιν, ἠνάγκασαν καὶ τοὺς ἐπάρχους διὰ κρινῶν ἀγωγῶν των, ὥστ' ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ διαμείνῃ· ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας διὰ βασιλικοῦ διπλώματος ἀπεφασίσθη τὸ νὰ ἐξορισθῇ εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος, καὶ ἐξεδόθησαν ἐπιταγαὶ πρὸ ἡμερῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπροφυλάχθη ἀπὸ τὰς τοιαύτας ἐναντίον του καταφορὰς, περιφερόμενος ἔνθεν ἀκείθεν μὲ πλείονα ἐνθουσιασμόν εἰς τὸ ἔργον του, ποτὲ μὲν εἰς τὰ κατὰ τὸ Ἴόνιον πέλαγος παράλια τῆς Πελοποννήσου, ποτὲ δὲ εἰς τὰς περὶ τὴν ἐπαρχίαν του πόλεις, ἤδη ἐξεδόθη ἐτέρα προσταγὴ εἰς τοὺς ἐπάρχους Ἰωαννίνων, Λαρίσσης καὶ Πελοποννήσου, ἵνα, ὅπου εὕρεθῃ, πιασθῇ καὶ πεμφθῇ ἐξόριστος εἰς τὸ ὄρος. Δὲν εἶναι παράδοξον νὰ κατακριθῇ καὶ εἰς θάνατον· ἀλλ' ἐλπίζομενον νὰ διαφύγῃ τὴν κακοβουλίαν τῶν τυράννων, καθὼς κατήντησαν τὰ ἐκεῖ, ἂν φθάσῃ νὰ λάβῃ εἶδησιν.

«Κατ' αὐτὰς ἐμίσεισαν ἐντεῦθεν τέσσαρες νῆες βασιλικαὶ, δύο κορβέττα καὶ δύο μπρικ, μὲ ἐφόδια πολεμικὰ καὶ 240 κανονιέριδες· δι' ὧν τὴν ἀποστολὴν ἐξετάσαντες περιέργως ἐμάθαμεν, ὅτι ἐπέμφθησαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀκαρνανίας, ὅπου εὕρισκεται ὁ ὑποναύαρχος, Καπετανᾶ Βεγῆς λεγόμενος, μὲ ἕνδεκα ὁμοίας μικρὰς καὶ μεγάλας, διημερεύων εἰς παραφύλαξιν ἐκείνων τῶν μερῶν, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ἔργον ἐκείνου· ἐπειδὴ κατ' αἰτησίαν του διὰ βασιλικοῦ διπλώματος ἐπετάχθη πρὸ μικροῦ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐνταῦθα μὲ τὰς εἰρημένας ναῦς.

«Φημίζεται, ὅτι καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον πλησίον τῆς Μάνης ἐφάνη ὁ Ἀναγνώσταρας μὲ ὀγδοήκοντα ὀπαδοὺς του, διατρίβων ἐκεῖ ἐν εἰ-

δει ἀρχιληστοῦ· ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἐλάβαμεν τελείαν πληροφορίαν.

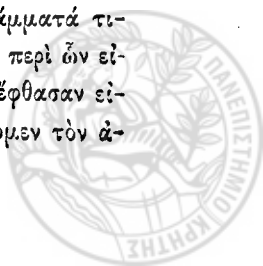
Ἄπευκταίως τινὰς εἰδήσεις μανθάνομεν διὰ τὸν πρόκριτον Σερβίας, τάχα ὅτι ἀποβλέπων εἰς τὸ ἀτομικὸν του καὶ τὸ τῶν διαδόχων του συμφέρον, ἐνδίδει εἰς μυστικούς τινας διοργανισμοὺς τῆς Πόρτας. Εἶναι δὲ καὶ τινες ἄλλοι προσεστώτες τοῦ λαοῦ ἀσύμφωνοι εἰς τὸ τῆς Ἀδελφότητος κεφάλαιον. Δὲν ἠξέυρομεν, ἂν ἔχωσι τὸ βέβαιον, ἢ εἶναι πολιτικὴ των διὰ συμπέρασμα τοῦ καιροῦ. . .

Ἐνταῦθα διωρισμένοι πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας ἔφθασε πρὸ καιροῦ εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκεῖ διαμῆνει, τί ποιῶν, ἀγνοοῦμεν ἀλλὰ μᾶς πληροφοροῦσιν, ὅτι φρονεῖ νὰ διενεργήσῃ κακῶς τὴν ὑψηλὴν Πόρταν ἐναντίον τοῦ ἔθνους μας μὲ τὰς βάσεις τῶν φρονημάτων του, καὶ μετὰ τὸν ἐρχομὸν του θέλομεν ἐξετάσει, ὅσον ἔνεστι, καὶ σὰς εἰδοποιοῦμεν, εἴ τι μάθωμεν.

Ἐἰς τὴν Ἠπειρον πέμπεται εἰς ἀδελφὸς ἐξ ἡμῶν Ἠπειρώτης, Χριστόδουλος Οἰκονόμου λεγόμενος, δι' ἐκτέλεσιν ὧσων καὶ τὸ προγεγραμμένον μας σὰς ἀνεφέραμεν, καὶ ἵνα ἐμψυχώσῃ περισσότερον τὸ ἀναφανὲν σύστημα τῶν ὁμογενῶν μας, καὶ κατορθώσῃ τὸ πνεῦμα τῶν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον εἰσέτι ὁμοίων των ἐντονώτερον, ὡς ἡ ἀνάγκη διδάσκει. Ἄμποτε ἡ εὐχὴ τοῦ ἔθνους νὰ τὸν ἐνισχύσῃ, ὀδηγοῦσα εἰς τὸ συμφέρον καὶ σωτήριον καὶ ἀπαλλάττουσα παντὸς ἐναντίου συναντήματος! Ἡμεῖς, μὴ ὄντες εἰς κατάστασιν, καθὼς σὰς ἐξηγήθημεν, ἵνα ἐφοδιάσωμεν αὐτὸν μὲ ἱκανὰ χρήματα, διὰ νὰ καταστήσῃ τὸ πολεμικὸν σύστημα δεκαπλασιῶς μεγαλότερον καὶ σταθερώτερον, τῷ ὑπεσχήθημεν, ἐὰν λάβητε συμπάθειαν καὶ μᾶς συνδράμητε, νὰ τὸν συνδράμωμεν μὲ τὰ ἀναγκαῖα, μολοντί θέλει ἔχει πρῶτην καὶ μεγάλην φροντίδα τὸ νὰ ἐξάξῃ τὰ ἱκανὰ ἀπὸ τὸν ἀποστάτην, καὶ ἄμποτε νὰ εὐκολυνθῇ τὸ κατόρθωμα τοῦ σκοποῦ του.

Ἐἰς δὲ τὰ μεταξὺ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας ἄκρα, ὅπου εἶναι ἀρκετῶν χωρίων ὁμογενεῖς μας, καὶ πόλεων, πάντῃ ἀνίδεοι τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, ἐστάλη ἄλλος ἀδελφός, Εὐάγγελος λεγόμενος, καὶ ἐλπίζομεν νὰ ὠφελήσῃ ἱκανά.

Ἐὐ Φιλιππουπολίτης Στογιάνος διατρίβει εἰσέτι ἐνταῦθα, διότι περιμένομεν ὥρα τῇ ὥρα νὰ φθάσωσιν ἀνὰ χεῖράς μας γράμματά τινα στελλόμενα παρὰ τῆς Ἐκλαμπρότητός σας πρὸς ἡμᾶς, περὶ ὧν εἰδοποιήθημεν πρὸς ἡμερῶν αὐτόθεν, ἀλλὰ κακῇ τύχῃ δὲν ἔφθασαν εἰσέτι· ὅταν δὲ φθάσωσι καὶ ἴδομεν τὰς ἐπιταγὰς σας, θέλομεν τὸν ἀποστείλει χωρὶς ἄργηταν.

«Τελευταῖον, Ἐκλαμπρότατε, τὰ τῆς Ἠπείρου μηνύουσι ῥῆξιν ταχέειαν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος· διὸ ἄς γένη καὶ ἡ περὶ τοῦ ὄλου φροντίς ταχυτέρα, ἂν ἐγκριθῇ ἄς μὴν ἀφεθῆ καὶ ἐκεῖνο ὑστερημένον προστασίας καὶ ἄλλων ἐφοδίων.

«Μένομεν δὲ τῆς Ἐκλαμπρότητός σας

«Τῆ 12 Ἰανουαρίου 1821 Κωνσταντινούπολις.

«Ἐγίνε προσταγὴ νὰ ἐτοιμασθῶσιν ἄλλαι ἑξ̄ νῆες, δύο τῆς λίνιας καὶ τέσσαρες φεργάδες, καὶ ἡ ἐτοιμασία των ἄρχεται κατ' αὐτάς. Μᾶς εἰδοποίησαν, ὅτι δι' αὐτῶν θέλει ἐξέλθει καὶ ὁ ἴδιος νύαρχος. Διὰ ποῦ, δὲν ἐμάθαμεν εἰσέτι, κα' ἀκολούθως θέλομεν σᾶς εἰδοποιήσει, ἂν πληροφρηθῶμεν. Συμπεραίνομεν ὅμως, ὅτι εἶναι διὰ τὰ παράλια τῆς Ἀκκρηνίας καὶ τὰ πλησίον, ἐπειδὴ τὰ τῆς Ἠπείρου διὰ τὸν ἑαυτὸν των εἶναι κάκιστα, καὶ ἀνάγκη σκέψως, ἵνα μὴ μείνωσι μόνου καὶ χωρὶς ἐτέρων μερῶν συνδρομῆν οἱ ἐκεῖ ὁμογενεῖς μας, ὅτι τοῖς ἐπιτίθεται βάρος πολύ.

«Ἐπειδὴ πρὸ καιροῦ εἶχε διορισθῆ ὁ ἑπάρχος τῆς Πελοποννήσου Χουρσὲτ Πασσᾶς νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, ὅστις ἐζήτησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ ὁ πρὸ ὀλίγου νεοδιορισθεὶς ἑπάρχος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἐδιορίσθη παρὰ τῆς Πόρτας κἀκείνος, στρατεύματα μὲν χωριστὰ ἐδικά των δὲν ἔχουσι πολλὰ οἱ δύο ῥηθέντες, ἀλλ' εἶναι πιθανὸν νὰ συλλέξωσιν, ἂν ἔχωσι καιρόν. Εἰς τὴν Πελοπόννησον ἔμεινε εἰς ἐπίτροπος τοῦ ἐπάρχου κατὰ τὸ πρὸν μὲ ὀλίγους ἀνθρώπους. Ἀκολούθως δὲν ἠξυόρομεν, ἂν ἐνδυναμώσωσι καὶ ἐκεῖνο τὸ μέρος μὲ εἰσβολὴν στρατευμάτων. Ἔως τώρα ὅμως δὲν ἐγνώσθη τοιοῦτος σκοπός.

«Τῆ 14 Ἰανουαρίου 1821 ἐν Κωνσταντινουπόλει».

(6) Ἰδὸς ὅτι ἔγραφε (συμβολικοῖς γράμμασιν) ὁ Παῖριειδὸς ἐκ τῆς Ἰδρας τῆ 15 δεκεμβρίου 1820.

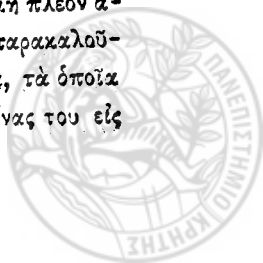
«Ἦλθον ἕως ἐδῶ ὑγιής. Δὲν ἔλειψα νὰ εἶπω εἰς τοὺς πρωτίστους τὰ κοινὰ συμφέροντα. Αὐτοὶ οὔτε σωματικὴν, οὔτε χρηματικὴν, βοήθειαν ὑπεσχέθησαν εἰς τὸ ἔθνος. Τότε, μοῦ εἶπαν, θέλει χρησιμεύσουν, ὅταν ἀποθάνουν οἱ ἐλέφαντες τοῦ ἀπαθοῦς (ἀποτεφρωθῆ ὁ στόλος τοῦ σουλτάνου). Σᾶς λέγω ὅμως, ὅτι ἐκεῖνοι, ὅπου κυβερνοῦν τὰς καμίλας των (τὰ πλοιά των), φρονοῦν τὰ ἐναντία, καὶ δὲν προσμένουν ἄλλο παρὰ τὴν ὥραν ἐκείνην. Οἱ πρῶτοι ὀγλίγωρα θέλει μετανοήσουν μὲ ζήμιαν των, ἐπειδὴ τὸ ἔθνος εἶναι δίκαιον καὶ ὄχι φιλάνθρωπον εἰς τὰς

παρούσας περιστάσεις. Παρακαλώ, ὅσον τάχιστα πέμψατέ μοι ὑποδήματα (χρήματα), ἐπειδὴ ἡ ποσότης, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπαρადόσατε, εἶναι πάντῃ ὀλίγη καὶ ἀδύνατος, παραβαλλομένη μὲ τὰς ἐπιχειρήσεις, καὶ ἀπὸ τοιαύτας ἐλλείψεις δύνανται νὰ συνέβουν ἔμποδα μεγάλων καὶ κοινωφελῶν σκοπῶν, καὶ τότε δὲν θέλω νὰ πίπτῃ τὸ βάρος ἐπάνω μου. Τούτου ἕνεκα ταχύνατε τὰ μόνα μέσα τῆς ἀποφασιστικῆς ἐπιχειρήσεώς μας. Ἐβρῶσθε. Σήμερον ἀναχωρῶ».

(γ) Ἴδοι τὰ πρὸς τὸν Κουντουριώτην καὶ Μέξην γράμματα.

«Εὐγενέστατε κύριε Λάζαρε Κουντουριώτη.

«Εἶμεθα εἰς ἄκραν ἀμφιβολίαν, ἐν ᾗ ἤξεύρομεν, πόσον αἱ ἑλληνικαὶ ψυχαὶ εἶναι εὐαίσθητοι εἰς τὰ καλὰ καὶ ἔνδοξα ἐπιχειρήματα, διατι ἡ εὐγενεία τῆς μένει ἔτι εἰς αὐτὸν τὸν βαθύτατον ὕπνον καὶ καθεύδει εἰς καθαρὰν μεσημβρίαν. Ἄν εἴπωμεν, ὅτι αὐτὸ τὸ κάμνει θεληματικῶς, παρακινουμένη ἀπὸ αἷτια ἀνοικεῖα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς, δὲν ἐπιβάλλομεν ἴσως εἰς τοὺς σκοπούς τῆς, ἡ ὁποία ἴσως θέλει ψηλαφητὰ πράγματα, διὰ νὰ ἐνδώσῃ, εἰς ὅσα τὴν ἐπροβλήθησαν περὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας. Φίλε, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιμένῃς εἰς τοῦτον τὸν βαθὺν λήθαργον, καθὼς καὶ οἱ γείτονές σας ποτὲ Ἀθηναῖοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἴδια φρονήματα καὶ διατι δὲν ἤκουσαν τὸν ἀοίδιμον Δημοσθένην, ἔγιναν τῶν βαρβάρων ἀνδράποδα οἱ τόσον ἔνδοξοι καὶ τρομεροὶ εἰς ὅλον τὸν τότε ἐγνωσμένον κόσμον, καὶ τέλος κατήντησαν εἰς αὐτὸ ὁποῦ βλέπομεν. Δὲν εἶναι, λέγομεν, καιρὸς νὰ ἐφυπνώτῃς καὶ νὰ μὴ δίδῃς προσοχὴν εἰς τὰς φωνὰς τῆς πατρίδος, τῆς ταλαίνης Ἑλλάδος! Διὰ τοῦτο, μολονότι δὲν ἔχομεν αἰτίαν γραμμάτων ἐκ τῆς εὐγενείας τῆς, ἀπεφασίσαμεν νὰ γράψωμεν ἡμεῖς πρὸς αὐτήν, νομίζοντες χρέος μας ἱερὸν τὸ νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ ψηλαφητὰ μέσα, ὥστε νὰ τὴν παρακινήσωμεν εἰς τὸ νὰ οἰκειωθῇ μὲ τοὺς ὁμογενεῖς τῆς, καὶ νὰ συνδεθῇ μὲ αὐτούς, καὶ νὰ ἴδῃ πλησίον τῆς τὸν Θεόν, ὅστις ὑπόσχεται, ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συναγμένοι εἰς τὸ ὄνομά του, νὰ εὐρεθῇ εἰς τὴν μέσση των. Ἡμεῖς συνήχθημεν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, νὰ συσφίξωμεν τὰς ἐκλελυμένας ὀσφύας τοῦ λαοῦ του, ν' ἀνορθώσωμεν τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ δὲν εἶναι μαζὴ μας ὁ Θεός; Λοιπὸν, φίλε, μὴ πλέον ἀπιστία! Ἐχε μαρτυρίαν ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, οἱ ὁποῖοι σὲ παρακαλοῦμεν νὰ συνενωθῇς μὲ ἡμᾶς, καὶ τέλος πάντων τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα κηρύττουν μὲ λαμπρὰν φωνήν, ὅτι ὁ ἥλιος ἔχυσε τὰς ἀκτίνας του εἰς

τὸν ὀρίζοντά μας, καὶ ἀδύνατον νὰ ὀπισθοδρομήσῃ. Τί στέκειαι λοιπόν; ποῖον ἄλλον καιρὸν προσμένεις; ἕως πότε ἀνίλεως; Εἰς περισσοτέραν πληροφορίαν ἰδεάζομεν εἰς τὴν εὐγενεῖαν της, ὅτι ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐψηφίσθη παρὰ τῆς Βουλῆς καὶ τῶν Ἀρχόντων Γενικώτατος Ἐφορὸς παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ, εἰς τοῦ ὁποῖου τὰς ὀδηγίας διορίζονται πάντα τὰ μέλη νὰ ὑποταχθῶσιν, ἐν ᾧ ἡ σάλπιγξ ἐνηχεῖ τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ὅτι ἡ πατρίς ἀπταίστα καὶ ἀλάνθαστα θέλει εὐτυχῆσαι, διὰ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ, διὰ τοὺς εὐεργέτας μας καὶ τὴν ἀδελφικὴν σύμπνοιαν παντὸς τοῦ ἔθνους. Λοιπὸν ἔχουσα ἡ εὐγενεῖα της τοσαύτας μαρτυρίας, ἀδύνατον νὰ μὴ συγκατανεύσῃ καὶ νὰ μὴ συνδεθῇ μὲ ὅλους τοὺς φιλοπάτριδας. Ὅθεν, ἂν ἀποφασίσῃτε νὰ συναριθμηθῆτε καὶ ἡ εὐγενεῖα σας, καὶ νὰ γενῆτε μέλος ἐν μὲ ἡμᾶς, εὐθὺς ὁποῦ λάβετε τὸ παρὸν μας, στείλετε ἄνθρωπον εἰς ταῖς Μηλικίαις καὶ προσκαλέσατε αὐτόσε τὸν Ἀνθιμὸν Γαζῆν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐλθόντα ἐμφανίζετε τὸ παρὸν μας, καὶ θέλει σᾶς κατηγήσει, καθ' ὃν τρόπον οἶδεν ἡ σοφολογιότης του· καὶ ἔπειτα μετὰ τὴν κατήχησιν θέλετε στείλει τὸ περικλειόμενόν μας πρὸς τὸν κύριον Χατζῆ Ἰωάννην Μέξην, διὰ νὰ ἔλθῃ ν' ἀνταμωθῆτε ὁμοῦ καὶ οἱ τρεῖς, διὰ νὰ συσκεφθῆτε, περὶ ὧν ἀποβλέπουν εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅπερ ἀπευχόμεθα, ἂν δὲν ἀποφασίσῃτε νὰ λάβετε μέρος μὲ τοὺς ὁμογενεῖς σας, καὶ δὲν δώσετε ἀκρόασιν εἰς τὰς φιλικὰς καὶ ἀδελφικὰς προτάσεις μας, τὸ γράμμα μας αὐτὸ, καθὼς καὶ τὸ περικλειόμενον πρὸς τὸν κύριον Χατζῆ Ἰωάννην Μέξην, θέλετε τὸ φυλάξει ἀσφαλῶς, ἐπειδὴ μέλλουν ποτὲ νὰ ζητηθῶν καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὴν εὐγενεῖαν της. Μ' ὄλα τοῦτο ἐλπίζομεν νὰ εἰσακουσθῶσιν οἱ λόγοι μας, καὶ νὰ κάμουν ἐντύπωσιν εἰς τὰ ὦτά σας.

Ἐξ ὄψεο προκρίνων τὰ καλὰ καὶ ἐπωφελεῖν».

(Ὅμοιως πρὸς τὸν ἐν Πέτσαις Μέξην.)

Ἐυγενέστατε κύριε Χατση Ἰωάννη Μέξην!

Ἐμὲ ὅλον ὅτι ἡ φωνὴ τῆς φιλοστοργωτάτης πατρίδος μας Ἑλλάδος ἠκούσθη σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ τέκνα της, προσκαλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος εἰς βοήθειάν της· μ' ὅλον τοῦτο θαυμάζομεν, διατὶ τάχα μερικοὶ ἐξ ἡμῶν ἀκόμη ὑπνώττουν, ἢ δὲν θέλουν νὰ δώσουν προσοχὴν εἰς τὰς προσκλήσεις της· πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἴδιον τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, μήτε ἡμῶν τῶν τωρινῶν Ἑλλήνων, καθότι

βλέπομεν ὅλους σχεδὸν τοὺς πατριώτας νὰ τρέχουν ἐνθουσιασμένοι εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος καὶ ἀποφασισμένοι, ὡς ἄλλοι Λεωνίδαι, ὄχι μόνον ν' ἀφισιώσουν πλοῦτη, τέκνα καὶ ὅ,τι ἔχουν· εἰς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ χύσουν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν ἐσχάτην βανίδα τοῦ αἱματός των. Τοιαῦτα, φίλε, τέκνα τρέφει ἡ τωρινὴ Ἑλλὰς εἰς τὰς ἀγκάλας της. Μὲ σκοποφανισμόν της ὅμως καὶ ἄκραν λύπην βλέπει τινὰς νεναρκωμένους εἰς τὰ καλὰ, ὁποῖον θεωροῦμεν καὶ τὴν Εὐγενεῖαν σας, μολονότι ἠκούσατε τὴν βοντώδη φωνὴν της. Λοιπὸν ἡμεῖς, καθότι χρέος ἔχοντες ἰσρὸν καὶ ἀπαράβατον εἰς τὸ νὰ συντρέχωμεν εἰς τὰ συμφέροντα καὶ εὐτυχίαν τοῦ πλησίου, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἐδικὰ μας, ἀπεφασίσαμεν νὰ γράψωμεν κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτήν, καὶ πλησιέστερον νὰ ἐμβοήσωμεν τὸ: Δεῦτε τέκνα! ἡ πατρὶς σὰς προσκαλῶ, ὡς ὄρνις τὰ νοσσία ἐκυτῆς, πρὸς βοήθειάν μου· τὴν ὁποῖαν γραφὴν μας στέλλομεν τῇ Εὐγενεῖα της διὰ τοῦ εὐγενεστάτου κυρίου Α. Κουντουριώτου, ὅστις ὅταν σὰς φωνάξῃ καὶ ἐγγχειρίσῃ τὴν ἐπιστολὴν, σκεφθῆτε καὶ πράξτε, καθὼς γράφομεν τῇ Εὐγενεῖα του, διὰ ν' ἀκούσῃτε τοὺς ἐπαίνοους τῆς πατρίδος καὶ τὰς εὐλογίας τῶν δημογενῶν, ἐπομένως μετ' αὐτῶν καὶ ἐδῶ ἐνδοξοὶ καὶ εἰς τὸν ἄλλον βίον ἀθάνατοι ἤρωες. Ἐξέρωσθε».

ΣΕΛΙΣ 121.

(α) Ὅρα τὸμ. Γ'. Μέρ. Γ'.

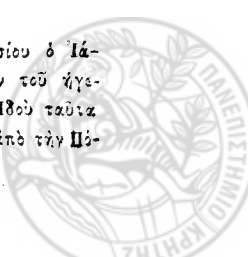
(β) Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἔγραψεν ἐκ τῆς Κισαυρίας τῇ 27 νοεμβρίου ὁ Νικόλαος Ἰψηλάντης πρὸς τὸν Ἱατρὸν Ἠπίτην, ὡς ἀκολούθως:

« . . . Πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὡς εἰς ἓνα Θεόν, ὅτι ἡ Πόρτα κατὰ φρονεῖ καὶ περιγελά τὸς εἰδοποιούοντας εἰς αὐτήν τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν, ὡς μὴ ὄντες ἡμεῖς ἄξιοι καὶ τόσον τολμηροί, διὰ νὰ λάβωμεν κατ' αὐτῆς τὰ ἄρματα, καὶ ὅτι ἐδόθησαν μεγάλαι ἀνταμοιβαὶ εἰς ὅλους τοὺς Καπετανέους τῆς Ἠπείρου, ὡς αἴτιοι τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ· οὗτος δὲ σώζεται καὶ θέλει καταπολεμᾶ τὸν ἐχθρὸν ὅλον τὸν χειμῶνα, μὲ τὸ νὰ βοηθῆται ἤδη ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν Καπετανέων, πλὴν κρυφίως, διὰ νὰ γίνηται ἡ βλάβη τοῦ ἐχθροῦ σφοδρότερα . . . »

ΣΕΛΙΣ 123.

(α) ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, καὶ ὅσα συμβολικαῖς γράμμασιν ἔγραψεν ἐξ Ἰασίου ὁ Ἰάκωβος Ρίζος πρὸς τὸν Ἰψηλάντην, περὶ γενομένης καταγγελίας ἐναντίον τοῦ ἡγεμόνος Μιχαὴλ Σούτσου καὶ τῆς Ἐταιρείας ἐκ μέρους ἄλλου προσώπου. Ἰδὸν ταῦτα

« . . . Ο Πιπῆκας, τὸν ὁποῖον ἐτήκωσεν ὁ Ἠγεμὼν [Μιχαὴλ Σούτσος] ἀπὸ τὴν Πό-

»λιν καὶ τὸν ἔφερον ἐδῶ, καὶ τὸν ὁποῖον προσέχει ὁ ἠγεμὼν καὶ τὸν ὑποπτεύεται εἰς
 »ἄκρον, καὶ δικαίως, αὐτὸς εἶπε τῷ ἠγεμῶνι, ὅτι δ . . . ἔγραψεν εἰς Πόλιν, διαβά-
 »λων τὸν ἠγεμῶνα [Μιχαὴλ Σούτσου], ὅτι εἶναι εἰς τὴν Ἑταιρίαν. Ὁ ἠγεμὼν ἐπρο-
 »ποιήθη, ὅτι ἠγνῶσι καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἑταιρίας, καὶ ἠρώτησε τὸν Πιπήκαν, τί θὰ εἶπῃ
 »αὐτῷ ἡ λέξις; Ὁ δὲ Πιπήκας ἀπεκρίθη, ὅτι ὑπάρχει ἓνα σύστημα φαρμασσονιασμοῦ
 »εἰς τοὺς Γραικοὺς ἐναντίον τῆς ἐξουσίας, ἐπιστηριγμένον εἰς ἐλπίδας μελλόντος πο-
 »λέμου Ῥωσσίας κατὰ Πόρτας, καὶ συνθεμένον ἀπὸ πραγματευτάκια καὶ δασκαλά-
 »κια . . .»

Νομίζομεν ὡς φήμην ἀδέσποτον τὰ τοιαῦτα καθῶσον, ἐὰν ἦτο πραγματικὴ ἡ κα-
 ταγγελλία, ἡ τουρκικὴ ἐξουσία προσχώρει ἂν εἰς ἀμέσους συλλήψεις καὶ φυλακίσεις τῶν
 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπων (καπουκεχαγιάδων) καὶ συγγενῶν τοῦ ἠγεμόνος Μι-
 χαὴλ Σούτσου. Ἐπὶ ταύτῃ δὲ στηριζόμενοι τῇ παρατηρήσει, προφυλάσσομεν ὑπὸ
 τὴν ἀωνυμίαν τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου, ὅπερ κατήγγειλε τὴν Ἑταιρίαν καὶ τὸν ἠγε-
 μῶνα Μιχαὴλ Σούτσου κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Πιπήκα καὶ τὰ γραφόμενα παρὰ τοῦ
 Ρίζου.

(β) Ἵπὸ τοιοῦτον κατὰ λάθος ἀναφέρεται ἐπώνυμον ὁ προδότης ἐν τῇ ἀλληλογρα-
 φίᾳ τῶν ἑταίρων· ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς Ἀσημάκης Θεοδώρου.

(γ) Μόλις λυτρωθεῖσα τοῦ Νικολάου Γαλάτου, ἡ Ἑταιρία ὑπέστη κλονισμὸν μέγαν
 παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Εὐσταθίου Ἀρχιμανδρίτου Γαλάτου, ἀνθρώπου σεσημειωμέ-
 νου ἀληθῶς καὶ φύσει καὶ ἤθει, φέροντος δὲ ἐν τῷ προσώπῳ τὸν φρικωδέστερον χα-
 ρακτῆρα τοῦ κακούργου, καὶ διὰ παντὸς ἀθεμίτου τρόπου ζητούντος ἐκδίκησιν. Περὶ
 αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Ἀριστείδης Παπαῦ, εὐρισκόμενος ἐν Πάτραις, πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ Διο-
 νύσιον Ῥώμαν τὰ ἀκίλουθα.

« Ἐνδοξότατε καὶ φίλε εἰλικρινής.

« Ἐν Πάτραι τῇ 5 Μαΐου 1819.

« Ἐστω εἰς εἶδησίν σας καὶ δι' ὑμῶν τοῖς λοιποῖς, ὅτι περιφέρε-
 ται ἓνας ἄνθρωπος ὑποπτος, τὸ ἐπάγγελμα καλόγηρος, τὴν κατὰ-
 στασιν χλωδός, τὸ ἀνάστημα ὑψηλὸς καὶ εὐγλωττος. Ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
 ὅστις εἶναι ὁ διαθρυλλούμενος Ἰηϋηβ3α . . . ωγ87ωγ23, 8α 908ψ-
 863α 63α Ηψω5γ86368α 4ω ω937ο48α (Γαλάτις . . . εφονεφθι οσ
 προδοτισ τις αδελφοτισος κε επιορκος). Παρακαλῶ πρὸς τοὺς ἄλλοις,
 ὅσα γράμματα, ἀναφερόμενα εἰς ἐμὲ, ἔλθουν εἰς χεῖράς σας, θέλετε
 τὰ διευθύνει πρὸς τὸν ἐδῶ ἐκλαμ. Κ. Ἰω. Βλασσόπουλον, τὸν Κόνσ.
 κλπ. ὅς καὶ ἀσπάζεται ὑμᾶς φιλικῶς. Ἐν εἰα

« ὁ γνωστὸς καὶ φίλος εἰλικρινής

« ἈΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΠΑΠΑ ».

(δ) Ὁρα Δοκ. Ἱστορ. περὶ τῆς Φιλ. Ἑταιρ. ἐν σελ 227-230

ΣΕΛΙΣ 124.

(α) Ἴδου ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔλθεσις τοῦ Ρίζου πρὸς τὸν Ἰψηλάντην, συμβολικῶς

γράμμασι γεγραμμένη κατὰ μεσοῦντα φεβρουάριον τοῦ 1821, καὶ πολλὰ ἄλλα περιλαμβάνουσα ἀντικείμενα.

«Τὸ ἀτακτον κίνημα τῆς καταγραφῆς, ἡμέρα τῆ ἡμέρα γινόμενον ἀτακτότερον, ἔφθασε πλέον κατ' αὐτὰς εἰς τὸ νὰ λέγεται ἀναφανδὸν εἰς τοὺς πόδους, νὰ μάθουν τὸ μυστήριον ὡς καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ παιδία. Καὶ βέβαια, δὲν ἠμποροῦσε νὰ μὴ καταντήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν βαθμόν, ἀφοῦ δὲν ἄφησαν μήτε ψωμᾶ, μήτε μπακάλη, μήτε σιμιτζῆ ὁποῦ δὲν κατέγραψαν. Ὅλον τὸ μυστικὸν τῆς Ἀδελφότητος ἔγινε γνωστὸν εἰς ὅλους τοὺς ἐντοπίους. Σήμερον οἱ Ἰσραβνίκοι τοῦ Ποτοσανίου ἔστειλαν σιδηροδεσμίους δύο Ἀλβανίτας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τοῦ ἐνὸς τὸ ὑποσχετικὸν γράμμα πρὸς τὸν ἀρχηγόν του παρέπεσε, καὶ εὐρέθη ἔιχμένον ὑποκάτω εἰς ἓνα τραπέζι εἰς τὸ σπῆτι ἐνὸς μαγιόρου ξωσσικοῦ Ἀναστασίου Σάνου, ὃ ὁποῖος ἐπροσκάλεσεν εἰς τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς του τοὺς Ἰσραβνίκοις τοῦ Ποτοσανίου. Μᾶς ἔστειλαν τὸ καθ' αὐτὸ γράμμα μαζῇ μὲ τοὺς Ἀλβανίτας. Ἐδειξα καὶ τοῦτο καὶ τὰ γράμματα τῶν Ἰσραβνίκων εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, διὰ νὰ σᾶς γράψῃ καταλεπτῶς τὸ πρᾶγμα.

«Κανένας δὲν ἀκούει καμμίαν συμβουλήν. Καταγράφουν ἀναφανδὸν, ὅποιον καὶ ἂν τύχη. Ὡς καὶ τοὺς σείσιδες τοῦ Ἡγεμόνος κατέγραψαν. Ἄς στοχασθῆ, εἰς πόσον ξεσχισμὸν ἔφθασαν. Ὁ Ἡγεμὼν βιασθεὶς ἐσήκωσε τοὺς δύο Ἀλβανίτας εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ καπετὰν Βασίλη, ἀδελφοῦ, διὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Ὅχι μόνον ἐκοιπρομεταρίσθη φοβερὰ ὃ Ἡγεμὼν καὶ ἔπεσεν εἰς τοῦ κόσμου τὰ στόματα, καὶ ὅλοι φωνάζουν, ὅτι εἶναι ὃ Ἡγεμὼν εἰς τὴν κατὰ τῆς Πόρτας συνωμοσίαν, ἀλλὰ πάσχει καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν Ἀδελφότητα, ἥτις δὲν τὸν ἄφησεν Ἀρβανίτην εἰς τὰ ὀτζάκια, ἀλλὰ τοὺς ἐπῆραν ὅλους σχεδὸν, καὶ κινδυνεύει νὰ γίνῃ σκάνδαλον μέγα μεταξὺ ὀτζακίων καὶ ἀδελφότητος. Ὁ γέρον Ῥιζνοβάνος, ὅστις εἶδε σήμερον τὰ γράμματα τῶν Ἰσραβνίκων τοῦ Ποτοσανίου καὶ τὰ ἔμαθεν ἀπὸ τὸν υἱόν του τὸν Βιστιάρην, ἤλθεν εἰς ἐμέ, ἀφοῦ πρῶτον ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἡγεμόνα, καὶ μὲ εἶπεν: «Ἄρχων Ποστέλνικε, τί εἶναι αὐτὰ ὁποῦ τρέχουν; διατὶ ὁ Αὐθέντης δὲν κάμει καμμίαν διόρθωσιν; Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ῥεσπονώπιλοι, ἀλλὰ ὁ Αὐθέντης. Λοιπὸν πρέπει νὰ δώσῃ εἰδήσιν εἰς τὸ Δε» ἔλετι». Τὸν ἀπεκρίθη, «πῶς ἠμπορεῖ ὁ Αὐθέντης νὰ δώσῃ εἰδήσιν εἰς τὴν Πόρταν κατὰ τῶν ὁμογενῶν του, καὶ νὰ προδώσῃ ὅλον του τὸ γένος ἀδίκως διὰ μερικοὺς ἐδῶ ἀνοήτους, οἱ ὁποῖοι ἀκούοντες τῶν

Ἰωαννίνων τὰ κακὰ, ὡς συμπατριῶται θέλουν νὰ ὑπάγουν νὰ βοηθήσουν τοὺς συμπατριώτας των κάτω εἰς τὴν πατρίδα των, κινούμενοι ἀπὸ ζῆλον ἀνόητον; Τέλος πάντων ἡ Πόρτα βεβαίως δὲν ἤμπορεῖ νὰ στείλῃ στράτευμα ἐδῶ, διὰ νὰ τοὺς κτυπήσῃ, ἀλλὰ θέλει προστάξῃ τὸν Αὐθέντην, διὰ νὰ τοὺς κτυπήσῃ αὐτοὺς· καὶ τότε μὲ ποίαν δύναμιν θέλει ἤμπορέσει ὁ Αὐθέντης νὰ τοὺς κτυπήσῃ;» Μὲ ἀπεκρίθη πρὸς ταῦτα, ὅτι τότε ὁ Αὐθέντης ἤμπορεῖ νὰ τοὺς διώξῃ ἀπὸ δύο τρεῖς ἀπὸ μῆσα ἀπὸ τὸν τόπον. Τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι, ὅταν διώξῃ καὶ ἐξορίσῃ ἕνα, οἱ ἄλλοι θέλουν φοβηθῆ, καὶ τότε ἤμπορεῖ νὰ γένῃ κανένα κίνημα ἀχρεῖον καὶ ἀπελπισμένον ἀπὸ μέρους αὐτῶν εἰς τὸν τόπον. Μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους τοὺς ἀποστόμωσα.

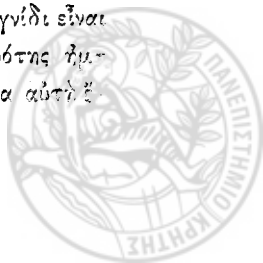
«Πρίγκιψ, . . . τὸ πρᾶγμα δὲν πηγαίνει καλὰ. Ὁ Ἡγεμὼν . . . δὲν ἤξεύρει, πῶς νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ πρᾶγμα. Σκεπάζει ἕνα τὴν μίαν ἡμέραν, ἀναφύονται δέκα τὴν ἄλλην. Δὲν ἔχει νοῦν εἰς τὸ κεφάλι του. Εἰς κανένα κίνημα δὲν ἐρωτώμεθα. Δὲν ἤξεύρω, τί Ἐφορεία εἶναι αὐτή, καὶ ποία ἡ σημασία της. Σήμερον διεδόθη καὶ ἄλλος λόγος εἰς τὰ στόματα τῶν χυδαίων, ὅτι ὁ πρίγκιψ Καντακουζηνὸς ἐπούλησε τὴν μοσίαν του, καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἄσπρα καταγράφει Ἄρβανίτας. Ὁ Ἡγεμὼν μολοντοῦτο σήμερον ἔδωσε τὰς ποτούρας· ἔδωσε τὴν καπιτανίαν τοῦ Παχοσίου εἰς τὸν Κολοκοτρώνην, τῆς Κιάτρας εἰς τὸν Ναοῦμ καὶ τῆς Σουτσάγας εἰς τὸν Ὀρφανὸν, δίδων εἰς τὸν καθένα ἐξ ἰδίων του ἀνά διακόσια πεντήκοντα γρόσια τὸν μῆνα· μὲ τοιοῦτον ὅμως πλάνον, ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀδελφοί, ἐπειδὴ εἰς τὴν σὺν Θεῷ γενησομένην ἐντεῦθεν κίνησιν μέλλουν νὰ κινήσουν καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν διοργανισμένων στρατιωτῶν, διὰ νὰ μὴ κομπρομεταρισθῇ ὁ Ἡγεμὼν, ὅτι ἐπίτηδες τοὺς διώρισεν εἰς τὰς ποτούρας, ἐστοχάσθη, ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀδελφοὶ νὰ μὴ φανοῦν αὐτοὶ καπιτάνοι, ἀλλὰ νὰ διορίσουν εἰς τὸν τόπον τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ἐγκρίνουν καὶ θέλουν. Αὐτὸν τὸν πλάνον τὸν ἄρρασαν καὶ οἱ τρεῖς, καὶ κατ' αὐτὸν θέλουν ἀκολουθήσῃ. Ἄν εἰς ὅλα των τὰ κινήματα ἤκουον τὰς ἐδηγίας τῆς ἐξουσίας, ὅλα ἠθελον γίνῃ εὐτάκτως, ταχέως καὶ μυστικώτατα. Πρὸς Θεοῦ, δώσατε σφοδρὰν προσταγὴν εἰς τὸ νὰ φερθοῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μὲ φρόνησιν καὶ μυστικότητα ἕως εἰς τὴν ῥητὴν ἐκείνην ἡμέραν· διότι, ἂν κάμουν τὰ αὐτὰ κινήματα καὶ ἔξω εἰς τὰ τζινοῦτα, θέλουν προξενήσῃ γενικὸν ἀλλῆρυ, καὶ θὰ κακοπάθουν καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ Ἡγεμὼν ἔτι μᾶλλον. . .

«Πρίγκιψ, τὰ κεφάλαια ὅλα, ὅπου ἔδωσατε τὸν Λαοσάνην ἀδελ-

φόν, εἶναι ἄξια νὰ γραφοῦν μὲ χρυσοῦς χαρακτῆρας· πλὴν σὰς βεβαιώνω, ὅτι κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐμβῆκεν εἰς πρᾶξιν. Ἄν ἔμβαιναν, δὲν ἤθελεν ἀκολουθήσῃ κανένα ἄτοπον, ἀλλὰ ὅλα ἤθελον ἐνεργηθῆ με βυθμὸν καὶ με τάξιν.

«Ὁ Καραβιᾶς εἰς Γαλάττζι ἄρχισε καὶ αὐτὸς νὰ ἀτακτῆ. Εἶναι εἰς φανεράν ῥῆξιν μὲ τὸν Τοπουζτζῆν. Ἐνα νεφερί τοῦ Καραβιᾶ ἐμαχαίρωσεν ἄλλο νεφερί τοῦ Τοπουζτζῆ. Ὁ Τοπουζτζῆς γράφει γράμμα εἰς τὸν Ἡγεμόνα κατὰ τοῦ Καραβιᾶ, καὶ τρόπον τινὰ ὑπαινίττεται, ὅτι ἔχει ὁ Καραβιᾶς ἀχρεῖους σκοπούς. Ὁ Ἡγεμὼν ἔστειλε τὸν δεῦτερον καμκράσην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ τάχα τὸ πρᾶγμα· μὲ προσταγὴν ὅμως διὰ νὰ τοὺς διαλλάξῃ καὶ νὰ τοὺς φιλιώσῃ, ὀμιλῶν τὰ δέοντα ἀμφοτέροις. Ἐπρεπεν ὁ Καραβιᾶς, εἰς τοιοῦτον κρίσιμον καιρὸν νὰ πιασθῆ μὲ τὸν Τοπουζτζῆν; Τὸν γράφω καὶ ἐγὼ τὸν Καραβιᾶν τὰ εἰκότα, καὶ τὸν συμβουλεύω νὰ καθησυχάσῃ τὸν Τοπουζτζῆ. Ἐβαλα καὶ τὸν καπετὰν Βασίλην, καὶ τὸν ἔγραψε τὰ δέοντα. Ὅσον πλησιάζει ὁ καιρὸς, τόσον εἶναι ἀναγκαῖα ἡ μυστικότης, καὶ ἡ μετὰ φρονήσεως διαγωγὴ ὄλων τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡ μεταξὺ των σύμψυχοις. . .

« Εἰς τὴν Βλαχίαν εἶναι μέγιστα ταραχαί. Θεόδωρός τις Βουλτουρέσκος [Βλαδιμηρέσκος] καλούμενος, τὸν βαθμὸν σουλτζιάρης καὶ χρηματίσας ἐπὶ Ῥώσων κομανδάτης τῶν Πανδούριδων, συνάξας ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους Πανδούριδας, ἕως προχθὲς ἀνυστάτωσεν ὅλα τὰ πέραν τοῦ Ὀλτου καδδιλίκια, κηρύττων ἐλευθερίαν καὶ ἰσότητα καὶ κατάλυσιν τῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν, διεκδικῶν τοὺς ἀδικηθέντας καὶ ἐπιστρέφων τὰς ἀρπαγὰς καὶ προσκαλῶν μὲ προκηρύξεις δημοσίους ὅλον τὸν Δακικὸν λαὸν εἰς τὰ ὅπλα. Τὰ πέραν τοῦ Ὀλτου καδδιλίκια, τὰ μὲν ἔσπευσαν, τὰ δὲ μέλλουσι. Ὁ Πίνης ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ἕνα ὀφικιᾶλον τοῦ Κονσολάτου, προσκαλῶν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Βουκουρέστι, διὰ νὰ τὸν ὀμιλήσῃ· ὁ δὲ τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει ὁ λαὸς κατὰ τὸ παρὸν· θέλει δὲ ἔλθῃ εἰς Βουκουρέστι μετὰ τοῦ λαοῦ, καὶ τότε θέλει τὸν ἀνταμῶσῃ. Ὁ κομανδάτης αὐτὸς Βλάχος ἔστειλε μίαν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Πόρταν, γράφων μύρια κατὰ τῆς διοικήσεως· συγχρόνως ἄλλην πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα καὶ ἄλλην πρὸς τὸν Πίνην, διὰ νὰ τὴν στείλῃ εἰς τὸν Στρωγωνῶφ. Τί παιγνίδι εἶναι αὐτό; εἰσέτι εἶναι ἀκατάληπτον. Δὲν ἤξεύρω, ἂν ἡ Ἀδελφότης ἡμπορῇ νὰ ὠφελθῆ ἀπ' αὐτὴν τὴν περίστασιν. Ἡ ἀποστασία αὐτὴ ἔσπασεν εἰς τὴν γειτονίαν τῆς Σερβίας.

«Ὁ Κολοκοτρώνης ἦλθεν ἐδῶ τὸν ἀντάμωσα· φρόνιμος ὁ ἄνθρωπος φαίνεται· ὁ τρόπος του καὶ τὸ φέρεσίμῳ του μὲ ὑπεράρεσαν· δὲν εἶναι ὡσάν τοὺς λοιπούς· σᾶς κάμνει τιμὴν. Αἱ περὶ Ἡπειροῦ εἰδήσεις εἶναι ὅτι οἱ Βασιλικοὶ εἶναι *apx abois*. Προσμένομεν καλαράσῃ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τότε σᾶς ἰδεάζω. Οἱ ἐν τῷ Λεϊμπάχ ἀπεφάσισαν νὰ κτυπήσουν τοὺς Νεαπολιτάνους, ἂν δὲν ἀκούσωσι τὰς συμβουλάς τῶν συμμάχων Δυνάμεων. Ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἔγραψε συγχρόνως τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν υἱὸν του. Ἡ Ῥωσσία ὑπεσχέθη εἰς τὴν Αὐστρίαν νὰ τὴν βοηθήσῃ καὶ μὲ στρατεύματα, ἂν τὸ καλέσῃ ἡ χρεία.

1. ΡΙΖΟΣ».

Μετὰ τῆς ἐκθέσεως ταύτης συνώδευσεν καὶ ὁ ἡγεμὼν Σουῦτσος ἰδίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰψηλάντην συμβολικοῖς γράμμασιν, ἔχουσαν οὕτω.

«Ὁ Ἀναστάσης Μπίνιμπασης, ἐλθὼν ἐνταῦθα, χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ μὲ τοὺς Ἐφόρους, ἢ μὲ ἄλλον τινά, ἄρχησε νὰ καταγράφῃ ἀναφανδὸν καὶ ὀρκῶν ἄνεξετάστως Ἀρβανίτας τῶν ἐντοπιῶν ἀρχόντων, πρὶν πρῶτον νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς τιμιότητός των, ὥστε ἐπροξένησε μέγαν κρότον καὶ θόρυβον καὶ ὑποψίαν εἰς ὅλον τὸ Ἰάσι, καὶ ἦλθαν Μητροπολίτης καὶ ἄρχοντες, καὶ μὲ ἐρωτοῦσαν, τίς εἶναι αὐτὸς ὁ Ἀναστάσης, ὅπου καταγράφει ἀναφανδὸν ἀνθρώπους; καὶ τί σημαίνει αὐτὴ ἡ καταγραφή; καὶ μὲ ἐπαρκαλέσεν νὰ τὸν ἐξορίσω ἀπὸ τὸν τόπον ὡς ὑποπτον ἄνθρωπον. Ἐβιάσθην λοιπὸν νὰ τὸν στείλω εἰς Γαλάτζι εἰς τὸν Καραβιᾶν, διὰ νὰ τὸν ἔχη κοντά του, καὶ νὰ τὸν μεταχειρισθῇ ἐμποδιζωντάς τον ἀπὸ τοιαῦτα ἀνεπιτήδεια κινήματα.

Ἄπορῶ, διατὶ ἐδῶ γίνονται τοιαῦται ἀταξίαι, ἐν ᾧ εἰς τὴν Βλαχίαν εἶναι Ἀδελφότης καὶ Ἀρβανίται ἀσυγκρίτως περισσότεροι, καὶ μολοντοῦτο εἶναι μεγίστη εὐταξία καὶ ὑπακοή, καὶ δὲν ἀκολουθεῖ τὸ παρχμικρότερον· ἐδῶ δὲ, ὅλον τὸ ἐναντίον, ὁ καθεὶς κάμει, ὅ,τι θέλῃ καὶ δὲν γνωρίζει τὸν μεγαλήτερόν του.

«Περὶ τῶν 4500 ζώων ἐνήργησα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Διὰ νὰ μὴ δοθῇ ὑπόνοια περὶ τῆς προετοιμασίας αὐτῶν, ἔβαλα δύο ἀδελφοὺς νὰ κοντρακτάρουν τὴν ποσότητα αὐτὴν μὲ δύο ὡς αὐτοὺς ἀδελφοὺς οἱ ὅποιοι θέλουν ἔχει ἔτοιμον τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν διὰ ἰδίαν των τάχα σπεκουλατζιόνε, καὶ ἐν καιρῷ ἔτοιμον νὰ χορηγηθῇ. Αὐτὸ τὸ κονδύλι, καθὼς καὶ τὰ χίλια πεντακόσια φοπικὰ κοιλὰ, καταβάλλω ὅλα ἐξ ἰδίων μου διὰ τὸ γένος. Τόσον μόνον ζητῶ ἀπὸ τὴν Ἐκλαμπρό-

τητά της, νά μὲ προσιδεάσῃ δέκα ἡμέρας πρὸ τῆς διελεύσεως, διὰ νὰ διατάξω αὐτὰς τὰς ἀναγκαίας τροφὰς εἰς τὰ ἀναγκαῖα μέρη».

ΣΕΛΙΣ. 123.

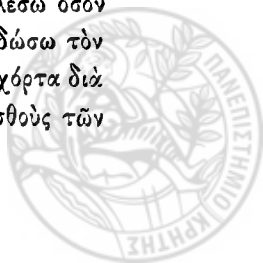
(2) Ἐν τῇ νεωτέρῃ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοθεῖσα τῷ 1828 ἐν Γενεύῃ, ὁ Ἰάκωβος Ρίζος διέσωσεν ἡμῖν καὶ τὸ ἀκίλουθον ἐπὶ τῆς περιστάσεως ταύτης γεγονός.

«... Ὁ ἡγεμὼν Μ. Σούτσος μίλις ἔλαβε καιρὸν, ἵν' ἀποστείλῃ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Νικόλαον καὶ τὸν σύζυγον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἰωάννην Σχινᾶν, ... γράψας δὴ πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολάς, τὴν μίαν συμβολικὴν, ὡς πληροφορήσῃ τούτοις περὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἰψηλάντου, προτρέπων, ἵνα σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς, τὴν δὲ οὕτω συνταταγμένην, ὥστε ἐπιδαυθῆ ἔν ἀνάγκῃ... Οἱ πράκτορες ἀπῆλθον ἀμέσως πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν (Ρεῖζ ἐρφέντην) καὶ ἐπέδειξαν τὴν τελευταίαν ἐπιστολὴν, τουρκιστὶ μεταπεφρασμένην. Διελάμβανε δὲ οὕτω : « Ὁ Ἀλέξανδρος Ἰψηλάντης, στρατηγὸς ἐν τῇ Ρωσικῇ ὑπηρεσίᾳ, ὠφελοῦμενος ἐκ τῶν παραγῶν τῆς Βλαχίας, στραθεται, ὅπως διέλθῃ μετ' ἄλλοιων τὸν Προῦθον ἄγνωστος, καὶ διευθυνθῆ εἰς τὴν Μολδαυίαν ἐδ' ἡγεμῶν προκαλέσει παρὰ τῆς Ἰψηλῆς Πύλης τὰς ἐδηγίας καθ' ἃς ἐνεργήσῃ, σκοπῶν, ὅπως γνωστοποιήσῃ τῇ Πύλῃ, ὅτι ἂν μάθῃ ἀναφερόμενον πρὸς τὸ γεγονός τοῦτο ». Ἡ εἰδησις αὕτη ὑπῆρξε κεραυνοβόλος διὰ τὸν Ἰπουργὸν τούτου. Μετὰ σιγαιμαίαν σκέψιν, « Μὴ διακοινώσητε, εἶπε, τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πρὸς τοὺς λοιποὺς ὑπουργοὺς, διότι ἐπὶ τοσοῦτον πεισθῆσεται ὁ Σουλτάνος περὶ τοῦ πολέμου μετὰ τῆς Ρωσίας, ὥστε οὐδὲλλως μεταπεισθῆσεται, καὶ ἂν αὐτὸς ὁ Προφήτης ἤθελεν εἶπεῖν αὐτῷ τὸ ἐναντίον. Περιμεινόμεν νῆαν ἐπιστολὴν τοῦ ἡγεμῶνος ».

(3) Ἰδού τὸ μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Πέτρου Χατοῦ Λαζάρου σύμφωνον τοῦ Κωνσταντίνου Σούτσου διὰ τὴν προμήθειαν τῶν κρατῶν.

« Δῆλον γίνεται διὰ τοῦ παρόντος, ὅτι συνεφώνησα ὁ ὑπογεγραμμένος μετὰ τοῦ ἀρχοντος ποστελνίκου τζελεπῆ Κωστάκη Σούτζου, διὰ νὰ συνάξω ἐδῶ εἰς τὴν τζάραν τῆς Μολδαυίας, διὰ λογαριασμὸν τῆς Εὐγενείας του, τετρακοσίας ἀγελάδας καὶ διακόσια βόδια, τὰς μὲν ἀγελάδας ἕως τριάκοντα γρόσια τὴν μίαν, τὰ δὲ βόδια ἕως γρόσια σαρανταπέντε τὸ ἓν. Διὰ τὰ γρόσια, ὅπου κατὰ καιροὺς ἤθελέ μοι χρειασθοῦν διὰ τὴν ἀγορὰν τούτων τῶν ζώων, θέλει εἰδοποιῶ τὴν Εὐγενείαν του καὶ ἡ Εὐγενεία του χρεωστικῶς νὰ μοὶ τὰ πληρόνῃ μὲ ἀπόδειξίν μου καὶ, ὅσα ζῶα ἤθελεν ἐτοιμάσω κατὰ καιροὺς, νὰ τὰ παραδίδω εἰς τὴν ἐξουσίαν, οὔτινος ἤθελε διορισθῆ μὲ ἀπόδειξιν τῆς Εὐγενείας του.

« Τὴν δούλευσιν ταύτην τὴν ὑπόσχομαι ἀμισθί, διὰ τὴν ὁποίαν θέλει προσπαθῆσω μὲ ὄλην μου τὴν ἐπιμέλειαν, νὰ τὴν ἐκτελέσω ὅσον τάχιστα μοὶ σταθῆ δυνατὸν, καὶ μὲ καθαρότητα νὰ παραδώσω τὸν λογαριασμὸν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐξόδων, ὅπου ἤθελε κάμω εἰς χόρτα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν τῶν ἀγοραζομένων ζώων, καὶ εἰς μισθοὺς τῶν

τζοπάνιδων, τὰ ὅποια ἔξοδα θέλει εἶναι διὰ λογαριασμὸν τῆς Εὐγενείας του. Διὸ καὶ ἔγιναν δύο παρόμοια ἔγγραφα, διὰ νὰ βασταῖ κά-
θε μέρος ἀπὸ ἓν πρὸς ἑνδειξίν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΟΥ Χ. ΛΑΖΑΡΟΥ».

«1821 φεβρουαρίου Γιάσι.

(γ) Διὰ προσωπικοὺς λόγους διηνέχθησαν κατ' ἀρχάς εἰς στρατιώτης τοῦ Τοπουστοῦ ἁγᾶ καὶ εἰς Ἕλληνα τοῦ Καραβιά τῇ δὲ 13 φεβρουαρίου ὁ Ἕλληνας ἐθανάτωσε τὸν Τοῦρκον, ἐπιτεθέντα κατ' αὐτοῦ διὰ βράβδου μεγάλης ἐν τινι οἰνοπωλείῳ. Ματαίως δὲ ὁ Τοπουστοῦ ἁγᾶ ἀνηνέχθη δις κατὰ τοῦ Καραβιά πρὸς τὸν ἡγεμόνα Σουτσουν, ζήτησὼν τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποβολὴν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ὡς κιοῦέρ-ἁγᾶ.

ΣΕΛΙΣ 126.

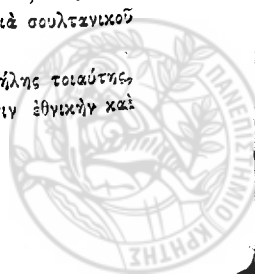
(α) Ἀπεκαλύοντο οὗτοι «Καπανλίδες» ἤτοι προμηθευταὶ δημοτικῶν καρπῶν διὰ τὰς δημοσίας ἀποθήκας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

(β) Ἐν τῇ σελ. 376 τούτου ὑπεσχέθημεν τότε, ὅτι «θέλομεν κάμει τὴν ἀρμοδίαν ἀνακεφαλαίωσιν εἰς τὴν ἑναρξίν τοῦ ἀκολούθου τόμου, ὅστις θέλει περιέχει τὴν κίνησιν τοῦ Α. Ὑψηλάντου μέχρι τῆς καταστροφῆς του, καὶ ἐκείνην τοῦ Σουλίου μέχρι τῆς παραδόσεώς του (1822).» Ἄλλ' ἤδη μεταβαλόντες σχέδιον καὶ ἀποφασίσαντες τὴν σύνταξιν ὀλοκλήρου τῆς ἐπαναστάσεως, ἐκάμομεν ἀντὶ ἀνακεφαλαίωσεως συμπληρωσιν' συνεπῶς δὲ γνωστοποιούμεν, ὅτι τὰ Σουλιωτικὰ περιενεχθήσονται τακτικῶς ἐν τοῖς ἀπὸ τοῦ Β' καὶ ἐπείκεινα τόμοις.

ΣΕΛΙΣ 130.

(α) Εἰς τούτων ἐστὶν ὁ Ἀσημάκης Κροκίδας, περὶ οὗ ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῷ Δοκιμῳ τοῦ 1834 (σελ. 192). Δι' προσωπικὰ καὶ χρηματικὰ ὑπηρεσία αὐτοῦ ὑπῆρξαν μεγάλαι. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπεφασίσθη παρὰ τοῦ σουλτάνου ἡ καταστροφή τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, οἱ ἄφοροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὗτος ἀπέστειλαν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Χριστόδουλον Οἰκονόμου εἰς Ἰωάννινα, (ἴδε τὴν ἀπὸ 12 ἰανουαρίου 1821 ἐπιστολὴν τῶν ἐφόρων ἐν σελ. . . .) ἵνα κατηχήσῃ τὸν Μάνθον Οἰκονόμου, ἀδελφὸν τούτου, καὶ τὸν Ἀλέξιον Νούτσον, ἰσχύοντας τότε κατὰ τὴν Ἠπειρον, τὸν Ἰσκον, τὸν Στράτον καὶ τοὺς Φαρμάκιδας ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ, καὶ ἄλλους τοιούτους. Εἰ καὶ ἐξωρίσθη δὲ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν παρὰ τοῦ σουλτάνου, ὡς ἐπίτροπος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἡ ἐν Ἰωαννίνοις οἰκία αὐτοῦ ὁμοίαζεν ἄλλον στρατῶνα μυστηριώδη καὶ τράμερρον, διότι ἐν αὐτῇ συνερχόμενοι κατὰ πᾶσαν νύκτα καὶ Ἰωαννίται καὶ Ζαγορήσιοι καὶ Ἀκαρνανεὶ καὶ Σουλιωταὶ, συνεσκέπτοντο μετὰ τοῦ Χριστοδούλου Οἰκονόμου. Ἄλλὰ, καὶ ἂν ἀνεκλήθη παρὰ τοῦ σουλτάνου ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Κροκίδας μόλις διεσώθη δραπέτευσας ἐκείθεν εἰς Ἰδρον μετὰ τοῦ πατριώτου Δημητρίου Παββούκα, μεγάλα ἐγκαταλείψας χρηματικὰ κεφάλαια· διότι, κηρυχθείσης τῆς ἐπαναστάσεως τότε, ἀνεζητήθη παρὰ τῆς πύλης· ὁ δὲ Μάνθος Οἰκονόμου ἀπεκεφαλίσθη ἐν Μεσσίῳ διὰ σουλτανικῶν φερμανίου.

(β) Τόσῳ μεγαλητέραν ἔχομεν πεποιθήσιν περὶ τῆς ἀνεγέρσεως στήλης τοιαύτης, καθ' ἣν ὑποδεικνύομεν τύπον, ὅσῳ εἶδομεν γενομένην τῇ 1844 ἔκφρασιν ἐθνικὴν καὶ ἐπισημοτάτην, ὅ,τι ἐγράψαμεν τῷ 1832 περὶ τοῦ Κυβερνήτου.

Διὰ μακρᾶς, ὡς ἐκ Πετσῶν καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Α. Θ. Δημητρίου, ἐπιστολῆς ἐκθέσαντες τότε τὰ περὶ τῆς ἐν Ναυπλίῳ δολοφονίας τῆς 27 Σεπτεμβρίου, εἶπομεν (ἐν σελ. 40) περὶ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστριαύ :

• Ἀνεγείρει (τὸ ἔθνος) εἰς ὀλίγον καιρὸν τὸν ἀνδριάντα τῆς ἀθανάτου εὐγνωμοσύνης » καὶ τοῦ πρωτοτύπου σεβασμοῦ του, ἂν καὶ εἶναι οὗτος ἀνεγειγερισμένος πρὸ καιροῦ εἰς » τὴν καρδίαν ἐκάστου πολίτου, ἔλου τοῦ ἔθνους ».

Καὶ εἶπομεν τῶντι ἀλήθειαν μεγάλην· διότι, μόλις παρελεύσθη δωδεκαετία, τὸ ἔθνος αὐτὸ, συναλθὼν ἐν Ἀθήναις διὰ τῶν νομίμων πληρεξουσίων ἑαυτοῦ, μιᾷ ἔλως φωνῇ καὶ μετὰ ἐγκαρδίου εὐχᾶς πρὸς τὸν Ἰψίστον « ὑπὲρ τῆς αἰωνίας μνήμης τούτου » ἐψηφίσατο « τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀνδριάντος αὐτοῦ, ὡς εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος ».

Ἡτύχησαμεν δὲ ἡμεῖς, οἱ γράψαντες τῷ 1832 περὶ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος, ἵνα συντάξωμεν τῷ 1844 καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ ψήφισμα. Ζήσωμεν ἄρα, ἕπως συντάξωμεν καὶ τὸ περὶ τῆς στήλης τῶν ἀνωτέρω πρωτονεργῶν ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος; Ἄλλ', ἂν ἄλλως δόξη τῇ Θεῷ προνοίᾳ, ἡ πατρίς ἔχει « πολλοὺς ἡμῶν κάρβονας »· ἔχομεν δὲ καὶ υἱούς, πιστῶς ἐκπληρώσαντας τὴν διαθήκην ἡμῶν ταύτην.

Λόγου δὲ γινομένου ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀνωτέρω ἐκ Πετσῶν ἐπιστολιμαίας διατριβῆς τοῦ 1832, ἀνεμνήσθημεν, ὅτι εἰς τὰ ἐν Παρισίῳ ἐκδοθέντα τῷ 1832 Σύμμικτα περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρεται παραδόξως ὡς συντάκτης μὲν αὐτῆς ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης, ὡς διορθωτῆς δὲ (ἐπὶ τοῦ τύπου βεβαίως) ὁ Ἰωάννης Κοκκώνης. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄγνοια τοῦ συγγραφέως τῶν Συμμικτων ἐκολάκευσε μὲν ἡμᾶς, ἠδίκησεν ἑμῶς τὴν ἐγνωσμένην πολυμάθειαν καὶ τὸν δεικνυμένον κάλαμον τοῦ Ἀνδρέου Μουστοξύδου.

να προσδεχθῆτε τὰς Ῥωσσιακὰς δυνάμεις μὲ τὸν ζῆλον, ὅπου ἡ πίστις καὶ τὸ χρέος τῆς εὐεργεσίας διατάζουν· να ἐνωθῆτε, ὅσοι δύνασθε, μὲ ἀνδρεῖν εἰς τὰς ἐκστρατείας μας ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, καὶ σὰς τάξω, ὅτι θέλετε ἀπολαύσει τὸ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ἔλεος εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς ἐπιμελείας σας.

«Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ στόλου καὶ στρατευμάτων τῆς ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗΣ Ῥωσσιακῆς Μεγαλειότητος καὶ διαφόρων ταγματῶν ἱππέδς

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΗΝΙΑΒΗΝ.

α' Ἐδέσθη ἀπὸ τὸ καράβι ὀνομαζόμενον τέρντοϊ».

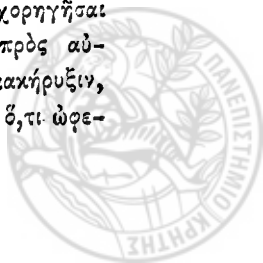
(ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΤΟΥ ΟΡΛΩΦ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ ΗΛΠ
ΕΚ ΤΟΥ ΡΩΣΣΙΚΟΥ.)

«*Ἡμεῖς Πρίγκιψ Ἀλέξιος Ὁρλώφ, ἀρχηγὸς καὶ πληρεξούσιος τῆς Α. Μεγαλειότητος, τῆς πολυεσεβάστου Ἀυτοκρατορίας πασσῶν τῶν Ῥωσσιῶν, Αἰκατερίνης Ἀλεξανδρίνης Β', διοικητῆς τῶν ναυτικῶν καὶ πεζικῶν δυνάμεων, συνταγματάρχης τῆς φρουρᾶς καὶ ἱππότης τῶν παρασήμων τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, Ἀγίου Ἀλεξάνδρου, κτλ.*

Πρὸς τοὺς ἀρχηγούς, ἱερεῖς καὶ λοιποὺς κατοίκους
τῆς Χειμάρδας καὶ Βούμβαρι (α).

Ἐπευχόμεθα καλὴν ὑγίαν !

«Παρὰ τῶν διαφόρων ἀπεσταλμένων παρ' ὑμῶν ἐδεβαιώθητε τὸν ζῆλον, ἐν ἧ Α. Μεγαλειότης τρέφει πρὸς τὸ ἔθνος ὑμῶν. Ἡ Βλαχία, ἡ Μολδαυία καὶ ἡ Γεωργία μαρτυροῦσι μεγαλοφώνως, ὅτι οἱ τόποι ἐκεῖνοι δι' αὐτῆς ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τοῦ δουλικοῦ ζυγοῦ, καὶ ἤδη εὐημεροῦσι. Τὸν αὐτὸν φιλόανθρωπον ζῆλον αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς ἐδῶ τόπους δεικνύει ἀρκούντως ἡ ἀποστολὴ τῶν πολεμικῶν πλοίων, ὅσα ἤλθον καὶ ὅσα περιμένονται εἰσέτι. Οἱ πρὸς ἡμᾶς ἀπεσταλμένοι ἀρχηγοὶ Πάνος Μπιτσιλῆς καὶ Ἀλέξανδρος Χριστοφόρου δύνανται χορηγῆσαι ὑμῖν λεπτομερεῖς πληροφορίας. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐδόσαμεν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὸ καλὸν τοῦ τόπου ὑμῶν τὴν ἐγγραφον ταύτην διακήρυξιν, φέρουσαν τὸ κῆρος τῆς σφραγίδος ἡμῶν, καὶ ἐπράξαμεν πᾶν, ὅτι ὠφε-

λιμώτερον ἐνομίσαμεν κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν τεσσάρων ἐπιστολῶν, ἃς ἐκόμισαν οἱ παρ' ὑμῶν ἀπεσταλμένοι. Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ καιρὸς, ἵνα ἀποδείξητε τὸν πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἑρθεοδοξίαν ζῆλον ὑμῶν, καὶ δοκίμιαν ἔχετε προθυμίαν πρὸς τὴν βασιλικὴν ὑπηρεσίαν. Δι' αὐτὰ καὶ ὁ κόσμος τιμήσει ὑμᾶς καὶ ἐγὼ ἀνταμείψω τοὺς τε ἀρχηγούς, ἱερεῖς καὶ λοιποὺς διὰ τῆς τιμῆς καὶ εὐνοίας τῆς Αὐτοκρατορίσεως μου.

«Ὁρθόδοξοι ἀδελφοί! ὑμεῖς ἐχρησιμεύσατε καὶ τοῖς Βενετοῖς καὶ τοῖς Νεαπολιτανοῖς ἀνευ τινὸς ὠφελείας τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἀπογόνων ὑμῶν· ἀρχόμενοι δὲ ἤδη, ἵνα ὑπηρετῆτε μετὰ μεγαλοψυχίας τῇ Αὐτοκρατορίσῃ, θέλετε ὑπηρετεῖν τῇ ἀγίᾳ ἡμῶν Θρησκείᾳ καὶ τῇ πατρίδι ὑμῶν, εὐτυχεῖς δὲ καταστήσετε τοὺς ἀπογόνους ὑμῶν, καὶ αἰωνίαν ἀφήσετε μνήμην ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Ἀποφασίσατε λοιπὸν, ἵνα μένητε γενναῖοι καὶ ζηλωταὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Αὐτοκρατορίσεως μου διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ ἔθνους ὑμῶν· ἐνωθῆτε ὅλοι, ὅπως φέρητε σύμφωνοι· φόβον καὶ τρέμον ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἐστέ ἔτοιμοι εἰς πρώτην διαταγὴν μου. Χαίρετε!

«Μαΐου 10, 1770 Νεόκαστρον.

«Λάβετε παρὰ τοῦ ἀπεσταλμένου ὑμῶν 1100 φλωρία δι' ἀγορὰν ἄρτου, καὶ ἕτερα 500 ρούβλια διὰ προμήθειαν τεσσάρων μικρῶν τηλεβόλων μετὰ τῶν πολεμοφοδίων αὐτῶν. Ὅσῳ δ' ἂν πλείονας πέμψητε δολοφόρους πρὸς ἡμᾶς, τόσῳ κάλλιον ἐκτελέσετε τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν.

Ἰδιοχειρῶς ὑπογράψω

ΑΛΕΞΙΟΣ ΟΡΑΩΦ».

(α) Τὸ Βούμβαρξ ἐστὶ τμημα τῆς ἀπαρχίας Χαιμαρρίας, συνιστάμενον ἐκ χωρίων ἕξ, ὀλοκλήρως χριστιανικῶν. Τὸ δυνατώτερον παρ' αὐτοῖς ὑπῆρχεν ἡ Νίβιτσα.

ΑΝΑΓΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΙΛΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ.

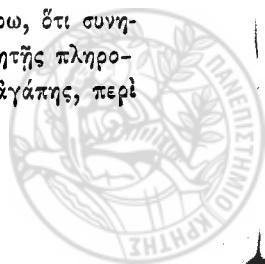
(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΚΑΡΑΒΙΑ.)

Σοφολογιώτατε.

Τῷ Ἰωάννῃ Μαυρῇ.

Ψ.

Ἐσχάτως ἔλαβον τὸ ποθητόν μοι γράμμα τῆς καὶ χαίρω, ὅτι συνριθμήθη ἐἰς τὴν σειρὰν τῶν φίλων τῆς. Βλέπω νὰ μοὶ ζητῆς πληροφορίαν τῆς ζωῆς μου πρὸς περιέργειαν τῆς μεταξὺ ἡμῶν ἀγάπης, περὶ οὗ δὲν λείπω νὰ τῇ εὐχαριστήσω τὴν φιλοπερίεργειαν.

Ἐγὼ ἐγεννήθην εἰς τὴν Ἰθάκην τῆς Ἐπτανήσου ἐξῆλθον ἐκείθεν ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας, καὶ ζήτας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἱκανὸν καιρὸν, ἀπῆλθον ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βλαχίαν, ὅπου διέτριψα ἐπέκεινα τῶν εἴκοσι χρόνων. Εἰς τοὺς ἐσχάτους πολέμους ἐδούλευσα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους εἰς τὰ στρατεύματα τῆς κραταιᾶς Ῥωσσίας, καὶ ἔλαβον τὸ θρῆνιον τοῦ Καπετάνου. Εἰς τὸν αὐθέντην Καρατζᾶν ἐστάθην Γκιουλέργας, καὶ μετὰ τὴν ἀπέλευσίν του ἀπὸ Βλαχίαν παραιτήθην ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνωφελὲς ὑποῦργημα, διατρίβων ἤδη ἡσύχως εἰς τὸ μούλκί μου, φθάσας πλέον τὸν τεσσαροκοστὸν ἕκτον χρόνον τῆς ἡλικίας μου.

Ἐγὼ πάθον καὶ ζῆλον πυρκαῆς, ἀγαπητὲ, (καθότι ἔχω καὶ τοὺς τρέπους, δόξα τῷ Θεῷ!) διὰ νὰ συνδράμω εἰς τὸ πτωχὸν σχολεῖον τῆς πατρίδος τῆς, καθὼς θέλει τῇ πληροφορήσει καὶ ὁ στενὸς μοι φίλος κύριος Στέργιος Πρασᾶς· τῇ ὑπόσχομαι ὡς φιλογενῆς, διὰ νὰ θυσιάσω τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καταστάσεώς μου, προμηθεύοντας τοῖς ἰδίοις μου ἐξόδοις ἕως τριακοσίου καὶ ἐπέκεινα μαθητᾶς τὰ ἀναγκαῖά των βιβλία. . . καὶ νὰ τοὺς ἐκστάξω μὲ τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς μου. Εἶθε νὰ ἀξιωθῶ τὸ τέλος τοῦ σκοποῦ μου!

Ἄς μὲ προστάξῃ, εἰς ὅ,τι μὲ κρίνῃ ἱκανὸν, διὰ νὰ δεῖξω τὴν ἀξιοτήτα καὶ προθυμίαν μου, καὶ, τῶν περιστάσεων εὐδοκούντων, νὰ ἐσηθῆσω καὶ ἐγὼ, ὡς προσῆκον. Καὶ ὑγίαινε.

Γαλάτσι τῇ 1 μαρτίου 1819.

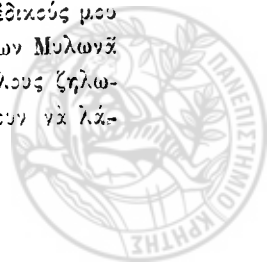
Τῆς ὑμετέρας Σοφολογιότητος πρόθυμος ὡς ἀδελφός
(τὸ σημεῖον) ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΒΙΑΣ.

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΜΑΝΤΣΑΡΑΚΗ)

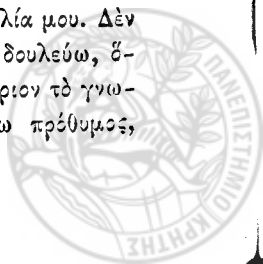
Φιλιτάτῃ μοι καὶ περιπέθητε φίλε Ἰωάννη Γεωργίου.

τῇ 2 μαρτίου 1819.

Εἶναι χρόνος, ποῦ ἀπὸ καλὴν τύχην σὲ ἐγνώρισα διὰ μέσου Χριστοδούλου Λουριώτη, ὄντας εἰς Γαλάτσι. Ἡ εὐχαρίστησις τῆς ψυχῆς μου εἶναι ἀπερίγραπτος, καὶ ἀπὸ τὴν ἐνθύμησίν μου δὲν λείπεις οὔτε ἡμέρα, οὔτε νύκτα. Ἐδῶ ἦλθα ἀπὸ περιστάσιν ὑποθέσεώς μου. Μ' εὐχαρίστησίν μου ἐγνώρισα πολλοὺς καλοὺς καὶ εὐλογοῦντας φίλους σου καὶ ἐδικούς μου Σπυρίδων Παπαδόπουλον, Δημήτριον Καλαματιανὸν, Σπυρίδων Μυλωνᾶ καὶ λοιποὺς ἄλλους, ὡς στοχάζομαι νὰ σᾶς εἶναι γνωστοί, ὅλους ζηλωτᾶς. Ἐκαίνα ἕμως ὅπου ἠμπίρεια διὰ νὰ γνωρίσω, ἐπεθύμουν νὰ λά-

βουον παρὰ σοῦ ἐπιστολὴν μὲ μέγαλον πόθον. Μάλιστα ἐγὼ σὲ λέγω ἐκεῖνο, ποῦ ἤξεύρω· ἂν τὸ κρίνης εὐλογον, ὅτι νὰ στείλῃς ἓνα σου φίλον μὲ καθενὸς μίαν ἐπιστολὴν, γλυκὰ γραμμένην, διὰ νὰ ἐπιστηριχθοῦν περισσότερο, τὸ ὁποῖον ἐκατάλαβα ὅτι εἶναι πολλὰ ἀναγκαῖον, χωρὶς νὰ τὸ ἀργοπορήσῃτε, διότι εἶναι ἱκανοὶ νὰ κάμουν καλοὺς καρπούς, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ ταχύνῃς. Ἐγὼ ἕμως τοὺς ἀνάπαυσα λέγοντάς τους, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, θέλετε τοὺς γράψαι· πλὴν αὐτοὶ μὲ πόθον ἄμετρον προσμένουν.—Σὲ εἰδοποιῶ καὶ τοῦτο, ὅτι ἀγροίκησα· εἰς τὸν Ὀδέσσα εὐρίσκονται μερικοὶ φίλοι σου καὶ ἐδικοί μου, ὅπου εἰς ἄλλους φίλους μεταχειρίζονται δεσποτισμοὺς καὶ ὑψηλοφροσύνας, οἱ ὅποιοι κόβουν μεγάλως τὴν προθυμίαν τῶν ἀρχαρίων, τὸ ὁποῖον προξενεῖ δυσκολίας, καὶ σὲ παρακαλῶ, ἂν τὸ κρίνης εὐλογον, νὰ διορίσῃς, ὅθεν πρέπει, ποῦ νὰ παύσουν αὐταῖς αἱ καταχρήσεις, καὶ νὰ ἦναι εὐπρόσδεκτοι καὶ βοηθητικοὶ, ὅσον δύνανται, διορίζοντάς τους αὐστηρῶς, διατὶ ἀκούοντάς τα πολὺ θλίβομαι.—Ἄναμεταξὺ εἰς τοὺς ἄλλους φίλους, ὅπου ἐγνώρισα, εἶδα καὶ κᾶποιον Τσουνην. Τῷντι θερμὸς φίλος, εἰλικρινὴς καὶ ἄξιος διὰ τὸ ἐμπόριόν μας, ἱκανὸς νὰ κερδίσῃ τοὺς καλοὺς, καὶ νὰ δώσῃ τὸ καλὸν παράδειγμα. Μὴν ἀμελήσῃς, φίλε μου, νὰ ἐρευνήσῃς δι' αὐτὸν, ἐπειδή τοις καὶ οἱ τοιοῦτοι εἶναι σπάνιοι. Εἶναι μυστικὸς, μετριοφρων, γλυκὺς καὶ ὑπολήψεως. Ἐξέτασε καλῶς, διὰ νὰ μάθῃς. Αὐτὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν Ὀδέσσα. Αὐτὸ μὴ τὸ στοχασθῆς ἀυθάδειά μου, ἀλλὰ ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με. Ἐγὼ, φίλε μου, εὐρίσκομαι ἐδῶ χωρὶς δουλειά, ὡσὰν ὅπου τὰ νεγότσια εἶναι νεκρὰ, ζημιωμένος· καὶ αἷτια, ὅπου δὲν εἶμαι εἰς τὴν Ἄσπρην Θάλασσαν, εἶναι ὅπου χρεωστῶ δέκα χιλιάδες γρόσια καὶ πάσχω νὰ δουλεύσω, διὰ νὰ τὰ πληρώσω. Ἐγὼ κατοικῶ εἰς τὴν Σαντρύνην, εἶμαι ὑπανδρευμένος· ἡ πατρίς μου εἶναι ἡ Ἰθάκη· ἕλον ἕμως εἶμουν πλοίαρχος, μ' ἐδικά μου καπιτάλια νὰ πραγματεύωμαι. Μὲ κακοφαίνεται τώρα, ποῦ σὲ ἐγνώρισα, ποῦ δὲν ἔχω δουλειὰ εἰς χεῖρας, διὰ νὰ δεῖξω πρὸς σὲ τὴν δούλευσίν μου· ἐπειδὴ, ὅταν ἔγῃ τινὰς δουλιὰν εἰς χεῖρας, εἶναι πλέον ὑποληπτικὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰσακούεται καλῆτερα. Ἐγὼ, ἂν εἶχα δουλιὰ εἰς χεῖρας καὶ εὐρισκόμην εἰς τὴν Ἄσπρην Θάλασσαν, ἤθελε κερδήσω πολλοὺς καὶ καλοὺς φιλοπάτριδας ὠφελίμους εἰς κάθε ἐποχὴν. Ἄν τὸ γνωρίσῃς λοιπὸν ἱκανὸν, καὶ θελήσῃς νὰ μοῦ δώσῃς τὴν εὐκολίαν νὰ δουλεύσω μόνον διὰ τὸ χρέος μου νὰ βγάλω, σὲ ὑπόσχομαι τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου νὰ δουλεύσω διὰ ἐσὲ καὶ ἐμέ, ἐπειδή τοις καὶ ἔχω μὲ τὸ νὰ ζῆσῃ ἡ φαιμέλια μου. Δὲν ζητῶ κανένα μιστόν. Εἰ δὲ καὶ δὲν εὐκολυνθῆς, ὑπομονή· δουλεύω, ἕπως ἡμπορέσω· ὑπόληψιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἔχω· τὸ ἐμπόριον τὸ γνωρίζω· καὶ, ὅσον ἡμπορῶ, δὲν θέλει λείψω νὰ σὲ δουλεύσω πρόθυμος,

θουσιάζων και τήν ἰδίαν μου ζωήν. Ἄμποτε νὰ τύχη περίστασις! Ἄμην! Ἄξιωσέ με, παρακαλῶ, τιμίαν σας, ἡ ὁποία θέλει μοῦ φανῆ ἕνας θησαυρός και μεγάλη παρηγορία. Ὅταν θελήσης νὰ μοῦ γράψης, περιέχεισέ μου το εἰς τὸν κύριον Γεώργιον Παπαδόπουλον Κορφινόν, ἀδελφόν Σπυριδῶνος, διατι ἐνδέχεται νὰ ἀπεράσω ὄχι μακρὰ ἕως εἰς Γαλάτσι. Παρακαλῶ, μὴν κατακρίνης τήν πολυλογίαν μου. Τήν βούλα μου δὲν ἔχω μαζί μου, διὰ νὰ βουλώσω τὸ γράμμα, και βουλώνω μὲ ἄλλην. Μένω πρόθυμος τῆς προσταγῆς σου

Γλυκούδης.

ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΝΤΖΑΡΑΚΗΣ.

(Τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο ἀποτείνεται πρὸς τὴν Ἀρχὴν τῶν Φιλικῶν. Ἔστι δὲ οὐ μόνον Ἀπριερωτικὸν σύνθησις, ἀλλὰ και ἀναφορὰ ἐνταυτῇ περὶ διαφόρων ἀντικειμένων.)

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑ.)

Τὴν Πανιερότητά της μετὰ πόθου ἀπλέτου και εὐλαθείας προσκυνῶ.

Γνωρίζω, Πανιερώτατε, ὅτι ἡ φυγή μου αὐτόθεν ἐπροξένησε μεγάλην λύπην εἰς τοὺς συμπολίτας μου, καθὼτι ὑστερήθησαν διόλου τὴν ὀδηγίαν και προστασίαν μου, και ὁ αἰσχροκερδῆς διοικητῆς τώρα θέλει εὔρει τὸν καιρὸν νὰ τοὺς τυρανῆ και νὰ τοὺς γυμνώνη, ἐπειδὴ μόνη ἡ νοθεσία και ἡ σκέψις μου ἐμπόδιζε τὰς σκευωρίας και ἐνεδρεύματά του. Ἐκατατήκετο ἡ ψυχὴ μου προβλέπουσα τὰ δεινὰ, ὅπου μέλλει νὰ δοκιμάσῃ ἡ πατρίς μου μετὰ τὴν ἀπουσίαν μου · πλὴν φοβούμενος και τὴν δολοφονίαν, δὲν ἤμπορῶσα νὰ κάμω ἀλλέως παρὰ νὰ φύγω κρυφίως, και νὰ ἔλθω εἰς Κωνσταντινούπολιν, κινῶντας ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ, διὰ νὰ λάβω τὸ δίκαιόν μου, (τὸ ὁποῖον και ἔγινε.) Ἄλλὰ μ' ὄλον ὅπου δὲν τὸν κατέτρεξα εἰς τὰς καταχρήσεις του, παρὰ μόνον βιασμένος ἔλαβα τὸ ἥμισυ τοῦ δικαίου μου, και, εὐκολίας τυχούσης, νὰ ζητήσω ἄλλοτε και τὰ μένοντα, αὐτὸς πάλιν, ὡς ἀγνώμων και κακοποιὸς, ἔβαλε κρυφίως και μοῦ ἔκαυσαν τὴν οἰκίαν μου, και ἐπομένως καιροφυλακτεῖ νὰ δολοφονήσῃ και τὰ τέκνα μου. Προβλέπω τοὺς σκοπούς του, πλὴν δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐφεύρω τρόπον, διὰ νὰ μετοικήσω αὐτόθεν τὴν φαμηλίαν μου, διότι εἶναι ἱκανὸς, προτοῦ νὰ εὐγῆ ἔξω τῶν συνόρων του, νὰ στείλῃ εἰς τὸν δρόμον νὰ τὴν δολοφονήσῃ. Ὅθεν ἀπηλπισμένος ἀπὸ αὐτὸν, προσμένω τὴν Θεῖαν πρόνοιαν νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν περὶ τούτου. Μῆνας 26 ἄχρι τοῦδε ὑστεροῦμαι τὴν φαμηλίαν και πατρίδα μου. και, Κύριος γινώσκει, πότε θέλει ἀξιωθῶ τὴν ἀπόλαυσίν τους. Διὸ παρακαλῶ τὴν Πανιερότητά της νὰ προστατεύῃ τὴν φαμηλίαν μου μὲ ἕλην τὴν προθυμίαν και ὀδηγίαν της, ἕως

ἔπου νὰ λάβωμεν τὴν ἐξ Ὑψους Θεραπείαν καί, εἰ δυνατόν, ἄς ἀξιωθῶ παρ' αὐτῆς ἐρμηνείαν διὰ τὴν διάσωσιν αὐτόθεν τῆς φαρμηλίας μου. Ποτὲ δὲν ἤλπιζα εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ἐτῶν τεσσαράκοντα ἑπτὰ νὰ ὑστερηθῶ καὶ πατριδα καὶ φαρμηλίαν. Περιπλέον ὁ πατριωτισμὸς μὲ ὑπαγορεύει νὰ ἐνθουμηθῶ καὶ τὴν δημιουργημένην καὶ μᾶλλον ἤδη ἐνεργουμένην Σχολὴν τῆς πατρίδος· διὸ καὶ προσφέρω κατὰ τὸ παρὸν διὰ χειρὸς τοῦ Κωνσταντίνου Παππαδάτου γρόσια χίλια Ν. 4000, ὡς προοφειλουμένην συνδρομὴν βοηθητικὴν πρὸς αὐτήν, καί, ὅτε, τύχη ἀγαθῇ, βεβαιωθῶ τὴν εἰς τὰ μείζονα ἀποκατάστασιν καὶ ἐκτέλεσιν αὐτῆς τῆς Σχολῆς τοῦ Πανελληνίου, ὑπόσχομαι, τὸ κατὰ δύναμιν ἔλθην, νὰ συνεισφέρω πρὸς καταρτισμὸν καὶ βελτίωσιν αὐτῆς.

Τῆς ὑμετέρας Πανιερότητος ἔλος
ἐκκρεμῆς εἰς τὰ νεύματά της καὶ πρό-
θυμος δοῦλος

ΕΜ. ΠΑΠΑΣ.

Τῷ Πανιερωτάτῳ καὶ Θεοπροδλήτῳ ἀγίῳ Σεβέρῳ κω". κω". Χρυστάνθῳ,
τῷ σεβασμιωτάτῳ μοι.

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΦΟΙΒΑΠΟΛΛΩΝΟΣ)

(Τὸ σημεῖον)

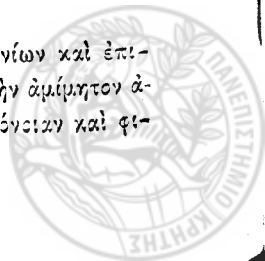
Γεῖασι τῇ 7 Μαΐου 1819.

Ἐντιμώτατοι κύριοι Ἐπίτροποι τῆς ἐν Καλαμάτῃ τῆς Πελοποννήσου
Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

Ἄρ' οὐ καὶ ὁ ἐλάχιστος πατριώτης σας ἐκαλέσθη (χάρις τῇ ἀγαθῇ
ᾤρᾳ!) μίαν φορὰν, καὶ ἔκτοτε συνηριθμήθη εἰς τὸν κατάλογον τοῦ Πα-
νελληνίου, γνωρίζω ἐπομένως τὸ μέγιστον χρέος, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν σύ-
στασιν καὶ ἀρίστην διεύθυνσιν εἰς τὸν μακάριον σκοπὸν τῆς αὐτῆς σχο-
λῆς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω.

Δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς παραστήσω ποτὲ τὴν χαρὰν, ὅπου ἔδοκίμασεν ἡ
ψυχὴ μου διὰ τὴν σωστικὴν ἁρμονίαν τῆς παρούσης σχολῆς σας· ἐπειδὴ
αὐτὴ μὲν τοσοῦτον αὐξάνει ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν καρδίαν μου, ὅσον ἐξ ἐ-
ναντίας ἡ ἀδυναμία μου βαθμηδὸν διατρέχει τὴν χεῖρά μου καὶ τὸν νοῦν,
τὰ ὁποῖα μολοῦντι διαπτερούμενα παραδόξως εἰς τὸ νὰ τὴν παριστάνουν,
τίποτε ὅμως ἄλλο δὲν ἤμποροῦν, παρὰ διὰ μιᾶς νὰ σᾶς ἀποδείξουν, ὅ-
τι ἔλον μου τὸ ἐλάχιστον ἄτομον κινεῖται ἀπὸ τὴν σήμερον μηχανικῶς
δι' αὐτῆς τῆς χαρᾶς του.

Εἰς τοῦτο τὸ ὑψιστον ἔργον σας τίς ἄρᾳ γε τῶν οὐρανίων καὶ ἐπι-
γαιῶν δὲν θέλει σᾶς στεφανώσῃ; Θεὸς μὲν ψυχικῶς διὰ τὴν ἀμίμητον ἀ-
ρετὴν σας, ἄνθρωπος δὲ ὁ σύμπας εὐαίσθητος διὰ τὴν πρόνοιαν καὶ φι-

λανθρωπίαν σας. Ὑφίστασθε ἀναντιβῆρῆτως οἱ σωτῆρες τοῦ ἑλληνικοῦ αἵματος· καὶ ἰδοῦ, ὅστις ἂν ἔχη σμικρότατον σπινθῆρα τοῦ πατριωτισμοῦ, σᾶς ἐμολογεῖ τὴν χάριν· αὐτὰ δὲ κἀκεῖνα τὰ ἐρείπια, ἐπὶ τὰ ὅποια ὑμεῖς βασίμως ἐπήξατε τὴν Σχολὴν σας, θέλει ἀναξαλείπτως σᾶς ἔχουν ναοὺς τῆς ἀθανασίας σας.

Ὁ ἐλάχιστος πατριώτης σας, θακρῶν κατὰ στιγμήν ἀνάπλεως ὑπὸ τῆς ἀμυθῆτου χαρᾶς μου, ἔρχομαι τῇ παρουσίᾳ μου νὰ σᾶς συνοδεύσω γρόσια χίλια, τὰ ὅποια ἐγγειρήσας σήμερον εἰς τὸν τιμιώτατον φίλον καὶ καλὸν πατριώτην μας κύριον Παναγιώτην Ἀναγνωστόπουλον, σᾶς ἀποστέλλω συνδρομὴν μου εὐτελεστάτην διὰ τὸ Σχολεῖόν σας. Τὸ δόσιμόν μου τοῦτο παρὸν μικρὸν μὲν, εὐχνομαι· ὅμως νὰ ἤθελε λογισθῆ γενναῖον, διότι εἶναι καὶ κατὰ δύναμιν καὶ μὲ ὄλην μου τὴν ψυχὴν προσφερόμενον..

Ἐν τούτοις ἀφιερωμένος ὅλος εἰς τὴν εὐνοίαν σας, σᾶς προσκυνῶ εὐλαβέστατα, σᾶς ὑπερασπάζομαι εὐλικρινέστατα, ὃ διαμένων

τῆς ἐντιμότητός σας ὅλος ταπεινὸς ὁμογενῆς

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΟΙΒΑΠΟΛΛΩΝ.

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ Ν. ΔΟΥΚΑ.)

Ἄγαπητέ μοι φίλε κύριε Γρηγόριε Κωνσταντά!

Ἐπιθυμεῖς ἴσως νὰ μάθης, ἔπως ἔχει τὰ κατ' ἐμέ· λίαν πικρῶς. Ἄψ' οὐ ἀνεχώρησα ἀπὸ τὸ Ζαγόρι, τὴν ποθεινὴν μου πατρίδα, μέχρι τοῦδε κατεγινόμενῃ εἰς τὰ μαθήματα, τὰ μὲν μανθάνων, τὰ δὲ καὶ διδάσκων τὸ κατὰ δύναμιν. Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε δὲν εἶδον τὸν ἥλιον δι' ὅλης μιᾶς ἡμέρας ἠδύν· ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἀνέλαβον τὸ ἐνταῦθα σχολεῖον, ἀξιώσει μὲν τῶν ἀρχόντων, συναινέσει δὲ καὶ τῆς ὑψηλῆς ἐξουσίας. Καὶ ἦν τὸ ἔργον δραστήριον ὅτι μάλιστα, καὶ ἐλπίς πολλοῦ καρποῦ τοῖς ἐντοπίοις καὶ τοῖς τῶν ἡμετέρων πολλοῖς ἀποίκιοις καὶ μετανάσταις ἐνταῦθα οὔσι, ἐς τετρακοσίους περίπου ἀριθμουμένων συμπάντων τῶν μαθητῶν· ἀλλὰ μετὰ διειπίαν, συμβάσσης μοι παραλόγως δυστυχίας μεγάλης, παρητήθη, καὶ ἤδη τὸ εὐτακτέτατον καὶ δραστηριώτατον ἐκεῖνο σχολεῖον οὐδὲν ἐστίν, ἢ αὐτόχρομα ἐρείπιον, καί τοι ὑπὲρ τὰ εἴκοσι περὶ τούτου γενομένων βουλευτηρίων παρὰ τῶν προϋχόντων. Εἶεν. Ἐγὼ δὲ ἰδιωτεύω, ὀλίγους τῶν μαθητῶν ἐν ἀνέσει διδάσκων ἰδίως, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ὑποφέρω πόνους, ὑπὲρ τὰ ὅθ' ἔτη γενόμενος ἤδη. Σιοκῶ

δὲ νὰ κατέλω καὶ εἰς τὴν πατρίδα μου, μήπως ἀναστήσω τὸ πρὸ πολ-
λοῦ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ προβληθῆν μοι σχολεῖον, τὸ ὅποιον εἶναι ἤδη
ἐγγὺς τῆς ἐλπίδος· καὶ τοῦτο, ἐὰν δυνηθῶ νὰ κινήσω τὰ γηρατεῖά μου
εἰς τοσοῦτον ταξείδιον. Ἐπληροφορήθην παρὰ τοῦ κύρ Παναγιώτου Ἀ-
ναγνωστοπούλου περὶ τοῦ ἀνεγειρομένου αὐτοῦ σχολείου, καὶ ἐπήνεσα
καὶ τοὺς ἀρχηγέτας καὶ τοὺς ἐπομένους, καθότι τὸ ἔργον εἶναι καλὸν,
ὡς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας γενόμενον. Ὁ Ὑψιστος νὰ τὸ φέρῃ εἰς
καλὴν ἔκβασιν! Καί, ἐπειδὴ αὐτὸ, ὡς μέγα σχολεῖον, ἔχει χρεῖαν καὶ
ἀπὸ πεπαιδευμένους περισσοτέρους, προσφέρω καὶ γὰρ ἑμαυτὸν, ἐν καιρῷ
νὰ διδάξω τὸ δυνατόν μοι καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. Μόνον φρόντισον νὰ συν-
αχθῶσιν ἄξιοι καὶ πολλοὶ, καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι. Ἐρῶσω.

Τῇ κέ' Ιουλίου αὐθ' ἐν Βουκουρεστίῳ.

(τὸ σημεῖον) ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΔΟΥΚΑΣ.

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ.)

Τιμωτάτῃ μοι φίλε, πατρικῶς σὰς εὐχραι.

1849 σεπτεμβρίου 5.

Ἴδον, κύριέ μου Ἀναστάσιε, τὸ γράμμα τῆς καὶ εὐφράνθην τῷ πνεύ-
ματι διὰ τὸ θεάρεστον ἔργον τῆς καλῆς ταύτης Σχολῆς, ὅπου καταγι-
νεσθε νὰ λάβῃ τέλος ἐπὶ ἡμερῶν σας. Πολλὰ μᾶλλον ἐχάρην, ὅταν μὲ
διηγῆθη ὁ ἐνταῦθα ἐρχομὸς τοῦ σεβασμίου ἀρχιμανδρίτου κυρίου Γρηγο-
ρίου Δικαίου ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ἐδόξασα τὸν Ὑψιστον. Διὸ καὶ ἐγὼ ὁ ἐν-
θερμος τοῦ αὐτῆς λαμβανούσης ὄρθῳ καὶ τὸ τέλος θείᾳ συνάρσει, δίδω
ἐν πρώτοις ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ γρ. 300, καὶ οὔτε θέλω παύσει εἰς τὸ νὰ
παρακινήσω καὶ πολλοτάτους εὐγνώμονας βοηθοὺς. Εὐχεςθε ὅμως διὰ
νὰ μὲ ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἰδῶ καὶ ὀφθαλμοφανῶς, ἐπειδὴ ἔφθασα ἤ-
δη πεντήκοντα δύο ἐτῶν ἄνθρωπος. Γέννημα θρέμμα εἰμὶ τῆς Χαονίας,
τανῦν Παλαιὰ-Πωγωνιανῆς, ἐκ κώμης Σέλτσης, ἐπαρχιώτης Δρυϊνουπό-
λεως καὶ Ἀργυροκάστρου, ἱερεὺς Βασίλειος μὲ πρεσβυτέρα καὶ μὲ ἕξ
τέκνα· ἤδη δὲ εἰς Βουκουρέσι Βενιαμὶν ἀρχιμανδρίτης μὲ ἐν μοναστη-
ράκι προικισμένος, ῥουκατσὸβ δνομαζόμενον. Αἰωνία ἡ μνήμη τῆς πρεσβυ-
τέρας μου! Ζῶν τὸν καλοῦ φίλου μου· τὸ δὲ ἔλεος τοῦ πανοικτιρμόνος
Θεοῦ στηρίξῃ τὸ καλὸν ἔργον. Καὶ μένω περιμένων τὰς προσταγὰς της-
Ταῦτα εὐχετικῶς· τὰ δὲ ἔτη ὑμῶν εἴησαν θεόθεν πάμπολλα, πανευφρό-
συνα καὶ πανευδαίμονα! Τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος εὐχέτης πρὸς Θεὸν

Βνμ. Ἀρχιμ. ῤουκατσὸβ, ποτὲ δὲ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ.

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΟΥ.)

Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Γεώργιον Μόστραν. (τὸ σημεῖον)

Ἐκ Βουκουρεστίου 1819 τῆ 14 δεκεμβρίου.

Ἐχάρην τὰ μέγιστα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σχολείου, ὅπου ἐλάβετε καὶ ἤδη ἐνεργεῖτε με ἐπίπονον ἐπιμέλειαν. Εἴσθε ἀξιοπαραδειγματιστοί, εἴσθε ἀξιέπαινοι. Ἡ νεολαία, ὅπου θὰ φωτισθῇ εἰς τοῦτο τὸ διὰ τῆς ἀγαθοεργοῦ ἐπιμελείας σας ἀρτισύστατον σχολεῖον, θέλει ἐγχαράξῃ τὸ δνομά σας εἰς πέτραν αἰωνιότητος με ἀνεξαλείπτους χαρακτῆρας. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν νὰ δεχθῆς καὶ τὴν μικράν μου ταύτην ὡς πρὸς τὴν προθυμίαν μου προσφορὰν γρ. 300, τὴν ὁποίαν στέλλω διὰ τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Πεντεδέκα, καὶ νὰ συγκαταγράψῃτε καὶ ἐμὲ εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν σας. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ. Περὶ δὲ τοῦ ὅτι ζητεῖτε νὰ ἤξεύρετε τὸν χρόνον τῆς ἡλικίας μου, διὰ νὰ παύσῃ ἡ ἐρις μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ φιλτάτου Δημητρίου, μάθετε, ὅτι τρέχω τὸν εἰκοστὸν ὄγδοον, καὶ ἄς παύσῃ ἡ φιλονεικία σας. Ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐκτανθῶ περισσότερον· ἀλλ', ἐπειδὴ σήμερον γράφω διὰ τὴν φιλτάτην μου πατρίδα, ἀναγκάζομαι νὰ παύσω.

Ἦθεν σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω με τὸ ἀνῆκον σέβας

ΕΠΑΜΙΝΩΝΔΑΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ἰατρός.

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΖΑΧΑΡΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ.)

(τὰ στοιχεῖα).

Εὐγενέστατε καὶ ἀξιόγαστε κύριε Ἰωάννη!

Ὁ κοινὸς φίλος κύριος Βασίλειος Ματθαιοδάκης, τρίτον ἤδη διαβαίων ἐντεῦθεν, εἰδέασεν ἐμὲ, ἐπαποροῦντα ὄλως καὶ ἀγθόμενον σφόδρα, τὰ περὶ τῆς παμποθήτου μοι αὐτῆς ὑγείας· καὶ δὴ καὶ οὖς καταβάλλει φιλοτίμους κόπους ὑπὲρ τῆς συστάσεως τοῦ νέου ἤδη σχολείου, καὶ τῆς ἐφετῆς μοι αὐτῆς ὑγείας ἢ εὐφρόσυνος ἀγγελία, καὶ ἡ κοσμοπόθητος ἀνόρθωσις τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου σχολείου, τσσαύτης με ἐνέπλησαν χαρᾶς ἀμφοτέρα, ὥστε καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἀδυνατῶ. Εὐχομαι δὲ ἐκ βάθους καρδίας, ὅπως, τῇ παναλκυστάτῃ τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἀντιλήψει καὶ ἀρωγῇ, ἀνοίξῃ, ὅσον οὐπῶ τὸ μέγα καὶ κοσμοχαρμόσυνον τοῦτο σχολεῖον, τῆς οἰκουμένης ὄλως τὸ σέμνωμα καὶ γνώρισμα, καὶ τῶν μαθητιώγων τὸ ἀπαράμιλλον κέρδος καὶ καύχημα. Διψῶ σφόδρα, ἵνα μετὰ

τοῦ κεκαυτηριασμένου ζήλου μου συνεισενέγκω καὶ μικρὰν βοήθειαν πρὸς ἐντελῆ καὶ ταχεῖαν περαίωσιν τῆς ἀγαθῆς ταύτης προθέσεως· ἀλλὰ πένης ποιμὴν, μικροῦ καὶ πενεστάτου ποιμνίου προεστηκώς, τῆς ἐξηπορημένης Βάρνης μητροπολίτης, ὑπεράντλοις χρέεσι καταγχόμενος, τί ἂν ποιήσειεν; Ἄν ποτε ἡ κοινὴ μήτηρ καὶ εὐεργέτις, ἡ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, εἰς νοῦν λάβῃ τὰς πρὸς αὐτὴν εἰλικρινεῖς ἐκδουλεύσεις μου, τῆς ζωῆς μου τοὺς κινδύνους, δι' οὓς κατέβαλον καὶ καταβάλλω κόπους ὑπὲρ αὐτῆς δυσφορήτους, (καί τοι προσεγγίζων ἤδη τοῖς ἐν ἡλικίᾳ πεντήκοντα ἔτεσι), τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐκ νεότητός μου προσγιγνομένης μοι καταστάσεως, ἣν ἐκὼν ἀέκων ἀπέδωκα εἰς χρέη τοῦ αοιδίμου προκατόχου μου καὶ ἀπεροριστάμην ἐν τούτῳ τὴν Ἐκκλησίαν, ἥ τις ὄφειλεν ἀποδοῦναι ταῦτα τοῖς δανεισταῖς· εἰ γοῦν ταῦτα πάντα διαλογισαμένη ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀνακριναμένη ἐπιβόησαι μοι ποτὲ τό : «Εὐνοεῦλε ἀγαθὴ καὶ πιστὴ, ἐπὶ ὀλίγων ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω», προβιδάξουσά με κανονικῶς ἐν μητροπόλει εὐκαταστάτῳ τε καὶ λαμπρῶ, τότε μὴ μόνον ἐν τῷ ἀνορθωθησομένῳ ἤδη κοσμοποθήτῳ καὶ κοινωφελεῖ σχολείῳ, ὅση μοι δύναμις, βοηθήσω, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ δυστυχεῖ πατρίδι μου Ἄνδρῳ ἀρτιγενὲς μικρὸν σχολεῖον ὀμμασιν εὐεργετικοῖς προσβλέψω· παρ' οὗ ἀπητούμην βοήθειαν, ἀρχιμανδρίτης ὢν ἔτι καὶ ὑποσχεθεὶς, ἐψευσάμην ἔπειτα, ἀρχιερεὺς γενόμενος, ὑπ' ἀπορίας. Παρουσιάζων οὖν, φίλτατε, ἐπὶ τὸ παρὸν τὸν ὑπὲρ τούτου μόνον ζῆλόν μου τὸν διακαῆ καὶ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς μου τὴν ἀνεκλάλητον, μένω ἕσται

αὐτῇ τῇ 15' τοῦ δεκεμβρίου.

τῆς πεφίλημένης μοι σῆς εὐγενείας εὐχέτης ἔνθερμος πρὸς Θεὸν
ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ.

(τὸ σημεῖον)

(ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟΝ ΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΥΛΟΥ.)

Ζάκυνθο, τῇ 23 δεκεμβρίου 1819.

Εὐγενέστατε κύριε Ἀριστείδη Παπᾶ.

(τὸ στοιχεῖον)

Ἐλαβα μεγάλην ἀγαλλίασιν μαθάνοντας, ὅτι τὸ εἰς Ὀδέσσα σχολεῖον τελεσφορεῖ, καὶ ὅτι πολλοὶ Χριστιανοὶ δὲν παύουσιν εἰς τὸ νὰ βοηθοῦν ἀκαταπαύστως. Τώρα ἀρχίζω νὰ αἰσθάνωμαι χρηστὰς ἐλπίδας περὶ τῆς καλλιωτερέσεως τοῦ ἔθνους, καὶ χαίρομαι ἀκόμη, ὅτι ὄντας ἐκ πατρίδος Ζακύνθου καὶ ἐτῶν εἰκοσιοκτῶ, ἤμπορῶ νὰ ἐλπίσω, ὅτι ἔχω καιρὸν

νά ιδῶ τοὺς καρπούς του. Τὸ ἐπάγγελμά μου, ὡς ὑπομνηστικώτατος τοῦ Ῥωστικοῦ ὑπάτου, μὲ ἀναγκάζει νὰ γράψω ἓνα ἐγχειρίδιο συγκριτικὸν ἐπάνω εἰς τὰς παλαιὰς συνθήκας τῶν θεσμοδετῶν, καὶ νὰ τὸ προσηλώσω τῇ κοινότητι. Ὡς τόσον σᾶς πέμπω φλωρία Μαντασάρικα δέκα ἐκ μέσον τοῦ κυρίου Ἰωάννου Ἀσημακοπούλου, νὰ τὰ ἐγχειρήσετε τῶν κυβερνητῶν τοῦ ῤηθέντος σχολείου, διὰ ἓνα σημεῖον τοῦ πατριωτικοῦ μου αἰσθήματος. Ἔτοιμος δὲ πάντοτε εἰς τοὺς ὀρισμούς σας μένω

(τὸ σημεῖον)

ὁ ἀγαπητός σας φίλος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ.

— Ὅμοιον, ὡς τὸ ἀνωτέρω.

(τὸ σημεῖον.)

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΑΝΔΡΙΝΗΣ.

(ΕΠΙΣΤΛΗ ΟΛΥΜΠΙΟΥ.)

Περιπέθητε καὶ ἀξιέραστέ μοι κύριε Χ. Πεῖρραιβὲ χαίροις!

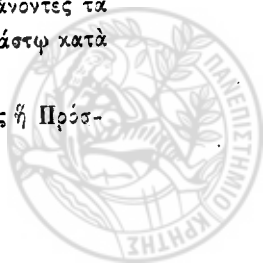
Μολοντί ἡ περίστασις δὲν ἔφερε δεξιῶς νὰ γνωρισθῶμεν προσωπικῶς, ἡ ἀκριβὴ μου ὅμως γραφὴ σου τῶν 20 τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους μοι ἔκαμε τόσην ἐντύπωσιν, ἀφ' οὗ μοι ἔφερε καὶ τὰ εὐαγγέλια τῆς ἐφετῆς μοι ὑγιείας σου, ὥστε ἀναγινώσκων αὐτὴν ἐστοχάσθην νὰ βλέπω τὸν εἰλικρινῆ μου φίλον κύρ Π. ἐθεράπευσα μὲ τοῦτο τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν μου, καὶ, εὐκαιρίας τυχοῦσης, πάντοτε μὴ λείπης νὰ μὲ γράψης πρὸς εὐχαρίστησίν μου.

Τὸ κλεινὸν ὄνομα τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος μ' ἔχει ἐνθουσιασμένον εἰς τὸ νὰ μετρῶ ἀδελφοὺς τῶνόντι τὰ τέκνα της, τὰ ὁποῖα διεσκόρπισε παντοῦ νὰ περιπλανῶνται.

Ὁ ἄκρος, φαίνεται, ἐνθουσιασμός σου πρὸς τὸ δυστυχὲς γένος, καὶ τὸ φίλτρον τῆς φίλης πατρίδος καὶ τῶν τέκνων της, σὲ ἀπεκατέστησαν νὰ μ' ἐπαινῆς. Λόγους ὅμως, διὰ ν' ἀναιρέσω τὰ γραφόμενά σου, δὲν ἔχω· εὐχομαι μόνον νὰ ἀποκατασταθῶ τοιοῦτος, καθὼς μοι γράφεις.

Παρακαλῶ πρὸ πάντων τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, ν' ἀξιῶνῃ ὄλους τοὺς ὁμογενεῖς μας καὶ πιστοὺς πατριώτας, νὰ εὐρεθῶσιν ἀπολαμβάνοντες τὰ τῆς φίλης πατρίδος δικαιώματα, ἢ ὁποῖα βέβαια θέλει δώσῃ ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα του.

Τὰ περικληθέντα ἐξαπέστειλα ἀσφαλῶς, καὶ μεῖνε συχρὸς ἡ Πρόσ-

φερε τοὺς ταπεινοὺς μου προσκυνισμοὺς καὶ τῷ Ἡγεμόνι μας, τὸν ὀποῖον εὐχομαι ταπεινότερα μακροζωΐαν πρὸς κοινὴν χαρὰν.

Ἐν τούτοις σὲ ἀσπάζομαι εὐλικρινῶς ὑποσημειούμενος

Τῆ 15 Ἰανουαρίου 1820 Βουκουρέστι. πρόθυμος ἀδελφός

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΣ.

Τὸ κοινὸν ἔγγραφο τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὴν Ἀρχήν, δι' οὗ συνστάτο ὁ ἀποστελλόμενος παρ' αὐτῶν Ι. Παπαρῆρηγόπουλος. (Ἴδε ἐν σελ. 338 τοῦ Ἰστ. Δοκ. τῆς Φιλ. Ἐταιρ.)

αΧαίρετε φίλων ἄριστοι!

Πρὸ πολλοῦ ἰνδαλλόμενοι τὸ ἀξιόχρεων τῶν ὑποκειμένων Ὑμῶν καὶ εὐλόγου αἰτίας θηρώμενοι, ἴν' ἐπιστείλωμεν γράψαντες, ἤδη, παρεμπεσοῦσης χρείας τινὸς ἐμπορικῆς, ἐλάβομεν τὸ ἐνδύσιμον. Ὅθεν, ἅμα μὲν μαθεῖν τὰ καθ' Ὑμᾶς εὖ ἔχοντα ἐφιέμενοι, ἅμα δὲ καὶ δηλῶσαι τὰ καθ' ἡμᾶς, ἐπίτηδες ἀποστέλλομεν τὸν ἐπιφέροντα τὸ παρὸν ἡμέτερον Σιδρ Τζωάννην Παπαρῆρηγόπουλον, ἄνδρα φίλον καὶ ἀδελφόν, τίμιον καὶ πιστόν, πρὸς ὃν ἀνεθέμεθα ἅπαντες τοὺς στοχασμοὺς ἡμῶν, ἀφορῶντας πρὸς ὠφέλειαν ἐμπορικὴν τρόπον ἐπικερδοῦς ἐπιχειρήσεως εἰς τὰ ἐνταῦθα προϊόντα, καὶ ἀσφάλειαν καὶ τάξιν ὅσον οἶόν τε, ὧν ἔλλειπόντων μέχρι τοῦδε, εἰς οὐκ ὀλίγας ζημίας ὑπεπέσαμεν, ὡς καὶ ὑμῖν γνωστόν. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν τὸ ὑμέτερον φιλάδελφον, ἵνα καὶ τοῦτον ἀξιῶση ὑποδοχῆς τῆς προσηκούσης, καὶ τὰ προβλήματα ἡμῶν ἀκούσῃ μετ' ἐπιστασίας, εὐλόγα ὄντα, χρησιμώτατα καὶ ἐπωφελέστατα καὶ σύμφωνα τῷ καιρῷ καὶ τῇ περιστάσει, καὶ ἐπικυρώσῃ ταῦτα δι' ἐγγράφων ἐνδείξεων, ἃς περιμένομεν ἀδιστακτικῶς διὰ τοῦ ἰδίου ἀνευ πολλῆς ἀναβολῆς, ὅτι ἐπιζήμιον τοῦτό γε. Εἴητε ὑγιαίνοντες καὶ εὐδοῦμενοι εἰς τὰ ἀγαθὰ, ἀνδρῶν ἄριστοι!

αωκ' κατὰ μάρτιον ἐν Πελοποννήσῳ.

ἸΟπατρῶν ΓΕΡΜΑΝΟΣ, ὁ Τζερνίτζης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ, ὁ ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ, ὁ ΑΣΔΜΑΚΗΣ ΖΑΗΜΗΣ, ὁ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΚΟΠΑΝΙΤΣΑΣ Λακεδαιμόνιος, ὁ ΑΝΔΡΙΚΟΣ ΝΟΤΑΡΑΣ Κορίνθιος, ὁ ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΣΠ. ΝΟΤΑΡΑΣ, ὁ ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΗΜΗΣ, ὁ ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ Λακεδαιμόνιος, ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ, ὁ ΑΛΒΕΙΟΣ ΙΕΡΕΥΣ Οἰκονόμος, ὁ ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ, ὁ ΠΑΝΑΓΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ, ὁ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΟΝΤΟΣ,

ὁ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΙΝΗΣ ἐκ τῆς Ἡλίδος, ὁ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΡΕΒΒΑΤΑΣ, ὁ ΛΑΒΞΙΟΣ ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ, ὁ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΡΒΑΛΗΣ, ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ».

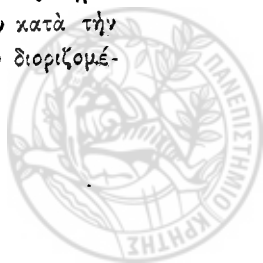
(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΝΕΓΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ.)

Κωνσταντινούπολις τῆ 4 Σεπτεμβρίου αωκ'.

Κύριε.

Αἰτησάμεν τῷ γραμματικομιστῇ ἔγγραφον παρ' ἐμοῦ τῶν ἐς τόδε διαπραχθέντων τὴν διαδῆλωσιν, σπεύδω νὰ ἐγγχειρήσω τὸ παρὸν ἐμπληροφορῶν ὅτι ὅπως ἐγνώρισα ἄχρι τοῦ αωκ'. Τὰ πρῶτα βραυτιζόμενα τῆς ἀρετῆς νάματα εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, ἤσυχον ὅτι εἶχον τὴν κυκλοφορίαν, ἐμάνθανον, ὅθεν τότε διέτριβον, καθότι τὰ διαπαττόμενα ἀκριβῶς ἐφυλάττοντο, ὡς συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς κατηγήσεις τὰ πρῶτα.

Ἡ κατάχρησις μετὰ ταῦτα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐθόλωσε κατὰ μέρος τὰ πράγματα, καὶ χρεία ἀνεφάνη τρόπον τινὰ οπισθοδρομήσεως. Ὁ ὅσιος αὐτὸς ὁμογενῆς ὄτ' ἐχρηξεν ὑπὲρ ἄλλοτὲ ποτε συνδρομῆς, μόνος ἐγκαταλειφθεὶς εἰς τὸ ἀλίμενον τοῦτο φαινόμενον πέλαγος καὶ ἄνευ ἄλλων τῆς τύχης μέσων, ἀπὸ δὲ μόνον τὸν ἔνθερον ζῆλόν του ἐγκαρδιούμενος, ἐπέβη πλεύσων, καὶ ἀπὸ τὰ φυσικὰ φῶτα τοῦ λογικοῦ ὁδηγούμενος μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κινδύνους πολυειδεῖς τὸν κλύδωνα ἐπιτηδείως διέφυγεν, ὡρελήσας τὰ μέγιστα. Διέλυσε πάθη δυσμενῆ, μετὰ πολλῶν διεγερθέντα καὶ ἀπειλοῦντα φθοράς· κατεύασεν ὁρμὰς ἄλλων, ἄτοπα μελετώντων· ἐσβυσεν ἀτάκτους ἐνθουσιασμοὺς, καὶ διήγειρεν ἀκαίρως ὑπνώττοντας· ἀφῆρεσεν ἐν ἄκρα δυσχερεῖα ἀπὸ πολλοὺς τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τὰ μέσα, καὶ σαλευομένην τὴν πίστιν ἄλλων ἐπασχέ νὰ ὑποστηρίξῃ. Καὶ ταῦτα πάντα πάσχων αὐτὸς ἄλλοτ' ἄλλα καὶ ἄλλοτ' ἄλλα, πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων στερούμενος. Ἐν ἐνὶ λόγῳ γνοὺς αὐτὸν ὁσίως εἰς τὰ γενικὰ προσφερθέντα κατὰ τὴν ἐτήσιον τελευταίαν του διατριβὴν ἐνταῦθα, μετὰ χαρᾶς αὐτὸν μὲν κηρύττω γνήσιον μαθητὴν τῶν Ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ ἀναφανέντα ὁδοιπορίας πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἔθνων, κινδύνοις ἐν πόλει, ἐν ἐρημίᾳ, θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλοιφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι ἐξυπηρετήσαντα. Ὑμῖν δ' εὐχομαι αὐξῆσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τοιούτων κατὰ τὴν παροῦσαν κρίσιμον ἐποχὴν, καθ' ἣν μάλιστα ὁ ἀτομικὸς τῶν διοριζομένων χαρακτήρ εἶναι ὄχι ἀδιάφορος πρὸς τὰ κοινά.

(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.)

Ἐκλαμπρότατε κτλ.

. . . . Ὁ ἐρχομὸς τοῦ πανευγενεστάτου Χριστοφόρου Περιβδὸν εἰς τὰ ἐδῶ μὲ ἐχαροποίησε, μὲ τὸν ὅποιον ἀνταμώθημεν καὶ ὠμιλήσαμεν. Λοιπὸν, ὡς παντοτεινὸς καὶ πιστὸς δοῦλος καὶ χατῆρ ντοατζῆς τῆς Ἐκλαμπρότητός σου, παρακαλῶ νὰ εἶμαι πάντοτε εἰς τὸ πανέκλαμπρον ναζάρι σου, προστάζοντάς με, εἰς ὅ,τι μὲ γνωρίζεις ἱκανὸν, καὶ θέλω φανῆ εὐγνώμων εἰς τὰς προσταγὰς σου. Πρὸς τούτοις παρακαλῶ νὰ λάβῃς τὴν καλοσύνην νὰ γράψῃς πρὸς τὸν ἄρχον δραγομάνον μουσιῶ Τζώρτζη, διὰ νὰ ἦμαι ὑπὸ τὴν ἀγάπην του, καὶ περιμένω προσταγὴν σου. . .

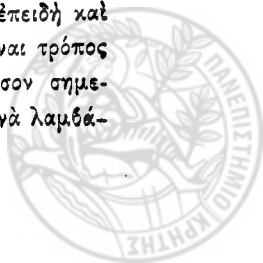
Τῆ 27 Σεπτεμβρίου 1820 Βουκουρέστι.

ἐλάχιστος δοῦλος
ΚΑΠΙΤΑΝ ΣΤΕΡΓΙΟΣ.

(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.)

Τὴν Ἐκλαμπρότητά σας προσκυνῶ.

Ἐνθαῤῥυνόμενος εἰς τὴν ἀκραν σας συμπάθεια, τολμῶ νὰ σᾶς συστήσω τὸν καπετὰν Ἰωάννην Κολοκοτρώνη, ὅστις πρὸ πολλοῦ κατατρεχόμενος παρὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος του ἀπέρασεν εἰς τὰς Σπέτσας, ὅθεν ἦτον ὡς πλέον ἀσφαλισμένος· μὲ τὸν κατεβασμὸν ὅμως ἐκεῖθεν τοῦ Καπετάνια Μπέη φαίνεται, ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Σπετσιῶταις, ὡς λέγει, τοῦ ἐπρόβαλιν τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησίν του, φοβούμενοι, μήπως μαθανόντάς το στείλει νὰ τοὺς τὸν ζητήσῃ. Ἀπεφάσισε λοιπὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του νὰ ἀπεράσῃ εἰς τὴν Ῥουσσίαν. Ἐγὼ ἠθέλησα νὰ τὸν ἐμποδίσω, ἕως ὅτου νὰ ὑπάγω κάτω νὰ τοῦ κάμω καμμίαν διόρθωσιν· πλήν καὶ ἐδῶ ἐκινδύεω, -μὲ τὸ νὰ γνωρίζεται παρὰ πολλῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀπόφασίς του ἦτον διὰ τὰ αὐτόθεν, διὰ νὰ μὴν περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ μὲ τὸ νὰ μοῦ ὑπεσχέθῃ, ὅτι θέλει ἐξακολουθήσει, ὅσα αὐτόθεν ἡ Ἐκλαμπρότητά σας ἠθέλητε τὸν προστάξει, ἔλαβον τὴν τόλμην νὰ σᾶς τὸν συστήσω, ὅχι ποτὲς ἐγὼ, ἀλλέως ἤθελε λάβω τόλμην νὰ σᾶς ἐπιφορτίσω. Αὐτοῦ λοιπὸν προστάξετέ τον, ὅ,τι ὁ Θεὸς σᾶς φωτίσῃ. Στοχάζομαι ὅμως, ὅτι κατὰ τὸ παρὸν ὡς ἀχρεῖαστοι οἱ τοιοῦτοι εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, συμφέρει νὰ μὴν ἀκούωνται ἐκεῖ διὰ τὸ ἦσυχον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς καὶ βίονομάτους. Ἐὰν εἶναι τρόπος καὶ τὸ διὰ τὸ ζῆν, διότι φαίνεται νὰ μὴν ἔχῃ τρόπον. . . Μέσον σημερινῆς πόστας σᾶς γράφω πλέον ἐκτεταμένα. Ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ λαμβά-

νω διαταγὰς σας μὲ τὰ πλέον ἀσφαλέστερα μέσα διὰ ἡσυχίαν πολλῶν καὶ βεβαιωθῆτε, ὅτι ὁ Παπᾶ Ῥηγόπουλος δὲν εἶναι, ὡς μερικοὶ ἀνόητοι ξεπασμένοι, ὁποῦ θέλοντες νὰ δείξουν, ὅτι καὶ εἶναι, μεταχειρίζονται τὰ γράμματα καὶ ὀνόματα τοῦ Κ.Κ. καὶ ἐδικὰ σας, ὅθεν τύχουν. Ἐγὼ λέγοντας εἰς πολλοὺς, διὰ νὰ μὴν μεταχειρίζονται τὰ ὀνόματα καταχρηστικῶς, τοὺς κακοφαίνεται λέγοντάς μου, ὅτι θέλει νὰ τοὺς κρύπτωμαι. Ἀναπροσκυνῶντάς σας μένω ὁ ἀχώριστος πιστὸς της δοῦλος.

Τῆ 28 Σεπτεμβρίου 1820 ΤΖΩΑΝΕΣ ΠΑΠΑ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ». Κωνσταντινούπολις.

(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΟΥΚΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ).

ἌἘκλαμπρότατε.

Ὁ πόθος πρὸς τὰ καλὰ τῆς πατρίδος εἶναι ἐρριζωμένος εἰς πᾶσαν ψυχὴν, εὐγενικὰ τῷ ὄντι αἰσθήματα ἔχουσαν· ἐξαιρέτως δὲ ἐμπεφύεται εἰς τὴν μεγαλόψυχον της προαίρεσιν. Ἡξεύρω δὲ τοῦτο καὶ ἐκ φύμης ἄλλων πολλῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς αἰσίας διατριβῆς της ἐν Βιένῃ, καθ' οὗς χρόνους παρευρέθη καὶ ἐκεί, ὅταν ἔκαμα τὰς ἐκδόσεις μου. Πρὸς ταῦτα λοιπὸν ἰένων τὰς ταπεινάς μου εὐχὰς μὲ τὰς τοῦ Γένους παντὸς, καὶ τὰς ἀναπέμψω εἰς τὸν ὕψιστον Θεόν, τὸν φωτοδότην καὶ φωτοπάροχον, νὰ δώσῃ ζωὴν πολυχρόνιον εἰς τοὺς προστάτας τῶν καλῶν πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν σχολείων, ἐξ ὧν ἐλπίζονται αἱ πηγαὶ τῆς μελλούσης τῶν νέων Ἑλλήνων εὐδαιμονίας, περὶ ὧν ἤδη πολὺς καὶ παρ' ἡμῖν ὁ ἀγών.

Τῆ κή Σεπτεμβρίου αὐκ' ἐκ Βουκουρεστίου.

Τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος ταπεινὸς εὐχέτης
καὶ δοῦλος ἐλάχιστος

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΔΟΥΚΑΣ

ὁ ταπεινὸς Ἀρχιμανδρίτης καὶ διδάσκαλος.

(Ὅμοίως.)

ἌἘκλαμπρότατε!

Καὶ πρό τινων ἡμερῶν ἔγραψα τῆ Ἐκλαμπρότητί της δεικνύων, ἣν ἔχω διαθέσειν περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν σχολείων τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὡς ταπεινὸς καὶ ἐκ τοῦ Γένους διδάσκαλος· καὶ διὰ τοῦτο συνέστησα ἐμαυτὸν τῆ Ἐκλαμπρότητί της εἰς τὸ νὰ μὲ ἀγαπᾷ. Καὶ νῦν τὰ αὐτὰ

Ἐβῆώσθε μοι, ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ μὴ παύση αἶε! τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς φυλάττων διάθεσιν.

Τῷ φωκ' σεπτεμβρίου κθ'. ἐν Βουκουρεστίοις.

(ΔΙΑΤΑΓΗ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ ΠΡΟΣ ΘΕΜΕΛΗΝ.)

Φιλογενέστατε κύριε Δημήτριε Θέμελη!

Παρὰ τοῦ κυρίου Α. Θερμάνδρου ἔμαθα τὸν διὰ τὴν φίλην πατρίδα κατάπλουον Σας, καὶ Σᾶς εὐχομαι ἀπὸ ψυχῆς ταξειδίον αἴσιον. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τοῦ σχολείου πράγματα ἔλαβαν μορφήν νέαν, ἀποβλέπουσταν ἐπὶ τὰ κρείττω, κρίνω ἀναγκάσιον νὰ Σᾶς γράψω, διὰ νὰ ταχύnete μὲ τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν τὴν εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους συνδρομὴν, καταγράφοντες συνδρομητὰς τοὺς ἐκεῖ πρωτίστους καὶ ὅσους ἄλλους διὰ ζώσης φωνῆς Σᾶς ὠμίλητα. Ἐπειτα λαμβάνοντες τὸν Κώδικα μαζὴ Σας νὰ πασχίσετε, διὰ νὰ ἀνταμώσετε τὸν κύριον Κωνσταντῆ Σακελίου, τὸν Ἀρμόδιον καὶ Πεβραϊθὸν νὰ λάβετε ἀπὸ αὐτοὺς ὅσα γράμματα ἔχουσιν ἀναγκαῖα καὶ νὰ ἦσθε κατὰ πάντα ἔτοιμος, διὰ νὰ ἐξακολουθήσητε τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ὁ κύριος Α. Θερμάνδρος θέλει Σᾶς διορίσει. Τὰς δὲ πέντε χιλιάδας γροσίων τοῦ λογαριασμοῦ τῆς Σχολῆς τὰς παραλαμβάνετε παρὰ τοῦ κυρίου Γαϊτάνη καὶ κρατεῖτε καθαρὸν λογαριασμόν. Ὁ γνωστός μου ζῆλος, τὸν ὁποῖον ἔχετε πρὸς διάδοσιν τῶν φῶτων εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας, μ' ἐνθαρρύνει νὰ ἐλπίσω εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἄνω ρηθεισῶν διαταγῶν καὶ εἰς τὴν εὐτυχή αὐτῶν ἐκδοσιν.

Κισνεύη τὴν 15 δεκεμβρίου 1820.

ἽΥγιαίνετε.

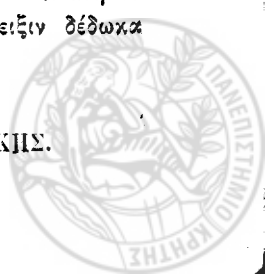
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.»

(ΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟΝ ΜΑΝΤΣΑΡΑΚΗ ΠΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΝ.)

Ἀναλαβὼν καὶ ἐγὼ τὴν παρὰ τῶν σεβαστῶν μοι ἐμπιστευθεῖσάν μοι ἕνεκα τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας καὶ ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μου, εὐχαριστῶν κατὰ πρῶτον διὰ τὴν πρὸς με τοιαύτην πίστιν, ὑπόσχομαι νὰ φυλάττω τὴν ἀνάλογον τῷ χαρακτῆρί μου διαγωγὴν καὶ διενεργήσω μέχρι κεραιάς, ὅσα ἐπροστάχθην, μὲ ὅσην ἐνδέχεται μυστικότητα, ἀποδίδων ἐνὶ ἐκάστῃ τῶν ἀδελφῶν τὴν ἀπαιτουμένην ἀγάπην, καὶ τὸ ἀνήκον σέβας καὶ ὑπακοὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους μου· καὶ εἰς ἐνδειξιν δέδωκα τὸ παρόν μου ἐνασφράγιστον καὶ ἐνυπόγραφον.

Κισνεύη τῇ 31 δεκεμβρίου 1820 (τ. σ.)

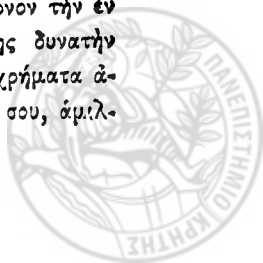
ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΝΤΣΑΡΑΚΗΣ.

(ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ ΩΣ ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΜΕΘΩΝΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ.)

Σεβαστὲ Ἱεράρχα Ἁγίε Μεθώνης.

Δὲν λείπομεν νὰ δηλοποιήσωμεν τῇ φιλοκαλίῳ σου Σεβασμιότητι, ὅτι ἐλάβομεν τὸ περιπέθητον ἡμῖν γράμμα σου, ἀπὸ 25 δεκεμβρίου τοῦ 1819 ἔτους γεγραμμένον, παρ' οὗ γνόντες τὰ τῆς φίλης ὑγείας σου καὶ γενναίων σου φρονημάτων ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν, ἔχι μόνον ἐχάρημεν, ἀλλὰ ἀξίως ἐπαινέσαμεν καὶ ἐθαυμάσαμεν τὰ μέγιστα· ἐφ' οἷς πεποιθότες οὐδὲ ἄλλως ἀμφιβάλλομεν, ὅτι καὶ ἐφεξῆς εἶδεῖα ἡ Σεβασμιότης τῆς, ὅτι ἐπέχει τόπον τοῦ ἀρχιποιμένου τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὁ κοινὸς λαὸς λαμβάνει τὸ παράδειγμα καὶ φιλεῖ νὰ πράττῃ μιμούμενος τὸν ἄρχοντα αὐτοῦ, μὴ λείψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ διάγῃ προσέχουσα ἀκριβῶς εἰς τὰ πράγματα, κινουμένη φρονίμως καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον «Μὴ ὡς ἄσσοι ἀλλ' ὡς σοφοί» ἀποβάλλουσα τόσον ἐξ αὐτῆς, ὅσον καὶ τὰ τῶν ἄλλων πάθη, καὶ μάλιστα φθόνους, μίση, ἐριδὰς ἀπαιδεύτους, ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἀθλιότης καὶ δυστυχία, τὸ ὅποῖον ἄνευ ἀρετῆς πρᾶξις, ἀγάπης, συμπνοίας, νὰ διασώσωμεν ἀδύνατον. Λοιπὸν, ἀξιόχαττε Ἱεράρχα, μὴ παύσης, ὡσπερ οἱ ἀθάνατοι πρόγονοι, ἀπὸ τοῦ νὰ καταπαλαίσης αὐτὴν τὴν πολυκέφαλον Ἵδραν, καὶ νὰ παράσχῃς εἰς τοὺς ἐπαρχιώτας σου ἐλευθέραν καὶ ἄφρονον εἰς τὰ καλὰ δίοδον.—Εἰς ἐπισκοπὴν τῶν κοινῶν καὶ ἀποφυγὴν πολλῶν καταχρήσεων καὶ ἀτοπημάτων ἀνθισταμένων τῷ ἱερῷ τῆς πατρίδος σκοπῷ, εἰδοποιούμεν καὶ τὴν εὐλίην ἡμῖν Σεβασμιότητά σου, ὅτι καταστήσαμεν καὶ αὐτοῦ Ἐφόρους τῶν ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας τοὺς ὁποίους θέλεις γνωττοποιηθῆ ἓκ τοῦ παρ' ἡμῶν κοινῷ γράμματός, καὶ, ὡς φέροντας πρόσωπον τοῦ ἔθνους, θέλει σέβεσθαι καὶ τιμᾶ ἡ σεβαστὴ Πανιερότης τῆς, παρέχουσα αὐτῇ πρώτη εὐπειθειαν, ἵνα διὰ τοῦ παραδείγματός τῆς καὶ πατρικῶν νοουθεσιῶν τῆς καὶ οἱ λοιποὶ ἀκολουθῶσιν· ἔθεν ἔπεται εὐταξία, καὶ δι' ἧς ἡ ἄφευκτος ἐπιτυχία τῶν μελετωμένων πραγμάτων.— Ἄλλ' ἐπειδὴ «ἄνευ χρημάτων οὐδὲν γίνεται τῶν δεόντων», καθὼς καὶ ὁ ἀείμνηστος ἐφώναξ Δημοσθένης, καὶ ὁ παρὼν καιρὸς, δεξιὸς ὢν καὶ ἀρμόδιος, μᾶς ἀνοίγει ἤδη στάδιον καὶ μᾶς προσκαλεῖ ἐφ' ἀγῶνας, διὰ τοῦτο καὶ ἡ Σεβασμιότης σου, ἀξιότιμε πάτερ, φρόντισον, ἀφ' οὗ λάβῃς τὸ παρὸν μας, πρῶτον ν' ἀποδώσης λογαριασμὸν, ὅσων κατήχησας πνευματικῶν τέκνων σου· εἶτα δὲ καὶ νὰ παράσχῃς τοῖς κυρίοις Ἐφόροις ἔχι μόνον τὴν ἐν τῷ γράμματί σου ῥητὴν συνεισοφράν, ἀλλὰ καὶ ἣν ὑπεσχέθης δυνατὴν καὶ ἀδρᾶν χρηματικὴν βοήθειαν, καθὼς καὶ ὅσα ἄλλα ἱερὰ χρήματα ἀπόκειται εἰς τὴν προστασίαν καὶ φύλαξιν τῆς Σεβασμιότητός σου, ἀμιλ-

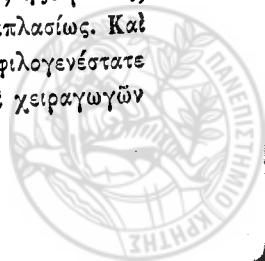

λωμένη και φιλοτιμουμένη νὰ χορηγήσῃ και ἴδια, νὰ προσπορίσῃ και παρ' ἄλλων, ὅσα δυνατὸν, χρωμένη ταῖς πατρικαῖς εὐχαῖς αὐτῆς και εὐλογίαις, και τῇ εὐγλωττία της. Ταῦτα οὖν ἅπαντα ἐγγείρισον τοῖς κυρίοις Ἐφόροις, εἰς ἐνέργειαν τῶν ἐποίων διορίζονται παρ' ἡμῶν, και ἐξακολούθησον, ἵνα και ἡμεῖς πληροφορηθέντες πραγματικῶς τοῦ ζήλου της τὸ θερμὸν και τὸ υπερβάλλον τῆς προθυμίας, χειροκροτήσωμεν μετὰ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῶν. Σὺ δὲ, θεῖε και γενναιοτάτε Πάτερ, ζῆθι εἰς μακροίωνας, τρεφόμενος τῷ τῇ πατρίδος ἔρωτι.

(Τοῦ αὐτοῦ ὡσαύτως πρὸς τὸν Ἀρχιερέα Ναυπλίας.)

Πανιερώτατε Ἅγιε Ναυπλίου κύριε Γρηγόριε.

Ἐλάβομεν γράμμα τῆς φιλογενοῦς Σεβασμιότητός σου, ἀπὸ 20 ἰουνίου 1819 γεγραμμένον, και μὲ ἀμετρον ἠδονὴν ἀνέγνωμεν τὰ γραφόμενα, ἐπειδὴ ἐν αὐτοῖς ἐπληροφρήθημεν, ὅποσον διακαῆ τρέφεις ἔρωτα ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τῆς πατρίδος ἡμῶν. Δὲν λείπομεν οὖν κατ' ἀξίαν τῶν φρονημάτων σου νὰ σὲ ἐπαινέσωμεν, ἀναγγέλλοντες διὰ τοῦ παρόντος ἀγαθὰς και σωτηρίους ἀγγελίας.—Εἰς ταχυτέραν και εὐκολωτέραν κίνησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας μας διωρίσαμεν και αὐτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ, καθὼς και ἐν ἄλλοις τόποις, Ἐφόρους εἰς ἐπίσκεψιν και ἀκριβῆ ἔρευναν τῶν καταχρήσεων, τοὺς ὁποίους θέλεις πληροφορηθῆ και ἡ Σεβασμιότης σου ἐκ τοῦ κοινῶ ἡμῶν πρὸς τοὺς Πελοποννησίους γράμματός και τὴν περιλήψιν τοῦ πράγματος. Φιλοτιμήθητι λοιπὸν, φιλόκαλε Ἀρχιεράρχα, νὰ βοηθήσῃς λόγῳ και ἔργῳ, και νὰ ὑποστηρίξῃς και ἐκ μέρους σου τῆς πατρίδος τὸ θεμέλιον, καταβάλλων ἤδη ἀμέσως, ἐπειδὴ δὲν μένει ἀναβολῆς καιρὸς, ὄχι μόνον ἀπλήν βοήθειαν, ἀλλὰ και γενναίαν και ἀδρᾶν χρηματικὴν καταβολὴν· καθότι οὕτως ἀπαιτοῦν τὰ παρόντα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἂν ἀπὸ ἀμέλειαν ἢ ἄκαιρον φιλοχρηματιᾶν παρέλθουν ἀκερδῆ, θέλομεν μείνῃ ἐπονείδιστοι και κατησχυμένοι. Ἄλλ' ἐπειδὴ πάντες συντρέχουν μὲ ψυχὴν, σῶμα, μὲ πουγγεῖον και ὄλας τὰς δυνάμεις των· και ἐπειδὴ ἡ πατρίς ἐντὸς ὀλίγου μέλλει νὰ εὐτυχήσῃ, θέλουν μείνῃ εἰς τὸ ὄνειδος και εἰς τὴν ἀγανάκτησίν της μόνοι οἱ ἀσυντελεῖς. Λοιπὸν ὄχι μόνον ἡ Σεβασμιότης σου συμφέρει νὰ φιλοτιμηθῆς, ἀλλὰ και νὰ παρακινήσῃς, καθὸ ποιμὴν, και τοὺς ἐπαρχιώτας σου νὰ καταβάλουν και ὑπὲρ δύναμιν, ἠξέυροντες, ὅτι μέλλουν ν' ἀνταμειφθῶσι κοντὰ εἰς τὴν δόξαν πολλαπλασίως. Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ ψυχῆς σημεῖα εὐνοϊκῆς διαθέσεως· σὺ δὲ φιλογενέστατε και φιλόκαλε Πάτερ ὑγαίνοις, ποδηγῶν τοὺς ὑπὸ σὲ και χειραγωγῶν εἰς τὰ τελειότερα.

(Τοῦ αὐτοῦ ὠσαύτως πρὸς τὸν Κορηήλιον.)

Ἐξοχώτατε κύριε!

Ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ 28 αὐγούστου 1818 γράμμα σου, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα . . . Ἡμεῖς, φίλε, διὰ τοῦτο μάλιστα ἀνεβάλλομεν τὸ νὰ σοὶ γράψωμεν, προσμένοντες ἐποχὴν, κατὰ τὴν ἐποίαν ἔχοντες ὕλην καὶ ὑποθέσεις, δεομένης πολυχερείας, νὰ σὲ παρενοχλήσωμεν, ἴν' ἀποδειχθῆς ὠφελιμώτερος. Ὅθεν ἤδη, ἐπότε βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντά μας τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, γράφομεν καὶ πρὸς τὴν ἐξοχώτητά σου εἰδοποιούντες, ὅτι εἰς ταχυτέραν καὶ εὐκολωτέραν κίνησιν τῆς μηχανῆς τοῦ μεγάλου σκοποῦ ἡμῶν διωρίσαμεν Γενικὸν Ἐφορον τῶν πραγμάτων τὸν σεβαστὸν ἀρχηγὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, εἰς τοῦ ἐποίου τὰς ὀδηγίας ἀνάγκη πᾶσα ἔλα τὰ μέλη νὰ ὑπακούουν, ἐπειδὴ ἀνευ εὐταξίας καὶ εὐπειθείας οὔτε πόλεις συνίστανται, οὔτε κοινωνία διατηρεῖται ἀκίνδυνος. Ἐπειτα δὲ στοχαζόμενοι, ὅτι τὰ πράγματα χρειάζονται, ὡς εἶπόμεν, πολλοὺς καὶ ἀξίους, διὰ νὰ φθάσουν αἰσίως εἰς τὸ σκοπούμενον τέλος, ἐκρίναμεν νὰ προβάλλωμεν καὶ πρὸς τὴν ἐξοχώτητά σου τὸ νὰ συσκεφθῆς μετὰ τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Δικαίου περὶ αὐτῶν· καὶ, ἐὰν γνωρίζῃς τὸν ἑαυτὸν σου δυνατὸν, ὥστε ἀποστελλόμενος νὰ χρησιμεύσῃς εἰς κανὲν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος, μὴ ἀναβάλλῃς τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εὐθύς, ἅμα λάβῃς τὸ παρὸν μας, ἰδέασόν μας δι' ἰδίας σου ἀναφορᾶς. Ἐρῶσω.

(Τοῦ αὐτοῦ ὠσαύτως πρὸς τὸν Ἰωάννην Πανάγου Κυριακοῦ, ὅτι ἐλήφθη τὸ ἀπὸ 24 φεβρουαρίου 1820 γράμμα του κτλ. Τὴν δὲ συνεισφοράν του νὰ μετρήσῃ πρὸς τοὺς Ἐφόρους, τοὺς ὁποίους νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ Ἀγίου Μονεμβασίας.

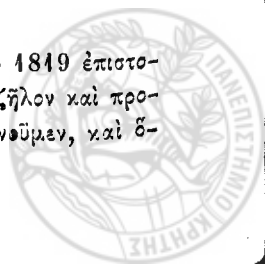
— Ὅμοίως πρὸς τὸν Ἀγγελὴν Μελετόπουλον, ὅτι ἐλήφθη τὸ ἀπὸ 30 ὀκτωβρίου 1819 γράμμα του, καὶ νὰ γνωρίσῃ τοὺς Ἐφόρους ἐκ τοῦ κοινοῦ γράμματος, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ δώσῃ τὴν συνεισφοράν του.

— Ὅμοίως πρὸς τὸν Γεώργιον Σισίνην Λογοθέτην, ὅτι ἐλήφθη τὸ ἀπὸ 21 ὀκτωβρίου 1819 γράμμα του· ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ γράμματος θέλει μάθῃ τοὺς Ἐφόρους, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ δώσῃ τὴν συνεισφοράν.)

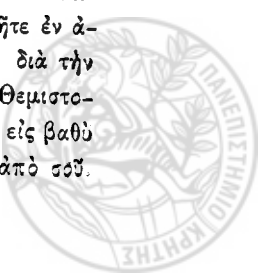
(Τοῦ αὐτοῦ ὠσαύτως πρὸς τὸν Κανέλλον Δεληγιάννην.)

Κύριε Κανέλλε Παπαγιαννόπουλε!

Ἐλάβομεν μεθ' ἡδονῆς ὄσης τὴν ἀπὸ 10 Σεπτεμβρίου 1819 ἐπιστολήν τῆς φιλογενείας σου, ἐξ ἧς πληροφορηθέντες, ὅσον ζῆλον καὶ προθυμίαν τρέφεις ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν, καὶ σὲ αὐτὸν ἐπαινοῦμεν, καὶ ὁ-

λην σου τὴν οἰκογένειαν, συγκροτουμένην ἀπὸ ἀνδρας γενναίφρονας, ἱκανοὺς ν' ἀποδείξουν ἐν ἑαυτοῖς Ἐπαμινώνδας καὶ Λεωνίδα. Δηλοποιούμεν δὲ τῇ φιλίᾳ σου, ὅτι εἰς εὐκολίαν τῶν πράγματων τῆς Φιλίχης Ἐταιρίας ἡμῶν κατεστήσαμεν Ἐφόρους αὐτῆτι, ἵνα ἐπισκοπῶσι τὰ ἀπόβλεπόμενα εἰς ὄφελος καὶ κοινὴν ἡσυχίαν, τοὺς ὁποίους θέλει σοὶ γνωστοποιήσει τὸ πρὸς τοὺς Πελοποννησίους ἀδελφοὺς κοινὸν γράμμα μας. Ἀπαιτοῦμεν οὖν τὴν εἰς αὐτοὺς ὑπακοήν, καθὼς παρ' ἄλλων, οὕτω καὶ ἀπὸ μέρους τῆς εὐγενείας τῆς, ἀνευ τῆς ὁποίας ὑπακοῆς δὲν μένει ἄλλο εἰς τὴν κοινωσίαν τῶν ἀνθρώπων, εἰμὴ σύγχισις ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ καιρική αὕτη περίστασις ἀπαιτεῖ τὰ παρ' ἡμῶν πρὸς τὴν πατρίδα ἱερὰ χρέη, τὰ ὁποῖα πρέπει ν' ἀποδώσωμεν ἐν τοιοῦτοις μάλιστα καιροῖς μὲ φωνήν, χεῖρα, πόδα καὶ μὲ ἄλλον ὁποιοῦνδήποτε ἐξώτερικόν τρόπον δυνηθῶμεν διὰ τοῦτο ἤδη προσκαλοῦμεν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν σὴν φιλοπάτριδα ψυχὴν, ἥτις λαβοῦσα τὸ παρὸν μας, θέλει μετρήσει τοῖς κυρίοις Ἐφόροις ὄχι μόνον τὴν ῥητὴν ἐν τῷ γράμματι τῆς συνεισφορᾶν, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτοπροαίρετον ἐσχάτην χρηματικὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ὑπόσχεται, ἵνα δι' αὐτῶν τῶν βοηθημάτων δυνηθῶμεν νὰ κινήσωμεν τὰς μηχανὰς τῶν ἱερῶν σκοπῶν μας. Ἐὰν δὲ παρακινήσῃ ἡ φιλία τῆς καὶ ἔλθῃ τὴν οἰκογένειάν τῆς εἰς γενναίας συνεισφορὰς, ἀναλογούσας τῷ ὀνόματί τῆς καὶ τῇ εἰς αὐτὴν παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ παντὸς τοῦ ἔθνους ὑπολήψει, ὄχι μόνον θέλει κυρώσει πραγματικῶς τὴν φήμην, ἀλλ' ἐξεῖ ἐντὸς ὀλίγου τοὺς στεφάνους καὶ τὰ βραβεῖα τῆς πατρίδος πολλαπλάσια. Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον μέλλει ν' ἀποθανατῆσῃ τὸ ὄνομά τῆς, ἐπειδὴ, καθὼς πληροφορούμεθα, οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Καπετάνοι φυλάττουν σέβας καὶ ὑπακοήν εἰς τὰ νεύματα τῆς οἰκογενείας τῶν Παπαγιανναίων, προσπάθησον, φίλε, μὲ ὁποιοῦνδήποτε τρόπον δυνηθῆς, νὰ συνδέσῃς τοὺς ῥηθέντας Καπετανέους, ἰδεάζων αὐτοὺς, ὅσα συμφέρει, διὰ νὰ συναθροίσῃ ἕκαστος, ὅσους δυνηθῇ, . . . προετοιμάζων διὰ μίαν εὐτυχῆ ᾠραν, καθ' ἣν θέλετε ἀκούσει τὴν φωνὴν μας. Ἐπάνω εἰς τὸ ἄρθρον, τὸ ὁποῖον σοὶ ἐμπιστευόμεθα, ἐλπίζομεν νὰ φερθῆς ὡς Ἕλλην φρόνιμος, ἐνεργῶν ἀφανῶς, καθὼς καὶ οἱ ῥηθέντες Καπετανεοί, ἐπειδὴ ἐκ τούτου ἤρτηται τὸ πᾶν. Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ ἀνθρώποι ὄντες, συμβαίνει ν' ἀντιφερώμεθα ἀλλήλοις· καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς ὑποπτευόμεθα, μήπως πολλοί, τοῦ φθόνου ἀκόλουθοι, δυνατόν ν' ἀντιμάχωνται ὑμῖν διὰ τοῦτο ἀνάγκη μὲ ὄλους αὐτοὺς ν' ἀγαπηθῆτε ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ, ἐῶντες τὰ μερικά πάθη δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος, διὰ τὴν ὁποίαν θέλει ἀποδείξετε, ὅτι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐξέλιπον Θεμιστοκλεῖς καὶ Ἀριστείδαι. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῖν. Σὺ δὲ ζῆθι εἰς βαθὺ γῆρας, ἐλόμενος τὴν ἀγαθὴν μερίδα, ἥτις οὐκ ἀφαιρηθήσεται ἀπὸ σοῦ.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΝΑΓ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΝ.)

Κύριε Π. Ζαφειρόπουλε!

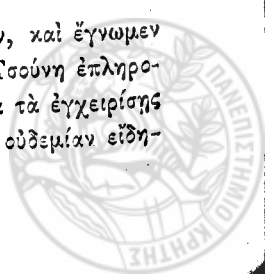
Ἐλάδομεν τὸ ἀπὸ 8 νοεμβρίου 1819 γράμμα σου. . . Ἀλλὰ, διὰ νὰ σηκώσωμεν μέρος τι τῆς ἐπιπολαζούσης ἀγλῦος καὶ νὰ σὲ χαροποιήσωμεν, εἰδοποιούμεν καὶ τὴν εὐγενείαν σου, ὅτι ὁ παρὼν καιρὸς, δόξης καιρὸς ὢν, προσκαλεῖ ἡμᾶς ἅπαντας εἰς κοινὴν χρηματικὴν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν δι' ἐνέργειαν καὶ ἐνδυνάμωσιν τῶν πραγμάτων καὶ καλὴν ἔκβασιν αὐτῶν, ὑπὲρ ὧν ἀγωνιζόμεθα τοσοῦτους χρόνους· ἐπειδὴ οὖν πάντες οἱ ὁμογενεῖς συνεισφέρουν καὶ ὑπὲρ δύναμιν, παρακαλεῖται καὶ ἡ εὐγενεία τῆς, μετὰ τὸ λαβεῖν τὸ παρὸν μας, ν' ἀποδείξῃ πραγματικῶς, τὸν ὅποτον τρέφει ζῆλον ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν, καταβάλλων εἰς τὸ κοινὸν ἔχι μόνον τὴν ὑποσχθεῖσαν κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτούμενην ὑπὸ τῆς τωρινῆς χρείας ἀδρᾶν συνεισφορὰν, ἐγχειρίζων αὐτὴν εἰς τοὺς παρ' ἡμῶν διορισθέντας Ἐφόρους, τοὺς ὁποίους θέλει σοὶ γνωστοποιήσῃ ὁ ἅγιος Χριστιανοσύλλεως κύριος Γερμανός. Φίλε, τώρα ἐλπίζομεν νὰ φανῇ ἡ προθυμία σου καὶ φιλογένεια· ἐπειδὴ, ἂν ὁ παρὼν καιρὸς περῆλθῃ, ἂν δὲν εὐτρεπήσωμεν τὰς λαμπάδας ἡμῶν, μηδὲ βάλωμεν ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις, εἶναι φόβος, μήπως ἀποκλεισθῶμεν τοῦ νυμφώνος. Πρᾶγμα ἀνοίκειον εἰς Ἕλληνας ἔχοντας ἐκ φύσεως τὸ φιλότιμον. Φάνηθι λοιπὸν καθυπέρτερος πλοῦτου βέοντος καὶ φθειρομένου, ἀνταλλάττων δι' αὐτοῦ τὰ ἄφθαρτα καὶ μένοντα, εὐέλπιδ ὢν, ὅτι ἡ πατρις, οὐσα δικαία ἀνέκαθεν ἐξ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεώς της, ἤξεύρει νὰ βραβεύῃ ἀνθ' ἐνὸς χίλια. Ἐβῶσο.

(Τοῦ αὐτοῦ ὅμοια σχεδὸν πρὸς τὸν Παναγιώτην Ἀρβᾶλην, Εὐγένιον Σταυρόπουλον, Ἀντώνιον Καραπατᾶν, Ἰωάννην Χρηστόπουλον καὶ Γεώργιον Ἀντωνόπουλον.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΑΜΑΡΗΝΟΝ.)

Κύριε Ἰωάννη Καμαρηνοῦ.

Τὸ ἀπὸ 24 φεβρουαρίου 1818 γράμμα σου ἐλάδομεν, καὶ ἐγνωμεν τὰ γραφόμενά σου. Ἐξ ἐνὸς γράμματός τοῦ Ἀντωνίου Τσοῦνη ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ἔλαβες παρ' αὐτοῦ γρόσια χίλια, διὰ νὰ τὰ ἐγχειρίσῃς τῷ ἡμετέρῳ φίλῳ Πετρόμπεϊ, διὰ τὰ ὅποια δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν εἶδη-

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΜΠΟΥΚΗΝ.)

Πανοσιώτατε ἅγιε Καθηγούμενε κύριε Δανιὴλ Παμπούκη !

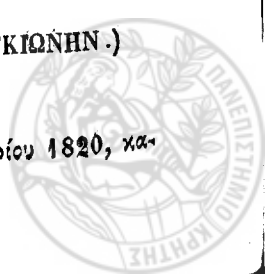
Ἐλάβομεν γράμμα τῆς σεβασμιότητός σου ἀπὸ 27 φεβρουαρίου 1819, καὶ ἐχάρημεν ἀμέτρως ἐπὶ τῇ θηλώσει τῆς ὑγείας σου καὶ τῶν φρονημάτων σου ὑπὲρ εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος, ἀνθ' ὧν καὶ σ' ἐπαινέσαμεν ἀξίως. Ἦδη δὲ ἀποκρινόμενοι στέλλομέν σοι τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῶν ὁμογενῶν σου καὶ τὰ ἡμέτερα εὐχάριστα ὑπὲρ σοῦ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα δέχθητι εἰς ἀρράβωνα τῶν μελλόντων. Ἐπειδὴ ὁ καιρὸς οὗτος, σεβάσμιε πάτερ, εἶναι καιρὸς δεξιώτατος εἰς ἐξακολούθησιν τῶν ἱερῶν ἡμῶν σκοπῶν, οἵτινες, διὰ τὰ νὰ βαλθῶσιν εἰς ἐνέργειαν, χρειάζονται χρηματικά μέσα, διὰ τοῦτο, καθὼς ὅλα τὰ λοιπὰ μέλη, οὕτω καὶ ἡ φίλη πανουσιότης, θέλεις φιλοτιμηθῆ νὰ συνεισφέρεις μίαν ἀδράν χρηματικὴν βοήθειαν, γινώσκων, ὅτι τώρα τὴν ζητεῖ ἡ πατρίς, ἢ διὰ τὰ δοξάσῃ τοὺς γενναίους φιλοπάτριδας, ἢ διὰ τὰ καταισχύνη ἔπειτα ὡς νόθους υἱοὺς τῆς τοῦς φειδωλοῦς καὶ ἀκαιρῶς φιλοχρηματοῦντας. Λοιπὸν, πάτερ ἀγαθὲ, συνερίσθητι νὰ ὑπερτερήσῃς τοὺς ὁμοίους σου, παρακινῶν, καὶ ὄσους οἶδας, εἰς τὰς αὐτὰς συνεισφορὰς, τὰς ὁποίας, ἑμοῦ μὲ τοὺς εἰς χεῖράς σου λογαριασμοὺς, θέλεις παραδώσει τῷ κοινῷ φίλῳ κυρίῳ Θεοχαράκῃ Ῥέντῃ, ὅστις θέλει σὲ ἰδεάσει καὶ τοὺς αὐτόθι ἐν Πελοποννήσῳ διορισθέντας Ἐφόρους τῶν κοινῶν πραγμάτων. Μὴν λείψῃς, πάτερ, ν' ἀκολουθήσῃς τὰ γραφόμενα, πειθόμενος τοῖς Ἐφόροις καὶ γινώσκων, ὅτι ἡ ἀπειθεια καὶ ἀταξία προξενοῦν τὸν ἀφρανισμόν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας. Ἡμεῖς δὲ εὐνοοῦντες καὶ ἀγαπῶντές σε διατελοῦμεν, ὑποσχόμενοι μετὰ τῆς κοινῆς πατρίδος ν' ἀντιβραβεύσωμεν ἀπειροπλάσια τοὺς ἐνεργοῦντας καὶ κοπιῶντας γενναίους ἀδελφοὺς ἡμῶν ἐκ τῶν πλουσίων κόλπων τῆς.

(Τοῦ αὐτοῦ ὡσαύτως πρὸς τινὰ Παρθένιον καὶ τὸν πρωτόσυγκελον Ἀμβρόσιον Φραντσῆν, ἵνα ἐμβάσῃ τὰς συνεισφορὰς αὐτῶν τῷ ἁγίῳ Χριστιανουπόλεως ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τὸν Πανάγον Ἀλεξίου Μόσχου καὶ Παναγιώτην Ποτήρην, ἵνα μετρήσῃ τὰς αὐτῶν τῷ ἁγίῳ Μομεμβασίᾳς.)

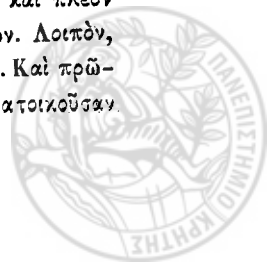
(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΥΔΡΑ ΓΚΙΩΝΗΝ.)

Κύριε Γκίκα Γεωργίου Γκιώνη !

Ἄσμενοι ἐλάβομεν καὶ τὸ τελευταῖόν σου ἀπὸ 8 ἰανουαρίου 1820, κα-

θῶς καὶ τὰ στελλόμενα γρόσια χίλια δεκακόσια, διὰ τὰ ὅποια καὶ ἐπηνέθησθε μεγάλως, ἐπειδὴ ἐνδεικνύετε πραγματικῶς τὸν ἔνθερμον ζήλον σου ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν. Οὐχ ἤττον δὲ ἐλυπήθημεν, ἐφ' οἷς ἐμικροψύχως καὶ παρητήθησθε τῆς Ἐπιτροπῆς, καίτοι εἰδῶς, ὅτι ὁ ἐπιβάλλων χεῖρα ἐπ' ἄροτρον οὐ στρέφει εἰς τὰ ὀπίσω. Ἐν τῷ παρόντι μας εἰδοποιοῦμεν τὴν φιλίαν σου, ὅτι διωρίσαμεν Γενικὸν Ἐφορον τῶν ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας τὸν σεβαστὸν ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην εἰς βραδιωτέραν καὶ ταχυτέραν αὐτῶν ἐνέργειαν, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ὁδηγίας, καθὼς ἅπαντες, οὕτω καὶ ἡ φιλία σου θέλεις πείθεσαι εἰς τὸ ἐξῆς, ἀναφερόμενος πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του. Πρὸς δὲ, ἐν Πελοποννήσῳ διὰ τοὺς ῥηθέντας λόγους καὶ ἀκριβῆ φυλακὴν πάσης ἐνδεχομένης καταχρήσεως διωρίσθησαν παρ' ἡμῶν Ἐφοροί, καθὼς καὶ κάσσα, ἵνα εἰς αὐτὴν ἀποταμιεύωνται τὰ ἱερὰ χρήματα. Οἱ δὲ Ἐφοροὶ ἐκ μὲν τῶν Ἀρχιερέων εἶναι Παλαιῶν Πατρῶν κύριος Γερμανός, ὁ ἅγιος Μονεμβασίας κύριος Χρῦσανθος καὶ ὁ ἅγιος Χριστιανουπόλεως κύριος Γερμανός· ἀπὸ δὲ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων οἱ κύριοι Ἀσημάκης Ζαήμες, Σωτήριος Χαράλαμπος, Ἀναγνώστης Κοπανίτσας, Πανούτσος Νεταρᾶς καὶ Θεοχαράκης Ῥέντης, καὶ ἐφ' ὅλων τούτων ὁ ἐκλαμπρότατος Γενικὸς Κόνσολας κύριος Ἰωάννης Βλασσόπουλος. Τοὺς ῥηθέντας διωρίσαμεν νὰ διευθύνωσι τὰ γράμματά των, καθὼς καὶ ὅλα τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔγγραφα τῶν ἀδελφῶν, πρὸς τὴν Εὐγενείαν σου, καὶ αὐτὴ πάλιν θέλει στέλλει εἰς ἐκείνους τὰ παρ' ἡμῶν· εἶ δὲ καὶ ὅσα μετρητὰ παραλαβῶν διορισθῆς νὰ ἐμβάσῃς πρὸς τὴν ἐκεῖ κάσσαν, ἥτις ἐνεκρίθη εὐλογος καὶ συμφέρουσα δι' ἐτοιμότητα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος. Ὡς τοιοῦτον λοιπὸν μέσον ἡ φιλία σου, ἐμπιστευόμενον μεγάλως καὶ ἱερὰ, βλέπε, πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖς, ὅτι τὸ παραμικρὸν πταῖσμα τοῦ κυβερνήτου ἐπιφέρει βλάβην εἰς ὅλον τὸ σκάφος, ὃ μὴ γένοιτο! Ἡ παρούσα δεξιὰ φορὰ τοῦ καιροῦ ἐπειδὴ εὐκολύνει τὴν κίνησιν τῶν πραγμάτων, μὲ τοὺς ὁποίους μᾶς παραστένει τρόπους, παρακινεῖται καὶ ἡ εὐγενεία σου νὰ ἐπιβάλλῃ χεῖρα γενναίαν εἰς τὸν μοχλὸν τῆς μηχανῆς μας, φιλοτιμούμενος καὶ καταβάλλων ἀναλόγως τοῖς πράγμασι καὶ τῇ προθυμίᾳ σου. Φίλε! ἡ βία σου, τὴν ὁποίαν ἐγκατεβάλομεν εἰς τὴν ἀξιοσύνην τοῦ ὑποκειμένου σου, μᾶς παρορμᾷ πρὸς τοὺς ἄλλοις νὰ ἐπιθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς βάρη πρὸς σέ. Γράφομεν πρὸς τὸν ἐν Σπέτσαις κοινὸν φίλον κύριον Παναγιώτην Μπότση, ὅτι νὰ συσχεθῆτε καὶ ὅλαις δυνάμεσι νὰ προσπαθήσετε νὰ ἐνώσετε μὲ φιλικὸν σύνδεσμον τοὺς ἐγκριτωτέρους καὶ πλέον εὐκαταστάτους τῶν τριῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν. Λοιπὸν, ὡς λάβησθε τὸ παρὸν μας, ἀμέσως βάλετε εἰς ἔργον τὸ πρᾶγμα. Καὶ πρῶτον θέλετε παρακινήσει ὅλην τὴν ἐκεῖ εἰς τὰς τρεῖς νήσους κατοικοῦσαν

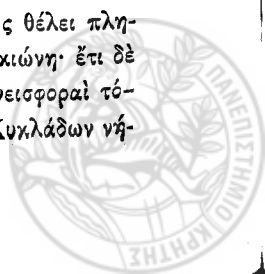

ἀδελφότητα, καὶ ὅσους ἄλλους ἠξέεύτε εὐκαταστάτους, διὰ νὰ καταβάλωσιν ἅπαντες, ἰδίως ἕκαστος, μίαν χρηματικὴν ἀδρὰν καταβολήν, τὴν ὅποιαν ὅσον τάχος μετὰ τὴν συνάθροισιν ἔμβασον εἰς τὴν ἐν Πάτραις εἰρημένην κάσσαν. Εἰπέτε εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ἀφ' οὗ ἀκούσουν αὐτὴν τὴν εἶδησιν, ἅς μὴν ἀπέλθωσι λυπούμενοι, ὡς ὁ πλοῦσιος τοῦ Εὐαγγελίου· ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ εἶδησις εἶναι χαροποιὰ, ἀναγγέλλουσα τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος, διὰ τὴν ὅποιαν ὄχι μόνον ἔχομεν χρέος, ἀλλὰ καὶ ἡ φιλοτιμία μᾶς ἀναγκάζει μὲ χεῖρα, μὲ πόδα, μὲ γνώμην, φωνὴν καὶ ὄλῃν μας τὴν κατάστασιν νὰ τὴν βοηθήσωμεν, διὰ νὰ ἐκπλύνωμεν τὰ ὄνειδῆ καὶ νὰ φανῶμεν γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀθανάτων προγόνων μας· ἐπειδὴ τὰ ἔθνη μᾶς κατηγοροῦν καὶ θέλουν μᾶς κατηγορεῖ δικαίως, ἐὰν ἔτι ὑπνώττωμεν, ἀμελῶμεν καὶ λυπώμεθα μέταλλα, τὰ ὅποια ἤδη ἔχοντες ἐν τοιαύτῃ ἀθλίᾳ καταστάσει, δὲν διαφέρομεν ἀπὸ τὰ εὐτελέστατα ἀχθοφόρα ἀνθρωπάρια τῶν πόλεων. Προσθέσετε δὲ, ὅτι ὁ καιρὸς οὗτος εἶναι ὁ πρὸ χρόνων ἐλπίζόμενος, τὸν ὅποιον, εἶναι καταισχύνη μας, ἐὰν τὸν ἀφήσωμεν καὶ παρέλθῃ ἀνωφελῆς. Διὰ τοῦτο ἅπαντες οὗτοι οἱ ἐγκριτώτεροι τῶν τριῶν νήσων πρέπει νὰ ἐτοιμάσουν τὰ πλοῖά των, μὲ ὅσα δυνηθῶσιν ἐφῶδιᾶ, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῶν, φωνησάσης τῆς σάλπιγγός μας, κατὰ τὴν ὀδηγίαν τοῦ σεβαστοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου· τὰ ὅποια πλοῖα ἐλπίζομεν ἀναμφίβολα, ὅτι θέλουν εὐδοκιμήσει, καθὼς ποτε ἐκεῖνα τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. Τούτων δὲ γενομένων, φρόντισον νὰ μᾶς εἰδεάσης. Τὸ κοινὸν στελλόμενον γράμμα φρόντισον ν' ἀναγνωσθῇ καὶ εἰς τὰς τρεῖς νήσους. Τὸ ἐσώκλειστον ἀπόστειλον πρὸς τὸν κύριον Π. Μπόταση, καὶ ἔρρωσο προχωρῶν ἐπὶ τὰ τέλεια.

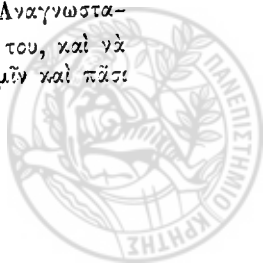
(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΠΟΤΑΣΗΝ.)

Κύριε Παναγιώτη Μπόταση!

Μ' ὄλον ὅτι ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1819 γράμμα τῆς φιλογενείας σου καὶ ἔγνωμεν τὰ κατ' αὐτὴν· μολοντοῦτο καὶ πρότερον ἡ φήμη τοῦ ὀνόματός της ἐνηχῆσασα εἰς τὰς ἀκοάς μας, μᾶς παρεκίνηει εἰς εὐφημίας τοῦ ὀνόματός της. Ἐπὶ τοιαύτης οὖν βάσεως θεμελιούμενοι δὲν λείπομεν νὰ ἐξαγγείλωμεν τῇ εὐγενείᾳ της, ὅτι εἰς ἐπισκοπὴν καὶ διατήρησιν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ἀποβλεπόντων εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, διωρίσαμεν ἐν Πελοποννήσῳ Ἐφόρους, τοὺς ὁποίους θέλει πληροφορηθῇ ἡ ἀγάπη της παρὰ τοῦ κυρίου Γκίκα Γεωργίου Γκιώνη· ἔτι δὲ καὶ κάσσαν κοινήν, ὅπου νὰ συναθροισθῶσιν αἱ γενικαὶ συνεισφοραὶ τόσον ἐκ Πελοποννήσου, ὅσον καὶ ἐκ τῶν πέριξ Ἰονικῶν καὶ Κυκλάδων νή-

των, διὰ τὰς μεταχειρισθῶμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ δεξιᾶ φορᾶ τοῦ καιροῦ, ὅστις μᾶς παρέστησε τὸν τρόπον, διὰ τὰ ἐπιχειρισθῶμεν οὐρα νεύσει τὸ ἔργον καὶ τὸ ἐκτελέσωμεν ἄπταιστα. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ μηχανὴ δὲν κινεῖται, εἰμὴ μὲ χρομικὰ μέσα, προτκαλεῖται ἤδη καὶ ἡ εὐγενεία της νὰ ἐπιβάλλῃ γενναίαν χεῖρα εἰς τὸν μοχλὸν αὐτὸν, καὶ νὰ βοηθήσῃ ἀδρότατα καὶ γενναϊότατα, παρέχουσα τοῖς ῥηθεῖσιν Ἐφόροις διὰ τοῦ κυρίου Γκίκα Γεωργίου Γκιώνη τὴν συνεισφορὰν της, ὡς εἰς τὸ γράμμα της μᾶς δηλοποιεῖ, ὅσον καὶ τὴν δυνατὴν βοήθειάν της, παρακινούσα, καὶ ὅσους ἄλλους ἤξεύρει φιλοκάλους καὶ φιλοπάτριδας, ἵνα καταβάλλωσι τὰ δυνατὰ μετὰ προθυμίας καὶ νὰ μὴ παρακούσωσιν εἰς τὰς φωνὰς τῆς πατρίδος, ἥτις κλαίουσα προσκαλεῖ τὰ τέκνα της νὰ τὴν συνδράμωσι. Ἄδελφοί, πόσον θέλομεν ἐπαινεθῆ ἀπὸ τὰ ἔθνη! Ἄν ἀμελήσωμεν καὶ παραβλέψωμεν τὴν ἐποχὴν, πότε ἄλλοτε θέλει ἔλθῃ τοιαύτη; Τί πρόσωπον θὰ παῖρησάσωμεν εἰς τὸν κόσμον ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Λυκούργου, τοῦ Θεμιστοκλή, τοῦ Ἐπαμινώνδα; Μὴ καταδεχθῆτε, ἀδελφοί, τὰ βάρβαρα ἔθνη νὰ μᾶς κατηγοροῦν, πῶς ἐγάσαμεν τὴν ἀρετὴν τῶν προγόνων· ἀλλὰ ὅλοι συνδράμετε μὲ χεῖρας, πόδας, μὲ φωνὴν, μέταλλα καὶ μὲ ὅποιονδῆποτε ἄλλον τρόπον δυνηθῆτε, διὰ τὰ ἐκτεινάξωμεν τῆς ἀμικρίας τὸ βαρὺ φορτίον καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ ὀνόματος ἡμῶν. Σπεύσατε λοιπὸν, σπεύσατε ἅπαντες. Ἢ πικρὸς ἤξεύρει καὶ νὰ δοξάζῃ καὶ νὰ δίδῃ ἀνθ' ἑνὸς χίλια. Φίλε εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν πρέπει νὰ δεῖξῃς τὴν ἀξιοσύνην σου καὶ φρόνησιν. Καὶ ὡς τοιοῦτοι ἡμεῖς ἐγκρίνοντες παραγγέλλομεν πατρικῶς, ὅτι, ἅμα λάβῃς τὸ παρὸν μας, παρευθὺς νὰ εἰσακουσθῆς μετὰ τοῦ κυρίου Γκίκα Γεωργίου Γκιώνη, μετὰ τοῦ ὁποῦοι συμβουλευόμενοι νὰ προσπαθήσῃτε ὅλαις δυνάμεσι νὰ ἐνώστες τοὺς τιμιωτέρους καὶ ἐγκριτωτέρους Καπετανέους τῶν τριῶν νήσων Ἰδρας, Σπιτσῶν καὶ Ψαρῶν, προκαθοδηγοῦντες εἰς τρόπον, ὁποῦ νὰ ἔχουν ἔτοιμα τὰ πλοῖα τῶν ν' ἀκολουθήσουσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος, ἔταν ἀκούσουσιν τὴν φωνὴν μας· τὰ ὁποῖα πλοῖα ἔχομεν βεβαίως ἐλπίδας, ὅτι, καθὼς ποτε ἐκεῖνα τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, οὕτω καὶ τὰ ἐδικά σας θέλουσιν λάβει τὴν δόξαν ὡς σωτήρια τῆς Ἑλλάδος. Μὴ χάσετε λοιπὸν καιρὸν, ἀλλὰ γενῆτε ἔτοιμοι. Πρὸς τούτοις γενικώτατον Ἐφορον τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος πραγμάτων ἀπεδείξαμεν τὸν σεβαστὸν ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, εἰς τοῦ ὁποῦοι τὰς ὁδηγίας πρέπει νὰ ὑπακούουσιν ὅλοι οἱ φίλοι μας, ἀναφερόμενοι εἰς τὸ ἐξῆς πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του. Τὸν κύριον Ἀναγνώστη Παπαγεωργίου (Ἀναγνωσταρᾶν) συμβουλευσατε νὰ ἦναι προσεκτικὸς εἰς τὰ κινήματά του, καὶ νὰ ὁδηγῆται μὲ τιμὸν φρονήσεως, τὸ ὁποῖον ἐπευχόμεθα καὶ ὑμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι παρὰ Θεοῦ. Ἐῤῥώσο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΦΑΤΣΟΛΑΤΗΝ.)

Κύριε Βασίλειε Φατσολάτη!

Ἐλάδομεν τὸ γράμμα τῆς ἐλλογιμότητός σου ἀπὸ ὁκτωβρίου 1818, καὶ ἐκροτήσαμεν χεῖρας ἐπαινοῦντάς σε ὡς Μουσῶν θιασώτην καὶ προθυμοποιούμενον ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος. Ἀποκρινόμενοι οὖν καὶ τῇ φιλίᾳ σου παρακαλοῦμεν, πρῶτον νὰ δεχθῆς εὐχάριστος τὰ αἰσθήματά μας ταῦτα, ὡς ἀρράβωνά τῶν μελλόντων στεφάνων· εἶτα δέ, μὲ τὸ νὰ ἐνεκρίθῃ ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος νὰ συγχροτηθῶσιν Ἐφορεῖαι εἰς προσεκτικωτέραν καὶ ὠφελιμωτέραν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, διωρίσθης παρ' ἡμῶν καὶ ἡ ἐλλογιμότης σου μέλος τῆς εἰς τὰς τρεῖς νήσους Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν Ἐφορείας, καθὼς θέλεις ἰδῆ εἰς τὸ κοινὸν γράμμα πρὸς τοὺς κατοίκους ἀδελφούς τῶν ῥηθεισῶν νήσων, ὁμοῦ καὶ τὴν τωρινὴν τῶν πραγμάτων εὐτυχεῖ πρόοδον. Ἐπιμελήθητι λοιπὸν, ἀδελφέ, ἅμα λάβης τὸ παρόν μας, νὰ εἰσακουσθῆς μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτόθι μελῶν, καὶ ν' ἀκολουθήσῃτε τὰ γραφόμενα εἰς τὸ κοινὸν γράμμα ὅσον τάχος περὶ τῆς ἐτοιμασίας τῶν πλοίων, παρακινουόντες τοὺς ἔχοντας, ἀλλὰ μετὰ φρονήσεως καὶ ὀχι ἐκ τοῦ προφανοῦς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐλογημένος οὗτος καιρὸς δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἄκαρπος διὰ φιλοχρηματίαν μας ἄκαιρον, καὶ κατηγορηθῶμεν ὡς ἀνάξιοι υἱοὶ τῶν προγόνων μας, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐλλογιμότης σου φιλοτιμήθητι νὰ γίνῃ παραδειγμα, χορηγῶν ἀφθόνως, παρορμῶν, καθὰ χρέος σου, εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ ὅσους ἄλλους ἀδελφούς οἶδας, ἢ συνδέσετε νωστὶ εὐκαταστάτους μὲ τὸν ἱερὸν σύνδεσμον. Εἶθε, ἀδελφοί, εἶθε μὴ ἀπέλθετε λυπούμενοι, ὅταν περὶ διδόναι ὁ λόγος, ἀλλ' ἅπαντες νὰ συνδράμετε μὲ γνώμην, χεῖρα καὶ ὄ,τι ἄλλο δύνασθε εἰς ἀνέγερσιν τῆς πολυστενάρτου μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος. Ταύτας δὲ τὰς χρηματικὰς συνεισφοράς θέλετε ἐμβάσει ὅσον τάχος πρὸς τὸν ἐν Ὑδρᾷ φίλον μας κύριον Γκίκαν Γεωργίου Γκιώνην, διὰ νὰ κατατεθῶσιν εἰς τὴν διορισθεῖσαν κάσσαν· ὅστις θέλει ἰδεάσει καὶ τὴν φιλίαν σου περὶ τοῦ ἤδη παρ' ἡμῶν διορισθέντος Γενικοῦ Ἐφόρου τῶν πραγμάτων σεβαστοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, πῶς πρέπει ν' ἀκολουθήσῃτε τὰς ὁρδινίας του πρὸς ἐποικοδομὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐρῶρωσο.

(Τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως πρὸς τοὺς εἰς Ψαρὰ Νικολῆν Ἀποστόλην καὶ Δημήτριον Μαιμούνην, διοριζομένους μέλη τῆς Ἐφορείας, κτλ. ὡς τὰ ἀνωτέρω.)

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΡΑΝ.)

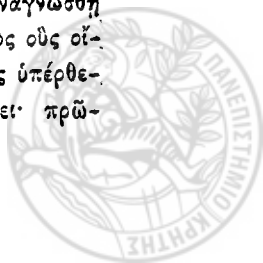
Καπετὰν Ἀναγνώστη Παπαγεωργίου!

Ἐλάβομεν τὸ γράμμα τῆς φιλίας σου ἀπὸ δεκτωβρίου 25 1817, καὶ ἐχάρημεν ἰδόντες ἐν αὐτῷ, ὁποῖαν προθυμίαν ἔχεις ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων καὶ τοῦ φωτισμοῦ τῆς πατρίδος. Ὅθεν ἀποκρινόμενοι πρὸς τὴν φιλίαν σου, πρῶτον ἐπαινοῦμεν τὰ γενναῖά σου φρονήματα, ἀποδίδοντές σοι εὐχαριστίας ἐξ ὅλης ψυχῆς· εἶτα δὲν λείπομεν διὰ νὰ σὲ χαροποιήσωμεν μὲ ἀγαθὰ ἀγγελίας, ὁποῖας ἐπιθυμεῖ ν' ἀκούσῃ ἡ ψυχὴ σου καὶ ὅλος ὁ εὐσεβὴς λαός. Ἐπειδὴ ἔφθασεν ἐκεῖνη ἡ εὐτυχὴς ἐποχὴ, τὴν ὁποῖαν ἐπρόσμεναν καὶ οἱ πάπποι μας καὶ ἡμεῖς τοσοῦτους χρόνους, ἐκρίθη εὐλόγον νὰ διορισθῶσι παρ' ἡμῶν Ἐφοροὶ κατὰ τόπους εἰς τὸ νὰ ἐπαγρυπνῶσι καὶ νὰ φροντίζουσι διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας μας· ἔθεν καὶ διορίσθησαν καὶ ἤδη ἐνεργοῦν θαυμάσια. . . Ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὡς ἐμπειρότατος καὶ δεξιώτατος, διορίσθη Γενικὸς Ἐφορὸς τῶν ὑποθέσεων μας, πρὸς τὸν ὁποῖον διορίσθησαν νὰ πείθωνται οἱ κατὰ τόπους Ἐφοροὶ καὶ ἅλα τὰ μέλη εἰς τακτικωτέραν κίνησιν τῶν πραγμάτων, καὶ ν' ἀναφέρωνται εἰς τὴν Ἐκλαμπρότητά του. Λοιπὸν, ἀγαπητὲ ἀδελφε, ὅταν ἀκούσῃς τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, ἔχε προσοχὴν διὰ ν' ἀκολουθήσῃς τὰ ὄρδινα τῆς Ἐκλαμπρότητός του, καὶ νὰ δείξῃς πραγματικῶς τὸν σπαρτιατικὸν ζῆλόν σου ὑπὲρ πατρίδος καὶ εὐσεβείας. Ἐβῆρωσο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΟΥΜΠΑΖΗΝ.)

Ἐντιμότητε Καπετὰν Γεωργίου Τουμπάζη!

Τὸ ἀπὸ 5 δεκεμβρίου 1818 γεγραμμένον ἐλάβομεν γράμμα τῆς φιλίας σου, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐπηνέθης ὡς γνήσιος ἀπόγονος τῶν προγόνων μας, γενναῖόφρων καὶ πρόμαχος τῆς κοινῆς ὠφελείας, διὰ τὸ ὁποῖον ἔχεις ἀποκείμενον τὸν στέφανον ἐνταῦθα καὶ εἰς τὸν ἔπειτα βίον. Ὡς μέλος τῆς αὐτόθι διορισθείσης Ἐφορείας καὶ ἡ ἐντιμότης σου, ἅμα ὁποῦ λάβῃς τὸ παρὸν μας, συσκεφθῆτε μετὰ τοῦ κοινού φίλου κυρίου Γεωργίου Γκιώνη, περὶ ὧν διαλαμβάνει τὸ κοινὸν ἡμῶν πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν τριῶν νήσων γράμμα, τὸ ὁποῖον, ἀφ' οὗ ἀναγνωσθῆ αὐτοῦ, στείλετε ἀσφαλῶς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς δύο νήσους, πρὸς οὓς οἴδατε, διὰ ν' ἀκολουθήσουν, καθὼς γράφομεν ταχύτατα χωρὶς ὑπέρθειν. Τὸ τέλος καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ γράμματος εἰς δύο ἀποδίδεται· πρῶ-

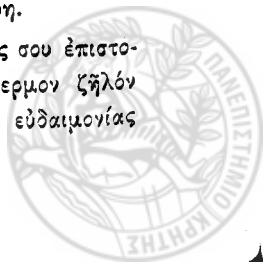

τον, ὅπου οἱ ἀδελφοὶ νὰ συμβοηθῆσουν τὴν πατρίδα μὲ μίαν ἱκανὴν ποσότητα χρημάτων καὶ δεύτερον, νὰ ἐτοιμασθῶσι καὶ οἱ ἴδιοι μὲ τὰ πλοῖά των καὶ, ἐν καιρῷ χρείας, νὰ φανῶσιν ὡς ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ν' ἀθανατήσωσι καὶ νὰ δοξάσωσι τὸ ὄνομά των μὲ τὰς ἀνδραγαθίας των. Λοιπὸν, διὰ τὰς συνεισφοράς πρῶτον, παρακαλοῦμεν τὴν ἐντιμότητά της νὰ δεῖξῃ φιλότιμον γενναῖον παράδειγμα, κάμνουσα μίαν πλουσίαν βοήθειαν· ἔπειτα παρακίνητον καὶ τοὺς λοιποὺς φιλοπάτριδας εἰς τὸ νὰ πράξουν τὸ αὐτὸ λέγων, ὅτι ἡ πατρίς μετὰ τοσοῦτους χρόνους τώρα πρώτην φοράν ζητεῖ τὴν βοήθειάν των, ἐν ᾧ οἱ ἀσεβεῖς καθ' ἐκάστην μᾶς ἐπιφορτίζουσι δυσβάστακτα δοσίματα τὰ ὅποια δίδομεν εὐχαρίστως τοσοῦτους χρόνους χωρὶς γογγυσμόν. Καὶ ἡ μὲν πατρίς, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχομεν χρέος ἀφευκτον, ὑπόσχεται βραβεῖα, δόξαν καὶ ἐλευθερίαν· ἀλλ' ἡ ἀσέβεια τί ἄλλο μᾶς προσενεῖ παρὰ ὕβριν, καταφρόνησιν καὶ δουλείαν; Λοιπὸν ὅλοι πρέπει νὰ φιλοτιμηθῆτε καὶ νὰ μὴ καταδεχθῆτε τιοιαύτην καταισχύνην νὰ τὴν ἔχωμεν· καθότι ἔχοντες χρήματα καὶ δουλείαν, δὲν διαφέρομεν ἀπὸ τὰ ἀχθοφόρα ἀνθρωπάκια, τὰ ἀτιμα, τὰ ἀνυπόληπτα καὶ βδελυρὰ, ὅπου δὲν αἰσθάνονται λογικοῦ χρῆσιν, μήτε τιμῆς καὶ ἀτιμίας διαφορὰν, μήτε δουλείας βάρος αἰσχίστης καὶ ἐπεισιδίστου. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνας, οἱ ἀπόγονοι τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων, τῶν ἀνδρείων καὶ ἀνικῆτων στρατηγῶν, νὰ καταδεχθῶμεν νὰ ἔχωμεν ἐπάνω μας τόσα ἐπονεϊδίστα ὄνόματα; Ὁχι, διὰ τὸν Θεόν! Ὅλοι νὰ δώσωμεν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ψυχὴν, διὰ νὰ ἐκπλύνωμεν τῆς ἀσυμφωνίας τὴν λέραν, τὴν κακὴν καὶ ἐπονεϊδιστον δουλείαν. Τὰ συναχθέντά χρήματα παραδώσατε τῷ κοινῷ φίλῳ κυρίῳ Γκιὰκ Γεωργίου Γκιώνη, νὰ τὰ ἐμβάσῃ, ὅπου γράφομεν. Ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐψηφίσθη παρ' ἡμῶν Γενικὸς Ἐφορος ὅλων τῶν υποθέσεών μας, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ ὄρδινα νὰ ὑποταχθῆτε, ὅταν ἀκούσατε τὴν φωνήν μας· ἐπειδὴ χωρὶς ὑποταγῆς οὔτε ἄρχων, οὔτε ἀρχόμενος εὐτακτεῖ, οὔτε πόλις, οὔτε πλοῖον, οὔτε καλύβη στέκει ἀβλαβής. Λοιπὸν κάμετε, ὡς γράφομεν, προσέχοντες ἔτοιμοι μετὰ τῶν πλοίων ν' ἀκολουθήσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου. Ἐβῆρωσο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ ΦΛΑΜ-
ΠΟΥΡΙΑΡΗΝ.)

Εὐγενέστατε κύριε Ἀναστάσιε Φλαμπουριάρη.

Ἀπὸ 13 μαρτίου 1819 ἐλάβομεν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης σου ἐπιστολήν, καὶ ἐκροτήσαμεν χεῖρας ἐπαινουῦντές σε διὰ τε τὸν ἔνθερμον ζῆλόν σου ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν καὶ διὰ τὴν προθυμίαν σου ὑπὲρ εὐδαιμονίας

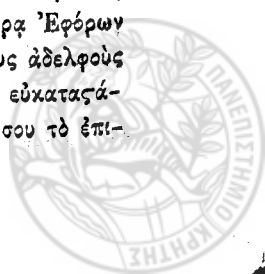

δυσφημισθῶμεν ὡς ἐν ἔθνος ἀδρανὲς καὶ κοῦφον, ὅπου ἤξεύρει νὰ καυχᾶται εἰς πατραγαθίας. Λοιπὸν, ἀγαθὴ ἰκπεία, ὡς ὠκύπους ἵππος, ἐπιτάχυνον καὶ ἐκ μέρους σου εἰς βοήθειαν τῶν πραγμάτων καὶ φιλοτιμότητι, καθὼς οἱ λοιποὶ ὁμογενεῖς σου, νὰ καταβάλῃς τὴν ὑποσχεθεῖσαν παρὰ σοῦ χρηματικὴν καταβολὴν καὶ ὄλην τὴν δυνατὴν σου βοήθειαν ὑπὲρ ἀγάπης τῆς πατρίδος. Οἶδας, ὅτι χωρὶς τῶν χρημάτων δὲν κατορθοῦται τίποτες, πολλῶ μᾶλλον νὰ κινηθῇ μία τοιαύτη φοβερὰ μηχανὴ χωρὶς αὐτῶν, ὅποια εἶναι τῶν ἐσθῶν σκοπῶν μας. "Ὅθεν καὶ ἡ Εὐγενεία σου καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι καλοὶ, διὰ σοῦ παρκακινούμενοι, βοηθήσατε μὲ γνώμην, χεῖρα καὶ ὄτι ἄλλο δύνασθε, γινώσκοντες, ὅτι ἡ πατρίς ἀποδώσει ἀνθ' ἐνὸς χίλια, καὶ δόξαν πρὸς τούτοις καὶ ἀθανασίαν. Ἄν δι' ἐλευθερίαν ἐνὸς τυχόντος ἢ ἀπὸ θάνατον ἢ φυλακὴν φιλοτιμούμεθα νὰ δώσωμεν ἀδράς ποσότητας, διὰ σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τῶν τέκνων τῆς, τῶν ναῶν τῆς, τοὺς ὁποίους ἐβεβήλωσαν τῆς ἐρημώσεως τὰ βδελύγματα, δὲν χρεωστοῦμεν νὰ κενώσωμεν τὰ πλοῦτή μας, νὰ δώσωμεν τὰ τέκνα μας καὶ νὰ χύσωμεν τὴν ἐσχάτην ῥανίδα τοῦ αἵματός μας; Ταύτας οὖν τὰς συνεισφορὰς καὶ βοηθείας θέλετε ἐγχειρήσει εἰς τοὺς παρ' ἡμῶν αὐτόθι διορισθέντας Ἐφόρους, τοὺς ὁποίους θέλετε μάθει ἐκ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πρὸς Ζακυνθίους γράμματος, γινόμενοι ἔτοιμοι, ἵνα, ὅταν ἀκούσητε τῆς σάλπιγγος, ν' ἀκολουθήσητε τὰς ὁδηγίας τοῦ Γενικωτάτου Ἐφόρου ὄλων τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἑλλάδος σεβαστοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ὅστις ἐνεκρίθη παρ' ἡμῶν δι' ἀξιοσύνην καὶ ἐμπειρίαν εἰς τὰ πράγματα. Ἀκολουθῶν λοιπὸν ἀναφερόμενοι πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητα του καὶ πειθόμενοι, ἐβῆρωσθε ἐλπίζοντες ἀδιστακτικῶς σωτήρια.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΝ.)

Ἐντιμότητε Κύριε Κωνσταντῖνε Γεροστάθῃ!

Ἐλάδομεν γράμμα σου ἀπὸ 5 Ἰανουαρίου 1849 καὶ ἔγνωμεν τὰ γραφόμενα· ὅθεν ἀποκρινόμενοι δὲν λείπομεν καὶ ἡμεῖς νὰ προσφέρωμεν τῇ ἐντιμότητί σου εὐχαριστήρια καὶ τοὺς προσήκοντας ἐπαίνους ἕνεκα τῶν καλῶν σου φρονημάτων καὶ τῆς πρὸς τὸ γένος σου εἰλικρινοῦς οἰκειώσεως, τὰ ὅποια καταδεξάμενος ὡς ἀβραάωνα τῶν μελλόντων στεφάνων, φρόντισον, παρακαλοῦμεν, καθὼ μέλος τῶν αὐτόθι ἐν Κερκύρᾳ Ἐφόρων κατὰ τὸ ἀποστελλόμενον παρ' ἡμῶν πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἀδελφοὺς γράμμα, νὰ παρακινήσῃς ἅπαντας καὶ λοιποὺς, ὅσους οἶδας εὐκαταστάτους, εἰς τὸ νὰ συνεισφέρωσι, καταβάλλων καὶ ἡ ἐντιμότης σου τὸ ἐπι-

έ άλλον μέρος και ύπερ δύναμιν, επειδή τώρα ή πατρίς έχει χρείαν βοηθείας· μετά ταύτα όμως ελπίζομεν, και ελπίζομεν χωρίς δισταγμού, θέλει άντευεργετῆ τοὺς ευεργέτας και με στεφάνους, δόξαν και άθανασίαν. Είς ὅσα γράφομεν πρὸς τὸν άγαπητὸν ἡμῶν αδελφὸν κόμητα Β. Καποδίστριαν, θέλετε συνεργήσει, ἐμβάζοντές τὰς συνεισφορὰς πρὸς τοὺς ἐν Πάτρᾳ κυρίου ἐκλαμπρότατον Γενικὸν Κόνσολον Ἰωάννην Βλασσόπουλον και Ἰωάννην Παπαδιαμαντόπουλον, ὡς μέλος ή ἐκλαμπρότης του τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἐφόρων, ἵνα κατατεθῶσιν εἰς τὴν ἐκεῖ διορισθεῖσαν κάσσαν. Ὁσαύτως και τὰ γράμματα ἐκεῖθεν δι' αὐτῶν νὰ στέλλωνται πρὸς ἡμᾶς δι' ασφάλειαν. Δηλοποιούμεν ἔτι, ὅτι εἰς τακτικωτέραν ἐξακολούθησιν τῶν πραγμάτων διορίσαμεν Γενικὸν Ἐφορον παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν σεβαστὸν ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, εἰς τοῦ ὁποῖου τὰς ὁδηγίας πρέπει πάντα τὰ μέλη νὰ πειθωνται εἰς τὴν πρώτην φωνὴν τῆς σάλπιγγός μας. Ἐβρῶσο φιλοτιμούμενός και ἀγωνιζόμενος.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ.)

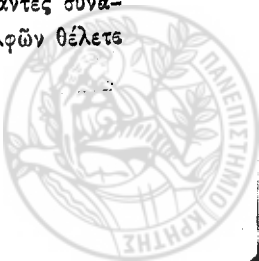
Ἄγαπητέ ἡμῖν και περιπόθητέ αδελφέ Κόμητα Βιάρε Καποδίστρια! Ἀσπαζόμεθά σε ἐν Κυρίῳ τῷ Θεῷ, και διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιούμεν σοι, ὅτι ἀπὸ 5 δεκεμβρίου 1819 άγαπητὸν ἡμῖν γράμμα σου ἐλάβομεν και ἐχάρημεν διὰ τὴν φίλην ὑγείαν σου, μάλιστα διὰ τὰ φιλογενῆ σου φρονήματα, δι' ὧν προσπαθεῖς ὅλαι δυνάμειν ν' ἀνακαλέσης τὰ φῶτα τῆς παιδείας εἰς τὴν πατρίδα, και τὴν προτέραν της δόξαν και λαμπρότητα. Ζῆθι ἐνδοξος και εὐδαιμόνει μέχρι γῆρους βαθυτάτου και λιπαροῦ, τριπόθητε ὄντως αδελφέ! Ἡ Ἑλλάς οὔτε ἦτον, οὔτε θέλει εἶναι ἀχάριστος· θέλει καταγράψει τὰ ἱερά ὀνόματα τῆς σεβαστῆς οἰκογενείας σας εἰς τοὺς ἱεροὺς πίνακας τῆς αἰδιότητος. Ἡμεῖς δὲ στέλλομεν τὸ παρὸν μας εὐχαριστήριο ἅμα και ἐξαγγελτικὸν, και εἰδοποιούμεν σοι, ὅτι τὰ πράγματα με τὸ νὰ ἐπλησίασαν εἰς τὸ ποθοῦμενον τέλος διὰ τοῦ τρέχοντος δεξιωτάτου καιροῦ, διὰ τοῦτο ἐνεκρίθη νὰ διορισθῶσι κατὰ τόπους Ἐφοροὶ τῶν πραγμάτων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας μας· και δὴ κατεστήσαμεν και ἐν Κερκύρᾳ, ἐξ ὧν ὑπάρχεις εἰς και ή Ἀγάπη σου, καθὼς ἐκ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πρὸς Κερκυραίους γράμματός θέλεις πληροφορηθῆ πλατύτερον και περιστατικώτερον. Κύριε, μὴ λείψης ἐν τοιαύτῃ δεξιᾷ φορᾷ τοῦ καιροῦ νὰ φανῆς ὡφελιμώτερος και ευεργετικώτερος, καταβάλλων και ὑπερ δύναμιν διὰ τὴν τωρινὴν τῆς πα-

τρίδος ανάγκην, παρακινῶν, ὅσους οἶδας φιλογενεῖς, νὰ συνεισφέρωσι καὶ αὐτοὶ, ὁ μὲν πολὺ, ὁ δὲ ὀλίγον, ἵνα διὰ τοῦ χρηματικοῦ μοχλοῦ κινήσωμεν τὴν μεγάλην καὶ φρικτὴν μηχανὴν τοῦ μεγάλου ἔργου μας. Ταύτας τὰς συνεισφορὰς ἐμβάσατε πρὸς τοὺς ἐν Πάτραις. . . Ἐπὶ τούτοις λάβετε τὴν φροντίδα, τοὺς ἐκεῖ Σουλιώτας, μὲ οἴους τρόπους οἶδατε, διὰ νὰ μὴ γένη τὸ πρᾶγμα προφανές, νὰ μετοικίσσετε εἰς Σπάρτην ὀλίγους κατ' ὀλίγους, ἀλλὰ χωρὶς ἀναβολῆς. Ἄν δὲ ὑστερῶνται ἐξόδων, θέλετε τοὺς μετρήσει ὡς πέντε χιλιάδων γρόσια. Ταῦτα πάντα ἐλπίζομεν διὰ τῆς ἐπιμελείας σας νὰ διορθωθοῦν μὲ τέλος αἴσιον, καὶ ὅτι θέλομεν λάβει ἀποκρίσεις σας διὰ τῶν εἰρημένων Ἐφθρόων τῆς Πελοποννήσου. Ἐρῶωσο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΔΕΥΚΑΔΙ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΝ.)

Εὐγενέστατε κύριε Μιχαὴλ Σικελιανέ!

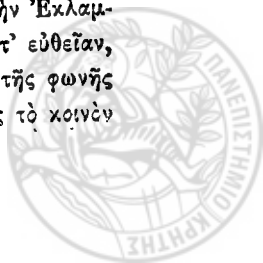
Ἐλάβομεν ἀπὸ 1 φεβρουαρίου 1819 γράμμα τῆς φιλίας σου, καὶ ὑπερεχάρημεν διὰ τῆς ψυχῆς σου τὸ φιλόκαλον καὶ φιλογενές· ἔθεν ἀποκρινόμενοι εἰς τὰ γραφόμενά σου, ἀντιπέμπομέν σοι τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῶν ὁμογενῶν σου καὶ τοὺς ἐπαίνους ἡμῶν, καταστήσαντές σε μέλος τῆς αὐτόθι ἐν Κερκύρᾳ Ἐφορείας τῶν πραγμάτων, καθὼς θέλεις πληροφορηθῆ ἐκ τοῦ κοινῆ ἡμῶν πρὸς Κερκυραίους γράμματος. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ὄχι μόνον εὐχάριστος θέλεις δεχθῆ τὴν ἐφορείαν ταύτην, ὡς ἀποβλέπουσαν εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα, ἀλλ' ἔτι θέλεις ἐπιμεληθῆ ἐν τοιαύτῃ ἀγαθῇ φορᾷ νὰ φανῆς, ὅσον τὸ δυνατόν, ὠφέλιμος, ὀρέγων πλουσιοπάροχον βοήθειας χεῖρα καὶ παρακινῶν εἰς αὐτὸ τοῦτο καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς· ἐπειδὴ, ὅποιος τώρα δὲν βοηθήσῃ, πότε ἄλλοτε θέλει χρειασθῆ ἢ βοήθειά του; Περὶ τούτου μὴ ἐκτεινόμενοι, ὡς τοῦ κοινῆ γράμματος διαλαμβάνοντος περιστατικώτερον, εὐδοποιούμεν καὶ τὴν Εὐγενεῖαν σου, ὅτι ἐφ' ὅλων τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας μας ἀπεδείξαμεν Γενικὸν Ἐφορον τὸν σεβαστὸν ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ὁδηγίας δεφίλουεν πάντα τὰ μέλη νὰ ὑποταχθοῦν, ὡς ἀνδρὸς ἀξιωτάτου καὶ πείραν ἔχοντος εἰς τὰ οὐσιωδέστερα τῆς πατρίδος συμφέροντα· ἐπειδὴ, ἂν λείψῃ διόλου ἀπὸ τὰς πόλεις ἢ ὑπακοή, διαλύονται καὶ ἀφανίζονται. Λοιπὸν, ὅταν ἀκούσητε τὴν σάλπιγγα τῆς φωνῆς ἡμῶν, ἀπαντες συνακολουθήσατε. Τὰς ἰδίας καὶ μερικὰς συνεισφορὰς τῶν ἀδελφῶν θέλετε ἐμβάσει εἰς τοὺς ἐν Παλαιᾷ Πάτρᾳ. . . Ἐρῶωσο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΧΙΩ ΜΥΛΩΝΑΝ.)

Ἐκλαμπρότατε Κύριε Νικόλαε Μυλωνᾶ!

Ἀπὸ ὀκτωβρίου 4 1818 γεγραμμένην ἐλάβομεν ἐπίστολὴν παρὰ τῆς φίλης ἡμῖν Ἐκλαμπρότητος, καὶ ἔγνωμεν τὰ γραφόμενα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ δὲν ἐλείψαμεν νὰ τὴν ἐπαινέσωμεν ἕνεκα τοῦ ζήλου καὶ προθυμίας τῆς πρὸς τὰ κοινωφελῆ. Ἦδη δὲ ἀποκρινόμενοι, μὴ ἔχοντες καιρὸν νὰ ἐκφράσωμεν, ὅπως διετέθημεν ψυχικῶς ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, μεταβαίνομεν εἰς σπουδαία καὶ εἰδοποιοῦμεν τῇ φιλίᾳ τῆς, ὅτι, μὲ τὸ νὰ προσήγγισεν ἡ ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἐλπιζομένη ἐποχὴ, καθ' ἣν θέλει ἀναλάβῃ ὁ λαμπρότατος ἥλιος, ὁ φωτίζων ποτὲ τὸν ὀρίζοντα τῆς πατρίδος ἡμῶν, κατὰ χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον κοινῶς καὶ ἰδίᾳ ἐξαγγέλλομεν πᾶσιν ὄχι μόνον τὴν ἀγαθὴν καὶ σωτηριώδη ἀγγελίαν, ἀλλὰ καὶ ὅσα πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν, ἐὰν πραγματικῶς ζητῶμεν σωτηρίαν. Λοιπὸν, κατὰ τὸ κοινὸν ἡμῶν προτρεπτικὸν πρὸς τοὺς Χίους γράμμα, τοῦ ὁποίου τὸν σκοπὸν θέλει στοχασθῆ ἡ Ἐκλαμπρότης τῆς, συσκεφθέντες μετὰ τῶν ἐντιμοτάτων κυρίων Γεωργίου Κάτζαρη καὶ Παντιᾶ Ῥοδοκανάκη, καθὼς πρὸς τὴν ἐντιμότητά των γράφομεν, παρῆρσιάσατε τὸ γράμμα ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ λοιποὺς, ὅσους εὐκαταστάτους οἴδατε, συνδέσαντες μὲ τὸ ἱερὸν σύνδεσμον, καὶ ἀναγνώσατε αὐτὸ πρὸς αὐτοὺς, παρακινούντες νὰ ἐκτελέσωσι τὸ πρὸς τὴν πατρίδα θφειλόμενον παρ' ἐκάστου χρέος, καὶ νὰ καταβάλωσιν ὑπὲρ δύναμιν ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ τῆς πατρίδος, γινώσκοντες, ὅτι, ἂν ὁ καιρὸς παρέλθῃ, μένομεν εἰς τὸ ὄνειδος, τὴν κατάρξιαν καὶ τέλος εἰς τὴν ἀθλιότητά μας. ἤρτηται λοιπὸν ἀπὸ ἡμᾶς ἡ σωτηρία, ἐὰν δὲν λυπηθῶμεν μέταλλα, μῆτε τιμῶμεν αὐτὰ ὑπὲρ τὴν πατρίδα, ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὴν τὴν ἱερὰν ἡμῶν Θρησκείαν, τὰ ὁποῖα μέταλλα διὰ τοιαύτας χρεῖας ἀποταμιεύονται εἰς ἀπώθησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Πρὸς δὲ ἔχομεν πεποιθήσιν εἰς τὴν φιλογένειαν καὶ γενναϊότητα τῆς ψυχῆς τῆς, ὅτι καὶ ἡ φιλία τῆς, γινομένη εἰς τοὺς λοιποὺς παράδειγμα ἐλευθεριότητος, θέλει φιλοτιμηθῆ νὰ καταβάλῃ πρότερον τὴν συνεισφοράν τῆς, καθὼς καὶ εἰς τὸ γράμμα τῆς πρὸς ἡμᾶς ἔταξεν, οὐσα βεβαία, ὅτι ἡ πατρὶς εἶναι εὐγνώμων καὶ ἀποδίδει ἀνθ' ἐνδὸς χίλια, καὶ πρὸς τούτοις δόξαν καὶ ἀθανασίαν, τὸ ὁποῖον ἡ ἀκαιρος φιλοχρηματία, ἡ ὁ πλοῦτος, νὰ κατορθώσῃ ποτὲ δὲν δύναται, ἀλλὰ μάλιστα τὰ ἐναντία. Ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐψηφίσθη παρ' ἡμῶν Γενικὸς Ἐφόρος παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ διὰ εἰς τὸ ἐξῆς πρὸς τὴν Ἐκλαμπρότητά του θφειλοῦσι πάντα τὰ μέλη νὰ ἀναφέρωνται κατ' εὐθεΐαν, πειθόμενοι εἰς τὰς ἐδηγίας του, ὁπότε φωνήσῃ ἡ σάλπιγξ τῆς φωνῆς ἡμῶν. Διορισθέντων δὲ κατὰ τόπους μερικῶν Ἐφόρων, ὡς τὸ κοινὸν

ἡμῶν διαλαμβάνει γράμμα, εἰς τοὺς ἐν Σμύρῃν θέλειτα ἐμβάσει τὰς χρηματικὰς συνεισφορὰς τῶν Χίω, διὰ νὰ σταλθῶσιν ἐκείθεν εἰς τὴν διορισθεῖσαν κάσσαν. Ἐρῶσω τῶν φίλων καὶ ἀδελφῶν ὁ φίλτατος.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΧΙΩ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΝ.)

Κύριε Παντιᾶ Ῥοδοκανάκη !

Ἀπὸ Ἰουνίου 17 1848 γεγραμμένον ἐλάβομεν γράμμα τῆς φιλογενείας σου, ἐν ᾧ ἐγνώμεν, ὅσον ὠφέλησάν αἱ Μοῦσαι τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς Χίους καὶ τοὺς ὠδήγησαν εἰς τὰ σκοπιμώτερα τῶν συμφερόντα. Λοιπὸν ἀποκρινόμενοι δὲν λείπομεν νὰ δηλοποιήσωμεν τῇ ἀγάπῃ σου τὰ ὑπὲρ σοῦ αἰσθήματά μας, ἀντεπιιστέλλοντες ἐπαίνους καὶ εὐχαριστήρια καὶ τὰς τῶν ὁμογενῶν μας εὐλογίας, τὰς ὁποίας δέχθητι εἰς ἀβραβῶνα τῶν μετ' ὀλίγων ἐσομένων στεφάνων. Δι' εὐκολωτέραν καὶ ταχύτεραν κίνησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας μας ἐνεκρίθη κοινῇ γνώμῃ τὸ νὰ κατασταθῶσιν Ἐφοροὶ κατὰ τόπους, οἱ ὁποῖοι καὶ διωρίσθησαν, καθὼς θέλεις πληροφορηθῆ ἐκ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πρὸς Χίους γράμματος, τοὺς ὁποίους ἐξηρτήσαμεν ἀπὸ τοὺς ἐν Σμύρῃν Ἐφόρους, διὰ νὰ εἰσακούωνται μὲ αὐτοὺς, νὰ στέλλουν τὰς συνεισφορὰς καὶ γράμματά των πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ τὰ λαμβάνωμεν ἀσφαλέστατα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ παρὼν καιρὸς μᾶς παρέστησε θαυμασίους τρόπους εἰς ζήτησιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν δικαιωμάτων μας, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ ἀνωφελῶς, μήτε νὰ μείνωμεν εἰς τὸ ὄνειδος καὶ τὴν κατάκρισιν τοῦ φωτισμένου κόσμου, χρεωστοῦμεν ἅπαντες νὰ γενναιοφρονήσωμεν καὶ νὰ παραβλέψωμεν πάντα ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν καὶ δόξαν. Τὰ χρήματα εἶναι τὸ μόνον μέσον, τὸ ὁποῖον, μετὰ Θεοῦ, δύναται νὰ κινήσῃ ἅλην τὴν μηχανὴν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ ἡμῶν. Ἐπειδὴ χωρὶς τῶν χρημάτων, ἂν ὁ παράδεισος δὲν ἀνοίγῃ, ἡμεῖς πῶς ἠμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν καὶ νὰ ἐμψυχώσωμεν τοὺς ἐργαζομένους τὸ ἀγαθόν; Λοιπὸν, ἀγαπητὲ ἀδελφε, παρακαλοῦμεν ὡς ἐκ στόματος τῆς πατρίδος, ὡς λάβῃς τὸ παρὸν μας, ν' ἀνταμωθῆς μετὰ τῶν αὐτόθι προκρίτων ἀδελφῶν, τοῦ τε ἐκλαμπροτάτου κυρίου Ν. Μυλωνᾶ καὶ κυρίου Γ. Κάτσαρη, καὶ συσχεφθέντες καλῶς γενῆτε παράδειγμα γενναιότητος εἰς τοὺς λοιποὺς, καταβάλλοντες ἕκαστος ἀπὸ μίαν ἀδροτάτην βοήθειαν, καθὼς καὶ διὰ τῶν γραμμάτων σας ὑπόσχεσθε. Ἐπειδὴ ἡ πατρίς τῶρα ζητεῖ νεῦρα, διὰ νὰ ὀρθωθῆ, ὑποσχομένη πολλὰ ἀνθ' ἐνός καὶ τέλος τὴν θείαν καὶ οὐράνιον δόξαν εἰς τοὺς γνησίους υἱοὺς τῆς· εἰς δὲ

τούς νόθους, ὅσοι προκρίνουσι τὸ χρυσίον μᾶλλον παρὰ τῆς πατρίδος τὴν ἀνέγερσιν, τὰ ἐναντία, τὸ ὅποιον ἀπευχόμεθα τοῖς εὐσεβέσι καὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλησι. Μὴν λείψετε νὰ παρακινήσετε καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ, περὶοντες ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἵνα φανῆτε ὡφελιμώτεροι, φρονιζόντες μετὰ τὴν συνάθροισιν νὰ ἐμβάσετε τὰ χρήματα εἰς Σμύρνην πρὸς τοὺς ἐκεῖ Ἐφόρους, διὰ νὰ σταλθῶσιν ἐκεῖθεν ὅσον τάχος εἰς τὴν διορισθεῖσαν κάσσαν. Πρὸς τούτοις ἰδεάζομεν καὶ τὴν ἀδελφικὴν σου Ἐντιμότητα, ὅτι ἐψηφίσθη κοινῇ γνώμῃ παρ' ἡμῶν καὶ τῆς Βουλῆς Γενικῆς Ἐφόρος ὄλων τῶν πραγμάτων ὁ σεβαστὸς ἀνὴρ Ἀλέξανδρος Ἰψηλάντης, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς δὴθῆσιν ἀφείλατε νὰ ὑποταχθῆτε, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὴν Ἐκλαμπρότητά του ν' ἀναφέρεσθε καθ' εὐθείαν διὰ γραμμάτων, στέλλοντες αὐτὰ καὶ ὅτι ἄλλο ἐγγράφον ἔχετε. Ὅταν δὲ ἀκούσητε τῆς σάλπιγγος, ἀκολουθήτε εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐρῶρωσο.

(Τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως πρὸς τὸν ἐν Χίῳ Γεώργιον Κίτσαρην τὰ αὐτά.)

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΣΑΜΩ ΣΒΟΡΩΝΟΝ.)

Εὐγενέστατε κύριε Γεράσιμε Σβορώνε.

Ἐλάβομεν τὸ γράμμα τῆς φιλίας σου ἀπὸ 4 ἀυγούστου 1819 γεγραμμένον καὶ ἔγνωμεν τὰ γραφόμενα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀποκρινόμενοι δὲν λείπομεν πρὸ πάντων ν' ἀντεπιστεῖλωμεν τῇ Εὐγενείᾳ σου διὰ τὴν γενναιοῦτητα τῶν φρονημάτων σου καὶ προθυμίαν ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν τοὺς κατ' ἀξίαν ἐπαίνους ἡμῶν καὶ τὰς εὐλογίας τῶν ὁμογενῶν σου, τὰ ὁποῖα δέχθητε μετ' εὐχαριστίας εἰς ἀβραβῶνα τῶν ἐσομένων στεφάνων. Εἶδοποιοῦμεν δὲ καὶ τῇ Εὐγενείᾳ σου, ὅτι τὰ πράγματα προχωρῆσαντα καλῶς, ἐπέτυχον ἤδη καὶ δεξιωτάτου καιροῦ, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ ποθεύμενον καὶ ἀπὸ χρόνων πολλῶν ἐλπίζόμενον αἴσιον τέλος. Εἶναι εὐδοκία Θεοῦ, διὰ νὰ πληρωθῶσιν αἱ προρρήσεις καὶ ἀποκαλύψεις τῶν Ἁγίων. Ὅθεν ἐνεκρίθη καὶ παρ' ἡμῶν τὸ ν' ἀποκατασταθῶσιν Ἐφόροι κατὰ τόπους εἰς εὐκολίαν καὶ ταχυτέραν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποθέσεων μας, οἱ ὁποῖοι διορισθέντες ἤδη ἐνεργοῦν εὐτάκτως καὶ φρονίμως, καθὼς ἀπαιτεῖ τοῦ πράγματος ἡ μεγαλειότης. Ἡ αὐτόθι ἐν Σάμῳ Ἀδελφότης διωρίσθη ν' ἀναφέρεται πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνην Ἐφόρους κυρίου ἐντιμωτάτου Γεώργιον Πασχάλη, ἐξοχώτατου Μιχαὴλ Ναύτην, λογιώτατον Μηκὲ καὶ ἐκλαμπρότατον Σπυρίδωνα Δεστούνην, πρὸς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ φέρῃ σέβας καὶ εὐπειθεῖαν, ἐπειδὴ χωρὶς ὑπακοῆς πόλεις καὶ

βασίλεια ἐρημοῦνται καὶ εἰς οὐδὲν καθίστανται. Λοιπὸν πρέπει καὶ συμ-
φέρει νὰ πείθεσθε καὶ ν' ἀκολουθήσετε, ἔταν ἀκούσητε τῆς σάλπιγγος
ἡμῶν, πειθόμενοι εἰς τὰς ἐδηγίας τοῦ Γενικοῦ Ἐφόρου σεβαστοῦ ἀνδρὸς,
τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα θέλετε μάθει ἐν καιρῷ προσήκοντι. Ἦδη δὲ ἐπειδὴ
χωρὶς χρηματικὰ νεῦρα εἶναι ἀδύνατον νὰ κινήσωμεν τὰς μηχανὰς τῶν
ἱερῶν μας σκοπῶν, διὰ τὸ ὁποῖον πάντες φιλοτιμοῦνται καὶ γενναϊότατα
συνεισφέρουν οἱ πολλοὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός, διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς οἱ Σά-
μιοι πρέπει ν' ἀποδείξητε πραγματικῶς τὴν φιλογένειαν καὶ προθυμίαν
σας, καὶ πρῶτος ἡ ἀγάπη σου, γινόμενος παράδειγμα γενναϊότητος, κα-
τάβαλε μίαν ἀδρᾶν βοήθειαν. Συσκεφθεὶς δὲ καὶ μετὰ τῶν προϋχόντων
λοιπῶν Σαμιῶν, παρακίνησον ἅπαντας νὰ μὴν λυπηθοῦν τὸ ἀργύριον
ἐν τοιούτῳ καιρῷ καὶ ἀνάγκῃ τῆς πατρίδος, ἀλλὰ νὰ συνεισφέρουν ἀ-
δρόστατα, ἔχοντες ἐλπίδα, ὅτι ἐπαναλήφονται τὸ δάνειον πολλαπλασίως
μετὰ δόξης αἰωνίου. Ἡμεῖς ἀπὸ τοὺς Σαμίους ἐλπίζομεν ὄχι μόνον χρη-
ματικὴν βοήθειαν, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πράγματα μεγάλητερα, ἐπειδὴ ἀνε-
καθεν οἱ πρόγονοί σας ἐστάθησαν ἀνδρείοτατοι, καὶ σεις οἱ ἀπογονοὶ
τῶν κατὰ κληρονομίαν, ὡς πληροφοροῦμεθα, εἴσθε ἓν σῶμα καὶ μία
ψυχὴ πάντες, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τί ἄλλο ἔμπορεῖ νὰ γίνῃ ἀγιώτερον καὶ
ἀξιεπαινετώτερον; Λοιπὸν φιλοτιμηθῆτε εἰς τὴν αἴτησιν τῆς πατρίδος
νὰ ἐλευθεριάσσετε, γινόμενοι ἕτοιμοι εἰς τὸ στάδιον τῆς δόξης, τὸ ὁποῖον
σᾶς προσκαλεῖ ν' ἀγωνισθῆτε. Ἐβῆρωτο καὶ εὐτύχει, τριπέθητε ἀδελφέ.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΥΔΩΝΙΑΙΣ Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ.)

Ἐντιμότητε Χατοῦ Ἀθανάσιε Χατοῦ Γεωργίου!

Ἐλάβομεν γράμμα τῆς ἐντιμότητός σου ἀπὸ 4 ἰουλίου 1849 γεγραμ-
μένον, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ σ' ἐπαινέσαμεν διὰ τὰ φιλογενῆ σου φρονή-
ματα καὶ προθυμίαν σου ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν. Βέβαια, ἀγαπητέ, τοιοῦ-
τοι εἶναι οἱ καρποὶ τῶν Μουσῶν, τὰς ὁποίας σχεδὸν πρῶτοι ἀνεκαλέ-
σατε εἰς τὸ πατρίων ἔδαφος καὶ ἀπολαμβάνετε αὐτὴν τὴν τιμὴν, ἣτις
οὐκ ἀφαιρηθήσεται ἀφ' ὑμῶν. Ἡμεῖς μὲν οὖν κοινῶς μὲν πάντας τοὺς
Κυδωνιεῖς, ἰδίως δὲ τὴν φιλοκαλίαν σου τιμῶμεν μὲ τὰ εὐχαρίστιά μας
ταῦτα αἰσθήματα, εἰς δὲ τὴν ἐπερχομένην γενεάν τ' ὄνομά σας θέλει
μείνῃ μακαριστὸν καὶ αἰώνιον. Πόσον δ' παρῶν καιρὸς εἶναι δεξιὸς εἰς
τὸ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν κίνησιν τῶν μελετωμένων πραγμάτων, ἀσύμ-
φορον νὰ ἐκτεινώμεθα εἰς ἐπιστολήν. Διὸ εἰδοποιοῦμεν τῇ ἐντιμότητί σου,
ὅτι εἰς Σμύρνην, καθὼς καὶ εἰς ἄλλους τόπους, διωρίσαμεν Ἐφόρους

τῆς Φιλικῆς Ἑτερίας, . . . πρὸς τοὺς ὁποίους ἀναφερόμενος θέλεις πληροφορηθῆναι περιστάτικώτερον τὰ τῆς πραγματείας μας καὶ τὸν Γενικὸν Ἐφορὸν ἀπάντων, τοῦ ὁποίου τὸ σεβαστὸν ὄνομα ἔστιν ἐν καιρῷ πιστοποιηθῆς, ἐνθυμοῦ νὰ καταπέισης καὶ τοὺς αὐτοὶ ἀδελφοὺς ν' ἀκολουθήσουν τὰς ὁδηγίας σου, φωνησάσης τῆς σάλπιγγός μας, ἐπειδὴ ἄνευ ὑπακοῆς οὐδὲν κατορθοῦται, οὔτε κοινόν, οὔτε ἴδιον. Πρὸς τοῦτοις, ἅμα ἔλθεις χεῖράς σου τὸ παρὸν μας, ἀμέσως νὰ παρακινήσης ὄλην τὴν φιλογενῆ ἀδελφότητα νὰ καταβάλῃ τὰ ὑποσχεθέντα χρήματα εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος, δίδουσα τὸ παράδειγμα τῆς γενναιότητος ἢ ἐντιμότητος σὰς πρὸς τοὺς ἀκαίρως φιλοχρηματοῦντας . . . Βλέποντες τὴν πατρίδα τοσοῦτους αἰῶνας ἀλυσσοδεμένην, τὰ τέκνα τῆς εἰς ἐπονείδιστον ζυγόν, τὰ ἱερὰ καὶ θεῖα τεμένη μεμιασμένα ἀπὸ τὰ βδελύγματα τῆς ἐρημώσεως, βλέποντες καὶ πάσχοντες τὰ πάνδεινα, δὲν πρέπει νὰ δώσωμεν ὑπὲρ πατρίδος καὶ πλούτη καὶ τέκνα καὶ τὸν ἑαυτὸν μας; Λοιπὸν, φίλοι καὶ ἀδελφοί, μὴ ἀδιαφορήσητε, μὴ διὰ τὸν Θεόν! Ὁ καιρὸς ἔφθασε· ὅσον δύνασθε, ταχύνατε τὴν βοήθειάν σας· καὶ ἡ πατρίς, ἣτις ἀφεύκτως βοηθουμένη ἀπὸ Θεοῦ καὶ τῶν εὐεργετῶν μας θέλει εὐδοκίμησει, ἡ πατρίς, λέγω, εἶναι ἔτοιμος ἐκ τῶν κόλπων τῆς ν' ἀποδώσῃ πολλὰ ἀνθ' ἑνός. Ἡ ἐντιμότης τῆς, φίλε Χατοῆ Ἀθανάσις, φρόντισον, τὰς συνεισφορὰς ταύτας τῶν ἀδελφῶν νὰ ἐμβάσης ὅσον τάχος πρὸς τοὺς ῥηθέντας Ἐφόρους ἐν Σμύρνη, ἵνα στείλωσιν αὐτάς, ὅπου ἐδιωρίσθησαν· προσέχων πρὸς τοῦτοις, ἵνα πάντες διάγωνιν ἡσύχως καὶ ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ἐτοιμαζόμενοι εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου. Ἐβάρωτο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.)

Μακαριώτατα Πατριάρχα ἅγιε Ἀλεξανδρείας Κ. Θεόφιλε!

Εἶης υγιαίνων κατ' ἄμρω καὶ προχωρῶν ὄλαις πήχουσιν ἐπὶ τὰ κρείττω καὶ τέλεια! Ἐλάβομεν ἄσμενοι τῆς Θεσπεσίας σου Μακαριότητος ἐπιστολὴν ἀπὸ ἐμαρτίου ἀρκ' ἔτος γεγραμμένην καὶ ἐχάρημεν, ὅσον οὐδέποτε, ἐπειδὴ ἐγνωμεν πραγματικῶς καὶ ἐπληροφορηθῆμεν ἀναμφίβολως, ὅτι ζῶσιν ἔτι χάριν τῆς Ἑλλάδος Βασίλειοι καὶ Χρυσόστομοι, διακρατοῦντες τοὺς πνευματικούς της οἴακας καὶ κυβερνῶντες εὐεπηθολώτατα εἰς ὄρμον σωτήριον. Ζῆθι οὖν, Θεσπέσιε ἄνερ, τοιοῦτος ὢν καὶ φρονῶν, ὅσα ἡ Θεοῖα βουλή προώρτισεν ἀπὸ χρόνων αἰωνίων δι' ἀποκαλύψεων καὶ προρρήσεων. Ταῦτα δεῖ πρῶτον γενέσθαι, καὶ οὕτω τὸ τέ-

λος, ὅτε καὶ οἱ συνεργάται τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, οἱ ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, οἱ μὴ ζητοῦντες μόνον τὰ ἑαυτῶν, κληρονομήσουσιν, ὡς υἱοὶ θεοῦ καὶ θεοὶ, τὰ ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ, καθὼς καὶ ἐνταῦθα παρὰ τῶν ὁμογενῶν εὐχάριστα αἰσθήματα καὶ τὰς εὐλογίας ἡμῶν. Ἐπειδὴ ἡ παρούσα δεξιωτάτη φορὰ τοῦ καιροῦ, ἡ κοθουμένη πρὸ πολλῶν χρόνων καὶ ἀνυπομόνως ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους ἐλπίζομένη, μᾶς παρέστησε προσφευστάτους τρόπους διὰ ζήτησιν τῶν δικαιωμάτων, δὲν λείπομεν ἀποκριόμενοι πρὸς τὴν ἀξιολόγησίν σου Μακαριότητα, ὅτι, εἰς τακτικωτέραν καὶ ἐπωφελεστέραν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων διοίκησιν, ἐνεκρίθη παρ' ἡμῶν ἀναγκαιότατον τὸ νὰ διορισθῶσιν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἐφορεῖαι, αἵτινες προσέχουσαι ἀκριβῶς καὶ περιπατοῦσαι μὲ φρονήσεως λύχνον, ὄχι μόνον νὰ διεξάγωσι καὶ νὰ κυβερνώσι τὰ μέλη πρὸς παῦσιν πολλῶν ἀτοπημάτων, ἀλλὰ καὶ, χρείας τυχοῦσης, νὰ φωταγωγήσωσι πάντα τὸν πλησίον πρὸς ἐπίγνωσιν Θεοῦ. Ὁθεν καὶ διορίσθησαν καὶ διενεργούσιν ἤδη κατὰ τὴν κοινὴν ὀρθοτέραν γνώμην καὶ εὐχὴν ἡμῶν. Ἐπὶ πάντων δὲ τῶν Ἐφόρων γενικώτατον καὶ καθολικώτατον ἐψηφίσαμεν κατ' ἐκλογὴν τὸν σεβαστὸν ἡμῶν ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὡς ἐμπειρότατον καὶ ἀξιώτατον, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ὀδηγίας προτρέπομεν ἀδελφικῶς καὶ τὴν σὴν ἀξιοπρεπῆ καὶ θεϊαν Μακαριότητα, καθὼς καὶ τὴν λοιπὴν ἀδελφότητα, νὰ παρέχῃ τὸ προσήκον σέβας καὶ εὐπεΐθειαν, διευθυνόμενος ἐν θέοντι διὰ γραμμάτων πρὸς τὴν αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητα. Τοῦτο δὲ τὸ περὶ τῆς Ἐφορείας τῆς Ἐκλαμπρότητός σου ἔστω ἀπόρρητον τοῖς λοιποῖς, ὡς ἀσύμφορον. Ἡνίκα δὲ ἡ σάλπιγξ τῆς φωνῆς ἡμῶν ἐνηχήσῃ, τότε δηλοποιεῖς καὶ αὐτοῖς, ὑποδεικνύων τὸ παρὸν ἡμέτερον καὶ καταπειθῶν εἰς ὑπακοὴν τῶν ὀδηγιῶν, χρώμενος ταῖς πατρικαῖς εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Δὲν λανθάνει τὸ βαθὺ τῆς φρονήσεώς σου, φίλε Θεοῦ καὶ ὀδηγὲ ἀνθρώπων πανσέβαστε, ὅτι οὐδὲν κατορθοῦται ἄνευ χρηματικῆς ἰσχύος μετὰ Θεόν. Ὁθεν εἰς τοῦτο τὸ χρεωστικὸν στάδιον, ὡς ἠνευφγμένον ὑπὲρ δόξης τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἀναλάμψεως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀνάγκη πᾶσα νὰ συνδράμῃς, καθὼς οἱ ἀπανταχοῦ ὁμογενεῖς, καὶ νὰ δείξης παράδειγμα γενναϊότητος τοῖς κατοικοῦσιν ἐν Πάτρῳ καὶ Αἰγύπτῳ ἀδελφοῖς, ἵνα βοηθήσωσιν ἅπαντες καὶ ὑπὲρ δύναμιν. . . Ἡ σεβαστὴ Μακαριότης σου, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ, παρακαλοῦμεν εἰς χάριν καὶ βοήθειαν ὄχι τῶν ἀσεβῶν, ἀλλὰ τῶν εὐσεβῶν καὶ τῆς ταλαίνης πατρίδος, καταβάλετε, ὁ μὲν πολὺ, ὁ δὲ ὀλίγον, μεμνημένοι τῆς χήρας ἐκείνης, ἣτις κατέβαλε τὸ πᾶν καὶ μακαρίζεται μέχρι τῆς σήμερον. Ἄλλ' ἔσον τάχος καὶ χωρὶς ἀναβολῆς, καθότι ἔπερθεσεως καιρὸν δὲν ἔχομεν, μήτε μᾶς συμφέρει ν' ἀργοπορῶμεν. . . Ἐμβασον τὰ χρήματα πρὸς τοὺς ἐν Σμύρνῃ Ἐφόρους. . . καὶ ἔρρωσο μετ' εὐδαί-

μονίας τὸ κλέος τῶν Πατριαρχῶν, ἡ δόξα τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἑλλάδος τὸ στήριγμα.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ ΝΑΥΤΗΝ.)

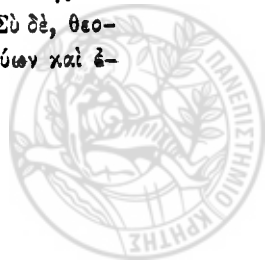
Ἐξοχώτατε κύριε Μιχαὴλ Ναύτη !

Ἐλάβομεν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης σου γράμμα ἀπὸ 4 ἰουνίου 1819, καὶ ἐκροτήσαμεν χεῖρας ἐπαιγοῦντες διὰ τε τὸν ἐνθερμον ζῆλόν σου ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν καὶ διὰ τὴν προθυμίαν σου ὑπὲρ εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος... Τῆς αὐτόθι ἐν Σμύρνῃ Ἐφορείας διωρίσθης μέλος καὶ ἡ Ἐξοχότης σου, καθὼς θέλεις ἰδεῖ ἐν τῷ κοινῷ γράμματι ἡμῶν πρὸς Σμυρναίους, δμοῦ καὶ τὴν τωρινὴν τῶν πραγμάτων πρόδοον. ... (περὶ συνεισφορῶν τὰ αὐτά.) Τὰς δὲ χρηματικὰς σας συνεισφοράς ἐμβάσατε πρὸς τοὺς ἐν Παλαιᾷ Πάτρῃ... Πρὸς δὲ διωρίσαμεν τοὺς ἐν Χίῳ, Σάμῳ, Πάτρῳ καὶ Κυδωνίαις ἐγκριτωτέρους τῶν μελῶν, νὰ συναθροίσωσι τῶν ἀδελφῶν τὰς συνεισφοράς καὶ νὰ τὰς ἐμβάσουσιν εἰς τοὺς ἐν Σμύρνῃ Ἐφόρους. Καὶ ταύτας λοιπὸν ἐμβάσατε πρὸς τοὺς εἰρημένους κυρίους Βλασσόπουλον καὶ Παπαδιαμαντόπουλον. (... περὶ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου.) Οὕτω ποιήσαντες, καθὼς ἡ φρόνησις καὶ τὰ παρόντα πράγματα ἀπαιτοῦν ἀφεύκτως, προσέχετε, ἵνα εἰς τὴν πρώτην φωνὴν τῆς σάλπιγγός μας ἀκολουθήσετε τὰς δηγίας τῆς Ἐκλαμπρότητός του. Ἐρῶωσο.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΝ.)

Θεοφιλέστατε ἄγιε πρῶην Ῥογῶν κύριε Μακάριε !

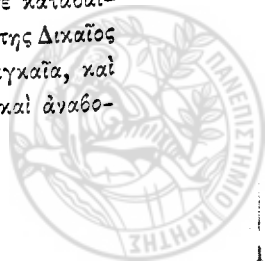
Ἀποκρινόμεθα εἰς τὸ ἀπὸ 22 φεβρουαρίου 1819 γεγραμμένον τῆς σεβαστῆς Θεοφιλίας σου γράμμα, τὸ ὁποῖον λαβόντες καὶ ἀναγνώσαντες ἐχάρημεν τὰ μέγιστα, θαυμάσαντες τὸν γράψαντα ὡς ἄνδρα γενναῖον καὶ πνέοντα πατριωτισμὸν καὶ ζῆλον ἔνθεον ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας. Ἀποδέχθητι οὖν, θεοφιλέστατε Ἱεράρχα, τὰ εὐχάριστά μας ταῦτα αἰσθήματα εἰς ἀρραβῶνα τῶν μελλόντων. Διὰ νὰ μὴ ἀπεραντολογῶμεν, δὲν ἐκτεινόμεθα, ἀλλὰ δηλοποιούμεν σοι, ὅτι ἐκ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πρὸς Κερκυραίους... γράμματος θέλεις πληροφορηθῆ τὰς κοινῇ γνώμῃ ἀποφάσεις ἡμῶν (... περὶ Ἐφόρων ἐν Κερκύρᾳ ὡσαύτως ἔπονται τὰ αὐτὰ περὶ χρηματικῆς καταβολῆς, καὶ περὶ Ὑψηλάντου.) Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῖν. Σὺ δὲ, θεοφιλέστατε καὶ ἀξιοσέβαστε, ζῶης εἰς μακρότητα ἡμερῶν, ἐνισχύων καὶ ἐνισχυόμενος εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ἀγαθοῦ.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΩ
ΦΑΡΜΑΚΗΝ.)

Κύριε Καπετάν Ίωάννη Χ. Φαρμάκη!

Τὴν ἐπιστολὴν σου ἐν Μόσχᾳ γεγραμμένην εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν 2 αὐγού-
στου 1817, διὰ μέσου τοῦ καθηγουμένου κυρίου Νικηφόρου καὶ δι' ἀπο-
στολῆς τοῦ ἀδελφοῦ Ἀναγνώστη Παπαγεωργίου ἐν καιρῷ ἐλάβομεν ὁ-
μοίους ἐλάβομεν τὰς σταλείσας μας ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν ἐπιστολάς τῶν
ἀδελφῶν διὰ μέσου, τὴν μὲν τοῦ Κυριακοῦ Κουμπάρη, τὰς δὲ τοῦ Χρυ-
σάνθου ἀρχιεπισκόπου Σεβέρῶν καὶ Ἰγνατίου Ἀρδαμερίου ἑμοίως καὶ τὰ
λοιπὰ τῶν Φίλων παρὰ σοῦ σταλλέντα γράμματα, καθὼς καὶ τὰ προσφερ-
θέντα παρ' αὐτῶν χρυσὰ νομίσματα 1 ἰ ἐσημειώσαμεν. Ἐπαινοῦμεν οὖν τὴν
προθυμίαν καὶ πατριωτισμὸν σου, καὶ ἐλπίζομεν προόδους ἀπὸ τὴν ἀξιό-
τητά σου. Οἱ ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν φίλοι μᾶς εἰδοποίησαν, ὅτι σοὶ ἐμέ-
τησαν γρόσια 10,000 διὰ τὰς χρείας σου, καὶ ἐπαινέσαμεν τὴν προθυ-
μίαν των. Ἄλλ' ἰδοῦ, φίλε, καιρὸς, ἰδοῦ περίστασις δεξιῆ, νὰ ἐκπληρώσῃ
ἕκαστος τὸ πρὸς τὴν πατρίδα ἀπαραίτητον χρέος του, διὰ τὸ ὅποιον ἀγω-
νιζόμεθα τοσοῦτους αἰῶνας καὶ ἡμεῖς, καθὼς καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἵ-
τινες δὲν ἤξιώθησαν νὰ ἰδοῦν τοιαύτην ἐποχὴν καὶ ἀπέθανον περιλυποί.
Παρειθὺς λοιπὸν, ὅπου λάβῃς τὸ παρὸν μας περιλλειστον εἰς τὸ γράμμα
τοῦ σεβαστοῦ ἀνδρὸς, τὸν ὅποιον διωρίσαμεν Γενικὸν Ἐφορον ἐπὶ πάντων
τῶν πραγμάτων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, καὶ τὸν ὅποιον διορίζεσθε ἔλοι· νὰ
γνωρίζετε καὶ νὰ πείθεσθε εἰς τὰ ὅρδινα τῆς Ἐκλαμπρότητός του περὶ
τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ· εὐθὺς δηλαδὴ λαθὼν τὸ γράμμα μας, ἀφ' οὗ πρῶτον
συμβουλευθῆτε μετὰ τῶν κοινῶν φίλων κυρίου Γεωργίου Λεβέντη καὶ Κα-
πετάν Γεωργάκη, τοὺς ὅποιους ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα, καὶ ἀφ' οὗ διατά-
ξῃτε τὰ αὐτοῦ καλῶς καὶ πρεπόντως, ἀμέσως κίνησον διὰ τὴν Ἥπειρον,
ὅπου θέλεις συνομιλήσει μετ' ἔλους τοὺς ἐκεῖ ἑμογενεῖς Καπετανέους, τοὺς
ὅποιους προπαρασκευάζεις εἰς τὸ νὰ γίνουσι ἔτοιμοι, ὥστε εἰς τὴν πρώτην
τῆς σάλπιγγός μας φωνὴν νὰ ὑπακούσουσιν εἰς τὰς ὁδηγίας τοῦ ῥηθέντός
σεβαστοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου. Περὶ τῶν ἀναγκαίων σοὶ χρη-
μάτων διὰ τὴν ἔδοικορίαν σου ζήτησον τῷ ῥηθέντι κοινῷ φίλῳ κυρίῳ Γ.
Λεβέντη γρόσια 3000, ὅστις θέλει σοὶ δώσει ἀμέσως, βλέπων τὸ ἡμέτε-
ρον τοῦτο γράμμα. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἂν ἀρνηθῇ ὁ κύριος Λεβέντης τὴν
αἴτησίν μας, μᾶλλον δὲ τῆς πατρίδος, τὸ ὅποιον δὲν ἐλπίζομεν διὰ τόσῃ
ποσότητι νὰ ἐμποδισθῶσι πρὸς καιρὸν τὰ συμφέροντά της, τότε καταβαί-
νεις εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου οἱ ἡμέτεροι φίλοι ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος
καὶ κύριος Παναγιώτης Σέκερης θέλουσι σοὶ δώσει ἔλα τὰ ἀναγκαῖα, καὶ
ἐκείθεν περνᾷς εἰς τὸ εἰδοποιηθῆν σοὶ μέρος χωρὶς ἀργοπορίας καὶ ἀνάβο-

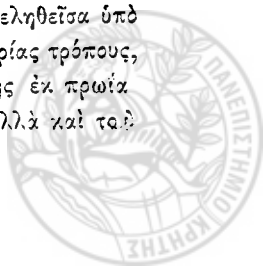

λῆς. Φίλε, ἤξεύρεις, ὅτι ἡ ἀμέλεια καὶ τὸ παραμικρὸν πταΐσμα ἐπιφέρει βλάβας ἐλευθέρους. Λοιπὸν φιλοτιμήθητι, ὅσον δυνατὸν, ἔχων σύμβουλον τὴν φρόνησιν εἰς τὰ πραττόμενά σου τόσον εἰς τὴν ὁδοπορίαν σου, ὅσον καὶ εἰς τὰς συνομιλίαις μετὰ τῶν ἐν Ἡπείρῳ δημογενῶν. Πρόσεχε καλῶς· οὗτος ὁ καιρὸς μέλλει νὰ διαχωρίσῃ τὸν σίτον ἀπὸ τ' ἄχυρα· ἐκ τούτου ἤρτηται ἡ εὐδαιμονία τῆς πατρίδος, ὁ ἔπαινός μας ἀπὸ τὰ ἔθνη καὶ ἡ ἀθανασία ὅπου ζητοῦμεν. Ἐπὶ τούτοις μετὰ τὸν καταβιβασμὸν σου εἰς Ἡπειρον, καὶ ἀφοῦ ἐμιλήσῃς μετὰ τῶν κυρίων καὶ βάλῃς εἰς τάξιν τὰ πράγματα, ἀμέσως γράψε πρὸς ἡμᾶς κάμνωντας καταγραφήν, ὅταν χρειάζονται διὰ τὴν ἀναγκασίαν ἐτοιμασίαν, διευθυνομένους πρὸς τὸν γενικὸν Ἐφερον. Ἐρῶ σο.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΟΜΟΙΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΠΑΝΑΡΕΤΟΝ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.)

Πανοσιολογιώτατε κύριε Πανάρετε!

Γράμμα τῆς Λογιότητός σου ἀπὸ 19 νοεμβρίου 1819 ἀσμένως ἐλάβομεν, παρὰ τοῦ ὁποῦ πιστοποιηθέντες τὸν παρὰ τῆς φήμης διατρέχοντα ἐν σοὶ φλεγόμενον ἔρωτα ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν, ἐκροτήσαμεν χεῖρας ἐπευφημήσαντες ἀξίως τὸ ὑποκείμενόν σου, διὰ τὴν ὁποῖαν ἐξελέξατο ἀγαθὴν μερίδα, μάλιστα ἐκ πρώϊας ἐργαζομένου εἰς τῆς κοινῆς ἀμπέλου τὴν καλλιέργειαν. Ἀλλὰ μὴ λυποῦ. Ἰδοὺ καιρὸς τρυγητοῦ· ἀποθλίψεις γλεῦκος οἴνου ἀνοσμίου καὶ συνευφρανθήσῃ ἐνταῦθα μὲν μετὰ τῶν δημογενῶν σου, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐν τῇ χορείᾳ τῶν Πλατῶνων καὶ Ἀριστοτελῶν καὶ ὄλων τῶν σοφωτέρων τῆς κλεινῆς Ἑλλάδος. Τοιοῦτου δὲ ὄντος τοῦ καιροῦ, οἷον εἰπόντες ἔφθημεν, καὶ θεομένου χρηματικῆς θυνάμειος, διὰ νὰ κινηθῇ εὐτυχῶς ἡ μηχανὴ τοῦ μεγάλου σκοποῦ ἡμῶν, παρακλαίεται καὶ ἡ φιλογενῆς Ἑλλογιμότης σου, ἵνα μὴ μείνῃ ἀσύντακτος καὶ ἀσυντελής, ἐν ᾧ πάντες οἱ δημογενεῖς καθ' ἑκάστην καταβάλλουσι δῆ· μόνον τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ δύναμιν, καθὼς ἔπειτα θέλει ἀποδειχθῆ γειραμμένον εἰς τοὺς πίνακας τῆς αἰδιότητος. Λοιπὸν, ἀγαπητὲ ἀδελφε, χάριν τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς, τῆς εὐεργετιδος Ἑλλάδος, τῆς ταλαίνης Ἑλλάδος, σύντρεξον, οὕτως εἰπεῖν, καὶ βοήθησον, παρακινῶν καὶ ὅσους ἄλλους οἶδας, καθὸ διδάτκαλος, φιλογονεῖς καὶ φιλοπάτριδας εἰς συνεισφορὰν, ἵνα ἡ μὲν πατρίς ὠφεληθεῖσα ὑπὸ τοῦ δεξιωτάτου καιροῦ τούτου, τοῦ παραστήσαντος ἡμῖν σωτηρίας τρόπους, ἐπαναλάβῃ· ἡ δὲ Λογιότης σου, καθὸ βοηθὸς καὶ ἐργάτης ἐκ πρώϊα τοῦ ἀμπελωνῆς μας, ἀπολαύσεις ὄχι μόνον τὸ δινάριον, ἀλλὰ καὶ τὰ

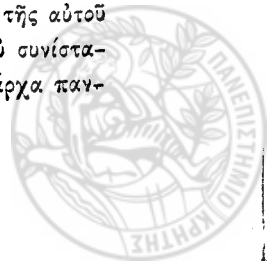

πρέποντας ἐνδόξους στεφάνους. Ταύτας δὲ τὰς συνεισφορὰς μέτρησον τῷ ἄρχοντι γραμματικῶ τῆς Παναγιότητός του Γεωργίῳ (τῷ Ἀφθονίῳ), τὸν ὁποῖον διορίζομεν νὰ ἐμβάσῃ αὐτὰς εἰς τὴν διωρισμένην κάσσαν, καθὼς γινώσκει ἡ Σοφολογιότης του. Ἐβῆρωτο ἐπὶ τὰ κρείττω χωρῶν καὶ ἀγωνιζόμενος, ἀγαπητὲ καὶ ἀξιόγαστε.

α.
(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤ. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΣΕΡΡΑΙΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ.)

Σεβάσμιε Ἀρχιεπίσκοπε Σεβρῶν κύριε Χρῦσανθε!

Τὸ ἀπὸ 15 αὐγούστου 1818 γράμμα τῆς Σεβασμιότητός σου λαβόντες, ἀνέγνωμεν τὰ γραφόμενα καὶ ὑπερήσθημεν, ἐφ' οἷς διάγεις εὖ πράτων καὶ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν. Δὲν λείπομεν οὖν ἀποκρινόμενοι, καί τοι βραδύτερον διὰ τὰς ἀσχολίας μας, νὰ ἀντιπροσφέρωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν Σεβασμιότητά σου τοὺς ἀναλόγους ἐπαίνους, τοὺς ὁποῖους θέλεις δεχθῆ ὡς ἀβραβῶνα τῶν μελλόντων στεφάνων. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ παροῦσα τοῦ καιροῦ φορὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε καὶ νὰ μᾶς ἀναγκάζῃ εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν μελλόντων σκοπῶν ἡμῶν, τὴν ὁποίαν ἐὰν ἀποφύγωμεν, καταδικαζόμεθα καὶ μένομεν κεχηρῶτες, ὡς ἄλλοτε πολλάκις δι' ἀμάθειαν καὶ κακοήθειαν, τούτου χάριν συμφέρει, ἅπαντες μιᾷ γνώμῃ νὰ συνδράμωμεν βλαίς δυνάμεσι καὶ νὰ δεῖξωμεν εἰς τοῦ κόσμου τὸ εὐρυχωρότατον θέατρον, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀκόμη ζῶσι. Λοιπὸν, σεβάσμιε Ἱεράρχα, ὡς καλὸς καὶ ἀγαθὸς ποιμὴν, θύων τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου, φιλοτιμήθητι καὶ ἡ Σεβασμιότης σου ν' ἀποδειχθῆς γενναῖος συνδρομητής, καταβάλλων μίαν ἀδρότεραν βοήθειαν εἰς τὸ κοινὸν κιώτιον, παρακινῶν, καὶ ἄλλοις οἷδας εὐκαταστάτους, εἰς δυνατὰς συνεισφορὰς, ἵνα δι' αὐτῶν τῶν χρημάτων δυνηθῶμεν ἄσπον τάχιστα νὰ κινήσωμεν τὴν μηχανήν μας καὶ νὰ μὴν ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ ἡ εὐκαιρία, ἣτις ἔλαμψεν εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς πατρίδος μας. Τὰ πρὸς ἡμᾶς γράμματά σου καὶ τὴν ὑποσχεθεῖσαν συνεισφορὰν καὶ ἔλην τὴν ἐσχάτην ταύτην δυνατὴν βοήθειάν σου, ἡμοῦ μὲ ἔλα τὰ παρὰ τῶν λοιπῶν φιλοκάλων ὁμογενῶν συναθροισθέντα χρήματα, θέλεις ἐμβάσει πρὸς τὸν σεβαστὸν ἡμῖν ἄνδρα Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, τὸν ὁποῖον κατεστήσαμεν Γενικώτατον Ἐφορον τῶν πραγμάτων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας μας, διορίσαντες πάντα τὰ μέλη, καθὼς ἤδη καὶ τὴν Σεβασμιότητά σου, ἵνα παρέχωσι τὸ προσήκον σέβας καὶ εὐπίθειαν εἰς τὰς ὁδηγίας τῆς αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος, καθότι ἄνευ ὑπακοῆς πολιτικῆ κοινωνία οὐ συνίσταται. Ἐβῆρωτο ἐπὶ τὰ κρείττω χωρῶν καὶ βελτιούμενος, Ἱεράρχα πανεβάσμιε.

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΩΣΑΥΤΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΙΩΑΝΝΙΔΗΝ.)

Κύριε Ἀντώνιε Ἰωαννίδη!

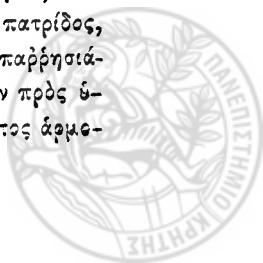
Τὴν ἀπόκρισιν τῶν γραμμάτων σας ἐστείλαμεν διὰ τοῦ κυρίου Ἰωάννου Κοκκῶνου, διδασκάλου τοῦ Ἀποστόλου Παπᾶ, καὶ ἴσως ἄχρι τοῦδε ἔφθασεν εἰς χεῖράς σας. Τὰ πράγματα ἐπειδὴ ἔφθασαν εἰς τὴν ποθυμένην ἀκμὴν, διὰ τὴν κερδήσωμεν ἐκ τῆς πραγματείας μας καὶ νὰ μὴ χάσωμεν κόπους, ἔξοδα καὶ τέλος τὰ καπιτάλια, διὰ τοῦτο μᾶς διορίζουν οἱ Κύριοι νὰ σᾶς γράψωμεν ν' ἀκολουθήσητε τὸ ταξειδίον σας μετὰ τοῦ κυρίου Μαρτάνη διὰ τὰ Ν. 2 καὶ 3, ὅπου θέλετε ἀνταμωθῆ μετὸς κυρίους Θωμαΐδην, Ἀρμόδιον καὶ Καλὸν, καταγινομένους εἰς τὸ πιλάντισο τῆς συντροφίας μας. Ὅθεν πρέπει νὰ παρευρεθῆτε καὶ σεῖς, καὶ πλέον τὰ γράμματα ἅς τὰ μάθουν καὶ ἄλλοι. Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲν ἀκολουθήσητε τὰ ὄρδια τῶν Κυρίων, ἀνάγκη νὰ μᾶς στείλετε τὴν παρὰίτησίν σας. Ἄλλοι ν' ἀγωνίζονται, καὶ ἄλλοι ν' ἀπολαύσουν τοὺς καρπούς καὶ τὰ κέρδη, δὲν εἶναι δίκαιον. Λοιπὸν ἀκολουθήσατε, ὡς σᾶς γράφομεν μετὰ τὴν γνώμην τῶν Κυρίων, τὸ ὅποιον σᾶς λέγομεν εἰς πληροφορίαν καὶ πιστοποιήσιν σας. Ἐβῆρωσθε.

(Σημειωτέον, ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπερτάτης Ἀρχῆς ἔγγραφα ἐξηγάγομεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ, διασωθέντος καὶ περιελθόντος εἰς χεῖρας ἡμῶν, πρωτοκόλλου τῶν ἐξερχομένων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξ οὗ καὶ διάφορα ἄλλα ἀποσπάσαντες κατεχωρήσαμεν ἐν τε τῷ κειμένῳ καὶ ἐν ταῖς σημειώσεσι· παρελείψαμεν δὲ καὶ τινα πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ταυτολογιῶν. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρωτόκολλον ἐπιγράφεται «ΑΝΤΙΓΡΑΦΑΙ» ὡς εἴθισται τότε.)

(ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ.)

Πανιερώτατοι καὶ Θεοπρόβλητοι Μητροπολίται, Θεοφιλέστατοι ἅγιοι Ἐπίσκοποι, ἐν Χριστῷ μοι πατέρες σεβάσιμοι, εὐγενέστατοι καὶ ἐντιμώτατοι Ἄρχοντες καὶ προεστώτες πασῶν τῶν Κυκλάδων νήσων, καὶ λοιποὶ ὡσαύτως ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ Νησιῶται!

Χρῆος ἀπαραίτητον νομίζων τὸ νὰ ἀποκαταστήσω τὸν ἑαυτὸν μου, ὅσον τὸ δυνατόν, συντελεστικὸν εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ποθητῆς μοι πατρίδος, τῆς ὁποίας καυχῶμαι ὅτι εἶμαι τέκνον πιστὸν καὶ γνήσιον, παρῆρησιάζομαι μὲ θάρβος διὰ τῆς παρουσίας μου ἐπιστολῆς, δηλοποιῶν πρὸς ὑμᾶς ἅπαντας τὸ πῶσον πρέπει νὰ ὠφεληθῶμεν ἐκ τοῦ ἐνεστώτος ἀρμο-

δίου καιροῦ μὲ μικράς τινας Ουσίας, διὰ τὴν ἀναλλάξωμεν τὰ προπατορικὰ ἡμῶν δικαιώματα καὶ αὐτὴν τὴν τελείαν ἐλευθερίαν μας. Καθὼς ἔμως ὁ ἱατρὸς δὲν δύναται ἀλλέως νὰ θεραπεύσῃ καὶ τὴν πλέον παραμικρὰν νόσον, πρὶν νὰ γνωρίσῃ τὰς αἰτίας ταύτης· οὕτω καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν ἐπιτύχει τοῦ σκοποῦ μὲ βλῆν τὴν δεξιὰν ταύτην τύχην, ἀνίσως δὲν ἐξακριβώσωμεν πρῶτον, καὶ ἐπομένως δὲν ἐμποδίσωμεν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λογικοῦ, ὅπου ἡ φύσις μᾶς ἐχάρισε, τὰς καθ' αὐτὰ αἰτίας τῆς μέχρι τοῦδε δουλείας μας.

Πρώτη καὶ μεγαλητέρα πασιῶν τῶν αἰτιῶν εἶναι, ὅτι ποτὲ δὲν ἠθελήσαμεν νὰ πιστεύσωμεν, πῶς ἡμεῖς μόνοι, μίαν σταθερὰν ἀπόφασιν κάμνοντες νὰ ἐλευθερωθῶμεν, δυνάμεθα· καὶ οὕτω μὴ συλλαμβάνοντες τὴν ἰδίαν ταύτην, οὔτε ἐνασχολούμεθα, οὔτε πατρίζομεν νὰ τὸ κατορθώσωμεν.

Δευτέρα, ὅτι διὰ χαμερπέστατα καὶ μηδαμινὰ κέρδη διαφερόμεθα καὶ γινόμεθα Ουσία τῆς ἐπαράτου ἡμῶν διχονοίας πάντοτε, ἥτις καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀποτελεῖ τὴν δυστυχίαν μας, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· θέλει μᾶς παραδώσει, φεῦ! τῷ διαβόλῳ, ὡς ἀντιφερομένη εἰς τὴν εὐαγγελικὴν κυρίαν ἐντολὴν τὴν : « Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς ἐαυτόν ».

Τρίτη, ἡ ἀνόητος φιλαυτία, ἥτις μᾶς κατακυριεύει· καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ ὅλας ἐκείνας τὰς γνώσεις, τῶν ὁποίων ἡ στέρησις μᾶς κατακρατεῖ ὑπὸ τὸν τρομερὸν αὐτὸν ζυγὸν τῆς δουλείας.

Ἰδοὺ ἐν συνόψει αἱ πρῶται καὶ κύριαι αἰτίαι, τὰς ὁποίας ἂν δὲν πασχίσωμεν βλαῖς δυνάμεσι νὰ τὰς ἐξαλείψωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐλπίδα σωτηρίας δὲν θέλομεν ἔχει πώποτε. « Ἔως πότε λοιπὸν θὰ τυφλώττωμεν; ἔως πότε δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι μόνη μία κοινὴ ἐπίμονος ἀπόφασις « τοῦ κακῶς ζῆν τὸ τεθνήαια κρεῖσσον » δύναται νὰ μᾶς κάμῃ εὐτυχεῖς; ἔως πότε θὰ κατασπαρχττώμεθα μεταξὺ μας ἄνευ οὐδενὸς λόγου; ἔως πότε δὲν καταλαμβάνομεν, ὅτι ἄνευ τῆς ἐμονοίας θὰ ἐξωκληρισθῶμεν ἐν τάχει ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τοὺς κώδικας; ἔως πότε θὰ περιπλανώμεθα ὑπὸ τῆς ματαίας φιλαυτίας, ἀεννάως προσκρούοντες καὶ μὴ καταδεχόμενοι εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ καθοδηγίας τῶν καλλιτέρων μας νὰ ὑπακούωμεν;

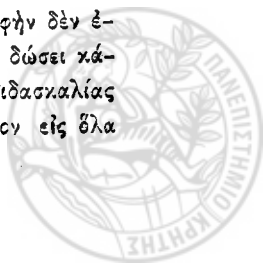
Ἄς παύσωμεν πλέον διὰ τὴν ἀγάπην καὶ πίστιν, ὅπου χρεωστοῦμεν εἰς τὴν Ουαυμαστὴν ἡμῶν πατρίδα, ἀπὸ τοῦ νὰ παρασυρόμεθα ἀπὸ τὴν ἀλογίαν τῶν παθῶν μας. Ἄς ἀτενίσωμεν εἰς τὰ κατέναντι ἡμῶν σεβαστὰ μνημεῖα τῶν προπατόρων μας. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν, ποίων ἡρώων ἀπόγονοι εἴμεθα, καὶ ἅς μὴ σμικρύνωμεν τὴν ἀθάνατον ἐκείνων δόξαν μὲ τὴν ἰδικὴν μας ἀναξιοτότητα· καὶ τέλος, ἀφ' οὗ χαλιναγωγῆσωμεν μὲ τὸ λογικὸν τὰ πάθη μας, ἅς ἐπιστήσωμεν τὴν διάνοιάν μας εἰς τὰς παρούσας εὐτυχεῖς περιστάσεις, πῶς ἔλα πρὸς βοήθειάν μας συντρέχουσι. Ἐ-

χομεν ἕνα δεύτερον μεγάλον Ἀλέξανδρον, ὅστις μὲ ἀνυπομονησίαν περιμένει νὰ μᾶς ἰδῇ μὲ τὸ σπαθὶ εἰς τὰς χεῖρας, ἀπαιτοῦντας τὰ δικαίωμάτα μας, διὰ νὰ ἐκτείνῃ ἀμέσως τὸν κραταῖδον αὐτοῦ βραχίονα πρὸς ὑπεράσπισίν μας. Ἐχομεν εἰς τοῦτο ἐναργεστάτας ἀποδείξεις τὰς συνεχεῖς πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας τῆς αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος. Ἐχομεν τὰς ἐσωτερικὰς συγχίσεις καὶ ἐπαναστάσεις, αἵτινες ἐπασχολοῦσι τὰς ἀντιζήλους μὲ ἡμᾶς φερομένας εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις, διὰ νὰ ἐπαγρυπνώσι καὶ ἐμποδίζωσιν ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν κινήματα τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἄλλοτε. Ἐχομεν τὴν παντελῆ ἀδυναμίαν, νωθρότητα καὶ ἀμάθειαν τῶν ληστικῶς κρατούντων ἡμᾶς τυράννων· καὶ ἐξ ἐναντίας ἡμεῖς τὴν καρτερίαν, τὴν γενναϊότητα καὶ τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον φῶτα τῆς παιδείας. Ποίας ἄλλας λοιπὸν δεξιωτέρας περιστάσεις, διὰ νὰ κινήθωμεν, περιμένομεν; Ἄν τῶρα δὲν καταθράύσωμεν τὸν τύραννον, πότε θὰ τὸ κατορθώσωμεν; Ὅχι βέβαια, τὸν καιρὸν ἄς μὴ τὸν ἀναβάλωμεν, ἐπεὶδὴ καὶ πάντοτε δὲν τὸν εὐρίσκομεν· ἀλλ' ἅπαντες μιᾷ ψυχῇ, μιᾷ γνώμῃ καὶ μιᾷ ἀποφάσει ἄς ἀναλάβωμεν τὸν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως καὶ πατρίδος σωτήριον ἀγῶνα, παγιοῦμενοι εἰς τὴν ἱεράν ἀπόφασιν ἢ ἐλευθέρως νὰ ζήσωμεν, ἢ ἐντίμως νὰ ἀποθάνωμεν.

Ἵμεῖς δὲ, Σεβατμιώτατοι ἡμῶν ποιμένες, τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Θεὸν αἶροντες, καὶ μὲ τὰς ἱερὰς εὐλογίας σας τὰς κεφαλὰς ἡμῶν καλύπτοντες, εὐχεσθε ὑπὲρ τῆς τελείας τῶν τυράννων ἐξολοθρεύσεως. Ἵμεῖς δὲ ἄρχοντες καὶ προσετώτες δεῖξατε τὸ καλὸν παράδειγμα μὲ τὰ ἔργα εἰς τὸν ὄψ' ὑμᾶς λαόν· ἐμψυχώσατε τοὺς δειλοὺς· συμβουλευέσθε τοὺς γνώσεις καὶ πείραν πραγμάτων ἔχοντας πεπαιδευμένους τοῦ ἔθνους μας· καταβάλετε κατὰ τὸ ἀνάλογον τῆς χρηματικῆς καταστάσεώς σας· προφθάσετε εἰς τοὺς χεῖροντας τὰ ἀναγκαῖα μέσα, καὶ προπορεύεσθε. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί! Ἕλληνες, δεῖξατε τὴν ἀπαιτουμένην ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν εἰς τοὺς μεγαλητέρους σας· ζωσθῆτε τὰ σπαθιά σας, πιάσατε τὰ τουφέκιά σας, καὶ συνεριζόμενοι ὁ εἰς πρὸς ἄλλον γενναίως νὰ τρέξητε ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς δόξης θάνατον.

Καιρὸς λοιπὸν, καιρὸς, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί! Μὴ φοβησθε, ἐτοιμασθῆτε καὶ ἐμπρός.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ χρέος ἐξέθεσα ἐν τῇ πικρῇ μου ἐπιστολῇ· ὁ δ' ἐπιφέρων αὐτὴν κύριος Εὐαγγέλης Μαρσαράκης, ἀνὴρ τίμιος καὶ ἀξιέπαινος διὰ τὴν ἄκραν φιλογενεῖάν του, θέλει σᾶς ἀναφέρει καὶ ἀπὸ στόματος, ὅσα ἀναγκαῖα διὰ νὰ ἠξεύρετε, τὰ ὁποῖα εἰς γραφὴν δὲν ἐνεπιστεύθην, καὶ ἅτινα ἀκροαζόμενοι μετὰ προσοχῆς, θέλετε δώσει κάθε πίστιν καὶ θέλετε ἐξακλουθήσει κατὰ τοὺς λόγους καὶ διδασκαλίαις αὐτοῦ ἄνευ τοῦ παραμικροτέρου δισταγμοῦ, προσέχοντες μόνον εἰς ὅλα

τὰ κινήματά σας νὰ μεταχειρίζεσθε τὴν μυστικότητα, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐπιμονήν. Ἐγὼ δὲ μένω ἐπευχόμενος πρὸς ἅπαντας ὑμᾶς ὑγιαίνειν ἐντελεσάτην καὶ κοινὴν ἐπιτυχίαν. Γένοιτο! Γένοιτο!

Κισινύη 1820.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΚΙΑΣΤΑ ΠΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΝ.)

Ἐκλαμπρότατε Πρίγκιψ, φιλογενέστατε κύριε!

Ἴδου ὅπου νεοπαρεισχυθεὶς εἰς τὸ ἱερώτατον ἐθνικὸν σύστημα, τὸ ἐνασχολούμενον διὰ τὴν μέλλουσαν τῆς φίλης πατρίδος εὐδαιμονίαν, ἅμα ἀξιοῦμαι μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ προστρέξω εἰς τὸ σκέπος τῆς πανεκλάμπρου εὐνοίας σας. Δὲν κρίνω δίκαιον εἰς τὰ συνιστώμενα μέλη τοῦ καθαρῶ πατριωτισμοῦ τὸ νὰ μακραίνω τὸν καιρὸν τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντός μου, διότι ἀργὰ καὶ μόλις ἐγνώρισα τὰς λαμπροτάτας ἀπτινας τοῦ ἱεροῦ τούτου πράγματος· ἀλλὰ προλαμβάνω τὴν πολυτίμον ταύτην στιγμήν, καὶ δίδωμι πάντα καὶ ἑμαυτὸν πατρίδος ἕνεκα. Λυποῦμαι μὲν, ὅτι εἶμαι ὀψτερος τῆς ἐκλογῆς, ἀλλὰ χαίρω, διότι εὐελπιῶμαι, ὅτι θέλει ἀπολαύσω, τὴν ὁποῖαν ζητῶ νὰ μὲ χορηγήσητε εὐκολίαν τὸ νὰ ἐκδικηθῶ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου πατρός μου Νότζο Γκιάστα, ἀνιλεῶς φονευθέντος παρὰ τοῦ κακίστου τυράννου Ἀλῆ Πασῆ, ὁ ὁποῖος καταπατήσας τὰ χρέη τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του πολυχρονίου διατριβῆς μου καὶ ἐνασχολήσεως, καὶ πεισθεὶς εἰς τὰς ἐναντίον τῆς πατρικῆς μου οἰκογενεῖας δοθείσας αὐτῷ συκοφαντίας, ὅτι αὐτὴ ὑπῆρχε μέλος τοῦ συστήματος τοῦ αἰοιδίμου Γκενερὰλ Παπαδόπουλου, ἔδωσε τὴν αἰμοβόρον ἀπόφασίν του, ἵνα ἡ αὐτὴ οἰκογένειά μου μηδενισθῇ· καὶ τὸν μὲν ποθητὸν πατέρα μου ἔδωκεν εἰς σφαγὴν, δημεύσας τὰ ὑπάρχοντά μας, ἐμὲ δὲ ἐβίασε φυγόντα νὰ δαινοπαθῶ μακρὰν τῆς πολυστενάκτου πατρίδος μου Ζαγόρι πρὸ δεκατρία σχεδὸν ἔτη μέχρι σήμερον. Τούτων τῶν δύο ἀπαραιτήτων ἱερῶν καθηκόντων μου ἕνεκα τολμῶ νὰ θερμοικετεύσω τὴν πολυσέβαστον Ἐκλαμπρότητά σας, διὰ νὰ συγκατανεύσητε εἰς ταύτην τὴν οἰκτροτάτην μου δέησιν, καὶ μὲ ἀξιώσετε μὲ τὰς ἐκλάμπρους σας προσταγὰς καὶ δηγίαις, διὰ νὰ μισεύσω διὰ τὴν πολλὰ παρ' ἐμοῦ σεβομένην πατρίδα μου, ἔνθα ἐλπίζω νὰ συνεργήσω τὸ ὑπὲρ δύναμιν πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν ὁποίων πατρῶν δεινῶν πρὸ τόσους αἰῶνας ἀφορήτως ἐδοκίμασα· καθότι πρὸ ὀφθαλμῶν μου τὸν θάνατον ἔλαβον, καὶ ἀφιέρωσας εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Ἰψίστου καὶ εἰς τὴν φροντίδα τῶν εἰς Ἴσμαήλ φιλογενῶν ἀδελφῶν τὰ ἐκεῖ εὐρίσκόμενα τέκνα μου, ἐνασχολοῦ-

μαι εἰς τὸ νὰ προδιαθέσω τὰς ἐδῶ μερικὰς ὑποθέσεις μου, καὶ λαμβάνοντας τὸ πασαπόρτιόν μου ἅμα ἀναχωρήσω διὰ Βουκουρέστιον, καὶ μετὰ τὴν ἐκεί ἀντάμωσιν τοῦ ἐξαδέλφου μου κυρίου Ῥιζάρη ἀπεράσω εἰς τὴν πατρίδαν, ἀκολουθώντας, ὡς ἤθελέ με ἐδηγήσῃ ἢ τῆς βουλῆς σας προσταγῇ. Ὑποληφθῆτε, παρακαλῶ, ἕναν, ὁ ὅποιος καυχᾶται μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς μὲ τὸ βαθύτατον σέβας νὰ κηρύττῃται

τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος ὁ ὑποκλινῆς δεῦλος

ΚΩ. ΓΚΙΑΣΤΑΣ.

Ἐν Ἰσμαήλ τῆ 27 φεβρουαρίου 1821.

(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚ ΓΑΛΑΖΙΟΥ ΠΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΝ.)

Τὴν ὑμετέραν Ἐκλαμπρότητα ταπεινότητος προσκυνοῦμεν.

Μέσον τοῦ ἐδῶ ἐλθόντος κυρίου Εὐαγγελείου Μαντασαράκη ἠξιώθημεν τῆς τιμῆς τοῦ νὰ πληροφορηθῶμεν διὰ τὸ αἴσιον καὶ δι' ἡμᾶς ὑπερῆδυστον τῆς ὑγείας Σας, ὑπερχαρέντες τὰ μέγιστα δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ εὐχόμενοι ἐκ μυχῶν ψυχῆς ν' ἀξιούμεθα παρομοίῳ εὐαγγελειῶν διηνεκῶς πρὸς εὐφρόσυνόν μας ἀγαλλίασιν, τολμῶμεν εὐθαρσῶς νὰ προσφέρωμεν τὸν ἐμυτόν μας εἰς κάθε νεῦσιν καὶ ἐπιταγὴν τῆς Ἐκλαμπρότητός σας μ' ἔλον τὸν διακαῆ καὶ πεφυρακτωμένον ζῆλον ἐν ὅποιᾳ δῆποτε περιστάσει, θέσει καὶ καιρῷ. Διὸ Σᾶς προσκυνοῦμεν ἐγκαρδίως καὶ μένομεν μ' ἔλον τὸ βαθύτατον σέβας.

Τῆ φεβρουαρίου 1821
ἐκ Γαλαζίου.

τῆς ὑμετέρας Ἐκλαμπρότητος
ἐκδοτοὶ καὶ ὑποκλινεῖς δεῦλοι

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΖΩΡΖΟΠΟΥΛΟΣ,
ΚΩΣΤΗΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ,
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ,
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ,
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΚΕΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ,
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ,
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΜΟΣΤΡΑΣ,

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ,
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΛΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ,
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΒΙΑΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΔΑΜΙΑΗΣ,
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΓΟΥΖΕΛΗΣ,
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΕΤΖΟΓΛΟΥΣ,
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ.

(ΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟΝ ΜΗΓΚΛΑΡΗ.)

Ἐγὼ ὁ ὑπογεγραμμένος ὑπόσχομαι, ὅτι θέλω φυλάξει μυστικά, ὅσα μοὶ ἐμπιστεύονται παρὰ τῶν σεβαστῶν κυρίων Ὑψηλάντιδων· ὑπόσχο-

μαι νὰ θυσιάζω καὶ αὐτὴν τὴν τελευταίαν βράνιδα τοῦ αἵματός μου μιστὰ τῶν ὑπ' ἐμὲ ἀνθρώπων ὑπὲρ τῆς πατρίδος μας Ἑλλάδος· ὑπόσχομαι νὰ γνωρίζω δι' ἀρχηγόν μου τὸν ἐκλαμπρότατον πρίγκιπα Ὑψηλάντην καὶ ὑποτάττωμαι εἰς τὰς διδομένας μοι προσταγὰς παρ' αὐτοῦ· ὑπόσχομαι, ὅτι δὲν θέλω ποτὲ παραδοθῆ εἰς χεῖρας τῶν τυράννων μας, ἂν ἤθελε διακινδυνεύσει εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ μου· ὑπόσχομαι τὰ αὐτὰ καὶ ἐκ μέρους τῶν ὑπ' ἐμὲ ἀνθρώπων· ὑπόσχομαι τέλος, ὅτι θέλω προσπαθῆ διὰ τὴν αὐξήσιν τῶν ἀνθρώπων μου. Ταῦτα ὑπόσχομαι ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας Εἰκόνης καὶ ἐπάνω εἰς τὸ κατὰ τῶν τυράννων σπαθί μας, ἅπαρ ἂν δὲν φυλάξω μέχρι κεραίας, νὰ παραδίδωμαι τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι καὶ νὰ καταστρέφωμαι παρὰ τῶν πατριωτῶν καὶ ἀρχηγῶν μου, ὡς ἀνάξιος τοῦ εὐγενοῦς τούτου ἀγῶνος καὶ τῆς πατρίδος μου. Διὸ καὶ εἰς ἔνδειξιν δέδωκα τὸ παρόν μου ἐνυπόγραφον καὶ ἐσφράγιστον.

Κισινεύη τῇ 16 φεβρουαρίου 1821.

ΗΛΙΑΣ ΜΗΓΚΛΑΡΗΣ.

(Ἀληθῶς ὁ Ἥλιος Μήγκλαρης διετήρησε πιστῶς τὴν ἀνωτέρω ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, πολεμῆτας σταθερῶς ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Γαλαζίου καὶ πεσὼν ἡρωϊκῶς ἐν τῇ τοῦ Σκουλενίου.)

(Ὑποσχετικὸν Κανούσου)

Προσταχθεὶς παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, διὰ νὰ ἀπέλθω εἰς Ἡπειρον καὶ νὰ ἐγχειρίσω τὰ ἐμπιστευθέντα μοι πρὸς τοὺς Καπετανέους γράμματα τῆς Ἐκλαμπρότητός του, καὶ ὑπακούσας ὑπόσχομαι ἀπερχόμενος νὰ ἐγχειρίσω τὰ γράμματα ἀσφαλέςτατα, πρὸς οὓς καὶ ὅπως διετάχθην, καὶ νὰ προσπαθῆσω, ὅσον ἔνεστί μοι, καὶ περὶ τῆς ταχίστης ἐπιστροφῆς μου, χωρὶς νὰ ἀναφέρω πρὸς τινὰ τὸ παραμικρὸν καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀπέρχομαι. Ὅψέποτε δὲ ἤθελα παρεκτραπῆ τῶν ὑποσχέσεών μου τούτων, ἡ Θεία δικαιοσύνη νὰ ἐκκενώσῃ καὶ νὰ ῥίψῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς μου ἔλους τοὺς τρομεροὺς κεραυνοὺς τῆς, καὶ νὰ παιδεύωμαι λογιζόμενος ὡς κακεντρεχῆς, ἀποτρόπαιος καὶ ἀνάξιος τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ εἰς ἔνδειξιν δέδωκα τὸ παρόν μου ἐνυπόγραφον.

Κισινεύη τῇ 29 ἰανουαρίου 1821.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΝΟΥΣΗΣ.

Φίλε, παρ' ἐμοῦ οἱ ἐδῶ δὲν ἤμποροῦν νὰ μάθουν τίποτε· δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ μὴ μάθουν, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω εἰς Πάτραν, ἐπειδὴ ὁ ἱδιος καρaboκῦρης τοῖς τὸ λέγει. Ἐγὼ ὅμως λέγω, ὅτι ἐκεῖθεν ἀπερνῶ διὰ Ῥωσίαν, ἀγκαλα οὔτε μ' ἐρώτησέ τινας, οὔτε τολμα νὰ μ' ἐρωτήσῃ. Ἄφες τους, καὶ ἄς γαυγίζουσιν. Ἐγγύζει ἴσως ἡ ὥρα νὰ γνωρίσουν ὅχι μόνον τὰ σφάλματά των, ἀλλὰ νὰ νομισθοῦν καὶ ὡς θάρος τῆς γῆς.

Ἄδελφὲ, ἐγὼ δὲν πρέπει πλέον νὰ στοχασθῶ κινδύνους. Ἡ ὥρα δὲν μὲ συγχωρεῖ. Καί, ὅσον τὸ δυνατὸν δὲν ἀποφεύγω ἀπὸ τοὺς ἔρους τῆς φρονήσεως· ἀλλ' ἐν ταύτῃ δὲν καταδέχομαι νὰ φανῶ μικρόψυχος. Ἐὰν ἡ τύχη θέλῃ νὰ ἐρμήσῃ ἐναντίον μου, ἐγὼ ἐσυνείθισα νὰ ἀντιστέκωμαι γενναίως εἰς τὰς καταδρομάς τῆς, καὶ δὲν τὴν φοβοῦμαι παντάπασιν. Ἄς παλαίσωμεν μὲ κάθε εἶδος κινδύνων καὶ κακοπαθείας διὰ... Εἰ δὲ ἀλλῶως, ἄς πλακώσωμεν τὰ αὐγά μας, ἄς κόψωμεν ριζέθεν καὶ τὴν γλῶσσάν μας, ὅτι τοῦ παζαρίου τὰ κορδῶματα καὶ αἱ ἀεροβατεῖς φαντασίαι εἶναι τοῦ Γένους δυστυχήματα.

ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ.

(ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΠΑΠΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΝ ΠΡΗΝΑΡΗΝ.)

Τὴν Ἐντιμοτητά σας κατασπαζόμενος, ὡς εἶχες προσκυνῶ.

ἐν Κερκύρα τῇ 10 Ἰανουαρίου 1819.

Πρὸ πολλοῦ σὰς ἐφάνέρωσα, ὅτι ἐνεχείρισα τὰ βιβλία τῷ κυρίῳ Ἀθανασίῳ Σιγούρω, καὶ διὰ περισσοτέραν βεβαιότητα σὰς ἔστειλα καὶ τὸν κατάλογον. Πρὸς τὸ παρὸν σὰς εἰδοποιῶ, ὅτι ἐτελείωσα ὅλον ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἤλθον. Εἰς τὸ ἐξῆς θέλετε γνωρίσῃ ἐνταῦθα ἀντ' ἐμοῦ τὸν Κόντε Βιάρον Καποδίστρια καὶ Κωνσταντῖνον Γεροστάθην, μὲ τοὺς ὁποίους ἤμπορεῖτε νὰ ἀρχήσετε τὴν ἀλληλογραφίαν κατὰ τὸν ἐγνωρισμένον τρόπον. Διορίζονται ἐντεῦθεν δύο ἐπισημότεροι ἀπὸ τοὺς ἐνταῦθα εὑρισκομένους Ἀλθανίτας, διὰ νὰ ἀπεράσουν εἰς Μορέαν, ἔνθα ἐνεργήσουσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, καθὼς ἐδιωρίσθησαν καὶ καθὼς αἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦν. Ἐγὼ ἀναχωρῶ εἰς Παξοὺς, ἐκεῖθεν εἰς Λευκάδα, καὶ ἀκολούθως εἰς Ζάκυνθον, ἔνθεν κατ' εὐθείαν εἰς Πάτραν. Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι θέλετε φροντίσει παντοίῳ τρόπῳ, διὰ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Ἐταιρίαν ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Ἀδάμης, ἀν ἔως τῆς ὥρας δὲν κατηγήθη. Ὁ αὐτάδελφός σας κύριος Νικόλαος Πρηναρῆς, ὁμοίως καὶ ὁ ἐξαδελφός σας κύριος Νικόλαος Δαβαρούκας, νομίζω, ὅτι εἶναι ἄξιοι ἔσθαι καὶ περὶ αὐτῶν θέλετε λάβῃ τὴν φροντίδα. Ἐγὼ ὅμως μένω μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθω, ὅτι εἶναι συναδελφοὶ ἡμῶν. Πέμψατε ἀσφαλῶς

καὶ τὰς ἐγκλειστούς πρὸς τοὺς συναδελφοὺς ἡμῶν. Σὲ ἀσπάζομαι Φιλικῶς

ὁ γνωστὸς κατ' φίλος εὐλικρινὴς
ΑΡΙΣΤΕΪΔΗΣ ΠΑΠΑ.

(ΟΜΟΙΩΣ ΔΗΜΑΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ Χ. ΠΡΗΝΑΡΙΗΝ.)

Κύριε!

Ζάκυνθος 13 Μαΐου 1819.

ε. ν.

Πληροφωρηθεὶς παρὰ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν φίλου κυρίου Ἀριστείδου Παπαῦ περὶ τῆς ὑμετέρας εὐγενείας καὶ ἐγκαρδιωθεὶς, ἐτόλμησα νὰ λάβω τὸ θάρδος νὰ σᾶς γράψω καὶ νὰ σᾶς ζητήσω γνώμην εἰς τὰ περὶ ἐμέ· Ἐγώ, φίλε, ποσότητά τινα χρημάτων, ἀποκτηθεῖσταν ἐν ἰδρωτί, ἢ δ-ποία συμποσοῦται ἕως τέσσαρες χιλιάδες τάλλαρα Ἰσπανίας. Εἶναι δὲ καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐπιθυμοῦσα νὰ ἤμαι διασκορπισμένος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν ἓνα καὶ ἄλλον, ἀλλὰ νὰ γνωρίζω ἓν μόνον ὑποκαίμενον, ἄξιον γραικικοῦ ὀνύματος εἰς κάθε μου χρείαν, καὶ νὰ ἤμαι ὡς κατὰ τοῦτο ἀφρόντιστος.

Βουλευομένου δὲ μου περὶ τούτων μὲ τὸν κύριον Ἀριστείδην, αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔκρινεν εὐλογον νὰ τὰ ἀποθέσω εἰς τὰς χεῖράς σας, ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην. Ἄλλ' ἔμωσ τὸ νὰ ἀρῆσω τὸ ἀνὰ χεῖρας ἐπάγγελμά μου, ἐν ᾧ εἶμαι δημόσιος διδάσκαλος τῶν ἐπιστημῶν ἐν Ζακύνθῳ, καὶ διὰ νὰ μὴ ἐνοχλῶ τὴν κοινότητα, εἶναι ἀνάγκη νὰ τρέψωμαι ἀπὸ τὸν καρπὸν κατὰ τὴν ηλικίαν μου καὶ τὸ μάθημά μου. Ἐὰν λοιπὸν ἡ εὐγενεία σου θελήσῃς νὰ μὲ ἀναπαύσῃς κατὰ τοῦτο, μὴ βαρεθῆς νὰ μὲ γράψῃς, ἐὰν συμφέρῃ νὰ σᾶς τὰ ἐμβάσω πρὸς δέκα τὰ ἑκατὸν, διότι τόσον ἠμπορεῖ νὰ μὲ φθάσῃ, καὶ μὲ ποῖον τρόπον νὰ τὰ ἐμβάσω, διὰ νὰ ἤθελε ἠξιεύρω πρὸς ἐδηγίαν, ἐπειδὴ πρέπει νὰ ἤμαι ἑτοιμος... νὰ ἠμπορῶ νὰ κινῶμαι, χρεῖας τυχεύτης.

Ὁ Ἀριστείδης ἀπέρασεν ἀπὸ Ζάκυνθον εἰς Ηλακίαν Πάτρας, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κόρινθον. Ἐκεῖθεν δ' ἴσως ἀπεράσῃ εἰς Ὑδραν καὶ Σμύρνην. Τὰ λοιπὰ εἶναι κατ' εὐχὴν. Ταῦτα καὶ μένω εἰς τοὺς ὀρισμούς σας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΔΗΜΑΔΗΣ.

(Ὅποιος ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἱερέως καὶ διδασκάλου Θεοδοσίου Δημάδου, καταβαλόντος ὄλην αὐτοῦ τὴν κατάστασιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος!)

Δυνάμει τῆς ἐπιτροπείας, ἣν ἔλαβον παρὰ τῆς σεβαστῆς Ἀρχῆς τῶν Φιλικῶν, ἐδέχθη παρὰ τοῦ κυρίου Ἡλίου Μάνεση πέντε χιλιάδες ρούβλια ἀσιγνάστιας τῆς μπάγκας (N.ο 5000), καὶ δίδεται τὸ παρόν μου εἰς ἐνδειξίν.

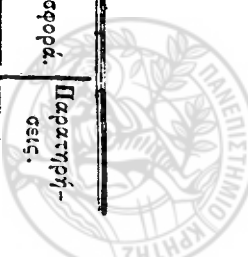
Ὁδησὸς τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1820

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ.

Αριθμ. ἑξῆς	Ἐπωνυμ. καὶ ὄνυμ. εἰσαίρου.	Πατρις αὐτοῦ	Ἐπάγγελμα.	Ἔτος καταχ.	Ἦμος κατη- χίσεως.	Κατηγορητής.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
1	Ἀδριανός (Θεοδόρης).	Κωνσταντινούπολ.	ἔμπορος.	1821	Ὀδησσός.	Α. Πελοπίδης	βδλ.	400
2	Ἀγαλλόπουλος (Γεώργιος).	Πελοπόννησος.	»	1818	Ἰῶρα.	Ἀναγνωσταράς	γρσ.	400
3	Ἀγγελῆ (Δημήτριος)	Κούρτζη.	»	1820	»	Γ. Ἀδριουιάδης	βδλ.	25
4	Ἀγουρτσούλος (Ιωάννης)	Χίος.	»	1821	Ὀδησσός.	Π. Αυγός.	»	200
5	Ἀγουρτσούλος (Μανώλης).	Πελοπόννησος	»	1820	Ἰάσιον.	Γ. Πάτσος.	γλρ.	3
6	Ἀδοκίπουλος (Παντελεῖμη.)	»	ναυτικός.	»	Νικολαίουπολ.	Α. Τσούνης.	βδλ.	25
7	Ἀθωνάσιος (Θεόδωρος).	Φιλίππουπολεις.	»	»	Βασαράβια.	»	γρσ.	50
8	Ἀθωνάσιος (Π. Γεώργιος).	Λεβαδεία.	»	1818	Κωνσταντιν.	Ἰ.Ο. Ταχιάωφ.	»	40
9	Ἀνιάν (Γεώργιος).	Θεσσαλία.	»	»	»	Ἀναγνωσταράς.	»	400
10	Ἀνιάν (Χριστόδουλος).	»	»	»	»	Γρ. Δικαίος.	»	400
11	Ἀλεξανδρείας (Θεόφιλος)	Πάτριος.	πατριάρχης.	1819	Ἀλεξανδρεία	Α. Πελοπίδης.	»	50
12	Ἀλεξανδρείας (Κωνστ.)	Πελοπόννησος.	πολιτικός.	1818	Κωνσταντιν.	Γρ. Δικαίος.	»	50
13	Ἀμερικάνος (Γεώργιος).	Μαρμπυίτα.	ἔμπορος.	1820	Βασαράβια	Γ.Κουλιτσούλος	βδλ.	400
14	Ἀμυνταίας (Γεώργιος Κ.)	Κεφαλληνία.	ναυτικός.	»	Μόσχα.	Στ. Δοϊτ. Πανάς	»	400
15	Ἀπατρίδας (Μιχαήλ.)	Κεφαλληνία.	στρατιωτικός.	1817	Κωνσταντιν.	Ἀναγνωσταράς.	»	400
16	Ἀναγνωσταράς (Ἀναγνώσ. Πατὰ Γεωργίου).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικός.	»	Ὀδησσός.	»	»	»
17	Ἀναγνωσταράς (Π. Α.)	»	»	»	»	Ν. Σκουρᾶς.	»	»
18	Ἀναστασίου (Χ. Ἰωάννης.)	Ἄγρα.	γρμ. ἔμπορος.	1818	Κωνσταντιν.	Γρ. Δικαίος.	γρσ.	200
19	Ἀνδρόνικος (Π. Γεωργίου).	»	»	1819	Κιουπόλιον.	Γ. Σοφιάδης.	»	»
20	Ἀνδρόνικος (Παναγιώτης).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικός.	1818	»	»	»	»
21	Ἀνδρούτσος (Ἀναστάσιος).	Πέτασι.	πλοίαρχος.	»	Κωνσταντιν.	Π. Σέκερης.	γλρ.	50
22	Ἄννης (Διονύσιος Ἰερέυς).	Ζάκυνθος.	»	1820	Ζάκυνθος.	Ν. Καλύβας.	γλρ.	40

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Αριθμ. Πρωτ.	Επωνυμ. και όνομ. εταιρείου.	Πατρις αιδιού.	Επάγγελμα.	Χώρα.	Όπος κατη- γώσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
23	Άνιου (Θεόδ. Αύγου. του)	Χίος.	Έμπορος	1824	Όθησός.	Άθ. Στρατηγό.	600	
24	Άνωτίου (Τεωφίτος).	10άκη.		1820	Κισιόλειον.	Χ. Μάλης.		Υποχρεώτ.
25	Άνωτίου (Νικόλαος)	Μελισσίνης.	»	1824	Τριέστιον.	Γ. Σοφισός.		
26	Άνωτίου (Άντων. Μ.)	Ζαγορά.	»	1819	Όθησός.	Στ. Μιχαήλ.	150	
27	Άνωτίου.	Μελισσίνης.	»	1820	Όθησός.	Α. Τσουνης.	5000	
28	»	Φιλαιπούπολης.	»		Βουκουρέτιον	Στ. Δικμαντ.	200	
29	»	Κάλημος.	καθηγιάς	»	Κωνσταντιν.	Β. Μαθιουδάκης.	500	
30	Αξόλης (Μελέτιος).	Κρήτη.	ναυτικός	1819	Τριμαθίων.	Στ. Καρχιάκης.	50	
31	Αποστόλης (Ιωάννης).	Ψαρά.	Έμπορος	1818	Όθησός.	Ηλ. Χρυσοστούθ.	40	
32	Αποστόλης (Νικόλαος).	Μελισσίνης.	»	1820	Κισιόλειον.	Γ. Σοφισός.	300	
33	Αποστόλης (Κωνσ. Κωνσ.)	»	»		Τριμαθίων	Α. Πεδιάδης.	»	
34	Αποστόλης (Αρχήτ.)	»	»	1819	Τριέστιον.	Ν. Παμπούρης	400	
35	Απόλλης (Παναγιώτης).	»	»		Ταλαδίτιον.	Ν. Μουλάκης.		Υποχρεώτ.
36	Απόλλης (Στυπιδών).	Ζάκυνθος.	»					
37	Αργυρούλης (Αρχήτ.)	Θεσσαλονίκη.	»					
38	Αργυρούλης (Τεωφίτος).	Κωνσταντινούπολη.	»	1818	Βουκουρέτιν.	Κ. Πεντεδάκης	4000	
39	Αρδαμυρίου (Υ. Αρχήτ.)	Θεσσαλία.	»		Αθως.	Ιω. Φραζιάκης.	3	
40	Αρδαμυρίου (Ασέρ. Παυ.)	Άρσινού.	Έμπορος	1821	Όθησός.	Α. Μαργαλάκης.	4000	
41	Αρχιάς (Ανδρέας Έμμαν.)	Μελισσίνης.	πλοίαρχος	1820	Νικόλαοπούλη.	Α. Τσουνης.	40	
42	Αρτίος (Αθ. Τεωφίτου).	Άρτα.		1824	Κισιόλειον.			
43	Αρτίος (Υγιάντιος).	Ζάκυνθος.	μηχανικός	1820	Μέτσα Τραλ.	Αθ. Τραχιάωφ.	400	
44	Αρταμυρίου (Ιωάνν.)	Μεσσημία.	Έμπορος	1819	Ζάκυνθος.	Θ. Κολοκοτρών.	400	
45	Αρταμυρίου (Αναγνώστης).	Μεσσημία.	Έμπορος	1820	Μεσσημία.		300	

Αριθμὸς	Ἑρμηνεία καὶ ὄνομα ἑαυτοῦ.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἑτάγγελια.	Χρονία	Τόπος κατη- χύσεως.	Κατηγορίας.	Προσοφία.	Παρατηρή- σεις.
46	Ἄρθουδιὸς (Ἐσθρῆτος).	Σύβουρη. Πελοπόννησος.	Ἰταλ. τῶν Πατρ. πολιτικὸς	1819	Κωνσταντιν.	Ἰεμ. Εὐάνθος Γρ. Δικαίος	ἴσοι. » 50	500 » 50
47	Βαλέτας (Σπυρίδων).	Νίος. Κεφαλληνία. Πελοπόννησος.	» » »	»	» » »	Ἰω. Πολύβιον.	» » »	» » »
48	Βαλαμμάκης (Νικήλαος).	Κεφαλληνία. Πελοπόννησος.	ἰατρὸς ἐμπόρος	1820	Κυθωνία	Μ. Φωκίανός.	»	50
49	Βαρέατος (Πέτρος).	» »	» »	1821	Ἰταμήλιον	Ἰεμ. Εὐάνθος.	»	200
50	Βαρεάτος (Θεόδωρος).	Μεσσην.	»	»	»	Δ. Πελοπόννησος.	»	500
51	Βαριωτῆς (Δημήτριος).	Βουλγαρία.	»	1817	Τομάροβα	Κ. Πεντεθέκας.	»	70
52	Βεονάρδος (Μανουήλ).	Κρήτη. Πελοπόννησος.	πολιτικὸς	1818	Μόργα	Κ. Πεντεθέκας.	»	10
53	Βλαδέτης (Χαράλαμπος).	» »	πολιτικὸς	1819	Ἰάριον	Χ. Καρυεῶδης.	»	»
54	Βλαδέτης (Θεόδωρος).	» »	πολιτικὸς	»	Πελοπόννησος.	»	»	»
55	Βλασσοπούλος (Ἰωάννης).	» »	» »	»	»	Ἰάριον	»	»
56	Βλασσοπούλος (Χρήστος).	Πελοπόννησος. »	στρατιωτικὸς	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
57	Βλασσοπούλος (Ναέτιος).	» »	στρατιωτικὸς	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
58	Βλασσοπούλος (Δημήτριος).	Καλαμάρις.	»	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
59	Βλασσοπούλος (Ἰωάννης).	» »	» »	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
60	Βλασσοπούλος (Ναέτιος).	Πελοπόννησος. »	στρατιωτικὸς	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
61	Βλασσοπούλος (Ναέτιος).	» »	στρατιωτικὸς	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
62	Βλασσοπούλος (Δημήτριος).	Καλαμάρις.	»	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
63	Βλασσοπούλος (Ἰωάννης).	» »	» »	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
64	Βλασσοπούλος (Ἰωάννης).	» »	» »	»	Πάτραι.	Ἰάριον	»	»
65	Βολαίης (Παναγιώτης).	Κεφαλληνία. Πελοπόννησος.	ἐπίσκοπος	1821	Κωνσταντιν.	Ἰάριον	»	»
66	Βραστραῖος (Θεοδώρητος).	Πελοπόννησος.	ἐπίσκοπος	1821	Κωνσταντιν.	Ἰάριον	»	»
67	Βραστραῖος	Πελοπόννησος.	ἐπίσκοπος	1819	Πελοπόννησος.	Ἰάριον	»	»

Αριθμ. βιβλίου	Επωνυμ. και ὄνομ. ἐταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἔτος γέννησ.	Ἔτος κατη- γύσεως.	Κατηγορί- α.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
68	Γαῖης (Ἀνθίμος).	Θεσσαλονικεύς.	διότακτος	1817	Ὀδηγός	N. Σκουφάς.	200	
69	Γαῖως (Χριστόδουλος Μ).	Καλαβρύται.	ἐμπόρος	1821	»	Αθ. Στρατηγόρ.	400	
70	Γαῖως (Διον. Μαρτυρέως)	Ζάκυνθος.	καθηγητής	1819	Ζακύνθος	N. Καλύβας.	400	
74	Γαῖως (Κωνσ. Μαρτυρέυ.)	Ζάκυνθος.	ἐμπόρος	1821	Ὀδηγός	Βμ. Εἰκόθης.	50	
72	Γαλακός (Ἀναγ. Μελητηνῆς)	Σμύρνη.	ἐμπόρος	1821	Ὀδηγός	Α. Πατάκος.	400	
73	Γαλάτης (Γεώργιος Δ.)	Ζαργαρά.	ἐμπόρος	1817	»	N. Σκουφάς.	400	
74	Γαλάτης (Νικόλαος).	Ἰθάκη.	ἐμπόρος	1817	»	N. Γαλάτης	400	
7	Γαλάτης (Εὐστάθιος Ἀρχ.)	Ἰθάκη.	ἐμπόρος	1817	»	N. Γαλάτης	400	
76	Γαλάτης (Νικόλαος).	Ἰθάκη.	ἐμπόρος	1820	Ἰσταθίων.	Καλαματιανός	400	Ἐλλογιμῆς
77	Γαλακός (Γεώργιος Κωνσταντ.)	Ἰθάκη.	ἐμπόρος	1817	Μέγας	Κομψιτοπούλος	40	καταγωγῆς.
78	Γαλιθῆς (Ἰωάννης Γεωργ.)	Μαγώβεια.	ἐμπόρος	1819	Κωνσταντινούπ.	Παν. Μιχαηλίδης	400	
79	Γαλιθῆς (Γεώργιος).	Μαγώβεια.	ἐμπόρος	1820	Ἰσταθίων	Γ. Π. Κορηνός	200	
80	Γερακίρης (Νικόλαος).	Κεφαλληνία.	ἐμπόρος	1819	Πάτρα	»	»	
81	Γεωργίου (Κωνσταντίν.)	Ἡπειρός.	ἐμπόρος	»	Κέρκυρα	Ἰακωβίδ. Παπα.	»	
82	Γεωργακίου (Νικόλαος).	Πελοπόννησος	ἐμπόρος	»	Πελοπόννησος	»	»	
83	Γεωργακίου (Ἰωάνν.)	Τήνος.	ἐμπόρος	»	Ἰσταθίων	»	»	
84	Γεωργακίου (Κωνσταντίνος).	Ἡπειρός.	ἐμπόρος	1821	Ἰσταθίων	Α. Καλαματιαν.	500	
85	Γεωργακίου (Καλαμίνος).	Μακεδονία.	ἐμπόρος	1820	Ἰσταθίων	Ἰω. Αποστολάκ.	50	
86	Γεωργακίου (Ἡλίας).	Κωνσταντινούπολ.	ἐμπόρος	1819	Κωνσταντινούπ.	Δημ. Θέμελιος.	2000	Ἰτισχυεῖτο
87	Γεωργακίου (Ἀντώνιος).	Χίος.	ἐμπόρος	1821	Ὀδηγός	Βελ. Παυλίδης	400	
88	Γεωργακίου (Παναγιώτης).	Πελοπόννησος.	ἐμπόρος	1818	Κωνσταντινούπ.	Στρατηγόπουλος	40	
89	Γεωργακίου (Παναγιώτης).	Αἴγιος.	ἐμπόρος	1821	Κωνσταντινούπ.	Γρ. Δικαίας.	40	
90	Γεωργακίου (Κωνσταντίνος).	Ἰθάκη.	ἐμπόρος	1820	Κωνσταντινούπ.	Α. Βοβίας.	25	Ἰτισχυεῖτο

Αριθμ. ερμην.	Επωνυμ. και ὄνσμ. ἐταίρου.	Πατρὶς αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα	Ἔκθεσις	Τόπος κατη- χίσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
91	Γιάννης (Γκινας Γ.)	Ἰθάκη.	ναυτικός	1818	Κωνσταντιν.	Ἀναγνωσταράς.	66λ.	
92	Γιορτζής (Νικόλαος Βασ.)	Μακαρονίτσα.	ἐμπόρος	1820	Μέγαρα	Ἀθανατοράκης.	ἴσθ.	400
93	Γιαννούδης (Εὐάγγ. Μαντα.)	Ἰθάκη.	πλοίαρχος	1824	Γαλάττων	Χ. Δουριώτης.	ἴσθ.	40
94	Γραμματικόπουλος (Ἰωάν.)	Ζάκυνθος.	πολιτικός	1818	»	»	ἴσθ.	50
95	Γρυγορίδης (Αθανάσιος).	Πελοπόννησος	»	»	Πελοπόννησ.	»	»	»
96	Γρυγορίδης (Ἰωάννης).	Ζάκυνθος.	»	»	Ζάκυνθος	Νικ. Καλλιέας.	ἴσθ.	40
97	Γρυγορίδης (Νικόλαος).	Σίγριος.	»	»	Γαλάττων	Γ.ρ. Δικαίος.	ἴσθ.	200
98	Γυρτάκης (Κωστής).	Χίος.	ἐμπόρος	1824	Ὄδησος	Ἄθ. Στρατηγότ.	ἴσθ.	200
99	Δάλας (Παναγιώτης)	Πελοπόννησος.	»	»	»	Ν. Παμπούνης.	»	400
100	Δαναός (Παναγιώτης)	»	»	»	Πελοπόννησ.	»	»	»
101	Δανιὴλ ἡγούμενος Βεάχου.	»	»	»	Κανότιον	»	»	»
102	Δασιάδης (Γεώργιος).	»	»	»	Πελοπόννησ.	»	»	»
103	Δάσις ἀδελφοί	»	πολιτικοί	1819	Πελοπόννησ.	Γ. Καλαρᾶς.	»	»
104	Δελφιδάκης.	»	»	»	»	»	»	»
105	Δελφιδάκης (Κωνσ. Ἰωάν.)	Ἰθάκη.	ἐμπόρος	1818	Βουκουρέστ.	Κ. Πενρεδέκας.	ἴσθ.	250
106	Δεσποτόπουλος (Ἰωάννης).	Πελοπόννησος.	πολιτικός	1819	Πελοπόννησ.	»	»	108 Παπα- γρῶνάντιος.
107	Δεσποῦνης (Στυπιδών).	Ἦλιος.	»	»	»	»	»	»
108	Δηλδοπεράκης (Γεώργιος).	Ἰθάκη	ἐμπόρος	1824	Ἰσταθίων	Α. Ι. Πόμπ.	»	450
109	Δημητρίου (Βασιλείος).	Πελοπόννησος.	»	»	Γαλάττων	Ἀθανασίου.	»	425
110	Δημητρίου (Κολυθάκος).	Ἀργυρούπολις.	»	»	Βουκουρέστ.	Ἀναγνωστάκης.	»	»
111	Δημητρίου (Μιχαήλ).	»	»	»	1824 Ἰσταθίων	Ἰω. Αἰνοπολάκ.	»	350
112	Δημητρίου (Σταῦρος)	»	»	»	Κανότιον	Ἀναγνωστάκης.	»	200
113	Δημητρίου (Παναγ.)	Ασωνία.	στρατιωτικός	1817	Ὄδησος	»	ἴσθ.	2

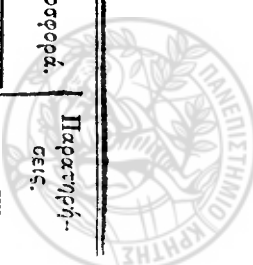
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Αριθμ. Διορμ.	Επωνυμ. και όνομ. έταίρ.	Πατρις αυτού.	Έδρα γέννημα.	Έτος γέννημα.	Έτος κατη- γήσεως.	Κατηγορητής.	Προσφορά.	Παρασημή- σεις.
114	Δήμου (Νικολάος)	Ήπειρος.	Ήπειρος	1820	Κισθόλειον	Αντ. Τσούνης.	γρσ.	500
115	Διδασκαλάπουλος (Γεώργ.)	Μεγαρίδες.	Ήπειρος	1819	Κόρινθος	Ν. Παμπούκης.	γρσ.	500
116	Δικαίος (Γρ. Αρχιμανδρ.)	Πελοπόννησος.	ζήληρικος	1817	Κωνσταντιν.	Αναγνώστου.	γρσ.	5
117	Διογενίδης (Παναγιώτης)	»	έμπυρος	1819	Κωνσταντιν.	Θ. Νέγρης.	γρσ.	5000
118	Διογενίδης (Βελισσάριος)	»	»	»	Κωνσταντιν.	Π. Σέκερης.	γρσ.	50 00. Ήρξα- το τής κατη- γήσεως αυτού
119	Διοφότης (Χριστόφορος)	Χίος.	»	1821	Ήσθιαίον	Ιω. Αποστολάχ.	»	350
120	Δομνάνδος.	Κρής.	πολιτικός	1819	Ήσθιαίον	Ιω. Αποστολάχ.	»	»
121	Δοσιδάτης (Γεώργιος).	Ήλύμνη.	»	1820	Βουκουρέστ.	Αριστέϊδ. Παπα.	»	250
122	Δόριδος (Αγηγήτριος).	Πελοπόννησος.	»	1820	Κισθόλειον	Αριστέϊδ. Παπα.	»	5 Γρ. Δικαίος και έτελειο- τήσαν εν 5 Θ.
123	Δούγκας (Στέφανος).	Θεσσαλίς.	ζιζιάσκαλος	1819	Κωνσταντιν.	Αναγνώστου.	»	450
124	Δουκάκης (Σταμάτ. Γεώργ.)	Πελοπόννησος.	έμπυρος	»	Ίάσιον	Γ. Π. Κορρινός.	»	50
125	Δούγκας (Κωνσταντίνος).	Ήπειρος.	πολιτικός	1820	Ίσθιαίον	Γ. Π. Κορρινός.	»	40
126	Δούγκας (Αγηγήτριος).	Ζαχυντά.	έμπυρος	1821	Ίάσιον	Β. Μπαράξ.	γρσ.	4000
127	Δούσης (Ήλιος)	Πέλας.	στρατιωτικός	»	Ήθρησός	Μ. Στέλιος.	βδλ.	4
128	Δούσηγας (Ιωάννης)	Ήθρη.	έμπυρος	1818	Ήθρησός	Α. Πελοπίδας.	γρσ.	500
129	Δρακούλης (Ιακώβος Κων.)	»	»	1821	Ίαθάκιον	Αθ. Στρατηγόπ.	»	80
130	Δρακούλης (Στυρίδιων).	»	γράμμ. έμπυρος	1820	Ήθρησός	Στ. Αραβαντάκ.	»	400
131	Δρακινός (Δρόσος)	»	»	»	Κωνσταντιν.	Ζαγ. Λεονάρδος.	βδλ.	400
132	Είρηνοπούδης Μήτροσολ.	Θεσσαλίς.	»	1818	Κωνσταντιν.	Α. Ήπατρος.	γρσ.	30
133	Έλευθερίου (Ιωάννης)	Βάρνα.	»	1821	Ίάσιον	Α. Ήπατρος.	γρσ.	400
134	Έλευθερίου (Ιωάννης)	Τύρναβος.	»	1820	Βουκουρέστ.	Ιω. Αμφοροσίδ	βδλ.	400
135	Έλλης (Διονύσιος).	Ζαχυνθος.	έμπυρος	1819	Ζαχυνθος	Βελ. Πουλιδής.	γρσ.	400
136	Έμιζανούλ (Αγηγήτριος.)	Ζηφύρη.	»	»	Γαλαξίον	Ν. Καλύδας.	γρσ.	60
						Παναγ. Π. Ιωάν.	γρσ.	450

Αύξων ἀριθμὸς	Ἰδιόκλητον καὶ ὄνομα ἐταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἰδιόκλητον.	Ἔξω ἀριθμὸς	Τόπος κατὰ- χρήσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
437	Ἰβημαν. Παρὰ Ἰβρα Παρὰ	Πεδιόπλητος.	καλόγγρος	4820	Κωνσταντιν.	» »	»	
438	Ἰβηρικημενίτης (Τερμανός).	Ἰβηρικος.	ἰατρὸς	»	»	»	»	
439	Ἰβιάγγελοσ.	Πεδιόπλητος.	πολιτικὸς	»	»	»	»	
440	Ἐυστάθιος (Ἰωάννης).	Πεδιόπλητος.	»	1819	Πεδιόπλητα.	»	»	
441	Ζαήμιος (Ἀσρημάκης)	»	»	»	»	»	»	
442	Ζαήμιος (Ἀνδρέας.)	»	»	»	»	»	»	
443	Ζάνος (Δημήτριος).	»	»	1824	Ὀδυσσεὺς	»	»	
444	Ζαχαριάδης (Χρήστος).	»	»	1820	»	»	»	
445	Ζαχαριόπουλος (Παναγιώτ.)	Πεδιόπλητος.	γραμματεὺς ἐμπτ.	1819	Πεδιόπλητα.	»	»	
446	Ζαούκας (Κυριάκος).	Ἰωάννινα.	»	»	Βουκουπέστ.	»	»	
447	Ζαούκας (Ἰωάννης).	»	»	»	»	»	»	
448	Ζιζιόετις (Στέφανος).	»	»	1820	Νίκαια	»	»	
449	Ζορηπάδης (Δημ. Ἰωάννου).	»	»	1817	Μέσση	»	»	
450	Ζουλαδένης (Ἰωάν. Τεωρ.)	Ἰωάννινα.	γραμματεὺς	1818	Κωνσταντιν.	»	»	
451	Ζώης (Πίος).	»	»	1824	Ἰάσσιον	»	»	
452	Ἠλιάδης (Φώτιος).	Πεδιόπλητος.	στρατιωτικὸς	1819	»	»	»	
453	Ἠλιάσχος (Μιχαήλ).	Κωνσταντινούπολις.	ἐμπόρος	1821	Ὀδυσσεὺς	»	»	
454	Ἠλίτης (Ἡέρος).	Βουκουπέστιον.	»	1818	»	»	»	
455	Θεογέννης (Νικόλαος).	Πεδιόπλητος.	ἰατρὸς	1820	Κωνσταντιν.	»	»	
456	Θεοφάνης (Αἰμυλίου).	Πάριος.	ἐμπόρος	1818	Παλάτιον	»	»	
457	Θεοδώριδος (Ἰάκωβ. τερ.)	Ἰβρα.	»	1820	»	»	»	
458	Θεοφάντου. (Αἰμυλίου.)	Πεδιόπλητος.	ὀδοιπορὸς	»	Κωνσταντιν.	»	»	
459	Θεοφάρεπουλος (Σωτήριος.)	»	»	1819	Πεδιόπλητα.	»	»	

Υ. γρ. 5000
καὶ ἑτεῖα προσ-
ταχθῆ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Αριθμ. Δελτ.	Επωνυμ. και ὄνομ. ἐπιγραφ.	Πατρὶς αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἰδιωτικ. ἢ Κρατ.	Τόπος κατο- γίσεως.	Κατηγορίης.	Προσφρά.	Παρατηρή- σεις.
460	Θεοφωτῆς (Ἰωάν. Μον.)	Ἡπειρός.	ἑτάσκαλος	4848	Κωνσταντιν.	Α. Π. Τεωφίλου.	γρσ.	250
461	Ἰατρός (Παναγιώτης).	Πελοπόννησος.	ἐμπειρος	4820	Ἰουδαίον	Γ. Παπαδόπουλ.	»	500
462	Ἰατρός (Βυστάθης)	Τύραδος.	ιατρός	4819	Ἰάτιον	Θ. Νέγρης.	φλρ.	5
463	Ἰγνάτιος (Ἰβρα Ἀρτέμ.)	Κρήτη.	»	»	Κωνσταντιν.	Σ. Θεοφάνης.	τλρ.	400
464	Ἰερός (Περικλεῖς Ἀρτέμ.)	Μηδιά.	»	4820	»	»	»	»
465	Ἰεωφίδης (Πεωφίος).	Μοσχολήσια.	ἱερατικὸς	»	»	»	»	»
466	Ἰωακείμ. Ἀρχιμην. Ἰεωφί.	Μοσχολήσια.	ἐμπειρος	4819	Ἰαδαίον	Π. Α. Ἀναγνώστ.	γρσ.	200
467	Ἰωαννίδης (Στέφιος).	Ἀμυδαχια.	»	»	Κωνσταντιν.	Κ. Πεντεδέκας.	»	450
468	Ἰωάννης Ἱεροθέωνος.	Πιτυουστῆνα.	»	»	Βουκουρεστ.	Γρηγ. Δικαίος.	»	30
469	Ἰωάννης Ἱεροθέωνος.	Κατσάβεια.	»	4820	Βαρσοβία.	Ἀριστείδ. Παπα.	»	400
470	Ἰωαννέπουλος (Δημήτριος).	Λέδες.	»	4824	᾽Οδησσός	Ἀθ. Στρατηγόμ.	»	200
471	Ἰωάννου Χρήστος.	Ἡπειρός.	»	4820	Κιόνθιον	Γεωφ. Σοφινός.	»	200
472	Ἰωάννου (Δημήτριος).	Μακεδονία.	»	4821	»	Π. Α. Ἀναγνώστ.	βδλ.	200
473	Ἰωάννου (Πεωφίος).	Μακεδονία.	»	»	Ἰαδαίον	Ἀρβαντάκης.	γρσ.	425
474	Ἰωάννου (Λεόντιος, Ἀρτ.)	Λεβαδεία.	»	4818	Κωνσταντιν.	Ἰμ. Εἰσόος.	»	»
475	Καθάλας (Νικηλαός).	Μελοπόννησος.	ιατρός	4820	Κιόνθιον	Ἰμ. Εἰσόος.	βδλ.	400
476	Καθεστρεφίεπουλος (Πεωφ.)	Ἄγριαρα.	παιδικὸς	4819	Μελοπόννησ.	Ν. Παπακωνσταντίν.	»	»
477	Καθεστρεφίεπουλος (Πεωφ.)	Ἄγριαρα.	φραγκοπωλῆς	4820	Ζακύνθος	Ν. Καλάδας.	φλρ.	49
478	Καθεστρεφίεπουλος (Δημήτριος)	Ζακύνθος.	»	4819	Ἀλεξανδρεία	Α. Πελοπίδας.	»	»
479	Καζούλης (Ἀθανάσιος).	Ἴβδος.	»	4820	Βαρσοβία	Ἀριστίδ. Παπα.	γρσ.	550
480	Καζουλίδης (Ἰωάννης).	Συβούρη.	ἐμπειρος	4818	Κωνσταντιν.	Κ. Πεντεδέκας.	φλρ.	7
481	Καθαεφουτιέπουλος (Χ. Ν. Πελοπόννησος).	»	ἀξίωματικός	»	Ἰουδαίον	Γρηγ. Δικαίος.	γρσ.	200
482	Καθαεφουτιανὸς (Δημήτριος)	»	»	»	»	»	»	»

Αριθμ. 200	Ἐπωνυμ. καὶ ἔθνη, ἐταίροι.	Πατρις αὐτοῦ	Ἐπάγγελμα.	Ἔτος χρισ- τιανισμοῦ.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
183	Καλαμάρας (Πελοποννησ.).	Ἡλιουπόλησος.	πολιτικός	1818	Ἡλιουπόλησ.	4	
184	Καλαμάρατος (Μακεδονία) Ἄντρ.	Κρήτη.	βιβλιοπώλης	1819	Ἴταλον	4	
185	Καλαμαρούρος (Παλαιολόγου)	Ναύπαιτος.	»	»	Βουκουρέστ.	300	
186	Καλογεράς (Παλαιολόγου)	Ἡλιουπόλησος.	πολιτικός	»	Ἡλιουπόλησ.	»	
187	Καλοδιδής (Ἀργώνος).	Ἡλιουπόλησος.	ἐμπόρος	1818	Ἴταλόν	»	
188	Καλοδιδής (Ἄγγελος Νικολάου)	Ἡλιουπόλησος.	ἐμπόρος	1830	Ἴταλον	»	
189	Καλίδας (Νικολάου).	Ζάκυνθος.	ἐμπόρος	1819	Ζάκυνθος	20	
190	Καμαραγής (Κυριακός).	Ἡλιουπόλησος.	ἐμπόρος	»	Ἡλιουπόλησ.	»	
191	Καμινάκης (Κυριακός Χρ.)	Καστορία.	ἐμπόρος	»	Βουκουρέστ.	2000	
192	Καμπερόπουλος (Ἄντρ. Ἰω.)	Κωνσταντινούπολι.	»	1820	Ὀδησσός.	150	
193	Καμαράκης (Ἄθωνάτος).	Ἡλιουπόλησος.	πολιτικός	»	Κωνσταντιν.	»	
194	Κανούσης (Νικολάου).	» Πειραιός.	»	1817	Μόσχα	5	
195	Καντακούλησος (Πελοποννησ.).	Μεθάνια.	στρατιωτικός	1818	Ἰωσσια	»	
196	Καντακούλησος (Ἀλέξανδρ.)	»	πολιτικός	1819	Ἴταλον	»	
197	Καντιώτης (Ἀληθέλλας).	Κέρκυρα.	στρατιωτικός	»	Κωνσταντιν.	»	
198	Καντιώτης (Κωνσταντίνος).	»	»	1817	Μόσχα	2	
199	Καντιώτης (Νικολ. Γεωργ.)	Ζάκυνθος.	»	1819	Ζάκυνθος	40	
200	Καπετανάκης (Ἐμμανουήλ).	Χίος.	»	»	Βιέννη	»	
201	Καπριός (Ἄντρ. Παυλός).	Κεφαλληνία.	ναυτικός	1820	Κωνσταντιν.	60	
202	Καποδιστριας (Βιάσος).	Κέρκυρα.	ναυτικός	1819	Κεφαλήσ.	»	
203	Κάρο (Ἀντήριος Ἰωάν.)	Χίος.	ναυτικός	1821	Ἰακόν	»	
204	Κάραρης (Στέφανος).	Χίος.	ἐμπόρος	»	Ὀδησσός	»	
205	Καρχαζάνης (Ἰωάν. Ἀθ.)	Ἡλιουπόλησος.	»	»	»	»	

Προσφύταιται ἐξουσίαν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Αριθμὸς ἀποφάσεως.	Ἐπισημ. καὶ ὄνομ. ἐταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἰδιωτικὸς	Ἔτος ἱκανότητος.	Τόπος κατη- γύσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
206	Καραμάνος (Ἰωάννης).	Πελοπόννησος.	πολιτικός	»	1819	Πελοπόννησ.	Π. Θεαγένης.	γρσ.	50
207	Καραμήτσο (Ἀναστάσιος).	Πινδός.	»	»	1820	Κωνσταντιν.	Α.Θ. Εἰδουλός.	»	400
208	Καραμπάτος (Ν. Κυριακίτης).	Ἠλλάκη.	»	»	1820	Ἰόνιον	Μαντισσαράκης.	»	200
209	Καραμπέδας (Ἄντωνος).	Ἠπειρός.	»	»	1819	Πελοπόννησ.	Στ. Κομπαρένης.	βέδ.	30
210	Καραπατιᾶς (Ἄντωνος).	Πελοπόννησος.	»	»	1818	Χερσόνησ.	Σεφ. Χ. Κώστα.	βέδ.	50
211	Καραπίνης (Δαδ. Διαμαντ.).	Χερσόνησ.	ἐμπόρος	»	1819	Βουκουρέστ.	Ν. Παλάτης.	γρσ.	25
212	Καραπίνης (Ἀναστάσ. Ζ.).	Ἠπειρός.	»	»	1818	Ἠλλάδα.	Θ. Ἀθανασίου.	»	50
213	Καραπατᾶς (Κωνσταντίνος).	Κωνσταντινούπολ.	πολιτικός	»	1820	Βαρσοβία	Θ. Νέγρης.	βέδ.	400
214	Καρδάρης (Θεόδωρος Χρ.).	Πελοπόννησος.	ἐμπόρος	»	1820	Ἰόνιον	Ι. Η. Κορσινός.	γρσ.	450
215	Καρίδης (Δημήτριος).	Μοσχόπολις.	»	»	1821	»	Α.Θ. Στρατηγόμ.	βέδ.	50
216	Καριτσιώτης (Προκόπιος).	Πελοπόννησος.	»	»	1818	Τριέστιον	Ν. Βαντόσος.	γρσ.	75
217	Καρνεάδης (Χρήστος).	Θεσσαλία.	»	»	1818	Ἰόνιον	Ἰω. Τεβίδης.	γρσ.	42
218	Καρπώνης (Νικόλ. Κωστ.).	Μεσοδελφίν.	ἐμπόρος	»	1821	»	Χρυσοστάθης.	βέδ.	50
219	Καρπέρης (Δημήτριος).	Σμύρνη.	»	»	1820	Κωνσταντιν.	Γ. Παλάτης.	βέδ.	50
220	Κασιμάκης (Σταύρος).	Κύθηρα.	»	»	1819	»	Μ. Ι. Φωκιανός.	»	»
221	Κασιανδρίδης (Μιχαήλ).	Αθήναι.	δικαστικός	»	1818	»	Α. Γαβής.	»	»
222	Καταράκης (Γαβριήλ).	Κωνσταντινούπολ.	πολιτικός	»	1819	»	Μ. Ι. Φωκιανός.	»	»
223	Κάτσαρης (Γεώργιος).	Χίος.	ἐμπόρος	»	1821	Ὀδησσός	Γ. Παλάτης.	βέδ.	50
224	Κερασιώτης (Θεόδωρος).	Ζαγυρά.	»	»	1819	Πελοπόννησ.	Μ. Ι. Φωκιανός.	»	»
225	Κερκίνης (Προκόπιος).	Πελοπόννησος.	ἐπίσκοπος	»	1820	Κωνσταντιν.	Α. Γαβής.	»	»
226	Κεφαλιάνος (Παύλος).	Πάρος.	»	»	1819	»	Μ. Ι. Φωκιανός.	»	»
227	Κλάδος (Ἰωάννης).	Ἰθάκη.	»	»	1821	Ἰταλιανόν	Μ. Ι. Φωκιανός.	»	»
228	Κλήρης (Γεώργιος).	Πελοπόννησος.	»	»	1821	Ἰταλιανόν	Μ. Ι. Φωκιανός.	»	»

Αριθμ. 229-254	Όνομα	Πατρὶς αὐτοῦ.	Ἐπίκλησμα.	Ἔτος κατη- γύρευσε.	Κατηγορητής.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
229	Κοκκίνης Δάξαρ. Ἀναστ.)	Ἰῶβα	ἔμπροσ	1818	Ἰῶβα	Ἰ. Παναγιωταράς.	30
230	Κοκκίνης (Ἀνδρέας).	Πεδουδώνητος.	»	1820	Ζάκυνθος	Ν. Παναγιωταράς.	20
231	Κόκκινος (Κωνστ. Η. Νικ.)	Ἰερίκος.	στρατιωτικὸς	1821	Ἰεραήλιον	Παύλ. Ἀνδρέου.	400
232	Κοκκίης (Παῦλος).	Ἰερίκος.	στρατιωτικὸς	1820	Γαλαξίον	Ἀβραμτσάκης.	100
233	Κολοκοτρώνης (Θεόδωρος).	Πεδουδώνητος.	»	1818	Ζάκυνθος	»	»
234	Κολοκοτρώνης (Ἰωάν. Δασ.)	»	»	»	Πύργος	Ἀναγνωσταράς.	80
235	Κομψίτσουλος (Ἀντώνιος).	»	ἔμπροσ	1817	Μόσχα	Ν. Σκουφάς.	»
236	Κομμητῆς (Στέφανος).	Ἄγρυπός.	διόχραχος	1819	Βουκουρέστ.	Νεφ. Δούκας.	»
237	Κομνηνός (Ἀναστάσιος).	Μεστηρίβια.	ἔμπροσ	»	»	»	400
238	Κομπατῆς (Ἀνδρέας Ι.)	Ἰερίκος.	»	»	»	»	»
239	Κόνιαρης (Ἀναστ. Ἰω.)	Ζατέριον.	»	1818	Κωνσταντιν.	Ἀναγνωσταράς.	20
240	Κονταξής (Ἀναγνώστης).	Πεδουδώνητος.	πολιτικὸς	1819	Πεδουδώνητ.	»	»
241	Κοντοσταυλός (Αἰμυλῆτος).	»	ἔμπροσ	1821	Ὀδησσός	Ν. Κηροσύνης.	ββλ.
242	Κοπανιτσάς (Ἀναγνώστης).	»	πολιτικὸς	1819	Πεδουδώνητ.	»	400
243	Κορίθου (Ζαχαρίας).	»	μητροπολιτικὸς	»	»	Ν. Παναγιωταράς.	»
244	Κορνήλιος (Ιακώβος).	Ζάκυνθος.	ἔμπροσ	»	Κωνσταντιν.	Χρυσοσταθός.	40
245	Κορνήλιος (Ἀναστάσιος).	»	ἔμπροσ	1818	Καθάριαι	»	»
246	Κορνήλιος (Χριστόφορος).	»	ἔμπροσ.	»	Ὀδησσός.	Ἰ. Μπουκαουριάδ.	10
247	Κορτσάκης (Μιχαήλ Ἰωάν.)	Σιμόνη.	»	1819	Ἰεραήλιον.	Μαντζαράκης.	50
248	Κορρινός (Γεώργιος Πατρ.)	Πεδουδώνητος.	»	»	»	»	400
249	Κορωνέλλης (Γεώργιος).	Νάξος.	»	1820	Κορονέλιον	Κ. Καντιώτης.	»
250	Κουβάρας (Ἀνδρέας).	Κεφαλληνία.	ἔμπροσ	1819	Κωνσταντιν.	Κ. Πενταθέκης.	300
251	Κουρμυροτόλιος (Κωνστ.)	»	ἔμπροσ	»	Ἰεραήλιον	Καθαμαριανός.	300

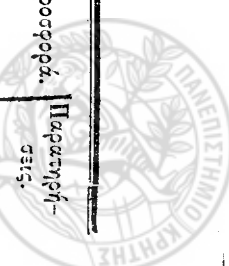
Ἰερισυέτο.

Ἰερισυέτο.

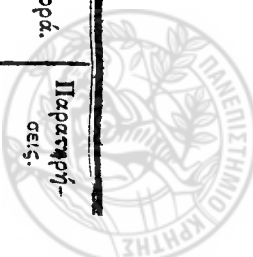
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Αριθμ.	Επωνυμ. και ἔθνη. ἐταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐξέλιξις.	Ἔτος κατα- χρησεως.	Κατηγορίας.	Προσοφία.	Παρατηρή- σεις.
252	Κουμπάρης (Σταμάτιος).	Μεσσημία.	ἔμπορος	1819	Ἱερὰρχικόν	ἴρσ.	1000
253	Κουμπάρης (Ἀλέξανδ. Δ.)	»	»	1820	Ὁδηγός.	ἔδλ.	400
254	Κουμπάρης (Κυριάκος).	»	»	1818	Κωστατιν.	ἔλρ.	4
255	Κουμπάρης (Παναγ. Δημ.)	»	»	1820	Ὁδηγός	ἔδλ.	200
256	Κουμπάρης (Διονύσιος Θεοφ.)	Κεφαλαίον.	ναυτικός.	1821	Κωστατιν.	ἔδλ.	καὶ ἀλλὰ καὶ ἀλλή προσόφ.
257	Κουμπάρης (Διονύσιος Νικ.)	»	»	1820	»	»	Προσηγυγες
258	Κούσας (Νικόλαος).	Ζάκυνθος.	ἔμπορος	1819	Ζάκυνθος	ἔλρ.	20
259	Κούσας (Δημήτριος).	»	»	1818	Βασσαβία.	»	3
260	Κουτμάς (Δημήτριος).	»	ἔμπορος	1819	Ἱάτιον	»	ἀντιπρόδρογος
261	Κουτσογιαννίδου (Διον.)	»	»	1818	Καλάμα	ἔλρ.	20
262	Κρεββατῆς (Παναγιώτης).	Πελοπόννησος.	πλοιαρὸς	»	Πελοπόννησος.	ἴρσ.	100
263	Κρενδιδόπουλος (Γεώργ. Μ.)	Ζάκυνθος.	ἔμπορος	1819	Ζάκυνθος.	ἴρσ.	100
264	Κρενδιδόπουλος (Ἰωάν. Μ.)	»	»	»	»	ἴρσ.	100
265	Κριεφῆς (Ἀντώνιος).	»	πλοιαρὸς.	1818	Κωστατιν.	ἔλρ.	40
266	Κρίτσας (Τριαντάφυλ. Δ.)	»	»	1821	Κιονόσιον	ἔλρ.	12
267	Κρίτσας (Ἰωάννης).	»	ἔμπορος	»	»	»	Προσηγυγες
268	Κροκίας (Ἰωάννης).	Χίος.	ἔμπορος	»	Ὁδηγός.	ἴρσ.	ἔχουτ.
269	Κροκίας (Ἀσημάκης).	Ἄγρα.	»	1818	Κωστατιν.	ἴρσ.	200
270	Κυζικής (Ζαφείριος).	Κύζικος.	»	1820	Ἱάτιον	ἔλρ.	40
271	Κυροπόλιος (Ἰωάννης).	Μεσσην.	»	1819	»	ἴρσ.	500
272	Κυριαζῆς (Κώστας).	Ἡερίδος.	»	1820	Γαλάκιον	ἴρσ.	425
273	Κυριαζῆς (Ἰωάν. Κωνστ.)	Πελοπόννησος.	»	1818	Δακωνία	»	200
274	Κυριαζῆς (Ἰωάννης Α.).	Σπέρται.	πλοιαρὸς	1820	»	»	300

Αριθμ. αὐτοῦ ἐπιγραφῆς	Ἐπιγραφή	Πατρις αὐτοῦ	Ἐπάγγελμα	Ἔτος κατη- χήσεως.	Κατηγορία	Προσφορά	Παρατηρή- σεις.
275	Ἰωνίου (Χαρ. Ἰωνίου).	Πελοπόννησος.	Πολιτικός.	1849	Πελοπόννησος.	γρσ.	400
276	Κρήτης (Ἰεροδόκωνος).	Πάριος.	βιβλιοπλάστης	1824	Κωνσταντιν.	γρσ.	500
277	Κρήτης (Μανουήλ).	Ἰψ. Παρισίων.	κλήρικος	1819	Βουκουρέτιον	»	500
278	Κρήτης (Χ. Σωτήρης).	Συβόρη.	ἐμπόρος	1821	᾽Οδησσός	ββλ.	500
279	Κωνσταντινίδης (Κωνσ. Πατρ.).	Ἰάσον.	»	»	Γαλιζίου	γρσ.	400
280	Κωνσταντινίδης (Παν.).	Σωζόπολις.	»	1820	Πέρινον	»	400
281	Κωνσταντινίδης (Παν.).	»	»	1824	Ἰάσον	»	400
282	Κωνσταντινίδης (Παν.).	Ζαγροῦ.	»	»	Γαλιζίου	ββλ.	400
283	Κωνσταντινίδης (Αἰμαίου).	Λέσβος.	»	1820	»	γρσ.	500
284	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Τραπεζεύς.	»	1824	Κωνσταντιν.	»	450
285	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Ἐργάσιος.	γρμ. ἐμπόρου	1820	᾽Οδησσός	»	250
286	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Ἐργάσιος.	ἐμπόρος	1820	Γαλιζίου	ββλ.	400
287	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Σίγος.	βιβλιοπλάστης	1818	Κωνσταντιν.	γρσ.	25
288	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Κρήτη.	»	1820	»	γρσ.	45
289	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Κωνσταντινίδης.	ἐμπόρος	1821	᾽Οδησσός	γρσ.	400
290	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	»	»	»	»	γρσ.	400
291	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	»	»	1819	Ἰωάννινα.	ββλ.	500
292	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	»	»	1818	Μέσση.	»	300
293	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Μακεδονία.	βιβλιοπλάστης	1817	Ἰάσον.	γρσ.	30
294	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	Ἰωάννινα.	πολιτικός	1821	᾽Οδησσός	ββλ.	400
295	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	»	»	1818	Κωνσταντιν.	»	400
296	Κωνσταντινίδης (Πανουκ.).	»	»	»	»	»	»

Αἱ χρηματικαὶ
ὀφθαί αὐτοῦ
μεγάλαι.

Αριθμὸς βιβλίου	Ἑρμηνευτὴ καὶ ὄνομα ἐπιπέτου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐργαζόμενα	Ἔκδοσις	Τόπος κατὰ γένεσιν.	Κατηγορίας.	Προσφορὰ.	Παρατηρήσεις.
297	Δέριος (Δημήτριος).	Δέσιος.	τεχνίτης	1821	Ἰάσιον	Π. Αὐγλῶς	βέλ.	400
298	Λεονάρδος (Μιχαήλ Θ.).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικῆς ἐν Ἰ. Π.	1818	Ἰάσιον	Γ. Γάτος	γρσ.	50
299	Λεονάρδος (Ζαχαρίας).	Ἡπειρος.	ἔμπορος	1820	Κισσόλειον.	Γ. Σκουρῆς	»	400
300	Λεονάρδος (Αἰχάνατος).	Κωνσταντινούπολις.	ἔμπορος	1817	Ἰάσιον.	Ν. Σκουρῆς.	»	4
301	Λεονάρδος (Αλέξανδρος).	Δέσιος.	ἔμπορος	1818	Ἰάσιον	»	»	400
302	Λεοντίδης (Δέων).	Κωνσταντινούπολις.	ἔμπορος	1819	Ἰάσιον	»	»	4
303	Λέβριος.	Δέσιος.	ἔμπορος	1820	Ἰάσιον	»	»	400
304	Λέβριος (Βενιαμίν).	Ἀθριανούπολις.	ἔμπορος	1819	Ἰάσιον	»	»	400
305	Λέσσιουλος (Δημήτριος).	Δέσιος.	ἔμπορος	1820	Ἰάσιον	»	»	400
306	Λέβριος (Θεόδωρος).	Δέσιος.	ἔμπορος	1819	Ἰάσιον.	»	»	400
307	Λεκαράδουλος (Νικόλ.).	Κεφαλληνία.	διδάσκαλος	1820	Κωνσταντιν.	»	»	3
308	Διημεραχίουλος (Ἰωάνν.).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικῆς.	1818	Ἀρχαδία	»	»	60
309	Διημεραχίουλος (Ἰωάνν.).	Κέρκυρα.	στρατιωτικῆς.	1820	Κωνσταντιν.	»	»	3
310	Δισφαγῶς (Βύσσουλος).	Ζάκυνθος.	ἔμπορος	1820	Κωνσταντιν.	»	»	3
311	Δογιάδης (Νικόλαος).	Βιθυνία.	διδάσκαλος	1819	»	»	»	3
312	Δογιάδης (Παναγιώτ.).	Πελοπόννησος.	πολιτικῆς	»	»	»	»	3
313	Δογιάδης (Ἰωάνν. Στάμ.).	Δεσφίνα.	πολιτικῆς	»	»	»	»	3
314	Δογιάδης (Αυκούργος).	Σάμος.	πολιτικῆς	1820	Σηδύνη	»	»	3
315	Δογιάδης (Ἡλίας Παυλῶς).	Κεφαλληνία.	πολιτικῆς	»	»	»	»	3
316	Δογιάδης (Παναγιώτ.).	Πελοπόννησος.	πολιτικῆς	1819	Κωνσταντιν.	»	»	3
317	Δογιάδης (Χριστόδουλος).	Ἄρκα.	πολιτικῆς	1817	Ἰάσιον	»	»	3
318	Δογιάδης (Γεώργιος).	Παῖσι.	πολιτικῆς	1819	Παῖσι	»	»	3
319	Δογιάδης (Πέτρος).	Χίος.	πολιτικῆς	1821	Κισσόλειον	»	»	3

Ἐπίσημος τὸ
Ἰάσιον αὐτοῦ
ὁ Αὐκούργος.

Αριθμὸς ἐπιγραφῆς	Ἐπωνυμ. καὶ ὄνυμ. σταθου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπίκλησμα.	Ἔτος χηρῆς	Τόπος κατη- χύσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
320	Μαρκέλος (Παναγιώτ. Δ.)	Ζαγορά.	ἔμπορος	1824	Κοινόβιον	Π. Βαρέτης.	γρσ.	
321	Μαρκῆς (Κωνστ. Θεοφίλ.)	Κωνσταντινούπολ.	»	»	Ὀδησσός	Π. Στάγγιόπ.	βδλ.	
322	Μαρκῆς (Ψωάννης Γ.)	Ἰμπελιάνια.	ὀδὸκαχλός	1820	»	Α. Τσοῦνης.	400	
323	Μαρκῆς (Νικόλαος).	Κεραλάγια.	ἔμπορος	1824	Ἰένιον	Α. Εἰδουίης.	γρσ.	Ἰπτιγυεῖτε
324	Μαρκουδάκης (Κωνσταντ.)	Κρήτη.	»	»	Τακάκιον	Στ. Ἀρέαυιτάχ.	400	
325	Μάρης (Χαράλαμπος).	Κύπρος.	ὀδοκαχλός	1818	Κωνσταντιν.	Γ. Κορονέλης.	200	
326	Μαριουάς (Ψωάννης).	Κέρκυρα.	»	1824	Κιανόβιον.	Γ. Κορονέλης.	250	
327	Μαρούνης (Ψωάννης).	Νίκος.	ἔμπορος	1818	Ὀδησσός	Π. Ν. Λεονάρ.	50	
328	Μαρούνης (Δημήτριος).	Ἰπρία.	ἔμπορος	1818	Κωνσταντιν.	Π. Δημητρίετ.	300	
329	Μαυράκης (Κυριακός).	Ψωάννια.	ἔμπορος	1819	Βουκουρέστ.	Καρ. Ζιούνας.	300	
330	Μάνης (Ηλία).	Πλάσκον γαός.	»	1818	Ὀδησσός	Ἀγγλωσταράς.	500	
331	Μάθος (Αἰμ. Αστερίδης).	Ἰβρακάλια.	»	1820	Κωνσταντιν.	Ἀ. Τσοῦνης.	400	
332	Μάθος (Γεώργιος).	Κωνσταντινούπολ.	πολιτικός	»	Βουκουρέστ.	»	400	
333	Μάιος (Ψωάννης).	»	»	»	»	»	3000	
334	Μανταράκης (ἄγρ. Παρθ.)	Ἡζ. γος.	»	»	Πετρούπολεις.	»	»	
335	Μανταράκης (Μπαργιέλ.)	Κεφ. Λαγυρία.	»	1821	Κωνσταντιν.	Λευκάς Ἀργυμ.	3000	Ἰπτιγυεῖτε
336	Μαντόρος (Λουκάς).	»	»	1820	Ἰάσιον	Ἡ. Νικολαϊδ.	4000	
337	Μαυλοδάκης (Βασιλείος).	Ἀμφισσα.	»	1819	Ἰάσιον	»	»	
338	Μαυρέτης (Ἡέρος).	Ἰῶρα.	ἔμπορος	1818	Τακάκιον	Γρ. Δικαίος.	»	
339	Μαυρέλλος (Ἄδων. Παρθ.)	Μέδουρα.	»	1819	Ἰάσιον	Ἀγγλωσταράς.	4000	
340	Μαυρέλλος (Στυφίδων).	Αἴγρια.	»	1820	»	Κ. Πεντεδέκτας.	4000	
341	Μαυρέλλος (Αθανάσιος).	»	»	»	»	»	»	
342	Μαρούνης (Εὐαγγελάης).	Ἰόακη.	»	1821	Τεμάροβα.	Π. Βαρέτης.	400	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Αριθμ. Συλλογ.	Επωνυμ. και όνομ. σταθμοῦ.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπαγγελμα	Ἔτος χημ. κατῆ- χίσεως.	Τόπος κατῆ- χίσεως.	Κατηγορίας.	Προσοφρά.	Παρατηρή- σεις
343	Μαριένγγρος (Ἀντώνιος).	Ζάκυνθος.	πολιτικός	1819	Ζάκυνθος.	Ν. Καλύδας.	φ.ρ.	00
344	Μαζᾶς (Γεώργιος).	Μακεδονία.	ἐμπόρος	1818	Κωστακτων.	Παταργέγγυ Ἄθ.	γ.ρ.	200
345	Μαυροκορδᾶτος (Μαρθαίος).	Χίος.	πρ. ἡγ. Μολδαυίας	1824	᾽Οδησσός	Στρατηγόπουλος	β.δλ.	600
346	Μαυροκορδᾶτος (Α. δ Φυ).	Κωστακτωνούπολ.	πολιτικός	1816	Μόσχα	Ν. Σκουφᾶς.	»	1000
347	Μαυροκορδᾶτος (Αλέξ.).	»	ἡγετῶν αὐτῆς	1819	Κυριαί	Ν. Ταλάτης.	»	»
348	Μαυρομυζᾶλης (Πέτρος).	Ακκωλία.	π.δ.κ.τ.κ.δ.	1818	Κωστακτων.	Κ. Κυριακός.	γ.ρ.	1000
349	Μαυρομυζᾶλης (Πέτρος).	»	»	»	Κωστακτων.	Ἰω. Μαυρομυζ.	»	»
350	Μαυρομυζᾶλης (Ἀναστάς).	»	στρατιωτικός	»	»	Γ. Μαυρομυζᾶ.	φ.ρ.	30
351	Μαυρομυζᾶλης (Ἰωάννης).	»	»	»	»	Ἀναγνωσταράς.	»	20
352	Μαυρομυζᾶλης (Ιὸν Καρ.).	»	ἐμπόρος	»	Τάιμαδα	Χρυσοπλάτης.	γ.ρ.	70
353	Μαῦρος (Αλέξανδρος).	Πάρος.	»	»	Κωστακτων.	»	»	»
354	Μαῦρος (Μιχαήλ Κ.).	»	»	1824	Κωστακτων.	Τριγυζάνης.	β.δλ.	450
355	Μαῦρος (Στ. Τσιανάκη Β.).	»	»	1818	Κωστακτων.	Π. Σέκρης.	γ.ρ.	1000
356	Μέγαρος (Γεώργιος).	Πελοπόννησος.	»	1824	᾽Οδησσός	»	»	»
357	Μελαντίτης (Κ. Ἰωάννου).	᾽Υδρα.	π.δ.κ.τ.κ.δ.	1818	᾽Υδρα	Π. Βαρδάτης.	»	100
358	Μελᾶς (Ἀημ. Ἀναστασ.).	Πάκωννα.	ἐμπόρος	1820	Νίκυα	Α. Πελοπίδας.	»	»
359	Μελᾶς (Δημήτριος Δ.).	»	»	1824	᾽Αθήναι	Μ. Πιζάρης.	»	23
360	Μελίστροπουλος (Μελίετῆς).	Πελοπόννησος.	π.δ.κ.τ.κ.δ.	1819	Πελοπόννησος	Α. Πελοπίδης.	β.δλ.	1000
361	Μερχᾶτης (Πέτρος).	Ζάκυνθος	»	»	Ζάκυνθος	Ν. Καλύδας.	»	»
362	Μεταρίτης (Μιχαήλ).	Χίος.	ἐμπόρος	1824	᾽Οδησσός	Στρατηγόπουλος	»	23
363	Μετινέλης (Κωστακτωνός).	Κωστακτωνούπολ.	»	»	»	Κωζῆς Δάλλας.	»	225
364	Μήγγλαρης (ἸΗ. Παν.).	Πελοπόννησος.	»	1817	Ἰαμαήλιον	ἸΑΘ. Σέκρης.	φ.ρ.	3
365	Μιτταράς (Ἀν. τοῦ Χ. Π.).	Ψαρά.	π.δ.κ.τ.κ.δ.	1818	᾽Οδησσός	Κ. Πεντεδάσιος.	β.δλ.	40

Ἰριγγεῖτο

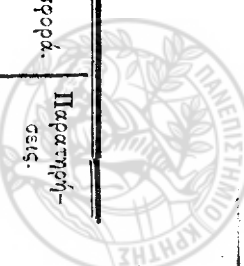
Αριθμ. Πρωτ.	Όνομα και όνομα-επίταφου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπίσημα.	Ἔτος γένεως.	Τόπος κατη- γύσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
365	Μιχαήλ...	Ἰππείρος.		1820	Κισσόθειον	Ἰω. Ἀμβροσιάδης	500	
367	Μιχαηλίδης (Γ' κατηγορίας).	Κυθωνίαι.		»	Ἰάκων	Λουκάς Ἀγγίμ.	3000	
368	Μιχαήλου (Νικητίας).	Μελοπόννησος.		1819	»	»	»	
369	Μιχαήλου (Βασιλείας).	Ψαρά.	πλοίαργος	1818	Ἰώνιον	Ε. Πευρίνης.	25	
370	Μιχαηλίδης (Ἀν. Π. Δ.).	Μελοπόννησος.	μητροπολίτης	1819	Κωνσταντιν.	Ἀναγνωσταράς.	400	
371	Μονεμβαρίας (Χρύσανθος).	»	πολιτικός	1818	Κωνσταντιν.	Χ. Δουριώτης.	»	
372	Μίστερας (Πεώργιος).	Ἄρτα.	»	»	»	»	»	
373	Μοσχόπουλος (Ἀλέξιος).	Ἡλιόπολησος.	»	»	»	Ἀναγνωσταράς.	250	
374	Μοσχολής (Βασιλείας).	Κρήτη.	ἐμπόρος	1821	Ἄθηναις	Δ. Ηλιοτιδής.	200	
375	Μοσχούλης (Θεόδωρος).	»	»	»	»	»	»	
376	Μουζάκης (Νικόλαος).	Ἰάτρικος.	»	1820	Ἰαλάρκειον	Β. Μαυλιουδάκης	50	Υπεργυεῖρα.
377	Μουζάκης (Ποθιρός).	»	»	»	»	Ν. Μουζάκης.	»	»
378	Μουστάνος (Ἰσα Τσουρτάκ.).	»	»	»	»	»	»	»
379	Μπαρδουλέγλου (Πολ. Κ.).	Κωνσταντινούπολ.	»	1821	Ἄθηναις	Στρατηγόπουλος	200	
380	Μακίνας (Ιωάννης).	Ζαγροά.	πολιτικός	1817	Μόσχα	Κημίδεπουλος	4	
381	Μπασιλόγλου (Πανατζ.).	Θεσσαλονίκη.	»	»	»	Ἰασιρίδης	250	
382	Μπασιλαμπάνης (Ἰβραήμ.).	Ψαρά.	πλοίαργος	1820	Ἰερμαθίων	Δ. Ροδιάδης.	25	
383	Μπαλαμπάνης (Κωνσταντ.).	Τασμής.	ἐμπόρος	»	Κωνσταντιν.	Ν. Θεωρένης.	400	
384	Μπαλάνος (Χριστόδουλ.).	Μακεδονία.	»	»	Θεσσαλονίκη	Δ. Ὑπατος.	»	
385	Μπαμπανιάδης (Δ. Μιχ.).	Ἰωάννινα.	»	»	Κισσόθειον	Ἄφ. Πατά.	»	
386	Μπαβός (Πεώργιος).	Νέγρος.	διδάκκαλος	»	Ἰαλάρκειον	Δ. Θέμελης.	300	Υπεργυεῖρα.
387	Μπαβιάς (Βασίλειος).	Ἰακάρωνια.		»	»	»	»	
388	Μπαμπής (Ιωάννης).	»	μεγαλέμπορος	1819	Κωνσταντιν.	»	»	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.

Αριθμ. Πρωτ.	Όνομα	Πατρὶς αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἰδιότης	Τόπος κατη- γύσεως.	Κατηγορί- α.	Ποσότης.	Παρατηρή- σεις.
389	Μετσομπές (Παν. Ίωαν.)	Λέσδος	ἐμπόρος	1821	Ὁδῆσος	Ν. Καμπουλιώνης.	πέδλ.	250
390	Μετσομπές (Συμ. Ίωαν.)	»	»	»	»	Π. Μετσομπές.	»	250
391	Μετσομπές (Μέγας).	Χειμάρρα.	»	»	»	Α. Πελοπίδης.	»	200
392	Μετσομπές (Ίωαννης).	Μακεδονία.	αγαθωτικὸς ἐμπόρος	1820	Εἰσαδέον	Ἐμ. Εἰσθεός.	»	40
393	Μετσομπές (Ίωάννης).	Πελοπόννησος.	ἐμπόρος	1817	Ὁδῆσος	Λεωνεωτίδης.	ἐλφ.	40
394	Μετσομπές (Στυροῖδων).	Μακεδονία.	»	»	»	Ν. Σκουρᾶς.	»	10
395	Μετσομπές (Αν. Ίωαν.)	Μακεδονία.	ἴψαμ. ἐμπόρου ἐμπόρος	1821	»	Στ. Κοιμπατζής.	πέδλ.	225
396	Μετσομπές (Αναστάσιος).	»	»	1819	Βουκουρέστ.	Κ. Δεγγένης	ἴψα.	1000
397	Μετσομπές (Αγμύτρ.)	Μεσσην.	»	1824	Ὁδῆσος	Α. Πελοπίδης.	πέδλ.	500
398	Μετσομπές (Νικόλαος).	Κεφαλληνία.	πολιτικὸς	1818	Κωνσταντιν.	Ἀνδρῶνος ὄπτεβλ.	»	»
399	Μετσομπές (Στυροῖδων).	»	»	1819	Ἰταλῆιον	Καλαμαριανός.	ἴψα.	450
400	Ναθανηλῆ ἴγ. ἐν Φενεῶ	Πελοπόννησος.	ἐμπόρος	»	Πελοπόννησ.	Ν. Παμπούνης.	»	»
401	Νάσος (Αἰμίρος).	Α. Ἰαδουσία.	πολιτικὸς	»	Ίωάννα	Α. Τρούνης.	πέδλ.	100
402	Ναυράκης (Θεόδωρος).	Πελοπόννησος.	ἐμπόρος	1820	Τετ. ἰστέα	Ν. Παμπούνης.	»	»
403	Ναυράκης (Πηγήσιος).	»	Ἀρχιεπισκοπικός ἐμπόρος	1819	Πελοπόννησ.	»	»	»
404	Νεοφύτης (Μεγαλῆ).	Σμύρνη.	πολιτικὸς	»	Σμύρνη	»	»	»
405	Νεφρῆς (Θεόδωρος).	Κωνσταντινούπολ.	πολιτικὸς	1818	Ίταλιον	Γ. Πάσας.	ἐλφ.	50
406	Νεφρῆς (Ἰεροδόκκος).	Λέσδος.	»	1820	Παράδειον	Α. Θέοφ. ἰστέα.	»	»
407	Νεφρῆς (Ζαρεῖρος Χ.)	Ἀργιτάδος.	»	1824	Ὁδῆσος	Σ. Α. Κοιμπατζής	πέδλ.	200
408	Νεφρῆς (Κωνσταντῖνος).	»	»	»	Τορ. ἰστέα	Π. Βαρελάτης.	ἴψα.	500
409	Νικολαΐδης (Αγμύτρσιος).	»	»	1819	Βουκουρέστ.	Γ. Δικαίος.	»	350
410	Νικολαΐδης (Ἠλιάς).	»	»	»	»	»	»	»
411	Νικόλαος (Ίωαν. Παπᾶ).	Φυλοπόουλοῦς.	ἐμπόρος	1824	Ἰστέον	Ἰω. Εὐδοκᾶς.	»	200

Υποσημειωθέντα.

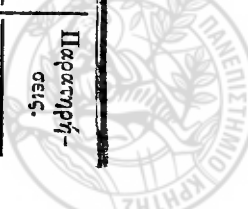
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Αριθμ. σειράς	Επωνυμ. και όνομα επίταξου.	Πατήρ αυτού.	Ήδη γέννημα.	Χρον. ετα.	Τόπος και η-γήσασ.	Κατηγήτης.	Προσφορά.	Παρατηρήσεις.
435	Όρσανός (Γεράσιμος).	Κεραλάγνια.		1820	Κισνόβειον	N. Σκουφής.	4	
436	Οδύσουβίνος (Νικόλαος).	Θεσσαλονίκη.		1816	Μόσχα	Ευστ. Παυλίδης	φάρ.	
437	Παλαιοπόδης (Αντώνιος).	Άγχιάλιος		1819	Σμύρνη	Στ. Κουμπήρης.	βέλ.	Άνάρθριμος ή ανατρεφόμεν η προσφορά.
438	Παλαιοπόδης (Παύλ. Κ.).	»	έμπορος	1821	Όδησσός	Στρατηγόπουλος	»	
439	Παλατιών Πατρώων (Γερασιμ.).	Λέσβος.	»	»	»	Α. Πελοπίδας.	»	
440	Παλατιών Πατρώων (Γερασιμ.).	Πελοπόννησος.	Μητροπολίτης πολίτικος	1818	Πελοπόννησ.	N. Καλύβας.	φάρ.	
441	Παλιέριμος (Αντώνιος).	Ζακύνθος.	»	1819	Ζακύνθος	Α. Πελοπίδας.	φάρ.	
442	Παιμπούνης (Νικηφόρος).	Πελοπόννησος.	»	1818	Υόδρα	Άναγνωσταράς.	φάρ.	
443	Παναγιωτίδης (Αντίματ.).	»	έμπορος	1820	Υόδρα	Άναγνωσταράς.	φάρ.	
444	Παναγιωτόπουλος (Αθ.).	»	»	1818	Υόδρα	Καλαματιανός.	φάρ.	
445	Πανόρετος.	»	»	»	»	Πατά Γεώργ. Αθ.	»	
446	Πανυξ (Στυριδών. Λοΐκος)	Κεραλάγνια.	»	1820	Κωνσταντιν.	K. Βαντόρος. #	φάρ.	
447	Πανυξ (Παναγής).	»	»	1821	»	Σ. Δελίος Πανυξ.	φάρ.	
448	Πανυξ (Νικόλαος).	»	»	»	»	»	»	
449	Πανυξ (Ευαγγέλης).	»	»	»	»	»	»	
450	Πανυξ (Αθανάσιος).	»	»	1820	»	K. Βαντόρος.	φάρ.	
451	Πανυξ (Παναγιώτης Άν.	»	έμπορος	1818	Υόδρα	K. Πεντέλης.	φάρ.	
452	Πανος (Γεώργιος).	Πέτρα.	»	»	Κωνσταντιν.	Π. Σέμερης.	φάρ.	
453	Παπα (Αριστέλης).	Θεσσαλία	»	1819	»	»	»	
454	Παπα (Βυμάνουλ.).	Μακεδονία	»	1819	Πελοπόννησ.	Γρ. Δικαίος.	»	
455	Παταγιαννόπουλος, ή Δε	Πελοπόννησος.	»	1820	Κωνσταντων.	»	»	
	Ληγγιάνης (Αναγιώστης και λοιποί αδελφοί)		»	1820	Κωνσταντων.	»	»	

Ο Νικόλαος κατέβαλε γρσ. 200.

Αριθμ. αὐτῶν ἀριθμ.	Ἐπίσημ. καὶ ὄνομ. ἑταίρ.	Πατρὶς αὐτῶ.	Ἐπάγγελμα.	Ἔκθε. κατῆ. κατῆ.	Τόπος κατῆ-χρήσεως.	Κατηγορίας.	Προσοφρᾶ.	Παρατηρήσεις.
456	Πατριανόπουλος (Δημ.)	Πεδιόκωννος.	ἐμπόρος	1819	Γαλιχίον	Γ. Δικαίος		
457	Π. Ψῶρ. (Ἀναγνωσταρᾶς).	»	ἐμποδύλαχος.	1820	Κωνσταντιν.	Π. Μηχανίδης.	γρσ.	(Ζήτει Ἀναγ.)
458	Παπαδημητριάδης (Νεός).	»	ἐμπόρος	1819	Πάργαι	Κ. Κωνσταντίνος.	γρσ.	50
459	Παπαδημητριάδης (Π.).	Πεδιόκωννος.	»	1820	Κασιόλειον	Καλαματιανός.	γρσ.	500
460	Παπαδόπουλος (Πωργίος).	Πεδιόκωννος.	Ναυτικός ἐν 'Ρ.	1819	Ἱεραθίον	Γ. Παρ. Κορρ.		186 τοῦ ἱε.
461	Παπαδόπουλος (Κωνσ.).	»	ἐμπόρος	1820	»	Ἱ. Βελιστάριος	»	400
462	Παπαδόπουλος (Κωνσ.).	»	»	1821	»	Ἀναγνωσταρᾶς.	»	200
463	Παπαδόπουλος (Πωργίος)	Πεδιόκωννος.	»	1818	Κωνσταντιν.	Π. Ανυλός.	»	200
464	Παπαζαφειρόπουλος (Π)	»	πολιτικός	1821	Ὀδησσός	Γρ. Δικαίος.	γρσ.	500
465	Παπαζογιάκος (Δημήτριος)	Ζαγύριον.	ἐμπόρος	1818	Γαλιχίον	»	»	500
466	Παπαζογιάκος (Παναγιώτ.)	Πεδιόκωννος.	»	1820	Σέβαστοπούλ.	Α. Τσούνης.	»	400
467	Παπαζογιάκος (Πωργίος).	»	»	1821	Πένιον	Ἄθ. Εὐδόλιος.	»	40
468	Παπαζογιάκος (Πωργίος).	Δωρίς	»	1818	Κωνσταντιν.	Ἀναγνωσταρᾶς.	γρσ.	200
469	Παπαζογιάκος (Στυριό Βασ.)	Κέρκυρα.	Ζηδανάκιος	1819	»	»	»	»
470	Παπαζογιάκος (Φρ. Α.)	»	ἐμπόρος	1818	»	»	»	»
471	Παπαζογιάκος (Μέγας).	»	ἐμπόρος	1819	Κωνσταντιν.	»	»	»
472	Παπαζογιάκος (Στυριό).	Ἰωάννινα.	ἐμπόρος	1818	»	Π. Πεντεδέκας.	φλρ.	100
473	Παπαζογιάκος (Πωάν.)	Νάξος.	πολιτικός	1818	»	»	»	»
474	Παπαζογιάκος (Θ.)	Πεδιόκωννος.	ἐμπόρος	1821	Τομπρόβια	Π. Βαρέδης.	γρσ.	200
475	Παπαζογιάκος (Δημήτριος).	»	πολιτικός	1819	Πεδιόκωννος.	»	»	»
476	Παπαζογιάκος (Πεώρ. Θ.)	Μουδανιά.	ἐμπόρος	1821	Ὀδησσός	Στρατηγόπουλος	»	500
477	Παπαζογιάκος (Κωνσ. Φωτ.)	Κωνσταντινούπολ.	»	»	»	Δ. Πελοπίδης.	ββλ.	300
478	Παπαζογιάκος (Ἀθανασ.)	»	»	1820	Βασιλαδέια	Ἄρ. Παρᾶ.	γρσ.	500

Αριθμ. αριθμ.	Επωνυμ. και όνομα-επίθετο.	Πατρις αὐτοῦ	Ἐπάγγελμα.	Ἐποχὴ κατῆλ.	Τέπος κατη- γύσεως.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
179	Παρόικης (Νάκος Χρῆς.)	Μακεδονία.	ἔμπορος	1818	Βουκουρέσιον	Π. Πεντεδάκας.	γρσ.	1500
180	Παρίσης (Μιχαήλ.)	Κωνσταντινούπολ.	Διδασκαλός	»	Ἰαδίον	Σ. Μακαρανής.	γρρ.	30
181	Παρήντιδος (Αἰμύλιος)	Σμύρνη.	ἔμπορος	1819	Σμύρνη	Γ. Γάσος.	»	40
182	Παργάνης (Γεώργιος.)	Ἰθάκη	ναυτικός	1821	Ἰμαθίων	Ἰω. Ἀποστολ.	γρσ.	600
183	Παργάεβις (Ἀλέξανδ.)	Ἰωάννινα.	ἔμπορος	1819	»	Ε. Μακαρανής.	γρσ.	25
184	Παρίσης (Α. Γεώργιος.)	Ἰωάννινα.	ἔμπορος	1816	Μόσχα	»	25	
185	Πατριμάδης (Νικόλαος.)	Ἠλεσπόννησος.	»	1819	Βουκουρέσιον	»	25	
186	Παυλίδης (Βενιστάριος.)	Πρόσα.	»	1819	Μεγατορναέον	»	200	
187	Παυλίδης (Γεώργιος.)	Ζάκυνθος.	πολιτικός	1818	Βουκουρέσιον	»	4000	
188	Παυλίδης (Εὐστάθιος.)	Ἰωάννινα.	»	1819	Βουκουρέσιον	»	30	
189	Παχυγυαννης (Πολυζώης.)	Ἠλεσπόννησος.	ἔμπορος	»	Ἰαδίον	»	30	
190	Πεζοδόρμος (Ἀναστάς.)	Ἠλεσπόννησος.	»	1818	Κωνσταντιν.	»	30	
191	Πελοπίδας (Ἀντώνιος.)	»	»	1820	Ὀδησός	»	400	
192	Πελοπίδης (Αἰμύλιος.)	»	»	1818	Κωνσταντιν.	»	30	
193	Πελοπίδης (Ἀντώνιος.)	»	»	1817	Μόσχα	»	30	
194	Πεντεδάκας (Κωνσταντῶν.)	»	»	1819	Βουκουρέσιον	»	30	
195	Περάτης (Αεσούρης Ε.)	Ἰωάννινα	ἔμπορος	1819	Βουκουρέσιον	»	30	
196	Περούλης (Χρήστος)	Κρήτη.	στρατιωτικός	1818	Κωνσταντιν.	»	300	
197	Περγαδός (Χριστόφορος.)	Θεσσαλία.	στρατιωτικός	1817	Μόσχα	»	4	
198	Περούσας (Αἰμύλιος.)	Ἠλεσπόννησος.	πολιτικός	1820	Κωνσταντιν.	»	»	
199	Περούσας (Χαράλαμπος.)	»	πολιτικός	1819	Ἄργος	»	»	
500	Περούσας Ἰωάννης.	»	Προσώτως	1819	Ἄργος	»	»	
504	Πεταλάς (Κωνσ. Α.)	Κωνσταντιν.	ἔμπορος	1821	Ὀδησός	»	»	

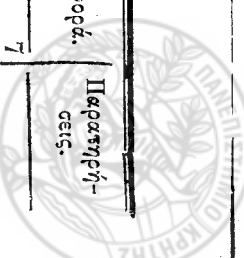

Αριθμ. ἀριθμ.	Ἐπωνυμ. καὶ ὄνομ. ἑταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἔτος γέννησ.	Ἔτος κατη- χήσεως.	Κατηγορί- α.	Προσοφά.	Παρατηρή- σεις.
502	Πεταλάς (Ἰωάννης Α.)	Κωσταντινούτσλ.	ἔμπορος	1824	Ἰθάκη	Στρατηγέπουλος	200	
503	Πέτας (Ἰωάννης Γεωργ.)	Ζάκυνθος.	ἔμπορος	1819	Ἰθάκη	Ν. Καλύδας.	50	
504	Πετμεζάς (Ἄνδρ. Κωνσ.)	Πελοπόννησος.	χειροῦργος	1818	Κωσταντιν.	Π. Παράδκος.	40	
505	Πετμεζάς (Βασίλειος).	»	στράτιωτικὸς	1820	»	»	»	
506	Πετμεζάς (Νικόλαος).	»	»	»	»	»	»	
507	Πετρίδης (Πάτριω).	»	»	»	»	»	»	
508	Πετροπέτριος (Μ. Ν.)	Χίος.	ἔμπορος	1824	Ἰθάκη	Στρατηγέπουλος	250	
509	Πηγάτιος.	»	»	1820	Βουκουρέστ.	Πηγ. Θεοδοίου	3000	
510	Πηγάδης (Ἰω. Ἀλεξάνδ.)	Θεσσαλονίκη.	»	1824	Ἰθάκη	Στρατηγέπουλος	500	
511	Πηγάδης (Γεώργιος).	Χίος.	»	»	»	»	»	
512	Πηγάδας (Δημήτριος).	»	»	»	»	»	»	
513	Πηγάδας (Γεώργιος).	Ἰωάννινα.	ἐπιτοκοῦχος	1819	Καλαμάτα	Ν. Καλύδας.	45	
514	Πηλάδης (Στέργιος).	Μακεδονία.	»	1820	Κωσταντιν.	Ἰω. Πηλαγοῦ.	»	
515	Πηλάδης	»	»	1819	Ἰθάκη	Θ. Νέγρης	2	
516	Πηλάδης (Δημήτριος).	Ἰπείρος.	ἐπιτοκοῦχος	»	»	Ρρ. Αναΐας.	50	
517	Πηλοχρονιάδης (Ψ)	Ζαζυθία.	ἐπιτοκοῦχος	1818	Κωσταντιν.	Κ. Πεντεδίας	2	
518	Πήμερ (Ίάκωβος).	Τήνος.	»	1820	»	Ἰω. Βελισσαρίου	400	
519	Πηλοπόπουλος (Νικόλαος).	Ἰθάκη	»	1819	Ζάκυνθος	»	»	
520	Πηλοπόπουλος (Ἀναστάσιος).	»	»	1820	Ἰθάκη	Ἰω. Καναλιόης	5500	
521	Πηλοπόπουλος (Θ. Ἀθανάσιος).	Σάμνος.	»	1819	Βουκουρέστ.	Κ. Πεντεδίας	4500	
522	Πηλοπόπουλος (Γεώργ. Ἰωάν.)	Ἰθάκη	»	1818	Ἰθάκη	Α. Πηλοπόπουλος	25	
523	Πηλοπόπουλος (Χριστόδουλος).	Ἰθάκη	ἐπιτοκοῦχος	1819	»	»	»	
524	Πηλοπόπουλος (Δημήτριος).	Ἰπείρος.	»	1824	Ἰθάκη	Α. Παράδκος	400	

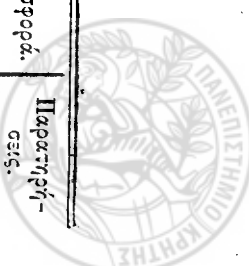
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.

Αριθμ. βιβλίου	Επωνυμ. και ὄνομα-ἐταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Χώρα καὶ ἐποχή	Τέπος κατ' ἡμέρας.	Κατηγορίης.	Προσφορὰ.	Παρατηρήσεις.
525	Ἰραϊδης (Γεωργιος).	Μουνδαλιὰ Θεσσαλία.	ἔμπορος	1819	Γαλάξειον	Γρ. Δικαίος	7 βδλ.	
526	Ἰρασαῖς (Σέργιος Δικαι.)	Ζαγορά.	ἔμπορος	1819	Γαλάξειον	Γρ. Θεωρένης	7 βδλ.	
527	Ἰρατάριος (Γεωργιος).	Ἡπειρος.	»	»	Νεάπολις	Ν. Θεωρένης	»	300
528	Ἰριναδης (Χριστόδουλος).	Ἡπειρος.	»	1820	Ἰταρθλιον	Ἀρ. Παπαῖ.	»	400
529	Ἰροκοπιός (Στυριδων).	Ἡλοπόννησος.	στρατιωτ. ἐν Πρω.	»	Βουκουρέστ.	Καλαματιανός	»	3000
530	Ἰρακαθέης (Ἰακώβος).	Κωσταντινουπόλ.	πολιτικός	1821	Ὀδησσός	»	βδλ.	400
531	Ἰάβληης (Γεωργιος).	Χίος.	ἔμπορος	1819	Ἰάσιον	»	»	
532	Ἰαυανίτης (Ἀναστασιος).	Θεσσαλία.	»	1818	Ἰάσιον	Ἰ. Ἀν. Πελοπίδης	»	
533	Ἰέντης (Θεοδόκης).	Πελοπόννησος.	πολιτικός	1818	Πελοπόννησ.	Ν. Ταλάτης.	»	
534	Ἰέσσος (Δάμητρος).	»	»	1819	Βουκουρέστ.	Β. Παύλου.	»	1900
535	Ἰήγας (Γεωργιος).	»	ἔμπορος	»	»	»	»	»
536	Ἰήγας (Ἡέος).	Ἡπειρος.	»	1817	Μόσχα	»	»	20
537	Ἰιζάρης (Μάγδος).	Ζαγόρειον.	»	1819	Ἰάσιον	»	»	
538	Ἰιζός δ καὶ Νερούλ. (Ἰακ.)	Κωσταντινουπόλ.	πολιτικός	1821	Ὀδησσός	Στρατηγόπουλος	βδλ.	300
539	Ἰλιάκης (Γεωρ. Κωνστ.)	»	ἔμπορος	1819	Κωσταντιν.	Ἀναγνωσθέντου.	»	
540	Ἰδοθεάτος (Ἀγγελος).	Ἰθάκη.	»	1818	»	Χ. Δουριώτης.	»	800
541	Ἰδοκανάκης (Παντιάς).	Χίος.	»	1821	Ὀδησσός	Στ. Δρακούλης.	»	400
542	Ἰδοκανάκης (Θεό. Παύλ.)	»	»	1820	Κωσταντιν.	Π. Βαρέβος	»	400
543	Ἰωαννός (Σταμάτιος).	Παξι.	ναυτικός	1820	»	Σ. Α. Παναῖς.	»	450
544	Ἰσοδάμος (Γεράσιμος).	Κεφζλ) ηγία.	»	1819	Ἰταρθλιον.	Π. Βαρέβος	»	400
545	Ἰσοδάμος (Παναγιῆς).	»	»	1821	Κιωνόβιον	Π. Βαρέβος.	»	400
546	Ἰσοπούδος (Γεωργιος).	Ἡλοπόννησος.	ἔμπορος	1818	Ἰέτιον	Δ. Παυλίδης.	»	2
547	Ἰουλίτης (Παναγιώτης).	Πάτριος.	»					

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Αριθμ. Υποθέσεως	Επωνυμ. και ὄνομα ἐταιρείου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἰδιότης κατὰ γένους.	Κατηγορίας.	Προσφορά.	Παρατηρήσεις.
571	Σολωῆτης (Νικιάλας).	Πελοπόννησος.	ἔμπροσ	Τόπος κατὰ γένους.		300	
572	Σουρδουρῆς (Εὐσταθίου).	Ἰωάννινα.	ἔμπροσ	Καλαμάρινα		4000	
573	Σούτσος (Μιχαήλ).	Κωστατανιώπολι.	ἡγ. ἐν Μελοδουκίᾳ	Κωνσταντιν.	Π. Σέκερης	1000	Προσθετέον, ὅτι κατεβλήθη ἔτη 285000
574	Σούτσος (Π. πατρ. αὐτοῦ).	»	πολιτικός	ἴλιον	Ὁ Φλ. Δουκ. ἀρ.	5000	
575	Σούτσος (Κωστατανίος)	»	»	»	»	»	
576	Σούτσος (Ιερογ. Ἀλεξάνδ.)	»	»	»	»	»	
577	Σοφειανός (Ἀνδρέας).	Κέα.	»	»	»	»	
578	Σοφειανός (Γεώργιος).	»	»	»	»	»	
579	Σταυρόπουλος (Ἰωάννης).	Πελοπόννησος.	ἔμπροσ	Βουκουρέστ.	Ἀναγνωστόπουλ.	5	ἔτι ἐξέδου τὸν ὑψηλόν.
580	Σταυρῆς (Ἰωάν. Δημητ.)	Σύβριη.	ἔμπροσ	ἴλιον	Ἄν. Σοφειανός	400	
581	Στηλιάδης (Νικιάλας).	Πελοπόννησος.	ἡγ. ἐμπόρου	Βουκουρέστιον	Α. Τσούρης	400	
582	Στηλιόπουλος (Ἄνδρ. Π.)	»	ἔμπροσ	Ὁδησός	Γρ. Δικαίος	4	
583	Στηλιόπουλος (Στυριῆ).	»	»	Ἰῶρα	Στ. Ψαρυλάης.	50	
584	Στηλιόπουλος (Νικιάλ.)	»	»	»	Ἀναγνωσταράς	»	
585	Στυριδίου (Γεώργιος).	»	πολιτικός	»	Παμπούκης	»	
586	Σταϊνέος (Παναγιώτης).	Μεσολόγγιον.	ἔμπροσ	Κόρινθος	Κ. Α. Πεταλάς	100	
587	Σταματάκης (Δημήτρ. Χ.)	Καλαμάρινα.	»	Ὁδησός	Στρατηγόπουλος	300	
588	Σταματάκης (Κω. Ἰωάν.)	»	»	»	»	300	
589	Σταματεῖοπουλος (Νικήτ.)	»	»	»	»	»	
590	Σταματεῖο (Ἰωάννης).	Μακρονίτσα.	»	»	»	»	
591	Σταμέωφ (Στέφ. Κυρ.)	Μεσόβον.	»	»	Ἀρβανιτάκης.	450	Ζήτει Τετρακ.
592	Στανέλος (Στυρ. Ἰωάν.)	Πάρινα.	»	»	Στ. Κουμπάρης.	500	
593	Στασιόπουλος (Βασίλ.)	Πελοπόννησος.	»	»	Ν. Σκουζάς	40	
			»	»	Γ. Π. Κορρινός	200	

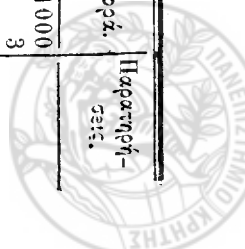
Αριθμ. αὐθροῦ.	Ἐνὸν. καὶ ὄνομα. ἐπιφανοῦ.	Πατρὶς αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἰδιότης κατὰ γένεσιν.	Τόπος κατὰ γένεσιν.	Κατηγορίαι.	Προσφορά.	Παρατηρήσεις.
594	Στρατούπουλος (Σιμεών).	Πελοπόννησος	ἔμπορος	1818	Μόσχα	Κ. Πεντεδάκας	75 γρσ.	
595	Στέλιος (Μιχ. Δαλάκου).	Ἡπειρος.	στρατ. ἐν Ρωσίᾳ	1821	»	Κ. Παναγαστᾶς.	4 εἰρ.	
596	Στοριανόπουλος (Κ. Δη.).	Δάφνησα.	ἔμπορος	1821	Πιλομήτι	Ν. Καλύβας	300 γρσ.	
597	Στραβοπέδης (Στέλιος).	Ζάκυνθος.	»	1819	Ζάκυνθος	Ν. Καλύβας	400 γρσ.	
598	Στρατηγόπουλος (Ἰ. Θαν.).	Σπύρινη.	»	1820	Ὀδησσός	Ἰω. Ἀνδρόσιου	400 βέλ.	
599	Στρατῆς (Μαζίνος).	Ἄρτα.	»	»	Κιανέτιον.	Ἰω. Παπαῖ	400 γρσ.	
600	Στραφέσιος (Ἰωάννης).	Ἄρτα.	»	»	»	Γ. Σοφιστῆς	4500 γρσ.	Υπεργενετῆς.
601	Στραωστίνουλος (Παντ. Γ.).	Αἰώνιος.	»	1821	Γαλάκτιον	Π. Ἰω. Παπαῖ	200 βέλ.	
602	Συργούρος (Νικολάου).	Ζάκυνθος.	»	1819	Ζάκυνθος	Ν. Καλύβας	6 γρσ.	
603	Συργούρος (Θεόδωρος).	»	»	»	»	»	50 γρσ.	
604	Συναγοσίου (Βασ. Υ. Αρχ.).	Ἡπειρος.	»	1818	Βουκουρέστιον	Κ. Πεντεδάκας	4500 γρσ.	
605	Συνεδιῶδης (Παντελεόων).	Χίος.	ἔμπορος	1821	Κιανέτιον	Ἰω. Φραχῆτος	»	
606	Συναγορίουλος (Νικολάου).	Ἡπειρος.	δικαστικὸς	1819	Βουκουρέστιον	Ἰω. Φραχῆτος	320 γρσ.	
607	Συγγῆς (Πογγ. Τεποχόν.).	Κεφαλονήσια.	»	1820	Νίζνα	Μ. Ριζάρης	»	
608	Σφαίλιος (Ανδρέας).	»	»	»	»	»	»	
609	Σφαίλιος (Θωμάς). 1	»	»	1819	»	Χ. Μάλης	»	
610	Συνωῆς (Δημήτριος).	Θεσσαλία.	»	»	»	»	»	
611	Σωματοῖτης (Ἄντωνος).	Ζάκυνθος.	ἔμπροσ	»	Κωνσταντιν.	»	»	
612	Ταμιεῖτης (Παναγιώτης).	Πελοπόννησος.	»	»	Ζάκυνθος	Ν. Καλύβας	50 γρσ.	
613	Τασσίκας (Κυριάκος).	Θεσσαλία.	»	»	Πελοπόννησος	Ν. Παπουῆνης.	»	
614	Ταροβάνης (Πετρ. Σωτ.).	Αἴετος.	»	1818	»	Κ. Πεντεδάκας.	200 γρσ.	
615	Τομαρῆς (Ἰωάννης).	Πελοπόννησος.	»	1819	»	»	»	
616	Τοτίτσας (Θεόδωρος).	Μέσσην.	ἔμπορος	»	»	Α. Πελοπίδας.	»	

Υπεργενετῆς

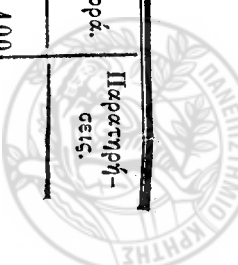

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Αριθμὸς	Ἐπωνυμ. καὶ ὄνομ. ἐταίρου.	Πατρις αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα	Ἐποχὴ κατῆλθε	Τόπος κατῆλθεως.	Κατηγορίης.	Προσφερ.	Παρατηρήσεις.
617	Τσίκοβιτς (Θεόδωρος).	Πελοπόννησος.	ἔμπορος	1818	Βουκουρέστιον	Κυρ. Ζούκας.	1000	
618	Τουρκοπέκας (Νικήτας).	Ἡπειρος	στρατιωτικὸς	1821	Καβάμαι	Χρυσοστάθης.	3	
619	Τουρετούρης (Δημ. Δουκ.).	»	»	1824	Βασαράβια	Γ. Σοφτανός	400	
620	Τουρετσούμπας Βασ.	»	»	1820	Ίασιον	Ν. Ἀθανάσιου	200	
621	Τραμπάκογλου (Νικ. Γ.).	Θεσσαλονίκη.	»	1824	Ίμαζήλιον	Ἰω. Βελιδάριος	400	
622	Τριεραρχίτης (Σεραφεῖμ).	Σύρος	προηγ. Καρκαδ.	1819	Ίασιον	Γρ. Δικαίος	40	Ἔτι πρυθάνη
623	Τρίπιας (Δημήτριος).	Στεφανοπόλις	ἔμπορος	»	Βουκουρέστιον	»	300	ἔτι πρυθάνη
624	Τροσιπάκης (Παναγιώτης).	Λακωνία.	στρατιωτικὸς	1818	Λακωνία.	»		ἔτι πρυθάνη
625	Τρουπάκης (Διονύσιος).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικὸς	»	Κωνσταντιν.	Π. Πατρύκας	40	ἔτι πρυθάνη
626	Τσαβαρόπουλος (Θεόδωρ.).	Ἰθάκη.	ἔμπορος	1819	Ἰμαζήλιον	Σ. Μαζαράκης	450	
627	Τσαβός (Φίλιππος).	Κωνσταντινούπολ.	τεχνίτης	»	Κωνσταντιν.	Β. Μαθιουδάκης	200	
628	Τσαλικάκης (Νικόλαος).	»	»	1820	»	»	400	
629	Τσαλικάκης (Χ. Μιχαήλ.).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικὸς	1818	Καβάμαι	Π. Δημητρόπουλ.	1000	ἔτι πρυθάνη
630	Τσαῖνος (Παναγιώτης).	»	ἔμπορος	1820	Ταυγάροικ	Α. Τσαυλής.	450	
631	Τσιφρέπουλος (Κωνσ. Γ.).	Πήλιον.	»	1819	Βουκουρέστιον	Α. Ρέσσος.	450	
632	Τίτσιος (Κώνστας).	Ζάκυνθος	»	»	Ζάκυνθος.	Ν. Καλίδας.	6	
633	Τσέβλης (Σπυρίδων).	Πελοπόννησος	στρατιωτικὸς	1818	Ἰθάκη	Ἰ. Ὄδησός	29	
634	Τσαῦνης (Αυτώνιος).	»	»	»	Ἰθάκη	Ἰ. Ὄδησός	200	
635	Τσοχνοδάρης (Αναγνώστ.).	»	»	1821	Ἰθάκη	Α. Πελοπίδης.	200	
636	Τσοχατσόπουλος (Μηχ.).	Λέσδος	»	1824	Ἰθάκη	Α. Παναγιωταράς.	200	
637	Τυπάδος (Γ. Κοζάκης).	Κεφαλληνία.	πατρις	1820	Κισθόλιον	»		
638	Υπατος (Δημήτριος).	Πίνδος	στρατιωτικὸς	1818	Κωνσταντιν.	Αναγνωσταράς.	30	
639	Υψηλάντης (Νικόλαος).	Κωνσταντινούπολ.	»	»	Κίεβον	Υαφ. Κατακλιτής		
640	Υψηλάντης (Γεώργιος).	»	»	1819	»	Ν. Ὑψηλάντης.		
641	Υψηλάντης (Δημήτριος).	»	»	1820	»	»		

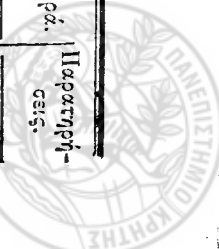

Αριθμὸς Ἀδελφῶν	Ἐπώνυμ. καὶ ὄνομ. ἑτέρ.	Πατρὶς αὐτοῦ.	Ἐπάγγελμα.	Ἡλικία	Τόπος κατη- χίσεως.	Καθηγητής.	Προσφορά.	Παρατηρή- σεις.
642	Ἰψηλάντης (Ἀλέξανδρος)	»	Ἰσοστράτης	1820	Περούπολις	Ἐμ. Εἰάνθος	400	
643	Φαράκτος (Ἰωάννης).	Χίος.	στρατιωτικὸς	1821	Ἰβνιον	Δ. Μόσος.	400	
644	Φαράκτος (Ἰωάννης).	Μακεδονία	στρατιωτικὸς	1818	Μίσζα	Ἀναργωσταράδης	4	
645	Φιλίππουδης (Δανιήλ).	»	λόγιος	1819	»	»	»	
646	Φιλίππουδης (Ἰωάννης).	Κωσταντινούπολ.	»	1820	Χορτίων	Γ. Καντακουζην.	400	
647	Φιλίων (Ἰωάννης).	Λεσβείας.	πολιτικὸς	1819	Ἰακύνθα	»	»	
648	Φιλυπευρίδης (Ἀναστ.)	Ζάκυνθος	»	»	Ζάκυνθος	Ἄρ. Παζ.	»	
649	Φιλίας (Κωνσταντῖνος).	»	»	1818	Βουκουρέστιον	Μ. Χρησταφίς	26	
650	Φιλυχιῆς (Ἰωσ. Μιχαήλ).	Κρήτη.	γαυρικὸς	1821	Ὀδησὸς	Στ. Κομπαράης.	500	
651	Φοιέπιδιλλων. (Παναγ.)	»	»	1819	Ἰλαίον	Ε. Βεργάρδος	»	
652	Φραγκόπουλος (Ἀντών.)	Ἄνδρος	ἑμπορος	1821	Ὀδησὸς	Στρατηγόπουλ.	50	Ἡἔατο 5
653	Φραντζεσκοσάραβ (Δουκ.)	Ἄνως	»	»	»	»	200	Βεργάρδος
654	Φραντζής (Ἀλέξάνδρος).	Πελοπόννησος.	πρωτοσύγγελος.	1819	Πελοπόννητ.	»	450	καὶ ἐπέλειο- κόνησεν ὁ Θ.
655	Φραντζήδης (Στρατῆλ. Ἰ.)	Τήνος	στρατιωτικὸς	»	Ἰθακήλιον	Ε. Μανταράκης	γρσ.	
656	Φωκικανὸς (Σάβας).	Πάριος	στρατιωτικὸς	»	Βουκουρέστιον	Γ. Δεβέρης.	4000	
657	Φωκικανὸς (Μγ. Ἰωάν.)	»	ἑμπορος	1820	Γαλιζίτιον	Ν. Μουζάκης	»	500
658	Φωκικανὸς (Μιχαήλ).	»	πολιτικὸς	1819	Ἰθακήλιον	Γ. Η. Κορηνὸς	»	
659	Φωσκαδῆς (Δημήτριος).	Ζάκυνθος	»	»	Ζάκυνθος	Ν. Καλύδας	»	
660	Φωσκαδῆς (Ἀρημάκης).	Πελοπόννησος.	στρατιωτικὸς	1820	Πελοπόννησος	»	»	
661	Φωσκαδῆς (Ἀθανάσιος).	Σκόλιον.	»	»	Αἰωνία	»	»	
662	Φωσουλῆς (Μανουῖος).	Πάριος	ἑμπορος	1818	Κωσταντιν.	Ἐμ. Εἰάνθος.	»	Ἰκτιστέτο
663	Χαλιάρη (Νικόλαος).	Ζάκυνθος	συνήγορος	1819	Ζάκυνθος	Ν. Καλύδας	φάρ.	40 γρ. 400 00.
664	Χαλιάρη (Παναγός)	Ἰθάκη	πλοίαρχος	1818	»	Κ. Κυριακὸς	»	Ἰκτιστ. εἰς τ.
665	Χαλιμτσόπουλος (Ἀθαν.)	Πελοπόννησος.	πολιτικὸς	1820	Πελοπόννησος	»	»	
666	Χαραλάμπης (Σωτήριος).	»	»	1819	»	Ἀναργωσταράδης	»	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.

Α/Α	Όνομα	Πατρις πόλις	Περίγειο	Πόλις	Τόπος γένεσης	Κατηγορία	Ποσότητα	Παρατηρήσεις
667	Χαράλαμπος (Σπυρίδων)	Μελοπόννησος.	Μελοπόννησος	Μελοπόννησος	Μελοπόννησος	Ανταρτωσάρχης	700	
668	Χαρίτων (Νικόλ. Παύλ.)	»	»	»	Μελοπόννησος	Π. Η. Κορρινός	30	
669	Χαρίτων (Νικόλ. Παύλ.)	»	»	»	»	Α. Ροδιάδης	»	
670	Χαρίτων (Παύλ.)	Μελοπόννησος.	Μελοπόννησος	Μελοπόννησος	Μελοπόννησος	Ν. Δημητρίου	»	Υπεργεύτ.
674	Χαρίτων (Αναστ.)	Κωνσταντινούπολη.	Κωνσταντινούπολη.	Κωνσταντινούπολη	Κωνσταντιν.	Π. Βολάντος	500	
672	Χαρίτων (Αναστ.)	Αγαθούπολις	Αγαθούπολις	Αγαθούπολις	Αγαθούπολις	Θ. Νίσινης	βέλ.	450
673	Χαρίτων (Στέφιος)	»	»	»	»	Ν. Παράς	»	500
674	Χαρίτων (Κωστ. Η)	»	»	»	»	Β. Δημητρίου	»	1000
675	Χαρίτων (Χαρ. Μιχ.)	»	»	»	»	Αναρ. Αδαμίδ.	»	500
676	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κ. Πεντεδάκας	»	50
677	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Ν. Σκουρής	»	5
678	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Α. Τσούνης	»	400
679	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κ. Πεντεδάκας	»	50
680	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Χρυσόστομος	»	»
681	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
682	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
683	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
684	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
685	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
686	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
687	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
688	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
689	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
690	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
694	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»
692	Χαρίτων (Αθαν.)	»	»	»	»	Κωσταντιν.	»	»

ΤΑ ΕΣΦΑΛΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΠΡΩΤΟΥ.

- Σελ. Στίχ.
- 1 5 «διὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος Α΄» ἀνάγνωθι *διὰ τοῦ στρατηγοῦ Ναπολέοντος.*
- 25 — καὶ ἔτι 37, 39, 41, 43, 45 καὶ 47 «ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄» ἀνάγνωθι ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.
- 39 3 «δυσπαραμίλλου» ἀνάγνωθι *ἀπαραμίλλου.*
- 44 7 «Ἄλλὰ καὶ τὸ περὶ καπετανέων ζήτημα. . . (μέχρι τοῦ τέλους τῆς παραγράφου καὶ τῶν λέξεων) «τοῦ πλείστου αὐτῶν μέρους» διαγράφονται. Ὁμολογοῦμεν δὲ, ὅτι οὐχὶ ὁ Ὑψηλάντης, ἀλλ' ἡμεῖς περισπέσαμεν εἰς ἀναχρονισμόν. διότι, καθ' ἣν οὗτος ἐποχὴν ἔγραψεν, ὅλοι πραγματικῶς οἱ Σουλιῶται ὑπῆρχον ἐν Κερκύρα, τοῦ Ἁλῆ πασσα κηρυχθέντος ἀντάρτου ἔπειτα, ἥτοι κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1820, ὡς ἀναφέρομεν ἐν σελ. 237 τοῦ τόμου Β΄.
- 46 7 «Μολδοβλαχίαν» ἀνάγνωθι *Μολδαυοβλαχίαν.*
- 58 4 «Ἐπὶ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ εἰργάσθη. . . ὁ Ὑψηλάντης, ἐν »Πετροπόλει ἔτι ὦν». Ὡσαύτως ἐλάβομεν καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν χρονολογίαν, καθ' ἣσον ἐκ τῶν ἄρθρων Β΄ καὶ Ε΄ τοῦ Γενικοῦ Σχεδίου ἀποδείκνυται συνταχθὲν τοῦτο (τὸ Γενικὸν Σχῆδιον) μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς πολιορκίας τοῦ Ἁλῆ πασσα, ὅτε ὁ Ὑψηλάντης οὐχ ὑπῆρχεν ἐν Πετροπόλει.
- 64 33 «καθ' ὃν τρόπον» ἀνάγνωθι *καθ' ὃν τρόπον.*
- 65 26 «ἐν καιρῷ» *ἐν καιρῷ.*
- 73 — καὶ ἔτι—80 «ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄» ἀνάγνωθι ΚΕΦΑΛ. Γ΄,
» 5 «ἐμφανήσεως» *ἐμφαρίσεως.*
- 86 31 «ταυτοχρόνως» *ταυτοχρόνως.*
- 89 25 «ἰδίου δὲ καὶ». . . καὶ.
- 96 6 «ἐποχῆς». . . ἐποχῆς.
» 32 «ὁ ἀπὸ ἐνὸς ἤδη ἔτους» ἀνάγνωθι *ὁ ἀπὸ τεσσάρων ἤδη μηνῶν.*
- 121 8 «(α)». . . (6)
» 24 «ἐπιμόνης» ἀνάγνωθι *ἀφεύκτως.*
- 124 7 «ἐπὶ αὐτοφῶρῳ». . . ἐπ' αὐτοφῶρῳ.
- 129 27 «τῆς συνδρομῆς.» *ἐξαλειπτέον τὴν τελείαν στιγμὴν.*

